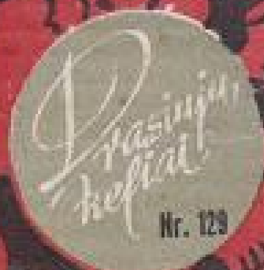
LOCMANAS

DŽEIMSAS FENIMORAS KUPERIS

LOCMANAS

ROMANAS

Iš anglų kalbos vertė

VIRGILIJUS ČEPLIEJUS

VILNIUS
1980

J. Fenymore Cooper THE PILOT
New York, P. F. Collier Publishers, 1891

$K \frac{70803-333}{M 852(10)-80} 281-81$

1 skyrius

Piktos bangos be perstojo ritas
Ir šiurkščiai jo šonus daužo.

Daina

Skaitytojui pakaks dirstelti į žemėlapį, norint sužinoti, kokia yra Didžiosios Britanijos salos rytinės pakrantės padėtis priešais plytinčio žemyno atžvilgiu. Abi šios pakrantės supa nedidelę jūrą, kuri pasauliui jau daugelį amžių yra žinoma kaip jūrinių žygdarbių arena ir kaip didelė gatvė, per kurią prekyba bei karai vedė šiaurinių Europos tautų laivynus. Anglai, prasilenkdami su sveika nuovoka, nuo seno siekė išimtinių teisių tame tautų didkelyje, ir šis siekimas ne kartą sukėlė konfliktus, kurių metu liejosi kraujas ir turtai, nė iš tolo neverti šitų nenaudingų bei abstrakčių teisių teikiamų privalumų. Štai po šituos ginčytinus vandenis mes ir pavedžiosime skaitytoją, be to, pasirinksime tokį laiko tarpą, kuris itin domina amerikietį ne vien dėl to, kad šis laikotarpis buvo jo tautos gimimo diena, bet ir dėl to, kad tai buvo metas, kuomet sveikas protas ir logiškas mąstymas ėmė stumti šalin feodalinius įpročius bei tvarką iš tautų santykių sferos.

Netrukus po to, kai revoliucijos įvykiai į mūsų ginčą įtraukė Prancūzijos ir Ispanijos karalystes bei Olandijos respubliką, šiaurrytinėje Anglijos dalyje, vandenyno vėjų gairinamoje plynėje, susirinko būrelis kaimiečių. Norėdami atsikvėpti bei praskaidrinti gruodžio dienos darganą, vyrai ėmė karštai aptarinėti politines savo meto naujienas. Jie jau seniai žinojo, kad Anglija kariauja su kažkokiomis kolonijomis[1] kitapus Atlanto, bet tai tebuvo gandai apie tolimus ir miglotus įvykius; tačiau dabar, kuomet prieš Angliją stojo valstybės, su kuriomis ji ir seniau kovodavo, karo aidas atnešė nerimą ir tiems nuokampiai gyvenantiems bei nemokslingiems kaimiečiams. Pagrindiniai kalbėtojai tame suėjime buvo škotas vežikas, lau-

---

[1] Kalbama apie Anglijos kolonijų išsivadavimo kovą šiaurės Amerikoje.

kiantis gretimų laukų savininko, ir airis darbininkas, kuris perplaukė sąsiaurį ir, ieškodamas darbo, perėjo nuo vieno Anglijos krašto iki kito.

— Jeigu tie prancūzai ir ispanai nesikištų, tai senoji Anglija ir be Airijos būtų susitvarkiusi su čiabuviais. Tik jiems turime būti dėkingi, kad privalom vaikščioti blaivūs kaip kokie kunigai per mišias, jei nenorim akies mirksniu pasidaryti kareiviais [1],— pasakė airis.

— Kurgi ne! Žinom, žinom, kad Airijoje į karą renkatės tik tada, jei dunda iš viskio statinaitės padarytas būgnas,— riktelėjo vežėjas, mirktelėjęs kitiems vyrams.— O pas mus šiaurėje armiją surinkti vieni niekai — škotai paskui dūdas eina kaip į bažnyčią sekmadienio rytą. Sykį mačiau kalnų pulko kareivių sąrašą, kurį galėjai uždengti panelės delniuku. Vien Kameronai ir Makdonaldai, nors vyrų buvo apie šeši šimtai! Bet pažiūrėkit! Tą mažylį jūroje baisiai traukia sausuma, ir jeigu jūros dugnas yra panašus į jos paviršių, tai laivėkas gali ir sudužti!

Šitoks netikėtas pokalbio posūkis nukreipė visų akis ten, kur rodė akylojo vežėjo lazda. Visi susirinkusieji gerokai nustebo, išvydę nedidelį laivą, lėtai plaukiantį aplink kyšulį į įlanką, kitapus kurios dirbo mūsų valstiečiai. Šio netikėto svečio išvaizda buvo neįprasta, tad jo pasirodymas tokioje nuokampioje vietoje sukėlė dar didesnę nuostabą. Gal tik patys mažiausi laivai, ir tie labai retai, taip pat vienas kitas kontrabandininkas priplaukdavo prie kranto, kur buvo apstu sunešto smėlio ir povandeninių uolų. Nutrūktgalviai jūrininkai, kurie dabar ryžosi šiam pavojingam ir, be abejo, neprotingam manevrui, plaukė žema juoda škuna, kurios korpusas visiškai neatitiko atgal nulinkusių stiebų, o rėjos ant jų buvo kuo aukščiau, tuo trumpesnės, tad pačioje viršūnėje burės atrodė ne platesnės už siaurus vimpelus, kurie niekaip negali išsiskleisti silpname vėjelyje.

---

[1] Anglijoje tuo metu nebuvo privalomos karinės tarnybos, ji buvo įvesta 1916 metais. Armija buvo renkama, verbuojant rekrūtus, kurie pasirašydavo sutartis visam amžiui, 3 arba 5 metams, arba kol baigsis karas. Verbuotojai dažnai nugirdydavo rekrūtus, kad šie pasirašytų sutartį.

Trumpa šitų šiaurės platumų diena jau geso, ir saulė įkypai siuntė jūrai paskutinius savo spindulius, kur ne kur blyškia šviesa paliečiančius niūrias bangas. Audringi Šiaurės jūros vėjai buvo aptilę; ir nors nerimstanti bangų mūša teikė saulėlydžiui bei pačiai vietovei dar daugiau atšiaurumo, nuo kranto pūtė tik silpnas vėjelis, keliantis lengvą raibuliavimą ant mieguistų bangų. Nepaisant šios palankios aplinkybės, atrodė, kad jūroje slypi kažkokia grėsmė — kurtus, bet gilus dundesys, panašus į besiveržiančio ugnikalnio, kėlė valstiečiams dar didesnę nuostabą ir baimę, žvelgiant į savo įlankėlės ramybės drumstėją. Išskleidęs vien tik didelį grotą bei toli išsikišusį kliverį, laivas čiuožė per vandenį taip grakščiai ir lengvai, kad žiūrintiesiems atrodė tarytum koks stebuklas — netardami nė žodžio, jie apstulbę klausiamai žvelgė tai į laivą, tai vienas į kitą. Pagaliau vežikas tyliu bei iškilmingu balsu tarė:

— Matyt, jį valdo narsus vyras! Ir jeigu to laivo dugnas medinis kaip tų brigantinų, kur plaukioja tarp Londono ir Lit Porto, tai jam gresia pavojus, kokio bet kuris protingas žmogus vengtų. Žiū! Jis jau prie tos didžiosios uolos, kuri iškiša galvą per atoslūgį, ir joks mirtingasis toli nenuplauks, neužtikęs žemės po vandeniu.

Tačiau mažoji škuna ir toliau skverbėsi pro uolas bei smėlio sąnašas, taip nežymiai kaitaliodama kursą, kad pasidarė aišku, jog yra valdoma šias vietas pažįstančio žmogaus. Pagaliau, škunai tiek įplaukus įlankon, kiek tai buvo apskritai įmanoma, burės staiga tarytum pačios subliuško, ir laivas, keletą minučių pasisūpavęs ant ilgų, nuo jūros riedančių bangų, apsisuko, nešamas atoslūgio srovių ir, išmetęs inkarą, sustojo.

Dabar valstiečiai ėmė kur kas gyviau reikšti savo nuomonę apie svečio išvaizdą ir jo apsilankymo tikslą: vieni manė jį esant kontrabandininkų prekybininkų, kiti sakė jį turint priešiškų tikslų ir esant susijusį su karu. Buvo pareikšta net abejonių dėl laivo priklausymo šiam pasauliui, nes joks žemiškas tvarinys, tvirtino šios nuomonės šalininkai, negali, žmogaus valdomas, plaukti tokion pavojingon vieton ir tokiu laiku, kai net nepatyrusiam sausumos gyventojui aiškiausiai matyti, jog artinasi audra. Škotas, paveldėjęs iš savo tautiečių ne tik sumanumą, bet ir nemaža prietaringumo, irgi nedvejodamas palaikė pastarąją nuomonę ir buvo bepradedąs atsargiai bei pa-

garbiai dėstyti savo išvadas, bet staiga airio sūnus, kurio tėvas tuo klausimu neturėjo jokios nuomonės, garsiai sušuko:

— Žiūrėkit! Pasirodo, jie dviese! Didelis ir mažas! Matyt, jūrų dvasios mėgsta kompaniją ne mažiau už paprastus krikščionis!

— Du! — atkartojo vežikas.— Du! Iš jų gali susilaukti daug bėdos. Du laivai be žmonių ir tokioj vietoj, kur ne taip lengvai įžvelgsi pavojų! Geriau nežiūrėti į tuos nelabuosius. Po paraliais! Antrasis tikrai nemažas! Žiūrėkit, žmonės, žiūrėkit! Kuo puikiausias didelis laivas!

Jis nutilo, pasiėmė nuo žemės savo ryšelį ir, dar sykį atidžiai pažvelgęs į tuodu įtartinus laivus bei reikšmingai palingavęs klausytojams galvą, ėmė lėtai eiti šalin nuo kranto, užbaigdamas šneką:

— Nenustebčiau, jeigu tai būtų mūsų karaliaus Jurgio karo laivas. Eisiu tuojau pat į miestą ir pasikalbėsiu su išmanančiais žmonėmis — labai jau įtartinai atrodo tiedu laivai; mažiukui, ir tam vieni niekai nutverti žmogų, o didysis prarytų mus visus ir nė nepajustų.

Išgirdę tokį protingą įspėjimą, susirinkusieji sunerimo, nes kaip tik tuo metu visur sklido gandai apie rekrūtų ėmimą. Darbininkai susirinko savo padargus ir patraukė namo; kad ir nemaža smalsių akių stebėjo laivus nuo atokesnių kalvų, tačiau tik nedaugelis susidomėjusių netikėtais svečiais drįso prisiartinti prie supančių įlanką uolų.

Laivas, kurio visi taip apdairiai ėmė šalintis, buvo dailus, didžiulio korpuso, o aukšti stiebai bei plačios rėjos, dūluojančios vakaro rūke virš jūros, atrodė kaip tolumoje iš gelmių iškilęs kalnas. Burių iškelta buvo nedaug, ir nors jis vengė priartėti prie kranto taip kaip škuna, visi jo manevrai kuo aiškiausiai liudijo, jog abiejų laivų tikslas tas pats. Fregata — didysis laivas kaip tik priklausė šiai rūšiai — kartu su palankiu potvyniu didingai įplaukė į užutekio žiotis tokiu greičiu, kad būtų galima vairuoti, prisiartino prie škunos, sunkiai apsisuko pavėjui ir, ištiesinusi didžiules grotstiebio rėjas, idant išlygintų burių sąveiką, pamėgino sustoti. Tačiau vėjas, laikęs jos bures išpūstas, ėmė rimti, o kranto brizas nustojo raibinęs ilgas iš jūros riedančias bangas. Srovė ir bangos netrukus ėmė nešti fregatą link tos vietos, kur prasi-

dėjo virtinė toli jūron nusidriekusių juodgalvių uolų, tad jūreiviai išmetė inkarą ir gitovais pritraukė bures prie rėjų. Kai tik laivas apsisuko pagal potvynį, ant jo priekio iškilo sunki vėliava, ir, vėjui protarpiais praskleidžiant klostes, pasirodė baltas fonas su raudonu kryžiumi, kitaip tariant, Anglijos emblema. Šitiek dar spėjo pamatyti per atsargų nuotolį pasitraukęs varovas, bet kai iš abiejų laivų buvo nuleista po valtį, jis paspartino žingsnį, nustebusiems bendrakeleiviams paaiškinęs, kad „į tokius laivus verčiau žiūrėti iš tolo".

Iš fregatos buvo nuleistas kateris, į kurį susėdo gausi įgula, o paskui įlipo karininkas su adjutantu. Varomas ritmingų yrių, kateris pasuko tiesiai į krantą. Jam priartėjus prie škunos, iš už jos borto išniro lengvas velbotas, iriamas ketverto atletiškų vyrų, ir ne tiek skrosdamas bangas, kiek ant jų šokinėdamas, nepaprastai greitai nuplaukė kateriui už akių. Kai vyrai, gavę karininkų komandas, liovėsi yrę, susitikusios valtys keletą minučių sūpavosi ant bangų, ir tarp jų įvyko toks pokalbis:

— Gal senis pasiuto?— sušuko jaunas karininkas iš velboto, kai jo vyrai nuleido irklus.— Nejaugi jis mano, kad „Arielio" dugnas geležinis ir jokia uola jam nebaisi? O gal jam atrodo, kad laive tupi krokodilai, kurie nebijo nuskęsti?

Jaunas gražus karininkas, pusiau gulomis įsitaisęs ant galinio katerio suolo, šyptelėjo:

— Jis puikiausiai žino, koks jūs atsargus, kapitone Barnstebli, ir nė kiek nesibaimina dėl jūsų laivo bei įgulos. Koks gylis po jūsų kiliu?

— Bijau net matuoti,— atsakė Barnsteblis.— Baisu imtis loto virvės, kai uolos kyščioja iš vandens lyg delfinai.

— Ir vis dėlto praplaukėte! — gyvai sušuko jo pašnekovas, tramdydamas ugningą savo prigimtį.

— Praplaukėm! — pakartojo jo draugas.— Kur ten, mažasis „Arielis" net oru plauktų! — Po šių žodžių jis atsistojo ir, nusiėmęs odinę jūrinę kepurę bei perbraukęs ranka juodas tankias garbanas, užkritusias ant įdegusios kaktos, patenkintas nužvelgė savo nedidelį laivą.— Bet vis dėlto nelengva, misteri Grifitai, stovėti su vieninteliu inkaru tokioje vietoje ir dar artėjant nakčiai. Kokie bus įsakymai?

— Aš einu į mūšą ir metu inkarą; jūs paimsit misterį Merį į savo velbotą ir pamėginsit prasigauti pro akmenis į krantą.

— Į krantą?— perklausė Barnsteblis.— Nejaugi krantu jūs vadinate tą stačią šimto pėdų aukščio uolą?

— Nesiginčykim dėl terminų,— atsakė nusišypsojęs Grifitas.— Jūsų uždavinys pasiekti krantą: mes gavome signalą iš sausumos, kad locmanas, kurio laukiame, yra pasiruošęs.

Barnsteblis liūdnai palingavo galvą ir pats sau sumurmėjo:

— Tai bent pasiplaukymas: pirmiausiai įlendam į akliną užutekį, pilną akmenų, seklumų bei duobių, o paskui dar turim paimti locmaną. Bet kaip aš jį pažinsiu?— pridūrė jis garsiai.

— Meris pasakys jums slaptažodį ir nurodys, kur jo ieškoti. Plaukčiau aš pats, bet man įsakyta to nedaryti. Jei kiltų kokių sunkumų, pakelkite tris irklus mentimis į viršų, ir aš ateisiu pagalbon. Jei pamatysiu tris irklus ir išgirsiu pistoleto šūvį, atidengsiu muškietų ugnį, o pamatęs tą patį signalą iš katerio, imu šaudyti iš laivo patrankų.

— Dėkoju, dėkoju,— nerūpestingai atsakė Barnsteblis.— Tikiuosi, kad pats susitvarkysiu su priešais, kurie gali laukti krante. Bet senis tikrai išprotėjo. Sakyčiau...

— Jei jis pats būtų čia, tai vykdytumėt jo įsakymus, o dabar malonėkite paklusti maniesiems,— pasakė Grifitas griežtu tonu, su kuriuo visai nesiderino draugiškas žvilgsnis.— Plaukit į krantą ir ieškokit nedidelio vyriškio rudu švarku. Meris pasakys jums slaptažodį. Jei tas žmogus teisingai atsakys, gabenkit pas mane į katerį.

Jaunieji karininkai draugiškai linktelėjo vienas kitam, ir kai berniukas, pavarde misteris Meris, perlipo iš katerio į velbotą, Barnsteblis atsisėdo savo vieton, o vyrai, paklusę jo mostui, kibo į irklus. Lengvas laivelis greitai atsiskyrė nuo katerio ir drąsiai šovė link uolų. Kurį laiką paplaukęs palei krantą ir pasidairęs tinkamesnės vietos, velbotas staigiai apsigręžė, perlėkė per verpetus ir pasuko ten, kur išsilaipinti atrodė būsiant saugiausia.

Kurį laiką kateris atsargiai ir ne taip greitai sekė paskui, galop, pamatęs velbotą sustojus prie kranto uolų, išmetė kaip buvo žadėta inkarą, ir įgula paruošė ginklus. Buvo matyti, jog viskas daroma griežtai pagal anksčiau gautus nurodymus, nes karininkas, skaitytojui pristatytas Grifito pavarde, kalbėjo

nedaug ir trumpai, kaip, beje, būdinga tiems, kurie įpratę, jog jiems paklūstama. Kai kateris išmetė inkarą, Grifitas vėl atsilošė minkštoje sėdynėje ir, užsitraukęs ant akių skrybėlę, paskendo mintyse, neturinčiose nieko bendro su tuo, kas buvo aplink. Tačiau kartkartėmis jis atsistodavo, susirasdavo akimis savo draugus krante, o paskui nukreipdavo tiriamą žvilgsnį jūron, ir tuomet išsiblaškiusi bei nerūpestinga išraiška, kuri taip dažnai atsirasdavo gyvame ir jausmingame jo veide, užleisdavo vietą įdėmiam ir protingam ne pagal metus patyrusio jūreivio žvilgsniui. Užgrūdinti, įgudę jo vyrai sėdėjo pasiruošę kovai; susikišę rankas į striukių kišenes, jie nieko nešnekėjo, tolydžio dairydamiesi į besirenkančius vis rūstesnius debesis ir neramiai susižvalgydami tarpusavy, kai kateris pakildavo kiek aukščiau ant vienos tų ilgų bangų, kurios vis tankiau ir galingiau ritosi iš jūros.

2 skyrius

...skaistaus nerodyk veido,
Po rūbais savo grakštų liemenį palaidok.
Ženk vyrų minioje žingsniu plačiu
Ir tu išvengsi apkalbų šlykščių.[1]

P r a j o r a s

Kai velbotas, kaip jau minėjome, pasiekė krantą, jaunasis leitenantas[2], dėl vadovavimo škunai visų vadinamas kapitonu, išlipo ant kranto uolų, lydimas to paties jauno gardemarino, kuris perlipo iš katerio dalyvauti šioje rizikingoje ekspedicijoje.

— Geriausiu atveju turėsime lipti štormtrapu,— pasakė Barnsteblis, apžvelgęs statų skardį,— bet tai nereiškia, kad užlipę būsim sutikti svetingai.

---

[1] Vertė H. Bakanas.

[2] L e i t e n a n t a s tais laikais buvo ne karinis laipsnis, o pareigos — kapitono padėjėjas.

— Mus saugo fregatos patrankos,— atsakė berniukas,— turbūt nepamiršot, sere, kad po trijų pakeltų irklų ir šūvio jos atidengs ugnį.

— Taip, mums patiems ant galvų. Mielasis, niekad nebūk toks kvailas ir nepasitikėk tolimu šūviu. Nuo jo būna daug triukšmo ir dūmų, bet tai labai nevykęs būdas mėtyti metalą. Tokiuose reikaluose, kaip mūsų, aš labiau linkęs pasikliauti Tomu Kofinu[1] ir jo žeberklu, negu puikiausia salve, paleista nuo visų trijų denių iš devyniasdešimties patrankų laivo. Nagi, misteri Kofinai, stokis ir pamėgink pasivaikščioti po tą *terra firma*[2].

Jūreivis, į kurį buvo kreiptasi tokiu baisiu vardu, lėtai pasikelė iš vairininko vietos,— atrodė, kad jis augte auga, tiesindamas begales savo kūno raukšlių bei linkių. Stačias jis buvo kokių šešių pėdų ir dar tiek pat colių aukščio, bet ir galutinai atsistojęs, galvą ir pečius laikė kiek nuleidęs, matyt, nuo ilgo gyvenimo ankštoje patalpoje. Sudėjimo jis buvo ne per dailiausio, kampuoto, bet didžiulės gyslotos rankos rodė jį turint nepaprastos jėgos. Ant galvos mūvėjo nedidelę žemą rudos vilnos skrybėlę smailiu viršumi, kuri jo šiurkščiam veidui, aprėmintam kai kur jau žilstelėjusių juodų žandenų, teikė iškilmingumo bei mįslingumo. Vienoje rankoje jūreivis instinktyviai laikė suspaudęs žibantį žeberklą. Paklusęs vado komandai, jis įrėmė žeberklo smaigalį į uolą ir iššoko iš valties, kurioje, turint galvoje jo nepaprastą ūgį, tebuvo užėmęs stebėtinai nedaug vietos.

Gavęs šitokį pastiprinimą, kapitonas Barnsteblis davė keletą apdairių nurodymų valtyje likusiems vyrams ir ėmėsi nelengvo kopimo į uolas. Kad ir koks būdamas drąsus bei vikrus, jis kažin ar būtų įkopęs, jeigu ne retkarčiais vairininko suteikiama pagalba; mat neįtikėtina jo jėga ir labai ilgos rankos bei kojos įgalino daryti tai, kas paprastam žmogui būtų buvę neįmanoma. Likus kelioms pėdoms iki viršaus, trijulė sustojo ant atsikišusios uolos atsipūsti bei pasitarti, ką darys toliau.

— Nekokia vieta atsitraukimui, jeigu pasitaikytų susidurti su priešais,— tarė Barnsteblis.— Kur mums ieškoti to locmano,

---

[1] Coffin — karstas *(angl.)*.

[2] Tvirta žemė *(lot.)*.

misteri Meri, ir kaip mes jį pažinsime? Be to, ar galime būti tikri, kad jis neišduos mūsų?

— Tai, ko turite jį paklausti, perskaitysite ant šio lapelio,— atsakė berniukas ir padavė Barnstebliui slaptažodį.— Mes susitarėme susitikti štai ant tos uolos, kyšuly, bet jis tikriausiai pamatė mūsų valtį ir ateis čia. O dėl išdavystės, tai kapitonas Mansonas, matyt, juo pasitiki, nes išsijuosęs ieško nuo pat tos dienos, kai tik priartėjom prie kranto.

— Aha,— sumurmėjo leitenantas,— o dabar, kai jau esame krante, išsijuosęs jo ieškoti turiu aš. Nepatinka man šitaip glėbesčiuotis su krantu, be to, nelabai pasitikiu ir perbėgėliais. O ką tu manai apie tai, misteri Kofinai?

Senas jūreivis, išgirdęs klausimą, atsuko savo šiurkštų veidą į leitenantą ir rūsčiai atsakė:

— Duok man, sere, atvirą jūrą ir geras bures, tai nereikės jokių locmanų! Aš gimiau tabaką vežiojančiame laive, ir žemėje nematau nieko gero, nebent norėčiau kokios salelės, kur galėčiau užsiauginti daržovių ir džiovinti žuvį. Vien pamačius žemę, man darosi neramu sieloje, kol nepapučia vėjas tiesiai jūron.

— Oho, Tomai, koks tu protingas,— tarė Barnsteblis pusiau juokais, pusiau rimtai.— Na, bet mums laikas judėti. Saulė jau lenda į debesis, ir neduok dieve likti su inkaru tokioje vietoje kaip šita!

Įsitvėręs į uolos kraštą virš galvos, Barnsteblis pasikėlė aukštyn ir, padaręs porą ilgų šuolių, atsidūrė ant uolos viršaus. Vairininkas paskui leitenantą atsargiai užkėlė gardemariną ir taip pat atsargiai, bet su kur kas mažesne pastanga atsidūrė ant viršaus pats.

Sustoję ant lygios žemės ir pradėję neramiai bei smalsiai dairytis, mūsų vyrai išvydo dirbamos žemės plotus, kaip įprasta, sudalintus gyvatvorėmis ir akmenų sienomis. Visos mylios atstu nebuvo jokio žmogaus būsto, tik maža apgriuvusi trobelė — mat dauguma stengėsi apsigyventi kiek įmanoma toliau nuo jūros drėgmės ir rūko.

— Man rodos, čia nėra nei ko ieškoti, nei ko baimintis,— tarė Barnsteblis, gerai viską apžiūrėjęs.— Ko gero, be reikalo būsim išlipę, misteri Meri. Kaip tu sakai, Ilgasis Tomai, ar matai ką?

— Locmano nematau, sere,— atsakė vairininkas,— bet nėra to blogo, kuris neišeitų į gera — po anuo krūmu matau puikų gabalą mėsos, iš kurios kiekvienam „Arielio" vyrui išeitų dviguba porcija.

Gardemarinas nusijuokė ir parodė Barnstebliui tai, kas patraukė vairininko dėmesį. Netoliese, po gyvatvore, ramiai gromuliuodamas, stovėjo riebus bulius.

— Laive atsirastų nemaža alkanų vyrų,— linksmai tarė berniukas,— kurie mielai pritartų Ilgajam Tomui, jei tik laikas ir aplinkybės leistų nudobti tą gyvulį.

— Tai vieni niekai, misteri Meri,— atsiliepė vairininkas ir ramiausiu veidu suvarė žeberklą žemėn, o paskui nutvėrė jį per vidurį, tartum ketindamas sviesti.— Tegu tik kapitonas Barnsteblis taria žodelį, ir aš bemat pasmeigsiu jį. Ne kartą esu badęs šita geležimi banginius, nors jie ir neturėdavo tokio taukų šarvo, kaip šitas keturkojis.

— Na, na, mes dabar ne banginių medžioklėje, kur visa, kas tik pasipainioja, yra grobis,— tarė Barnsteblis ir ryžtingai nusigręžė nuo buliaus, tarytum nepasikliaudamas pats savimi.— Bet palaukit! Matau kažką sėlinant palei gyvatvorę. Atsargiai, misteri Meri, ko gero, pirmiausiai galim būti pasveikinti šūviu.

— Tik jau ne šito žmogaus,— nerūpestingai atsakė berniukas,— jis toks pat jaunas kaip ir aš ir vargiai ryšis stoti prieš tokį būrį.

— Teisybė, vyruti,— atsakė Barnsteblis ir atleido rankoje sugniaužtą pistoletą.— Jis eina atsargiai, lyg bijodamas. Ūgio nedidelio, apsirengęs rudai, nors į švarką jo apdaras nepanašus; vis dėlto tai gali būti mūsų ieškomas žmogus. Judu likite čia, o aš einu šūktelsiu jį.

Kai Barnsteblis pasuko link gyvatvorės, kuri šiek tiek slėpė nepažįstamąjį, šis staiga sustojo, tarytum abejodamas, ar eiti pirmyn, ar trauktis. Kol jis taip dvejojo, žvitrus jūreivis jau buvo atsidūręs prie pat jo.

— Sakykite, sere,— užkalbino nepažįstamąjį Barnsteblis,— koks vanduo šioje įlankoje?

Išgirdęs šitą klausimą, jaunikaitis krūptelėjo ir šastelėjo į šalį, lyg norėdamas paslėpti veidą, paskui vos girdimu balsu atsakė:

— Man atrodo, kad tai Šiaurės jūros vanduo.

— Štai kaip! Matyt, nemažą savo trumpo gyvenimo dalį esat paskyręs geografijos studijoms, jei taip gerai nusimanot,— atsakė leitenantas.— Gal jūs, sere, būdamas toks nuovokus, atsakytumėt man, kiek laiko mes praleisime kartu, jei aš, trokšdamas pasidžiaugti jūsų protu, paimsiu jus nelaisvėn?

Į šitokį žiaurų klausimą jaunuolis nieko neatsakė, tik nusigręžė ir užsidengė rankomis veidą, ir karingasis jūreivis, manydamas, jog padarė pašnekovui reikiamą įspūdį, jau ketino kamantinėti toliau. Tačiau jaunuolis ėmė visas drebėti, ir leitenantas turėjo kurį laiką palaukti, kol pagaliau, baisiausiai nustebęs, suprato, kad tas jaunikaičio drebėjimas yra sukeltas anaiptol ne baimės, o tramdomo juoko.

— Prisiekiu visos jūros banginiais! — sušuko Barnsteblis.— Jūsų linksmybės visai ne laiku, jaunuoli. Man gana ir to, kad gavau įsakymą išmesti inkarą šitoje įlankoje, kai ant nosies kabo audra, tad nejaugi, užuot rūpinęsis kuo greičiau ištrūkti jūron ir išgelbėti savo sielą bei kūną, leisiu iš savęs juoktis berniūkščiui, kuriam neužtektų jėgų nešioti barzdai, jeigu ji jam net ir užaugtų! Nieko, greit sužinosiu daugiau apie tave ir apie tavo juokus, kai paimsiu savo kajutėn ir turėsi taip linksminti mane, kad iki pat reiso galo nemiegočiau!

Taip pasakęs, škunos vadas jau buvo bečiumpąs jaunuolį, bet šis šastelėjo nuo ištiestos rankos ir jau daugiau baimės, negu juoko pilnu balsu šūktelėjo:

— Barnstebli! Mielasis Barnstebli! Nejaugi jūs galėtumėt užgauti mane?

Po šių žodžių leitenantas atsitraukė keletą žingsnių, pasitrynė akis ir, nusiėmęs nuo galvos kepurę, sušuko:

— Ką aš girdžiu? Ir ką matau! Ten įlankoje stovi „Arielis", o toliau fregata. Nejaugi tai Katerina Plauden?

Jo abejonės, jei jų dar buvo, greitai išsisklaidė, nes nepažįstamasis, tikriau nepažįstamoji, atsisėdo ant gretimo kupsto tokia poza, kurios moteriškas kuklumas gracingai nesiderino su vyrišku apdaru, ir ėmė linksmai bei nesuvaldomai juoktis.

Tą akimirką visos mintys apie pareigą, apie locmaną ir netgi apie „Arielį" dingo iš jūreivio galvos; jis pribėgo prie merginos ir sykiu ėmė juoktis, nors pats nesuprato nei kodėl, nei iš ko.

Kai įsilinksminusi mergina šiek tiek atgavo savitvardą, ji pasisuko į vyriškį, kuris sėdėjo šalia jos, kantriai bei nuolankiai laukdamas, kol iš jo bus baigta juoktis, ir pasakė:

— Žinoma, tai ne tik kvaila, bet ir žiauru. Turiu paaiškinti jums, kodėl taip netikėtai pasirodžiau ir kodėl šitaip atrodau.

— Šiek tiek numanau,— tarė Barnsteblis.— Jūs sužinojote apie mūsų atvykimą ir tuojau pat ėmėtės pildyti Amerikoje man duotą pažadą. Bet daugiau nieko nebeklausiu. Fregatos kapelionas...

— gali ir toliau veltui melstis,— užbaigė mergina,— bet niekas neištars man vestuvių palaiminimo žodžių, kol nebaigsiu savo rizikingo darbo. Juk jūs niekad nebuvot egoistas, Barnstebli, ir neleisit man pamiršti kitų laimės?

— Apie ką jūs kalbate?

— Apie savo vargšelę, mane mylinčią pusseserę. Sužinojusi, kad du laivai, iš nupasakojimo panašūs į fregatą ir „Arielį", įplaukė įlankon, nusprendžiau tuojau susitikti su jumis. Visą savaitę, šitaip apsirengusi, aš stebėjau jus, bet vis nesisekė. Šiandien pamačiau, kad jūs priplaukėt prie kranto arčiau, negu visada, ir kaip matote, man buvo atlyginta už atkaklumą.

— Taip, pats dievas mato, kad mes per arti kranto! Bet ar kapitonui Mansonui žinomas jūsų ketinimas patekti į mūsų laivą?

— Aišku, ne, apie tai nežino niekas, tik jūs. Aš pagalvojau, kad jeigu jūs ir Grifitas būtumėt viską žinoję, tai būtumėt pamėginę išvaduoti mus iš tos vergijos. Šiame lape popieriaus aš išdėsčiau žinias, kurios, tikiuosi, sukels jumyse riteriškus jausmus ir kuriomis galėsite vadovautis.

— Vadovautis! — nutraukė ją Barnsteblis.— Jūs pati būsit mūsų locmanas.

— Tada jų bus du! — pasigirdo užkimęs balsas netoliese.

Išsigandusi mergina riktelėjusi pašoko ant kojų ir instinktyviai prisišliejo prie mylimojo, ieškodama pagalbos. Barnsteblis, kuris pažino savo vairininko balsą, piktai suraukęs kaktą, pažvelgė į nuoširdų veidą, kuris buvo matyti virš gyvatvorės, ir liepė pasiaiškinti.

— Pamatęs, kad jūs dingote už horizonto, sere, ir baimindamasis, kad pasala neįviliotų į seklumą, misteris Meris nusprendė pasiųsti žvalgą. Aš pasakiau jam, jog jūs rausiatės

paštininko krepšyje ir ieškote naujienų, bet kadangi jis yra karininkas, o aš paprastas matrosas, sere, tai padariau kaip įsakytas.

— Grįžkit, sere, ten, kur aš liepiau būti,— pasakė Barnsteblis,— ir perduokit misteriui Meriui, kad malonėtų palaukti mano nurodymų.

Vairininkas, kaip paklusnus matrosas, atsakė klausąs, bet, prieš nueidamas nuo gyvatvorės, ištiesė vieną galingą ranką link jūros ir iškilmingai, kaip ir derėjo tokią neramią valandą, pasakė:

— Aš išmokiau jus rišti rifus ir matuoti trosus, kapitone Barnstebli, ir prisimenu, kad, pirmą kartą patekęs į „Spelmesitį", jūs nebūtumėt padaręs nė poros puskilpių. Vis dėlto šitų dalykų žmogų galima greitai išmokyti, bet pažinti orui netgi viso gyvenimo negana. Jūroje matyti audros vėjo juostos, kurios kiekvienam jūreiviui, mokančiam tą dievišką debesų kalbą, yra tokios pat suprantamos kaip kad jūsų komanda pro ruporą suimti rifus. Be to, sere, turbūt girdite, kaip jūra dejuoja, tarytum sakydama, kad artinasi prabudimo valanda?

— Teisybė, Tomai,— pasakė leitenantas, priėjęs prie uolos krašto ir prityrusiu žvilgsniu apmetęs niūrų vandenyną.— Vakaras tikrai grėsmingas, bet reikia surasti tą locmaną... ir...

— Gal tai jis tas locmanas?— pertraukė jį vairininkas, rodydamas į žmogų, kuris stovėjo netoliese ir atidžiai juos stebėjo, tuo pat metu pats ne mažiau akylai stebimas jaunojo gardemarino.— Duok dieve, kad jis išmanytų savo darbą, nes net laivo dugne prireiks akių, kol išsikasim iš to nelaimingo užkaborio.

— Tikriausiai čia jis,— sušuko Barnsteblis, bemat prisiminęs savo pareigas. Jis persimetė žodžiu su savo drauge ir, palikęs ją gyvatvorės priedangoje, nuėjo link nepažįstamojo. Priėjęs per balso atstumą, škunos kapitonas sušuko:

— Koks vanduo šioje įlankoje?

Žmogus, kuris, rodėsi, tik ir laukė šitokio klausimo, nedvejodamas atsakė:

— Ganėtinai saugus tam, kas įplaukė čionai pasitikėdamas.

— Tai jūsų aš ieškau! — sušuko Barnsteblis.— Ar esat pasiruošęs vykti?

— Pasiruošęs ir su gyviausiu noru! — atsakė locmanas.— Be to, turime skubėti. Duočiau šimtą geriausiai nukaltų ginėjų,

kad dar porą valandų pašviestų ta mus palikusi saulė arba kad bent pusę to laiko būtų prieblanda.

— Jūs manote, jog mūsų padėtis tokia bloga?— paklausė leitenantas.— Tuomet prašau sekti paskui šitą džentelmeną į velbotą. Kai jūs nusileisit nuo uolų, ateisiu ir aš. Atrodo, įkalbinsiu dar vieną žmogų plaukti drauge.

— Laikas brangesnis už bet kokius žmones,— tarė locmanas, nekantriai žvelgdamas iš po tankių antakių,— ir už delsimą turės atsakyti tas, kuris dėl jo bus kaltas.

— Taip, aš pasiruošęs atsakyti prieš tuos, kurie turi teisę to iš manęs reikalauti, sere,— išdidžiai atsakė Barnsteblis.

Po šių žodžių jie išsiskyrė: jaunasis leitenantas nekantriai nužingsniavo pas savo mylimąją, vis tebemurmėdamas kažkokius prakeikimus, o locmanas, iš įpročio susiveržęs odinį diržą ant rudo švarko, niūriai tylėdamas, nusekė paskui vairininką ir gardemariną į velbotą.

Barnsteblis rado Kateriną Plauden didžiai susijaudinusią — apie tai bylojo kiekvienas protingo jos veido bruoželis. Leitenantas, nors ir atsikirtęs locmanui, vis dėlto jautė didelę atsakomybę už mažiausią delsimą, tad paėmė merginą už rankos ir, per savo rūpestį pamiršęs jos susijaudinimą, buvo besivedąs.

— Eime, Katerina,— tarė jis,— nėra kada delsti.

— Kodėl taip skubiai išvykstat?— paklausė ji, traukdamasi nuo jo.

— Juk girdėjot nelinksmą mano vairininko prognozę, be to, aš ir pats visa tai patvirtinu. Mūsų laukia nerami naktis, nors aš nė kiek nesigailiu patekęs įlankon, nes joje susitikau jus.

— Neduok dieve, kad vienas mudviejų imtume šito gailėtis! — pasakė Katerina, ir jos veidas iš susijaudinimo taip pabalo, kad neliko nė pėdsako to pirmykščio ryškaus raudonio, kuris taip gyvino jos skruostus.— Na, dabar jūs turite dokumentą — darykit, kaip jis liepia, ir gelbėkit mus. Pamatysit, kad mes būsim geri belaisviai, jei mūsų nukariautojai bus jūs ir Grifitas.

— Ką jūs turite galvoje, Katerina?— sušuko jos mylimasis.— Jau dabar jūs esate visai saugi, būtų beprotiška iš naujo bandyti likimo kantrybę. Mano laive jums reikės būti tol, kol

išvaduosim jūsų pusseserę. Be to, nepamirškit, kad jūsų gyvybė priklauso man.

— O kur jūs mane paslėpsit tuo metu?— paklausė mergina, lėtai traukdamasi nuo jo.

— „Arielyje", ir prisiekiu dangumi, jūs būsite jo vadas. Aš tik nešiosiu jo vardą.

— Dėkoju, labai dėkoju, Barnstebli, bet jūs labai pervertinate mano sugebėjimus, taip sakydamas,— atsakė ji juokdamasi, ir raudonis, panašus į švytintį saulėlydį, vėl užliejo jos skruostus. Atrodė, kad toji spalva net atsispindi jos akyse.— Žiūrėkit, kad neapsigautumėt, narsuoli. Jeigu aš padariau daugiau, negu derėtų moteriai, tai atminkit, kad tiktai dėl švento reikalo, ir jeigu parodžiau kiek nors nemoteriško sumanumo, tai tik. . .

— . . .tai padės jums pakilti virš savo moteriškosios giminės,— sušuko jis,— ir parodyti visišką pasitikėjimą manimi.

— Tai padės man vieną dieną tapti tikrai verta jūsų žmonos vardo.

Po šitų žodžių ji apsigręžė ir taip greit dingo už artimiausio gyvatvorės kampo, kad leitenantas net nespėjo jos sulaikyti. Kurį laiką Barnsteblis iš nuostabos negalėjo net pajudėti, o kai puolė vytis, tai tepamatė tik jos liekną figūrėlę, šmėžuojančią vakaro prieblandoje, kol ji visai dingo gana tolokai esančioje giraitėje.

Barnsteblis buvo vėl besivejąs ją, bet staiga ore tarytum sužaibavo, ir per uolas tolyn nusirito patrankos šūvio aidas.

— Tai senis, vėl murmėti pradėjo! — tarė sau mintyse jaunasis leitenantas ir nenoriai pakluso signalui.— Dabar jis taip greit skuba pasitraukti nuo pavojaus, kaip skubėjo į jį įpulti.

Tuoj pat atsiliepusios trys muškietos iš apačioje stovinčio katerio dar paspartino leitenanto žingsnį, ir kai jis, nepaisydamas atsargumo, ėmė leistis nuo pavojingojo skardžio, patyrusia akimi pamatė, jog fregatoje dega pažįstamos šviesos, signalizuojančios „visoms valtims grįžti".

3 skyrius

Niekingas smulkmenas nešiot širdy.
Tokiais laikais ne itin dera
Šekspyras

Nuo uolų ant vandens driekėsi platūs juodi šešėliai, o vakaro prieblanda taip sutirštėjo, kad nebebuvo matyti net apmaudo, šiuo metu aptemdžiusio visados giedrą Barnsteblio veidą, kai jis nušoko nuo akmens į valtį ir atsisėdo šalia tylinčio locmano.

— Plaukiam! — griežtu balsu įsakė leitenantas.— Tegu būna prakeikta beprotybė, kuri stumia į pavojų laivus ir žmones, versdama juos šitaip plaukioti! Ir visa tai vien dėl to, kad sudeginus kokį seną laiviūkštį su rąstais arba iš netyčių užklupus norvegų pirklį! Na, vyrai, smarkiau, smarkiau!

Nepaisydami grėsmingos mūšos, kuri dabar rūsčiai trankė uolas, sunerimę jūreiviai vis dėlto atsuko valtį prieš bangas ir po keleto akimirkų jau buvo pasitraukę iš pavojingosios vietos. Barnsteblis, matyt, nekreipė dėmesio į putojančius aplink velbotą verpetus ir sėdėjo, įsmeigęs niūrų žvilgsnį į baltas riedančių bangų keteras. Tik tada, kai velbotas ėmė suptis ant ilgų jūros bangų, jis, ieškodamas katerio, apžvelgė įlanką.

— Matyt, Grifitui įkyrėjo sūpuotis savo vygėje,— sumurmėjo jis,— ir dabar turėsime ieškoti fregatos, užuot kuo greičiau vedę škuną iš tos nelemtos vietos. Joje gera tiktai dūsaujantiems įsimylėjėliams: mažai žemės, mažai vandens ir daugybė uolų. Po perkūnais, Ilgasis Tomai, dabar ir man beveik atrodo, kad geriausia terra firma, retkarčiais reikalinga jūreiviui, yra kokia nors maža salelė!

— Protingai pasakyta, sere, ir išmintingai,— atsiliepė rimtasis vairininkas.— Ir ta žemė dar turi būti minkšta arba smėlėta, kad tvirtai laikytų inkarą ir būtų lengviau išmatuoti gylį. Kiek jau uolėtame dugne esu palikęs giluminių ir paprastų lotų! Mėgstu tokį reidą, kur lotas nuo dugno atsiskiria lengvai,

o inkaras sunkiai. O, prieky valtis, kapitone Barnstebli! Ar paimti ją abordažu, ar paprastai sustabdyti?

— Tai mūsų kateris! — sušuko leitenantas.— Vadinasi, Nedas vis dėlto nepaliko manęs!

Jo spėjimą patvirtino garsus atsakas iš besiartinančios valties, ir po keleto sekundžių kateris ir velbotas jau sūpavosi ant bangų vienas šalia kito. Grifitas jau nebesėdėjo atsilošęs savo vietoje, o rimtai kalbėjo, ir jo balse buvo justi priekaištavimas:

— Kodėl šitaip švaistote brangias akimirkas, kuomet kiekviena minutė gali atnešti naują pavojų? Jau buvau bepaklausąs signalo, bet išgirdau pliaukšint jūsų irklus ir grįžau paimti locmano. Na, kaip sekėsi?

— Štai locmanas. Jeigu jis ras kelią per tas seklumas, tai pripažinsiu, kad tikrai ne be reikalo nešioja locmano vardą. Naktelė, atrodo, bus tokia, kad be žiūrono nerasi nė mėnulio. Bet, sužinojęs, kad aš buvau ant tų prakeiktų uolų, jūs man kur kas mieliau atleisit už gaišavimą, misteri Grifitai.

— Tikiuosi, kad radote reikalingą žmogų, antraip visa mūsų rizika būtų beprasmiška.

— Taip, reikalingą radau, bet radau ir nereikalingą,— atsakė su kartėliu Barnsteblis.— Jūs turite berniuką, Grifitai, pasiklauskit, ką matė jo žvitrios akys.

— Papasakoti?— juokdamasis paklausė jaunasis gardemarinas.— Na, tuomet aš mačiau mažą užsimaskavusį kliperį, kuris vos paspruko nuo vėtyto ir mėtyto karo laivo, be to, mačiau apsigobusį piratą, kuris labai panašus į mano pusseserę...

— Gana plepėti! — griausmingu balsu nutraukė jį Barnsteblis.— Negi galima dėl tokių niekų laikyti dvi valtis šitokiu metu? Keliaukit į katerį, sere, ir jeigu misteris Grifitas norės klausytis, galite laisvalaikiu linksminti jį savo kvailomis spėlionėmis.

Berniukas mitriai peršoko iš velboto į katerį, kuriame jau buvo locmanas, ir, niūriai atsisėdęs šalia Grifito, pusbalsiu pasakė jam:

— Manau, kad misteris Grifitas išklausys mane, jei čionai, prie Anglijos krantų, jo mintys ir jausmai tebėra tokie pat, kaip namie.

Jaunasis leitenantas vietoj atsakymo tyliai paspaudė berniukui ranką, atsisveikino su Barnstebliu ir įsakė vyrams irkluoti į fregatą.

Abi valtys atsiskyrė, pasigirdo ritmingas irklų pliauškėjimas, bet tuo metu pirmą kartą prabilo locmanas:

— Nuleist irklus! — sušuko jis.— Irklus į vandenį, įsakau!

Išgirdę įsakmų balsą, jūreiviai liovėsi yrę, o locmanas, atsigręžęs į velbotą, sušuko:

— Reikia išvesti škuną į atvirą jūrą, kapitone Barnstebli, ir padaryti tai kuo greičiau. Laikykitės kaip galima toliau nuo šiaurinio kyšulio, o kai susilyginsite su mumis, priplaukit per šūksnio atstumą.

— Jūsų nurodymai dėl plaukimo kuo išsamiausi, misteri locmane,— atsakė Barnsteblis,— bet kas pateisins mane prieš kapitoną Mansoną, kam plaukiu be jo įsakymo? Man juodu ant balto buvo liepta atvesti „Arielį" į šitą rojaus kampelį, todėl be signalo ar žodžio iš vado lūpų mano laivas nė nepajudės iš vietos. Išeiti iš čia bus nė kiek ne lengviau, kaip įplaukėm, be to, tada buvo diena ir turėjome jūsų raštiškus nurodymus dėl kurso.

— Nejaugi šitokią naktį liksite čia ir lauksite tikros mirties?— rūsčiai paklausė locmanas.— Dar pora valandų, ir toje vietoje, kur dabar jūsų laivas, tesiūbuos didelės bangos.

— Aš irgi kaip tik šitaip manau. Bet jeigu man lemta dabar žūti, tai bent žūsiu, paklusęs įsakymui, o jei, klausydamas jūsų, išmušiu iš škunos dugno bent lentą, pro tą skylę ims veržtis ne tik jūros vanduo, bet ir maištas. O gal mūsų senis laukia dar vieno locmano ar dviejų?

— Išmintingi žodžiai,— sumurmėjo velboto vairininkas, tačiau taip, kad girdėjo ir kiti.— Bet tai grynas sąžinės išbandymas — pasilikti tokioje vietoje.

— Na, tai likit ant inkaro, pas kurį netrukus ir patys nukeliausit,— pusbalsiu lyg sau tarė locmanas.— Su kvailiu galynėtis sunkiau negu su audra, bet jeigu. . .

— Ne, ne, jis visai ne kvailys,— pertraukė Grifitas.— Barnsteblis nėra vertas šitokio epiteto, nors pareigas atlieka tiesiog fanatiškai. Kelkit inkarą, misteri Barnstebli, ir kuo greičiau sprukit iš įlankos.

— O, jūs nė neįsivaizduojat, kaip man malonu paklusti jūsų įsakymui! Pirmyn, vyručiai! „Arielis" niekad netrūnys šitokiame kietame guoly, jei aš tam bent kiek galėsiu sutrukdyti!

Po šitų linksmų škunos vado žodžių, jūreiviai patenkinti šūktelėjo, ir velbotas, staigiai čiūžtelėjęs nuo katerio, netrukus dingo niūriame uolų šešėlyje.

Katerio irkluotojai tuo metu irgi nesnaudė ir, stipriais mostais varydami sunkų laivą per vandenį, po keleto minučių jau buvo prie fregatos. Tuo metu locmanas, jau nebe tokiu valdingu bei rūsčiu balsu, kaip kalbėdamas su Barnstebliu, paprašė Grifitą lėtai išvardinti jam fregatos karininkų pavardes. Atlikęs šitą prašymą, jaunasis leitenantas pridūrė:

— Visi jie puikūs ir patikimi vyrai, locmane, ir, nors jūsų prisiimtos pareigos kiek rizikingos anglui, mūsų tarpe nėra tokio, kuris galėtų jus išduoti. Mums reikalinga jūsų pagalba, ir, vildamiesi jūsų ištikimybės, pažadame jums savąją.

— O iš kur jūs žinote, kad man ji reikalinga?— paklausė locmanas visai abejingu balsu.

— Hm, nors angliškai jūs kalbate net perdėm taisyklingai,— atsakė Grifitas,— bet raidę r tariate ne visai taip, kaip esame įpratę ją girdėti už Atlanto.

— Argi ne vis tiek, kur žmogus gimęs ir kaip jis kalba,— šaltai atsakė locmanas,— jeigu tik jis drąsiai ir garbingai atlieka savo pareigą?

Sutemo pačiu laiku, nes dabar nebesimatė paniekinamos ironijos gražiame jauno jūreivio veide, ir tatai išgelbėjo pokalbį.

— Teisybė, teisybė,— sutiko jis,— žmogus privalo garbingai atlikti savo pareigą, kaip pats kad sakote. Bet, kaip pastebėjo Barnsteblis, jūs turite nepaprastai gerai pažinti čionykštes vietas, jeigu ketinate leistis per šitas seklumas ir dar tokią naktį kaip ši. Ar žinote, kokia mūsų grimzlė?

— Fregatos grimzlė, ir aš pamėginsiu vesti jus keturių sieksnių gylyje; sekliau būtų pavojinga.

— Tai nuostabus laivas! — tarė Grifitas.— Jis klauso vairo kaip kareivis savo seržanto per pratybas; bet, laviruojant prieš vėją, jam reikia daugiau vietos, nes lekia ne ką lėčiau kaip pavėjui.

Locmanas įdėmiai išklausė, kuo pasižymi laivas, kurį jis rengėsi pamėginti išvesti iš itin pavojingos vietos. Pro jo ausis nepraslydo nė vienas žodis, ir kai Grifitas baigė kalbėti, jis, kaip ir iki šiol ramiai, atsakė:

— Siaurame plote tai kartu ir pliusas, ir minusas. Gaila, bet šiandien, kai reikės itin tiksliai valdyti laivą, tai gali būti minusas.

— Tikriausiai turėsime nuolatos tikrinti gylį lotu?— paklausė Grifitas.

— Mums reikės ir akių, ir loto,— atsakė locmanas ir, nejučiom ėmęs kalbėti tarytum pats su savim, pridūrė:— Man yra tekę vesti laivus čionai ir atgal dar tamsesnėmis naktimis negu ši, bet niekuomet laivo grimzlė nebuvo didesnė kaip pustrečio sieksnio.

— Tuomet prisiekiu dievu, kad neišvesit laivo pro šitas uolas ir slenksčius! — sušuko Grifitas.— Plaukydamas mažos grimzlės laivais, niekad nepažinsi vandens. Tik žemas kylis padeda surasti kanalus. Locmane, nesumanykit su mumis krėsti juokų, nes priešo akivaizdoje tai gali blogai baigtis.

— Jaunuoli, jūs pats nežinote nei kam grasinate, nei kuo,— atsakė locmanas griežtai, nors vis tokiu pat ramiu balsu.— Jūs pamiršote, kad jūs čia turite viršininką, o aš — ne.

— Tai priklausys nuo to, kaip atliksite savo pareigas! — sušuko Grifitas,— nes jeigu...

— Tyliau! — nutraukė jį locmanas.— Mes artinamės prie fregatos, tai geriau įženkime į ją ramiai.

Po šitokių žodžių locmanas atsilošė ant pagalvėlių, ir Grifitas, nors ir baimindamasis susilaukti visokiausių nemalonumų iš savo nepatyrusio bei nepatikimo bendrakelionio, šiaip taip numaldęs savo pyktį, prisivertė tylėti, ir į laivą abu vyriškiai įlipo lyg nieko nebūtų buvę.

Fregata jau suposi ant ilgų bangų, kurios ritosi iš jūros viena paskui kitą ir viena už kitą aukštesnės, bet laivo marseliai dar subliuškę kabėjo ant rėjų, nes nuo kranto atlekiantys vėjo gūsiai nepajėgė išpūsti sunkios šių burių medžiagos. Lipdami trapu, Grifitas ir locmanas girdėjo piktą bangų trenksmą į aukštus laivo bortus ir skardų bocmano padėjėjo švilpuką, liepiantį dviem prie trapo pastatytiems jungoms atiduoti pagarbą pirmajam leitenantui bei locmanui.

Nors laive, kuriame buvo keli šimtai žmonių, vyravo tyla, tuzinas žibintų, iškabinėtų įvairiose denio dalyse, skleidė tiek šviesos, kad galėjai ne tik pamatyti visą įgulą, bet ir įžvelgti daugumos veiduose smalsumą ir susirūpinimą.

Vyrai pulkavosi ant trapų, aplink grotstiebį ir ant vantų — jų veidai buvo aiškiai matyti, o kitų susėdusių ant apatinių rėjų ir persisvėrusių tik neaiškiai dūlavo, bet visi atrodė labai susidomėję atplaukusiu kateriu.

Jūreivių būreliai buvo išsimėtę po visą laivą, o škancuose stovėjo vien karininkai ir, išsirikiavę pagal rangus, laikėsi taip pat tyliai kaip ir visa įgula. Priekyje stovėjo keletas jaunesnių vyrų, sprendžiant iš apdaro — Grifito rango, bet žemesnių pareigų. Kitame laivo šone buvo susirinkę jaunuoliai — misterio Merio bičiuliai. Priekyje prie špilio stovėjo dar keletas vyrų, vienas jų buvo mėlynu munduru su raudonais jūrų pėstininko antsiuvais, o kitas — su juoda laivo kapeliono sutana. Už jų, ką tik išėjęs iš kajutės, stovėjo lieknas ir tiesus laivo kapitonas.

Trumpai pasisveikinęs su Grifitu ir jaunesniaisiais karininkais, kapitonas, lydimas locmano, lėtai nuėjo prie laukiančio fregatos kapitono. Jaunasis vyriškis nusiėmė skrybėlę ir pagarbiai, net kiek labiau negu visada nusilenkęs kapitonui, tarė:

— Užduotis atlikta, sere, nors ir sugaišome daugiau laiko bei patyrėme daugiau sunkumų, negu tikėtasi.

— Bet jūs neparvežėte locmano, o be jo visa mūsų rizika ir vargas veltui.

— Štai jis,— tarė Grifitas, žengtelėjęs šonan ir ranka parodęs į žmogų, kuris stovėjo už nugaros, iki pat pasmakrės susisupęs į savo šiurkštų apsiaustą ir ant akių užsimaukšlinęs gerokai padėvėtą plačiakraštę skrybėlę.

— Šitas! — sušuko kapitonas.— Vadinasi, įvyko nelemta klaida — tai ne tas man reikalingas žmogus, kurio niekas kitas negali pakeisti.

— Nežinau, ko jūs laukėte, kapitone Mansonai,— pasakė atvykėlis žemu, ramiu balsu,— bet jeigu nepamiršot tos dienos, kai pirmą kartą išsiskleidė vėliava, visai nepanaši į tą tironijos simbolį, kuris dabar kabo prie jūsų hakaborto, tai gal prisiminsit ir tą vėliavą iškėlusią ranką.

— Atneškit šviesos,— nekantriai sušuko kapitonas.

Kai buvo atneštas žibintas ir locmano veidas atsidūrė jo šviesoje, kapitonas Mansonas krūptelėjo, išvydęs ramias mėlynas akis bei pablyškusį, bet ramų veidą. Nejučiom nusiėmęs nuo žilos garbanotos galvos skrybėlę, senasis kapitonas sušuko:

— Tai jis! Bet taip pasikeitęs...

— Kad nepažintų priešai,— greitai pertarė locmanas; paskui, paėmęs kapitonui už parankės ir pasivedęs į šalį, pridūrė:— Ir draugai taip pat, kol neišmušė valanda.

Grifitas pasitraukė į šalį, atsakinėdamas į smalsius draugų klausimus, tad šio trumpo kapitono bei locmano pokalbio karininkai negirdėjo, nors gana greit visi suprato, jog jų vadas suvokė savo klaidą ir yra patenkintas, turėdamas laive lauktą žmogų. Kurį laiką kapitonas su locmanu vieni du vaikštinėjo po škancus, apie kažką gyvai ir nuoširdžiai kalbėdamiesi.

Kadangi Grifitas nedaug ką tegalėjo papasakoti, jo klausytojų smalsumas greitai buvo patenkintas, ir visų akys nukrypo į paslaptingąjį locmaną, kuris turėjo išgelbėti juos iš pavojingos ir tolydžio blogėjančios padėties.

4 skyrius

...pažvelki į bures.
Štai, įsitempusios nuo vėjo,
Laivus jos neša per audringą jūrą,
Atstačiusios bangoms krūtinę.[1]

Šekspyras

Skaitytojas jau girdėjo, kad oras ir jūra buvo kupini grėsmingų požymių, keliančių nerimą jūreivio krūtinėje. Pasitraukus iš uolų šešėlio, naktis nebeatrodė tokia tamsi, ir

[1] Vertė H. Bakanas.

nors matomumas buvo labai menkas, prie horizonto rytų pusėje galėjai įžvelgti pikta pranašaujančios šviesos juostą, nuo kurios didelėmis bangomis pasišiaušęs jūros paviršius buvo matyti vis aiškiau ir atrodė vis grėsmingesnis. Virš laivo atsirado keletas tamsių debesų, kurie kone lietė stiebus, o švaraus dangaus juostoje viršum vandenyno temirksėjo keletas blausių žvaigždžių. Kartkartėmis nuo kranto plūsteldavo nestiprios oro srovės, nešančios gaivius žemės kvapus, bet net šitas jų nepastovumas įtikinamai rodė, kad tai yra tik silpstančio pakrantės brizo alsavimas. Mūša palei įlankos krantą ūžė tolygiai bei niūriai, ir tą monotoniškumą tik retkarčiais pertraukdavo kurtus dundesys, kai kokia didesnė banga piktai tvodavo į kiaurymę uolose. Žodžiu, visa tarytum buvo pajungta kuo niūresniam ir grėsmingesniam įspūdžiui sudaryti, nors tikro pavojaus dar nebuvo, nes laivas lengvai suposi ant bangų, net iki galo neįtempdamas inkaro lyno.

Karininkai susirinko prie špilio aptarti padėties ir galimų perspektyvų, ir tik senesni bei palankumą pelnę jūreiviai tedrįso šiek tiek peržengti šventas škancų ribas ir pasiklausyti vyresnybės žodžių. Tiek eiliniai jūreiviai, tiek karininkai nuolatos dirsčiojo į savo kapitoną bei locmaną, kurie vis dar vieni kalbėjosi atokesniame laivo gale. Kartą vienas jaunas gardemarinas, vedamas jo amžiui būdingo neapdairumo bei smalsumo, priėjo visai arti, bet, griežtai subartas kapitono, sutrikęs ir susigėdęs nuskubėjo pasislėpti draugų tarpe. Šitą pastabą vyresnieji karininkai suprato kaip užuominą, kad jų stebimas pasitarimas yra jokiu būdu netrukdytinas. Jie ir toliau pusbalsiu reiškė savo nekantravimą, bet vis dėlto niekas daugiau nemėgino trukdyti pokalbio, nors ir laikė jį be galo užsitęsusiu.

— Dabar ne metas kalbėtis apie pelengus arba nuotolius,— tarė karininkas, pagal rangą einantis po Grifito,— užuot sušaukus vyrus ir bandžius patraukti verpu, kol valtis gali laikytis.

— Verpuoti laivą kelias mylias prieš bangas būtų varginga ir beprasmiškas darbas,— atsakė pirmasis leitenantas.— Bet kranto brizas dar ne visai nurimo, ir, iškėlę viršutines bures, su atoslūgiu dar galėtume pasitraukti nuo kranto.

— Pašaukit marsų stebėtojus, Grifitai,— tarė antrasis leitenantas,— ir paklauskit, ar yra viršuje vėjas. Gal tai bent kiek išjudins kapitoną ir tą nerangųjį locmaną.

Grifitas nusijuokė, sutikdamas su pasiūlyta mintimi ir, stebėtojui marse kaip priimta atsiliepus į jo šūktelėjimą, kuo garsiau paklausė:

— Kokios krypties vėjas ten viršuje?

— Retkarčiais nuo kranto jaučiame lengvus gūsius, sere,— atsakė marsų vyresnysis,— tačiau marseliai kabo tarp gitovų nė nekrusteldami.

Kapitonas Mansonas ir locmanas nutilo ir įdėmiai išklausė karininko klausimo bei atsakymo į jį, bet tučtuojau lyg niekur nieko vėl atnaujino pokalbį.

— Jeigu jis ir krutėtų, mūsų užuomina vyresnybei nebūtų padariusi jokio įspūdžio,— pasakė jūrų pėstininkų vadas. Jūreivystės jis neišmanė ir dėl to pavojus jam atrodė dar didesnis, bet, turėdamas mažiausiai darbo, laive jis juokaudavo kur kas dažniau nei kiti.— Šito locmano ausys nelabai jautrios subtilioms užuominoms, misteri Grifitai. Gal vertėtų pabandyti timptelti jį už nosies.

— Kateryje mudu šiek tiek pasižodžiavome,— atsakė pirmasis leitenantas,— ir jis man atrodo ne iš tokių, kurie priimtų jūsų siūlomas užuominas. Nors atrodo toks tylus ir kuklus, labai abejoju, ar yra skyręs bent kiek daugiau dėmesio Jobo[1] knygai.

— O kam jam to reikia?— sušuko laivo kunigas, kuris baiminosi ne mažiau už pėstininkų vadą ir buvo labai nusivylęs.— Kam jam šitaip švaistyti laiką — juk yra tiek daug pakrančių žemėlapių ir instrukcijų dėl plaukiojimo šiose jūrose, kad, nė kiek neabejoju, jis neįsivaizdavo rimtesnio užsiėmimo, kaip tik jas studijuoti.

Po šių žodžių kilo garsus juokas, ko gero, padaręs tai, ko visi seniai laukė: slaptingas kapitono ir locmano pokalbis baigėsi. Kapitonas, priėjęs prie laukiančios įgulos, kaip jam buvo įprasta, ramiai ir tvirtai pasakė.

---

[1] Jobo knyga — viena biblijos knygų, gavusi pavadinimą nuo mitinio pranašo Jobo. Jos pagrindinė mintis — žmogaus paklusnumas dievo teikiamam likimui.

— Kelkit inkarą, misteri Grifitai, ir išskleiskit bures. Laikas plaukti.

Vos spėjus jaunajam leitenantui linksmai atsakyti „Klausau, sere!", pasigirdo gardemarinų balsai, raginantys bocmaną ir padėjėjus imtis darbo.

Tuoj pat sujudo vyrai prie grotstiebio, ant rėjų ir ant trapų, bet, įpratę prie disciplinos, jie kurį laiką dar nieko nedarė. Tylą pirmiausiai sutrikdė bocmano švilpukas, po kurio pasigirdo kimus riksmas: „Kelti inkarą, visi į viršų!" Pirmasis tų garsų perskrodė nakties orą, kildamas nuo pradinės žemos, švelnios gaidos iki veriamai šaižios ir nusirisdamas per vandenį tolyn, o antrasis nudundėjo per visą fregatą kaip tolimo griaustinio aidas.

Šios įprastinės komandos turėjo tiesiog stebuklingą poveikį. Vyrai šoko iš po patrankų, lindo iš liukų, be atodairos leidosi vantais nuo rėjų ir taip greit susirinko iš visų kampų, kad per keletą akimirkų fregatos denis buvo pilnas žmonių. Iki tol tvyrojusią tylą, tetrikdomą negarsaus karininkų pokalbio, pakeitė griežti leitenantų įsakymai, skardūs gardemarinų ir kimūs bocmano bei jo padėjėjų šūksniai bendro bruzdesio ir triukšmo fone.

Tik kapitonas ir locmanas liko nuošaly šio visuotino sujudimo, į kurį, slogios nuojautos apimti, įsitraukė net tie karininkai, kuriems tai nepriklausė,— vadinamieji „tinginiai", nors labiau patyrę jų draugai vis kartojo, kad, užuot padėję, jie tik ardo laivo tvarką. Vis dėlto triukšmas gana greitai nutilo, ir po keleto minučių laive vėl įsiviešpatavo tyla.

— Viskas paruošta, sere,— tarė Grifitas, vienoje rankoje laikydamas nedidelį ruporą, o kita įsitvėręs vantų, kad tvirčiau stovėtų ant patrankos, nuo kurios viską stebėjo.

— Sukti špilį, sere,— pasigirdo ramus atsakymas.

— Sukti špilį! — garsiai pakartojo Grifitas.

— Sukti špilį! — kaip aidas atsiliepė kokia dešimtis nekantrių balsų, ir tuoj pat ore vėl nuskardėjo švilpukas. Suktuvas tuojau pajudėjo, ir pasigirdo ritmingi ratu aplink jį einančių jūreivių žingsniai. Keletą minučių jokio kito garso nebuvo, jei neimsime domėn retkarčiais jūreivius paraginančio karininko balso; paskui buvo pranešta, kad „lynas sutrauktas", kitaip tariant, laivas yra beveik virš inkaro.

— Sustabdykite špilį,— sušuko Grifitas, kai po skardaus švilpuko vėl įsivyravo tyla.— Ką daryti toliau, sere?— paklausė jis.— Kelti inkarą? Atrodo, nėra jokio vėjo, o kadangi atoslūgis visai menkas, tai labai abejoju, ar jūra neišmes mūsų į krantą...

Šita mintis pasirodė tokia tikroviška, kad visų akys nuo fregatos denio nukrypo į vandenį, stengdamosi peržvelgti tamsą ir tolumoje išskaityti, ko gero, jau pasmerkto laivo likimą.

— Palieku viską locmano nuožiūrai,— tarė kapitonas, kurį laiką pastovėjęs šalia Grifito ir įdėmiai nužvelgęs dangaus skliautą viršum jūros.— Kaip jūs manote, misteri Grėjau?

Žmogus, pirmą kartą pavadintasis pavarde, stovėjo, pasirėmęs ant falšborto, ir žiūrėjo tenlink, kur ir visi, bet, atsakydamas į klausimą, atsigręžė į kapitoną, ir denio žibintų šviesa išryškino jo ramų veidą, ir toji ramybė atrodė kone antgamtiška, turint omeny jo padėtį bei atsakomybę.

— Stiprus bangavimas mums pavojingas,— tarė jis vis tokiu pat ramiu balsu,— bet kur kas pavojingesnė bus iš rytų ateinanti audra, jei ji užklups mus stovinčius šitoje nepalankioje vietoje. Net pati geriausia virvė neišlaikys laivo nė valandos, besitrindama į uolas, pučiant šitokiam nordostui. Jeigu tai įmanoma žmogaus jėgoms, džentelmenai, tai turime plaukti iš čia, ir kuo greičiau, tuo geriau.

— Tai, ką jūs pasakėte, sere, galėtų pasakyti ir pats jauniausias laivo junga,— tarė Grifitas.— O, štai atplaukia škuna!

Aiškiai pasigirdo ilgų irklų pliauškėjimas vandeny, ir pro rūką pasirodė lėtai plaukiantis mažasis „Arielis". Kai jis priplaukė prie fregatos galo, pasigirdo žvalus Barnsteblio balsas.

— Norint tokią naktį ką nors įžiūrėti, kapitone Mansonai, reikia akinių! — sušuko jis.— Bet man atrodo, kad girdėjau jūsų bocmano švilpuką, sere. Tikiuosi, kad neketinate čia stovėti iki ryto?

— Man čia patinka nė kiek ne labiau kaip jums, misteri Barnstebli,— atsakė senasis jūrininkas savo ramiu balsu, kuriame vis dėlto jau buvo girdėti ir susijaudinimo.— Mes jau sutraukėm virvę, bet kelti inkarą baugu: jūra gali išmesti į krantą. Kaip jums atrodo vėjas?

— Vėjas! — pakartojo pašnekovas.— Ogi toks, kad nepajudintų net panelės garbanos. Jei lauksite, kol kranto brizas

išpūs bures, tai turėsit čia išbūti dar visą dieną. Savo skiedrą aš jau, ko gero, išvedžiau iš šitos rifų karalijos, bet kaip tą padariau, net pats negaliu suprasti.

— Tuojau gausite nurodymus iš locmano, misteri Barnstebli,— pasakė senasis kapitonas,— ir prašau jais kuo nuodugniausiai iki galo vadovautis.

Po šio įsakymo abiejuose laivuose stojo mirtina tyla, nes visi susijaudinę laukė išgirsti, ką pasakys žmogus, nuo kurio dabar priklausė visos jų išsigelbėjimo viltys. Neilgai trukus, vėl pasigirdo jo žemas, bet aiškus balsas:

— Jūsų irklai tuojau pasidarys nebenaudingi, nes jūra vis labiau banguoja,— tarė jis,— bet su burėmis gal ir išplauksite. Geriausia bus, jei taikysite tiesiai į šiaurės rytus tol, kol pamatysit žiburį šiauriniame kyšuly; tada stokite į dreifą ir šaukite iš patrankos. Bet jeigu mano būgštavimai pasitvirtins ir būsite nunešti atgal, nepamatę žiburio, tai turėsite pasikliauti lotu ir plaukti kairiuoju halsu; tik jokiu būdu nenukrypkit į pietus, nes ten jau joks lotas nepadės.

— Toje pačioje vietoje galima eiti tiek vienu, tiek kitu halsu,— atsakė Barnsteblis,— ir abu halsai gali būti to paties ilgio.

— Jokiu būdu,— pasipriešino locmanas.— Jei bent vieną rumbą nukrypsit nuo kurso į pietus, tai paplaukę toliau, užšoksit ant uolų ir seklumų; taigi, kaip sakiau, saugokitės dešiniojo halso.

— Tai kuo tada vadovautis? Juk jūs neleidžiat pasitikėti nei laiku, nei lotu, nei lagu.

— Pasikliaukit žvitria akimi ir mikliomis rankomis. Kai nebegalėsit vadovautis kranto orientyrais, apie pavojų jus perspės verpetai. Manevruokit saikingai, sere, ir dažniau naudokitės lotu.

— Taip, taip,— negarsiai sumurmėjo Barnsteblis.— Tai „aklas" plaukimas, akliausias, ir nesuprantu, kokia iš jo nauda. Nesuprantu! Po perkūnais, akys čia tiek tereikalingos, kiek nosis bibliją skaitančiam žmogui.

— Ramiau, ramiau, Barnstebli,— nutraukė jį kapitonas, nes abiejuose laivuose vyravo tokia tyla, kad buvo girdėti, kaip supdamasi ant bangų girgžda škuna.— Kongreso uždėtą pareigą privalome atlikti negailėdami gyvybės.

— Gyvybės man negaila. kapitone Mansonai,— tarė Barnsteblis,— bet kaip buvo galima atvesti laivą į tokią vietą, kaip šita? Šiaip ar taip, laikas imtis darbo, užuot kalbėjus. Bet jeigu net mažam laivui čia pavojinga, tai kas bus fregatai? Ar ne geriau būtų man plaukti prieky ir žvalgyti jums kelią?

— Dėkoju jums,— tarė locmanas,— už kilnų pasiūlymą, bet jis mums nenaudingas. Aš gerai pažįstu dugną ir pasikliausiu savo atmintimi bei dievo palaima. Kelkit bures, sere, kelkit, ir jeigu pasiseks, mėginsim traukti inkarą.

Jo paliepimas buvo atliktas, ir netrukus virš „Arielio" pakilo burės. Nors fregatos denyje nebuvo jokio vėjo, mažoji škuna buvo tokia lengva, kad, padedama atoslūgio, ėmė plaukti prieš riedančias bangas, tad po keleto minučių šviesos ruožely je tarp horizonto ir vandens vos tebuvo matyti jos šėmas korpusas bei juodas burių siluetas, kuris netrukus irgi dingo debesų šešėlyje.

Grifitas, kaip ir visi kiti jaunesnieji karininkai, klausėsi prieš tai vykusio pokalbio tylėdamas, bet kai „Arielis" beveik visai dingo iš akių, jis lengvai nušoko nuo patrankos ant denio ir sušuko:

— Ji slysta taip lengvai, kaip leidžiama nuo stapelių! Gal ir man kelti inkarą ir sekti jų pavyzdžiu?

— Kito kelio neturime,— atsakė kapitonas.— Ar girdėjote klausimą, misteri Grėjau? Kelti inkarą?

— Taip, kapitone Mansonai, tik kažin ar užteks tokio atoslūgio, norint išvengti pavojaus,— atsakė locmanas.— Atiduočiau penkis metus gyvenimo, kurio ir nebe daug liko, kad fregata būtų bent mylią toliau nuo kranto.

Šitą pastabą, atrodo, teišgirdo kapitonas, kuris vėl paėjo šalin su locmanu, ir jiedu ėmė paslaptingai kalbėtis. Kadangi sutikimas buvo gautas, Grifitas sušuko per ruporą: „Kelti inkarą!" Vyrai prie špilio vėl ėmė kovoti su vandens srovėmis. Tuo pat metu atleistos burės išsiskleidė, laukdamos vėjo. Visam tam per ruporą vadovavo pirmasis leitenantas, kurio įsakymai buvo vykdomi kone žaibiškai. Žmonių — juodų dėmių iš dangaus sklindančioje blausioje šviesoje — buvo pilna visur: ant rėjų, vantuose, tartum kabančių ore, ir nuo kiekvieno laivo įrengimo, iš kiekvieno kampelio sklido keisti šūksniai.

— Forbramselis paruoštas! — tarytum iš debesų pasigirdo skardus balsas.

— Forstenga irgi paruošta! — atsiliepė šiurkštus jūreivio balsas žemiau jo.

— Laivagaly viskas tvarkoje, sere! — pasigirdo dar vienas riksmas iš kito kampo, ir po keleto akimirkų buvo duotas nurodymas:

— Kelti bures!

Blausią dangaus šviesą dabar užgožė burių drobė, ir denyje pasidarė dar tamsiau, tad žibintų šviesa atrodė itin ryški, o viskas aplinkui už bortų — dar niūriau ir rūsčiau.

Visi, išskyrus kapitoną bei locmaną, plušėjo, stengdamiesi kaip nors išjudinti laivą. Šūksnys „jau kyla", pakartotas penkiasdešimties burnų, bei greitas špilio sukimasis sakė, kad inkaras atsiplėšė nuo dugno. Virvių girgždėjimas bei skridinių cypimas pramaišai su bocmano bei jo pavaldinių riksmais vis nesiliovė, ir nors sausumos stebėtojui visa tai būtų atrodę tik tuščias šurmulys bei skubėjimas, įgudusi ir prie drausmės įpratusi įgula apgaubė visą laivą nuo priekio iki galo burėmis greičiau, negu tai buvo čionai papasakota.

Keletą minučių karininkai buvo visai patenkinti rezultatais: nors žemutinės burės ir kabojo subliuškusios, tačiau viršutinės, lengvesnės, išsitempė, išpūstos vėjelio, ir laivas pamažu pajudėjo.

— Plaukiam! Plaukiam! — linksmai sušuko Grifitas.— Tai šaunuolė, sausumą ji mėgsta nė kiek ne labiau už bet kurią plaukti mokančią žuvį! Vadinasi, viršuje yra šioks toks vėjelis.

— Man atrodo, kad tai tik priešmirtinis dvelksmas,— tarė tyliai ir ramiai locmanas, bet taip netikėtai, kad Grifitas net krūptelėjo.— Pamirškime, jaunuoli, viską, išskyrus gyvybes, kurių likimas šią naktį priklauso tik nuo jūsų pastangų ir mano žinių.

— Jeigu jūs sugebėsit atlikti bent pusę savo uždavinio taip, kaip aš trokštu atlikti savąjį, tai viskas bus gerai,— atsakė tokiu pat tonu leitenantas.— Kad ir kokie būtų jūsų jausmai, nepamirškit, kad esame netoli priešo krantų ir nelabai norėtume čia padėti savo galvas.

Po šio trumpo pokalbio jiedu išsiskyrė, nes laivo valdymas buvo reikalingas nuolatinio karininkų dėmesio.

Įgulos džiaugsmas laivui pajudėjus truko neilgai, nes vėjas, taip atgaivinęs visą fregatą ir nunešęs ją jūron apie ketvirtį mylios, galiausiai pasiblaškė tarp burių ir visai nuslopo. Viršila vairininkas, kurio pareiga buvo prižiūrėti vairininką, netrukus pranešė, kad nebegali valdyti laivo, nes jis nebeklauso vairo. Šią nemalonią žinią Grifitas tuojau pat perdavė kapitonui ir pasiūlė vėl išmesti inkarą.

— Kreipkitės į misterį Grėjų, sere,— atsakė kapitonas,— jis yra locmanas ir nuo jo priklauso laivo saugumas.

— Locmanai ne visada išgelbsti laivus, kartais ir pražudo,— tarė Grifitas.— Kapitone Mansonai, ar jūs gerai pažįstate žmogų, nuo kurio priklauso mūsų likimas ir kuris laikosi taip šaltai, tarytum mūsų išgelbėjimas jam ne itin rūpėtų?

— Misteri Grifitai, aš pažįstu jį. Mano nuomone, jam netrūksta nei žinių, nei atsidavimo. Tiek galiu pasakyti, jus ramindamas, ir daugiau neklauskite. O! Ar tik nepasisuko vėjas?

— Sergėk dieve,— sušuko leitenantas.— Jei tose seklumose mus užklups nordostas, tai viskas baigsis tikrai liūdnai!

Laivas lėtai suposi, jo burės tai išsipūsdavo, tai staiga vėl subliukšdavo, ir net seni jūreiviai nebesuprato, iš kurios pusės tas oro judėjimas ir ar jis apskritai nėra vien burių plazdenimo padarinys. Vis dėlto laivo priekis ėmė suktis žemės link, ir net tamsoje visi pamatė, kad jie plaukia į krantą.

Tomis kankinamo netikrumo minutėmis Grifitas, pasidavęs staigiai visai priešingų jausmų kaitai, prarado ankstesnį entuziazmą ir puolė visiškon apatijon, kaip dažnai jam atsitikdavo kritiškais ir pavojingais momentais. Jis stovėjo, alkūne atsirėmęs į špilį, delnu prisidengęs akis nuo gretimai kabančio žibinto šviesos, bet staiga pajuto kažką švelniai palietus jo ranką ir atsipeikėjo iš susimąstymo. Švelniai, bet vis dar išsiblaškiusiomis akimis pažvelgęs į šalia stovintį berniuką, jis tarė:

— Nelinksma muzika, misteri Meri.

— Tokia nelinksma, kad net šokti pagal ją nesinori,— atsakė gardemarinas. Turbūt visame laive nerastum žmogaus, kuris vietoj šitų bjaurių garsų mieliau nepasiklausytų „Aš palikau merginą".

— Vietoj kokių garsų, vaikine? Laive taip tylu, kaip per Džersio kvakerių susirinkimą, kol jūsų šaunusis senelis nesutrikdydavo palaimingos tylos savo skambiu balsu.

— O! Ką gi, jei patinka, juokitės iš taikingo mano kraujo, misteri Grifitai,— atsakė jaunuolis,— bet nepamirškit, kad kiekvieno žmogaus gyslose jo truputis yra. Norėčiau dabar pasiklausyti kurios nors senuko giesmės, jos mane užliūliuodavo kaip bangų mūša žuvėdrą. Bet tas, kuris užmigs nuo šio vakaro lopšinės, miegos neilgai.

— Aš negirdžiu jokios lopšinės, tik burių šlamėjimą viršuje. Netgi locmanas, kuris vaikštinėja po denį kaip admirolas, nieko nebesako.

— Argi šitų garsų neprivalo girdėti kiekvienas jūreivis?

— Taip, mūša smarki, bet naktį sunku ją išgirsti. Nejaugi jau išmokote atskirti mūšos garsus?

— Netgi labai, misteri Grifitai. Geriau pažinti nė nenorėčiau. Ar greitai mus neša prie kranto, sere?

5 skyrius

Mes plaukiam, mes plaukiam,
Lik sveikas, krante!

Daina

Grifito sujudimas, kuris tuojau persidavė visai įgulai, buvo sukeltas staigiai pasikeitusio oro. Vietoje jau minėtos aiškios šviesios juostos horizonte pasirodė didžiulis šviesus rūko debesis, kuris greitai artėjo fregatos link, o tolimas, bet aiškus ošimas pranašavo, kad artinasi audra. Net Grifitas, duodamas per ruporą nurodymus ir ragindamas jūreivius, kartkartėmis sustodavo ir neramiai žvelgdavo besiartinančio štormo link, o ir visi jūreiviai, kurie ant rėjų rišo rifseznius, traukė

virves ir pagal nurodymą mažino bures, buvo atsigręžę ton pusėn.

Tiktai locmanas šioje maišalynėje, kurioje vienas balsas gožė kitą ir riksmas vijo riksmą, atrodė visai abejingas šitai bendrai veiklai. Įsmeigęs akis į artėjantį rūką ir sunėręs ant krūtinės rankas, jis ramiai stovėjo ir laukė.

Fregata buvo atsisukusi šonu į bangas ir pasidariusi nevaldoma, todėl visos burės dėl laivo saugumo buvo suimtos prie rėjų, tik staiga per vandenį vėl ataidėjo greitas ir sunkus burių pliauškėjimas, sukeldamas visiems baimę ir neviltį, nes šitie garsai tamsoje ir pavojuje jūreiviui jokių kitų jausmų sužadinti negali.

— Tai škuna! — sušuko Grifitas.— Barnsteblis tikriausiai iki paskutinės akimirkos laikė bures. Duok dieve, kad škvalas paliktų jam nors vieną burę pasitraukti nuo kranto!

— Manau, kad beveik stovime,— atsakė Grifitas pasitempdamas,— nors geriau būtų išmetus inkarą.— Suk prieš vėją, prieš vėją, vaikine, mus atgręžė šonu.

Vairininkas vėl pakartojo, kad laivas neklauso vairo, ir pridūrė, jog, ko gero, „žada eiti atgal".

— Sutraukit apatines bures, misteri Grifitai, ir patikrinkit, koks vėjas.

Pasigirdo skridinių girgždėjimas, ir netrukus dideli drobės gabalai, kabantys ant apatinių rėjų, buvo sutraukti gitovais. Kol buvo atliekama ši operacija, visa įgula stovėjo sulaikiusi kvapą, tarytum nuo to būtų priklausęs jų likimas. Tik keletas karininkų drįso pareikšti vieną kitą prieštaringą pastabą, pagaliau Grifitas išėmė iš žibinto žvakę ir, užšokęs ant patrankos, iškėlė ją aukštyn, tikrindamas oro judėjimą. Maža liepsnelė kurį laiką virpėjo, paskui nurimo ir išsitiesė stačiai aukštyn. Grifitas jau buvo benuleidžiąs ranką žemyn, bet, oda pajutęs dvelkiant vėsą, dar kiek palaukė, ir liepsnelė, lėtai palinkusi jūros pusėn, suvirpėjo ir ištįsusi atitrūko nuo dagties.

— Negaiškit nė sekundės, misteri Grifitai,— sušuko garsiai locmanas.— Suimkit gitovais visas bures, palikit tiktai tris apatinius marselius ir dar sutraukit po du rifus. Atėjo laikas jums išpildyti savo pažadą!

Jaunasis karininkas, taip netikėtai išgirdęs skambų ir tvirtą nepažįstamojo balsą, kurį laiką nustebęs stabtelėjo, bet greit,

pažvelgęs jūron, nušoko ant denio ir ėmė taip paklusniai vykdyti įsakymą, tarytum tai būtų buvęs gyvybės ar mirties klausimas.

— Jų burės lengvai tvarkomos,— tarė kapitonas,— jie jau turbūt išėjo iš pavojingosios zonos. Misteri Grėjau, laivas nebeklauso; gal išmatuoti gylį?

Locmanas tartum atsipeikėjo iš savo sustingusios pozos ir prieš atsakydamas lėtai perėjo per denį kaip žmogus, kuris ne tik žino, kad viskas priklauso nuo jo sugebėjimų, bet ir jaučia galįs šį tą padaryti.

— Nereikia,— pagaliau atsakė jis.— Būtų labai nemalonu išgirsti, kad čia negilu, be to, nežinome, kurion pusėn gali blokšti vėjas.

— Tuoj žinosim! — sušuko Grifitas.— Štai, jis jau ir pučia!

Ir tikrai, nesuspėjus jaunajam karininkui užbaigti sakinio, pasigirdo vėjas, ir laivas lėtai pasviro ant šono, paskui, ėmęs plaukti kartu su banga, vėl didingai atsitiesė, tarytum sveikindamas galingą priešą, su kuriuo jam teks netrukus susigrumti. Po minutės laivas ėmė skrosti vandenį ir, klausydamas vairo, kiek leido vėjas, atsisuko reikiamu kursu. Subruzdimas ant rėjų pamažu nurimo, ir vyrai ėmė lipti žemyn ant denio, vis stengdamiesi peržvelgti supančią tamsą, o kai kurie abejodami lingavo galvas, bijodami atvirai pareikšti savo būgštavimus. Įgula laukė, kol vėjas papūs visa jėga, nes visoje šauniojoje fregatoje nebuvo nė vieno, kuris nesuvoktų, jog kol kas jie tejaučia tik menkus jo dvelktelėjimus. Ir tikrai — vėjas kaskart vis stiprėjo, nors taip palengva, kad vienas kitas jūreivis jau buvo bepamanąs, kad nebeverta baimintis. Šios trumpos netikrumo pertraukos metu tebuvo girdėti tik vėjo švilpimas tarp daugybės laivo takelažo virvių ir bangų dundėjimas į laivo priekį, pro kurį tarytum iš krioklio jau lėkė purslai.

— Vėjas gaivus,— pirmas sutrikdė abejonių ir nekantrumo kupiną tylą Grifitas,— bet vis dėlto ne toks jau stiprus. Jei turėtume daugiau vietos manevravimui ir reikalingas bures, misteri locmane, tai su tokiu vėju aš valdyčiau laivą kaip iškylautojų jachtą.

— Kaip manote, ar pajėgs laivas laviruoti su likusiom burėm?— tyliai paklausė nepažįstamasis.

— Jis pajėgs viską, ko protingas žmogus gali reikalauti iš medžio ir geležies,— atsakė leitenantas,— bet nėra pasauly tokio laivo, kuris paplauktų tokia jūra vien tik su marseliais, kurių suimta po du rifus. Leiskit iškelti apatines bures, ir pamatysit, kad mūsų laivas ims suktis kaip šokių mokytojas.

— Pirmiausia pažiūrėkime, koks vėjo stiprumas,— atsakė žmogus misterio Grėjaus pavarde ir, sulaikęs Grifitą, nuėjo prie priešvėjinio trapo, kur, nieko nesakydamas, vis taip pat ramiai ir abejingai įsižiūrėjo priekin.

Iškėlus ir pririšus fregatos inkarą, visi žibintai buvo užgesinti, tad pro vėjo blaškomą rūką pasirodė truputis šviesos, atsispindinčios baltose putojančiose bangose, kurios dabar jau supo laivą iš visų pusių. Tolumoje už vandens juostos tarytum didelė juodo rūko siena neaiškiai tamsavo krantas, kuris nuo dangaus skyrėsi tik tuo, kad buvo dar juodesnis ir niūresnis. Buvo susukta ir padėta vieton paskutinė virvė, ir keletą minučių žmonių pilname denyje vyravo mirtina tyla. Visiems buvo aišku, kad jų laivas, dideliu greičiu lėkdamas per bangas, artėja prie tos vietos įlankoje, kur pilna seklumų bei uolų, ir tik įpratimas prie griežtos drausmės padėjo jūreiviams bei karininkams užgniaužti krūtinėse kylantį nerimą. Galop pasigirdo kapitono Mansono balsas:

— Gal man vis dėlto pasiųsti žmogų, kad pamatuotų gylį, misteri Grėjau?

Nors klausimas buvo pasakytas garsiai, ir karininkai bei vyrai, nekantriai laukdami atsakymo, susispietė aplink paklaustąjį, šis tarytum nieko negirdėjo. Parėmęs smakrą delnu ir atsišliejęs į vieną hamakų, jis stovėjo taip, tarytum tai, kas dedasi laive, visiškai jo neliestų. Grifitas kartu su kitais buvo priėjęs prie locmano; kurį laiką iš pagarbos palaukęs atsakymo į kapitono klausimą, jis, prasilenkdamas su savo pareigom, žengė iš rato ir priėjo prie paslaptingojo jų gyvybių saugotojo.

— Kapitonas Mansonas nori sužinoti, ar reikia išmatuoti gylį?— gana nekantriai paklausė jaunasis karininkas. Nesulaukęs atsakymo ir į šį pakartotą klausimą, Grifitas ryžtingai uždėjo locmanui ant peties ranką, ketindamas išblaškyti jo susimąstymą, bet šis taip staigiai krūptelėjo, kad leitenantui net žadą atėmė iš nuostabos.

— Pasitraukit,— griežtai tarė leitenantas ratu susispietusiems vyrams.— Imkitės kiekvienas savo darbo, paruoškite viską overštagui.

Po šitokio įsakymo žmonės pasitraukė tarsi vandenynan slūgstanti banga, ir leitenantas su locmanu liko vieni du.

— Dabar ne metas apmąstymams, misteri Grėjau,— pasakė Grifitas.— Prisiminkit mūsų susitarimą ir vykdykit savo pareigą — argi ne laikas daryti overštagą? Apie ką jūs galvojate?

Locmanas uždėjo ant ištiestos leitenanto rankos savo plaštaką ir, mėšlungiškai suspaudęs, atsakė:

— Apie tikrovę. Jūs jaunas, misteri Grifitai, aš irgi dar ne prie pat saulėlydžio, bet jeigu jūs dar pagyventumėt penkiasdešimt metų, tai vis tiek neįgytumėt tiek patyrimo, kiek man jo teko per trisdešimt trejus!

Gerokai nustebintas tokio jausmų prasiveržimo, ir dar tokiu metu, jaunasis leitenantas net nežinojo, ką sakyti, bet kadangi labiausiai jį jaudino tiesioginė pareiga, jis vėl grįžo prie rūpimo dalyko.

— Tikiuosi, kad jūsų patyrimas yra labiausiai susijęs kaip tik su šita pakrante, nes laivas plaukia dideliu greičiu ir dienos šviesoje čia matėme tiek baisių dalykų, kad tamsoje nesijaučiame saugūs. Ar dar ilgai laikysimės šio kurso?

Locmanas lėtai atsitraukė nuo borto ir, prieš eidamas pas fregatos kapitoną, liūdnų prisiminimų kupinu balsu atsakė Grifitui:

— Yra taip, kaip jūs norėtumėt: jaunas būdamas, aš iš tikrųjų ilgai gyvenau šitose grėsmingose pakrantėse. Tai, kas jums atrodo neperregima tamsa, man yra saulės spindulių nutvieksta diena. Tačiau vairuokit laivą, sere, vairuokit, noriu pažiūrėti, ar jis paklusnus, kol dar nepasiekėm iškyšulio; ten jis privalės paklusti, antraip pražūtis!

Grifitas kurį laiką nustebęs žvelgė į tolstantį locmaną, kuris lėtai ėjo link škancų, paskui atsipeikėjęs ėmė gyvai duoti nurodymus, kad prireikus kiekvienas komandos narys būtų savo vietoje. Įsakymų vykdymas tik patvirtino, kad pasitikintys jaunojo karininko žodžiai apie laivo manevringumą bei jo paties gebėjimą vadovauti nebuvo tušti. Vos pasukus šturvalą, didžiulis laivas lengvai atsisuko prieš vėją ir ėmė skrosti bangas, aukštai tėkšdamas purslus ir drąsiai sutikdamas vėją;

paskui, grakščiai palinkęs nuo jo jėgos, laivas lengvai perėjo į kitą halsą, nusigręždamas nuo pavojingųjų seklumų, kurių link neseniai artėjo tokiu dideliu greičiu. Sunkios rėjos apsisuko aplink lyg vėtrungės, rodydamos oro srovių kryptį, ir po kelių akimirkų fregata vėl išdidžiai plaukė per bangas, palikdama už nugaros uolas ir seklumas, kurių buvo pilnas vienas įlankos kraštas, tačiau artėdama prie kito kranto pavojų.

Tuo tarpu jūros bangavimas vis didėjo, vėjas taip pat tolydžio darėsi smarkesnis. Jis jau nebe švilpė laivo takelaže, o, rodos, piktai kaukė, sutikęs savo kelyje painią rangauto ir takelažo raizgalynę. Ant didžiulių bangų kilsnojosi begalinės baltos keteros, o oras tarytum švytėjo nuo tos iš vandens kyšančios šviesos. Laivas vis labiau pasidavė audros jėgai, ir už kokio pusvalandžio nuo inkaro pakėlimo jis jau lėkė kone kartu su vėju. Tačiau drąsūs ir patyrę jūreiviai, kurie valdė fregatą, nuolatos laikėsi kurso, galinčio juos išgelbėti; Grifitas, paklusdamas paslaptingojo locmano nurodymams, davė keletą įsakymų, ir laivas pasuko į tą vienintelį siaurą tarpą, kuriame nebuvo pavojaus.

Iki šiol nepažįstamasis vykdė savo pareigas pažiūrėti visai be įtampos, nurodinėdamas tokiu ramiu bei netrikdomu balsu, kuris visiškai neatitiko rimtos jo padėties. Bet kai nutolęs krantas pasidarė tamsoje vos įžiūrimas ir akys tematė vien nerimstančias ir su putomis riedančias bangas, locmanas tarytum nusimetė žemėn savo apatiją, ir jo balsas ėmė skambėti, net nustelbdamas tolygų audros grumėjimą.

— Dabar reikia ypatingo atidumo, misteri Grifitai,— sušuko jis.— Čia pajusim tikrą potvynį ir tikrą pavojų. Siųskit prie loto geriausią laivo viršilą, ir tegu šalia stovi karininkas ir prižiūri, kad teisingai matuotų gylį.

— To imsiuosi pats,— tarė kapitonas.— Nuneškit šviesą į priešvėjinę groto aikštelę.

— Stokit prie trosų,— sušuko tučtuojau locmanas.— Išmeskit lotą!

Šie pasiruošimai sakyte sakė įgulai, kad galima visko tikėtis, ir visi karininkai bei jūreiviai tylėdami stovėjo savo vietose, laukdami, ką parodys lotas. Net viršila vairininkas jūrei-

viams prie šturvalo įsakinėjo tylesniu ir kimesniu balsu negu visada, tarytum nenorėdamas sutrikdyti laivo rimties.

To įtempto laukimo metu, kuris buvo apėmęs visą laivą, gylio matuotojo šūksnys „Septyni sieksniai", pergalėjęs audrą, nuskardėjo nuaidėjo per denius ir nuvilnijo pavėjui, tarytum šitie žodžiai būtų buvę kokios nors jūrų dvasios įspėjimas.

— Gerai,— ramiai atsiliepė locmanas.— Pamatuokit dar kartą.

Netrukus vėl pasigirdo riksmas:

— Penki ir pusė!

— Laivas plaukia į seklumą! — sušuko Grifitas.— Pasiruoškit posūkiui.

— Taip, dabar bet kurią akimirką būkit pasiruošę,— tarė locmanas tokiu ramiu balsu, kuris pavojaus minutę nė kiek neatrodo keistas, nes yra didžiulio dėmesio ir įtampos ženklas.

Po trečiojo šūksnio —„Gylis keturi" nuskambėjo trumpas locmano nurodymas keisti halsą.

Grifitas, ko gero, dar net šaltakraujiškiau už locmaną davė nurodymus, reikalingus atlikti šiam manevrui.

Laivas lėtai atsitiesė, išsilaisvinęs nuo audros spaudimo, burės ėmė plazdėti tarytum siekdamos atsiplėšti nuo rėjų, ir kai priekis vėl ėmė skrosti bangas, nuo priešakinio denio pasigirdo pažįstamas šturmano balsas:

— Uolos, aplinkui visur uolos!

Atrodė, kad šitas grėsmingas šūksnys dar tebekabo ore, kai pasigirdo kitas balsas:

— Uolos pavėjui!

— Aplink mus seklumos, misteri Grėjau! — suriko laivo vadas.— Toliau plaukti neįmanoma. Tik inkaras dabar tegali padėti.

— Išmesti dešinį inkarą! — sušuko Grifitas per ruporą.

— Palikt! — sušuko locmanas kiaurai veriančiu balsu.— Palikt kaip yra!

Jaunasis vadas piktai atsigręžė į locmaną, kuris drįso šitaip pažeisti laivo drausmę, ir paklausė:

— Kas jums davė teisę atšaukti mano įsakymus? Negana to, kad įstūmėt laivą į pavojų, dar mėginat trukdyti mums! Dar vienas žodis. . .

— Tylėkit, misteri Grifitai,— nutraukė jį kapitonas, pasilenkęs nuo takelažo. Besiplaikstančios vėjyje žilos jo garbanos ir

ryžtingas veidas žibinto šviesoje atrodė kiek kraupokai.— Atiduokit ruporą misteriui Grėjui, tik jis gali dabar mus išgelbėti.

Grifitas numetė ruporą ant denio ir, eidamas šalin, karčiai sumurmėjo:

— Tuomet tikrai viskas baigta! Baigta ir toms kvailoms viltims, kurias puoselėjau, atsidūręs šiame krante.

Niekas jam neatsakė: vėjas be perstojo nešė laivą, ir kadangi prieštaringi įsakymai sutrikdė įgulą, laivas pametė kursą ir per keletą akimirkų visos burės subliuško.

Bet nespėjus įgulai kaip reikiant suvokti padėties, locmanas pakėlė ruporą prie burnos ir griausmingu, audros dundėjimą stelbiančiu balsu davė vėl reikalingus nurodymus. Visi jie buvo tokie aiškūs ir tikslūs, kad nekilo jokių abejonių, jog locmanas — puikus savo amato meistras. Vairas buvo suvaldytas, priekinės rėjos atsuktos prieš vėją, ir laivas, lėtai sukdamasis, ėmė plaukti atgal.

Grifitas, būdamas geras jūreivis, tuojau suprato, kad locmanas beveik intuityviai pasirinko vienintelį įmanomą būdą išgelbėti laivui. Jis buvo jaunas, karštas ir išdidus, bet kartu ir kilnus. Pamiršęs savo pasipiktinimą ir patirtą pažeminimą, jis puolė padėti vyrams ir, paakindamas juos savo dalyvavimu bei pavyzdžiu, nemaža prisidėjo prie manevrų sėkmingumo. Laivas, spaudžiamas vėjo, lėtai pasviro, rėjos kone lietė vandenį, o piktos bangos be atvangos visa jėga daužė priekį, tarytum keršydamos, kam buvo pakeistas ankstesnis kursas.

Vis dar tebebuvo girdėti locmano balsas, tvirtas bei ramus ir kartu toks aiškus bei skardus, kad pasiekdavo kiekvieną ausį, todėl paklusnūs įsakymams jūreiviai sukinėjo rėjas per audrą kaip žaisliukus. Kai laivas, stojęs fordevindu, pagaliau išėjo iš mirties taško, jo priekinės burės plevėsavo, užpakalinės rėjos buvo išlygintos, vairas pasuktas reikiama kryptimi — pavojai, gresiantys tiek iš pavėjinės, tiek iš priešvėjinės pusės, buvo sutikti pasiruošus. Puikus laivas, paklusdamas valdymui, dar kartą grakščiai pasisuko pavėjui ir, burėms esant palankiausioje padėty, ėmė tolti nuo pavojingų seklumų taip pat greitai, kaip buvo prie jų priartėjęs.

Jūreiviai neteko žado, pamatę tokį meistrišką manevrą, bet stebėtis nebuvo laiko. Locmanas vis neišleido iš rankų ruporo, ir jo balsas bemat nuskardėdavo pro audros ūžimą, kai pro-

tas arba patirtis patardavo keisti burių arba vairo padėtį. Daugiau kaip valandą truko kova dėl išsigelbėjimo, farvateris kaskart vis labiau vingiavo, o seklumos iš abiejų pusių nesiliovė artėti. Be perstojo buvo matuojamas gylis, o žvitrus locmano žvilgsnis vėrė tamsą tiesiog su antžemiška galia. Visai įgulai pasidarė aišku, kad jiems vadovauja žmogus, kuo nuodugniausiai išmanantis navigaciją, ir, didėjant jūreivių vilčiai, drauge augo ir uolumas. Ne kartą atrodė, kad fregata aklai lekia ant seklumų, kur jūra putojo ir virė ir kur, rodės, laukia tikra ir greita pražūtis, bet skardus locmano balsas tuoj pat perspėdavo juos ir paragindavo imtis savo pareigų. Visas laivas nuolankiai pakluso locmanui, ir tomis pavojaus kupinomis minutėmis, kai fregata skrodė vandenį, taškydama purslus ant savo didžiulių rėjų, visų ausys godžiai klausėsi locmano, kuris begaline ramybe ir neregėtu meistriškumu pelnė visos įgulos susižavėjimą bei paklusnumą.

Kai laivas, po vieno iš daugelio dažnai atliekamų posūkių pakeitęs kursą, atgavo greitį, locmanas pirmą kartą kreipėsi į fregatos kapitoną, kuris vis tebeprižiūrėjo svarbų gylio matuotojo darbą.

— Artėja lemiamas momentas,— pasakė jis.— Jei laivas bus paklusnus,— mes išsigelbėję. O jei ne, tai viskas, ką iki šiol padarėme, nueis niekais.

Senasis kapitonas, išgirdęs šiuos reikšmingus žodžius, pasitraukė nuo loto ir, pasišaukęs pirmąjį leitenantą, paprašė, kad locmanas paaiškintų savo žodžių prasmę.

— Ar matote šviesą ant to iškyšulio pietuose?— paklausė locmanas.— Jį lengva rasti pagal gretimai šviečiančią žvaigždę ir pagal tai, kad kartais jį užstoja jūros bangos. Dabar pažiūrėkit į kalvą, esančią kiek šiauriau, kuri atrodo kaip šešėlis horizonte,— ji yra tolokai nuo jūros. Jei sugebėsim plaukti taip, kad ta šviesa neužeitų ant kalvos, tai viskas bus gerai; o jei ne, tai be jokios abejonės subyrėsim į šipulius.

— Tai keiskim halsą,— sušuko leitenantas.

— Šiai dienai jau užteks keitimų, overštagų ir fordevindų. Čia turime pakankamai vietos išplaukti iš seklumų, nekeisdami kurso. Jeigu mums pavyks aplenkti Velnio Reples iš priešvėjinės pusės, tai didžiausias pavojus liks už nugaros, o jei ne, tai bus, kaip jau sakiau, nes pasirinkimo neturime.

— Jeigu būtume plaukę tuo pačiu kursu, kuriuo įplaukėme, viskas būtų buvę gerai! — sušuko Grifitas.

— Dar pridurkit, kad jei būtų leidęs potvynis,— ramiai atsakė locmanas.— Džentelmenai, mes privalome skubėti. Iki tos vietos teliko gal mylia, o laivas lėkte lekia. Vieno marselio neužteks atsilaikyti prieš vėją, reikia pakelti kliverį ir grotą.

— Pavojinga per tokią audrą kelti bures! — tarė abejodamas kapitonas.

— Būtina,— tvirtai atsakė locmanas.— Antraip mes žuvę, pamatysit! Šviesa jau užslinko ant kalvos krašto, mus neša vėjas!

— Bus padaryta! — sušuko Grifitas, čiupdamas iš locmano rankų ruporą.

Leitenanto įsakymai buvo atlikti beveik taip pat žaibiškai, kaip ir duoti, ir, viską paruošus, didžiulė apatinė burė išsitiesė vėjyje. Vienu tarpu šitas manevras pradėjo atrodyti abejotinas, nes kurtinantys besiplaikstančios burės smūgiai drebino visą laivą nuo kilio iki viršaus, bet vis dėlto jėga bei sumanumas nugalėjo, ir šimtas vyrų pagaliau išlygino burę, kuri, ištempta vėjo, buvo pritvirtinta apačioje taip, kaip pridera. Laivas, gavęs tokios didžiulės jėgos postūmį, palinko nuo jos lyg nendrė nuo vėjelio. Po tokios sėkmės net locmanas džiaugsmingai suriko, ir atrodė, kad šitas šūksnys išsiveržė iš pačių jo širdies gelmių.

— Vėjas mūsų! Žiūrėkit, jau neša,— tarė jis.— Šviesa vėl tolsta nuo kalvos. Jei tik atlaikys burės, mes ištrūksim.

Jo žodžius nutraukė pokštelėjimas, panašus į patrankos šūvį, ir kažkas baltas nelyginant debesis švystelėjo vėjyje pro laivo priekį ir greitai dingo tamsoje.

— Tai kliveris, jį nuplėšė nuo liktroso,— pasakė fregatos kapitonas.— Antro pririšti nebespėsim, bet grotas gal atlaikys.

— Jam šitas uraganas vieni niekai,— atsakė leitenantas.— Bet stiebas linksta kaip rykštė.

— Tylos! — sušuko locmanas.— Dabar, džentelmenai, spręsis mūsų likimas. Laikykitės kuo labiau prieš vėją! Kiek galima prieš vėją!

Šis perspėjimas bematant nutraukė visus pokalbius, ir stiprūs jūreiviai, žinodami, kad dėl savo išsigelbėjimo padarė viską, kas įmanoma žmonėms, dabar stovėjo, užgniaužę kvapą, laukdami pabaigos. Čia pat priekyje visas vanduo baltavo

nuo putų, o bangos, užuot ritmingai riedėjusios viena paskui kitą, sukosi pašėlusiais verpetais. Vienintelė juodesnė vienodai riedančių kokio pusės kabeltovo pločio bangų juosta irgi susiliejo su tuo vandens chaosu ir greitai dingo iš akių toje nesuvaldomoje stichijoje. Fregata tuo siauru koridoriumi plaukė dar sunkiau, nes buvo taip atsisukusi prieš vėją, kad burės kartais net subliukšdavo. Locmanas tylėdamas nuėjo prie šturvalo ir ėmė vairuoti laivą. Kai laivas įplaukė tarp verpetų, joks kitas garsas fregatoje nepertraukė audros grumėjimo, ir tas tylėjimas buvo panašus į nevilties tylą. Gal dvi dešimtis kartų, kai pavėjinėje pusėje dingdavo putos, komanda buvo beimanti džiaugsmingai šūkauti, pamaniusi, kad pavojus laivui nebegresia, bet iš priekio vėl ir vėl atsirisdavo didžiulė banga, nuslopindama visą džiugesį. Kartais pasigirsdavo burių plazdėjimas; kai įgulos akys nukrypdavo į vairą, jie pamatydavo locmaną, kuris, tvirtai spausdamas stipinus, žvelgė tai į jūrą, tai į bures. Galiausiai laivas atsidūrė tokioje vietoje, kur, atrodė, kad jis lėkte lekia tiesiai į pražūtį, bet staiga kursas pasikeitė, ir priekis pasisuko prieš vėją. Tuo pačiu metu pasigirdo locmano balsas:

— Paruošti grotrėjas fordevindui!

Jūreiviai kaip aidas pakartojo: „Paruošti fordevindui!", ir už kelių sekundžių laivas jau plaukė fordevindu. Akis vos spėjo sekti putų verpetus, kurie buvo panašūs į dangumi lekiančius debesis; pagaliau grakštusis laivas, sėkmingai įveikęs pavojus, ėmė lėtai sūpuotis ant didžiulių atviros jūros bangų.

Vos spėjus jūreiviams su palengvėjimu atsidusti, besižvalgant vienam į kitą lyg po slogaus sapno, Grifitas priėjo prie žmogaus, kuris taip vykusiai išvedė juos iš pavojingos vietos, ir, sugriebęs jo ranką, pasakė:

— Šįvakar jūs įrodėt, kad esat atsidavęs locmanas ir toks jūreivis, kuriam lygaus nėra pasaulyje.

Locmanas maloniai atsakė į rankos paspaudimą ir tarė:

— Aš gerai pažįstu jūrą, ko gero, joje bus ir mano kapas. Bet ir jūs mane nustebinot, jūs elgėtės drąsiai, ir Kongresas...

— Ką Kongresas?— paklausė Grifitas, pamatęs, kad pašnekovas nutilo.

— Kongresas vertas pagyrimo, jei jis turi daugiau tokių laivų,— šaltai atsakė locmanas ir nuėjo pas kapitoną.

Grifitas kurį laiką nustebęs žvelgė jam įkandin, bet kadangi laukė darbas, jis greitai pamiršo šitą pokalbį.

Pavojaus padėtis buvo atšaukta. Nors audra buvo smarki ir anaiptol nerimo, prieš juos plytėjo atvira jūra, ir laivas lėtai nuplaukė priekin, o denyje tuo metu buvo atliekami visi darbai, užtikrinantys saugų plaukimą. Iki vidurnakčio viskas buvo sutvarkyta. „Arielio" patranka pranešė, kad ir škuna sveika. Ji išplaukė kitu, lengvesniu keliu, kuris netiko fregatai. Kapitonas liepė palikti įprastą vachtą, o visa įgula nuėjo pelnyto ir reikalingo poilsio.

Kapitonas su paslaptinguoju locmanu pasišalino į savo kajutę. Grifitas, davęs paskutinius nurodymus ir palikęs vietoj savęs kitą karininką vesti laivą bei palinkėjęs jam sėkmės budėjime, taip pat atsigulė pailsėti. Kokią valandą jaunasis leitenantas gulėjo, mąstydamas apie dienos įvykius. Jis prisiminė Barnsteblio žodžius ir gardemarino pastabas, paskui jo mintys vėl grįžo prie locmano, kuris, paimtas nuo priešiškos Anglijos kranto ir net kalbantis su jos akcentu, taip ištikimai ir meistriškai jiems pasitarnavo. Jis prisiminė kapitono Mansono užsispyrimą surasti šitą nepažįstamąjį, net leidžiantis į tokį pavojų, iš kurio ką tik ištrūko, ir ėmė svarstyti, kodėl reikėjo šitaip rizikuoti dėl locmano. Paskui jo mintys nukrypo prie asmeniškų dalykų, jis prisiminė Ameriką, mylimą merginą, savo tėvų namus, kuriuose prabėgo rami jaunystė. Tačiau vis silpniau jis begirdėjo bangų dundesį į laivo bortą, patrankų bei pertvarų girgždesį ir audros ūžesį — nuovargis darė savo, ir jaunuolis, pamiršęs net romantiškos meilės vaizdus, užmigo kietu jūreivio miegu.

6 skyrius

. . .ak, tie laiškai! Laiškai!
Jiems meile deganti mergelė nesigėdi
Savas svajas slapčiausias patikėti.
Kas sakinys — užuomina, šypsnys.[1]

Dvetas

Iš miego Grifitas atsibudo tik vėlų rytmetį, pažadintas patrankos šūvio, nugriaudėjusio denyje tiesiog virš jo kajutės. Jis neskubėdamas atsikėlė nuo lovos, bet kai tarnas atidarė duris ir prie slenksčio išdygo jūros pėstininkų karininkas, Grifitas kiek sunerimęs paklausė, ar kartais laivas nesiveja priešų, jeigu atidengta ugnis.

— Tai tik ženklas „Arieliui", kad atidžiau sektų mūsų signalus,— atsakė karininkas.— Atrodo, kad jie ten visi iki vieno užmigo, nes jau dešimt minučių laikom iškėlę jiems signalą, o jie mums terodo tiek pagarbos ir dėmesio kaip kokiai anglių baržai.

— Geriau sakykit, kad jie laiko mus priešais ir yra atsargūs,— tarė Grifitas.— Dikas anglams yra iškrėtęs tiek eibių, kad dabar privalo saugotis.

— Taip, bet mes parodėm bendrą signalą ir dar iškėlėm geltoną vėliavą virš mėlynos, o tai abiejose mūsų signalinėse knygose reiškia tik „Arielį". Nejaugi Barnsteblis mano, kad anglai moka amerikiečių signalus.

— Esu matęs nemaža amerikiečių, kurie mokėjo ir sunkesnius anglų signalus,— atsakė šypsodamasis Grifitas.— Bet, tiesą sakant, aš irgi manau, kad Barnsteblis kaip ir aš paprasčiausiai nuėjo miegoti, o jo įgula pasinaudojo tokia dėkinga proga. Škuna tikriausiai irgi dreifuoja?

— Taip, atspėjot, supasi kaip plūdė malūno tvenkiny. Išleiskit Barnsteblį į atvirą jūrą, kai yra geras vėjas ir burės suimtos, ir jis tuoj pasiųs žmones į apačią, pastatys prie vai-

[1] Vertė H. Bakanas.

ro tą ilgšį Ilgąjį Tomą, o paskui, ir pats nuėjęs į kajutę, taip miegos, kaip aš temiegodavau tik bažnyčioj.

— Oho, jūsų pamaldumas, matau, gerokai apsnūdęs, kapitone Manueli,— pasakė Grifitas juokdamasis bei vilkdamasis uniforminį švarką su auksiniais savo rango antsiuvais.— Jums, tinginiams, miegas — pati natūraliausia būsena. Nagi, leiskit man užlipti į viršų — pamatysit: neišbyrėjus laikrodžio smėliui, škuna bus prie mūsų.

Tingusis karininkas, atsirėmęs į kajutės staktą, pasisuko, ir Grifitas, perėjęs per tamsią kajutkompaniją, užlipo siaurais laiptais į pagrindinį patrankų denį, o iš jo — platesniais laiptais į viršutinį denį.

Vėjas tebebuvo stiprus, bet vienodas, mėlynos bangos kilo kaip pasakiški kalnai, apsivainikavę baltomis putomis, kurias vėjas kartkartėmis atplėšdavo nuo vienos keteros ir per rūką blokšdavo ant kitos. Bet laivas šias neramias bangas skrodė lengvai ir grakščiai, tarytum demonstruodamas jį valdančio žmogaus sumanumą. Diena buvo šviesi ir giedra, o nepaslanki žiemos saulė nenoriai kilo aukštyn, riedėdama per dangų taip žemai, kad jos spinduliai vargiai galėjo sušildyti drėgną jūros orą. Už kokios mylios tiesiai vėjo kryptimi buvo matyti „Arielis", jau paklusęs signalui, dėl kurio buvo kilęs anksčiau atpasakotas pokalbis. Žemas juodas jo korpusas buvo vos matomas, ir tai tik tomis akimirkomis, kai laivas iškildavo ant kokios nors itin didelės bangos keteros; tačiau baltos burės, atsuktos vėjui, buvo matyti aiškiai ir, nedideliam laivui besisupant ant bangų, atrodydavo, kad jos liečia vandenį tai vienoj, tai kitoj pusėj. Kartais škuna visai dingdavo iš akių, bet netrukus iš jūros pasirodydavo stiebų viršūnės, kurios vis augdavo, paskui iš putų išnirdavo korpusas, ir atrodydavo, kad laivas, išsiplėšęs iš jūros glėbio, ims ir pakils į dangų.

Grifitas, kurį laiką pasigrožėjęs mūsų bandytu aprašyti reginiu, greitu jūreivio žvilgsniu apmetė dangų ir nukreipė jį į žmones ant fregatos denio.

Kapitonas stovėjo kaip visada ramus ir kantriai žiūrėjo, kaip „Arielis" vykdo jo įsakymą, o šalia jo buvo locmanas, visai neseniai fregatos likimui suvaidinęs tokį svarbų vaidmenį. Dabar, dienos šviesoje, Grifitas galėjo apžiūrėti šitą neįprastą žmogų geriau negu vakar — tamsoje ir darbo sumaišty. Locma-

nas buvo kiek mažesnio negu vidutinio ūgio, tačiau jo atletiškas ir raumeningas kūnas pasižymėjo kuo tobuliausiomis proporcijomis ir vyrišku grožiu. Jo veidui buvo būdingas greičiau liūdesys ir mąslumas, o ne ryžtas ir tvirtybė, taip aiškiai pademonstruota nepaprasto pavojaus valandą, bet Grifitas gerai žinojo, kad tas veidas gali būti ir labai piktas. Dabar prisimenant, koks jis buvo žibintų šviesoje, šis veidas smalsiam jaunuoliui atrodė kaip ramus jūros paviršius, palyginus su siautėjančia stichija. Locmano akys buvo įsmeigtos į denį, bet kai jam kas parūpdavo, jo žvilgsnis būdavo neramus ir greitas. Platus rudas apsiaustas, iš po kurio beveik nesimatė kitų drabužių, buvo pasiūtas nedailiai, iš prastos medžiagos, kokius laive nešioja paprasčiausi jūreiviai, bet įdėmaus jaunojo leitenanto žvilgsnio neliko nepastebėta, kad tas apsiaustas locmano buvo dėvimas tvarkingai ir rūpestingai, ir tai buvo visai nebūdinga jo profesijai. Tuo metu Grifito stebėjimai baigėsi, nes priartėjo „Arielis", ir visi, esantieji fregatos denyje, pasiruošė klausytis tuoj prasidėsiančio pokalbio tarp abiejų laivų vadų.

Kol maža škuna plaukė aplink aukštą fregatos priekį, kapitonas Mansonas įsakė Barnstebliui persikelti iš savo laivo į fregatą. Gavęs tokį paliepimą, „Arielis" padarė posūkį ir nuplaukė į ramesnio vandens plotą fregatos užuovėjoje, kur nuo škunos denio buvo nuleistas velbotas, irkluojamas tų pačių vyrų, kurie vakar plaukė į krantą, šiuo metu taip neaiškiai boluojantį pavėjinėje pusėje ir panašų į mėlynų debesų juostelę horizonte.

Kai Barnsteblis įlipo į velbotą, šis nuo pirmųjų yrių truktelėjo pasišokinėdamas pirmyn, prie laivo. Barnsteblis, lydimas savo jūreivių, užlipo į fregatą, o valtis ant virvės buvo atleista kiek toliau nuo fregatos ir liko sūpuotis ant bangų, prižiūrima sargybinio.

Barnstebliui įžengus į denį, Grifitas ir kiti karininkai pasveikino svečius pagal visas griežtas taisykles, ir nors kiekvienam norėjosi iš širdies pasveikinti drąsųjį jūreivį, niekas nedrįso pažeisti oficialaus etiketo, kol atvykusysis nepasikalbės su kapitonu.

Tuo tarpu velboto irkluotojai nuėjo priekin ir įsimaišė į fregatos jūreivių būrį, tik škunos vairininkas išdidžiai atsistojo

ant trapo ir, pakėlęs galvą, ėmė apžiūrinėti takelažą viršum savęs, iš nepasitenkinimo linguodamas galvą. Pastebėję tai, aplink jį netrukus susirinko pustuzinis jaunuolių su misteriu Meriu priešaky, kurie ketino užimti svečią taip, kad ir patys nenuobodžiautų.

Kapitono ir Barnsteblio pokalbis netrukus pasibaigė, ir pastarasis, galvos mostu pasišaukęs Grifitą, pirmas nuėjo į kajutkompaniją, net nesustodamas prie karininkų, susibūrusių aplink špilį ir laukiančių, kol draugas ras laiko šiltesniam pasisveikinimui, ir visu savo elgesiu parodydamas, kad fregatoje jaučiasi savas. Kadangi toks nedraugiškumas nebuvo būdingas Barnstebliui, karininkai nusprendė, kad jeigu jų leitenantas nuėjo su Barnstebliu vienas, tai jiems, matyt, iškilo būtinybė pasikalbėti apie reikalus be pašalinių. Škunos kapitonas tikrai turėjo tokį ketinimą, nes, pasiėmęs nuo kajutkompanijos stalo žibintą, lydimas draugo, nuėjo į jo kajutę ir, uždaręs duris, pasuko spynoje raktą. Atsidūrus vieniems mažame kambarėlyje, Barnsteblis, iš įpratimo atsižvelgdamas į rangų skirtumą, pasiūlė draugui vienintelę kėdę, o pats, nerūpestingai atsisėdęs ant skrynios ir pastatęs ant stalo žibintą, pradėjo pokalbį:

— Na ir naktelę turėjom! Gal dvidešimt kartų man jau atrodė, kad jūra prarijo jus, maniau, kad žuvot arba dar blogiau — buvot priblokšti prie kranto, kur valdžia būtų jus įkišusi į triumus. Bet galiausiai į mano šūvį atsakė jūsų šviesos. Net ir iš žudiko atėmus sąžinę, jam taip nepalengvėtų, kaip palengvėjo man, kai pamačiau žvakigalį jūsų žibinte. Bet aš turiu jums visai ką kita papasakoti, Grifitai. . .

— Apie tai, kaip miegojot, patekęs atviron jūron, kaip įgula stengėsi neatsilikti nuo savo vado ir kaip puikiai jiems šitai pasisekė, kad mūsų senis tik galvą lingavo,— pertraukė jį Grifitas.— Tikrai, Dikai, jūs netrukus visai pamiršit jūreivystę šitame savo plaukiojančiame kevale, kuriame jūreiviai eina gulti su vištomis.

— Na, Nedai, ne taip jau viskas blogai pas mus, tikrai ne taip,— atsakė juokdamasis pašnekovas.— Drausmę palaikau ne blogiau kaip flagmano laive. Žinoma, keturiasdešimt žmonių ne tokia įspūdinga įgula kaip trys ar keturi šimtai, bet jei reikėtų iškelti arba nuimti bures, padarytume tą greičiau už jus.

— Kurgi ne! Juk nosinę lengviau išskleisti ir sudėti negu staltiesę. Bet manau, kad blogas tas jūreivis, kuris palieka laivą be priežiūros ir nežino, kur jis plaukia — į rytus ar į vakarus, į pietus ar į šiaurę.

— Ir ką gi jūs kaltinate tokiu nederamu elgesiu?

— Žinot, mūsų laive sklinda kalbos, kad pakilus vėjui jūs prie vairo pastatot Ilgąjį Tomą, liepiat laikyti kursą tiesiai pirmyn, o visą įgulą siunčiate miegoti ir visi tol pučiate į akį, kol pažadina vairininko knarkimas.

— Begėdiškas melas,— sušuko Barnsteblis, veltui mėgindamas paslėpti pasipiktinimą.— Kas drįsta skleisti tokias paskalas, misteri Grifitai?

— Aš tą girdėjau iš jūrų pėstininkų karininko,— abejingai atsakė Grifitas, daugiau nebenorėdamas erzinti bičiulio.— Bet pats visu tuo nelabai tikiu. Neabejoju, kad visa jūsų įgula pereitą naktį nesumerkė akių, nors ką veikėt rytą, nežinau.

— Ak taip, rytą! Taip, rytą truputį užsižiopsojau, tas tiesa. Bet aš tuo metu skaičiau naują signalų knygą, kuri man tūkstantį kartų įdomesnė už visas jūsų vėliavas, iškabinėtas nuo stiebų viršaus iki apačios.

— Kaip? Nejaugi jūs išmokot anglų signalus?

— Ne, ne,— atsakė Barnsteblis paėmęs draugui už rankos.— Vakar vakare ant tų uolų aš sutikau merginą, kuri įrodė esanti kaip tik tokia, kokią ją maniau esant ir už ką pamilau — sumani ir drąsi.

— Apie ką jūs kalbate?

— Apie Kateriną...

Išgirdęs šitą vardą, Grifitas nejučiom pašoko nuo kėdės, jo veidas iš pradžių nublyško kaip popierius, paskui plykstelėjo raudoniu tarytum užlietas kraujo iš pačių širdies gelmių. Tramdydamas susijaudinimą, kurį parodyti gėdijosi net mylimiausiam draugui, Grifitas gana greit atsitokėjo ir, vėl atsisėdęs, nelinksmai paklausė:

— Ar ji buvo viena?

— Taip, viena, bet ji įdavė man laišką ir štai šitą neįkainojamą knygą, kuri yra vertesnė už visą biblioteką.

Grifitas paskubom dirstelėjo į draugo šitaip vertinamą brangenybę, bet jo ranka nekantraudama paėmė atplėštą laišką, kuris gulėjo ant stalo, padėtas jo dėmesiui. Skaitytojas iš

karto supras, kad šis moters ranka rašytas laiškas yra tas pats, kurį Barnsteblis gavo nuo savo išrinktosios ant uolų. Štai jo turinys:

„Tikėdama, kad Apvaizda suteiks man progą su Jumis pasimatyti arba pasiųsti šitą laišką, iš anksto paruošiau trumpą pasakojimą apie Sesilijos Hovard ir savo padėtį. Taip darau ne tam, kad paskatinčiau Jus ir Grifitą žengti skubotą ir neprotingą žingsnį, o tik norėdama, kad judu, susėdę ir ramiai pasitarę, galėtumėt nuspręsti, kaip mus išlaisvinti.

Jūs jau tikriausiai esate perpratę pulkininko Hovardo charakterį ir suprantate, jog jis niekad nesutiks atiduoti savo dukterėčios maištininkui. Ištikimybės karaliui vardan, kaip jis sako (o aš Sesilijai į ausį sakau — išdavystės vardan), jis jau paaukojo ne tik tėvynę, bet ir nemažą dalį savo turto. Būdama atviro būdo (Jūs, Barnstebli, puikiai žinote tą mano savybę!), aš po drąsaus, bet nesėkmingo Grifito mėginimo išsivežti Sesiliją tada, Karolinoje, prisipažinau pulkininkui, kad per savo kvailumą suteikiau šiek tiek vilčių karininkui, lydėjusiam jaunąjį jūreivį jo piktadariškų vizitų plantacijoje metu. Ak, kartais man atrodo, kad visiems mums būtų buvę kur kas geriau, jeigu Jūsų laivas būtų niekad nepasirodęs mūsų upėje arba, jeigu ir taip, tai kad Grifitas būtų nebandęs atnaujinti pažinties su mano pussesere. Pulkininkas mano prisipažinimą priėmė taip, kaip ir buvo galima tikėtis iš globėjo, kuris suprato, jog jo globojamoji ketina atiduoti savo ranką ir trisdešimt tūkstančių dolerių karaliaus ir savo šalies išdavikui. Aš kaip galėdama gyniau Jus, sakydama, kad Jūs dabar neturite karaliaus, nes nutraukėte ryšius su Anglija, kad dabar jūsų šalis yra Amerika ir kad turite visai garbingą verslą. Bet niekas negelbėjo. Jis vadino Jus maištininku, prie to aš jau buvau pripratusi. Tvirtino, kad Jūs išdavikas — jo supratimu, tai vienas ir tas pats. Jis net leido suprasti, kad Jūs bailys, bet kadangi aš žinau, jog tai grynas melas, taip ir pasakiau jam. Jis pavartojo kone penkiasdešimt įžeidžiamų žodžių, kurių aš visų neprisimenu, bet

jų tarpe buvo ir tokie epitetai, kaip „dezorganizatorius", „leveleris", „demokratas", „jakobinas" (manau, kad galvoje jis turėjo vienuolių ordiną!). Žodžiu, jis elgėsi kaip ir dera įsiutusiam pulkininkui Hovardui. Bet kadangi jo teisės, ne taip kaip jo mylimų karalių, nepereina iš kartos į kartą, tai po metų jo valdžia man pasibaigs ir aš tapsiu pati savo likimo šeimininkė; žinoma, jeigu Jūs įvykdysite savo viliojančius pažadus. Aš pati laikausi tvirtai ir esu nusistačiusi verčiau kęsti visas tas kančias, negu palikti Sesiliją vieną. Ji, vargšelė, turi kur kas daugiau pagrindo krimstis, negu aš — mat yra ne tik pulkininko globotinė, bet ir dukterėčia, be to, vienintelė jo turto paveldėtoja. Aš esu tikra, kad ši pastaroji aplinkybė nedaro įtakos nei jos elgesiui, nei jausmams, bet jis mano, kad tai duoda jam teisę bet kuria pasitaikiusia proga ją kankinti. Bet vis dėlto pulkininkas Hovardas, kai nepyksta, yra tikras džentelmenas ir, manau, išties garbingas žmogus; Sesilija netgi myli jį. Tačiau nereikia norėti, kad šeštą gyvenimo dešimtį einąs žmogus, atplėštas nuo tėvynės ir praradęs beveik pusę turto, būtų linkęs gerai atsiliepti apie šio pasikeitimo kaltininkus.

Jei neklystu, prieš šimtą metų, kai Hovardai dar gyveno Anglijoje, jų žemės buvo Nortumberlendo grafystėje. Todėl čionai pulkininkas ir atvežė mus, kai politiniai įvykiai ir baimė pasirodyti maištininko dėde paskatino jį palikti Ameriką — jo tvirtinimu, visam laikui. Mes čia esame jau trečią mėnesį ir du trečdalius šio laiko gyvenome visai neblogai, bet pastaruoju metu laikraščiuose pasirodė žinia, kad jūsų fregata ir škuna atplaukė Prancūzijon. Nuo tos dienos jis mus ėmė taip griežtai prižiūrėti, tarsi ketintume pakartoti Karolinos pabėgimą. Atvykęs čionai, pulkininkas išsinuomojo pastatą, kurį galima pavadinti ir namu, ir vienuolynu, ir pilimi, bet labiausiai — kalėjimu. Kalbama, jog kadaise šis pastatas priklausė jo protėviams. Šiame nuostabiame būste yra daugybė narvelių, iš kurių nelemta ištrūkti net kur kas neramesniems paukšteliams už mudvi. Prieš porą savaičių gretimame kaime, pajūryje, buvo sukeltas pavojus,

nes prie krantų pasirodę du amerikiečių laivai, iš pasakojimų panašūs į jūsiškius. O kadangi mūsų apylinkėse visi kalba apie baisųjį Polį Džonsą, tai pasklido gandas, kad viename tų laivų jis ir yra. Bet man atrodo, kad pulkininkas Hovardas numano, kas Jūs tokie. Girdėjau, kaip jis apie viską labai smulkiai klausinėja, namie įsteigė garnizoną neva apsigynimui nuo marodierių, kurie, kaip žmonės kalba, apiplėšė ledi Selkirk ir atėmė nemažą sumą.

Prašau suprasti mane teisingai, Barnstebli,— aš jokiu būdu nenoriu, kad Jūs rizikuotumėte ir išsilaipintumėte krante, Jūsų meilės vardu prašau išvengti kraujo praliejimo. Tačiau, kad geriau įsivaizduotumėte, kokioje vietoje mes kankinamės ir kokių žmonių esame supamos, aš Jums papasakosiu apie kalėjimą ir apie garnizoną. Visas namas yra mūrinis, todėl įsiveržti į jį su mažomis pajėgomis neįmanoma. Jame tiek daug vidinių bei išorinių užkaborių bei kampų, kad man neužtenka išmonės aprašyti. Mūsų gyvenami kambariai yra viršutiniame, trečiame, aukšte, fligelyje, kurį romantiškai nusiteikęs žmogus galėtų pavadinti bokštu, bet iš tikrųjų tai vis dėlto tik fligelis. Jei kartais atsidurtumėte netoli to pastato, tai mūsų kambarius atpažintumėte iš trijų aprūkusių vėpūčių, kurios sukiojasi ant smailaus stogo, taip pat ir iš nuolat atidarytų langų. Priešais mūsų langus už kokios pusės mylios yra seni apleisti griuvėsiai, beveik pasislėpę nuo pašalinių akių už giraitės. Tų griuvėsių rūsiuose galima rasti prieglobstį, tiesa, gal ir ne itin patogų. Naudodamasi Jūsų kadaise duotais paaiškinimais, aš paruošiau įvairiaspalvio šilko signalinių vėliavėlių komplektą ir nedidelį žodynėlį, kuriame sudėjau visas, mano manymu, reikalingas frazes, tiksliai sunumeruotas pagal vėliavėles. Įdedu jį į šį laišką. Aš pasilieku savąjį vėliavėlių komplektą, o Jūs sau turite pasidaryti pats. Jei pasitaikytų galimybė, mes bent turėtume malonų pokalbį; Jūs ant griuvėsių bokšto stogo viršaus, o aš rytiniame savo miegamojo lange!

Dabar apie garnizoną. Be komendanto, kurio pareigas eina pats pulkininkas, išlaikęs visą buvusio karininko

uolumą, čia dar yra ir jo padėjėjas Kitas Dilonas, Sesilijos gyvenimo nelaimė: veidas pailgas, juodos akys, pilnos paniekos, oda tamsi. Šis džentelmenas yra tolimas Hovardų giminaitis, panūdęs susigiminiuoti arčiau. Tiesa, jis neturtingas, tačiau,— kaip kasdien kartoja pulkininkas,— doras savo šalies pilietis ir ne maištininkas. Kai aš pasidomėjau, kodėl tais neramiais laikais jis nebuvo armijos gretose ir nesikovė už savo mylimą valdovą, pulkininkas atsakė, kad jo ne ta profesija, nes jis baigęs teisės mokslus ir jam priklausantis aukštas teisėjo postas kolonijoje, ir kad pulkininkas tikisi sulaukti tos dienos, kai jo bičiulis pelnytai nuteis myriop kai kuriuos džentelmenus. Tai buvo didelė paguoda, ir aš nutylėjau. Šiaip ar taip, Dilonas išvažiavo iš Karolinos kartu su mumis ir dabar yra čia ir žada ilgai būti, jeigu Jūs jo nesučiupsite ir nepaskelbsite to nuosprendžio, kuriuo jis grasina Jums. Pulkininkas jau seniai yra numatęs jį Sesilijai į vyrus, o kai pasklido žinia, jog pakrantėje pasirodė Jūsų laivai, mūsų apsuptis virto šturmu. Pusseserė iš pradžių pati užsidarė kambaryje, o paskui pulkininkas ją ten užrakino, ir dabar jai net neleidžiama išeiti iš fligelio, kuriame mudvi gyvename. Be šių dviejų pagrindinių kalintojų, mus dar prižiūri keturi tarnai, du baltieji, du negrai, taip pat karininkas su dvidešimčia kareivių, atvykęs iš gretimo miesto pagal specialų pulkininko pareikalavimą —„kol pakrantė bus išvalyta nuo piratų!" Taip, šitaip skambiai jie vadina Jus, o kai jų pačių kareiviai išlipa į krantą, puola, plėšia ir žudo vyrus bei įžeidinėja moteris, tai būna didvyriai! Labai įdomu kurti vardus ir sudarinėti žodynus, ir tebūna jūsų kaltė, jeigu pasirodys, kad manasis sudarinėtas be reikalo. Kai aš prisimenu visus čia girdėtus įžeidimus ir keiksmus, nukreiptus prieš mano šalį ir jos žmones, netenku kantrybės ir pamirštu esanti moteris; tačiau nenoriu, kad ši mano nuotaika paskatintų Jus neapgalvotiems žingsniams. Prisiminkite savo gyvenimą, prisiminkite jų kalėjimus, prisiminkite savo reputaciją, ir niekad, niekad nepamirškite Jūsų

K. Plauden

P.S. Vos nepamiršau pasakyti, kad signalų rinkinyje rasite smulkesnį kalėjimo aprašymą, taip pat ir visos vietovės planą."

Baigęs skaityti laišką, Grifitas atidavė jį savininkui ir, giliai susimąstęs, atsilošė kėdėje.

— Aš žinojau, kad ji čia, nes antraip būčiau sutikęs užimti postą, kurį siūlė mūsų komisarai Paryžiuje,— galiausiai tarė jis.— Tikėjausi, kad per kokį laimingą atsitiktinumą mūsų keliai susidurs, bet kad būsiu taip arti, nė nesvajojau! Turėdami šias žinias, privalome imtis žygių, ir nedelsiant. Vargšelė! Kaip ji kenčia šitokioje padėtyje!

— Koks jos dailus braižas! — sušuko Barnsteblis,— toks aiškus, gražus ir smulkus kaip jos pačios piršteliai. Grifai, kad taip ji vestų laivo žurnalą!

— Kad Sesilija Hovard liestų šiurkštų laivo žurnalą! — nustebęs sušuko jo draugas, bet, pamatęs, kad Barnsteblis vėl įsigilino į laišką, jis nusišypsojo, sumojęs, kad kiekvienas galvoja apie savo išrinktąją, ir nutilo. Kurį laiką ramiai pamąstęs, Grifitas pasiteiravo, kaip, kokiomis aplinkybėmis jų draugas susitiko su Katerina Plauden.

Barnsteblis trumpai pasakojo skaitytojui jau žinomus įvykius.

— Tuomet,— tarė Grifitas,— Meris yra vienintelis, kuris, be mūsų, žino apie šitą susitikimą, ir manau, kad, brangindamas savo giminaitės garbę, jis apie tai neplepės.

— Jos garbei nereikalinga apsauga, misteri Grifitai,— sušuko Barnsteblis.— Ji tokia švari kaip burės virš jūsų galvos, ir. . .

— Ramiau, mielas Ričardai, aš atsiprašau — matyt, mano žodžius galima suprasti ir kitaip, negu turėjau galvoje, juos sakydamas. Labai svarbu, kad mūsų veikla būtų protinga ir slapta.

— Privalome išgabenti jas abi,— tarė Barnsteblis, jau pamiršęs menką nesusipratimą,— ir reikia tai padaryti anksčiau, negu mūsų išmintingasis senis sumanys palikti šiuos krantus. Ar jūs ką nors žinot apie jo planus, ar jis tyli?

— Kaip kapas. Tai yra pirmas kartas, kad, išplaukus iš uosto, jis manęs nepasikviestų ir nesupažindintų su būsima

kelione. Nuo to laiko, kai palikom Brestą, jis man apie tai nesakė nė žodžio.

— O dėl to kaltas jūsų džersietiškas kuklumas,— tarė Barnsteblis.— Palaukit, kol aš, pasitelkęs savo rytietišką smalsumą, prisigretinsiu prie jo, ir po valandos viskas bus aišku.

— Vienas peilis pjaus kitą,— nusijuokė Grifitas,— pamatysit, jis taip pat meistriškai išsisukinės, kaip kad jūs klausinėsit.

— Šiaip ar taip, šiandien turėsiu progą pamėginti. Turbūt žinote, kad jis pakvietė mane dalyvauti karininkų pasitarime dėl kažkokių svarbių dalykų.

— Ne, nežinojau,— atsakė Grifitas, įdėmiai žvelgdamas draugui į akis.— Ką jis ketina paskelbti?

— Na, apie tai galit pasiklausti savo locmaną, nes, kalbėdamas su manim, senis visą laiką dirsčiojo į jį, tarytum laukdamas komandos manevruoti.

— Šį žmogų ir mūsų ryšį su juo gaubia kažkokia paslaptis, kurios aš negaliu perprasti,— pasakė Grifitas.— O, girdžiu, Manuelis šaukia mane, mums reikia eiti į kapitono kajutę. Prieš palikdamas laivą, nepamirškit būtinai mane susirasti!

— Ne, ne, brangus bičiuli, po bendro pasitarimo pas kapitoną mudu surengsime dar ir savo.

Abu vyriškiai pakilo, ir Grifitas, nusimetęs apsiaustą, su kuriuo buvo išėjęs ant denio, apsivilko paradinį mundurą, pasiėmė špagą ir nusekė pro jau minėtas duris paskui draugą į patrankų denį, iš kurio, iškilmingai pasisveikinę, juodu įžengė į kapitono kajutę.

7 skyrius

Kalbėk, Sempronijau.
E d i s o n a s, „Katonas“

Pasiruošimas posėdžiui buvo trumpas ir paprastas. Senasis fregatos kapitonas nepriekaištingai pagarbiai pasitiko savo karininkus ir, mostu pasiūlęs jiems sėstis aplink prie grindų prisuktą stalą, pats tylėdamas atsisėdo. Visi nesivaržydami pasekė jo pavyzdžiu. Tačiau kiekvienas sėdosi, griežtai laikydamasis rangų ir pavaldumo. Kapitono dešinėje, kaip vyriausias po jo, atsisėdo Grifitas, kairėje — škunos kapitonas. Jūros pėstininkų kapitonas, kuris irgi dalyvavo, atsisėdo šalia Grifito, o toliau pagal rangą visi kiti karininkai. Stalo gale sėdėjo laivo šturmanas — atletiškas, plačių pečių ir šiurkščių veido bruožų vyras. Visiems susėdus ir įsivyravus tylai, kapitonas trumpai išdėstė susirinkusiems į pasitarimą pavaldiniams savo tikslą ir paprašė pasakyti savo nuomonę.

— Pagal man duotas instrukcijas, džentelmenai,— tarė jis,— atvykus prie Anglijos krantų, reikia juos ištirti. . .

Grifitas pagarbiai pakėlė ranką, prašydamas dėmesio, ir senasis kapitonas, klausiamai žvelgdamas į leitenantą, nutilo.

— Mes ne vieni,— pasakė leitenantas, žiūrėdamas ton pusėn, kur, atsirėmęs į patranką, laisvai ir nesivaržydamas, stovėjo locmanas. Jis jokiu ženklu neparodė girdėjęs šią aiškią užuominą ir, nepakeldamas akių, toliau įdėmiai tyrinėjo tiesiai ant denio paklotą žemėlapį.

— Tai misteris Grėjus,— tyliai ir pagarbiai atsakė kapitonas.— Mūsų uždaviniui bus reikalingos jo paslaugos, tad jokių paslapčių neturėsime.

Jaunieji karininkai nustebę susižvalgė, o Grifitas linktelėjo galvą, pritardamas kapitono sprendimui. Pastarasis kalbėjo toliau:

— Man buvo liepta sekti tam tikrus signalus nuo iškyšulių, kuriuos praplaukėme; tam tikslui man buvo duoti geriausi že-

mėlapiai ir instrukcijos, kurios mums padėjo vakar įplaukti įlankon. Dabar mes turime locmaną, įrodžiusį savo neginčijamus sugebėjimus, tokius sugebėjimus, kad bet kuris karininkas, džentelmenai, gali nesvyruodamas, kilus būtinybei, pasikliauti jo meistriškumu arba garbe.

Kapitonas nutilo ir nužvelgė susirinkusiųjų veidus, tartum norėdamas patirti, kaip jie priėmė šį svarbų pranešimą. Klausytojams tylomis linktelėjus galvas, kapitonas ėmė kalbėti toliau, žiūrėdamas į popierių, kurį laikė rankoje.

— Visiems jums žinoma, džentelmenai, kad opus pasikeitimo belaisviais klausimas ne kartą buvo keliamas tiek mūsų, tiek priešų vyriausybės. Dėl šios priežasties, taip pat dėl kai kurių politinių sumetimų mūsų komisarai Paryžiuje laiko būtina paimti nelaisvėn keletą žymių priešiškos šalies veikėjų, kurie, ir toliau priešams rezgant pinkles, pasitarnautų kaip įkaitai. Tuo pačiu tai priverstų Angliją pačią pajusti karo naštą, kuri kol kas buvo skirta tik mūsų šaliai, nes karas vyko tik mūsų teritorijoje. Dabar mums pasitaikė gera proga įvykdyti šį planą, ir aš sukviečiau jus, norėdamas pasitarti, kaip tą geriau atlikti.

Šitas netikėtas pranešimas apie jų kelionės tikslą buvo sutiktas visiška tyla. Po kurio laiko kapitonas, kreipdamasis į šturmaną, paklausė:

— Ką jūs man patartumėte, misteri Boltropai?

Audrų užgrūdintas jūrininkas, kuriam buvo pasiūlyta išpainioti šitą sunkų mazgą, pasidėjęs vieną kaulėtą trumpą ranką ant stalo, ėmė uoliai sukinėti rašalinę, o kita pasiėmęs plunksną, ėmė ją kramtyti su tokiu pasimėgavimu lyg tai būtų buvęs lapas puikiojo Virginijos tabako. Bet, suprasdamas, kad iš jo laukiama atsakymo, jis pirmiausiai pažvelgė į dešinę, paskui į kairę ir pagaliau prabilo kimiu, dusliu, nuo jūros rūkų bei nuolatinių peršalimų melodingumą praradusiu balsu:

— Mano nuomone, jei jau įsakyta, tai reikia ir padaryti, nes sena taisyklė sako: „Daryk kas liepiama, bet ir savęs nepamiršk", nors ir kita —„Dievui ant garbės, žmogui ant naudos" ne mažiau teisinga ir yra apsaugojusi nemažai smarkių vyrukų nuo klaidos, kuri būtų uždariusi jiems sąskaitą iždininko knygose. Aš nenoriu pasakyti, kad iždininko knygos blogesnės už kitas knygas, bet žmogui mirus, jo sąskaita uždaroma, antraip būtų daug nesusipratimų. Taigi, jei tai turi būti pa-

daryta, klausimas lieka — kaip tai turi būti padaryta. Daug kas supranta, kada laive per daug burių, bet kaip jas sumažinti, pasakys ne kiekvienas. Jeigu tikrai privalome tai padaryti, tai reikia arba išlaipinti būrį ir juos pačiupti, arba melagingais žibintų ir vėliavų signalais atsivilioti juos į laivą. Kalbant apie išsilaipinimą, kapitone Mansonai,— žinoma, aš kalbu tik apie save,— tai jeigu jūsų laivo bušpritas išdurs anglų karaliaus svetainės langą, tai aš sutinku su tuo manevru ir man nesvarbu, kiek rūmų indų bus sudaužyta, bet jeigu mano koja turės palikti pėdsaką ant šitų smėlėtų krantų,— vėl kalbu tik apie save,— tai, atleiskit už žodį, tegu geriau mane velnias griebia.

Jaunieji karininkai šypsodamiesi išklausė šios atviros seno jūrininko kalbos, kuria kalbėtojas manėsi pakankamai nušvietęs susirinkusiems iškeltą klausimą, tačiau kapitonas, kuris irgi buvo išėjęs tuos pačius mokslus, tik kiek aukštesnio lygio, puikiai suprato šturmano samprotavimus ir abejingu veidu paprašė žodį tarti jauniausią karininką.

Jaunuolis kalbėjo kukliai, bet ryžtingai, nors ne ką aiškiau už šturmaną ir siūlė jis maždaug tą patį, tik nepareiškė tokio didelio nenoro iškelti kojos ant drėgno smėlio.

Kiti aukštesnio rango karininkai kalbėjo vis konkrečiau ir išsamiau, kol galiausiai atėjo eilė jūrų pėstininkų kapitonui. Jis šnekėjo aiškiai didžiuodamasis tuo, kad siūloma operacija kur kas labiau atitinka jo profesiją, negu įprastiniai fregatos veiksmai.

— Man atrodo, sere, kad šios operacijos sėkmė išimtinai priklausys nuo jos atlikimo. . .— Po šitų visiems suprantamų įžanginių žodžių karininkas palaukė, lyg ketindamas pateikti tokį argumentą, kuris iš karto sutriuškins bet kokius prieštaravimus, ir kalbėjo toliau:— Išsilaipinimas, be abejo, turi būti vykdomas patogioje vietoje, po fregatos patrankų priedanga, o škunai, jei įmanoma, reikėtų išmesti inkarą ten, iš kur, kilus būtinybei, ji galėtų atidengti flanginę ugnį desanto vieton. Pasiruošimas maršui nemaža dalimi priklausys nuo atstumo, kurį teks įveikti, todėl manau, sere, kad būtų gerai pasiųsti į priekį grupę jūreivių, kuri žvalgytų kelią pėstininkų būriui, o tiekimo tarnyba galėtų likti fregatoje iki to laiko, kol priešas pasitrauks gilumon ir ji galės saugiai manevruoti. Taip pat

būtina sudaryti du flanginius būrius, vadovaujamus dviejų vyresniųjų gardemarinų, o burininkai galėtų susijungę paremti pėstininkus. Be abejo, misteris Grifitas, sere, pats ves jūreivius, ginkluotus muškietomis ir ilgomis ietimis, ir tai bus rezervas, nes manau, kad mano kariniai nuopelnai ir patirtis duoda man teisę imtis vadovauti pagrindinėms pajėgoms.

— Puiku, feldmaršale! — sušuko Barnsteblis, kuris užsidegęs retai paisydavo laiko ir vietos.— Be reikalo leidot jūros druskai ėsti savo sagas, ateityje siūlau Vašingtono stovyklą, cha! — o gal ir jo palapinę. Tai bene jūs, sere, manote, kad mūsų tikslas užkariauti Angliją?

— Aš žinau, kad kiekvieną karinį veiksmą reikia atlikti labai tiksliai, kapitone Barnstebli,— atsakė pėstininkų kapitonas.— Ir esu ganėtinai pripratęs prie jūros karininkų juokų, kad klausyčiausi, kuo baigiasi apsileidimas. Jei kapitonas Mansonas laikys reikalinga šioje ekspedicijoje pasinaudoti mano ir mano karių paslaugomis, jis įsitikins, kad jūrų pėstininkai tinka ne vien stovėti sargyboje ir atidavinėti pagarbą.— Išdidžiai nusigręžęs nuo savo oponento, jis toliau kalbėjo tik pačiam kapitonui, tarytum vengdamas pokalbių su žmogumi, kuris nepajėgia suvokti visos jo žodžių prasmės.— Būtų labai išmintinga, kapitone Mansonai, prieš žygį pasiųsti priekin žvalgybos būrį, o kadangi galime susidurti su pasipriešinimu, aš patarčiau suformuoti apkasų kasėjų būrį. Jie būtų itin naudingi, sere, darant lauko įtvirtinimus, be to, aš neabejoju, kad būtinų įrankių ganėtinai rasime kaimuose, o jei reikės, net ir darbininkų.

Barnsteblis nebeištvėręs ėmė paniekinamai kvatotis, ir, beje, niekas nemėgino jo nuraminti, tik Grifitas, nusukęs į šoną galvą, bandė paslėpti nesuvaldomą šypseną. Jis matė, kaip locmanas piktai pažvelgė į linksmąjį jūreivį, bet nežinojo, kaip tą jo žvilgsnį suprasti. Kai kapitonui pasirodė, kad Barnsteblio juoko protrūkis baigėsi, jis mandagiai pasiteiravo, kodėl jam pėstininkų vado planai atrodo tokie juokingi.

— Juk tai visos kampanijos planas! — sušuko Barnsteblis,— ir kol neįsikišo prancūzai, turime jį nusiųsti į Kongresą.

— Gal jūs galite pasiūlyti geresnį planą, misteri Barnstebli?— pasiteiravo kantrusis kapitonas.

— Geresnį? Žinoma. Ir tokį, kuriam įvykdyti nereikės nei laiko, nei pasiruošimų,— atsakė Barnsteblis.— Tai jūreivių darbas, sere, ir jis turi būti atliktas jų jėgomis.

— Atleiskite, kapitone Barnstebli,— pertraukė jį pėstininkų vadas, kurio kariška savigarba užslopino visą jumoro jausmą,— jei veiksmai bus atliekami sausumoje, tai manau, kad turiu visas teises juose dalyvauti.

— Manykit, ką norit, kapitone, bet kaip jūs kariausite su žmonėmis, kurie neskiria laivo priekio nuo galo?— atsakė nesutrikdomas Barnsteblis.— O gal jūs manote, kad priplaukti prie kranto irklais kateriu taip pat lengva, kaip pagal komandą sudėti ant žemės jūsų šautuvus? Ne, ne, kapitone Manueli, aš gerbiu jūsų drąsą, nes esu matęs jus mūšyje, bet... hm... jei...

— Jūs pamiršote, kad mes laukiame jūsų plano, misteri Barnstebli,— tarė senasis kapitonas.

— Atsiprašau, sere, kad verčiu jus tiek laukti, bet joks planas nereikalingas. Nurodykite vietą, kurioje yra jums reikalingi žmonės, taip pat atstumą iki jos ir, kiek aprimus štormui, aš nuplukdysiu škuną prie kranto tokioje vietoje, kur giliausia ir nebus uolų. Misteri locmanai, jus prašyčiau lydėti mane, nes jūsų galvoje yra toks šių jūrų dugno žemėlapis, koks vargu ar kada buvo sudarytas sausumai. Aš susirasiu patogią inkarui išmesti vietą, o jeigu vėjas pūs nuo kranto, škuna stovės toliau ir lauks, kol mes vėl galėsim išplaukti atviron jūron. Aš išsilaipinsiu su velbotu, pasiėmęs Ilgąjį Tomą ir irkluotojus, susirasim jūsų nurodytą vietą, paimsim į nelaisvę reikalingus žmones ir nugabensim juos į laivą. Visa tai nesunkiai padaroma, bet kadangi šios vietovės tankiai gyvenamos, reikės lipti į krantą nakties metu.

— Misteri Grifitai,— tarė kapitonas,— mums beliko išklausyti jūsų nuomonę. Jas palyginę, galėsime sudaryti teisingiausią veiksmų planą.

Pirmasis leitenantas per diskusijas visą laiką galvojo, todėl galėjo savo nuomonę išreikšti sklandžiausiai. Rodydamas į žmogų, kuris vis dar stovėjo už jo nugaros, atsirėmęs į patranką, jis paklausė:

— Jūs norite, kad mūsų ekspediciją lydėtų locmanas?

— Taip.

— Ir jūs manote, kad jis turi reikiamų žinių vadovauti mūsų veiksmams?

— Kaip tik taip.

— Jeigu sausumoje, sere, jis bus toks pat sumanus ir vikrus, kaip jūroje, tai sėkmę aš garantuoju,— atsakė leitenantas, nežymiai linkteldamas locmanui, kuris atsidėkojo irgi šaltai linkteldamas galvą.— Prašau misterį Barnsteblį ir kapitoną Manuelį man atleisti, bet manau, kad pagal rangą vadovauti ekspedicijai turėčiau aš.

— Tai škunos darbas! — karštai pasipriešino Barnsteblis.

— Darbo užteks visiems,— atsakė Grifitas ir, iškėlęs pirštą, reikšmingai pažvelgė į pašnekovą, kuris tuoj suprato.— Aš absoliučiai nesutinku nei su vienu, nei su kitu džentelmenu. Kalbama, kad mums pasirodžius šiose pakrantėse, daugelio kilmingesnių žmonių namus saugo nedideli būriai kareivių iš gretimų miestų.

— Kas taip kalba?— paklausė locmanas, taip greitai žengęs priekin, kad visi nutilo.

— Aš taip sakau,— atsakė leitenantas, praėjus nuostabos minutei.

— Ir galite prisiekti dėl savo žodžių tikrumo?

— Taip.

— Kieno, pavyzdžiui, namai yra šitaip saugomi?

Grifitas, delsdamas atsakyti, žiūrėjo į žmogų, kuris šitaip užsimiršo ir išdrįso įsikišti į tokį pasitarimą. Bet, prisiminęs kapitono žodžius ir vakarykščias to žmogaus paslaugas, Grifitas, kiek sutrikęs, galiausiai pasakė:

— Taip saugomą žinau pulkininko Hovardo namą, kuris yra už kelių lygų į šiaurę nuo mūsų.

Išgirdęs šitą pavardę, locmanas truputį krūptelėjo, paskui, pakėlęs akis, įsmeigė į Grifitą įdėmų žvilgsnį, tarytum norėdamas įžvelgti jo mintis. Bet tai truko neilgai. Jis lyg paniekinamai, lyg linksmai nusišypsojo ir, ramiai grįžęs savo vieton prie patrankos, tarė:

— Gali būti, sere, kad neklystate, ir jei kapitonas Mansonas teiksis išklausyti mano patarimo, siūlyčiau atkreipti dėmesį į misterio Grifito žodžius.

Grifitas atsisuko į locmaną įsitikinti, ar jis tik tiek ir tenorėjo pasakyti, bet pastarojo veidas buvo užstotas rankos, o išsiblaškiusios akys nukreiptos į žemėlapį ant grindų.

— Kaip minėjau, sere, visiškai negaliu sutikti nei su misteriu Barnstebliu, nei su kapitonu Manueliu,— truputį palaukęs, kalbėjo toliau leitenantas.— Šiai ekspedicijai vadovauti turiu aš, kaip vyresnysis karininkas, ir pasilieku sau teisę to reikalauti. Be to, nors kapitono Manuelio siūlomus pasiruošimus laikau nebūtinais, vis dėlto rekomenduočiau elgtis atsargiau, negu siūlo misteris Barnsteblis. Jei tikimasi susidūrimo su kareiviais, jiems atremti mums irgi reikės kareivių, bet kadangi kautynės bus desantinės, tai vietoj reguliariosios kariuomenės veiksmų prireiks jūreivių vikrumo, kuriems ir vadovauti turės jūros karininkas. Ar mano pasiūlymas jums priimtinas, kapitone Mansonai?

Senasis kapitonas nedvejodamas atsakė:

— Taip, priimtinas, sere. Aš ir pats ketinau pavesti šitą uždavinį jums ir džiaugiuosi, kad taip noriai jo imatės.

Grifitas vargiai galėjo paslėpti savo pasitenkinimą, išgirdęs kapitono žodžius, ir blyškų jo veidą užliejo džiugi šypsena.

— Taigi nuo šiol, sere, leiskit atsakomybę prisiimti sau,— tarė jis.— Prašau paskirti mano žinion kapitoną Manuelį su dvidešimčia kareivių — žinoma, jeigu jis neprieštarauja.— Pėstininkų vadas linktelėjo ir triumfuodamas pažvelgė į Barnsteblį.— Taip pat pasiimsiu savo katerį su jo išmėginta įgula ir persikelsiu į škuną, o kai vėjas nutils — išsikelsim į krantą ir toliau elgsimės pagal aplinkybes.

Šį sykį škunos kapitonas triumfuodamas pažvelgė į pėstininkų vadą ir linksmu balsu sušuko:

— Štai kur geras planas, vertas jūreivio, misteri Grifitai. Taip, škuną reikia panaudoti; pamatysit, kad esant reikalui, ji gali išmesti inkarą net jų kūdroje, o patrankos bus nukreiptos į geriausių Anglijos rūmų svetainės langus! Bet dvidešimt kareivių! Jie visą mano laivelį apvers aukštyn kojom.

— Imti mažiau kaip dvidešimt žmonių būtų neprotinga,— atsakė Grifitas.— Galime susilaukti daugiau darbo, negu tikimės.

Barnsteblis gerai suprato užuominą, bet vis dėlto atsakė:

— Tegu tai būna jūreiviai, ir aš jų pas save sutalpinsiu trisdešimt. Bet šitie kareiviai amžinai nežino kur dėti nei ran-

kų, nei kojų, nebent būdami rikiuotėje. Vienas jų užims dviejų jūreivių vietą. Jie savo hamakus kabina skersai laivo, galva į pavėjinę pusę ir po švilpuko pašoka ne ant kojų, o ant galvos. Tegu juos perkūnas, sere, mes nusigaluosim nuo dvidešimties kareivių smarvės ir purvo.

— Duokit man barkasą, kapitone Mansonai! — sušuko pasipiktinęs pėstininkų vadas,— ir mes nuplauksime paskui misterį Grifitą po atviru dangumi, kad nereikėtų kapitonui Barnstebliui suteikti tiek nemalonumų.

— Ne, ne, Manueli,— pasakė Barnsteblis, atkišęs per stalą savo raumeningą ranką su ištiestu delnu,— nes antraip galite tapti munduruotais Jonomis[1], kurių šovininių ir durklų net žuvys negalės suvirškinti. Jūs eisite su manim į „Arielį" ir pats savo akimis pamatysit, ar taip jau mes kietai miegam, kaip jūs teikėtės juokauti.

Visi linksmai nusijuokė iš kapitono, išskyrus locmaną ir fregatos kapitoną. Pirmasis visą laiką tylėjo ir atrodė nesiklausąs, bet iš tikrųjų atidžiai sekė pokalbį; kartais jis pakeldavo galvą ir žvelgdavo į kalbančiųjų veidus, tarytum norėdamas suprasti, kas slypi po tais trumpais linksmumo protrūkiais. Raukšlėtas kapitono Mansono veidas beveik visąlaik liko ramus, ir nors jis turėjo teisę apraminti perdėm įsilinksminusius pavaldinius, geras jo būdas neleido trukdyti tų nekaltų juokų. Kapitonas liko patenkintas pasiūlytu planu ir liepė savo adjutantui paduoti romo, kuriuo visada būdavo vaišinama po panašių pasitarimų.

Šturmanas, manydamas, kad ir dabar tebegalioja ta pati tvarka, kaip ir išklausant nuomonės, prisipylė tiek romo, kad šis net atmieštas neprarado savo spalvos, pakėlęs prie šviesos, apžiūrėjo savo stiklinę ir pasakė:

— Šitame laive vanduo beveik tokios spalvos kaip romas; jei jis dar turėtų ir romo skonį, kokiais drąsuoliais mes taptume! Misteri Grifitai, matau, kad jūs tiesiog nekantraujat išlipti į krantą. Ką gi, jaunystei būdinga mylėti žemę, bet yra vienas žmogus, tiksliau šio laivo šturmanas, kuris vakar žemės prisižiūrėjo tiek, kad jam užteks visiems metams. Bet jeigu jūs

[1] Pagal bibliją jūreiviai pranašą Joną išmetė iš laivo į jūrą, kur jį prarijo žuvis, o paskui sveiką išmetė į krantą.

jau pasiryžote, tai leiskite man išgerti už sėkmingą išsilaipinimą ir kad jūra būtų ramesnė. Į jūsų sveikatą, kapitone Mansonai. Man atrodo, sere, žinoma, tai tik mano vieno nuomonė, kad jei pasuktume kiek į pietus, tai sutiktume kokį nors priešo laivą, plaukiantį iš Vestindijos, iš kurio galėtume pragyventi iki to laiko, kol kils tikras noras išlipti į krantą.

Kol šis senas, bet tvirtas jūreivis kalbėjo, viena ranka kilnodamas stiklinę prie lūpų, o kita stipriai laikydamas butelį, kolegoms neliko nieko kito, kaip nenumalšinus troškulio, klausytis šitos gražbylystės. Pagaliau Barnsteblis visai ramiai perėmė butelį ir, pasidaręs sau kur kas normalesnės proporcijos gėrimą, pasakė:

— Kokia jūsų nuostabi grogo porcija, Boltropai; niekad dar nesu tokios matęs. Vandens joje ne daugiau, kaip išstumia „Arielis", o dugnas nežinia kur. Jeigu jūs iš to romo pasisemtumėt energijos atkurti jo atsargoms, tai Kongresas dėl mūsų laivo neturėtų nuostolių.

Kiti karininkai vaišinosi dar kukliau, Grifitas vos gurkštelėjo iš savo stiklo, o locmanas visai atsisakė nuo gėrimo. Kapitonas Mansonas atsistojo, ir karininkai, supratę, kad daugiau yra nebereikalingi, nusilenkę išėjo. Kai galiausiai buvo beišeinąs ir Grifitas, jis pajuto lengvai ant peties uždėtą ranką ir pamatė, kad tai locmanas.

— Misteri Grifitai,— pasakė tas, kai jiedu liko vieni su fregatos kapitonu,— praėjusios nakties įvykiai turėjo mus išmokyti abipusio pasitikėjimo, be kurio mūsų ekspedicija bus pavojinga ir nenaudinga.

— Argi mūsų padėtis vienoda?— paklausė jaunuolis.— Aš visiems pažįstamas toks, koks esu — tarnauju savo tėvynei, priklausau šeimai, kurios vardas — mano ištikimybės Amerikai laidas. Ir vis dėlto aš rizikuosiu, išlipdamas priešo žemėn su visai nedidelėmis pajėgomis ir tokiomis aplinkybėmis, kai išdavystė būtų tolygi mano pražūčiai. Kas yra šitas žmogus, kuris pelnė tokį jūsų pasitikėjimą, kapitone Mansonai? To klausiu ne dėl savęs, o dėl drąsių vyrų, kurie be baimės ar abejonių eis paskui mane ten, kur juos vesiu.

Grifitui kalbant, locmano veide šmėstelėjo nepasitenkinimo šešėlis, kurį tuoj pat pakeitė gilus susimąstymas.

Senasis kapitonas atsakė:

— Jūsų klausimas turi pagrindo, misteri Grifitai, bet nemanau, kad būtumėt iš tų žmonių, kuriems reikia priminti, jog aš turiu teisę reikalauti iš pavaldinių visiško paklusnumo. Nesu tokios kilmės ar išsilavinimo kaip jūs, sere, bet vis dėlto Kongresas nelaikė nereikšmingais mano metų ir nuopelnų. Aš šitos fregatos kapitonas...

— Nebekalbėkit,— nutraukė jį locmanas.— Jo abejonės pagrįstos ir reikia jas išsklaidyti. Man patinka to jaunuolio išdidus ir drąsus žvilgsnis, ir jeigu jis bijosi per mane patekti į kartuves, aš jam parodysiu kilnaus pasitikėjimo pavyzdį. Perskaitykit, sere, ir pasakykit, ar vis dar nepasitikit manimi.

Taip sakydamas, locmanas išsitraukė iš užančio pergamentą, papuoštą kaspinais ir su dideliu antspaudu, ir išvyniojęs padėjo ant stalo priešais jaunuolį. Jis ėmė pirštu rodyti įvairias teksto vietas, ir jo akyse užsižiebė neįprasti žiburiukai, o blyškūs skruostai raustelėjo. Jis pasakė:

— Matot! Pats karalius nesvyruodamas laiduoja už mane, o jo vardas neturėtų kelti baimės amerikiečiui.

Grifitas nustebęs žvelgė į bėgštų Liudviko parašą pergamento apačioje, bet paskui jo akys nukrypo ten, kur rodė locmanas. Perskaitęs tai, kas parašyta, jis pakėlė akis nuo stalo ir, įsmeigęs į locmaną susižavėjimo kupiną žvilgsnį, sušuko:

— Veskite! Su jumis eisiu nors ir į pačią mirtį!

Locmanas patenkintas nusišypsojo, paėmė jaunuolį už alkūnės, ir abu išėjo į kajutkompaniją, palikę fregatos kapitoną, tylų ir bežadį šios scenos liudininką.

8 skyrius

Ir laivas, lenkdamas vilnis,
Nuskriejo priekin kaip užburtas,
Tarytum paskui savo grobį kurtas.

V a l t e r i s S k o t a s, „Salų valdovas"

Nors pasitarimo dalyviams buvo įsakyta diskusijų objektą laikyti paslaptyje, iš jaunesniųjų karininkų tarpo pasklidusios žinios greitai užkrėtė susijaudinimu visą įgulą. Pavojaus signalo greitumu per denius nuskriejo gandas, kad pagal paties Kongreso slaptą įsakymą ruošiamas desantas, ir žmonės, kuriems buvo lemta dėl to rizikuoti gyvybe bei laisve, ėmė svarstyti galimą ekspedicijos mastą bei tikslą. Noras parodyti didvyriškumą, taip pat patirti kai ką naujo kurstė įgulą, kuri su ne mažesniu džiugesiu būtų sutikusi žinią ir apie tai, kad jų laivui reikės užpulti visą Anglijos laivyną. Tik keletas senesnių ir atsargesnių jūreivių nesidėjo prie šito visuotinio beatodairiško susižavėjimo, o keletas su velboto vairininku tarp jų net drįso išreikšti nepasitikėjimą bet kokiomis sausumos operacijomis, jų nuomone, nederančiomis jūreiviams.

Kapitonas Manuelis išrikiavo savo vyrus priešvėjinėje laivo pusėje palei trapą ir po trumpos kalbos, žadinančios kareivių karinį ryžtą bei patriotizmą, pasakė, kad pavojingai operacijai reikia dvidešimties savanorių — tai buvo maždaug pusė visų jūros pėstininkų. Po trumpos tylos visas būrys žengė priekin kaip vienas, pasiryžę eiti su vadu nors ir į pasaulio galą. Patenkintas tokiu vieningu atsidavimu, Manuelis dirstelėjo per petį atgal, ar nėra netoliese Barnsteblio, bet, pamatęs, kad šis tvarko kažkokius dokumentus kitame laivo gale ant škancų, ėmėsi kuo bešališkiau rinktis būsimuosius didvyrius, stengdamasis, žinoma, kad į būrį patektų visi drąsiausieji, o blogesnieji liktų laive.

Pačiame šių pasiruošimų įkaršty denyje pasirodė Grifitas, kurio veidas neįprastai degė, o akyse švytėjo jau seniai ne-

matytas džiaugsmas ir susijaudinimas. Jis ėmė aiškinti būtiniausius dalykus jūreiviams, kurie turėjo keltis į krantą, bet Barnsteblis vėl pamojo jam ateiti ir dar kartą nusivedė į kajutę.

— Tegu vėjas išsidūksta,— tarė „Arielio" kapitonas, abiem susėdus.— Rytiniame Anglijos krante neišsikelsi, kol jūra šitaip banguoja. Bet kaip sau norit — Ketė tiesiog apsigimusi jūreivio žmona! Žiūrėkit, Grifitai, kokį signalų rinkinį ji paruošė. Ir ne kieno kito, o jos gudri galva visa tai sukūrė!

— Turiu viltį, kad jūsų nuomonė pasitvirtins ir kad pats būsite tas laimingasis jūreivis, kuriam bus lemta tapti jos vyru,— atsakė draugas.— Tikrai mergina šioje srityje parodė didelį meistriškumą. Kur ji galėjo taip gerai išmokti visa tą sistemą?

— Kur? Ogi ten, kur išmoko ir geresnių dalykų — pavyzdžiui, kaip vertinti garbingą jūreivio meilę. Nejaugi jūs manot, kad aš tylėdavau kaip burnon vandens prisisėmęs, kai mudu sėdėdavom ant upės kranto Karolinoje, neturėdamas apie ką kalbėti?

— Jūs linksmindavot savo damą traktatais apie jūreivystės meną ir apie signalus?— šypsodamasis paklausė Grifitas.

— Aš atsakinėjau į jos klausimus, misteri Grifitai, kaip atsakinėtų kiekvienas kultūringas žmogus mylimai moteriai. Katerina turi nė kiek ne mažiau smalsumo, kaip tos moterys iš mano miesto, kurios apiplaukė Keturiasdešimtmečio iškyšulį, taip ir nesusiradusios vyrų. Liežuvio jai irgi galima tik pavydėti. Bet gana, štai jos sudarytas žodynėlis. Pripažinkit, Grifitai, pamiršdamas savo koledžo išsimokslinimą ir visuotinę nuomonę, kad tokia protinga ir sumani mergina jūreiviui yra geras pagalbininkas.

— Aš niekuomet neabejojau dėl mis Plauden,— atsakė draugas perdėtai rimtai, norėdamas nuslėpti savo tikruosius jausmus, kaip kad buvo pratęs.— Bet tai iš tiesų pranoksta visus mano lūkesčius! Tikrai, kaip vykusiai parinktos frazės! 168 numeris — neišdildomai, 169 — iki paskutinio atodūsio, 170 — bijau, kad netektų jumis nusivilti, 171. . .

— Liaukitės! — sušuko Barnsteblis, ištraukdamas knygutę iš besišypsančio Grifito rankų.— Kam leisti laiką tokiems niekams! Ką jūs manot apie tą ekspediciją į krantą?

— Kad tai gera proga išvaduoti mūsų damas, net jeigu ir nepasisektų paimti nelaisvėn reikalingų žmonių.

— Bet tas locmanas! Juk jis laiko mus visus už kaklo ir jei papirktas arba prigrasintas imtų plepėti, tai mes beregint atsidurtume ant kokio nors anglų laivo rėjos.

— Kodėl gi jis tuomet nenuvedė mūsų laivo į krantą, kai klaidžiojom tarp seklumų? Tuomet mums nė į galvą nebūtų atėję įtarti jį išdavyste,— atsakė Grifitas.— Aš juo visiškai pasitikiu ir manau, kad su juo mums kur kas saugiau.

— Tada tegu jis eina prie to namo, kur lapių medžioklėn susirenka ministrai! — sušuko Barnsteblis, dėdamasis signalų knygutę kišenėn,— o štai čia mūsų planas, kuriuo pasinaudoję, pasieksim trokštamą uostą. Ne aš būsiu, jei dar kartą man iškėlus koją ant *terra firma,* šita kvatoklė paikuolė vėl ištrūks iš mano rankų kaip skraidančioji žuvelė nuo delfino. Misteri Grifitai, mums reikia pasiimti į krantą laivo kapelioną.

— Meilės svaigulys verčia jus pamiršti kario budrumą. Nejaugi stosi į dreifą klausytis maldų tokios ekspedicijos kaip mūsų metu?

— Ne, ne, į dreifą mes galim leistis tik būtinybės atveju, bet tokių žygių metu visuomet reikia laviruoti, vadinasi bus ir atokvėpių, ir kapelionas turės laiko mus sujungti. Jis puikiai gaudosi maldyne ir atliks viską ne blogiau už vyskupą, ir norėčiau viltis, kad tas mielas vardas ir pavardė, kurie yra šito laiško pabaigoje, ten stovi greta vienas kito paskutinį kartą.

— Negerai,— papurtė galvą jo draugas šypsodamasis, nors jam buvo nesmagu,— taip negerai, Ričardai. Per savo sielos potroškius mums nevalia pamiršti pareigos šaliai, be to, ir locmanas ne iš tų žmonių, kurie leistųsi nukreipiami nuo tikslo.

— Tai tegu to tikslo jis siekia vienas! — tarė Barnsteblis.— Joks žmogus, be laivo kapitono, negali man sutrukdyti pasinaudoti šitais mielais signalėliais ir pasikalbėti su juodaake Kete. Pamanykit, kažkoks locmaniūkštis! Tegu jis drožia kur tinkamas, o aš kaip pagal kompasą laikysiu kursą tiesiai į tuos griuvėsius, iš kurių mano akis galės pasigrožėti tuo romantišku fligeliu ir trimis aprūkusiomis vėtrungėmis. Ne, pareigos aš nepamiršiu, padėsiu jums sučiupti tuos anglus, bet paskui — tegyvuoja Katerina Plauden ir tikroji meilė!

— Tyliau, nepaikiokit! Kajutkompanijos ilgos ausys, o palaikės pertvarėlės pasidariusios visai plonos. Aš privalau žiūrėti, kad pirmiausiai paisytume pareigos. Juk ne vaikų žaidimą žaisime, jeigu jau mūsų komisarai Paryžiuje nusprendė, kad šiam uždaviniui reikia pasiųsti fregatą.

Draugo rimtumas šiek tiek atšaldė Barnsteblio užsidegimą, bet, truputį pagalvojęs, jis pakilo ir pasuko prie durų.

— Kur?— paklausė Grifitas, švelniai sulaikydamas savo nekantrųjį draugą.

— Pas mūsų Tylenį. Sugalvojau tokį dalyką, kuris pašalins visas kliūtis.

— Tai pasakyk man. Aš žinau jo ketinimus ir galiu apsaugoti tave nuo pažeminimo, jeigu jis tau atsakytų.

— Kiek anglų jis nori savo kajutės papuošimui?

— Locmanas man sakė šešis — visi tie žmonės kilmingi, užimantys didelius postus. Du iš jų perai, kiti du priklauso bendruomenių rūmams, vienas generolas, o šeštasis — kaip ir mes, jūreivis, kapitonas. Jie suvažiavo į medžioklę netoli pajūrio, ir manau, kad visa tai byloja mūsų naudai.

— Ką gi, vadinasi, kiekvienam mūsų teks po du. Tu, jei taip nori, eik su locmanu, o man su vairininku ir valties įgula leiskite traukti prie pulkininko Hovardo namų. Aš padarysiu jiems siurprizą, išvaduosiu damas, o grįždamas atgal, pasiimsiu du pirmus pasitaikiusius lordus. Manau, kad mums jie visi vienodai tinka.

Grifitas, vos tramdydamas juoką, atsakė:

— Nors jie vienas kitą vadina perais, manau, kad vis dėlto skiriasi tarpusavy. Tikiuosi, kad Anglija tik padėkos mums, jei keletą jų iš jos atimsime. Be to, jie nesivolioja kiekvienam patvory kaip elgetos. Ne, žmonės, kurių ieškome, turi mums rūpėti ne tik kaip kilmingos asmenybės. Na, bet verčiau pastudijuokim šį mis Plauden planą ir žemėlapį: gal įvyks kas netikėta, ir ekspedicijos vieta sutaps su mus dominančiąja.

Barnsteblis gana nenoriai atsisakė nuo savo lengvabūdiško plano, pasiduodamas kur kas blaivesniems draugo samprotavimams, ir jiedu šitaip praleido valandą, ieškodami praktiškų būdų ir priemonių, kurios leistų jiems suderinti pareigą ir savo asmeninius potroškius.

Vėjas pūtė visą tą rytą, bet po pietų ėmė rodytis pragiedrėjimo požymiai. Per tas keletą nieko neveikimo valandų fregatos jūros pėstininkai, paskirtieji į desantą, susirūpinę ir orūs vaikštinėjo po laivą, tarytum ruošdamiesi itin svarbiam ir pavojingam savo vadų suplanuotam žygiui, o nedaugelis jūreivių, kurie turėjo lydėti ekspediciją, tvirtu žingsniu matavo denį, susikišę rankas į savo dailių mėlynų striukų kišenes, kartkartėmis žvelgdami į horizontą ir mažiau patyrusiems draugams rodydami audros galo ir oro permainos požymius, slypinčius tarp lekiančių debesų. Paskutiniam kareiviui su kuprine ant pečių pasirodžius prie pavėjinio trapo, kur jau buvo susirinkę visi kiti, ginkluoti ir pasiruošę mūšiui, ant škancų, lydimas locmano ir pirmojo leitenanto, pasirodė kapitonas Mansonas. Leitenantas kažką šnipštelėjo gardemarinui ir šis linksmas nulėkė per denį — netrukus pasigirdo skardus bocmano švilpukas ir kimi komanda:

— Nuleisti „Tigrą"!

Smagiai sutrinksėjo būgnas, pėstininkai išsirikiavo, o šeši rūstaus pavadinimo katerio įgulos jūreiviai ėmė ruoštis nuleisti savo valtį nuo fregatos denio į banguojančią jūrą. Viskas buvo atliekama kuo tiksliausiai ir taip šaltakraujiškai bei sumaniai, tarsi aplinkui nebūtų siautėjusi stichija. Kareiviai sėkmingai persikėlė iš fregatos į škuną, nors kartais atrodydavo, jog kateris, kad ir užstotas laivo nuo vėjo, tai nyra bangų gelmėn, tai kyla į debesis.

Galiausiai buvo paskelbta, kad kateris pasiruošęs paimti ekspedicijoje dalyvaujančius karininkus. Locmanas, paėjęs į šalį, šnektelėjo su fregatos kapitonu, kuris kuo atidžiausiai klausėsi kiekvieno žodžio. Jų pokalbiui pasibaigus, senasis kapitonas, nepaisydamas vėjo, nusiėmė nuo savo žilos galvos kepurę ir su jūreivišku paprastumu bei pavaldinio pagarba padavė locmanui ranką. Locmanas mandagiai atsakė tuo pačiu, greitai pasisuko ant kulnų ir mostu pakvietė laukiančius karininkus prie trapo.

— Eime, džentelmenai, laikas,— pasakė atsipeikėjęs iš susimąstymo Grifitas, skubiai atsisveikindamas su savo ginklo draugais.

Visiems karininkams susirinkus prie trapo, berniukas, pagal laivo papročius vadinamas misteriu Meriu, kuriam iš anks-

to buvo liepta laukti pasiruošus, peršoko per fregatos falšbortą ir mitriai it voverė nusileido į katerį. Bet pėstininkų kapitonas sustojo ir reikšmingai pažvelgė į locmaną, kuriam priklausė eiti pirmiau. Locmanas, kuris stoviniavo ant denio, žvalgydamas dangų, matyt, nepastebėjo, kad jo laukia karininkas, ir šis, keletą sekundžių palaukęs, nebeištvėrė:

— Mes laukiam jūsų, misteri Grėjau.

Išgirdęs tariant savo pavardę, locmanas dirstelėjo į kalbantįjį, bet, užuot pajudėjęs iš vietos, linktelėjo ir vėl mostu paragino karininkus lipti į katerį. Ne tik pėstininkų vado, bet ir visų mačiusių šį jūros etiketo pažeidimą nuostabai, Grifitas žemai nusilenkė ir įlipo į katerį taip išdidžiai, tarytum po jo eitų pats admirolas. Nežinia, ar locmanas pastebėjo savo nemandagų poelgį, ar buvo perdaug abejingas tam, kas dėjosi aplink, bet į katerį jis įlipo po leitenanto, palikęs garbingą paskutinę vietą pėstininkų vadui. Pastarasis, pasižymintis dideliu karinio ir jūrų etiketo paisymu, vėliau radęs progą atsiprašė pirmąjį leitenantą, kuriam pagal rangą priklausė lipti į katerį paskutiniam. Tačiau, prisimindamas tą įvykį, jis nepamiršdavo papasakoti, kaip šauniai buvo pamokytas išdidusis locmanas.

Barnsteblis jau keletą valandų buvo savo nedidelėje škunoje, ruošdamasis priimti ekspedicijos dalyvius, ir kai nemažas fregatos kateris buvo užkeltas ant škunos denio, jis pranešė, kad škuna pasiruošusi plaukti. Mes jau minėjome, kad „Arielis" priklausė mažesniųjų jūros laivų klasei, o kadangi dėl tobulų proporcijų atrodė dar mažesnis, negu buvo iš tikrųjų, tai nuostabiai tiko tam uždaviniui, kurio ėmėsi. Nors škuna buvo lengva kaip kamštis ir tarpais atrodydavo, kad ji skriete skrieja bangomis, per jos žemą denį nuolat ritosi didelės, daužančios jos žemus šonus bangos. Nedidelį laivą taip mėtė nuo vienos didžiulės bangos ant kitos, kad net patyrę jūreiviai turėjo labai atsargiai vaikščioti po denį. Vis dėlto škunoje viešpatavo griežta tvarka ir švara, būdinga laivynui, ir viskas buvo sutvarkyta bei išdėstyta taip, kad liktų kuo daugiau laisvos vietos; nors ir mažas, laivas taip išdidžiai nešė savo kovinius pabūklus, kad jie atrodė kur kas grėsmingesni, negu buvo iš tikrųjų. Mirtį sėjanti patranka, kuri nuo mūsų aprašomojo meto greitai paplito laivuose, dar buvo

ką tik išrasta, ir amerikiečių jūreiviai žinojo apie ją tik iš nuogirdų. Išgarsėjusi gąsdinančiu „knežintojos" vardu, didelio kalibro, trumpo vamzdžio ir lengvai užtaisoma, ji greitai gavo pelnytą įvertinimą, ir didelis laivas buvo laikomas gerai ginkluotu tik tada, jei ant savo denio tarp kitų būtinų pabūklų turėjo ir dvi—tris šitokio tipo patrankas. Vėliau šitos „karonietės", pavadintos vardu tos upės, ant kurios krantų buvo pirmą sykį nuliedintos, kiek pakeistos ir patobulintos, tapo tik tam tikros laivų klasės pabūklais. Vietoje šių „karoniečių" ant „Arielio" falšborto buvo tvirtai pririštos šešios lengvos bronzinės patrankos, pajuodusiuos nuo jūros vandens, kuris taip dažnai užliedavo šiuos naikinimo padargus. Laivo vidury tarp abiejų stiebų buvo dar viena patranka, taip pat bronzinė, bet dvigubai ilgesnė už minėtąsias. Jos lafetas buvo įmantrios naujos konstrukcijos, leidžiančios sukioti ją aplinkui ir kuo geriau pritaikyti sudėtingose jūrų kautynių situacijose.

Locmanas įdėmiai ir aiškiai patenkintas apžiūrėjo visą tą laivo ginkluotę, paskui švariai sutvarkytą denį, patikimą ir tvarkingą takelažą, o galiausiai nužvelgė atvirus jaunos įgulos veidus. Paskui visai netikėtai, kaip dar niekad nebuvo daręs, locmanas garsiai ir paprastai pasakė esąs patenkintas.

— Jūsų puikus laivas, misteri Barnstebli,— tarė jis,— ir vyriškas ekipažas. Jumis galima pasikliauti, kilus reikalui, ir aš manau, kad tokios progos ilgai laukti nereikės.

— Kuo greičiau, tuo geriau,— nerūpestingai atsakė jūreivis.— Nuo to laiko, kai išplaukėm iš Bresto, man nė karto nepasitaikė progos valyti patrankų, nors Lamanše buvom sutikę keletą priešo laivų, su kuriais mūsų pabūklėliai trokšte troško pasikalbėti. Misteris Grifitas patvirtins jums, locmane, kad mano šešiasvarės prireikus gali prabilti ne tyliau už fregatos aštuoniolikasvares.

— Bet ne taip išraiškingai,— tarė Grifitas.— *Vox et praeterea nihil*[1], kaip sakydavome mokykloje.

— Aš nemoku nei graikiškai, nei lotyniškai, kaip jūs, misteri Grifitai,— atsakė „Arielio" kapitonas,— bet jeigu jūs norite pasakyti, kad tie variniai žaisliukai negali numesti sviedinio tokį atstumą, koks priklauso jų dydžio patrankoms, esan-

[1] Balsas reiškia nedaug *(lot.)*.

čioms tokiame aukštyje virš vandens, arba papilti kartečę kaip jūsų bombardos, tai manau, kad prieš mums išsiskiriant suprasite klydęs.

— Tai puikios patrankos,— pasakė locmanas, matyt, nenutuokdamas apie gerus abiejų karininkų santykius ir norėdamas juos sutaikyti.— Neabejoju, kad mūšio metu priešui jos gali padaryti daug nemalonumų. Matau, kad davėt joms visoms vardus,— tikiuosi, jog jie parinkti pelnytai pagal kiekvienos jų nuopelnus. Tikrai išraiškingi vardai!

— Iš neturėjimo ką veikti,— atsakė Barnsteblis juokdamasis ir žiūrėdamas į patrankas, ant kurių buvo keisti pavadinimai: „Bokseris", „Storulė", „Taranas", „Griovikas", „Girna", „Kūjis".

— O kodėl tą patranką midelyje palikot nekrikštytą?— paklausė locmanas.— O gal kaip įprasta vadinate ją senute?

— Ne, ne, mano laive tokių sijonuotų pavadinimų nėra,— atsakė Barnsteblis,— bet paėjėkit kiek į dešinę ir ant lafeto pamatysit visai šaunų vardą, dėl kurio jai neteks raudonuoti.

— Keistas pavadinimas, nors, ko gero, prasmingas.

— Ir daug prasmingesnis, negu jūs manot, sere. Tas šaunus jūreivis, kurį matote stovintį prie fokstiebo ir kuris prireikus gali pats atstoti reikalingą rangauto dalį, yra tos patrankos vadas, ne kartą karštai ginčijęsis su Džonu Buliu[1]. Joks kareivis nenutaikys savo muškietos taip tiksliai, kaip mano vairininkas nutaiko savo devynių svarų patranką. Dėl to ir dar dėl panašumo — mat abu jie ilgšiai — ir pavadinome patranką tuo vardu, kurį matote parašytą —„Ilgasis Tomas".

Locmanas šypsodamasis išklausė paaiškinimo, bet, nusigręžęs nuo Barnsteblio, vėl giliai susimąstė, ir iš to buvo galima spręsti, kad jis juokavo tiktai pagautas laikino pralinksmėjimo. Tuomet Grifitas pasakė Barnstebliui, kad vėjas pastebimai aprimo ir galima pradėti vykdyti savo planą.

Paragintas imtis darbo, škunos kapitonas paliko taip mėgstamą savo laivo privalumų vardijimą ir ėmė duoti reikalingus nurodymus. Nedidelė škuna greitai pakluso vairui, atsi-

---

[1] Džonas Bulis — satyrinis personažas, tapęs anglo buržua simboliu. Sukurtas anglų rašytojo Arbutnoto (1675—1735) satyroje „Džono Bulio istorija" (1712).

suko fordevindu ir išskleistomis burėmis, kurioms dėl viso pikto buvo suimta po vieną rifą, leidosi kaip meteoras, šokinėdama per bangas, tolyn nuo fregatos. Juodas fregatos korpusas greitai ištirpo tolumoje ir, dar gerokai prieš saulei nusileidžiant už Anglijos kalvų, jos aukšti stiebai buvo vos matyti, ir tai tik dėl daugybės burių, palaikančių laivo dreifą. O kai fregata visai dingo, tarytum išnirusi iš jūros krūtinės, pasirodė žemė, ir netrukus kareiviai jau gana aiškiai matė ponų namus, gerokai kuklesnes fermerių trobas ir net neaiškias tvorų linijas, kol galop visa tai ėmė skęsti vakaro sutemose, ir priekyje teliko dūluojanti kranto linija, o užpakaly laivo piktai riaumojančios niūrios bangos.

Ir vis dėlto mažasis „Arielis" slydo per bangas lyg vandens paukštis, ieškantis vietos nakties poilsiui, ir taip drąsiai artėjo prie kranto, tarytum visi praėjusios nakties pavojai būtų buvę visiškai pamiršti. Jo kelio netrukdė nei seklumos, nei uolos. Tad mes ir paliksime laivą šią minutę, čiuožiantį aukštų uolų šešėlin gilioje įlankoje, kur jūreiviai dažnai randa prieglobstį nuo Šiaurės jūros pavojų.

9 skyrius

O niekše! Kaip drįsti, palikęs putrą savo,
Pakelti prieš karalių ginklą?

Drama

Ilgas netaisyklingas pulkininko Hovardo namas visiškai atitiko Katerinos Plauden plunksnos aprašymą. Nepaisant išorinio padrikumo, atsiradusio įvairias namo dalis statant ne vienu metu, viduje nestigo puošnumo bei komforto, kuris taip būdingas anglų privatiems namams. Tamsūs, klaidūs prieškambariai bei holai, galerijos ir gyvenamieji kambariai buvo ap-

statyti dailiais ir tvirtais baldais. Nežinia kam ir kada jie buvo gaminti, bet dabar taikingai tarnavo ramiai ir padoriai šeimai.

Su šiais namais buvo siejama nemaža liūdnų pasakojimų apie išskirtas širdis ir žuvusią meilę, kaip voratinkliai apkimbančių senas sienas. Meistriškesnė plunksna negu mūsų šiuos pasakojimus galėtų paversti įdomiomis bei kvapą užimančiomis istorijomis, bet kuklios mūsų pastangos yra skirtos pavaizduoti žmogų tokį, kokį jį sukūrė dievas — žemą ir nevertą, žvelgiant susidvasinusiųjų akimis. Tokiems norime iš karto pasakyti, kad nelyginant nuo ugnies bėgame nuo visko, kas perdėm subtilu, tad visiems, kam nuobodu būti į save panašių draugėje, patariame: kuo greičiau jie mes šitą knygą į šalį ir imsis kokio nors talentingesnio bardo kūrinių, tuo greičiau atsiplėš nuo šios žemės, o gal ir dangų pasieks. Mūsų tikslas yra pavaizduoti žmogų toje paprastoje scenoje, kurioje jis veikia, ir ne vingrybėse bei metafiziniuose prieštaravimuose, o jo paties aplinkoje, kad visi galėtų suprasti mus taip, kaip patys suprantame save. Taip darydami, atsižadame didžios progos pelnyti genijaus vardą, ko gero, neprotingai atsisakydami galingos nesuprantamumo jėgos, padedančios šį vardą įgyti.

Palikę niūrius uolų šešėlius, kur matėme įplaukiant mažąjį „Arielį", ir grasų jūros šniokštimą aplink jį, pamėginsime perkelti skaitytoją į Šventosios Rutos vienuolyno svetainę, pasirinkę tos pačios dienos vakarą, kad galėtume pristatyti grupę kitų veikiančiųjų asmenų, kurių poelgius bei charakterius apsiėmėm pavaizduoti.

Šitas kambarys buvo ne itin didelis, ir pustuzinis žvakių bei jauki šviesa, sklindanti pro židinio groteles, buvo nušvietusi visas jo kerteles. Atsispindėjusi nuo tamsaus raižyto ąžuolo atbrailų, ji pluoštais krito ant masyvaus raudonmedžio stalo ir kibirkščiavo skaidriame vyne, nuo kurio ant medinių sienų raibuliavo šviesūs ir tamsūs ratilai. Tamsiai raudonos damasto užuolaidos, taip pat didžiulės ąžuolinės kėdės su odinėmis atkaltėmis bei minkštais dugnais teikė šiam kambariui dar daugiau jaukumo. Atrodė, lyg jis būtų aklinai atsiribojęs nuo viso pasaulio bei nemalonių jo rūpesčių.

Aplink stalą, kuris kaip ir seniau stovėjo kambario vidury, sėdėjo trys džentelmenai, ką tik su pasimėgavimu baigę sočią vakarienę. Staltiesė jau buvo nuimta ir butelis lėtai ėjo

iš rankų į rankas, tarytum besimėgaujantieji jo turiniu būtų absoliučiai tikri, kad jokie atsitiktinumai nesutrukdys jų malonumo.

Viename stalo gale sėdėjo pagyvenęs vyriškis, einantis tas nesudėtingas pareigas, kurios tenka šeimininkui net tokioje kompanijoje, kur visi ir taip jaučiasi kaip namie. Šis vyriškis buvo jau gerokai persiritęs per pusę šimtmečio, tačiau tiesus stotas, žvitrūs judesiai ir tvirta ranka rodė, jog senatviškos negalios jo dar nepalietė. Sprendžiant iš apdaro, jis priklausė tai klasei, kuri visuomet laikosi praėjusio amžiaus mados — ar stokodami pakantumo greitoms permainoms, ar iš meilės laikams, kurių prisiminimai bei jausmų atgarsiai nebegali sušildyti šalto gyvenimo saulėlydžio. Gal nuo amžiaus jo garbanos ir buvo pabalusios, bet plikimo pėdsakai buvo meniškai paslėpti. Jo galva buvo kruopščiai nupudruota ne tik ten, kur plaukai tikrai augo, bet ir tose vietose, kur jiems kadaise gamtos buvo liepta būti. Nors veidas nebuvo itin išraiškingas, taisyklingi bruožai ir aukšta nuožulni kakta bylojo apie garbingą ir kilnų šio seno kario charakterį. Baltai pražilusi galva tik dar labiau ryškino jo veido rudumą su raudonomis gyslelėmis skruostuose.

Priešais šeimininką, kurį nesunkiai buvo galima spėti esant pulkininką Hovardą, sėdėjo liesas geltono veido Kristoferis Dilonas, jau minėtasis mis Plauden pusseserės nelaimių šaltinis.

Tarp šių dviejų džentelmenų sėdėjo pusamžis šiurkščių veido bruožų vyriškis, vilkintis karaliaus Jurgio kariškio uniforma. Jo veido spalva, ko gero, nenusileido jo raudonam apsiaustui, o pagrindinis jo užsiėmimas šiuo metu buvo deramai pasinaudoti šeimininko vaišingumu.

Kartkartėmis į kambarį tyliai įeidavo ir išeidavo tarnas, tačiau kaskart, jam atidarant arba uždarant duris, vidun siūbteldavo vėjo gūsis ir būdavo girdėti, kaip jis stūgauja po namų kertes bei aukštus kaminus.

Prie pulkininko Hovardo kėdės stovėjo kaimiškai vilkintis žmogus, ir tą minutę, kai skaitytojui buvo pakelta uždanga, jis kaip tik baigė kalbėtis su šeimininku.

— Tai tu sakai, kad škotas savo akimis matė tą laivą? — paklausė pulkininkas.

Kaimietis patvirtino.

— Na, ką gi,— tarė pulkininkas.— Gali eiti.

Kaimietis prieš išeidamas negrabiai nusilenkė, senasis karys atsakė jam mandagiai linktelėdamas galvą ir netrukus atsigręžęs vėl kreipėsi į savo svečius:

— Jeigu šitie pramuštgalviai tikrai įkalbėjo tą seną kvailį fregatos kapitoną lįsti tarp šitų seklumų prieš pat audrą, tai jų dainelė sudainuota! Šitaip pati apvaizda sudoros maištininkus ir išdavikus. Ir nenustebčiau, džentelmenai, išgirdęs, jog mano gimtinę užplūdo potvynis arba ištiko žemės drebėjimas,— tokios baisios ir neatleistinos yra jos nuodėmės! Ir vis dėlto vaikinas, laive po kapitono užimantis pirmą postą, kadaise buvo drąsus ir išdidus! Aš gerai pažinojau jo tėvą ir tai buvo narsus karys, nors kaip ir mano brolis, Sesilijos tėvas, pasirinko tarnauti valdovui jūroje, o ne sausumoje. Sūnus paveldėjo tėvo narsą, bet tik ne ištikimybę. Vis dėlto gaila, kai šitoks jaunuolis nuskęsta.

Šita kalba, kuri, ypač gale, labiau panėšėjo į monologą, nereikalavo nedelsiamo atsakymo, bet karininkas, pakėlęs savo taurę prie žvakės ir gėrėdamasis rausvu vynu, o paskui taip gurkštelėjęs, kad beliko grožėtis tik krištolo spindesiu, ramiai pastatė tuščią taurę ant stalo ir, siekdamas butelio, tarė abejingu balsu, lyg jo mintys būtų buvusios visai kitur:

— Taip, gryniausia tiesa, sere. Dorų žmonių reta ir, kaip jūs sakote, sunku neapgailestauti dėl jų likimo, net jeigu jie žūna didvyriškai. Drįstu pastebėti, kad tai didelis nuostolis karaliaus gretoms.

— Nuostolis karaliaus gretoms?— pakartojo šeimininkas.— Žūna didvyriškai? Ne, kapitone Borouklifai, maištininkas negali žūti didvyriškai, o koks dėl to karaliui nuostolis, prisipažinsiu, net pats nesuprantu.

Nors karininko galvoje viešpatavo ta palaiminga sumaištis, kuomet sunku reikiamu momentu sukaupti mintis, bet, nuo seno įpratęs prie drausmės, jis vis dėlto sugebėjo susikaupti ir tuojau pat atsakė:

— Nuostolis toks, sere, kad prapuls geras pavyzdys. Juk kitiems būtų kur kas didesnė pamoka išgirsti jaunuolį buvus nuteistą, negu žuvus mūšyje.

— Jis nuskendo, sere.

— Teisybė, juk tai beveik tas pats, kaip būti pakartam! Aš visiškai apie tai nepagalvojau.

— Dar neaišku, sere, ar varovo matyta fregata ir škuna yra kaip tik tie jūsų kalbamieji laivai,— aštriu, nosiniu balsu tarė misteris Dilonas.— Abejoju, ar jie išdrįstų šitaip atvirai prisiartinti prie krantų, kur budi mūsų karo laivai.

— Šitie žmonės, nors ir maištininkai, yra mūsų tėvynainiai, Kristoferi! — sušuko pulkininkas.— Tai drąsi ir ryžtinga tauta. Kai prieš dvi dešimtis metų aš turėjau garbę tarnauti jo didenybės armijoje, man keletą kartų teko laimė patirti keletą nedidelių susidūrimų su priešu, kapitone Borouklifai, pavyzdžiui, Kvebeko[1] apgulties metu, mūšiuose prie šito miesto sienų ir susidūrime prie Taikondirogo[2], taip pat ir per nelemtąjį generolo Bredoko[3] sutriuškinimą. Kolonistų garbei turiu pasakyti, sere, kad pastarajame susirėmime jie buvo drąsūs, ir džentelmenas, kuris dabar stovi maištininkų priešakyje, tame pražūtingame mūšyje savo elgesiu pelnė garbingo žmogaus vardą. Aš niekuomet neneigiau, kad misteris Vašingtonas[4] — tikras džentelmenas.

— Taip,— žiovaudamas tarė karininkas,— jis gavo išsilavinimą jo didenybės kariuomenėje ir negalėjo būti kitoks. Bet

---

[1] Septynerių metų karo metu (1756—1763) Kvebekas, kuris kaip ir visa Kanada buvo valdomas prancūzų, buvo apsuptas anglų kariuomenės, vadovaujamos generolo Džeimso Vulfo. Prancūzams, gynusiems Kvebeką, vadovavo generolas Monkalmas. Kvebekas kapituliavo, vėliau anglai užėmė visą Kanadą, kuri buvo prijungta prie Didžiosios Britanijos.

[2] Septynerių metų karo metu čia vyko žymūs mūšiai. 1758 m. prancūzai, vadovaujami Monkalmo, sumušė anglus, kuriems vadovavo generolas Eberkrombis, o 1759 m. anglai užėmė prancūzų fortą ir sugriovė jį.

[3] Edvardas Bredokas — anglų generolas, britų pajėgų Amerikoje vadas. 1755 m. buvo sumuštas prancūzų ir indėnų, po keleto dienų nuo mirtinos žaizdos mirė.

[4] Džordžas Vašingtonas — amerikiečių valstybės veikėjas kovų už Šiaurės Amerikos anglų kolonijų nepriklausomybę epochoje. 1775—1783 buvo sukilėlių kolonistų armijos vadas ir pademonstravo didelius organizatoriaus bei stratego gabumus. 1789—1797 m. buvo pirmasis JAV prezidentas.

man labai gaila, kad maištininkai nuskendo, pulkininke Hovardai. Dabar, ko gero, ir baigsis mano atostogos, o aš visiškai neketinu neigti, kad jūsų vaišingumas šiuose namuose mane nuteikė itin maloniai.

— Tuomet, sere, džiaugiuosi, kad mūsų simpatijos abipusės,— atsakė šeimininkas, mandagiai linktelėdamas galvą.— Bet džentelmenams, kurie kaip mes yra gyvenę stovyklose, nederėtų keistis komplimentais dėl tokių niekų. Kas kita mano giminaitis Dilonas, kurio mintys daugiau sukasi apie Litltoną ir Koko komentarus[1], negu apie stalo linksmybes ir kareivišką gyvenimą. Jam šitie formalumai atrodytų tokie pat būtini, kaip ir tie įmantrūs žodžiai, kurių pilna jo aktuose. Na, Borouklifai, mano mielas bičiuli, mes jau, rodos, išgėrėm už visus jo didenybės šeimynykščius (telaimina juos viešpats!), tad pakelkim šį sykį taures už nemirtingąjį Vulfą.

— Tai puikiausias mielo šeimininko tostas, nuo kurio neatsisakys joks karys,— atsakė kapitonas atsistojęs.— Telaimina juos viešpats, kartoju paskui jus, ir jeigu mūsų šaunioji karalienė laikysis toliau taip, kaip pradėjo, tai greit turėsime tokią plejadą princų, kokia už stalo negalės pasigirti nė viena Europos armija!

— Taip, taip, ši mintis nors šiek tiek paguodžia mano tėvynainių maišto laikais. Na, bet gana jaudintis dėl nemalonių prisiminimų; mano valdovo kariai netruks nuplauti nuo tos įžūlios šalies purviną dėmę.

— Dėl to nėra ko abejoti,— atsakė kapitonas Borouklifas, kurio mintys vis dar tebebuvo užtemdytos kibirkščiuojančios maderos, taip ilgai brandintos po Karolinos saule.— Tie jankiai nuo jo didenybės reguliariosios kariuomenės bėga kaip Londono minia, pamačiusi raitelių gvardiją.

— Atleiskit, kapitone Borouklifai,— tarė šeimininkas griežtai ir dar labiau išsitiesęs,— juos galima suklaidinti, apgauti, išduoti, bet jūsų palyginimas neteisingas. Duokit jiems gink-

[1] Tomas Litltonas (apie 1407—1481) — anglas juristas, pirmos Anglijoje išleistos įstatymų knygos autorius. Edvardas Kokas (1552—1634) politinis Anglijos veikėjas ir juristas, išleidęs Litltono knygos komentarus „Kokas apie Litltoną", kurie ilgą laiką buvo pagrindinis anglų juristų ruošimo šaltinis.

lų, išmokykit drausmės, ir tada kiekviena iš jų atkovota žemės pėda, kad ir kiek jos būtų, bus aplaistyta nugalėtojo krauju.

— Net pats didžiausias bailys ims kautis šalyje, kur daromas toks širdį stiprinantis vynas,— nė kiek nesutriko karininkas.— Aš esu gyvas įrodymas, kad jūs neteisingai mane supratot. Juk jeigu tie energingi džentelmenai, vadinami vermontiečiais ir hempšyriečiais,— teatleidžia jiems viešpats už jų darbus,— nebūtų išmušę dviejų trečdalių mano būrio, tai aš dabar nesėdėčiau po jūsų stogu kaip rekrūtų karininkas, o būčiau armijoje. Be to, aš nebūčiau suvaržytas sutarties kaip Mozės įstatymų, jeigu Bergoinas[1] būtų atsilaikęs prieš jų didžiulius maršus ir kontramaršus. Sere, aš iš visos širdies geriu į jų sveikatą ir, turėdamas prieš save butelį šito saulėto gėrimo, esu pasiruošęs gerti už visą Geitso armiją, už kiekvieną pulką, už kiekvieną kuopą, o jums panorėjus, net už kiekvieną kareivį.

— O, jokiu būdu nesiryžčiau šitaip bandyti jūsų mandagumo,— atsakė pulkininkas, nuramintas kapitono nuolankumo.— Aš ir taip jums labai skolingas, kapitone Borouklifai, už tai, kad taip kilniaširdiškai sutikote saugoti mano namus nuo tų piratų ir maištininkų, kuriais, deja, tapo mano iš kelio išklydę tautiečiai.

— Būna ir sunkesnių pareigų, už kurias nelaukiama atpildo, mano mielas šeimininke,— atsakė karininkas.— Stovyklavimas kaime dažniausiai būna nuobodus, o vynas paprastai blogas, tačiau tokiuose namuose kaip jūsų galima gyventi ir jaustis kaip rojuje. Ir vis dėlto turiu jums vieną pretenziją, kurios neišreiškęs, suterščiau savo munduro garbę — to nutylėti negaliu nei kaip žmogus, nei kaip kareivis.

— Sakykit, sere, nesivaržydamas, ir ta jūsų nepasitenkinimo priežastis bus tučtuojau pašalinta,— atsakė šiek tiek sutrikęs šeimininkas.

— Štai mes čia sėdime trise nuo ryto ligi vakaro,— ėmė kalbėti kapitonas.— Juk visi esame viengungiai, puikiai maitinamės, geriam pasakišką vyną ir už visa tai esam be galo

---

[1] Džonas Bergoinas — anglų generolas. Amerikos nepriklausomybės karo metu vadovavo anglų kariuomenei, buvo apsuptas amerikiečių, kuriems vadovavo Geitsas, ir prie Saratogos kapituliavo.

dėkingi jums, bet vis dėlto gyvename kaip nusipenėję atsiskyrėliai, o tuo tarpu už kelių žingsnių nuo mūsų vysta dvi puikiausios visoje Anglijoje damos, kurios net negirdi mūsų pagarbių atodūsių. Mano manymu, tai nedaro garbės mums abiem, pulkininke Hovardai: jums kaip senam kariui, man — kaip jaunam. Kai dėl mūsų bičiulio Koko su jo Litltono komentarais, tai tegu jis, juridinių vingrybių žinovas, pats gina savo interesus.

Pulkininkas truputį suraukė antakius, o geltonskruostis Dilonas, kuris niūrus ir tylėdamas sėdėjo per visą tą pokalbį, dar labiau pabalo. Bet netrukus raukšlės nuo pulkininko kaktos dingo, o Dilono lūpose atsirado jėzuitiška šypsena, kurios kapitonas nepastebėjo, nes, laukdamas atsakymo, siurbčiojo vyną taip atsidėjęs, tarytum būtų norėjęs įvertinti kiekvieną jo lašą.

Po kurio laiko trukusios nejaukios tylos pulkininkas Hovardas tarė:

— Borouklifo užuomina turi šiek tiek pagrindo...

— Tai buvo tik formali pretenzija,— pertraukė jį kapitonas.

— Ir teisinga, Kristoferi,— tęsė pulkininkas.— Žinoma, kad damos dėl šitų mūsų tėvynainių piratų baimės neturėtų šalintis mūsų draugijos, nors sveikas protas ir sako, kad joms geriau būti savo kambariuose. Gerbdami kapitoną Borouklifą, mes turėtume bent vakare pasikviesti jį puodelio kavos.

— Kaip tik tai ir turėjau galvoje,— atsakė kapitonas.— Kai dėl pietų, tai jie ir taip nuostabūs, bet kaip geriausiai paruošti kavą, iš tiesų težino tik moterys. Taigi pirmyn, mano brangus ir gerbiamas pulkininke, patarkite joms, kad įsakytų jūsų nuolankiam tarnui ir misteriui Kokui su Litltono komentarais paruošti galantiškas kalbas.

Dilonas, nutaisęs sarkastišką šypseną, atsakė:

— Bet argi garbusis pulkininkas ir drąsusis kapitonas nemano, kad lengviau yra nugalėti jo didenybės priešus mūšio lauke, negu įveikti užsispyrusios moters kaprizus? Per tas trejetą savaičių aš kasdien siuntinėjau laiškelius mis Hovard kaip ir dera giminaičiui, norėdamas nuraminti damas dėl tų piratų, bet sulaukdavau tik tokių atsakomųjų padėkojimų, be kurių neleido išsiversti jos lytis bei išauklėjimas.

— Na, vadinasi, jūs esat toks pat laimingas, kaip ir aš, ir nematau priežasties, dėl kurios turėtumėt būti laimingesnis,—

sušuko karininkas su šalta panieka dirstelėjęs į pašnekovą.— Nuo baimės žmonės blykšta, o damos mėgsta draugiją, kuomet žydi rožės, o ne lelijos.

— Moteris niekuomet nebūna tokia patraukli, kapitone Borouklifai,— atsakė mandagusis šeimininkas,— kaip tą minutę, kai, ieškodama globos, linksta prie vyriškio. Ir tas, kuris šito nelaiko garbe, tik teršia mūsų vardą.

— Bravo, garbusis sere, tai puikūs žodžiai, verti tikro kario. Bet, čia apsigyvenęs, aš tiek esu girdėjęs apie dievišką čionykščių damų išvaizdą, kad jaučiu teisėtą troškimą išvysti tą grožį, apvainikuotą tokiais patriotiškais jausmais, kurie privertė merginas verčiau palikti tėvynę, negu patikėti savo likimą šiurkštiems maištininkams.

Pulkininkas paniuro, vienu tarpu atrodė net rūstus, bet netrukus dirbtinai nusišypsojo ir, žvaliai atsistojęs, tarė:

— Jūs būsite pakviesti šįvakar, dabar pat, kapitone Borouklifai. Mes skolingi jums, sere, tiek už jūsų paslaugas čia, tiek mūšio lauke, ir nėra reikalo daugiau nuolaidžiauti toms paikoms mergiotėms. Jau kokios dvi savaitės, kaip aš pats nesu matęs savo globotinės, ir dukterėčią tebuvau sutikęs gal porą kartų per tą laiką. Kristoferi, palieku kapitoną jūsų globai, o pats einu pamėginti prasigauti į vienuolyną; taip mes vadiname tą pastato dalį, kur gyvena mūsų damos! Atleiskit, kad taip anksti pakylu nuo stalo, kapitone Borouklifai!

— Na, ką jūs, sere, be to, juk paliekate tokį nuostabų įgaliotinį,— atsakė kapitonas, greitai dirstelėdamas į liekną Dilono figūrą, o paskui į butelį.— Perduokite mano pagarbą mūsų vienuolėms ir pasakykite viską, ką patars jūsų guvus protas pateisinti mano nekantrumui. Misteri Dilonai, gal pakelkim taures į jų sveikatą ir už jų garbę!

Šis pasiūlymas buvo šaltai priimtas, ir kol abu džentelmenai kėlė taures prie lūpų, pulkininkas Hovardas išėjo, keletą kartų nusilenkęs ir vis murmėdamas atsiprašymus savo svečiui ir netgi Dilonui, kuris nuolatos gyveno tuose namuose.

— Nejaugi baimė tokia galinga tarp šių senų sienų,— paklausė kapitonas, kai šeimininkas išėjęs uždarė duris,— kad damoms atrodo būtina slėptis netgi tada, kai priešas dar net nepastebėtas pakrantėje?

Dilonas šaltai atsakė:

— Manau, kad Polio Džonso vardo užtenka įbauginti ne tik Šventosios Rutos vienuolyno gyventojams, bet ir visai šiai pakrantei.

— Aha! Tai po Flembor Hedo[1] tas piratas pelnė sau tokį vardą! Bet tegu jis tik pamėgina dar sykį pakartoti Vaitheiveno[2] ekspediciją į šiuos krantus, kol jie saugomi mano kad ir rekrūtų būrio.

— Paskutiniais pranešimais, jis kuo puikiausiai gyvena Liudviko rūmuose,— atsakė pašnekovas,— bet dar yra nemažesnių už jį narsuolių, kurie laksto po jūrą su maištininkų vėliavom ir iš poros tokių pamišėlių mes turime pagrindo tikėtis asmeniško keršto. Tai tie, kurie, kaip viliamės, žuvo vakarykštėje audroje.

— Hm! Aš manau, kad jie baisūs niekšai, arba jūsų viltys ne visai krikščioniškos ir...

Nespėjus jam baigti sakinio, atsidarė durys ir įėjo seržantas. Jis pranešė, jog sargybinis sulaikė tris į jūreivius panašius žmones, ėjusius keliu pro vienuolyną.

— Paleisti juos! — sušuko kapitonas.— Nejaugi neturime geresnio darbo, kaip jo didenybės keliuose lyg kokius plėšikus stabdyti praeivius! Duokit jiems gurkštelti iš savo gertuvių ir tegu sau nešdinasi! Jums įsakyta skelbti pavojų, jei krante pasirodys priešo būriai, o ne gaudyti taikius piliečius, skubančius su savo taikiais reikalais.

— Prašau atleisti, jūsų malonybe,— atsakė seržantas,— bet atrodo, kad tie trys vyrai kažko šniukštinėjo aplinkui, ir vis laikėsi atokiau nuo sargybos posto, kol Dauningui šįvakar tai pasirodė įtartina ir jis juos sulaikė.

— Dauningas kvailys, ir tie jo išsišokimai gali liūdnai baigtis... Kur jūs padėjot tuos žmones?

— Nuvedžiau į sargybos kambarį rytiniame fligelyje, jūsų didenybe.

---

[1] Prie šios vietovės Polio Džonso laivai sutiko anglų pirklių vilkstinę ir, pademonstravę nepaprastą narsą, nugalėjo anglus. Šis mūšis — vienas stambiausių burinių laivų epochoje.

[2] Šios ekspedicijos metu (1778) Polis Džonsas išlaipino desantą, sunaikino dviejų fortų patrankas, tačiau nespėjo sudeginti uoste stovinčių laivų.

— Tai gerai pamaitinkit juos ir pagirdykit, kad paskui nebūtų jokių skundų, o tada paleiskit.

— Klausau, sere, bus padaryta, kaip įsako jūsų malonybė, bet vienas jų yra tiesus, kariškos laikysenos vyrukas, kurį galėtume prikalbinti stoti į kareivius, jeigu palaikytume iki ryto. Iš jo eisenos man atrodo, kad jis jau yra tarnavęs, sere.

— Oho! Ką tu sakai?— sušuko kapitonas suklusęs tartum grobį pajutęs skalikas.— Sakai, jau tarnavęs?

— Iš daug ko matyti, sere. Senas kareivis retai tokiuose dalykuose suklysta. Jis tik persirengęs jūreiviu, be to, vieta, kur jį sugavom... Jei jis bus pririštas prie mūsų pagal karalystės įstatymus, galėsim nebijoti nemalonumų.

— Nutilk, sukčiau! — tarė Borouklifas atsistojęs ir netvirtu žingsniu eidamas prie durų.— Tavo žodžius girdi būsimasis aukščiausiojo teismo teisėjas, ir negalima taip lengvabūdiškai kalbėti apie įstatymus. Bet tavo mintis nebloga; duok man ranką, seržante, ir vesk į rytinį fligelį, nes aš blogai matau tokią tamsią naktį. Karininkui privalu patikrinti savo sargybinius prieš einant miegoti.

Pamėginęs prilygti mandagumu šeimininkui, kapitonas Borouklifas išėjo vykdyti patriotinės misijos, draugiškai įsikibęs pavaldiniui į parankę. Dilonas liko prie stalo vienas, mėgindamas nuslopinti krūtinėje susikaupusius piktus jausmus ironiška šypsena, kurią tematė tik jis vienas, kai dideliame veidrodyje atsispindėjo jo niūrūs ir nemalonūs bruožai.

Na, bet laikas skubėti paskui senąjį pulkininką į „vienuolyną".

10 skyrius

Jos tyliai švietė gerumu tauriu —
Tos spindulingos švelnios akys.
Ir žvilgsnis jų visus, atrodo, glostė,
Visus mokėjo nuramint, paguosti,
O kartais apsiniaukdavo tarsi dangus
Ir vėl sušvisdavo kaip saulė pro rūkus,
Ir buvo, regis, dar meilesnis už kitus.[1]

Kembelas, „Gertrūda iš Vajomingo"

Vakarinis Šventosios Rutos namų, arba vienuolyno, fligelis jau mažai beturėjo savo pirminės paskirties požymių. Antrame aukšte abipus ilgos, žemos ir tamsios galerijos buvo daugybė kambarėlių, kurie, anot žmonių pasakojimų, buvo celės vienuolėms, kaip tik ir gyvenusioms toje vienuolyno dalyje. Tačiau pirmas aukštas dar prieš šimtą metų buvo naujai perstatytas, išsaugant kai kuriuos senovės bruožus, kad būtų išlaikyti visi komforto reikalavimai, atitinkantys Jurgio Trečiojo karaliavimo pradžią. Tais laikais, kai pastato paskirtis pasikeitė iš dvasinės į pasaulietinę, šitas fligelis buvo atiduotas namų šeimininkei, ir pulkininkas Hovardas, laikinai gavęs valdyti namus, nekeitė šito paskirstymo, kol, įvykiams klostantis, jo dukterėčios apartamentai tapo jos kalėjimu. Bet kadangi senojo pulkininko griežtumas dažniausiai buvo diktuojamas gerųjų jo būdo savybių bei jo trūkumų, tai šitas laisvės suvaržymas, prislėgęs merginą, buvo vienintelis jos nusiskundimų objektas. Kad mūsų skaitytojas pats galėtų spręsti apie šitas kalinimo sąlygas, mes, daug nekalbėdami, pristatysime jas jų gyvenamoje patalpoje.

Šventosios Rutos vienuolyno svetainė pagal padavimą kadaise buvo valgomasis dailioms nusidėjėlėms, ieškančioms tarp šių sienų apsaugos nuo pasaulietiškų pagundų. Matyt, šių moterų buvo nedaug, o tos puotos ne itin prašmatnios, nes visam

[1] Vertė H. Bakanas.

tam nebūtų užtekę vietos. Vis dėlto kambarys buvo nemažas, apstatytas puošniai, nors ir be ypatingos prabangos, klostuotos mėlyno damasto užuolaidos dengė beveik visas sienas su giliais langais, kitos dvi sienos buvo išmuštos oda su mįslingais auksiniais ornamentais. Plačios raudonmedžio sofos ir kėdės, apmuštos tuo pačiu užuolaidų šilku, taip pat turkiškas kilimas, kurio aksominis paviršius švietė visomis vaivorykštės spalvomis, teikė šiek tiek gyvumo niūriam didžiulio židinio, sunkių karnizų ir įmantrių raižytų sienų panelių iškilmingumui. Židinyje pagal mis Plauden užgaidą liepsnojo kaitri malkų ugnis, nes ji su būdingu užsidegimu tvirtino, kad „anglis tetinka kalviams ir anglams". Be linksmos židinio liepsnos, kambariui šviesą teikė dvi vaškinės žvakės masyviose sidabro žvakidėse.

Viena jų stovėjo tiesiai ant kilimo, skleisdama šviesą ant margų jo raštų ir mirgėdama nuo greitų šalia esančios merginos judesių. Jos poza buvo tiesiog vaikiška ir žmogui, nežinančiam jos užsiėmimo tikslo, galėjo atrodyti gana keista. Aplink buvo primėtyta įvairiausių skirtingų spalvų šilko skiaučių, o mergina, klūpėdama vidury, vikriai dėliojo jas, sudarydama kontrastingiausius derinius, tarytum medžiagų krautuvėje rinkdamasi prie savo rudo veido tinkantį audeklą. Tamsaus atlaso suknelė buvo glaudžiai aptempusi liekną merginos liemenį, pabrėždama grakščios figūros tobulumą, o juodos gyvos akys švytėjimu nė kiek nebūtų nusileidusios italų dailininko darbui. Keletas rausvų kaspinų, prisegtų šiek tiek apgalvotai, šiek tiek koketiškai, daugiau buvo jos veido raudonio atspindys, o ne spalvinis priedas.

Kiek atokiau ant sofos sėdėjo kita visa baltai vilkinti mergina. Gal šis laikinas įkalinimas padarė ją kiek abejingą savo išorei, o gal tiesiog šukos nebegalėjo išlaikyti svorio, ir jos juodi bei žvilgantys it varno sparnas plaukai, išsiveržę laisvėn ir juoda šilkine banga apglėbę pečius, krito ant suknelės bei raštuotos sofos. Maža ranka, kuri, rodėsi, pati gėdijosi savo nuogo grožio, laikė parėmusi galvą, paskendusią puriose plaukų sruogose, lyg alebastrą juodmedžio rėmuose. Iš po šios daugybės juodų garbanų, kurios gaubė merginą nuo galvos iki kojų, buvo matyti nuožulni akinamai balta kakta, paryškinta dviem lenktomis ir tokiomis plonomis bei lygiomis ant-

akių strėlėmis, tarytum jie būtų sukurti stebukladario menininko rankos. Nuleisti vokai ir ilgos šilkinės blakstienos slėpė akis, kurios buvo nukreiptos į grindis, tarytum mergina būtų paskendusi liūdname susimąstyme. Kiti šios jaunos damos bruožai buvo tokie, kuriuos sunku aprašyti,— nei itin taisyklingi, nei tobuli, imant atskirai, tačiau, harmoningai derindamiesi, buvo tikras moteriško grožio ir švelnumo pavyzdys. Jos skruostuose tai pasirodydavo, tai išnykdavo lengvas raudonis, kuris priklausė nuo jos krūtinėje besikaitaliojančių jausmų, ir, net ramiai galvojant, vogčia pasklisdavo po smilkinius, o paskui vėl dingdavo, palikdamas veidą kone bauginamai baltą. Ūgio ji buvo kaip moteris šiek tiek didesnio negu vidutinis, dailios, anaiptol ne apkūnios figūros, o maža koja, uždėta ant šilkinės pagalvėlės, buvo taip maloniai apvali, jog galėjo sukelti pavydą bet kuriai dailiosios lyties atstovei.

— O, dabar aš taip įgudau, kaip paties anglų admirolo signalininkas! — juokdamasi sušuko ant kilimo klūpanti mergina, vaikiškai plodama delnais.— Oi, kaip aš laukiu progos, Sesilija, pademonstruoti savo mokslą!

Po šių pusseserės žodžių mis Hovard pakėlė galvą ir šyptelėjusi pažvelgė į Kateriną, ir tas, kuriam būtų tekę ją matyti, gal būtų nustebęs, bet nebūtų turėjęs pagrindo apgailestauti dėl jos veide įvykusios permainos. Vietoj veriančių juodų akių, kurios derėtų tokiai tamsiaplaukei, stebėtojas būtų pamatęs dideles nedrąsias ir mėlynas, savo švelnumu bei jausmų jėga kerinčias labiau negu pilnos gyvybės bei linksmybės kibirkščiuojančios draugės akys.

— Ta beprotiška ekskursija pajūrin apsuko tau galvą, mano mieloji,— pasakė Sesilija,— bet aš nežinau, kaip kitaip tave išgydyti, nebent duoti atsigerti sūraus vandens, kaip paprastai daroma, užpuolus beprotybei.

— Ak, ko gero, tavo vaistas nepadės! — sušuko Katerina.— Juk nepadėjo gerbiamajam misteriui Barnstebliui, kuris turbūt ne kartą ragavo jo per smarkias audras, bet vis tiek yra puikiausias kandidatas į beprotnamį. Tu tik pagalvok, Sesilija,— šitas paikuolis per tas dešimt mūsų vakarykščio pokalbio minučių ant uolos išdrįso pasiūlyti man savo škuną kaip prieglobstį!

— Aš tikiu, kad tavo drąsumas galėjo suteikti jam daug vilčių, bet nejaugi jis rimtai padarė tokį pasiūlymą!?

— Teisybės labui reikia pripažinti, kad jis minėjo kažką apie kapelioną, kuris palaimintų šitą beprotybę, bet vien tokia mintis be galo akiplėšiška. Aš nepamiršau, niekad to nepamiršiu ir atleisiu nebent po dvidešimties metų. Bet ką jam vargšeliui teko paskui iškęsti tame mažame „Arielyje" tarp tų baisių bangų, kurios taip smarkiai daužėsi į krantą naktį! Tikiuosi, kad jos bent kiek atšaldė jo drąsumą. Tikriausiai nuo saulėlydžio iki ryto jis išbuvo kiaurai permerktas. Tebūnie tai bausmė už jo įžūlumą ir neabejok — aš pati jam tai pasakysiu. Dabar paruošiu dešimtį signalų, kad atsilygindama galėčiau pasijuokti iš to sušlapėlio.

Patenkinta savo išmone ir džiaugdamasi slapta viltim, kad jos drąsus ketinimas galiausiai bus apvainikuotas sėkmės, linksmoji mergina papurtė juodas garbanas ir vikriai paskleidė aplink save vėliavėles, o paskui ėmė dėlioti iš jų naujus derinius, ketindama pasišaipyti iš nedėkingos mylimojo padėties.

Bet po šių žodžių jos pusseserės veidas apniuko, ir ji priekaištingu balsu pasakė:

— Katerina, Katerina! Kaip tu gali linksmintis, kai aplink tiek pavojų? Nejaugi pamiršai, ką mums šį rytą pasakojo Alisa Danskomb apie audrą ir du laivus, fregatą ir škuną, mėginusius šitaip beprotiškai drąsiai prasimušti pro seklumas už šešių mylių nuo mūsų, ir apie tai, kad jeigu dievas nepanorėsiąs parodyti jiems gailestingumo, tai jų žūtis būsianti beveik neabejotina? Kaip tu gali, gerai žinodama, kas yra tie drąsūs jūreiviai, taip linksmai kalbėti apie tokią pražūtingą audrą?

Po šių žodžių juki ir vėjavaikiška mergina nurimo, linksmumas dingo, ji pabalusiu veidu suspaudė kumščius ir tuščiomis akimis įsispoksojo į netvarkingai aplink išmėtytas spalvoto šilko skiautes. Tuo kritišku momentu kambario durys lėtai atsidarė ir vidun įėjo pulkininkas Hovardas, kurio veide savotiškai derėjo rūstus nepasitenkinimas ir įprastinė pagarba dailiajai lyčiai.

— Prašau jūsų atleidimo, jaunosios damos, kad šitaip įsiveržiau,— pasakė jis.— Vis dėlto turiu viltį, kad seno žmogaus pasirodymas jo globotinių kambaryje nėra visiškai neleistinas.

Nusilenkęs pulkininkas atsisėdo ant tos pačios sofos galo, kur buvo jo dukterėčia, nes mis Hovard jam įėjus atsistojo ir palaukė, kol atsisėdo jos dėdė. Ne be pasitenkinimo apžvelgęs patogų kambarį, pulkininkas tuo pačiu tonu tarė:

— Šitame kambaryje yra visos sąlygos priiminėti svečius, ir aš nematau pagrindo tam nuolatiniam atsiskyrimui, kuriam jūs save pasmerkėte.

Sesilija nedrąsiai ir su nuostaba pažvelgė į dėdę ir atsakė:

— Mudvi, be abejo, esam labai dėkingos jums už rūpestį, sere, bet nejaugi šitas mūsų atsiskyrimas yra visiškai savanoriškas?

— Nejaugi yra kitaip? Nejaugi ne jūs šio namo šeimininkės? Paskirdamas jums šitą rezidenciją, kur ilgai ir pagarboje gyveno jūsų ir, leiskite pridurti, mano protėviai, aš vadovavausi ne tiek šeimyniniu išdidumu, kurio, be abejo, negaliu nejausti, kiek trokšdamas, kad jums būtų patogu ir gera. Ir mano senos akys nemato nieko, kas kliudytų tarp šių sienų priimti mūsų draugus. Šventosios Rutos vienuolyno sienos, mis Hovard, ne visai nuogos, o jų įnamiai taip pat verti pasirodyti žmonėms.

— Tuomet atverkite šių namų duris, ir jūsų dukterėčia pasistengs nepadaryti gėdos šeimininko svetingumui.

— Šie atviri ir kilnūs žodžiai tikrai verti Hario Hovardo dukters,— sušuko senasis karys, nejučiom pasislinkdamas arčiau dukterėčios.— Jei mano brolis būtų pasirinkęs sausumos kariuomenę, o ne jūrą, Sesilija, jis būtų tapęs vienu drąsiausių ir šauniausių jo didenybės armijos generolų. Vargšas Haris! Jis ir dabar dar būtų gyvas ir su triumfu vestų pergalingąją armiją prieš tuos kolonijos maištininkus. Bet jo nebėra, ir jis paliko tave, Sesilija, pratęsti mūsų giminę ir paveldėti tą nedidelę dalį, kuri liko mums šiais nedėkingais laikais.

— Tikra tiesa, brangusis sere,— tarė Sesilija, imdama jo ranką ir bučiuodama,— mudvi neturime pagrindo skųstis likimu, kuris paliko mums nemažą dalį, tiktai gaila, jog galinčių juo pasinaudoti beliko taip nedaug.

— Ne, ne,— tarė Katerina žemu, susijaudinusiu balsu,— Alisa Danskomb, be abejo, klysta. Apvaizda niekuomet neskirs tokiems drąsiems vyrams šitokio žiauraus likimo!

— Alisa Danskomb yra čia ir gali atsakyti už savo klaidą, jei ją padarė,— pasigirdo ramus, duslus balsas su vos pastebimu provincijos akcentu, be to sidabrinio skambesio, teikiančio moteriško žavesio mis Hovard ir melodingumo bei gyvo mainymosi jos pusseserės balsui.

Nustebinti tokio netikėto pasirodymo, visi nutilo. Katerina Plauden, kuri tebeklūpėjo jau aprašytoje padėtyje, dabar atsistojo ir kiek sumišusi apsidairė, o jos skruostus vėl užliejo kupinas gyvybės bei sveikatos raudonis. Moteris, ištarusi minėtus žodžius, tvirtu žingsniu atėjo į kambario vidurį ir, su grakščiu mandagumu atsakiusi į žemą pulkininko Hovardo nusilenkimą, tylėdama atsisėdo ant kitos sofos. Jos pasirodymas, jos sutikimas ir elgesys leido spręsti, kad šios moters atsiradimas nėra nei netikėtas, nei nepageidautinas. Ji vilkėjo pabrėžtinai kukliai, tačiau gerą skonį rodantis suknelės sukirpimas su kaupu atlygino papuošalų nebuvimą. Iš pažiūros jai buvo kiek per trisdešimt, tačiau iš rūbų buvo numanu, jog ji stengiasi atrodyti vyresnė. Gražūs šviesūs jos plaukai buvo perjuosti tamsiu raiščiu, kokius dėvi jaunos merginos tolimoje šiaurėje, ir tik keletas išsprūdusių garbanų rodė, kad savininkė stengiasi paslėpti jų įgimtą grožį. Jos veidas jau buvo praradęs ankstyvos jaunystės skaistumą, tačiau vis dar gražus ir tyras. Prie šio aprašymo dar reikėtų pridurti puikias mėlynas akis, akinamo baltumo kiek didokus dantis ir taisyklingą veido ovalą.

Pulkininkas Hovardas kiek palūkėjo, kol ši dama atsisės, tada pasisukęs kreipėsi į Kateriną. Kadangi jis stengėsi kalbėti laisvai, jo žodžiai skambėjo dar griežčiau ir įtempčiau.

— Mis Plauden, vos spėjote paminėti mis Alisą, ir ji jau čia, pasiruošusi ir,— drįstu tarti, mis Alisa,— pasiryžusi apginti save nuo tokių kaltinimų, kuriuos jai gali mesti tik patys aršiausi priešai.

— Aš neketinu mesti jokių kaltinimų prieš mis Danskomb,— užsigavusi tarė Katerina,— ir nepageidauju būti kiršinama su savo draugais, net jeigu tai daro pulkininkas Hovardas.

— Pulkininkas Hovardas ateity kuo uoliausiai vengs tokių klaidų,— nusilenkdamas tarė senasis karys. Paskui, atsigręžęs į kitas dvi damas, kalbėjo toliau:— Kai jūs įėjote, mis Alisa, aš kaip tik kalbėjau su savo dukterėčia apie tai, kad neverta

tūnoti, užsidarius tarp šių sienų, kaip vargu ar darydavo pačios uoliausios vienuolės. Aš sakau jai, kad nei jos metai, nei mano, nei jos pačios padėtis — nes Haris Hovardas šį tą paliko savo dukteriai,— nereikalauja, kad mes gyventume taip, lyg viso pasaulio durys mums uždarytos ir pas mus galima patekti tik pro šituos senovinius langus. Mis Plauden, aš laikau savo pareiga paklausti, kam reikalinga ta daugybė keistų šilkinių skiaučių, kurios yra ant grindų?

— Aš siūdinuosi suknelę pokyliui, kurį jūs ketinate surengti, sere,— atsakė Katerina su linksma šypsena, kuri dingo tik nuo priekaištingo pusseserės žvilgsnio.— Jūs puikiai nusimanot apie damų tualetus, pulkininke Hovardai, sakykite, ar tiks šita šviesiai geltona spalva prie mano tamsaus veido; o balta su juodu irgi neblogai dera viena prie kitos... Rožinė spalva, rodos, labai tinka prie juodų akių? Tai būtų pačios imperatorienės verta skrybėlė!

Nesiliaudama plepėti, mergina vikriais pirštais bet kaip suėmė skiautes ir užsidėjo ant galvos, imituodama papuošalą, kuriam skiautės, anot jos žodžių, buvo skirtos. Senasis džentelmenas buvo perdėm mandagus, kad kritikuotų moters skonį, ir netrukus grįžo prie ankstesnio pokalbio, nes kilusį įtarimą, pamačius vėliavėles, galutinai išblaškė Katerinos vikrumas ir sumanumas. Pulkininką buvo nesunku apgauti dėl moteriškų tualetų, tačiau Alisą Danskomb — ne. Ji neatitraukdama akių priešiškai žiūrėjo į tą fantastinę skrybėlaitę tol, kol Katerina atsisėdo prie jos ir, pašnibždom klausinėdama juokingų dalykų, nukreipė jos dėmesį nuo tų nelemtų vėliavėlių.

— Aš kalbėjau, mis Alisa,— tarė pulkininkas,— kad, nors laikas ir padarė nuostolių mano turtui, mes vis dėlto ne tokie neturtingi, kad negalėtume priimti savo draugų taip, kaip pridera senųjų Šventosios Rutos vienuolyno šeimininkų įpėdiniams. Sesilija, mano brolio Hario duktė, yra tokia jauna mergina, kuria bet kuris dėdė galėtų tik didžiuotis, ir ji įrodys jūsų damoms anglėms, kad mūsų kraujas kitoje Atlanto pusėje nė kiek nesugedo.

— Tik pareikškit savo norus, mano gerasis dėde,— tarė mis Hovard,— ir jie bus išpildyti.

— Sakykite, kaip padaryti jums malonumą, sere,— prisijungė Katerina,— ir jeigu tai bent kiek prablaškys nuobodulį šiuose senuose namuose, aš prižadu savo visokeriopą paramą.

— Teisingai kalbate,— sušuko pulkininkas,— kaip ir dera protingoms bei kuklioms mergaitėms! Tuomet tegu pirmas mūsų žingsnis būna duoti žinią Dilonui ir kapitonui ir pakviesti juos išgerti su mumis puodelį kavos. Man rodos, laikas jau tinkamas.

Sesilija, nieko nesakydama, sutrikusi nuleido akis. Bet mis Plauden nelaukdama atsakė:

— Ne, sere, tai jie turėtų padaryti pradžią. Bet jeigu jau norite, kad pirmas žingsnis būtų mūsų, tai ar ne geriau būtų, kad visi susirinktume jūsų kambariuose ir šeimininkautume prie jūsų stalo? Aš girdėjau, sere, kad panašiems tikslams jūs turite įsirengęs kambarį, tai gal ir moteriška akis jame galės būti naudinga.

— Mis Plauden,— nepatenkintas tarė pulkininkas,— jei neklystu, esu jums minėjęs, kad iki to laiko, kol priešo laivai nepasišalins nuo mūsų krantų, aš norėčiau, kad jūs ir mis Hovard nepaliktumėte šito fligelio.

— Tai tada nesakykite, kad mes būname užsidariusios savanoriškai,— tarė Katerina,— o atvirai pripažinkite, kad pats uždarėte mus čia.

— Nejaugi aš kalintojas, gerbiamoji, kad mano elgesiui taikote tokius epitetus? Mis Alisa gali susidaryti keistą įspūdį iš jūsų pastabų. Aš. . .

— Dabar galima atsisakyti visų priemonių, kurių buvo imtasi, baiminantis fregatos ir škunos, kurios vakar įplaukė į Velnio Reples,— mąsliai ir liūdnai tarė mis Danskomb.— Mažai kam žinomi pavojų pilni takai, kuriais galima išvesti į jūrą sveiką net ir mažiausią laivą dienos šviesoje ir pučiant palankiam vėjui. O kai būna tamsu ir dar trukdo audra, tai laivą tegali išgelbėti vienas dievas.

— Taip, iš tikrųjų reikia tikėtis, kad jie nuskendo,— atsakė pulkininkas, bet jo balse nebuvo girdėti jokios piktdžiugos.

— Jie nežuvo! — nepaprastai garsiai sušuko Katerina ir, atsistojusi bei perėjusi per kambarį, sustojo prie pusseserės tokia poza, kad atrodė, jog, būdama mažesnė, prilygsta jai ūgiu.— Jie tikri ir drąsūs vyrai ir padarys viską, ką gali padaryti

narsūs jūreiviai, nugalėdami kliūtis. Be to, į ką apvaizda atkreips savo laiminančią ranką, jeigu ne į narsius engiamos šalies sūnus, kurie kovoja su despotizmu ir nesibaigiančiomis neteisybėmis?

Po šių žodžių iš pulkininko veido dingo taikinga išraiška. Jo juodos akys žybtelėjo nepaprastai aiškiai, turint galvoje amžių, ir tik iš mandagumo jis nepertraukė savo globotinės.

— Kokia nuodėmė, gerbiamoji,— galop paklausė jis,— koks niekingas nusikaltimas labiau vertas teisingos dangaus bausmės už šį išdavikišką maišto aktą? Toks pat nusikaltimas, madam, paskandino Angliją kraujyje Karolio pirmojo[1] laikais; maištas sukėlė kur kas daugiau mūšių, negu visos žmogaus ydos kartu.

— Nežinau, ar jūs turite teisę laikyti maištą tokiu baisiu nusikaltimu, pulkininke Hovardai,— pasakė mis Danskomb, norėdama užkirsti kelią šiurkščiam Katerinos atsakymui. Ji patylėjo, paskui, giliai atsikvėpusi, ėmė tolydžio švelnėjančiu balsu kalbėti toliau:— Žinoma, tai tikrai sunkus nusikaltimas, prieš kurį, ko gero, nublanksta kitos žmogaus nedorybės. Juk daugelis net nutraukia brangiausius savo gyvenime ryšius, įpuolę į šitą nuodėmingą verpetą, pasidaro abejingi sunkių negandų akivaizdoje, nejautrūs savo pačių nešamoms nelaimėms, ir ypač baisu būna, kai jie išlieja tūžmastį ant draugų ir artimųjų. Pulkininke Hovardai, staiga įgauti valdžią — labai pavojinga tiems žmonėms, kurie mažai pažįstami su didelio pasaulio gyvenimu, ir jeigu tai neveda į didelius nusikaltimus, tai bent jau ruošia jiems kelią ir daro žmonių širdis žiauresnes.

— Aš kantriai klausausi jūsų, mis Alisa,— tarė Katerina, apsimestinai abejingai siūbuodama savo kojytę,— nes jūs nežinote, apie ką kalbate ir kam kalbate. Bet pulkininkui Hovardui tai negali būti pasiteisinimas... Tylėk Sesilija, dabar kalbėsiu aš! Netikėk, mieloji, jiems nieko neatsitiko. O jūs, pulkininke Hovardai, negalite nežinoti, kad mano ir Sesilijos tetos sūnus irgi yra toje fregatoje; kaip jūs tuomet galite taip žiauriai kalbėti!

---

[1] Anglijos karalius (1625—1649). Vykdė reakcingą politiką, sukėlusią dvasininkijos bei buržuazijos nepasitenkinimą ir liaudies protestą. Anglų buržuazinės revoliucijos metu buvo nuverstas ir pakartas.

— Man gaila to jaunuolio, iš visos širdies gaila,— sušuko senasis pulkininkas.— Jis dar vaikas ir yra įtrauktas į tą griaunantį srautą, kuriame žūsta mūsų nelaimingos kolonijos. Bet tame laive yra ir kitų, kurie negali pasiteisinti savo nepatyrimu. Tai mano seno pažįstamo ir geriausio mano brolio Hario draugo sūnus, pramuštgalvis Hju Grifitas, kaip mes jį vadinome. Dar vaikiščiai Hju ir Haris pabėgo iš namų ir užsirašė į vieną jo didenybės laivą. Vargšas Haris teužsitarnavo platų antsiuvą, o Hju mirė, būdamas fregatos kapitonas. O dabar tas berniukas! Buvo išauklėtas savo tėvo laive ir, tarnaudamas jo didenybei, išmoko valdyti ginklą, kurį dabar pakėlė prieš savo karalių. Juk tai nenatūralu, mis Alisa,— sūnus kelia ranką prieš tėvą! Štai tokie žmonės su Vašingtonu priešaky ir palaiko tą įžūlų maištą.

— Jų tarpe yra žmonių, kurie niekad nenešiojo vergiško Britanijos munduro, sere, ir jų vardais Amerika didžiuojasi ne mažiau kaip kitų didvyrių,— išdidžiai pasakė Katerina.— Taip, sere, šitie žmonės su džiaugsmu stos į kovą prieš drąsiausius Britanijos laivyno karininkus.

— Neimsiu ginčyti jūsų klaidingų samprotavimų,— tarė mandagiai, bet šaltai pulkininkas atsistodamas.— Jauna dama, kuri drįsta lyginti maištininkus su drąsiais karaliui tarnaujančiais džentelmenais, gali pasiteisinti tik tuo, kad jos protas buvo suklaidintas. Nė vienas vyras — aš nekalbu apie moteris, kurios, matyt, ne itin supranta vyrišką prigimtį — nė vienas vyras, sulaukęs amžiaus, kai jau gali tikrai juo vadintis, neprivalo turėti nieko bendro su maištininkais, kurie siekia sunaikinti visa, kas šventa, su tais leveleriais, kurie pasiryžę nuversti didų, kad galėtų vietoj jo iškelti menką, su tais jakobinais, kurie. . . kurie. . .

— Ką gi, sere, jei jums pritrūko užgaulių epitetų,— iššaukiamai tarė Katerina,— pasikvieskite pagalbon misterį Diloną; štai jis jau laukia prie durų.

Pulkininkas Hovardas, pamiršęs savo piktus šūksnius, nustebęs atsigręžė ir tikrai pamatė niūrų savo giminaičio veidą. Dilonas stovėjo tarpdury, prilaikydamas duris praviras, ko gero, pats ne mažiau nustebęs, taip netikėtai atsidūręs tarp damų, negu jos.

11 skyrius

Prašau tave, Katerina, pasitraukim į šalį ir pažiūrėkim, kuo baigsis šitas sąmyšis.

Šekspyras, „Užsispyrėlės sutramdymas"

Kol vyko karšti ginčai, aprašyti ankstesniame skyriuje, mis Hovard, užsikniaubusi ant sofos ranktūrio, nuliūdusi ir susikrimtusi klausėsi, tačiau kai kambarin įėjo žmogus, jos nuomone, neturintis tam teisės be ypatingo leidimo, ji stojo ginti savo moteriško orumo, tik gal kiek taikingiau, nei tai būtų padariusi Katerina.

Ji atsistojo ir paklausė:

— Kam turime būti dėkingi už tokį netikėtą misterio Dilono vizitą? Jam tikriausiai žinoma, kad mums neleidžiama eiti į tą pastato dalį, kur gyvena jis, ir aš manau, kad pulkininkas Hovardas pasakys jam, kad būtų teisinga, jeigu ir jis paliktų mus vienas savo pusėje.

Džentelmenas, meistriškai slėpdamas piktdžiugą ir dėdamasis esąs nuolankus, pasakė:

— Gal mis Hovard taip nesmerks manęs už įsiveržimą, kai sužinos, kad atėjau pas jos dėdę labai svarbiu reikalu.

— O! Tuomet visai kas kita, Dilonai, bet damos vis dėlto turi teisę į joms derančią pagarbą. Tiesa, aš ir pats pamiršau pasiprašyti priimamas, bet Borouklifas įpratino mane išgerti kur kas daugiau maderos, negu tais laikais, kai mano vargšas brolis Haris ir jo šaunusis bičiulis Hju Grifitas... Velniop Hju Grifitą ir visą jo giminę! Atleiskit man, mis Alisa... Tai kokį turite į mane reikalą, misteri Dilonai?

— Atėjau su žinia nuo kapitono Borouklifo. Jūs, sere, tikriausiai pamenate, kad pagal jūsų nurodymą sargybos postų išdėstymas kas naktį keičiamas.

— Taip! Taip mes darydavome per kampaniją prieš Monkalmą, norėdami pergudrauti indėnus, kurie, mis Alisa, nu-

šaudavo sargybinį, jei jis dvi naktis pagret stovėdavo toje pačioje vietoje.

— Jūsų protingas atsargumas, sere, pravers ir dabar,— kalbėjo Dilonas, eidamas į kambarį, tarytum pasijutęs geistinesniu svečiu.— Mes paėmėm į nelaisvę jau tris žmones.

— Tai kuo tikriausias politinis sąmokslas! — paniekinamai sušuko Katerina.— Aš manau, kad jei misteris Dilonas taip susižavėjęs, tai reikalas susijęs su įstatymu, ir Šventosios Rutos vienuolyno garnizonas jau, ko gero, pelnė šlovę už trijų vagišių sugavimą!

Geltonas Dilono veidas kone pamėlynėjo, jis pats ėmė virpėti iš pykčio, kurį veltui mėgino paslėpti.

— Visa tai gali turėti kur kas didesnį ryšį su įstatymu, negu mano mis Plauden,— tarė jis,— nes maištas retai randa pateisinimą krikščioniškame įstatymų kodekse.

— Maištas! — sušuko pulkininkas.— O ką bendro jūs matote tarp maišto ir trijų valkatų sulaikymo, Dilonai? Nejaugi tie prakeikti nuodai prasiskverbė per Atlantą? Atleiskite, mis Alisa, bet manau, kad ir jūs panašiai manote; girdėjau jūsų žodžius apie ištikimybę mūsų dievo pateptajam karaliui. Sakykit, misteri Dilonai, nejaugi mus apsupo nauja velnių gauja? Jei taip, tai reikia imtis darbo ir susiburti aplink savo karalių, nes ši sala — pagrindinė jo sosto atrama.

— Negalėčiau sakyti, kad šiuo metu saloje būtų pastebėta kokių nors požymių, jog ruošiamas sukilimas,— perdėtai niūriai atsakė Dilonas,— nors neramumai Londone reikalauja, kad jo didenybės ministrai imtųsi kokių nors priemonių, gal net *habeas corpus*[1] galios panaikinimo. Bet jūs, rodos, turėjote įtarimų dėl tų dviejų laivų, kurie paskutiniu metu kėlė grėsmę pajūriui kaip kuo tikriausi piratai?

Katerina, nekantriai tapnojanti maža koja į kilimą, susivaldė nemetusi replikos, tačiau nužvelgė kalbantįjį su didžiausia panieka. Bet pulkininkui tai buvo itin rūpima tema, ir jis atsakė taip, kaip ir dera, kalbant apie svarbius dalykus:

---

[1] Habeas corpus act — įstatymas, sakantis, kad suimtasis, pasiskundęs, jog yra suimtas neteisėtai, privalo būti nugabentas į teismą patikrinti suėmimo įstatymiškumo. Parlamento potvarkiu šio įstatymo galia ypatingomis aplinkybėmis galėjo būti panaikinama.

— Tai protingo žmogaus ir ištikimo piliečio žodžiai, misteri Dilonai. Habeas corpus, mis Alisa, buvo išleistas karaliaus Jono laikais su „Laisvių chartija“ [1], baronams reikalaujant ir siekiant sutvirtinti sostą. Tų baronų tarpe buvo ir mano paties protėvių, ir vien tai sako, kad karūnos garbė buvo iš tiesų apginta. Kai dėl mūsų pirataujančių tėvynainių, Kristoferi, tai yra pagrindo manyti, kad viešpaties rūstybė juos jau pasiekė. Šitą krantą pažįstantys žmonės sakė, kad be gero locmano, kurio priešas, be abejo, neturi, jokiam laivui negali pavykti ištrūkti iš tų seklumų, tarp kurių jie pateko, be to, dar naktį ir esant priešiniam vėjui. Ir tikrai: juk rytą jų jau nebebuvo matyti.

— Ar jie draugai, ar priešai, sere,— pagarbiai tarė Dilonas,— tačiau yra pagrindo manyti, kad tie mūsų sulaikytieji ir į vienuolyną atvestieji žmonės gali papasakoti kai ką apie jų tikruosius ketinimus, nes, sprendžiant iš išvaizdos, jie ką tik išlipo krantan, o kad jie jūreiviai, rodo ne tik rūbai, bet ir laikysena.

— Jūreiviai?— atkartojo Katerina, ir jos veidas, iki tol buvęs rausvas, pasidarė baltas kaip kreida.

— Taip, jūreiviai, mis Plauden,— apsimestinai nuolankiai pakartojo Dilonas, stengdamasis nuslėpti piktą džiaugsmą.

— Dėkoju jums, sere, už tokį švelnų išsireiškimą,— atsakė jaunoji mergina atsikvošėjusi ir tučtuojau susivaldžiusi.— Misterio Dilono vaizduotė taip linkusi viską piešti iš pačios blogosios pusės, kad jį reikia labai pagirti, jeigu šį kartą atsižvelgė į mūsų silpnumą ir neišgąsdino, pavadindamas tuos žmones piratais.

— Gal jie ir verti to vardo, madam,— atsakė ramiai Dilonas,— bet aš esu išmokytas pirma išklausyti parodymų, o tik paskui skelbti nuosprendį.

— O! Šitai vaikinas rado, skaitydamas Koką ir Litltoną,— tarė pulkininkas.— Įstatymas yra didžiausias vaistas nuo žmogiškųjų silpnybių, mis Alisa, ir, be viso kito, jis moko nežabotą

[1] „Didžioji laisvių chartija“ buvo pasirašyta 1215 metais. Vienas jos straipsnių sakė, jog nė vienas feodalas negali būti suimamas, teisiamas, konfiskuojamas jo turtas be sau lygių nuosprendžio ir prieš šalies įstatymą.

temperamentą kantrybės. Jeigu ne tas nelemtas maištas, madam, šis jaunuolis dabar sėdėtų vienos kolonijų teisėjo kėdėje ir skleistų įstatymo teisybę. Taip! Ir duodu žodį, kad skleistų visiems lygiai — ir baltiems, ir juodiems, ir raudoniems, ir geltoniems, tedarydamas tik tokį skirtumą, kokį pati gamta sutvėrė tarp kareivio ir karininko. Laikykitės, mano giminaiti, ateis ir mūsų laikas, karaliaus armijoje užtektinai kareivių, ir iš paskutinių pranešimų girdėti, kad mūsų reikalai taisosi. Betgi eime į sargybos būstinę ir apklauskim tuos belaisvius. Manding, tai paprasčiausi dezertyrai iš kokio nors jo didenybės kreiserio arba garbingi verbavimu besiverčiantys piliečiai. Eime, Kitai, ir. . .

— Nejaugi mes taip greitai neteksime pulkininko Hovardo draugijos?— paklausė Katerina, meiliai ir prašomai artindamasi prie savo globėjo.— Aš žinau, kad jūs greitai pamirštate mano karštus žodžius, kuriuos aš kartais pasakau mūsų mažų ginčų metu, ir dabar taip nepaliksite mūsų, taikos ženklan neparagavęs kavos.

Pulkininkas atsigręžė į Kateriną ir dėmesingai išklausė jos žodžius. Jai nutilus, jis švelniai atsakė:

— Ak ir nenaudėlė! Jūs per gerai mane pažįstate, kad abejotumėte mano atlaidumu, bet pareiga irgi reikalauja savo dėmesio, net jeigu jaunos damos šypsena gundo pasilikti. Taip, taip, mano mieloji, jūs irgi esat drąsaus ir puikaus jūreivio dukra, bet per daug domitės šia profesija, mis Plauden, tikrai per daug.

Katerina kiek paraudo, bet šypsena jos atgailaujančiam veidui suteikė gudrumo, ir ji, švelniai paėmusi globėją už alkūnės, pamėgino jį sulaikyti:

— Bet kodėl vis dėlto paliekate mus, pulkininke Hovardai? Mes jau seniai nematėme jūsų pas save, o juk pats žinote, kad esate mums kaip tėvas. Luktelkit ir, ko gero, netrukus galėsite laikyti save mūsų nuodėmklausiu.

— Aš jau žinau tavo nuodėmes, vaikeli,— tarė garbusis pulkininkas, nejučiom nusileisdamas jos įkalbinėjimams ir grįždamas į vietą.— Tavo sielą slegia baisus nusidėjimas — priešgyniavimas karaliui, įsisenėjęs polinkis į jūros vandenį ir didelė nepagarba senio patarimams bei pamokymams, nors tavo

tėvo valia bei karališkieji įstatymai pavedė man globoti pačią bei pačios turtą.

— Ne, ne, paskutinės nuodėmės aš nepadariau, brangus sere,— sušuko Katerina,— nes nė karto nepaniekinau nė vieno jūsų žodžio dėl to nelemto dalyko. Sėskis vėl, Sesilija, pulkininkas Hovardas sutinka išgerti su mumis kavos.

— Bet jūs pamiršote tris belaisvius, sąžiningąjį Kitą ir mūsų gerbiamąjį svečią, kapitoną Borouklifą.

— Tegu sąžiningasis Kitas pasilieka čia, o kapitonui Borouklifui galima pasiųsti pakvietimą, kad prisijungtų prie mūsų. Man, kaip moteriai, smalsu pamatyti tą karininką. O dėl tų trijų vyrų. . .— ji nutilo, tartum galvodama, paskui staiga, lyg kilus protingai minčiai, kalbėjo toliau:— Taip, tuos vyrus galima irgi atvesti ir čia ištardyti. Kas žino, gal jų laivas sudužo per audrą, ir jiems labiau reikalinga mūsų užuojauta bei pagalba, negu įtarinėjimai?

— Kilni mis Plauden mintis, man atrodo, ras atgarsį širdyse visų tų, kas gyvena šioje atšiaurioje pakrantėje,— pasakė mis Alisa.— Aš esu mačiusi daug nelaimių tose povandeninėse seklumose, ir tuomet pūtė kur kas silpnesnis vėjas negu vakar. Karai ir neramumai drauge su piktomis žmogaus aistromis pražudė daugelį tų, kurie žinojo kelią tarp šitų rifų. Esu girdėjusi, jog kai kurie tų žmonių mokėjo perplaukti Velnio Replės net pačią tamsiausią naktį, bet dabar visi jie pasitraukė: vienus pasiėmė mirtis, kiti — ir tai dar liūdniau — buvo ištremti iš savo tėvų žemės.

— Matyt, dauguma jų išėjo į šitą karą, mis Alisa, nes jūsų prisiminimai visai neseni,— tarė pulkininkas.— Kadangi daugelis jų vertėsi kontrabanda, tai šalis iš dalies atlyginta už padarytą žalą dabartinėmis jų paslaugomis ir tuo pačiu išlaisvinta nuo jų buvimo. O madam, mūsų labai gera valstybinė sistema, joje viskas taip vykusiai subalansuota kaip sveiko, stipraus žmogaus kūne, kurio virškinimo organai patys apsivalo nuo viso, kas nereikalinga.

Po šitų žodžių blyškus Alisos Danskomb veidas raustelėjo.

— Gal jų tarpe ir buvo tokių, kurie nemokėjo gerbti savo šalies įstatymų, nes šitokių žmonių niekad nestinga. Bet buvo ir tokių, kurie, nors ir kalti daug kuo, bet neprisidėjo prie to gėdingo amato ir vis dėlto mokėjo rasti tuos bangų pa-

slėptus kelius taip pat lengvai, kaip jūs vaikštote po vienuolyno sales ir galerijas, kai vidudienio saulė lieja savo spindulius ant vėtrungių ir aukštų kaminų.

— Jums paliepus, pulkininke Hovardai, mes ištardysime tuos tris vyrus ir sužinosime, ar kuris nors nėra iš tų talentingųjų locmanų,— tarė Kristoferis Dilonas, kuris, nedalyvaudamas pokalby, jautėsi nejaukiai. Neslėpdamas savo paniekos Alisai Danskomb, jis pridūrė: — Gal mes gausim iš jų tokių žinių, kurios leis mums nubraižyti pakrantės žemėlapį ir tuo pelnyti admiraliteto lordų padėką.

Mis Hovard visa nukaito, išgirdusi šitą nepelnytą išpuolį prieš kuklią ir švelnią moterį. Ji atsistojo ir su aiškiu nepasitenkinimu kreipėsi į savo giminaitį:

— Jeigu misteris Dilonas būtų patenkinęs pulkininko Hovardo pageidavimus, jau žinomus iš mano pusseserės žodžių, mums bent jau nereikėtų kaltinti savęs tuo, kad be pagrindo sulaikėme, ko gero, labiau nelaimingus, negu kaltus žmones.

Sulig šiais žodžiais Sesilija perėjo per kambarį ir, atsisėdusi prie Alisos Danskomb, ėmė tyliai, ramindama jai kažką kalbėti. Misteris Dilonas pagarbiai nusilenkė ir, pasitikslinęs, ar pulkininkas Hovardas tikrai ketina apklausti tuos tris vyrus šiame kambary, išėjo vykdyti paliepimo, slapta džiaugdamasis, kad abiejų pusseserių vienišumui, matyt, atėjo galas ir kad jis galės dažniau matytis su išdidžia gražuole, kurios palankumo iki šiol taip uoliai siekė.

— Kristoferis yra nuovokus, nuoširdus ir šiaip šaunus vyras,— tarė pulkininkas užsidarius durims,— ir aš tikiuosi sulaukti to meto, kai galėsiu jį išvysti su mantija. Aš, be abejo, kalbu perkeltine prasme, o ne tiesiogine, nes Karolinos saulėje vaikščioti su kailiniais menkas malonumas. Tikiuosi, kad jo didenybės ministrai pasitars su manimi, kai bus skirstomi postai nuramintose kolonijose, todėl jis gali neabejoti, jog užtarsiu geru žodžiu. Argi jis nebus puikus nepriklausomo teismo papuošalas, mis Plauden?

Katerina, truputį patempusi lūpas, atsakė:

— Naudodamasi jo paties taisyklėmis, pirmiausiai turėčiau išklausyti liudininkų, o tik paskui skelbti nuosprendį. Bet klausykit! — Mergina staiga pabalo ir įsmeigė karštligišką žvilgs-

nį į duris.— Šiaip ar taip, laiko jis veltui negaišo: aš jau girdžiu sunkius tų žmonių žingsnius.

— A! Taip, tai jis. Teisingumas yra tikrai tobulas tada, kai būna greitas ir ryžtingas kaip karo tribunolo būgno dundesys. Beje, tai toks įstatymo organas, kurio globoje gyventi — tikra palaima. Jei jo didenybės ministrus būtų galima įkalbėti įvesti sukilusiose kolonijose. . .

— Klausykitės! — nutraukė jį Katerina susijaudinimo kupinu balsu.— Jie jau čia pat!

Artėjantys žingsniai iš tikro buvo girdėti taip aiškiai, kad pulkininkas turėjo atidėti savo sutramdytų kolonijų valdymo planą. Ilga žema galerija buvo grįsta akmenimis, todėl ja einančių žmonių žingsniai buvo girdėti vis garsiau ir garsiau, kol galiausiai duslus beldimas į duris pranešė, jog jie jau čia. Pulkininkas Hovardas atsistojo, kaip asmuo, ketinantis vaidinti pagrindinį vaidmenį būsimoje apklausoje, ir paprašė visus vidun. Sesilija ir Alisa Danskomb abejingai žiūrėjo į atsidarančias duris, ne itin susidomėjusios būsimais įvykiais, bet Katerinai užteko vieno žvilgsnio visai atvykusiųjų grupei. Giliai ir trūksmingai atsikvėpusi, mergina atsilošė sofoje, jos akyse vėl pasirodė žaisminga išraiška, ir ji ėmė tyliai niūniuoti kažkokią linksmą dainelę.

Pirmas įėjo Dilonas, paskui jį Borouklifas, kurio eisena jau buvo tvirtesnė, o akys, neseniai bukai žvelgusios pirmyn, dabar turėjo jau prasmingą išraišką. Trumpai tariant, buvo matyti, jog kažkas privertė jį susikaupti, nors galutinai ir neišblaivė. Kiti atėjusieji kol kas liko galerijoje, o misteris Dilonas atvedė kapitoną prie pulkininko, kuris savo ruožtu pristatė jį damoms.

— Mis Plauden,— tarė jis, nes ši dama sėdėjo arčiausiai,— tai mano draugas kapitonas Borouklifas. Jis jau seniai laukė garbės būti pristatytas jums, ir aš neabejoju, kad jis bus priimtas taip, jog paskui neturės priežasties gailėtis susipažinęs su jumis.

Katerina nusišypsojo ir kiek dviprasmiškai atsakė:

— Net nežinau, kaip jam atsidėkoti už tą rūpestį, kuriuo jis mus, vargšeles, apgaubė.

Kapitonas pažvelgė į ją, lyg būtų ketinęs panašiai atsikirsti, bet atsakė visai maloniai:

— Vienas jūsų šypsnys, madam, bus puikiausias atpildas tiek už padarytas paslaugas, tiek už tas, kurios dar tik brandinamos mintyse.

Katerina linktelėjo jam, ir kur kas palankiau, negu tai darydavo Britanijos uniformą vilkintiems žmonėms, tuomet pulkininkas nuvedė kapitoną prie kitos damos.

— Tai mis Alisa Danskomb, kapitone Borouklifai, duktė garbingojo kurato, kuris anksčiau tarnavo mūsų parapijoje. Šios damos apsilankymai mums teikia itin didelį malonumą, nors ir nebūna tokie dažni kaip norėtume.

Kapitonas atsakė į mandagų Alisos pasisveikinimą, ir pulkininkas nuėjo toliau:

— Mis Hovard, leiskite pristatyti jums kapitoną Borouklifą, džentelmeną, kuris savo noru stojo ginti vienuolyno šiuo kritišku metu ir yra vertas šeimininkės palankumo.

Sesilija gracingai atsistojo ir gana maloniai pasveikino svečią. Kapitonas nieko neatsakė į jos žodžius, tik kurį laiką pastovėjo nejudėdamas, įsmeigęs akis į jos išraiškingą veidą, paskui prispaudė ranką prie krūtinės ir nusilenkė, kone pasiekdamas galva savo špagos rankeną.

Kai ritualas buvo baigtas, pulkininkas pareiškė esąs pasiruošęs priimti suimtuosius. Dilonui atidarius duris, Katerina ramiai ir įdėmiai pažvelgė į nepažįstamuosius ir pamatė juos saugančių sargybinių ginklų blizgesį. Jūreiviai vidun įėjo vieni, bet ginklų žvangesys ir sunkių muškietų bilsnojimas į grindis sakė, jog kareiviai liko už durų sergėti paslaptingųjų svečių.

12 skyrius

Patrankų mėsa. Kapams jie tinka ne blogiau už kitus.

Šekspyras, „Karalius Henrikas IV"

Atrodė, kad trys vyrai, įėję į kambarį, nė kiek nesutriko, išvydę ten esančius žmones. Jie vilkėjo šiurkščiais padėvėtais jūreivių drabužiais, kurie neseniai buvo matę darganą. Jie tylėdami nuėjo į kapitono nurodytą vietą ir sustojo tolimajame kambario gale, kaip žmonės, susigaudantys ranguose ir įpratę prie kaprizingų gyvenimo išdaigų. Kai įsiviešpatavo tyla, pulkininkas Hovardas pradėjo apklausą.

— Tikiuosi, kad jūs esate garbingi ir dori piliečiai,— pradėjo pulkininkas, neatmesdamas galimybės, jog suimtieji nekalti,— bet dabar tokie laikai, kad ir patys garbingiausi žmonės gali sukelti įtarimą, tad jeigu mūsų spėjimas pasirodys nepagrįstas, jums teks atleisti už mūsų klaidą, nes jos priežastis — ta baisi padėtis, į kurią šalį įstūmė maištas. Mes turime pagrindo manyti, jog priešas pajūryje sumanė kai kokius veiksmus, pasirodęs, mūsų žiniomis, su fregata ir škuna, o maištininkų įžūlumą galima palyginti tik su begėdiška ir nematyta nepagarba mūsų karaliaus teisėms.

Kol pulkininkas sakė atsiprašomus žodžius, suimtieji žiūrėjo į jį įdėmiai, bet, paminėjus galimą užpuolimą, dviejų vyrų akys pasidarė itin dėmesingos ir jiedu vogčiom reikšmingai susižvalgė. Tačiau nė vienas jų nieko neatsakė, tad, padaręs trumpą pauzę, tarytum norėdamas, kad žodžiai būtų geriau suprasti, pulkininkas kalbėjo toliau:

— Mes neturime jokių įrodymų, jog jūs bent kiek esate susiję su mūsų šalies priešais, bet kadangi buvote sutikti ne karališkajame vieškely, o mažame aplinkiniame takely, kuriuo, reikia pripažinti, dažnai naudojasi vietiniai žmonės, bet kuris vis dėlto tėra tik takelis,— mes dėl saugumo esame priversti užduoti jums keletą klausimų, į kuriuos tikimės gauti

patenkinamus atsakymus. Naudojant jūsų pačių jūreivių kalbą: iš kur plaukiat ir koks jūsų kursas?

Pasigirdo žemas, duslus balsas:

— Iš Sanderlendo, o kursas į Vaitheiveną.

Vos pasigirdus šiam paprastam ir tiesiam atsakymui, visų dėmesys nukrypo į Alisą Danskomb, kuri tyliai aiktelėjo, nejučiom atsistojo ir pasimetusi ėmė baimingai klaidžioti akimis po kambarį.

— Jums bloga, mis Danskomb?— užjaučiamai ir švelniai paklausė Sesilija.— Taip, jūs sergat, tikrai sergat. Duokite ranką, aš nuvesiu jus į kambarį.

— Ar jūs irgi girdėjot, ar man tik pasirodė. . .— paklausė Alisa išblyškusi ir visu kūnu konvulsingai drebėdama.— Sakykit, ar jūs irgi girdėjot?

— Aš negirdėjau nieko, tik savo dėdę, kuris dabar stovi šalia, susirūpinęs dėl jūsų susijaudinimo kaip ir mes visi.

Alisos akys vis dar klaidžiojo nuo vieno veido prie kito. Ji nepasitenkino apžvelgusi tuos, kurie stovėjo aplink, ir ėmė godžiai tirti akimis nepažįstamuosius, kurie kantriai stovėjo, tylomis stebėdami tą keistą sceną. Galiausiai ji užsidengė veidą rankomis, tarytum pamačiusi kokį baisų regėjimą, paskui, nuleidusi rankas, silpnai šyptelėjo ir parodė Sesilijai, kad nori išeiti iš kambario. Į džentelmenų mandagiai pasiūlytas paslaugas ji atsakė tiktai žvilgsniu, tačiau, praėjusi pro galeriją žingsniuojančius sargybinius ir likusi su moterimis, ji giliai bei trūksmingai atsikvėpė ir tarė:

— Tai buvo balsas iš gilaus kapo, bet man, matyt, pasivaideno. Ne, ne, tai man pelnyta bausmė už tai, kad dievo kūrinys mano širdyje užima vietą, priklausančią tik pačiam kūrėjui. O! Mis Hovard, mis Plauden, jūs abi esate jaunos, pačiame jaunystės ir grožio žydėjime, ir todėl jums nežinomos bei nebaisios šio nuodėmingo pasaulio nuodėmės nei pagundos.

— Ji kliedi,— užjaučiamai ir neramiai sušnibždėjo Katerina.— Jos protą sujaukė kažkokia baisi neganda.

— Taip, matyt, ir yra,— mano nuodėmingos mintys klaidžiojo ir man pasivaideno balsas, kurį iš tiesų būtų tiesiog baisu išgirsti, ir dar tarp šitų sienų,— tarė kiek nusiminusi Alisa, su keista šypsena žiūrėdama į dvi gražias merginas, rūpestingai ją prilaikančias iš abiejų pusių.— Bet silpnumas

praėjo, man jau geriau, nuveskite mane į kambarį ir grįžkite, kad nesugadintumėte santarvės tarp judviejų ir pulkininko Hovardo. Man tikrai jau daug geriau, jaučiuosi visai sveika.

— Nekalbėkit šitaip, brangioji Alisa,— atsakė Sesilija.— Matau iš jūsų veido, kad šitaip jūs tvirtinat tik iš savo gerumo mums. Jūs sergat, labai sergat, ir, nepaisydama visų paliepimų, aš jūsų nepaliksiu.

— Tada pasilikit,— tarė mis Danskomb, dėkingai žiūrėdama į Sesiliją,— ir būkit mano gailestingoji sesuo, o mūsų Katerina tegu grįžta į svetainę ir pavaišina džentelmenus kava.

Tuo metu jos jau buvo prie mis Alisos kambario, ir Katerina, padėjusi pusseserei paguldyti Alisą lovon, grįžo į svetainę vykdyti šeimininkės priedermių.

Pulkininkas Hovardas, jai įėjus, nutraukė apklausą ir mandagiai pasiteiravo, kaip ligonės sveikata, o paskui vėl ėmėsi kvotos:

— Viskas aišku kaip dukart du, Borouklifai: jie Sanderlende neteko darbo, o kadangi Vaitheivene turi pažįstamų ir giminaičių, tai dabar ir keliauja tenai, kur, jų padedami, tikisi užsidirbti pragyvenimui. Viskas labai įtikėtina ir atrodo nekalta.

— Žinoma, be abejo, mano mielasis šeimininke,— atsiliepė linksmai kapitonas,— tačiau tai yra labai liūdnas nesusipratimas, kad trys tokie sveiki ir drūti jaunuoliai ieško sau vietos, kai tuo tarpu daugybė jo didenybės laivų vagoja jūras, ieškodami Anglijos priešų.

— Jūsų žodžiai teisingi, labai teisingi,— tarė pulkininkas.— Ką pasakysite jūs, mano šaunuoliai, ar neturite noro pasigrumti su prancūzais, ispanais arba su mano tėvynainiais maištininkais? Ne, dievas mato, kad mūsų valdovas negali nepasinaudoti tokių trijų šaunuolių paslaugomis. Kiekvienas jūsų gaus štai po šitas penkias ginėjas, kai tik įkels koją į tenderį „Greituolis", o tą padaryti bus visai nesunku, nes jis stovi, išmetęs inkarą už dviejų mylių į pietus nuo mūsų, mažoje įlankoje, kurioje yra toks pat saugus nuo audros, kaip ir šito kambario kampe.

Vienas vyrų apsimetė godžiai žiūrįs į pinigus ir paklausė, lyg svarstydamas siūlomos tarnybos sąlygas:

— O ar „Greituolis" geras laivas ir ar patogiai jame gyvena įgula?

— Ar patogiai?— atkartojo Borouklifas.— Juk jis laikomas geriausiu laivyno tenderiu. Manau, esate matęs pasaulio, todėl norėčiau paklausti, ar regėjot kada tokią vietą kaip Jūrų arsenalas Kartaginoje, senojoje Ispanijoje?

— Esu ten buvęs, sere,— santūriu balsu atsakė tas pats jūreivis.

— Vadinasi, buvot! O ar matėte Paryžiuje rūmus, vadinamus Tiuilri? Tai va, šitie rūmai — tai šuns būda, palyginus su „Greituoliu".

— Aš net esu lankęsis tuose rūmuose, sere,— atsakė jūreivis.— Ir jeigu jūsų tenderis tikrai toks, kaip sakote, tai tarnauti jame turbūt nebloga.

— Tegu velniai griebia tuos mėlynšvarkius,— sumurmėjo Borouklifas, nejučiom kreipdamasis į mis Plauden, kuri tuo metu stovėjo arčiausiai jo.— Jie kaišioja savo degutuotas nosis į visus pasaulio kampelius, tai kartais net nežinai, ką jiems su kuo lyginti. Kas, po perkūnais, galėjo tikėtis, kad žalios šito vaikino akys kada nors matė karaliaus Liudviko rūmus?

Bet Katerina nesiklausė jo žodžių, o sėdėjo, neatitraukdama akių nuo suimtųjų, ir jos veide vėl šmėstelėjo nerimas.

— Palaukit, palaukit, Borouklifai,— sušuko pulkininkas, grįždamas prie savo minties.— Nepasakokim tiems vaikinams pasakų lyg naujokams, o pakalbėkim gera, aiškia ir garbinga anglų kalba — telaimina viešpats ją ir tą žemę, kuriai ji buvo sukurta! Jei šie žmonės yra tokie tikri jūreiviai, kokie atrodo, tai nėra reikalo jiems aiškinti, jog dešimties patrankų tenderis turi tiek pat erdvės ir patogumo kaip rūmai.

— Nejaugi angliškas ąžuolas ir anglų komfortas nieko neverti, mano mielas šeimininke?— nesutrikdamas paklausė kapitonas.— Nejaugi jūs, sere, manote, kad aš „Greituolio" privalumus matavau skriestuvu ir liniuote lyg projektuodamas naujus Saliamono rūmus? Aš tenorėjau pasakyti, kad „Greituolis" yra nepaprastai sumaniai pastatytas ir kompaktiškai išplanuotas laivas. Jis pagal reikalą būna tai mažas, tai didelis kaip fėjos palapinė iš „Tūkstančio ir vienos nakties", ir tegu mane trenkia perkūnas, jeigu aš to laivo naudai nepasakiau daugiau, negu pasakytų pats kapitonas, norėdamas suvilioti man nau-

joką, net jeigu visose trijose karalystėse neatsirastų nė vieno vaikino, kuris panorėtų pamatyti, ar tinka raudonas munduras jo kaimiškai figūrai.

— Šitoks laikas dar neatėjo ir viešpats dievas neleis jam ateiti, kol mūsų valdovui trūksta kareivių ginti jo teisėms mūšio lauke. Bet ką pasakysite jūs, mano bičiuliai? Jūs girdėjote kapitono Borouklifo atsiliepimą apie „Greituolį", kuris iš esmės buvo teisingas, tik skambėjo gal kiek padailintai. Ar stojate tarnybon? Vadinasi, galiu liepti atnešti jums po vyno stiklą ir atidėti jūsų pinigus, kol sužinosiu iš tenderio, kad jūs jau stojote po geriausio iš karalių vėliava.

Katerinai Plauden, kuri, užgniaužusi kvapą, stebėjo jūreivius, pasirodė, jog jų veiduose šmėstelėjo pašaipa, bet tučtuojau dingo, ir vyriausias jų kaip ir anksčiau ramiai atsakė:

— Atleiskit mums, sere, bet mes nenorime eiti į tenderį. Mes įpratę prie tolimų plaukiojimų ir didelių laivų, o „Greituolis" eina kranto sargybą, be to, yra ne to dydžio, kad galėtų susidoroti su prancūzais ar ispanais, kurių patrankos stovi dviem eilėm kaip dantys.

— Jei labiau mėgstate anuos laivus, tai turite sukti bures į Jarmutą, ten rasite tokių, kuriems nebaisu niekas, kas gali plaukioti ant vandens.

— Gal džentelmenai norėtų pavojų ir nerimo kupiną jūros tarnybą pakeisti į lengvą ir linksmą gyvenimą?— paklausė kapitonas.— Ranka, įvaldžiusi abordažinį kablį, gali išmokti spausti gaiduką taip grakščiai, kaip dama spaudo pianino klavišus. Trumpai tariant, jūreivio gyvenimas yra ir panašus, ir nepanašus į kareivio gyvenimą. Kareiviai nepažįsta nei audrų, nei sumažinto raciono, nei topselių rišimo, nei laivų katastrofų, be to, jie nė kiek ne mažiau, o gal ir daugiau turi reikalų su grogu ir linksmybėmis prie atkimšto butelio bei atidarytos kuprinės, negu bet kuriame laive šeštadienio vakarą, netgi kai katilas pilnas ir pučia švelnus brizas. Aš pats ne kartą esu plaukęs per Atlantą ir žinau, kad geru oru laivas būna panašus į stovyklą arba šiltą trobelę, bet kartoju — tik geru oru!

— Mes neabejojame, sere, kad visa, ką jūs sakote — teisybė,— atsakė tas pats jūreivis už visą trijulę,— bet tai, kas jums atrodo vargas, mums yra malonumas. Mes matėme pernelyg daug audrų, kad paisytume vėjų ir jaustumėmės kaip nuolati-

niame štilyje jūsų kareivinėse, kur visas darbas — rūpintis maisto daviniu ir marširuoti iš vieno galo į kitą žalia pievute. Juk mes net neatskirtume, pro kurį galą šauna muškieta.

— Taip! — mįslingai tarė Borouklifas, paskui, greitu žingsniu priėjęs prie vyrų, staiga energingai sušuko:

— Ramiai! Dešinėn lygiuok!

Jūreivis, kuris ką tik kalbėjo, ir stovintysis šalia jo nustebę ir tylėdami pažvelgė į kapitoną, bet trečiasis, kuris buvo kiek pasitraukęs, lyg norėdamas likti nepastebėtas ar susimąstęs apie savo padėtį, nejučiom krūptelėjo po šių netikėtų žodžių ir išsitempęs pasuko galvą dešinėn lyg per paradą.

— Oho! Jūs esat gabūs mokiniai, džentelmenai, ir greitai visko išmoksit,— tarė Borouklifas.— Manau, kad būtų tikslinga tuos žmones iki ryto sulaikyti, pulkininke Hovardai, tik norėčiau duoti jiems geresnę patalpą, negu sargybos kambarį su kietais suolais.

— Darykite kaip jums patinka, kapitone Borouklifai,— atsakė šeimininkas,— ir taip, kaip liepia pareiga mūsų karaliui. Jie bus gerai pamaitinti ir apgyvendinti virš tarnų kambarių pietiniame namų gale.

— Reikia trijų kambarių, pulkininke, būtinai trijų, nors man tektų atsisakyti net savojo.

— Pas mus yra keletas tuščių kambarių, reikia į juos atnešti antklodes ir pastatyti sargybinius, jeigu manote juos esant reikalingus, nors man šie vyrai atrodo dori ir įstatymui paklusnūs žmonės, didžiausia garbe laikantys tarnauti savo karaliui ir svajojantys apie malonumą susitikti kokį nors doną ar mesje.

— Pakalbėsime apie tai vėliau,— sausai tarė Borouklifas.— Matau, kad mis Plauden jau ima pykti, kam taip ilgai bandome jos kantrybę, be to, žinia, kad šalta kava kaip ir išblėsusi meilė virsta beskoniu skystimu. Taigi, džentelmenai, *en avant!* [1] Jeigu buvot Tiuilri, tai, be abejo, kiek suprantat prancūziškai. Misteri Kristoferi Dilonai, ar jūs žinote, kur yra „tų trijų kambarėlių buvimo vieta", kaip sakoma jūsų pergamentuose?

— Žinau, sere,— paklusniai atsakė teisininkas,— ir su malonumu jus tenai nuvesiu. Man jūsų sprendimas atrodo vertas

[1] Pirmyn *(pranc.)*.

išmintingo ir įžvalgaus karininko, ir nelabai nustebčiau, jei netrukus jiems būtų paskirta tinkamesnė vieta, pavyzdžiui, Daramo ar kokia kita tvirtovė.

Kadangi šie žodžiai buvo ištarti jūreiviams jau pasisukus eiti, tai negalėjai pasakyti, kokį įspūdį jie padarė jiems, bet Katerina Plauden, keletą akimirkų likusi viena, sėdėjo, susimąsčiusi apie tai, ką girdėjo ir matė, ir atrodė tokia susirūpinusi, kad tai visiškai nesiderino su linksmu bei guviu jos būdu. Tačiau tolstančių žingsnių aidas palengva nutilo ir sugrįžęs pulkininkas priminė jaunai damai prisiimtą pareigą.

Triūsdama prie arbatos stalelio, Katerina vogčiomis dirsčiojo į pulkininką, kurio atvirame, dorame, nors ir susimąsčiusiame veide nebuvo matyti nei įtarumo, nei pykčio.

— Visai be reikalo užsikrovėte sau tiek vargo dėl tų klaidžiojančių jūreivių, traukiančių savo reikalais,— tarė galiausiai Katerina.— Matyt, toks misterio Kristoferio pašaukimas — visiems, su kuo susiduria, daryti nemalonumus.

— O ką bendro Kitas turi su jų suėmimu?

— Ką bendro? Argi jis neapsiėmė jų globoti arešto metu? Aš tiesiog jaučiu, pulkininke Hovardai, kad šita istorija suteiks dar kokį nors vardą Šventosios Rutos vienuolynui. Ir taip jau jis vadinamas ir vienuolynu, ir pilimi, ir kaip tik nori. Duokit misteriui Dilonui valią, ir po mėnesio pasipuošim kalėjimo vardu.

— Kitui nesiseka užkariauti mis Plauden prielankumo, bet vis dėlto jis šaunus, sumanus ir protingas vyras, o visų svarbiausia, mis Katerina, yra tai, kad misteris Kristoferis Dilonas ištikimas ir doras savo karaliaus valdinys. Jo motina buvo mano tikra pusseserė, ir aš tikiuosi, kad greitai galėsiu vadinti jį savo sūnėnu. Dilonai kilę iš geros airių giminės, ir tikiuosi, kad net mis Plauden pripažins, jog ir Hovardai gali pretenduoti į gerą vardą.

— Kaip tik dėl gero vardo aš ir rūpinuosi,— greitai atsakė Katerina.— Bet prieš kokią valandą jūs piktinotės, mano brangus globėjau, įtaręs mano žodžiuose esant užuominą, kad po Hovardo pavardės jums reikėtų rašyti žodį kalėjimo prižiūrėtojas, o dabar pats savo noru sutikot imtis tų pareigų.

— Jūs pamiršote, mis Katerina Plauden, kad šitie žmonės sulaikyti jo didenybės karininko nurodymu.

— Bet aš maniau, kad šlovingoji Britanijos konstitucija, kurią taip dažnai minite,— užsidegusi pertarė mergina,— suteikia laisvę visiems, esantiems šioje palaimintoje šalyje. Jūs pats, sere, žinote, kad iš dvidešimties čionai atsivežtų negrų liko tik keletas, o kiti nuskrido su Britanijos laisvės sparnais!

Tai buvo negyjanti pulkininko žaizda, ir gudrioji jo globotinė puikiai žinojo, kokį įspūdį padarys jos žodžiai. Tačiau jos globėjas nepratrūko tūžmingu pykčiu, kaip kartais atsitikdavo ir dėl menkesnio preteksto. Jis tik atsistojo, visą savo vertės pajautimą sukaupęs žvilgsnyje, ir, vargais negalais sutramdęs savo jausmus, mandagiai atsakė:

— Kad Britanijos konstitucija šlovinga, mis, tai gryna teisybė. Kad ši sala vienintelė vieta, kur laisvė gali rasti sau namus — irgi gryna tiesa. Kongreso tironija ir despotiškumas, nualinęs ir įstūmęs kolonijas į vargą, neleidžia rasti jam padoraus vardo. Maištas suteršia viską, ką paliečia, mis. Ir nors iš pradžių jis dažnai dangstosi šventu laisvės vardu, visada baigiasi despotizmu. Pasaulio istorijos metraščiai nuo Romos ir Graikijos laikų iki pat šių dienų tą įtikinamai patvirtina. Kai dėl to dalyko, kurį jūs teikėtės paminėti ir kuris liečia... liečia mano asmeninius reikalus, tai aš tegaliu pasakyti, kad apie valstybines problemas negalima spręsti iš vietinės reikšmės įvykių, taip, kaip ir vietinės reikšmės įvykių negalima vertinti valstybiniu požiūriu.— Pulkininkas, kaip ir dažnas logiškai stipresnis oratorius, palaikė savo priešpriešą įrodymu ir trumpam nutilo, žavėdamasis savo iškalba, bet jo minčių srovė, kuri šia tema būdavo nesibaigianti, patraukė jį paskui save, ir jis ėmė kalbėti toliau:— Taip, mis, čia ir tiktai čia galima rasti tikrą laisvę. Ir po šių iškilmingų žodžių, pasakytų ne lengvabūdiškai, o paremtų šešiasdešimties metų patirtimi, aš palieku jus, mis Plauden. Tegu tai jums būna gilaus apmąstymo objektas, nes aš puikiai suprantu jūsų silpnybes ir negaliu nežinoti, jog politinės klaidos yra širdies dalykų rezultatas. Pagalvokite apie visa tai savo pačios labui, jeigu rūpinatės ne tik savo laime, bet ir geru vardu bei padėtimi pasaulyje. O dėl tų juodų šunų, apie kuriuos kalbėjote, tai jie yra paprasčiausi nedėkingi maištininkai ir galvijai, ir jeigu aš kada nors sutiksiu vieną tų prakeiktų...

Pulkininkas vis dėlto susivaldė ir paliko damą, nebaigęs savo karštos kalbos, ir Katerina kurį laiką stovėjo viena, prispaudusi pirštą prie lūpų, klausydamasi, kaip jo bumbesys tolsta galerija, kol galop, trinktelėjus tolumoje durims, visai nutilo. Tada ji krestelėjo tamsias garbanas ir su gudria, bet sykiu pagailia šypsena ėmė vikriai tvarkyti arbatos staliuko reikmenis, pati sau kalbėdama:

— Gal tai buvo žiaurus eksperimentas, bet jis pasisekė. Nors ir pačios esam kalinės, bet naktį būnam laisvos. Su tais paslaptingais jūreiviais reikia geriau susipažinti. Jei iš po vieno jų juodo peruko žybsėjo ne išdidžios Edvardo Grifito akys, tai aš nieko nesuprantu apie veidus, bet kaip misteris Barnsteblis sugebėjo paslėpti savo žavius bruožus, nes nė vienas jų į jį nepanašus?.. Na, bet reikia skubėti pas Sesiliją.

Taip tarusi, ji išėjo iš kambario ir, perbėgusi blyškiai apšviestą koridorių, dingo vienose duryse, kurios vedė į slaptesnius vienuolyno kambarius.

13 skyrius

Kaip, Liucija, tu man išeit liepi
su meilės kliedesiu, su laimės viltimi? [1]

Adisonas, „Katonas"

Tenegalvoja skaitytojas, kad, vykstant visiems šiems įvykiams, pasaulis buvo sustojęs. Kol visi trys jūreiviai buvo nuvesti į tris atskirus kambarius galerijoje ir pastatytas sargybinis jiems prižiūrėti, atėjo naktis. Kapitonas Borouklifas gavo pakvietimą iš pulkininko, kuris, gana neaiškiai atsiprašęs dėl pasikeitusios vakaro programos, pasiūlė vėl sėsti prie

[1] Vertė H. Bakanas.

maderos. Į šitą dalyką kapitonas žiūrėjo itin rimtai, ir vienuolyno laikrodis ne kartą liūdnu balsu pranešė apie bėgantį laiką, bet du bičiuliai nė nemanė skirtis. Misteris Dilonas tuo metu buvo kažkur pasišalinęs, ir tarnas, paklaustas pulkininko, atsakė, kad „misteris Kristoferis tikriausiai išjojo į . . . , kad nepavėluotų į rytdienos medžioklę, kuri prasidės auštant". Kol abu džentelmenai siurbčiojo svetainėje vyną, mėgaudamiesi pasakojimais apie praėjusius laikus ir žiaurius mūšius, kitose pastato dalyse vyko dvi visai kitokio pobūdžio scenos.

Vienuolyne įsiviešpatavus tylai, kurią tetrikdė vėjo stūgavimas ir kartkartėmis nuaidintis dviejų besilinksminančių karininkų juokas, vieno kambario durys tyliai prasivėrė ir išėjo Katerina Plauden su juodu gobtuvu, laikydama rankoje naktinę lempelę, blausiai apšviečiančią niūrias sienas priekyje, o užpakaly paliekančią juodą tamsą. Paskui ją netrukus išėjo dar dvi moterys su tokiais pat drabužiais ir su tokiomis pat lempelėmis rankose. Visoms trims atsidūrus galerijoje, Katerina atsargiai uždarė duris ir nuėjo pirmoji.

— Tss! — susijaudinusi sušnibždėjo Sesilija,— kitame namo gale dar ne visi miega, ir jei tavo spėjimas teisingas, mūsų vizitas išduos juos ir galutinai pražudys.

— Argi tau pulkininko Hovardo juokas, kai jis sėdi prie vyno butelio, yra toks neįprastas, kad tu jo nepažįsti?— paklausė juokdamasi Katerina.— Arba tu pamiršai, jog tokiu metu jis nelabai ką girdi ir mato? Eikit paskui mane, mano įtarimas negali būti neteisingas, ir jeigu mes nesiimsim jų gelbėti, jie pražus, nebent jų sumanymas kur kas gudresnis, negu mums atrodo.

— Judvi darote pavojingą žingsnį,— ramiai tarė Alisa Danskomb,— bet esate jaunos ir todėl linkusios tikėti sėkme.

— Jeigu jūs nepritariate mūsų vizitui,— tarė Sesilija,— vadinasi, mes darome neteisingai ir privalome grįžti atgal.

— Ne, ne, aš neketinu peikti jūsų sumanymo. Jeigu dievas patikėjo jums gelbėti tuos, kuriems jaučiate pagarbą ir meilę, tai yra, tokius jausmus, kuriuos moteris turi skirti tik vienam vyriškiui, tai dievas tam turėjo pagrindo. Veskite mus prie durų, Katerina, tada bent jau atsikratysime savo abejonių.

Ūmiai merginai nereikėjo kartoti prašymo, ji lengvais ir greitais žingsniais nuėjo galerija. Pasiekusios galą, merginos

siaurais laipteliais nulipo į pirmą aukštą ir, tyliai atidariusios mažas duris, atsidūrė lauke, nedidelėje pievutėje tarp namo ir sodo. Pasilenkusios ir dengdamos nuo stiprių vėjo gūsių savo lempeles, jos perbėgo į kitą pievelės pusę prie didelio paskubom pristatyto fligelio, kuris, būdamas prastos architektūros, labai nesiderino prie dailaus pagrindinio pastato. Vidun jos suėjo pro sunkias duris, kurios buvo praviros, tarytum laukdamos jų.

— Chloja tiksliai išpildė mano paliepimus,— sušnibždėjo Katerina, kai jos pasislėpė nuo šalto oro.— Dabar, jei visi tarnai miega, mūsų tikrai niekas nepastebės.

Reikėjo dar pereiti tarnų kambarį, ir tai joms pavyko, nes jame gyveno tik vienas žmogus, senas negras, kuris, nors ir gulėjo per porą žingsnių nuo varpo, kuo kiečiausiai miegojo. Prasmukusios pro šį kambarį, jos ilgai ėjo ilgais ir painiais koridoriais, kurie buvo tokie pažįstami Katerinai, ir tokie nepažįstami jos draugėms. Pagaliau pasiekusios laiptus, jos užlipo jais ir, atsidūrusios visai nebetoli tikslo, sustojo, norėdamos įsitikinti, ar tolesniam keliui nėra kokių kliūčių.

— Ak, mūsų sumanymas, pasirodo, beviltiškas,— sušnibždėjo Katerina, kai jos sustojo, pasislėpusios ilgo ir siauro koridoriaus prietemoje,— sargybinis stovi ne po langais, kaip aš buvau numačiusi, o viduje. Ką dabar daryti?

— Grįžkime,— pasakė Sesilija tuo pačiu tonu.— Dėdė labai skaitosi su manimi, nors kartais ir atrodo, kad jis mums negeras. Rytą aš pamėginsiu įkalbėti jį paleisti kalinius, išgavus pasižadėjimą, jog ateity taip nedarys.

— Rytą bus per vėlu,— atsakė Katerina.— Aš mačiau, kaip tas nelabasis Dilonas kažkur išjojo, pasakęs, jog skuba į rytdienos medžioklę, bet iš akių mačiau, kad sugalvojo kažkokią niekšybę. Jis tik nori įsitikinti, ir jei rytą Grifitas dar bus tarp šių sienų, jam galas.

— Palaukit,— tarė Alisa Danskomb, keistai susijaudinusi,— gal mums per laimingą atsitiktinumą pasiseks susitarti su sargybiniu.

Taip sakydama, ji žengė į priekį. Tenuėjus vos keletą žingsnių, merginas sustabdė griežtas sargybinio balsas.

— Dabar jau ne laikas dvejoti,— sušnibždėjo Katerina ir garsiai tarė sargybiniui:— Mes, šių rūmų šeimininkės, tikrina-

me, ar viskas tvarkoje, ir, beje, esame nustebintos, sutikusios savo namuose ginkluotą žmogų.

Kareivis, saliutuodamas muškieta, atsakė:

— Man įsakyta saugoti tų trijų kambarių duris. Ten yra suimtieji, o dėl viso kito tai būčiau tik laimingas, galėdamas jums kuo nors padėti.

— Suimtieji! — sušuko Katerina apsimesdama nustebusi.— Nejaugi kapitonas Borouklifas pavertė vienuolyną kalėjimu? Kuo nusikalto tie vargšai?

— Nežinau, miledi, bet jeigu jie jūreiviai, tai, matyt, pabėgo iš jo didenybės laivyno.

— Tikrai keista! Tai kodėl jų nenusiuntė į grafystės kalėjimą?

— Reikia ištirti,— tarė Sesilija, atidengdama savo veidą.— Kaip namų šeimininkė, aš reikalauju paaiškinti, kas čia yra. Malonėkite atidaryti duris, nes matau, kad prie diržo turite raktus.

Sargybinis dvejojo. Jis buvo sutrikęs dėl damų draugijos ir jų grožio, bet vidaus balsas neleido pamiršti pareigos. Staiga jo galvon toptelėjo išganinga mintis, išvaduojanti nuo dilemos ir leidžianti išpildyti misis Hovard prašymą, o gal greičiau ir įsakymą. Jis padavė jai raktus, sakydamas:

— Prašau, miledi. Man įsakyta žiūrėti, kad kaliniai neišeitų lauk. Kai baigsite savo reikalus, atiduosite man raktus, tik prašau pasigailėti manęs, nes jei durys bus neužrakintos, aš negalėsiu nė akimirką nuo jų nusigręžti.

Sesilija pažadėjo atiduoti raktus ir drebančia ranka buvo bekišanti vieną jų į spyną, bet Alisa Danskomb sustabdė ją ir kreipėsi į kareivį:

— Tu sakei, kad jie trys? Ar jie pagyvenę?

— Ne, miledi, stiprūs sveiki ir jauni. Tokiems dera tarnauti jo didenybei, o ne bėgti iš laivo.

— Nejaugi visi ir amžiaus panašaus, ir išvaizdos tokios pat? Aš klausiu todėl, kad turėjau draugą, kuris jaunystėje prikrėtė visokių išdaigų ir, negana to, dar išplaukė į jūrą.

— Šitokio čia nėra. Galiniame kambaryje kairėje yra smarkus kareiviškos išvaizdos kokių trisdešimties metų vyras, ir kapitonas mano, kad jis yra nešiojęs muškietą. Jį man liepta ypatingai prižiūrėti. Šalia jo yra tiesiog neapsakomo grožio

jaunuolis — baugu net pagalvoti, kas jo laukia, jei jis tikrai pabėgo iš laivo. O šiame artimiausiame kambary sėdi nedidukas ramus žmogus, kuriam labiau pritiktų pastoriauti, o ne būti kareiviu ar jūreiviu. Tikrai kuklus vyras.

Alisa prisidengė ranka akis, paskui, atitraukusi delną, tarė:

— Švelnumu visada galima pasiekti kur kas daugiau negu grasinimais. Štai tau ginėja. Eik į koridoriaus galą, iš ten galėsi stebėti viską ne blogiau kaip iš čia, o mes įeisime pas tuos žmones ir pamėginsime prikalbinti juos prisipažinti, kas jie tokie ir ko nori.

Kareivis paėmė monetą ir, nepatikliai apsidairęs, pagaliau suprato, kad pabėgti tikrai galima tik pro jį, laiptais. Kai jis nuėjo tolyn ir nebegalėjo girdėti, Alisa Danskomb pasisuko į savo drauges ir iš susijaudinimo paraudusiais skruostais pasakė:

— Būtų beprasmiška slėpti nuo jūsų, kad aš tikiuosi susitikti žmogų, kurio balsą šįvakar tikrai girdėjau, kai paikai pagalvojau, kad pasivaideno. Taip, tai buvo jo balsas, juoba kad aš žinau, jog jis eina išvien su maištininkais amerikiečiais tame nelemtame kare. Tik nepykit ant manęs, mis Plauden! Prisiminkite, kad aš gimusi šioje saloje. Ir čionai mane atvedė ne tuščiagarbiškumas arba silpnybė, mis Hovard: aš tik noriu, kad nebūtų pralietas žmonių kraujas.— Ji patylėjo, tarytum norėdama nusiraminti.— Bet mūsų pokalbio liudininkas turi būti tik dievas.

— Tai eikite,— pasakė Katerina, slapta džiaugdamasi Alisos pasiryžimu.— O mes tuo tarpu pažiūrėsim, kas tokie kituose dviejuose kambariuose.

Alisa Danskomb pasuko raktą ir, tyliai atidariusi duris, paprašė drauges, kad išeidamos jai pabelstų.

Sesilija su pussesere nuėjo prie kitų durų ir taip pat tyliai suėjo vidun. Katerina Plauden puikiai žinojo, kad pulkininkas Hovardas, liepęs duoti suimtiesiems antklodes, nelaikė esant reikalinga suteikti jiems kokių kitokių patogumų, tarytum tie žmonės būtų didesniąją savo gyvenimo dalį miegoję ant lentų.

Todėl merginos ir rado jauną jūreivį kietai miegantį ant grindų, susisupusį į šiurkščią antklodę ir išsitiesusį visu ūgiu. Merginų žingsniai buvo tokie lengvi ir atsargūs, kad jos pri-

ėjo visai arti, nepažadindamos miegančiojo. Galvą jis buvo pasidėjęs ant medžio pliauskos ir, kad nespaustų, pasikišęs vieną ranką, o kita ranka užantyje tebelaikė durklo rankeną. Nors jis miegojo, kaip minėjome, kietai, vis dėlto tai nebuvo ramus miegas. Jis kvėpavo tankiai ir sunkiai, kartkartėmis kažką neaiškiai ir dusliai murmėdamas. Atėjo laikas Sesilijai Hovard parodyti savo stiprybę. Iki šiol ji pasikliovė pussesere, kuri, gyva ir mikli, buvo puiki vadovė. Tačiau dabar Sesilija aplenkė Kateriną ir, prikišusi savo lempelę prie miegančiojo veido, pasilenkusi nekantriai įsižiūrėjo.

— Ar mano tiesa?— sušnibždėjo Katerina.

— Tesaugo jį gailestingasis dievas,— nejučiom krūpteldama, sumurmėjo Sesilija, įsitikinusi, jog mato Grifitą.— Taip, Katerina, tai jis, ir atvedė jį čionai neapgalvota beprotybė. Bet delsti nevalia, reikia jį pažadinti ir žūtbūt pasistengti padėti pabėgti.

— Tai negaišk ir tuojau pat žadink jį.

— Grifitai! Edvardai Grifitai,— negarsiai pasakė Sesilija.— Atsibuskit, Grifitai.

— Toks žadinimas vieni niekai, juk jie beveik kas naktį miega, siaučiant audrai ir per didžiausią triukšmą. Bet aš esu girdėjusi, kad jie bemat pabunda nuo menkiausio prisilietimo.

— Grifitai! — pakartojo Sesilija, uždėdama savo švelnią ranką ant jo.

Greičiau už žaibą jaunuolis pašoko ant kojų, ir durklas blykstelėjo vienoje rankoje, o kitoje grėsmingai sublizgėjo į miego trikdytojas atsuktas pistoletas.

— Šalin,— sušuko jis.— Kol gyvas, nepasiduosiu.

Jo įsiutęs veidas ir iš pykčio pabalusios akys išgąsdino Sesiliją, ji krūptelėjusi atšlijo atgal ir pametusi gobtuvą, bet, nenuleisdama patiklaus žvilgsnio nuo jo veido, pasakė:

— Edvardai, tai aš, Sesilija Hovard, atėjau gelbėti jūsų iš pražūties. Jūs esat atpažintas, nors ir labai užsimaskavot.

Pistoletas ir durklas nukrito ant jaunojo jūreivio guolio, ir neramus jo veidas tuojau nušvito neregėtu džiaugsmu.

— Pagaliau man nusišypsojo laimė,— sušuko jis.— Kokia jūs gera, Sesilija, kur kas geresnė, negu aš esu vertas ir negu tikėjausi. Bet jūs ne viena...

— Tai mano pusseserė Ketė. Tai jos aštrioms akims turite būti dėkingas už atpažinimą ir tai ji maloniai sutiko lydėti mane bei padėti įkalbėti jus bėgti... ne, padėti jums pabėgti. Juk tiesiog žiauru, Grifitai, šitaip bandyti savo likimą!

— Nejaugi aš bandžiau jį veltui, mis Plauden? Į jus kreipiuosi atsakymo ir pateisinimo.

Katerina atrodė nepatenkinta, bet, kiek padvejojusi, atsakė:

— Pasiruošusi jums padėti, misteri Grifitai. Matau, kad mokslingasis kapitonas Barnsteblis ne tiktai perskaitė mano keverzones, bet ir parodė jas visam ekipažui.

— Na, dabar tai esate neteisinga ir jam, ir man,— tarė Grifitas.— Argi neprivalėjo jis parodyti man plano, kuriame turiu vaidinti pagrindinį vaidmenį?

— O! Matyt, pasiteisinimai jums tokie pat paklusnūs, kaip ir jūsų kareiviai,— atsakė jaunoji dama,— bet kaip čia atsitiko, kad „Arielio" didvyris siunčia savo padėjėją atlikti jam pačiam priderančios pareigos? Nejaugi jis įpratęs tenkintis antraeiliu vaidmeniu?

— Tesaugo jus dievas nuo tokios minties apie jį! Mes jums labai skolingi, mis Plauden, bet turime ir kitų pareigų. Jūs žinote, kad mes tarnaujame savo bendrai tėvynei ir turime vadą, kurio įsakymas mums įstatymas.

— Tuomet grįžkite, misteri Grifitai, kol galite, pas savo žaizdose skendinčią šalį,— tarė Sesilija,— ir kai jos drąsieji sūnūs išvys lauk priešus, tikėsimės, jog ateis toks laikas, kai mudvi su Katerina galėsime grįžti į savo gimtus namus.

— Ar pagalvojote jūs, mis Hovard, kaip galinga Britanijos karaliaus armija gali ištęsti šitą laiką? Mes nugalėsime, nes tauta, kovojanti už savo švenčiausias teises, turi nugalėti, bet išsimėčiusiai ir suvargusiai tautai nugalėti tokią jėgą, kokią turi Anglija,— ne vienos dienos darbas. Jūs, be abejo, pamiršote, mis Hovard, kad, įkalbinėdama mane palikti jus tokiomis aplinkybėmis, atimate iš manęs viltį.

— Mes privalome pasikliauti dievo valia,— tarė Sesilija.— Jei jis norės, kad Amerika taptų laisva tik po ilgų kančių, tai aš galiu padėti jai savo maldomis, bet jūs turite patirtį ir rankas, Grifitai, kurios gali jai suteikti daugiau naudos. Tad nešvaistykite jėgų dėl nerealių savo asmeninės laimės planų, bet, negaišdami nė minutės, grįžkite į savo laivą, jei jis dar

tikrai sveikas, ir pamėginkite kuriam laikui pamiršti šį savo žygį ir tą, dėl kurios jam ryžotės.

— Tokio sutikimo tikrai nelaukiau,— atsakė Grifitas,— ir nors čionai šįvakar patekau per atsitiktinumą, turėjau viltį, kad vėl sugrįžus į fregatą, šalia manęs būsite jūs, Sesilija.

— Jūs negalite man priekaištauti, misteri Grifitai, dėl savo nusivylimo, nes aš neištariau nė vieno žodžio, suteikiančio jums pamatą manyti, jog aš ketinu palikti savo dėdę.

— Mis Hovard gal nepalaikys manęs labai įžūliu, jei aš priminsiu jai, jog buvo toks metas kai ji nelaikė manęs nevertu rūpintis jos asmeniu bei laime.

Smarkiai paraudusi Sesilija atsakė:

— Aš ir dabar taip nemanau, misteri Grifitai, bet gerai, kad priminėt man ankstesniąsias silpnybes,— jas prisimindama, galėsiu būti tvirtesnė dabar.

— Ne! — nekantriai nutraukė ją mylintis jaunuolis.— Jeigu aš norėjau jums priekaištauti arba turėjau pagyrūniškų minčių, tai vykite mane šalin nuo savęs visiems laikams kaip kokį netikėlį!

— Aš atleidžiu jums už viską daug lengviau, negu pati sau už lengvabūdiškumą,— pasakė Sesilija,— bet nuo paskutinio mūsų susitikimo tiek visko įvyko, kad aš nebegaliu padaryti tokio neapgalvoto žingsnio. Visų pirma,— kalbėjo ji, švelniai šypsodamasi,— prie mano amžiaus prisidėjo dvylika mėnesių, o prie patirties koks šimtas. Antra ir gal dar svarbesnė priežastis yra ta, kad tuomet mano dėdė buvo apsuptas savo senų draugų ir giminaičių, o čia gyvena vienas. Nors jis semiasi šiek tiek paguodos iš to, jog gyvena savo protėvių namuose, vis dėlto vaikšto po tuos niūrius koridorius kaip svetimas, ir už visa tai kaip menką atpildą teturi meilę bei prisirišimą tos, kurią myli ir augina nuo vaikystės.

— Ir vis dėlto jis kliudo jūsų asmeniniams potroškiams, Sesilija, jeigu tik mano kvaila tuštybė, leidusi puoselėti viltis, neapgauna manęs... ne, tiesiog išprotėčiau, jei taip būtų! Jūsų politinės pažiūros irgi gerokai skiriasi. Mano manymu, nedaug laimės tarp tokių artimųjų, kurių nejungia bendri jausmai.

— Yra vienas jausmas, ir labai stiprus,— atsakė mis Hovard.— Tai meilė. Jis man geras, prieraišus ir kai nepyksta už

kokį nors blogą poelgį, tai būna atsidavęs mano dėdė ir tikras globėjas, o aš tikra jo brolio Hario dukra. Šitas ryšys nelengvai nutraukiamas, misteri Grifitai, ir jeigu nebijočiau, kad jūs išprotėsite, tai pridurčiau, jog jūsų tuštybė jus apgavo. Taip taip, Edvardai, visai įmanoma jausti dvejopą prieraišumą ir pildyti pareigą dviem žmonėms. Aš niekada, niekada nesutiksiu palikti savo dėdės vieno šalyje, kurios valdymo sistemą jis taip aklai dievina. Jūs nepažįstat Anglijos, Grifitai. Ji savo vaikus iš kolonijų pasitinka su šaltu nepasitikėjimu kaip pavydi pamotė, kuri retai pamyli svetimus.

— Aš pažinojau Angliją taikos metu, pažįstu ir karo metu,— išdidžiai pasakė jaunasis jūreivis,— ir galiu pridurti, jog ji yra išpuikęs draugas ir nesutaikomas priešas. O dabar ji stojo į kovą su tais, kurie reikalauja tik atviros jūros. Na, vadinasi, dėl jūsų nusistatymo turėsiu grįžti pas Barnsteblį su liūdna žinia.

— Ne,— atsakė Sesilija šypsodamasi,— aš negaliu kalbėti už tuos, kuriems pulkininkas ne dėdė ir kurie pilni neapykantos šitai šaliai, jos liaudžiai, jos įstatymams, nors visai jų neišmano.

— Nejaugi mis Hovard atsibodo matyti mane tarp Šventosios Rutos sienų?— paklausė Katerina.— Tyliau, kažkas lyg ateina galerija!

Sulaikiusios kvapą, jos ėmė klausytis, ir netrukus išgirdo artėjančius žingsnius. Einantieji kalbėjosi, ir merginoms nė nespėjus susitarti, ką geriausia daryti,— jie priartėjo prie pat kambarėlio durų.

— Taip, jo kariška laikysena, Pitersai, iš tokio greit bus kareivis. Nagi atidaryk duris,— pasigirdo kažkieno balsas.

— Tai ne jo kambarys, jūsų prakilnybe,— atsakė sunerimęs kareivis.— Jis yra paskutiniame galerijos kambaryje.

— Iš kur žinai? Nagi trauk raktą ir rakink duris! Man tas pats, kas ten sėdi, gal užverbuosiu visus tris.

Po kurį laiką trukusios baisios nežinios ir tylos pasigirdo sargybinio atsakymas į tą rūstų paliepimą:

— Aš maniau, kad jo prakilnybė nori pamatyti tą su juodu kaklaraiščiu ir todėl palikau visus raktus aname koridoriaus gale, bet. . .

— Tai bukagalvis! Juk sargybinis kaip ir kalėjimo sargas privalo raktus visuomet turėti su savimi. Na gerai, eik ir atrakink duris to, kuris gerai lygiuoja į dešinę.

Kai Katerinos širdis pradėjo plakti kiek normaliau, ji tarė:

— Tai Borouklifas ir toks girtas, kad net nepamatė mūsų duryse palikto rakto. Bet ką dabar daryti? Mes teturim kokią minutę pasitarti.

— Rytą aš atsiųsiu savo tarnaitę, įdavusi jums atnešti maisto. . .

— Dėl manęs nereikia rizikuoti,— nutraukė ją Grifitas.— Nemanau, kad mes būsim areštuoti, o jei ir taip, tai Barnsteblis laukia pasiruošęs su tokiom pajėgom, kurios tuos rekrūtus išblaškys kaip vėjas.

— Nenoriu matyti jokio kraujo praliejimo! — sušuko Sesilija.

— Klausykit! — sušuko Katerina.— Jie vėl ateina!

Prie jų kambarėlio kažkas sustojo, durys tyliai prasivėrė ir įlindo sargybinio galva.

— Čia vaikšto kapitonas Borouklifas, ir aš nė už penkiasdešimt ginėjų nepalikčiau jūsų čia nė minutės.

— Tik porą žodžių,— tarė Sesilija.

— Nė pusės žodžio, miledi, dėl dievo meilės! — atsakė sargybinis.— Dama iš gretimo kambario laukia jūsų. Pagailėkit mano vargšės galvos ir eikite iš čia.

Atsakyti jam buvo neįmanoma, ir jos pasuko prie durų.

— Jaunuoli,— garsiai pasakė Sesilija,— rytą aš jums atsiųsiu maisto ir nurodymus, kaip vartoti vaistus, kad pagytumėt.

Koridoriuje jos sutiko Alisą Danskomb, kurios veidą slėpė gobtuvas, bet iš jos sunkių atodūsių buvo numanu, kad ji yra labai susijaudinusi nuo ką tik pasibaigusio pokalbio.

O kadangi skaitytojui tikriausiai įdomu, kas taip sujaudino šią ramią damą, tai mes keletui minučių nutrauksime pasakojimą ir aprašysime, kas įvyko tarp jos ir to, kurio ji ieškojo.

14 skyrius

Kaip liūtas, kurs išgirdo
Medžiotojų riksmus,
Taip Duglas puolė savo priešą
Stiprus, žiaurus ir išdidus.

P e r s i s

Antrąjį kalinį Alisa Danskomb rado ne miegantį kaip Grifitą, o sėdintį ant vienos senos kambarėly užsilikusios kėdės, atsukusį nugarą į duris ir žiūrintį pro mažą langelį į tamsią ir niūrią vietovę, kur vis dar nerimo audra. Jis negirdėjo, kaip viešnia įėjo, tik lempelės šviesai pasiekus akis, atsipeikėjo iš susimąstymo ir nuėjo jos pasitikti. Pirmasis prabilo jis.

— Aš tikėjausi šito apsilankymo,— tarė jis,— kai supratau, jog tu pažinai mano balsą, ir vis dėlto mano krūtinėje labai palengvėjo, suvokus, jog Alisa Danskomb neišduos manęs.

Alisa, nors ir tikėjosi pasitvirtinsiant savo spėjimą, iš karto nė žodžio negalėjo pratarti, tik susmuko ant likusios laisvos kėdės ir tylėjo.

— Vadinasi, tas balsas ne vaizduotės išdaiga, mano ausys neapgavo manęs! Tai buvo baisi tikrovė!— galiausiai pasakė ji.— Kodėl tu meti tokį iššūkį savo šalies įstatymams? Kokius klastingus ketinimus tau vėl padiktavo nesuvaldomas būdas?

— Tai pikti ir žiaurūs žodžiai, Alisa,— ramiai papriekaištavo nepažįstamasis,— o būdavo laikas, kai aš po neilgo išsiskyrimo buvau sutinkamas kur kas švelniau.

— Aš neneigiu to. Net ir norėdama negalėčiau nuslėpti šitos silpnybės nuo pačios savęs arba nuo tavęs, netgi būčiau linkusi, kad apie ją sužinotų visas pasaulis. Kadaise aš taip gerbiau tave, taip pasitikėjau, jog apkvaitusi pamiršau pačias švenčiausias savo priedermes. Dievas mane už tas silpnybes nubaudė blogais tavo darbais.

— Na, kam nuodyti mudviejų susitikimą beprasmiškais priekaištais?— atsakė vyriškis.— Juk mes turime daug ką vienas

kitam pasakyti, iki tu praneši, kokiu kilniu reikalu atėjai. Aš gerai pažįstu tave, Alisa, ir puikiai žinau, kad tu suvoki, kokia pavojinga mano padėtis, ir ryžaisi viskam, norėdama išgelbėti mane. Tavo motina... ar ji dar gyva?

— Ji nuėjo paskui mano velionį tėvą,— atsakė Alisa, užsidengdama rankomis blyškų veidą.— Dabar aš viena, visai viena, nes tas, kuris man buvo viskas, išdavė savo šalį ir nebeteko mano pasitikėjimo.

Nepažįstamasis susijaudino ir ėmė greitai žingsniuoti po kambarį, tolydžio mesdamas sunerimusį žvilgsnį į pašnekovę. Galiausiai pasakė:

— Turbūt galėčiau ilgai kalbėti, norėdamas paaiškinti tai, ko tu nežinai. Šalį aš palikau todėl, kad joje temačiau tik priespaudą bei neteisybę, ir, žinoma, negalėjau prašyti tavęs, kad sujungtum savo likimą su bėgliu, neturinčiu nei vardo, nei turto. Bet dabar aš galiu įrodyti tau savo ištikimybę. Tu sakai, kad esi viena, tai dabar pagalvok, kaip smarkiai klydai, abejodama, jog vieną dieną aš galėsiu tau pakeisti tėvą ir motiną.

Moters ausiai toks, kad ir pavėluotas, pasiūlymas visada skamba maloniai, ir Alisa ėmė kalbėti kiek švelniau, nors žodžiai tebebuvo tokie pat griežti.

— Tu kalbi visai ne kaip vyras, kurio gyvybė kabo ant siūlelio, galinčio nutrūkti bet kurią minutę. Kur ketini mane vesti? Į Londono Tauerį[1]?

— Nemanyk, kad aš taip nesaugau savęs, nepasirūpinau atsargos priemonėmis,— šaltakraujiškai atsakė nepažįstamasis.— Būrys drąsių vyrų laukia mano signalo, kad galėtų pulti ir kaip slieką koja sutraiškyti to karininko niekingas pajėgas.

— Vadinasi, pulkininkas Hovardas teisingai spėjo ir dabar man ne paslaptis, kaip priešo laivai prasiskverbė pro seklumas! Tu buvai jų locmanas?

— Taip, buvau.

— Taip? Tai tu nekaltos jaunystės pavasario metu įgytas žinias naudoji tam, kad atneštum vargą į namus tų, kuriuos kadaise pažinojai ir gerbei? Džonai! Džonai! Nejaugi mergina, kurią tu jos jaunystės ir nekalto grožio aušroje tikriausiai my-

[1] Tvirtovė-kalėjimas Londone.

lėjai, tau paliko tokį menką pėdsaką, kad tavo kietos širdies nesuminkština nelaimės tų žmonių, kurių tarpe ji augo ir kurie sudaro jos pasaulėlį?

— Nuo jų galvos nenukris nė plaukelis, nė šiaudelis ant jų stogo nesuliepsnos, net patiems niekšingiausiems nebus sutrikdytas miegas, ir visa tai dėl tavęs, Alisa. Anglija pradėjo šitą karą nešvaria sąžine ir kruvinomis rankomis, bet dabar viskas bus pamiršta, nors kaip tik šiuo metu turime galimybę ir pakankamai jėgos duoti jai patirti mūsų kerštą jos pačios žemėje. Bet aš atėjau čionai ne dėl to.

— Tai kodėl tada kaip aklas puolei į šitas žabangas, kur visa tavo išgirtoji apsauga nieko tau nepadėtų: jeigu aš netgi čia, tamsiuose ir niūriuose nuošalaus vienuolyno koridoriuose, garsiai ištarčiau tavo vardą — žinia kaip aidas nusiristų toli aplinkui, sukeldama visą liaudį ant kojų su ginklu rankose, kad galėtų nubausti tave už įžūlumą.

— Mano vardas ne kartą buvo tariamas čia, ir tariamas be meilės,— atsakė paniekinamai locmanas,— ir visi aplinkiniai drebėdavo, jį išgirdę, ir bailūs niekšai bėgdavo nuo žmogaus, tapusio jų neteisingumo auka. Aš išdidžiai pakėliau naujos respublikos vėliavą trijų karalysčių akivaizdoje, ir nei ginklu, nei sumanumu niekas negalėjo išplėšti jos iš mano rankų. Taip, Alisa, mano patrankų aidai dar tebegruma jūsų rytinėse kalvose ir dėl to mano vardas dar rūsčiau skamba jūsų mieguistų jomenų ausims.

— Nesigirk trumpalaikiu pasisekimu, jei dievo ranka buvo tau palanki,— tarė Alisa,— nes ateis rūstaus ir griežto atpildo valanda. Taip pat nesimėgauk tuščiomis viltimis, kad tavo vardas, įvarantis siaubą doriems žmonėms, gali išvyti iš jį girdinčiųjų galvų mintis apie namus, tėvynę ir artimuosius. Aš net pati dabar nežinau, ar nelaužau šventos pareigos, klausydamasi tavęs, užuot apskelbusi visai šaliai, kad jos pačios sūnus bando perplėšti jai krūtinę.

Locmanas staiga liovėsi vaikščiojęs, pažvelgė Alisai į akis ir švelniai, kaip žmogus, žinantis, jog jam nėra ko bijoti, tarė:

— Nejaugi tai Alisa Danskomb, nejaugi tai ta pati geros širdies mergina, kurią pažinojau jaunystėje? Bet aš kartoju: tavo grasinimas nesulaikys manęs, net jeigu tu galėtum jį įvykdyti. Jau sakiau, kad užtenka mano signalo, ir tuoj pri-

sistatys vyrai, kuriems vieni niekai išblaškyti šituos vietinius kareivėlius kaip plunksnas.

— Ar tu teisingai apskaičiavai jėgas, Džonai?— paklausė Alisa, nejučiom išduodama savo susirūpinimą dėl jo saugumo.— Ar tu žinai, kad auštant gali pasirodyti misteris Dilonas su būriu ginkluotų kavaleristų, nes vienuolyne ne paslaptis, kad jis išjojo kviesti pastiprinimo?

— Dilonas?— paklausė nustebęs locmanas.— Kas jis toks ir kodėl staiga sumanė joti pastiprinimo?

— Džonai, nežiūrėk į mane taip, lyg norėtum sužinoti visas mano širdies paslaptis. Tik jau ne aš patariau jam tą padaryti, nejaugi tu gali pagalvoti, kad aš išdaviau tave? Bet jis tikrai išjojo, o kadangi naktis greitai baigsis, tai skubėk pasinaudoti likusiomis valandomis ir pasirūpink savimi.

— Nebijok dėl manęs, Alisa,— išdidžiai atsakė locmanas, ir jo lūpose pasirodė šypsena,— bet, tiesą sakant, tas faktas man nepatinka. Kaip, tu sakei, jo pavardė? Dilonas! Vienas karaliaus Jurgio numylėtinių?

— Jis, Džonai, yra ne tas, kas tu, o ištikimas savo karaliaus pilietis, ir nors gimė sukilusiose kolonijose, išsaugojo savo dorą vardą nesuteptą šiais nusikalstamais ir pagundų kupinais laikais.

— Amerikietis! Ir išdavęs žmonių giminės laisvę! Prisiekiu viešpačiu, geriau tegu jis nesusitinka manęs, nes, patekęs į mano rankas, taps išdavikui skirtos bausmės pavyzdžiu visam pasauliui!

— O ar tu pats ne toks pat išdavikas? Ar tu netgi dabar, kvėpuodamas savo tėviškės oru ir globiamas jos nakties rūko, nepuoselėji ketinimo sugriauti jos ramybę ir laimę?

Rūstus pasipiktinimas sužibėjo locmano akyse, o geležinis kūnas net sudrebėjo nuo susijaudinimo, kai jis atsakė:

— Ar gali tu lyginti jo niekšingą ir egoistišką išdavystę, kurios tikrasis tikslas yra iškelti būrelį žmonių milijonų sąskaita, su kilniu polėkiu, šaukiančiu žmogų grumtis už šventą laisvę? Aš galėčiau pasakyti tau, kad pakėliau ginklą už bendrą savo tėvynainių gerą, kad, nors ir skiriami vandenyno, mes visi esame vieno tėvo ir vieno kraujo vaikai ir kad vienus engianti ranka neša žalą kitiems. Bet aš atmetu visus tokius smulkius pasiteisinimus. Aš gimęs šioje šalyje ir noriu būti

jos pilietis. Mano širdis negali susitaikyti su tironų ir samdinių savivale, ir aš esu pasiryžęs kovoti su priespauda, kad ir kokiu vardu ji dangstoma ir kokiais tuščiais žodžiais teisina savo nusikaltimus.

— O, Džonai, Džonai, gal tavo žodžiai ir tinka maištininko ausiai, tačiau man jie atrodo it bepročio kliedesys. Jūs be reikalo kuriate savo naujas ir neorganizuotas valdymo ar, tikriau, ardymo formas, griaunančias visa, ką iki šiol žmonės gerbė ir kas jiems nešа taiką bei laimę. Ko verti tavo įmantrūs išvedžiojimai ir vogravimai prieš širdies balsą? Juk tik širdis pasako mums, kur mūsų namai ir kaip juos mylėti.

— Tu kalbi kaip silpna ir prietaringa moteris, Alisa,— jau ramiau tarė locmanas,— tokia, kuri įmanydama tautoms uždėtų tokias pat grandines, kokias gyvenimas uždeda silpnajai lyčiai.

— O ar yra dar šventesni ir tvirtesni ryšiai už šeimos?— paklausė Alisa.— Argi jie ne paties dievo skirti, argi tautos išauga ne iš šeimų kaip šakos iš kamieno, kol medis uždengia visą šalį? Tai senas ir šventas ryšys, kuris jungia žmogų su jo šalimi ir kurio negalima nutraukti, neužsitraukus gėdos.

Locmanas paniekinamai nusišypsojo ir, praskleidęs savo šiurkštų apsiaustą, vieną po kito ištraukė kelis daiktus, ir didžiuodamasis parodė Alisai.

— Žiūrėk, Alisa! — tarė jis.— Ir šitai tu vadini gėda? Šitame dideliame pergamento lape yra karaliaus Liudviko antspaudas ir jo paties parašas! Pažvelk ir į kryžių, kuris papuoštas deimantais ir yra dovanotas tos pačios valdingos rankos. Tokie dalykai nedalinami gėdos paženklintam žmogui, tad ar protinga vadinti „škotų piratu" žmogų, kurį savo dėmesiu laikė esant reikalinga pagerbti karaliai ir kilmingi žmonės?

— O ar tu nepelnei šito vardo, Džonai, savo negailestingumu bei piktumu? Aš galėčiau pabučiuoti tuos daiktus, kur man rodai, nors jie būtų ir tūkstantį kartų prastesni, jei jie tau būtų įteikti teisėto valdovo rankos, bet dabar jie man atrodo kaip nenuplaunamos dėmės ant tavo vardo. Kai dėl tavo geradarių, tai aš esu girdėjusi apie juos, ir man atrodo, kad karalienė galėtų imtis kokio kito darbo, užuot savo šypsena skatinusi neištikimus kitų karalių valdinius ir net savo priešus. Ir vienas dievas težino, kada jis nusigręš nuo jos

ir pakels prieš ją jos pačios liaudį. Tą valandą ji karčiai prisimins kadaise savo rankomis kursčiusi maištą.

— Tai, kad karališkoji ir gražioji Antuanetė pritarė mano pastangoms,— ne vienintelis mano apdovanojimas,— atsakė locmanas su apsimestiniu kuklumu, nors visa jo povyza bylojo apie pasididžiavimą.— Bet nesakyk nė vieno smerkiamo žodžio apie ją, nes nežinai, ką teisi. Ji garsėja ne tiek aukšta kilme, kiek geru būdu ir grožiu. Ji pirmoji iš moterų Europoje — imperatoriaus duktė, galingiausio iš galingiausių karaliaus žmona ir besišypsanti bei mylima globėja savo tautos, kuri bučiuoja jai kojas. Jos gyvenimo negali paliesti jokie priekaištai, kaip ir jokia žemiška bausmė; tai likimo ranka pakėlė ją virš visų žmogiškųjų nelaimių.

— Nejaugi likimas ją apsaugojo nuo žmogiškųjų klaidų, Džonai? Bausmė yra natūrali ir neišvengiama nuodėmės palydovė, ir jeigu ji, tiesą sakant, nėra šventoji, jai gali tekti patirti baudžiančią ranką to, kurio akyse visas jos grožis ir valdžia neturi svorio kaip oras, kuriuo ji kvėpuoja, ir yra niekas, palyginus su jo paties teisingais įstatymais! Ir jeigu tu didžiuojiesi, kad tau buvo leista pabučiuoti Prancūzijos karalienės suknios apačią ir kad buvai priimtas aukštųjų rūmų draugijoje, kur šlamėjo puošniausi apdarai, tai prisipažink bent pats sau, ar buvo jų tarpe bent viena, kuri turėjo drąsos pasakyti tau tiesą arba kurios širdies balsas sakė tą patį, ką ir lūpos?

— Be abejo, nė iš vienos negirdėjau tokių priekaištų, kokių šįvakar susilaukiau iš Alisos Danskomb, susitikęs po ilgo šešerių metų išsiskyrimo,— atsakė locmanas.

— Jeigu aš tau pasakiau šventą tiesą, Džonai, tai nepraleisk mano žodžių pro ausis, nors ir nesi įpratęs tokių girdėti. Ak! Nepamiršk, kad moteris, drįsusi priekaištauti žmogui, kurio vardas kelia siaubą visiems, gyvenantiems šioje saloje, rūpinasi ne kuo kitu, o jo amžinuoju išganymu.

— Alisa, Alisa! Tu varai mane iš proto savo paikomis šnekomis! Nejaugi aš baidyklė, kuria gąsdinamos beginklės moterys ir bejėgiai vaikai? Ką reiškia tie prie mano vardo dedami epitetai? Nejaugi tu patikėsi niekingu šmeižtu, kurio visada imasi jūsų valdovai, norėdami apjuodinti tuos, kurie stoja prieš juos, o labiausiai tuos, kuriems tai pasisekė? Mano vardas gali

kelti baimę karališkojo laivyno karininkams, bet kaip ir kodėl jis pasidarė baisus bejėgiams ir beginkliams?

Alisa Danskomb vogčiom ir kukliai dirstelėjo į locmaną daugiau už žodžius pasakančiomis akimis ir tarė:

— Nežinau, ar visa, kas pasakojama apie tave ir tavo poelgius, tiesa. Karčią ir liūdną valandą aš dažnai melsdavausi, kad baisiojo teismo dieną tau nereikėtų atsakyti net už dešimtąją dalį to, kuo esi kaltinamas. Bet aš seniai ir gerai tave pažįstu, Džonai, ir neduok dieve, kad šią iškilmingą gal paskutinio mūsų pasimatymo šiame pasauly minutę moters silpnumas leistų man užmiršti krikščioniškas pareigas. Girdėdama piktus žodžius ir baisius kaltinimus, metamus ant tavo vardo, aš dažnai galvodavau, kad tie, kurie taip žiauriai kalba, mažai pažįsta tą kaltinamąjį žmogų. Nors kartais, tikriau, beveik visada, tu būni toks ramus kaip pati lygiausia jūra, kuria tau yra tekę plaukti, vis dėlto dievas tave apdovanojo karštomis aistromis, kurios sukilusios būna panašios į uragano pašiauštus vandenis. Man sunku pasakyti, ar toli ta pikta dvasia gali nuvesti tariamų skriaudų įkiršintą žmogų, kuris pamiršo savo gimtuosius namus ir staiga įgavo jėgos išreikšti savo pyktį.

Locmanas įdėmiai klausėsi jos, ir atrodė, kad skvarbios jo akys siekia pačias ne iki galo jos išsakytų minčių šaknis. Vis dėlto jis puikiai valdėsi, ir balse buvo girdėti daugiau liūdesio negu pasipiktinimo.

— Jei kas nors gali mano akyse pateisinti tavo taikias ir nuolankias pažiūras, tai tik suvokimas, kad ir tave pikti mano priešų liežuviai paakino suabejoti mano elgesio kilnumu. Ko verta šlovė, jeigu žmogų galima šitaip apjuodinti net artimiesiems draugams? Bet gana tų vaikiškų postringavimų, jie neverti nei manęs, nei mano žygių, nei švento tikslo, kuriam atsidaviau.

— Ne, Džonai, neatsižadėk jų,— pasakė Alisa, nejučiom paimdama jo ranką.— Jie kaip rasa saulės išdegintai žolei, jie gali atgaivinti tavo jaunystės jausmus ir suminkštinti sudiržusią širdį, kuri tokia pasidarė iš blogo įpročio, o ne iš blogos prigimties.

— Alisa Danskomb,— tarė locmanas, eidamas artyn, rimtu ir iškilmingu balsu,— aš daug sužinojau šią naktį, nors ėjau čionai anaiptol ne šiuo tikslu. Tu parodei man, koks baisus yra šmeižto kvėpavimas ir koks plonas siūlelis laiko gerą žmo-

gaus vardą. Daugiau kaip dvidešimt kartų esu susidūręs su tavo valdovo samdiniais kovoje, grumdamasis po vėliava, kurią pirmas iškėliau ir kurios, ačiū dievui, nemačiau nusileidžiant nė per colį, bet per visą tą laiką aš negalėjau apkaltinti savęs nei bailumu, nei negarbingumu. Ir kaip man už tai atlyginama? Niekšingo šmeižiko liežuvis daug aštresnis už kario kardą ir palieka negyjantį randą!

— Tu niekada nekalbėjai taip teisingai, kaip dabar, Džonai, ir aš meldžiu dievą, kad jis tau atsiųstų daugiau tokių minčių,— jausmingai tarė Alisa.— Tu sakai, kad rizikavai savo gyvybe dvidešimtyje mūšių, bet pats matai, kaip mažai malonės aukščiausiasis teikia maišto dalyviams! Yra sakoma, kad pasaulis dar nematė baisesnės ir kruvinesnės kovos už šitą, kurios aidas išnešiojo tavo vardą po tolimiausius šios salos kampelius.

— Jis bus žinomas ten, kur vyks jūrų mūšiai,— pertarė ją locmanas su pasididžiavimo kupinu jauduliu, kuris pergalėjo veide beatsirandantį liūdesį.

— Ir vis dėlto šita netikra šlovė neapsaugos tavo vardo nuo pikto, ir šio pasaulio dovanos nugalėtojui nebus tolygios nugalėtųjų dovanoms. Ar tu žinai, kad mūsų maloningasis monarchas, laikydamas tavo paskutinio priešininko darbus šventais, apipylė jį savo karališkomis malonėmis?

— Taip, jis įšventino jį į riterius! —tarė locmanas, karčiai ir paniekinamai nusijuokęs.— Tegu jis vėl gauna laivą, o aš progą, ir aš pažadu jam grafo titulą, jei toks teikiamas už naują pralaimėjimą.

— Nekalbėk taip rūsčiai ir nesigirk, kad tave saugo kažkokios jėgos,— juk jos gali ir palikti tave tada, kai būsi labiausiai jų reikalingas ir mažiausiai tikėsies laimę nusigręžiant,— atsakė Alisa.— Mūšį ne visada laimi stipresnis, o lenktynes — greitesnis.

— Ar supranti, mieloji Alisa, kad tavo žodžiai turi dvejopą prasmę? Taip, mūšį ne visada laimi stipresnis. Bet sutik, kad lenktynes laimi tas, kas greitesnis. Taip, taip, dažnai bailys yra gelbėjęsis nuo manęs bėgimu! Alisa, tu nežinai nė tūkstantosios dalies tų kančių, kurias aš iškentėjau per aukštakilmius niekšus, pavydinčius nuopelnų, kurie jiems nepasiekiami, ir menkinančius šlovę tų žygių, kurių patys nedrįsta

atlikti. Aš buvau stumiamas į vandenyną kaip senas laivas. kuriam duodama beviltiška užduotis, kad, ją atlikęs, jis žūtų savo paties sukeltoje katastrofoje. Kiek klastingų širdžių džiūgavo, matydamos mano perplėštas bures ir vildamosi, jog jos nuneš mane į kartuves arba į kapą vandenyno dugne! Bet aš juos visus apvyliau.— Locmano žvilgsnis dabar buvo ne skvarbus ir tvirtas, o tiesiog degė nuo susijaudinimo, ir jis garsiai kalbėjo toliau:— Taip, aš juos skaudžiai apvyliau! Pergalės triumfas nepalyginamas su tuo džiaugsmu, kuris apima mane, pagalvojus, jog likimas taip aukštai pakėlė mane virš tų niekingų ir pasigailėtinų veidmainių. Aš prašiau, tiesiog meldžiau prancūzus, kad duotų man patį prasčiausią laivą, kad tik jis turėtų karo laivo savybes, įrodinėjau, kaip tai būtina, bet pavydas ir intrigos atėmė iš manęs tai, kas teisėtai priklauso, ir atėmė pusę mano šlovės. Jie vadina mane piratu! Jei aš vertas tokio vardo, tai turiu būti dėkingas už jį savo draugų niekingumui, o ne savo veiksmams, kaunantis su priešu.

— Sakyk, ar tos mintys neskatina tavęs, Džonai, grįžti į ištikimybės tavo karaliui ir tėvynei kelią?— dusliai paklausė Alisa.

— Pamiršk šitą kvailą mintį! — nutraukė ją locmanas, tarytum atsipeikėjęs ir graužbamasis dėl akimirkos silpnumo.— Taip visuomet būna žmonėms, išgarsėjusiems savo darbais. Bet pakalbėkim apie tai, ko tu atėjai, Alisa. Aš galiu išsigelbėti pats ir išgelbėti draugus iš šito nelemto kalėjimo, bet dėl tavo labo nenorėčiau to daryti jėga. Sakyk, kaip tą būtų galima padaryti tyliai?

— Kai ateis rytas, jūs būsit nuvesti į kambarį, kuriame pirmą kartą susitikom. Tai bus padaryta prašant mis Hovard, kuri iš gailestingumo ir užuojautos jums pareikš norą išsiaiškinti jūsų tikruosius tikslus. Jos prašymas nebus atmestas. Kol jūsų sargyba bus už durų, mes jus nuvesime pro kitas duris per fligelį prie lango, pro kurį lengvai galėsite iššokti ant žemės netoli krūmų. Toliau viskas priklausys nuo jūsų pačių sumanumo.

— O jei tas Dilonas, apie kurį kalbėjai, tikrai įtaria teisybę, kaip tuomet jūs atsakysit prieš įstatymą už pagalbą mūsų pabėgimui?

— Aš manau, kad jis nenutuokia, kas jūs esat,— tarė Alisa susimąsčiusi,— nors gali būti, jog vieną tavo draugų jis pažino. Bet jį valdo asmeniški jausmai, o ne pareiga.

— Man irgi taip pasirodė,— tarė locmanas, ir jo veide, dar taip neseniai atspindėjusiame didžiulių aistrų kovą, nušvito šypsena, ir ją galėjai palyginti su gaisro liepsna, kuri gesdama pliūpteli, paskutinį kartą apšviesdama griuvėsius.— Tas jaunasis Grifitas su savo neprotingu ūmumu išmušė mane iš tiesaus kelio, ir bus teisinga, jeigu jo dama leisis dėl jo į riziką. Bet tu kas kita, Alisa, tu šiuose namuose tik svečias, ir visai nebūtina, kad įsipainiotum į tą nelemtą istoriją. Jeigu mano vardas pagarsės užsieny, tas nevykėlis amerikietis pulkininkas Hovardas turės pasinaudoti visu karaliaus palankumu, kurį nusipirko, stodamas už tironiją, kad apgintų save nuo ministrų pykčio.

— Aš bijausi patikėti tokį svarbų reikalą savo jaunajai draugei,— tarė Alisa, purtydama galvą.

— Nepamiršk, kad ji gali pasiteisinti savo prisirišimu, o tu ar galėtum pasakyti visam pasauliui, kad vis dar su gera valia prisimeni žmogų, kurį pati vadinai tokiais gėdingais vardais?

Alisa paraudo ir vos girdimu balsu atsakė:

— Dabar nebėra reikalo skelbti visam pasauliui apie tą silpnybę, nors ji tikrai buvo.— Jos veidas dabar mirtinai pabalo, o akys užsižiebė nepaprasta liepsna.— Jie gali atimti man tik gyvybę, Džonai,— pridūrė ji,— kurią aš dėl tavęs visada pasiruošusi paaukoti!

— Alisa! — sušuko susijaudinęs locmanas,— mano geroji, mano švelnioji Alisa!

Tą lemtingą akimirką pasigirdo sargybinio beldimas į duris. Nelaukdamas atsakymo, jis įėjo vidun ir skubiai pranešė, kad damai būtina kuo greičiau išeiti. Alisa ir locmanas mėgino prieštarauti, nes norėjo tiksliau susitarti dėl būsimo pabėgimo, bet kareivis, bijodamasis bausmės, buvo neperkalbamas, ir Alisa, taip pat nenorėdama būti užklupta, sutiko. Ji atsistojo ir buvo beeinanti durų link, bet locmanas palietė jos ranką ir reikšmingai sušnibždėjo:

— Alisa, juk mes dar susitiksim prieš man paliekant šią salą?

— Mudu susitiksim rytą, Džonai,— atsakė ji tokiu pat balsu,— misis Hovard kambaryje.

Jis paleido jos ranką, ir moteris išėjo iš kambario, o nekantrusis sargybinis tuojau uždarė ir tyliai užrakino duris. Locmanas pasiklausė, kol abiejų nueinančiųjų žingsniai nutilo, paskui ėmė vaikščioti po savo mažą kambarėlį, retkarčiais sustodamas ir žvelgdamas į lekiančius debesis bei vaitojančius ąžuolus, kurie siūbavo ir mojavo šakomis, blaškomi galingo vėjo. Po keleto minučių jo paties aistrų audra nurimo, jis atgavo įprastinį šaltą protą ir ramybę. Atsisėdęs ant kėdės, kur neseniai sėdėjo Alisa, jis ėmė mąstyti apie įvairių laikų įvykius, paskui, kaip buvo įprasta jo nepavargstančiam ir veikliam protui, pradėjo svarstyti naujus ir didelius planus.

15 skyrius

S e r a s E g i u č i k a s: Aš esu didelis jautienos mėgėjas,
Ir gal dėl to mano protas darosi lyg jaučio.[1]
Š e k s p y r a s, „Dvyliktoji naktis"

Kapitono Borouklifo veidas, kuomet sargybinis įleido jį į kalinio kambarį, buvo tos pusiau sąmoningos išraiškos, kai itin skvarbus žvilgsnis kaitaliojosi su tuščiu spoksojimu. Tuomet žmogaus veidas būna panašus į balandžio mėnesio dieną, kuri čia šypsosi ir vilioja, čia staiga pasidaro apniukusi ir pilka. Ori ir iškilminga kapitono laikysena rodė, kad šitas netikėtas vizitas turi visai konkretų tikslą. Jis didingu mostu liepė sargybiniui pasišalinti, o kol šis darė duris, stovėjo, stengdamasis neprarasti pusiausvyros ir įsitempęs,

[1] Vertė A. Miškinis.

kaip būdinga girtiems, klausėsi vyrių girgždėjimo, įsmeigęs į garso šaltinį mįslingą žvilgsnį, kuriuo daugelis žmonių dangsto minčių stoką. Įsitikinęs, kad jau niekas nebesutrukdys, jis kariškai ir greitai apsisuko aplink ir atsigręžė į tą, pas kurį buvo atėjęs. Grifitas tuo metu, kaip matėme, miegojo, nors ir ne itin kietai bei ramiai; locmanas ramiai laukė apsilankymo, kurio tikriausiai tikėjosi, tačiau jų draugas, ne kas kitas, o jūrų pėstininkų būrio vadas kapitonas Manuelis, buvo aptiktas visiškai kitokioje būsenoje. Nors oras buvo vėsus, o naktis audringa, jis, nusimetęs apsiaustą ir didžiumą maskuojamųjų rūbų, sėdėjo susimąstęs ant savo antklodės ir viena ranka braukė nuo kaktos didelius prakaito lašus, o kita mėšlungišku ir mechanišku judesiu tolydžio griebdavosi už kaklo. Jis nesusivokdamas žiūrėjo į savo svečią, ir nors šiaip jo elgesys nepasikeitė, ėmė tankiau šluostytis nosine ir vis labiau spaudė savo nuogą kaklą, tarytum norėdamas įsitikinti, kiek šis gali išlaikyti.

— Sveikinu jus, drauguži,— tarė Borouklifas, netvirta eigastim prisiartinęs prie kalinio ir be ceremonijų atsisėdęs šalia.— Sveikinu, drauguži. Nejaugi karalystei gresia toks pavojus, kad džentelmenai turi vaikščioti po salą ir vilkėti mundurais incognitus, incogniti, incognitorum... Velniai rautų, visai pamiršau lotynų kalbą! Sakyk, drauguži, ar tik nebūsi iš tų torum?

Manuelis kvėpavo sunkiai, kaip ir derėjo, šitaip mankant kaklą, tačiau, atsikratęs įtarumo, jis kur kas jausmingiau, negu reikalavo sveikas protas ir aplinkybės, atsakė:

— Sakykit apie mane ką norit ir elkitės su manim kaip tinkamas, tik nepageidauju, kad kas vadintų mane toriu!

— Vadinasi, jūs ne toris! Ką gi... matyt, karo ministerija įvedė naują uniformą. Tikriausiai jūsų pulkas užsitarnavo tuos antsiuvus, šturmuodamas kokią nors plaukiojančią bateriją, o gal jūs tarnavot jūrų pėstijoje? Atspėjau?

— Taip, tai tiesa,— jau ramiau atsakė Manuelis.— Aš dvejus metus tarnavau pėstijoje, o iki tol...

— Armijoje, sausumos daliny,— pačiu laiku pertraukė Borouklifas Manuelį, kuris buvo beprisipažįstąs, kur tarnavo.— Aš pats kadaise ėjau „šuns sargybą" milordo Hou eskadros laive, bet tos tarnybos, tiesą sakant, nėra ko pavydėti. Per

dieninį patikrinimą stovėti būdavo grynas vargas, nes po pietų, kaip žinia, žmogui reikalinga tvirta žemė po kojom. Tačiau už vieno pagrobto laivo išpirką aš nusipirkau kuopos vado vietą[1] ir dabar su malonumu prisimenu tarnybą jūroje. Bet kas iš tokios sausos kalbos? Kišenėje aš turiu kibirkščiuojančios maderos butelį ir porą stiklų. Gurkšnodami ir aptarsime savo svarbius reikalus. Įkiškit ranką į mano užpakalinę kišenę, nes aš taip įpratau lygiuoti, kad pats negaliu pasiekti.

Manuelis, kuris šiaip nelabai suvokė, ką svečias nori pasakyti, šį paprastą gryna anglų kalba pasakytą prašymą suprato ir nedelsdamas tučtuojau vikriai ištraukė vieną pulkininko Hovardo apdulkėjusių butelių. Borouklifas paruošė stiklus, įgudusiu judesiu išmušė butelio kamštį ir, abiem tylint, padavė vieną pripiltą stiklą Manueliui. Abu džentelmenai beveik neatsikvėdami ištuštino savo stiklus ir taip caktelėjo liežuviais, lyg būtų iššovę dviejų užkietėjusių dvikovininkų pistoletai, nors, be abejo, tie garsai nebuvo tokie stiprūs ir grėsmingi. Tuomet šeimininkas atnaujino pokalbį.

— Mėgstu, kai butelis apdulkėjęs ir aplipęs voratinkliais, o viduje pietų saulės subrandintas vynas. Toks daiktas neslūgso skrandyje, o tuojau pat eina į širdį ir virsta pulsuojančiu krauju. Bet kaip greit aš jus pažinau! Toks sugebėjimas — mūsų amato kasdienybė. Vos tik pamatęs jus vadinamajame sargybos kambary, iš karto supratau, kas jūs per žmogus. Bet pamaniau, kad geriau suteiksiu malonumą senajam kariui, šių namų šeimininkui, leisdamas jam atlikti kvotą. Bet jus pažinau vos išvydęs. Kažkur esu jus matęs anksčiau!

Borouklifo teorija apie vyno virtimą krauju visai pasitvirtino jūros pėstininkų vadui. Kol jis ir kapitonas gėrė maderą, — tai truko, kaip skaitytojas numano, iki butelis liko tuštutėlis, — belaisvis kažkaip stebuklingai pasikeitė. Prakaito lašai liovėsi ritęsi jo kakta, kaklui taip pat nebebuvo reikalinga

---

[1] Užgrobus priešiškos valstybės laivą, admiraliteto teismas nuspręsdavo, ar pagrobimas teisėtas, ar ne. Pirmuoju atveju laivas būdavo parduodamas, o pinigai padalinami trofėjų pagrobusio laivo įgulai pagal užimamą rangą. Anglų armijoje iki 1871 metų lapkričio karininkų laipsniams buvo pardavinėjami patentai, kurių kaina priklausydavo nuo užimamų pareigų.

anksčiau aprašytoji pagalba — jis sėdėjo ramiu veidu, kuriame buvo matyti visai natūralus, esant tokioje padėtyje, susidomėjimas.

— Gal mudu ir buvome susitikę anksčiau, nes aš jau seniai tarnauju, bet vis dėlto nežinau, kur mane galėjote matyti,— pasakė Manuelis.— Ar esate kada buvęs nelaisvėje?

— Hm! Tokios nelaimės dar nepatyriau, bet kartą buvau paleistas už garbės žodį. Esu patyręs ir nepriteklių, ir šlovės, ir abejotinų pergalių, kai mes naikinome ir ėmėme į nelaisvę daugybę tikrų bei netikrų maištininkų, taip pat ir Bergoino kapituliaciją. Bet kam apie tai kalbėti? Palikim jankius ramybėje. Žinot, kur aš galėjau jus matyti? Ogi per paradą, kovoje ir po kovos, stovykloje, kareivinėse, trumpai tariant, visur, bet ne svetainėje. Taip, taip, iki šio vakaro svetainėje aš jūsų nebuvau matęs!

Manuelis gerokai nustebęs ir sunerimęs klausėsi šių gana pavojingų jo gyvybei tvirtinimų, ir, matyt, jam vėl prasidėjo gerklės traukuliai, nes tik išgėręs didelį gurkšnį, jis paklausė:

— Jūs galite prisiekti? Galite pasakyti mano pavardę?

— Galiu prisiekti prieš bet kokį krikščionišką teismą,— tvirtai atsakė Borouklifas.— Jūsų pavardė... yra... yra... Faglmenas!

— Tenutrenkia mane perkūnas, jei tai mano pavardė! — džiugiai sušuko Manuelis.

— Nesiginkit! — iškilmingai pasakė Borouklifas,— nes ką reiškia bet kuri pavardė? Vadinkite save kaip tinkamas, aš jus vis tiek pažinau. Jūsų vyriškame veide parašyta, kad esate kareivis ir kad jūsų keliai nevirpa; net abejoju, ar tie maištingieji sąnariai susilenkia atsiklaupti maldai.

— Klausykit, sere,— gana griežtai pertraukė jį Manuelis,— gana tų niekų, verčiau aiškiai sakykite, ko norite. Maištingieji sąnariai, pamanykit! Greitai ir dangus virš Amerikos bus pradėtas vadinti maištinguoju!

— Man patinka jūsų įkarštis, bičiuli,— ramiai atsakė Borouklifas,— kuris kareiviui tinka taip pat, kaip jo diržas ir šarvai. Bet senam kariui įkarštis nedaro įspūdžio. Stebiuosi, kodėl jūs taip pasišiaušėt, vos tik paliečiau jūsų pažiūras. Ko gero, nelabai stipri jūsų tvirtovė, jei pirmų linijų kareiviai kaunasi su perdėta narsa!

— Nežinau, ko ir kodėl pas mane apsilankėte, kapitone Borouklifai, jei tikrai toks jūsų rangas ir tikrai tokia pavardė,— atsargiai tarė Manuelis, suvokdamas, kad reikėtų pirma išgauti pašnekovo ketinimus, o tik paskui atskleisti savuosius.— Bet aš gerai žinau, kad elgiatės ne kariškai ir ne vyriškai, jeigu atėjot tik pasityčioti iš dabartinės mano padėties; beje, kitomis aplinkybėmis dėl to susilauktumėt nemalonumų.

— Hm,— nė kiek nesutrikęs numykė kapitonas,— matau, kad vynas jums tas pats kaip vanduo, nors pats karalius nėra ragavęs geresnio, nes Anglijos saulė negali taip lengvai prasiskverbti pro Vindzoro rūmų sienas, kaip Karolinos spinduliai pro kedro lentelėmis dengtą mansardą. Bet man vis labiau ir labiau patinka jūsų įkarštis. Taigi stokit į kovinę padėtį ir dar kartą atakuosim šitą juodą butelį, o paskui aš atskleisiu visą savo kampanijos planą.

Manuelis pirma įdėmiai pažvelgė į savo pašnekovą ir, pamatęs jo veide tik kvailoką suktumą, greitai gožiamą girto atbukimo, ramiai padarė kaip liepiamas. Išgėrus vyną, Borouklifas ėmė kalbėti atviriau:

— Jūs karys, ir aš karys. Net mano tarnas pasakys, kad jūs karys, nes tas nenaudėlis irgi buvo žygiuose ir uostė tą šlykštų paraką, į kurį pagal kažkieno pragarišką išradimą kažko primaišoma. Bet tik karininkas galėjo atpažinti karininką. Eiliniai nedėvi nei tokių marškinių, beje, gal kiek šaltokų tokiam metų laikui, nei aksominių kaklaraiščių su sidabriniais karuliais, o jų riebaluoti plaukai neskleidžia kvapnaus aliejaus aromato. Trumpai sakant — jūs karys ir karininkas.

— Prisipažįstu,— tarė Manuelis.— Aš esu kapitonas ir manau, kad galiu tikėtis deramo elgesio su savimi.

— Manau, kad vynas, kuriuo pavaišinau, tiktų ir generolui,— atsakė Borouklifas,— bet dėl to nesiginčysim. Net tokiems žmonėms, kurių protas neprašviesėja, veikiamas šių namų vaistų, turėtų būti aišku, jog jeigu karininkai vaikšto po Angliją, apsirengę inkognitorum mundurais (šiuo atveju jūrų pėstijos), tai reikia tikėtis kažkokių įvykių. Karys pirmiausia turi būti atsidavęs savo karaliui, karinei valdžiai, o paskui — moterims ir vynui. Apie karą aplink negirdėti, moterų daug, o dėl vyno, tai geras vynas dabar retenybė, be to, ir kaina nemaža. Ar aš aiškiai kalbu, drauguži?

— Kalbėkit toliau,— tarė Manuelis, nenuleisdamas nuo Borouklifo akių ir atidžiai klausydamasis kiekvieno jo žodžio bei stengdamasis suprasti, ar šis numano, kad kalba su amerikiečiu.

— En avant! Angliškai tariant — pirmyn, marš! Vadinasi, priežastis arba moterys, arba vynas. Labai malonus pasirinkimas, kai moterys gražios, o vynas skanus. Tikiuosi, kad jūs, mano mielas kapitone, ieškote ne vyno, nes tada nebūtumėt leidęsis į kelią taip netvarkingai vilkėdamas. Atleiskite, bet kas pastatys žmogui su degutuotomis kelnėmis ką nors geresnio negu portveinas? Ne, net ne portveinas! Olandiška degtinė, ta gelsvai žalsva — štai ko galite tikėtis su dabartine savo apranga.

— Ir vis dėlto aš sutikau žmogų, kuris pavaišino mane puikiausia pietinių šlaitų madera!

— O, vadinasi, jūs žinote, iš kokių šlaitų šitas brangus gėrimas? Ką gi, nuo to vynui tik dar daugiau garbės. Bet viskas vis dėlto atsitiko dėl moters, mielos, kaprizingos moters, kuriai didvyris šiandien atrodo karys su munduru, o ryt — kunigas su sutana, o kai įsimyli, tai vis viena, ar jis vilki maišu, ar aksomu. Moteris ir yra jūsų paslaptingo maskarado priežastis! Tiesą sakau, drauguži?

Tuo metu Manuelis jau suprato, kad jo gyvybei niekas negresia, ir energingai leidosi į pokalbį, nes negaluojanti gerklė senokai liovėsi jam trukdžiusi. Suktai mirktelėjęs pašnekovui ir žiūrėdamas į jį gudriu paties Saliamono žvilgsniu, jis atsakė:

— O taip! Nepasakysi, kad čia neįpainiota moteris!

— Taip ir žinojau! — tarė Borouklifas.— Jūsų prisipažinimas tik patvirtina mano gerą nuomonę apie save, kurią esu susidaręs. Jeigu jo didenybė turi ypatingą norą greičiau užbaigti tą Amerikos reikalą, tai privalo sudeginti vieną konvenciją, pakelti pareigose vieną žmogų, kurio dabar neminėsiu, ir tada mes pažiūrėsim! Bet sakykit man tiesą,— ar jums rūpi šventa santuoka, ar tik flirtas ir kupidoniški malonumai?

— Pati švenčiausia santuoka,— atsakė Manuelis taip rimtai, tarytum jau seniai būtų Himenėjo pinklėse.

— Teisybė? Ar turite pinigų?

— Pinigų?— pakartojo truputį paniekinamai Manuelis.— Argi kareivis mieliau skirtųsi su savo laisve negu su gyvybe, jeigu grandinės nebūtų iš aukso?

— Štai kur tikras kariškas požiūris! — sušuko Borouklifas.— Dievaži, matau, kad jūsų pulke yra protingų žmonių! Bet kam jums prireikė persirengti? Gal vyresnybė rūsti ir nepermaldaujama, kaip priimta sakyti? Sakykit, kam persirengėt?

— Kam persirengiau?— ramiai pakartojo Manuelis.— Nejaugi jūsų pulke meilė išsiverčia be persirenginėjimo? Pas mus tai įprastas šitos ligos požymis.

— Tai tiksliausias ir kukliausias aistros apibūdinimas, mano drauge, žygiuojantis per jūras ir sausumą! — tarė anglų kapitonas,— bet jūsų ligos labai keisti požymiai. Nejaugi jūsų išrinktoji dievina deguto kvapą?

— Ne, bet ji dievina mane ir bet kokius rūbus, kuriais jai pasirodau.

— Vėl kuklūs ir protingi žodžiai, tačiau vis dėlto jie aiškus manevras, siekiant išvengti mano atakų. Ar esat kada girdėjęs tokią vietovę kiek į šiaurę nuo čia — Gretna Griną [1], mano mielas bičiuli? Girdėjot?

— Gretna Griną?— pakartojo Manuelis, kiek sutrikęs dėl to, kad nežino.— Man rodos, tai manevrų vieta.

— Taip, tiems, kurie kenčia nuo Kupidono strėlių. Manevrų vieta! Labai vykusiai apsimetat! Na, bet seno kario taip lengvai neapmausit. Nelengva atsispirti tokiam, kuris matė ir šilto, ir šalto, mano sausasis jūreivi. Dabar klausykitės ir atsakykit, nieko neneigdamas, nes tuoj pamatysit, ką reiškia įžvalgumas. Jūs įsimylėjęs?

— Aš nieko neneigiu,— tarė Manuelis, tuoj suvokęs, kad šitaip bus saugiausia.

— Mylimoji laukia, pinigų turite, bet sēniai sako „stop"!

— Aš tyliu.

— Teisingai. Mintyse jūs sakote — marš į Gretna Griną. O pabėgti ketinate jūra.

— Jei nepabėgsiu jūra, tai esu žuvęs,— patvirtino Manuelis, vėl spausdamas ranka kaklą.

---

[1] Škotijos kaimas, kur buvo galima susituokti be visų formalumų, tik užmokėjus tam tikrą sumą sutuokiančiajam.

— Tylėkit! Nėra reikalo man aiškinti. Šiandien aš sugebu įžvelgti net pačias giliausias paslaptis. Jūsų palydovai — samdyti žmonės, gal jie net iš jūsų laivo arba vykdo locmanų pareigas šiame žygyje.

— Vienas yra iš mano laivo, o kitas mūsų locmanas,— atsakė Manuelis, pirmą sykį nė kiek nemeluodamas.

— Jūs puikiai apsirūpinęs. Dar vienas dalykas, ir tada jau aš tylėsiu. Ar ta, kurios ieškote, yra šiuose namuose?

— Ne. Bet ta vieta netoli nuo čia ir būčiau laimingas, jei...

— ...pamatyčiau ją. Dabar atidžiai klausykitės, ir jūsų noras išsipildys. Jūs dar galite eiti, ir tokį vėlų metą tai tikrai verta pagyrimo savybė. Atidarykit langą, ar įmanoma per jį nusileisti žemėn?

Manuelis padarė kaip lieptas, bet tuoj nepatenkintas pasitraukė nuo lango.

— Šokti iš čia būtų gryna mirtis. Tą galėtų padaryti tik velnias.

— Taip ir maniau,— ramiai tarė Borouklifas.— Tada nugyvensit savo amžių Šventosios Rutos vienuolyne drauge su šituo garbinguoju džentelmenu, nes tik pro šitą skylę galite išplasnoti savo meilės sparnais.

— Bet kaip? Tai neįmanoma.

— Taip tik atrodo. Jūsų pasirodymas čionai sukėlė namuose nemaža bruzdesio, ir kai kuriuos gyventojus apėmė kvaila pavojaus nuojauta bei tuščias smalsumas. Jie bijosi maištininkų, bet mes gerai žinome, kad maištininkams namie trūksta kareivių, tai iš kur jie ims jų tiek, kad galėtų pasiųsti čionai? Jūs norite patekti į saugią vietelę, aš noriu padėti nelaimės broliui. Tegu visi mano, kad jūs pabėgot pro langą — nesvarbu kaip. Sekdamas paskui mane, praeisite pro sargybinį ir ramiai iškeliausite savo keliais nuosavomis kojomis, kaip ir dera kiekvienam mirtingajam.

Tokia jų draugiško, bet keisto pokalbio baigtis pranoko visus Manuelio lūkesčius, jis tuoj pat užsimetė tuos rūbus, kurie anksčiau taip slėgė, ir greičiau, negu mes tai aprašėme, buvo pasiruošęs žygiui. Tuo tarpu kapitonas Borouklifas atsistojo visai vertikaliai ir susidrausminęs įsakė sau šitaip laikytis. Pajutęs, kad stovi gerai, jis mostu liepė kaliniui eiti pirmyn. Manuelis tuoj atidarė duris, ir abu išėjo į galeriją.

— Kas čia?— uoliai ir griežtai paklausė sargybinis, stengdamasis kompensuoti savo ankstesnį aplaidumą.

— Eikite tiesiai, kad jis jus pamatytų,— filosofiškai ramiai tarė Borouklifas.

— Kas čia eina?— pakartojo sargybinis, pakėlęs muškietą, kurios žvangesys nuaidėjo tarp plikų sienų.

— Eikite zigzagais,— pridūrė Borouklifas,— kad nepataikytų, jeigu šaus.

— Dar nušaus, šitaip kvailiojant,— sumurmėjo Manuelis.— Čia savi, drauge ir jūsų karininkas.

— Sustot! Tegu karininkas ateina ir pasako slaptažodį,— tarė sargybinis.

— Tai daug lengviau pasakyti, negu padaryti,— pasipriešino Borouklifas.— Pirmyn, misteri sausasis jūreivi, jūs einate kaip laiškininkas, ženkit į priekį ir pasakykit magišką žodį „Ištikimybė", nes tai nuolatinis šių namų slaptažodis, kurį kareiviams įvedė mano šeimininkas. Tada galėsit laisvai praeiti ir. . .

Manuelis jau buvo bežengiąs pirmyn, bet pagalvojęs sugrįžo ir paklausė:

— O kaip mano pagalbininkai jūreiviai? Be jų aš nieko nepadarysiu!

— Teisingai! Raktai yra duryse, kad aš galėčiau įeiti,— atsakė anglas.— Atrakinkit ir išleiskit savo draugus.

Manuelis kaip žaibas atsidūrė Grifito kambaryje, trumpai paaiškino draugui visą padėtį, išėjo koridoriun ir vėl dingo locmano kambary.

— Eikit paskui mane ir elkitės kaip visuomet,— sušnibždėjo jis.— Pasikliaukit manimi.

Locmanas atsistojo ir neklausinėdamas ramiai padarė kaip liepiamas.

— Dabar aš pasiruošęs,— pasakė Manuelis, kai visi priėjo prie Borouklifo.

Per tą trumpą laiko tarpą sargybinis ir kapitonas stovėjo nejudėdami ir pagal karišką discipliną žiūrėjo vienas į kitą: sargybinis — stengdamasis pademonstruoti savo budrumą, kapitonas — laukdamas sugrįžtant jūreivio. Dabar kapitonas liepė Manueliui eiti pirmam ir pasakyti sargybiniui slaptažodį.

— Ištikimybė,— sušnibždėjo Manuelis, prisiartinęs prie sargybinio. Bet sargybinis turėjo laiko pagalvoti ir, matydamas, kokioje būklėje yra jo karininkas, nesiryžo praleisti suimtųjų. Truputį palūkėjęs, jis tarė:

— Prieikit arčiau, draugai.— Visiems keturiems prisiartinus, jis užtvėrė kelią muškietos durklu ir pasakė:— Suimtieji pasakė slaptažodį, kapitone Borouklifai, bet aš nesiryžtu jų praleisti.

— Kodėl?— paklausė kapitonas.— Argi čia nėra manęs, kvaily? Nepažįsti savo karininko?

— Ne, sere, aš pažįstu jūsų malonybę ir labai gerbiu, bet mane čia pastatė seržantas ir įsakė jokiu būdu neišleisti šitų žmonių.

— Štai kas yra gera drausmė,— tarė Borouklifas, smagiai nusijuokęs.— Aš žinojau, kad šis vaikinas paklausys manęs tiek, kiek gavęs įsakymą štai iš ano žibinto. Na, mano bičiuli sausasis jūreivi, ar jūsų draugai irgi taip pat šauniai išmokyti?

— Ką reiškia tie kvaili pokštai? — piktai paklausė locmanas.

— O aš maniau, kad dabar atėjo mano eilė pasijuokti iš jūsų,— pasakė Manuelis, tarytum užsikrėtęs kapitono juoku.— Mums tokie dalykai gerai pažįstami, ir mūsų pačių pulke taip pasitaiko. Ką gi, jei sargybinis neklauso jūsų, tai paklausys seržanto. Liepkit pašaukti jį, ir tegu jis įsako sargybiniui praleisti mus.

— Matau, kad jūsų gerklė vėl negaluoja,— tarė Borouklifas,— reikės dar vieno butelio to tauriojo vyno. Tuojau bus. Sargybini, atidaryk langą ir šūktelk seržantą.

— Tai pražudys mus,— sušnibždėjo locmanas Grifitui.

— Paskui mane,— atsakė jaunasis jūreivis. Sargybinis buvo besisuką vykdyti paliepimo, bet tą akimirką Grifitas puolė pirmyn ir išplėšė iš kareivio rankų muškietą; gavęs stiprų smūgį buože į nugarą, sargybinis nugriuvo ant grindų, o Grifitas, atstatęs ginklą, sušuko:

— Pirmyn! Dabar jau galim prasimušti kelią.

— Bėgam,— tarė locmanas, peršokęs per gulintį kareivį, su žibančiu durklu vienoje rankoje ir pistoletu kitoje.

Manuelis tuoj atsidūrė šalia jo taip pat apsiginklavęs, ir visi trys kartu išbėgo iš namo laukan, nesutikę nieko, kas būtų galėjęs sutrukdyti.

Borouklifas vytis neturėjo jėgų ir buvo taip apstulbęs nuo piktadarystės, kad tik po keleto minučių atgavo kalbos dovaną, kurią prarasdavo tikrai retai. Kareivis irgi atsipeikėjo bei atsistojo, ir abu ilgai stovėjo, be žodžių užjaučiamai žiūrėdami vienas į kitą. Pagaliau sargybinis paklausė:

— Ar paskelbti aliarmą, jūsų didenybe?

— Manau, kad geriau nereikia, Pitersai. Tie jūros pėstininkai nelabai nutuokia apie dėkingumą ir geras manieras.

— Tikiuosi, kad jūsų didenybė prisimins, jog aš sąžiningai ėjau pareigas ir buvau nuginkluotas, kai vykdžiau jūsų įsakymą.

— Aš nieko neprisimenu, Pitersai, žinau tik tiek, kad su mumis pasielgta niekšiškai, ir tas džentelmenas jūreivis turės man už tai atsiskaityti. Nagi užrakink duris, kad viskas atrodytų lyg niekur nieko ir...

— Ak! Jūsų didenybe, tai ne taip lengva padaryti, kaip jums atrodo. Neabejoju, kad ant mano nugaros atsispaudusi visa muškietos spyna ir bus kuo aiškiausiai matoma.

— Tai ir spoksok į tą atspaudą, jei tau taip patinka, bet žiūrėk, kad tylėtum, kvaily. Štai tau krona tvarsčiams. Aš girdėjau, kaip tas išgama numetė ant laiptų tavo muškietą. Eik, susirask ją ir grįžk į postą, o kai būsi pakeistas, elkis lyg nieko nebūtų atsitikę. Atsakysiu aš.

Kareivis padarė kaip įsakytas, ir, jam grįžus su ginklu, jau gerokai prablaivėjęs Borouklifas nuėjo į savo kambarį, murmėdamas prakeiksmus, plūsdamas „jūros pėstininkus bei visą jų padermę" ir draugystę su jūreiviais.

16 skyrius

Žiūrėk, žiūrėk, pakilo jau kurapkų pulkas,
Jau šunes paleisti ir sakalai padangėj,
Nuo šiol aš atsidavęs tik medžioklei,
Gana mieguisto snaudulio ir sustingimo.

Likusią nakties dalį Borouklifas miegojo sunkiu pagirių miegu ir kitą rytą pabudo vėlai, tik pažadintas atėjusio tarno. Kapitonas atsisėdo lovoje, kaip dera tokiais atvejais, pasitrynė akis ir griežtai atsisuko į tarną, tarytum norėdamas jį apkaltinti smerktinu nusižengimu.

— Kaip tau atrodo, asile, juk aš uždraudžiau seržantui Driliui mušti būgnus, kol mes gyvename svetinguose pulkininko namuose? Jis nepageidauja manęs klausyti? O gal jam atrodo, jog būgno tratėjimas, aidintis vingiuotais vienuolyno koridoriais — puiki muzika, liūliuojanti miegančius jo gyventojus?

— Man atrodo, sere,— tarė tarnas,— kad paties pulkininko noru buvo duotas įsakymas mušti pavojaus signalą.

— Velniai griebtų! Matyt, senukui patinka retkarčiais pakutenti savo ausis pažįstamais garsais. O gal jis kartu su sargybos paradu surengė ir savo galvijų apžiūrą? Aš girdžiu tokį kanopų bildesį, tarytum šitie namai būtų antras Nojaus laivas ir visi aplinkinių laukų žvėrys bei gyvuliai veržtųsi čionai.

— Tai tik dragūnų būrys, jojantis į kiemą, sere, kur juos pasitiks pulkininkas.

— Į kiemą? Dragūnai?— pakartojo Borouklifas apstulbęs.— Nejaugi senis mano, kad dviejų dešimčių mano šaunuolių neužtenka apginti šitam senam varnos lizdui nuo vaiduoklių ir šiaurės rytų vėjų? Jam dar reikia kavalerijos? Hm! Matyt, šitie džentelmenai su botfortais jau nugirdo apie pietų Karolinos maderą.

— O ne, sere! — sušuko sargybinis,— tai būrys, kurio vakar vakare išjojo Dilonas, kai jūs suėmėt tuos tris piratus.

— Suėmiau? Piratus?— pakartojo Borouklifas, vėl trindamasis akis, bet dabar kur kas labiau susimąstęs.— Taip, taip, prisimenu, kad liepiau užrakinti tris įtartinus nenaudėlius, bet kodėl Dilonui arba dragūnams turėtų rūpėti tie vyrukai?

— Nežinau, sere, bet apačioje visi šneka, kad jie sąmokslininkai ir kolonijos maištininkai arba persirengę generolai ir toriai. Sako, vienas jų esąs generolas Vašingtonas, dar kiti šneka, kad visi trys jankių parlamento nariai, atvykę pasimokyti gerų angliškų papročių.

— Vašingtonas! Kongreso nariai! Eik, eik, tamsuoli, ir sužinok, kiek žmonių tame dragūnų būry ir kiek laiko jie čia žada būti. Palauk! Atnešk arčiau mano drabužius. O dabar eik ir padaryk kaip liepiau. Jeigu dragūnų vadas teirausis manęs, perduok jam mano pagarbą ir pasakyk, kad tuojau pats ateisiu. Na, eik!

Išėjus tarnui, kapitonas ėmėsi rytinio tualeto, garsiai svarstydamas galvoje besiklostančias mintis:

— Aha! Statau karininko algą prieš pusę jaunesniojo karininko algos, kad kas nors iš tų tinginių, kurie temoka kariauti, apsižergę keturkojį, suuodė apie „pietų šlaito" vyną. „Pietų šlaitas"! O šitą bičiulį jūreivį, ko gero, reikės per Londono laikraštį pasikviesti išsiaiškinti. Jeigu jis garbingas žmogus, tai nesislapstys po tuo savo inkognito ir susitiks su manim. O jei nepasiseks, tai nujosiu tiesiai į Jarmutą ir iškviesiu dvikovon pirmą pasitaikiusį tos jų padermės niekšelį. Po velnių! Kas yra matęs, kad karys ir džentelmenas kada taip būtų įžeistas? Kad kaip nors sužinojus jo pavardę! Jeigu ta istorija pasklis plačiau, tai aš būsiu vietoj užstalės anekdoto, kol kada nors atsiras dar didesnis kvailys. Reikės kokių penkių dvikovų, kol atgausiu gerą vardą. Ne, ne, savo pulke reikės tylėti apie tą kvailą nuotykį, geriau atsiskaitysiu su kokiu nors jūrų pėstininku — taip bus teisingiau. Kad tik tas niekadėjas Pitersas neišplepėtų, kaip buvo išvelėtas muškietos buože! Net negaliu išperti jo už tai. Bet jeigu aš neišprausiu jo, pasitaikius pirmai progai, tai visiškai nemoku pulko sąskaitų suvedimo meno.

Užbaigęs šitą monologą, kuris puikiai atspindi jo minčių tėkmę, Borouklifas jau buvo pasiruošęs priimti atvykėlius. Prie durų Borouklifas sutiko namų šeimininką pulkininką Ho-

vardą, kuris apie kažką rimtai kalbėjosi su jaunu vyru kavaleristo uniforma. Pulkininkas kreipėsi į Borouklifą:

— Labas rytas, mano gerbiamas sergėtojau ir gynėjau! Turiu naujienų jūsų ištikimoms ausims. Atrodo, kad mūsų kaliniai yra persirengę karaliaus priešai. Kapitone Borouklifai, leiskite pristatyti jums kornetą Ficdžeraldą iš lengvosios kavalerijos pulko.— Kol abu karininkai pažindinosi, pulkininkas tarė:— Kornetas maloningai sutiko atvykti čionai su savo būriu ir lydėti niekšus iki Londono ar kurios kitos vietos, kur bus pakankamai gerų bei ištikimų karininkų surengti karo teismui ir nubausti juos kaip šnipus. Kristoferis Dilonas, mano šaunusis giminaitis Kitas, iš pirmo žvilgsnio perkando juos, o jūs ir aš kaip du naivūs berniukai dar manėme, jog iš tų niekšų gali išeiti karaliaus kariai. Bet Kitas turi tokią akį ir galvą, kuria apdovanotas toli gražu ne kiekvienas. Štai kam vieta anglų teisme!

— Iš širdies to linkiu, sere,— tarė Borouklifas rimtu tonu, norėdamas pabrėžti savo sarkazmą, bet sykiu prisimindamas nakties įvykius, kuriuos dar reikės paaiškinti.— Tačiau kuo remdamasis misteris Kristoferis Dilonas mano, jog tie trys jūreiviai yra ne tie, kuriais dedasi?

— Nežinau, bet galiu prisiekti savo galva, kad jis turi rimtą ir tvirtą pagrindą,— pasakė pulkininkas.— Kitas yra iš tų, kurie visuomet turi pagrindą, ir tai, kaip žinia, yra jo profesijos esmė. Jis mokės tinkamai išdėstyti savo motyvus tam skirtoje vietoje. Bet jums, džentelmenai, be abejo, yra žinoma, jog juristai ne visada gali kalbėti taip atvirai ir drąsiai kaip kariškiai, jei nenori pakenkti savo paties pradėtam dalykui. Ne, ne, patikėkit mumis, Kitas turi pagrindą ir atėjus laikui jis jį atskleis.

— Vadinasi,— atsainiai tarė Borouklifas,— mes ne be reikalo pastatėm tokią stiprią sargybą. Pulkininke Hovardai, jūs, rodos, minėjote man, kad langai yra tokiame aukštyje, jog pro juos pabėgti neįmanoma, tad lauke sargybos aš nestačiau.

— Nėra ko baimintis, mano drauge,— sušuko šeimininkas.— Jeigu jūsų vyrai neužmigo, užuot stovėję poste, jie niekur nedingo, bet kadangi kalinius reikia kuo greičiau išgabenti iš čia, kol jų nepasiekė civilinės valdžios ranka, tai eime į galinį fligelį ir išleiskime tuos šunis iš būdų. Kol mes pusryčiausi-

me, dalis kavaleristų nulydės juos į kalėjimą. Būtų ne itin išmintinga atiduoti juos civiliams, kurie retai geba nustatyti tikrą nusikaltimo dydį.

— Atleiskite man, sere,— tarė jaunasis kavaleristų vadas.— Iš misterio Dilono žodžių aš supratau, kad mes galime susidurti su nedideliu priešo būriu, ir tai man būtų buvę kur kas maloniau, negu lydėti kalinius. Be to, sere, karalystės įstatymai garantuoja asmeniui teismą, sudarytą iš jam lygių, ir aš jokiu būdu nesiryšiu imtis gabenti tuos žmones į kalėjimą, kol jie nepabuvos teisme.

— O! Jūs kalbate apie ištikimus ir dorus asmenis,— tarė pulkininkas,— ir tai teisybė, bet priešams ir išdavikams šios privilegijos netaikytinos.

— Visų pirma turi būti įrodyta, kad jie tokie yra, o paskui galima skirti bausmę, priklausančią už nusikaltimus,— atkirto jaunuolis, kuris jautėsi gana tvirtai, nes tik prieš metus buvo baigęs juridinius mokslus.— Jei aš imsiuos saugoti suimtuosius, tai tik tam, kad nugabenčiau juos į civilinį teismą.

— Eime, aplankysime tuos kalinius,— tarė Borouklifas, norėdamas užbaigti ginčą, kuris darėsi vis karštesnis ir, kaip jis žinojo, buvo visai beprasmiškas.— Gal jie savo noru stos po mūsų valdovo vėliava, ir tada nebereikės jokių ypatingų priemonių, nebent įprastos drausmės.

— Žinoma, jeigu tik jiems padėtis leis žengti tokį žingsnį,— atsakė jaunasis kornetas.— Būčiau labai patenkintas, jei viskas šitaip išsispręstų. Tikiuosi, kapitonas Borouklifas sutiks, kad... dragūnų pulkas yra šiek tiek nusipelnęs ir kad mūsų antrame eskadrone kaip tik trūksta keleto vyrų.

— Manau, kad dėl to susitarsime labai lengvai,— atsakė kapitonas.— Abu pasiimsime po vieną, o dėl trečiojo mesime monetą. Seržante! Eikš su mumis atiduoti kalinių ir paleisti sargybinio.

Visiems nuėjus link užpakalinio fligelio, pulkininkas Hovardas tarė:

— Aš neabejoju kapitono Borouklifo įžvalgumu, bet iš Kristoferio Dilono žodžių supratau, jog bent vienas suimtųjų — ne paprastas kareivis. Tuo atveju jūsų ketinimai būtų neįgyvendinami.

— O kuo jis mano esant tą džentelmeną?— paklausė Borouklifas.— Persirengusį Burboną, o gal slaptą maištininkų kongreso atstovą?

— Ne, ne, daugiau jis nieko nesakė. Mano giminaitis Kitas moka tylėti, kol miledi Justicija dar nebūna paruošusi savo svarstyklių. Yra žmonių, apie kuriuos galima pasakyti, jog tai apsigimęs kareivis. Prie tokių aš priskirčiau Kornvalio grafą, kuris taip sėkmingai spaudžia maištininkus abiejose Karolinose. Kitiems pati gamta liepė būti šventaisiais žemėje, pavyzdžiui, jų šviesybės Kenterberio ir Jorko arkivyskupai. Dar kiti žmonės į viską žiūri smalsiomis, bešališkomis ir nesavanaudiškomis akimis, ir prie jų, mano nuomone, priskirtinas aukščiausias teisėjas Mensfildas ir mano giminaitis Kristoferis Dilonas. Aš tikiuosi, džentelmenai, kad, karališkajai armijai sutriuškinus maištą, jo didenybės ministrams kils būtinybė įvesti kolonijose pero titulą, idant būtų galima apdovanoti ištikimuosius ir turėti politinę priemonę užkirsti kelią nepasitenkinimui ateityje. Tuo atveju aš tikiuosi pamatyti savo giminaitį su šermuonėlio mantija kaip teisėją ir perą.

— Jūsų viltys, gerbiamasis sere, visai pagrįstos, ir aš neabejoju, kad jūsų giminaitis vieną dieną bus visai ne tas, kas yra, nors ir dabar turi ganėtinai nuopelnų,— tarė Borouklifas.— Galite tuo neabejoti, sere. Spręsdamas iš jo uolumo, aš neabejoju, kad ateis toks laikas, kuomet įstatymas užims savo deramą vietą, ir tada misteris Dilonas išmokys mus, kaip reikia šturmuoti gyvenimo aukštumas, nors šiuo metu nesiryžtu spręsti, kokiu titulu jis tada bus garsus.

Pulkininkas Hovardas buvo perdėm paskendęs savo mintyse apie karą ir apie viską apskritai, tad nepastebėjo dviprasmiškų žvilgsnių, kuriais persimetė abu karininkai, ir nuoširdžiai atsakė:

— Aš daug apie tai galvojau ir nusprendžiau, kad, turėdamas nedidelį ūkį prie upės, jis galėtų gauti Pidės[1] barono titulą.

— Barono?— pakartojo Borouklifas.— Man atrodo, kad Naujojo pasaulio didžiuomenė žiūrės iš aukšto į nuvalkiotus ir pabodusius Senojo pasaulio titulus, mano šeimininke. Jie, manding, atsisakys visokių baronų, hercogų ir grafų. Nemirtin-

[1] Upė, tekanti per Pietų Karolinos valstiją.

gasis Lokas įtempė savo aštrų protą ir aprūpino mus vardais, atitinkančiais mūsų tikrąją padėtį ir valstybės papročius... O štai ir pats Pidės kacikas visoje savo didybėje!

Kol Borouklifas kalbėjo, jie užlipo akmeniniais laiptais, vedančiais į antrąjį aukštą, kur turėjo būti kaliniai; tuo metu pirmojo aukšto koridoriuje pasirodė Dilonas, kurio niūriame ir rimtame veide vis dėlto buvo matyti klastingo žmogaus pasitenkinimas, įvykdžius savo slaptą užmojį. Per naktį sargybiniai kelis kartus pasikeitė, ir dabar poste vėl stovėjo tas pats kareivis, ėjęs pareigas per Grifito ir draugų pabėgimą. Žinodamas tikrąją padėtį, jis stovėjo atsipalaidavęs, atsirėmęs nugara į sieną, stengdamasis bent tuo atlyginti sau už tai, kad naktį nepavyko nusnūsti, bet, pasigirdus žingsniams, vėl išsitempė, idant atrodytų patikimas ir budrus pareigų vykdytojas.

— Na kaip, drauguži?— sušuko Borouklifas.— Ką veikia suimtieji?

— Manau, kad miega, jūsų prakilnybe, nes nuo to laiko, kai pakeičiau paskutinį sargybinį, negirdėjau jokio triukšmo.

— Vyrai pavargę, tai kodėl nepamiegojus tokiuose patogiuose kambariuose?— atsakė kapitonas.

— Pakelk šautuvą, asile, ištiesink pečius ir nesirangyk kaip krabas arba kaip naujokas kapralas. Ar nematai, kad ateina kavalerijos karininkas? Nori užtraukti gėdą savo pulkui?

— Ak, jūsų didenybe, vienas dievas težino, ar aš kada begalėsiu ištiesinti pečius.

— Nusipirk dar vieną tvarstį,— tarė Borouklifas, įbrukęs jo delnan šilingą.— Ir atmink — tu nieko nežinai, išskyrus savo pareigas.

— Tikriau sakant, jūsų malonybe...

— Klausyti manęs ir tylėti. Na štai, ateina seržantas su sargybiniu tavęs pakeisti.

Visi atėjusieji pirmiausia sustojo kitame koridoriaus gale, praleisdami seržantą ir keletą kareivių, kurie pagal visas taisykles pakeitė sargybinį ir paskui visi kartu nuėjo prie suimtųjų kalinių. Dilonas parodė į vienas duris ir su pikta pašaipa tarė:

— Pirmiausiai atidaryk šitas, misteri seržante, šiame narvely sėdi pats reikalingiausias žmogus.

— Ramiau, ramiau, milorde aukščiausiasis teisėjau ir galingasai kacike,— tarė kapitonas.— Dar neatėjo valanda sušaukti prisiekusiuosius storapilvius jomenus, ir niekas kitas be manęs neturi teisės įsakinėti mano kareiviams.

— Turiu pasakyti, kad jūs perdėm griežtas, kapitone Borouklifai,— tarė pulkininkas,— bet aš atleidžiu, nes gerbiu karišką drausmę. Taip, Kitai, šias pareigas teks patikėti kariškiams. Tačiau neverta nekantrauti, giminaiti, aš neabejoju, jog ateis valanda, kai jūsų rankose bus teisingumo svarstyklės ir galėsite patenkinti savo ištikimybės jausmą, susidorodamas su daugeliu išdavikų. Po perkūnais! Tokiu atveju net aš pats, ko gero, sutikčiau būti už budelį!

— Aš galiu sutramdyti savo nekantrumą, sere,— atsakė Dilonas apsimestinai kukliai ir labai tvardydamasis, nors jo akys žibėjo iš nesuvaldomo džiaugsmo.— Atsiprašau kapitoną Borouklifą, jei mano noras pastatyti civilinę valdžią virš karinės įžeidė jo teises.

— Matote, Borouklifai! — sušuko karštai pulkininkas.— Šis vyras visuomet vadovaujasi įgimtu teisėtumo bei įstatymo jausmu. Mano įsitikinimu, neįmanoma, kad toks protingas žmogus kada nors taptų išdaviku. Na, bet mūsų laukia pusryčiai, o misteris Ficdžeraldas gerokai pajodinėjo vėsų rytą, tad greičiau užbaikim visą šį reikalą.

Borouklifas leido seržantui atidaryti duris, ir visi netrukus įžengė į tuščią kambarį.

— Jūsų kalinys pabėgo! — sušuko kornetas, pamatęs, kad kambarys tuščias.

— Ne, taip negali būti, neturi būti! — suriko Dilonas, drebėdamas iš pykčio, įdūkusiomis akimis šaudydamas aplinkui.— Tai išdavystė, neištikimybė karaliui!

— Kieno, misteri Kristoferi Dilonai?— paklausė Borouklifas, suraukęs kaktą ir košdamas žodžius pro sukąstus dantis.— Tegu tik kas nors pamėgina apkaltinti mano pulko kareivį išdavyste!

Būsimasis teisėjas bemat suprato, kad perlenkė lazdą ir kad reikia numaldyti savo pyktį, tad, tarytum mostelėjus burtininko lazdele, vėl pasidarė veidmainiškai nuolankus:

— Pulkininkas Hovardas supras mano sukilusius jausmus, kai aš pasakysiu jam, kad štai šiame kambary šią naktį buvo žmo-

gus, užtraukęs gėdą jo vardui ir visai šaliai bei išdavęs karalių. Tas žmogus — Edvardas Grifitas iš sukilėlių laivyno.

— Ką?— sušuko pulkininkas krūpteldamas.— Nejaugi šitas jaunįklis drįso savo kojomis suteršti Šventosios Rutos vienuolyno slenkstį? Bet jūs kliedite, Kitai, jis nebūtų ryžęsis taip padaryti.

— Pasirodo, ryžosi, sere,— atsakė Dilonas.— Nors jis, be abejo, buvo užrakintas šiame kambary, dabar jo čia nėra. O pro tą langą, nors jis ir atviras, pabėgti tikrai neįmanoma, netgi kam nors padedant.

— Jeigu būčiau žinojęs, kad šitas įžūlus berniūkštis išdrįs šitaip pasielgti,— sušuko pulkininkas,— tai, nepaisydamas metų, pats būčiau pakėlęs ginklą ir nubaudęs už tokį negirdėtą niekšiškumą. Kaip? Ar negana to, kad jis įsibrovė į mano namus Karolinoje ir, pasinaudojęs to meto sąmyšiu, norėjo atimti iš manęs pačią didžiausią brangenybę? Taip, džentelmenai, jis norėjo pagrobti mano brolio Hario dukterį! Bet išlipti su tuo pačiu ketinimu į šitą šventą salą, išduodant karalių, kuriam buvo neištikimas ir anksčiau... Ne, ne, Kitai, tavo atsidavimas apakino tave, jis niekad neišdrįstų taip padaryti!

— Paklausykite, sere, ir tuojau patikėsite,— švelniai atsakė Kristoferis.— Aš nesistebiu, kad jūs netikite, bet kadangi teisingumo siela yra geras įrodymas, aš negaliu jo nepaisyti. Jūs žinote, kad du laivai, iš nusakymo panašūs į tuos pačius, kurie nedavė mums ramybės Karolinoje, keletą dienų buvo matomi pajūryje, ir ta priežastis paskatino jus prašyti kapitono Borouklifo pagalbos. Išgirdę, kad šie laivai įplaukė į seklumas, sekančią dieną prie vienuolyno sugauname tris vyrus jūreivių drabužiais. Jie suimami, ir vieną jų iš balso, sere, aš atpažįstu esant išdaviką Grifitą. Jis buvo persirengęs, ir gana vykusiai, bet kai žmogus visą savo gyvenimą yra paskyręs teisybės ieškojimui,— labai kukliai užbaigė Dilonas,— tai jį sunku apgauti tokiais dalykais.

Pulkininkui Hovardui šie samprotavimai padarė didžiulį įspūdį, o po paskutinių žodžių jam nebeliko nieko kito, tik sutikti su giminaičio nuomone. Borouklifas irgi klausėsi, didžiai susidomėjęs, iš apmaudo kramtydamas lūpas. Dilonui baigus kalbėti, jis sušuko:

— Galiu prisiekti, kad vienas jų buvo rikiuotės kareivis.

— Nieko nuostabaus, mano drauge,— tarė Dilonas,— nes šitas išsilaipinimas, be abejonės, turėjo kokį nors piktą tikslą, ir Grifitas negalėjo eiti vienas be pagalbos. Man atrodo, kad jie visi trys yra karininkai, o vienas — jūros pėstininkų vadas. Be abejonės, jie išlipo į krantą ne vieni, todėl, suprasdamas, jog kažkur netoliese tūno jų kareiviai, leidausi ieškoti pastiprinimo.

Dilono samprotavimai buvo tokie įtikinami ir teisingi, jog Borouklifas norom nenorom turėjo su tuo sutikti, ir net truputį pasitraukė į šalį, kad kas nepastebėtų sutrikimo, kuris neabejotinai atsispindėjo paprastai nejudriame plytos raudonumo jo veide.

— Tai šuo! — sumurmėjo jis.— Vadinasi, jis tikrai karininkas, tik išdavikas ir priešas. Įsivaizduoju, kaip jis mėgausis, linksmindamas savo draugužius maištininkus ir pasakodamas, kaip užpylė šalto vandens kibirą už nugaros kažkokiam kapitonui Borouklifui, kuris tuo metu pylė į jo maištingąją gerklę puikiausią Karolinos maderą. Ko gero, reikės keisti savo raudoną švarką į mėlyną, kad galėčiau susitikti tą suktą niekšą jo paties stichijoje ir dar kartą aptarti su juo viską. Na, seržante, ar kiti du yra?

— Jie irgi pabėgo, jūsų didenybe,— atsakė seržantas, ką tik grįžęs iš kitų dviejų kambarių.— Jeigu tai ne paties velnio darbas, tai mano protas neišneša, kaip jie tai padarė.

— Pulkininke Hovardai,— niūriai tarė Borouklifas,— liepkite nuimti nuo stalo staltiesę ir puikiąją maderą, kol aš neatkeršysiu bėgliams. Aš esu įžeistas ir nedelsdamas leisiuosi ieškoti, kaip atsilyginti. Pasiimk, Drilai, dalį kareivių vienuolyno apsaugai, pavalgydink visus, o paskui mušk pavojaus signalą — išeinam į žygį. . . Taip, mano mielasis pulkininke, po nelemtojo Karolio Stiuarto laikų tai bus pirmas karas pačioje Anglijos širdyje.

— Och, tas maištas, maištas! Prakeiktas, nelemtas, nuodėmingas maištas, kaip visada sukeliantis baisias nelaimes! — sušuko pulkininkas.

— Ar nevertėtų man greičiau pamaitinti žmones bei arklius ir padaryti nedidelį reidą pakrante?— paklausė kornetas.— Gal kur sutiksime bėglius arba dalį jų būrio.

— Jūs atspėjote mano mintis,— pasakė Borouklifas.— O Pidės kacikas, užrakinęs vartus, užramstęs langus ir apginklavęs tarnus, galės puikiausiai atremti priešo antpuolį, jei bus sugalvota atakuoti mūsų tvirtovę. O kai jis atsigins, aš pasistengsiu atkirsti priešui kelią.

Dilonui šitas pasiūlymas ne itin patiko, nes jis buvo beveik tikras, jog Grifitas, vaduodamas savo mylimąją, pamėgins užpulti vienuolyną. O šio įstatymininko kraujyje nebuvo nė lašo kareiviško narsumo. Tiesą sakant, kaip tik ši savybė ir paskatino naktį joti pastiprinimo patį, o ne pasiųsti kurjerį. Tačiau pulkininkas Hovardas išvadavo jį nuo būtinybės ieškoti preteksto atsisakyti nuo pavojingo uždavinio. Baigus Borouklifui kalbėti, pulkininkas sušuko:

— Kapitone Borouklifai, vienuolyno gynyba teisėtai priklauso man, ir priešui bus nelengva su manimi susidoroti! O Kitui geriau bus išbandyti savo jėgas atvirame lauke. Eime pusryčiauti, o paskui tegu jis joja su dragūnais rodyti kelio, kuriame bus nemaža pavojų.

— Gerai, eime pusryčiauti,— sutiko kapitonas.— Aš visiškai pasitikiu naujuoju tvirtovės vadu, tegyvuoja kacikas kovos lauke! Mes einame paskui jus, mano garbusis šeimininke.

Pusryčiai truko neilgai. Džentelmenai maistą valgė paskubomis, kaip daro žmonės, valgantys jėgų palaikymui. Paskui visi namai virto gyvos veiklos arena. Kareiviai buvo išrikiuoti ir patikrinti, Borouklifas paliko keletą jų saugoti namus, pats stojo nedidelio būrio priešaky ir skubiu žingsniu išžygiavo pro vartus. Dilonas patenkintas atsisėdo ant vieno geriausių pulkininko Hovardo arklių, nes žinojo, kad tuomet galės jaustis pats savo likimo šeimininkas. Jo širdis virpėjo iš begalinio noro pražudyti Grifitą, tačiau ne mažiau jis troško atlikti tai be rizikos. Šalia jo grakščiai sėdėjo balne jaunasis kornetas, kuris, palaukęs, kol pėstininkai išeis, apžvelgė savo kavaleristus ir davė komandą joti. Nedidelis raitelių būrys greitai stojo į koloną, kornetas atidavė pagarbą pulkininkui Hovardui, ir visi, išjoję pro vartus, šuoliais leidosi jūros linkui.

Senasis pulkininkas kiek palūkėjo, kol nutilo kanopų dundesys ir tolumoje išblėso ginklų žybsėjimas,— tie du dalykai jam vis dar teikdavo džiaugsmo,— tuomet, slėpdamas malonų

susijaudinimą, ėmėsi pats barikaduoti duris bei langus, pasiryžęs, kilus reikalui, gintis iki galo.

Šventosios Rutos vienuolynas buvo už kokių dviejų mylių nuo jūros, kurios link per vienuolyno žemes ėjo daugybė kelių. Vienu jų Dilonas ir nuvedė savo būrį, tad po keleto minučių smagaus jojimo visi atsidūrė prie uolų. Palikę kareivius nedidelės giraitės priedangoje, kornetas su Dilonu prijojo prie pat stataus uolėto skardžio, kurio papėdėje kunkuliavo putos, nors jūra jau buvo aprimusi.

Audra iš rytų pusės buvo liovusis dar prieš kalinių pabėgimą, ir dabar pūtė lengvas pietų vėjelis, dvelkiantis tiesiai iš žemyno. Nors jūra dar ritosi didžiulės bangos, jų keteros buvo apvalios, ir kaskart vis žemėjo bei darėsi tolygesnės. Raitelių žvilgsniai nukrypo į didžiules vandens platybes, švytinčias nuo ką tik pakilusios saulės spindulių, veltui ieškodamos kokio daikto ar tolimos burės, kuri patvirtintų jų spėjimą arba išsklaidytų abejones. Bet, matyt, joks laivas nedrįso stoti į kovą su praūžusia audra, ir Dilonas buvo su kartėliu benusigręžiąs nuo tuščios jūros, bet, priėjęs dar arčiau kranto ir kažką pamatęs, sušuko:

— Štai jie! O dieve, jie pabėgs!

Kornetas pažvelgė ton pusėn, kur rodė palydovo pirštas, ir ne itin toli nuo kranto, beveik po pat kojomis pamatė nedidelę valtį, kuri kaip juodas kevalas kilnojosi ant bangų, tarytum vyrai, sėdintys prie irklų, būtų kažko laukę.

— Tai jie! — vėl sušuko Dilonas.— Arba tikriau, tai jų valtis, kuri turi nugabenti juos į laivą, nes tik dėl rimto reikalo jūreivis priplaukia taip arti mūšos.

— Ką daryti? Su arkliais jų nepasieksi, o kareivių muškietos iš tokio atstumo taip pat nieko jiems nepadarys. Tik trijų svarų patrankėlė šiuo atveju būtų kaip tik!

Stiprus noras paimti nelaisvėn arba dar geriau — sunaikinti būrį suteikė Dilonui išradingumo. Kiek pagalvojęs, jis atsakė:

— Bėgliai dar turėtų būti sausumoje, todėl, patruliuodami pakrantėje ir reikalingose vietose pastatę kareivius, galime nesunkiai užkirsti kelią jų atsitraukimui, o aš tuo tarpu josiu įlankon, kurioje stovi vienas jo didenybės tenderių. Už pusvalandžio gero jojimo aš būsiu jų denyje. Vėjas kaip tik pa-

lankus, ir jei pasiseks išvesti laivą iš už kyšulio, mes tikrai atkirsim kelią arba paskandinsim tuos naktinius plėšikus.

— Tai jokit! — sušuko kornetas, kurio jaunas kraujas virte užvirė, pajutus artėjant mūšį.— Bent priverskite juos išlipti į krantą, o tada aš jau žinosiu, ką daryti!

Sulig tais žodžiais Dilonas šuoliais perlėkė per uolas, staigiai pasuko į tankų mišką ir dingo iš akių. Šio džentelmeno uolumas buvo pagrįstas ne tiek atsidavimu, kiek išskaičiavimu, kuriuo reiškėsi jo ištikimybė sau pačiam. Jis vylėsi, kad, gavęs mis Hovard ir jos dalį, kur kas lengviau padarys tą karjerą, kurios tikėjosi, įvedus jo šalyje naują tvarką. Grifitą jis laikė vienintele savo kelyje stovinčia kliūtimi, todėl negailėdamas varė arklį, tvirtai pasiryžęs iki saulės laidos sudoroti jaunąjį jūreivį. Kai žmogus sumano piktą darbą ir vadovaujasi tokiais jausmais bei paskatomis, jis retai abejoja arba meta savo užmačią, todėl misteris Dilonas „Greituolio" denyje atsidūrė netgi keliomis minutėmis anksčiau, negu buvo ketinęs.

Paprastas senas jūreivis, tenderio kapitonas, gana nepatikliai išklausė pasakojimą, paskui pasiteiravo savo padėjėją, koks oras ir visos kitos aplinkybės, darydamas viską lėtai, kaip būdinga ne itin savimi pasitikintiems ir ne itin dosniai už savo nuveiktus darbus atlyginamiems žmonėms.

Tačiau Dilonas buvo užsispyręs, o oras palankus, tad kapitonas, pagaliau sutikęs padaryti tai, kas iš jo reikalaujama, liepė kelti inkarą.

Tenderio ekipažas, susidedantis iš kokių penkių dešimčių vyrų, dirbo taip pat lėtai, kaip ir kapitonas, bet kai galiausiai nedidelis laivas išplaukė iš už kyšulio, patrankos ir visa kita buvo paruošta kovos veiksmams.

Dilonas gavo nenorom pasilikti tenderyje, kad parodytų tą vietą, kurioje turėjo būti užkluptas nieko neįtariantis priešas. Kai jie gerokai nutolo nuo kranto ir viskas buvo paruošta, „Greituolis" lengvai leidosi fordevindu ir, sprendžiant iš greičio, buvo galima spėti, jog ekspedicija bus atlikta greitai bei sėkmingai.

17 skyrius

P o l o n i j u s: *Visai kaip banginis.*

Š e k s p y r a s, „Hamletas"

Nors žygis buvo valstybinio pobūdžio, galėjai nesunkiai suprasti, kad Grifitas ir Barnsteblis, taip noriai pasišovę lydėti locmaną, turėjo asmeniškų ketinimų. Trumpa pažintis su būsimais palydovais padėjo paslaptingajam būrio vedliui taip pažinti abiejų karininkų charakterius, jog, išlipęs į krantą sužinoti, ar žmonės, kuriuos reikėjo paimti nelaisvėn, tikrai susirinks jam žinomą valandą, jis pasiėmė su savim tik Grifitą ir Manuelį, palikęs Barnsteblį vadovauti škunai ir laukti jų, kad, esant reikalui, galėtų pridengti jų atsitraukimą. Tačiau tik po ilgų įkalbinėjimų ir vyresnio karininko įsakymo Barnsteblis sutiko pasilikti škunoje. Beje, ir blaivus protas sakė jam, kad negalima be reikalo rizikuoti, kol neatėjo būtinybė smogti pagrindinį smūgį. Todėl jis palengva nusileido ir tiktai pareikalavo iš Grifito, kad jis išžvalgytų padėtį vienuolyne, kol locmanas domėsis pasirinkta sodyba. Grifitui ir pačiam labai rūpėjo taip padaryti, kas ir paakino jį nukrypti nuo tiesaus kelio, o kuo tai baigėsi, mes jau šiek tiek žinome. Locmanas ketino viską užbaigti iki vakaro, tikėdamasis įvykdyti operaciją per pokylį, kuris paprastai būna po medžioklės. Barnstebliui buvo įsakyta paryčiui velbotu priplaukti prie kranto netoli vienuolyno ir paimti savo tėvynainius, kad jie dieną nebūtų pastebėti priešo. Paskirtu laiku jiems neatvykus, jis turėjo grįžti į škuną, pasislėpusią atokioje įlankoje, kurion paprastai niekas neužsukdavo nei iš jūros, nei iš sausumos.

Kai jaunasis kornetas žiūrėjo į velbotą (nes jo matoma valtis ir buvo škunos velbotas), valanda, paskirta Grifitui bei jo draugams, jau buvo praėjusi, ir Barnsteblis su didžiausiu apgailestavimu nusprendė vykdyti gautą įsakymą ir palikti jiems patiems ieškoti būdų grįžti į „Arielį". Valtis stovėjo prie pa-

ties mūšos krašto, tad, patekėjus saulei, įgulos akys nekantriai žvalgė pakrantės uolas, veltui ieškodamos ženklo, rodančio, kurioje vietoje priplaukti prie kranto. Kokį dvidešimtąjį kartą pasižiūrėjęs į laikrodį ir su nepasitenkinimu dirsčiodamas į krantą, leitenantas tarė:

— Koks nuostabus vaizdas, misteri Kofinai, bet tavo skoniui jame per daug poezijos. Tau, rodos, net ir dumblas mieliau, negu tvirta žemė.

— Aš gimęs ant vandens, sere,— atsakė vairininkas nuo savo suolo, kur kaip visuomet buvo užėmęs kuo mažiausiai vietos,— o žmogui būdinga mylėti savo gimtinę. Nesiginsiu, kapitone Barnstebli, bet aš labiau linkęs išmesti inkarą dugne, kuris nedrasko kilio, nors negriežiu dantimis ir ant sausos žemės.

— O aš niekad neatleisiu jai, jeigu Grifitui kas atsitiks per tą ekspediciją,— atsakė leitenantas.— Tas locmanas jūroje, ko gero, tvarkosi vikriau negu sausumoje, Ilgasis Tomai.

Vairininkas atsisuko į vadą ir rimtu veidu reikšmingai pasakė:

— Per visą tą laiką, kai aš supuosi ant vandens, sere, tai yra nuo tada, kai pirmą kartą paragavau jūreiviškos košės — juk aš gimiau, laivui plaukiant per Nentaketo seklumą,— nesu matęs atvejo, kuomet locmanas būtų labiau pasitarnavęs už šitą, kurį sutikom vakar ant kranto.

— Taip, jis elgėsi kaip tikras vyras: nors štormas buvo kaip reikiant, jis įrodė, kad išmano savo darbą.

— Fregatos vyrai sakė, sere, kad jis valdė laivą kaip žaisliuką,— tarė vairininkas,— o tokiam laivui pažintis su dugnu tikrai ne į naudą!

— Ar nepasakytum to paties ir apie mūsų velbotą?— sušuko Barnsteblis.— Laikykis atokiau nuo bangų, nes mus gali išmesti į krantą kaip tuščią statinaitę. Nepamiršk, kad ne visi mes galim kaip tu braidyti dviejų sieksnių gylyje.

Vairininkas šaltai pažvelgė į putotas lūžtančių bangų keteras už kelių jardų nuo tos vietos, kur buvo jų valtis, ir garsiai riktelėjo vyrams:

— Grybštelkit porą kartų, pasitrauksim, kur vanduo juodesnis!

Irklų mostelėjimas buvo panašus į gerai sutvarkytos mašinos veikimą, ir lengva valtis slystelėjo per vandenį lyg naras, kuris, priartėjęs prie pavojingos vietos, lemiamu momentu be jokių pastangų pasitraukia šalin. Tuo metu Barnsteblis atsistojo ir dar kartą žvitria akimi apžvelgė uolas, paskui atsigręžęs liūdnai tarė:

— Sukit link škunos, vaikinai, bet labai neskubėkit; ir žiūrėkit į uolas: gal mūsų vyrai sėdi kokiame plyšyje, nes dieną negali rodytis.

Įsakymas buvo tiksliai įvykdytas, ir jie nuplaukė kokią mylią, netardami nė žodžio, bet staiga tylą sutrikdė švilpesys ir garsus pūkštelėjimas netoliese.

— Dievaži, Tomai,— sušuko pašokęs Barnsteblis,— juk tai banginis!

— Taip taip, sere,— kuo ramiausiai atsakė vairininkas,— jis išleido fontaną ne toliau kaip per mylią nuo mūsų. Matyt, rytų štormas prispaudė jį prie kranto ir todėl dabar plaukioja seklumose. Tikriausiai miega, antraip būtų pasitraukęs į gilumą.

— Taip, matyt, jis visai ramus ir nelabai skubinasi!

— Aš manau, sere, kad šitas džentelmenas išklydo iš kurso ir nebežino, kaip sugrįžti į mėlynus vandenis,— tarė vairininkas, ramiai gromuluodamas tabaką, bet jo mažos gilios akys sublizgo nuo pasitenkinimo.

— Tai turbūt kašalotas! — sušuko leitenantas.— Jis tuoj paners ir tiek jį tematysim!

— Ne, sere, tai tikras banginis,— atsakė Tomas.— Aš mačiau jo čiurkšlę ir dvi puikiausias vaivorykštes. Tas gyvuliukas — tai tikras taukų sandėlis!

Barnsteblis nusijuokė ir nusigrįžo nuo masinančio reginio, stengdamasis žiūrėti į uolas, bet netrukus vėl pasijuto smalsiai bežvelgiąs į apsnūdusį gyvūną, kuris, tingiai vartydamasis, kone visas iškildavo iš vandens. Pagunda pasigalynėti ir jaunystės medžioklių prisiminimai vis dėlto pergalėjo nerimą dėl draugų, ir jaunasis leitenantas paklausė vairininką:

— Ar turim valty kokį trosą pririšti prie žeberklo, kurį nuolatos nešiojiesi su savimi?

— Aš niekad nelipu iš škunos į valtį, nepasiėmęs visko, ko gali prireikti, sere,— atsakė vairininkas.— Och, kaip džiaugiasi mano akys, žiūrėdamos į tą taukų statinę!

Barnsteblis pasižiūrėjo į savo laikrodį, paskui į uolas ir linksmai pasakė:

— Nagi, smagiau pairkluokit, vaikinai! Daugiau laukti nėra tikslo. Įvarysim žeberklą tam įžūliam nenaudėliui!

Vyrai džiaugsmingai riktelėjo, ir net senojo vairininko veide pasirodė kažkas panašaus į šypseną. Velbotas puolė pirmyn kaip kovos žirgas, ir kol jie artėjo prie tikslo, Ilgasis Tomas atsistojo ir, išsitiesęs visu savo didžiuliu ūgiu, perėjo į valties priekį, kur ėmė ruoštis smūgiui. Plonas, bet stiprus trosas buvo suvyniotas ir sudėtas į statinaitę prie Barnsteblio kojų. Jis pats išsiėmė iš dilės irklą, kad prireikus galėtų kaip vairu staigiai sukinėti valtį vietoje.

Jūros pabaisa visiškai nematė jų artinantis ir toliau žaidė, tai paleisdama oran dvi čiurkšles, tai daužydama vandenį galinga, bet vis dėlto grakščia uodega. Kai drąsieji jūreiviai priartėjo per kelis šimtus pėdų, ji staiga panėrė galvą, didžiulis liemuo iškilo oran, o uodega ėmė įnirtingai plakti vandenį, keldama švilpesį, panašų į vėjo staugimą.

Vairininkas stovėjo tiesus, pakėlęs žeberklą smogti, bet, pamatęs, jog banginis nusiteikęs taip rūsčiai, mostelėjo ranka vadui, ir šis tuoj pat davė ženklą jūreiviams nebeirkluoti. Valtis sustojo, o banginis dar keletą kartų trenkė uodega, ir smūgių aidas atsimušė nuo uolų lyg patrankų šūviai. Po šito audringo savo jėgos parodymo banginis vėl paniro ir lėtai dingo iš persekiotojų akių.

— Kurion pusėn jis nunėrė, Tomai?— sušuko Barnsteblis, dingus banginiui.

— Nunert nunėrė, bet tuoj iškils, sere,— atsakė vairininkas, kurio akys vis labiau degė iš susijaudinimo.— Greitai jis atsirems nosimi į dugną ir vėl užsinorės patraukti šviežio oro. Pasivarykim keletą sieksnių į dešinę, sere, ir prisiekiu, kad jis nepabėgs.

Patyrusio jūreivio spėjimas pasirodė teisingas, nes po kiek laiko netoli jų vanduo prasiskyrė, oran išlėkė naujas fontanas ir banginis išniro iki pusės, o paskui pūkštelėjo atgal į vandenį, sukeldamas tokias bangas ir putas kaip jūron nu-

leistas laivas. Paskui gyvūnas ėmė lėtai suptis ant bangų, tarsi ilsėdamasis po tokio sunkaus darbo.

Barnsteblis su vairininku stebėjo kiekvieną banginio judesį, ir, jam nurimus, leitenantas įsakė jūreiviams vėl imtis irklų. Keli ilgi ir vikrūs yriai atvarė valtį tiesiai prie banginio šono, netoli vieno peleko, kuris kartkartėmis, tingiai judinamas, iškildavo iš vandens. Vairininkas labai atidžiai prisitaikė ir su tokia jėga sviedė, kad visa geležis sulindo į banginio taukus. Vos paleidęs žeberklą, Ilgasis Tomas sušuko:

— Atgal!

— Atgal! — atkartojo Barnsteblis, ir paklusnūs jūreiviai išvedė atbulą valtį iš pavojingos vietos, kur juos galėjo siekti banginio smūgis. Tačiau išgąsdintas gyvūnas nemanė priešintis; nesuvokdamas savo jėgos ir priešo menkumo, jis leidosi gelbėtis bėgdamas. Kai plieninis žeberklas įsmigo į kūną, jis akimirką iš kvailos nuostabos luktelėjo, paskui trenkė į vandenį uodega, sukeldamas aplinkui verpetus ir purslus ir greitai kaip žaibas dingo putų debesy.

— Nepaleisk jo! — sušuko Barnsteblis,— laikyk Tomai, jis jau kyla.

— Taip taip, sere,— atsakė ramusis vairininkas, čiupdamas trosą, kuris pavojingai greit vyniojosi iš statinaitės, ir užnerdamas jį ant specialaus tašo, tam tikslui įtaisyto valties priekyje. Netrukus trosas virpėdamas įsitempė virš vandens, rodydamas kryptį, kur galėjo išnirti banginis. Barnsteblis pasuko valties priekį ton vieton dar prieš tai, kol sužeistas ir išsigandęs gyvūnas iškilo į paviršių. Dabar banginis nebežaidė, o skrosdamas vandenį didžiuliu greičiu leidosi pirmyn. Valtis buvo velkama tokiu baisiu greičiu ir taip nardė per bangas, kad kartais atrodydavo, jog laivelis žus. Pamatęs, kad jų auka vėl paleido aukštą fontaną, kuris buvo gausiai nusidažęs krauju, Ilgasis Tomas sušuko:

— Taip, vargšelis jau ilgai nebegyvens! Tik dar storesnis nei dviejų pėdų taukų sluoksnis gali išgelbėti banginį nuo mano žeberklo smūgio!

— Tuomet tau nereikės nei to durklo, kurį prisirišai prie ieties,— pasakė Barnsteblis, kuris dalyvavo medžioklėje su tokiu užsidegimu, kaip žmogus, savo jaunystę paskyręs panašiems malonumams.— Geriau imk trosą, misteri Kofinai; ka-

žin ar galėtume prisitraukti prie savo priešo? Jis velka mus tolyn nuo škunos, ir man tai nepatinka.

— Toks jau jo būdas, sere! — atsakė vairininkas.— Matote, kai banginis bėga, jam reikia oro kaip ir žmogui. Na, vaikinai, pamėginam prisitraukti prie jo.

Jūreiviai kibo į trosą ir palengva prisitraukė prie banginio uodegos, kurios judesiai buvo jau sulėtėję netekus kraujo. Po kelių minučių banginis visai liovėsi plaukęs ir ėmė sunkiai suptis ant bangų.

— Priplaukiam arčiau ir pribaigiam jį, kaip sakai, Tomai?— sušuko Barnsteblis.— Užteks poros durklo smūgių.

Vairininkas įdėmiai ir šaltai apžiūrėjo savo auką ir atsakė:

— Ne, ne, sere, jis dar ne visai nurimęs. Be to, kam teršti kareivišką ginklą į banginį? Atgal! Atgal! — skubiai pridūrė jis.— Banginis pradeda daužytis.

Jūreiviai nedelsdami įvykdė atsargiojo vairininko paliepimą, ir velbotas pasitraukė nuo priešmirtinėje agonijoje besiblaškančio banginio. Didžiulė pabaisa, paskutiniu metu visai nejudėjusi, dabar aukštai iškėlė uodegą ir ėmė kaip ir iš pradžių talžyti ja vandenį, bet šį kartą smūgiai buvo tankesni ir stipresni. Galiausiai uodega dingo putų piramidėje, nudažytoje tamsaus kraujo. Kilęs triukšmas buvo panašus į jaučių bandos baubimą, ir to neregėjusiam žmogui galėjo atrodyti, kad kruviname rūke grumiasi tūkstančiai pabaisų. Palengva viskas nutilo, ir kai nurimusios bangos ėmė vėl ristis į krantą ilgais tiesiais ir tolygių tarpų volais, jūros paviršiuje vėl pasirodė iškankintas ir su likimu susitaikęs banginis. Gyvybei pasitraukus iš gigantiško kūno, didelis juodas liemuo pavirto ant šono, paskui pasirodė balta blizganti papilvės oda, ir jūreiviai suprato, jog nugalėjo.

— Ką dabar darysim?— paklausė jaunasis leitenantas, vis tebežiūrėdamas į banginį, nors jo įkarštis jau ėmė vėsti.— Valgiui jis netinka, o kadangi jį išmes į krantą, tai aprūpinsime priešą taukais.

— Jei tai būtų Bostono įlankoje,— tarė vairininkas,— man iš tos medžioklės užtektų visam gyvenimui. Bet, matyt, tokia jau mano laimė! Na, vis dėlto priplaukim prie jo — reikia atsiimti žeberklą ir trosą. Kol senasis Kofinas gyvas, tų įnagių priešas nečiupinės.

— Nesistenk atspėti iš anksto,— pasakė gale sėdintis irkluotojas,— ar jis ims tavo įnagį, ar ne, nes jau atplaukia pas mus!

— Ką tu šneki, vaikine! — sušuko Barnsteblis.

— Pažiūrėkit pats, kapitone Barnstebli,— atsakė jūreivis,— ir pamatysit, kad sakau tiesą.

Jaunasis karininkas apsigręžė ir už kokios pusantros mylios nuo velboto pamatė su visom burėm artėjantį „Greituolį", kuris buvo ką tik aplenkęs kyšulį.

— Paduok žiūroną,— ramiai tarė kapitonas.— Matyt, vėl turėsiu kaip reikiant pasidarbuoti. Jei tenderis ginkluotas, tai dabar mes turėsim bėgti, jei ne, tai esame pakankamai stiprūs ir galime jį užgrobti.

Patyręs karininkas tuojau pat nustatė kovinį laivo pasirengimą. Ramiai nuleidęs žiūroną, jis pasakė:

— Tas mažylis turi ilgas rankas ir dešimt dantų, o ant stiebo — karaliaus Jurgio vėliava. Dabar, vaikinai, turėsit subruzti dėl savo gyvybių, ir tegu kažin ką mano apie savo žeberklą misteris Kofinas, bet man visai nesinori patekti į nagus Džonui Buliui, nors jo didenybė ir pats kaustytų mane geležimi.

Jūreiviai puikiai suprato savo vadą ir, nusimetę apsiaustus, kibo į irklus. Kokį pusvalandį velbote buvo tylu, ir per tą laiką jis gerokai nutolo. Bet viskas aplinkui tarytum buvo susimokę už tenderį: pučiant gana lygiam brizui, jūra buvo palyginti rami, stipri potvynio srovė palanki, ir atstumas tarp bėgančiųjų ir vijikų sutrumpėjo beveik dvigubai. Barnsteblis tebebuvo ramus, bet jo kaktoje pasirodė susirūpinimo raukšlės, nes jis gerai suprato, kokia pavojinga jų padėtis.

— Tas mažylis turi ilgas kojas, misteri Kofinai,— tarė jis žvaliu balsu.— Gausi išmesti laukan savo trosą ir imtis penktojo irklo.

Tomas atsistojo ir, nuėjęs priekin bei išmetęs į vandenį statinaitę su trosu, sėdo prie penktojo irklo.

— Taip, kiekvienas tavo mostas kupinas išminties, Ilgasis Tomai! — sušuko vadas.— Laikykitės vaikinai! Jeigu ir nepabėgsim, tai laimėsim laiko apmąstymams. Na, misteri Kofinai, kaip jūs manot? Mes turime tris išeitis, įdomu, kurią tu išrinksi: pirma — galim apsigręžti ir stoti į mūšį, tada būsim nuskandinti, antra — galim išlipti į krantą ir sausuma pamė-

ginti grįžti į škuną, trečia — galim plaukti pačia pakrante, ko gero, apšaudomi patrankų, bet tada galėsim atimti iš priešo vėją ir laikyti šnerves virš vandens kaip tas mūsų nelabasis banginis, velniai jį rautų! Jei ne jis, tai nebūtume sutikę to plėšiko!

— Jeigu stosim į kovą,— ne mažiau šaltakraujiškai už vadą atsakė Tomas,— tai jie mus paims į nelaisvę arba paskandins; jeigu išlipsim į krantą, sere, tai aš papulsiu pirmas, nes sausumoje beveik nemoku vaikščioti; jeigu mėginsim plaukti pakrante palei pat uolas ir atimti iš priešo vėją, tai mums atkirs kelią tie vyrai, kuriuos aš pastebėjau šmirinėjant krante ir, matyt, laukiant progos, kol galės iš pasalos įvaryti kulką doram jūreiviui.

— Tavo žodžiuose tiesos ne mažiau kaip išminties,— atsakė Barnsteblis, kuris įsitikino, jog vilties išsigelbėti nėra, nes ant uolų tikrai pasirodė kavaleristai bei pėstininkai.— Matyt, tie anglai praėjusią naktį nesumerkė akių; manau, kad ir Manueliui su Grifitu pas juos buvo ne pyragai... Tenderiui pasitaikė geras vėjas, ir jis lekia kaip velnio nešamas. Hm, vadinasi, prasideda rimti dalykai!

Barnstebliui kalbant, tenderio priekyje pasirodė baltų dūmų kamuolys, driokstelėjo patranka ir buvo matyti, kaip per bangas, keldamas purslus, netoli jų pralėkė sviedinys. Jūreiviai dirstelėjo į pralekiantį sviedinį ir irklavo toliau, lyg nieko nebūtų nutikę. Vairininkas, kur kas labiau patyrusia akimi pasekęs sviedinio skrydį, pasakė:

— Tokiam metalo svoriui atstumas nemažas, balsas irgi skardus, bet jeigu tą balsą išgirdo vyrai „Arielyje", tai anglai labai gailėsis, kad jų patranka negimė nebyle.

— Jūs filosofų karalius, misteri Kofinai! — sušuko Barnsteblis.— Dabar turime šiokią tokią viltį, tegu anglai pyškina kuo daugiau ir, dievaži, „Arielis" supras, kad tai ne griaustinis. Duokit man muškietą, pabandysiu juos paraginti, kad dar sykį pykšteltų.

Barnsteblis gavo muškietą ir keletą sykių lyg pasityčiodamas iš priešo iššovė; užmačia pasisekė. Supykintas tokio įžeidinėjimo, tenderis ėmė pliekti šūvį po šūvio į mažą valtį. Dažniausiai sviediniai krito taip arti, kad purslai tiško ant valties vyrų, kurie vis dėlto liko sveiki. Netaikli anglų ugnis

nė kiek neišgąsdino drąsių jūreivių, o tik pralinksmino juos: kai kuris sviedinys pralėkdavo arčiau negu kiti, vairininkas sakydavo:

— Jūra banguoja, atstumas didelis, taikinys mažas, kur ten pataikysi!

Arba:

— Į mažą valtelę geriau taikyti žvairiui!

Nepaisant nesėkmingo šaudymo, priešas vis artėjo prie velboto, ir atrodė, kad tuojau jį visai pavys. Bet staiga kaip anglų šūvio aidas kitoje pusėje driokstelėjo patrankos šūvis, ir Barnsteblis su savo draugais baisiausiai nudžiugę pamatė, kaip iš nedidelės įlankos, kurioje praleido naktį, pasirodė „Arielis". Aplink jo stiebus draikėsi šūvio dūmai.

Kapitonas ir visa jo įgula vienu metu garsiai suriko, išvydę tokį džiugų reginį, o tenderis iškėlė visas bures, pasisuko šonu ir viso borto patrankomis trenkė salvę į bėglius. Kartečė ir apvalūs sviediniai prašvilpė pro velbotą ir nukrito netoliese, ištėkšdami purslų fontanus, bet žalos nepadarė.

— Priešas išsigando,— tarė Tomas, žiūrėdamas į mažą verpetą, ant kurio užplaukė velbotas.

— Jei tenderio kapitonas tikras vyras,— sušuko Barnsteblis,— jis nepasitenkins tokia trumpa pažintimi. Irkit, vaikinai, irkit! Man norisi geriau apžiūrėti tą balsingą laivą.

Jūreiviai patys suprato, jog reikia plaukti kuo greičiau, ir po keleto minučių velbotas priartėjo prie škunos. Ekipažas savo vadą sutiko džiaugsmingais šūksniais bei sveikinimais, kurie aidėjo per bangas, pasiekdami ant kranto susibūrusių nusiminusių žiūrovų ausis.

18 skyrius

Po daugelio dienų plaukimo
Iškilo iš vilnių krantai,
Pro vėjo kauksmą pasigirdo
Laukinio klegesio garsai.[1]

Valteris Skotas, „Salų valdovas"

Linksmi šūksniai bei karšti sveikinimai „Arielyje" nesiliovė dar kurį laiką, vadui užkopus į denį. Barnsteblis padėkojo karininkams už sutikimą, nuoširdžiai paspausdamas jiems ranką, ir, palaukęs, kol jūreivių riksmai kiek aprims, pakelta ranka paprašė tylos.

— Dėkoju jums, bičiuliai, už gerą širdį,— tarė jis, kai visi susidomėję susibūrė aplinkui.— Jie vijosi atkakliai, ir jei būtume turėję vieni nuplaukti dar mylią — mums būtų buvęs galas. Tai karaliaus tenderis, ir atrodo, kad ketina stoti į kovą, bent jau suėmė kai kurias savo bures, o tai rodo, kad jis neišsigando. Mūsų laimė, kapitonas savo pėstininkus iškėlė į krantą (nors kas nutiko jiems ir jam pačiam — nežinia), antraip mūsų denis būtų panašus į diendaržį. O dabar turime gerą brizą, gana ramią jūrą ir mirtiną priešą! Mūsų pareiga tėvynei liepia nubausti šitą laivą, todėl, daugiau nebekalbėdami, apsigręžkime ir imkimės darbo, kad spėtume laiku papusryčiauti.

Šitą jūrinės gražbylystės pavyzdį įgula, kaip visuomet, sutiko džiaugsmingais šūksniais, nes jauni vyrai trokšte troško kovos — ir net keletas senesniųjų iš pasitenkinimo ėmė linksėti galvas, sakydami vienas kitam, jog jų kapitonas „kai reikia, moka pakalbėti kaip iš paties geriausio kada jūra plaukusio žodyno".

Tuo metu „Arielis" pakėlė visas bures ir atsisuko kuo statesniu beidevindu. Kadangi tai buvo mėgstamiausia laivo pa-

[1] Vertė H. Bakanas.

dėtis, jis greitai nutolo nuo kranto per tokį atstumą, kad buvo puikiausiai matyti pakrantės uolos ir ant jų sulipę kareiviai. Barnsteblis keletą kartų pažvelgė pro žiūroną tai į tenderį, tai į krantą, apimtas prieštaringų jausmų, ir galiausiai tarė:

— Jeigu misteris Grifitas yra pasislėpęs tose uolose, jis greitai išgirs karštą ir trumpą pašnekesiuką, žinoma, jeigu tenderio vadas nesumanys keisti kurso. Kaip jūs manote, misteri Meri?

— Aš iš visos širdies norėčiau, sere,— atsakė bebaimis jaunuolis,— kad misteris Grifitas būtų čia tarp mūsų, nes krante, matyt, paskelbtas aliarmas, ir vienas dievas težino, kas nutiktų, jei jį paimtų nelaisvėn! O dėl to tenderio, tai jis greitai pamatys, kad susidoroti su velbotu būtų buvę kur kas lengviau, negu su pačiu „Arieliu"... Bet jis kelia bures, todėl abejoju, ar stos į kovą.

— Dėl to neabejokit, jaunuoli,— tarė Barnsteblis.— Jis tik nori pasitraukti nuo kranto, kaip ir reikalauja sveikas protas, be to, dar matau, kad jis užsidėjo akinius, kad galėtų įžiūrėti, kokiai indėnų genčiai mes priklausom. Tuoj pamatysit, kaip jis atsisuks šonu ir paleis keletą šūvių, kad mes žinotume, kur jo ieškoti. Kad ir kaip myliu jūsų pirmąjį leitenantą, misteri Meri, dabar labiau norėčiau, kad jis liktų krante, o ne būtų ant mano denio. Nenorėčiau, kad kas kitas vadovautų šitam laivui mūšyje. Ką gi, liepkite mušti būgnus, sere.

Junga, kuris vos išlaikė tą balsingą instrumentą, jau laukė ženklo ir, nedelsdamas, kol gardemarinas persakys komandą, ėmė tankiai ir skardžiai mušti būgną, kuris galėjo vienu metu prikelti kokį tūkstantį žmonių. „Arielio" įgula jau būriavosi denyje, apžiūrinėdama priešą, juokaudama ir laukdama to įprasto signalo, po kurio puolama prie patrankų, tad, vos pasigirdus pirmam būgno garsui, visi bemat pasklido po nedidelį laivą, vykdydami kiekvienas sau skirtą pareigą. Prie patrankų atsirado nedideli būreliai jaunų, vikrių ir stiprių vyrų, o laive likusieji pėstininkai su muškietomis išsirikiavo priekyje, tuoj pasirodė karininkai su abordažiniais šalmais ir už diržų užkištais pistoletais bei nuogais kardais rankose. Barnsteblis tvirtu žingsniu vaikštinėjo po škancus, sūpuodamas ant smi-

liaus kabantį ruporą, retkarčiais pakeldamas prie akių žiūroną, kurį šiaip laikė, pasikišęs po pažastimi, o jo špaga buvo atremta į laivo stiebą. Už diržo jis taip pat turėjo porą sunkių jūreiviškų pistoletų. Įvairiose denio vietose irgi buvo pridėta muškietų, abordažinių kablių bei kardų. Dabar niekur nebebuvo girdėti jūreivių juoko, visi kalbėjo tik pašnibždomis.

Anglų tenderis tolo nuo kranto, kol atsidūrė nuo jo per kokias dvi mylias, paskui vėl suėmė dalį burių, pasisuko šonu ir paleido „Arielio" pusėn patrankos šūvį.

— Statau centnerį menkės, misteri Kofinai,— tarė Barnsteblis,— prieš statinaitę geriausio Anglijos porterio, kad tie vyrai mano, jog amerikiečių škuna gali skraidyti prieš vėją! Jei jie nori pasikalbėti su mumis, tai kodėl neiškelia dar poros burių ir nepriplaukia artyn?

Vairininkas būsimai atakai pasiruošė kur kas kruopščiau ir labiau susikaupęs, negu bet kuris kitas laivo vyras. Sutratėjus būgnui, jis, nė minutės nedvejodamas, tarytum virš galvos būtų karšta Amerikos saulė, nusimetė švarką, liemenę ir marškinius, pasirengdamas atiduoti kovai visas savo jėgas. Kadangi „Arielyje" jis buvo privilegijuotas asmuo, kurio nuomonę dėl jūreivystės dalykų įgula itin vertino ir į kurią pagarbiai atsižvelgdavo pats kapitonas, tai ir dabar Barnsteblio klausimas nieko nenustebino. Vairininkas stovėjo prie savo ilgos patrankos, sunėręs ant rudos krūtinės raumeningas rankas, ir jo žilstelėję plaukai plaikstėsi vėjyje, o galva buvo gerokai aukščiau už kitų.

— Jis glaudžiasi prie vėjo kaip prie mylimosios,— atsakė vairininkas,— bet netrukus turės pasitraukti. Jei jis pats to nepadarys, tai mes priversime jį atsidurti mums iš pavėjinės pusės.

— Laikykit vairą kuo stačiau! — griežtai sušuko vadas,— tegu greitis padidėja. Tas laivas greitai plaukia, Tomai, bet atsisukti taip stačiai, kaip mes, negalės. Beje, jeigu jis ir toliau taip lėks, tai mes iki nakties jo nepavysim.

— Taip, sere,— atsakė vairininkas,— tie tenderiai turi begales burių, nors iš tolo atrodo, kad ne tiek daug. Jų gafeliai beveik tokio pat ilgio kaip gikai, todėl ir grotas toks

platus. Tačiau, man rodos, nebus sunku numušti jam dalį burių, tada jis turės sumažinti greitį ir nebegalės vairuoti.

— Man rodos, teisingai sugalvojai, Tomai,— atsakė Barnsteblis,— juoba kad man rūpi fregatos žmonės, nors šiaip ir nemėgstu tokių triukšmingų vytynių. Pakalbink jį Tomai, pamatysim, ką jis atsakys.

— Gerai, sere,— sušuko vairininkas, pasilenkęs tiek, kad jo galva susilygintų su patranka, ir, davęs reikalingus nurodymus bei nutaikęs patranką į tenderį, jis pats mikliai prikišo degtuką prie degiklio. Iš patrankos vamzdžio išvirto didelis kamuolys baltų dūmų, o paskui jį pliūptelėjo liepsnos. Vėjas bematant pagavo dūmus, kurie pakilo ir išsisklaidę apgaubė stiebus, o paskui, nešami brizo, nuplaukė tolyn ir ištirpo lengvame rūke.

Nors nuo uolų šį puikų reginį stebėjo daug smalsių akių, „Arielio" ekipažui jis buvo įprastas. Čia kiekvienas tenorėjo pamatyti, kokią žalą šūvis padarė priešininkui. Barnsteblis linksmai užšoko ant patrankos, laukdamas tos akimirkos, kai sviedinys pasieks tikslą, o Ilgasis Tomas, atšlijęs nuo dūmų debesio ir vieną ranką uždėjęs ant savo bendravardės, o kita atsirėmęs į denį, taipogi žiūrėjo per patrankos vamzdį. Jo didžiulio kūno padėtis tuo metu buvo tokia, kad vargiai ar kas iš viso ekipažo būtų galėjęs ją pamėgdžioti.

— Štai jau skiedros lekia! — sušuko Barnsteblis.— Bravo, misteri Kofinai! Dar niekad nesi taip dailiai suvaręs geležies anglui tarp šonkaulių. Nagi, pavaišink jį dar kartą, ir jeigu jam patiks, galėsim sužaisti visą kėglių partiją.

— Klausau, sere! — atsakė vairininkas, kuris, vos tik pamatęs, kad pataikė, ėmė iš naujo užtaisinėti patranką.— Jei jis pakentės kokį pusvalandį, tai aš aptašysiu jį iki mūsų dydžio, tuomet galėsim susitikti ir stoti į kovą kaip lygus su lygiu.

Tuo metu iš tenderio pasigirdo būgno signalas, atkartodamas tą, kuris „Arielyje" nuaidėjo prieš keletą minučių.

— O! Matai, priminei jiems, kad turi savo patrankų,— tarė Barnsteblis,— tuoj dar išgirsim. Žadink juos, Tomai, žadink.

— Mes arba pabudinsim juos, arba visam laikui užmigdysim,— atsakė romusis vairininkas, kuris niekam, net savo vadui, nesidavė raginamas.— Mano sviediniai kaip būrys delfi-

nų, kurie visada eina vienas kito kilvateriu. Į vietas! Apsukti patranką, taip, taip! Pasitraukti, tuoj trenks atgal... Ei tu, geltonsnapi, palik ramybėj mano žeberklą!

— Kas ten atsitiko, misteri Kofinai,— sušuko Barnsteblis.— Bene liežuvį įsikandai?

— Nagi vienas junga prie špigatų žaidžia su mano žeberklu, o kai man jo reikės, tai neberasiu.

— Palik tą berniūkštį, Tomai! Atsiųsk jį pas mane, aš pamokysiu jį gero elgesio, o tu pamėtėk anglams dar geležies!

— Galėtų nenaudėlis sviedinius nešioti,— tarė supykęs senasis jūreivis.— Kai jis eis pro jus, sere, į sandėlį, duokit jam porą sprandinių, kad beždžioniūkštis išmoktų gero elgesio ir žinotų, ką reiškia kariauti škunoje. Ei tu, silke keturkoje! Kam imi daiktą, kuriuo nemoki naudotis? Jei tavo tėvai būtų išleidę daugiau pinigų tavo mokslui, o ne rūbams, gal būtum pasidaręs džentelmenas, o kas dabar esi?

— Greičiau, Tomai, greičiau,— sušuko nekantriai Barnsteblis.— Nejaugi tavo bendravardė taip ir neprašneks!

— Tuojau, sere, jau viskas paruošta,— sumurmėjo vairininkas.— Truputį žemiau! Štai šitaip! Tai velniūkštis, įžūlus kaip babūnas! Na, na, dar truputį palenkit. Ateik su ugnim arčiau... Aš jam, akiplėšai, parodysiu... Ugnis!

Tai buvo tikros kovos pradžia, nes Tomo Kofino sviedinys, nulėkęs ta pačia kryptim kaip ir pirmasis, įtikino priešą, jog darosi itin karšta ir tylėti nebegalima. Todėl, vos nuaidėjus „Arielio" šūviui, „Greituolis" trenkė salvę iš visų borto patrankų. Tenderio šūviai buvo taiklūs, bet jo patrankos buvo per mažos tokiam nuotoliui, todėl tik du ar trys sviediniai atsimušė į škunos bortą ir nukrito į vandenį. Vairininkas, kurio piktumas kiek atlyžo, prasidėjus kovai, kaip visuomet šaltakraujiškai tarė:

— Tai tik draugiški pasitapšnojimai. Nejaugi tie anglai mano, kad mes jiems saliutuojame?

— Išjudink juos, Tomai, gal nuo tavo šūvių jie atsimerks!— sušuko Barnsteblis, trindamas rankas iš pasitenkinimo, jog jų pastangos suartėti su priešu nenueis veltui.

Iki tol „Arielyje" kovojo tik vairininkas, o kiti jūreiviai, stovintys prie mažesnių ir trumpesnių patrankų, stovėjo, nieko neveikdami. Bet po dešimties ar penkiolikos minučių „Grei-

tuolio" kapitonas, sunerimęs dėl pirmųjų šūvių padarytų nuostolių, suprato, kad jau nebegalės trauktis, net jeigu ir labai norės. Tuomet jis išsirinko vienintelį drąsiam žmogui likusį kelią: narsiai leidosi pirmyn, tiesiai į priešą, tuo pačiu metu stengdamasis išsaugoti tenderį nuo ugnies. Barnsteblis, kuris erelio žvilgsniu sekė kiekvieną priešo manevrą, tenderiui ganėtinai priartėjus, davė įsakymą atidengti ugnį iš visų patrankų. Dabar abi priešininkų pusės buvo įsiaudrinusios. Salvės sekė viena po kitos taip greitai, kad dūmai, nespėję išsisklaidyti, tai kabėdavo baltu debesiu virš „Arielio", tai driekėsi virš vandens jo kilvateryje tarytum ženklindami kelią, kuriuo škuna plaukė į dar nirtulingesnį mūšį. Patrankas užtaisinėjančių jaunų jūreivių šūksniai darėsi vis piktesni ir rūstesni, ir tik vienas vairininkas darbavosi tyliai bei vikriai, kaip ir dera savo darbą mylinčiam žmogui. Barnsteblis buvo nepaprastai susikaupęs ir ramus, kaip kapitonas, nuo kurio priklauso kovos baigtis, bet jo tamsios akys degė nuo vos slepiamo susijaudinimo.

— Pliekit, dar, dar! — sušukdavo jis retkarčiais tarp patrankų griausmo.— Pamirškit jų stiebus, vyručiai, taikykit žemiau, į korpusą.

Anglų kapitonas irgi kovėsi ryžtingai. Tolimi priešo šūviai jam padarė didelių nuostolių, o jis pats, neturėdamas didelių patrankų, negalėjo atsakyti tuo pačiu, bet dabar jis stengėsi ištaisyti savo pirmąją klaidą, kurią padarė, vertindamas padėtį. Abu laivai palengva artėjo vienas prie kito, kol visai paskendo savo pačių šūvių sukeltame dūmų debesyje, kuris taip plėtėsi, jog visai paslėpė tamsius laivų korpusus nuo smalsių ir susidomėjusių žiūrovų, stovinčių ant uolų. Prie duslaus patrankų griaudėjimo dabar prisidėjo muškietų bei pistoletų tratėjimas, ir pro baltą debesį, apgaubusį kovotojus, buvo matyti tik į žaibus panašūs ugnies liežuviai. Praėjo nemaža kankinančios nežinios minučių, kol susijaudinę kareiviai pamatė, kieno vėliavas aplankė pergalė.

Mes paseksime kovotojus dūmų debesyje ir papasakosime skaitytojui apie tai, kaip viskas vyko.

„Arielio" ugnis buvo kur kas stipresnė ir pavojingesnė negu „Greituolio", nes škuna buvo mažiau nukentėjusi, be to, jos jūreiviai ne taip išvargo, todėl tenderis ryžosi imti škuną abor-

dažu. Barnsteblis numanė šitą ketinimą ir gerai suprato, kodėl tenderio kapitonas nusprendė griebtis tokio manevro, bet jis nebuvo iš tų, kurie geba šaltakraujiškai įvertinti savo pranašumus, kai išdidumas ir drąsa šaukia į rūstesnius išmėginimus. Todėl pats leidosi sutikti priešo, ir kai škuna ir tenderis susitiko, jų priekiai susidūrė abiejų pusių pastangomis. Dabar jau aiškiai pro triukšmą pasigirdo anglų kapitono balsas, raginantis komandą sekti paskui jį.

— Pirmyn! — sušuko Barnsteblis per ruporą.— Vykit svečius nuo priekio!

Tai buvo paskutinis drąsiojo jūreivio įsakymas, duotas per šį ruporą, nes po šitų žodžių jis numetė jį šalin ir, čiupęs špagą, puolė ton vieton, kur priešas buvo bepradedąs ataką. Vietoj nebenaudingų patrankų dundesio dabar buvo girdėti riksmai, prakeiksmai ir grasinimai, nors muškietos bei pistoletai nesiliovė šaudę.

— Nušluoti juos nuo denio! — šaukė anglų vadas, užsilipęs ant savo falšborto, apsuptas dešimties drąsiausių jūreivių.— Verskit tuos maištininkus šunis į vandenį!

— Pirmyn, vyrai! — atsiliepė Barnsteblis, paleidęs pistoleto šūvį į puolantį priešą.— Tegu niekas iš jų daugiau nebeišgeria nė lašo grogo.

Smarki šautuvų salvė, trenkusi po kapitono žodžių, beveik visiškai atliko tai, ko jis norėjo, ir „Greituolio" kapitonas, pamatęs, kad liko vienas, nenorom nušoko atgal į savo laivo denį vėl surinkti atakon vyrų.

— Į abordažą, žilabarzdžiai ir jaunikliai, veltėdžiai ir visi kiti! — sušuko Barnsteblis, puldamas pirmas, bet stipri ranka sugriebė drąsųjį jūreivį, ir, nespėjus jam atsipeikėti, vairininkas, suspaudęs dideliam glėby, grąžino jį į savo laivą.

— Banginis baigiasi,— tarė Tomas,— ir neprotinga kišti galvą jam po uodega. Bet aš truputį pakutensiu jį žeberklu.

Nelaukdamas atsakymo, vairininkas užlipo ant falšborto ir ketino šokti į priešo denį, bet banga staiga išskyrė laivus ir jis garsiai pūkštelėjo jūron, o kadangi jam pasirodžius buvo paleista kokių dvidešimties muškietų bei pistoletų šūviai, „Arielio" įgula pamanė, kad jis buvo nukautas kulkos, ir dar labiau įniršusi puolė pirmyn, o Barnsteblis sušuko:

— Atkeršysim už Ilgąjį Tomą! Pirmyn! Ilgasis Tomas arba mirtis!

Jūreiviai visi kaip vienas puolė pirmyn ir, pralieję nemažai kraujo, įsiveržė į „Greituolio" denį. Anglų kapitonas, susidūręs su gausesnėmis jėgomis, traukėsi, bet laikėsi didvyriškai. Jis subūrė aplink save likusią įgulą ir drąsiai kovėsi. Iečių ir kardų smūgiai darėsi vis artimesni ir pavojingesni, o tie jūreiviai, kurie netilpo kovos sūkurin ir buvo užnugaryje, kas minutę šaudė iš pistoletų bei muškietų.

Barnsteblis, besikaunantis savo įgulos priešakyje, tapo taikiniu įniršusiems anglams, kurie lėtai traukėsi, spaudžiami jo drąsios atakos. Abu kapitonai atsidūrė priešinguose tenderio denio šonuose, ir ten, kur jie patys vadovavo kovai, atrodė, jog ir tų, ir tų pergalė netolima. Bet anglų vadas, pamatęs, kad jei laimi vienoje vietoje, tai pralaimi kitoje, nusprendė pakeisti poziciją, pasitelkęs keletą ištikimų jūreivių. Vienas jų, pralenkęs vadą, nutaikė savo muškietą į amerikiečių kapitono galvą ir jau buvo bešaunąs, bet Meris, prasmukęs pro besikaunančiuosius, smogė tam jūreiviui durklu ir pargriovė ant žemės. Sužeistasis, šaukdamas baisius prakeiksmus, ėmė purtyti savo muškietą, ketindamas atkeršyti savo jaunam priešininkui, bet bebaimis jaunuolis prišoko prie jo ir įsmeigė savo aštrų durklą jam į širdį.

— Valio! — šaukė nieko nesuvokdamas Barnsteblis, kuris buvo tenderio priekyje ir su keliais vyrais triuškino viską, kas pasitaikydavo kelyje.— Atkeršysim! Ilgasis Tomas ir pergalė!

— Jie jau paimti! — sušuko anglas.— Negailėkit iečių! Jie tarp dviejų ugnių!

Galimas daiktas, kad mūšis būtų pasibaigęs visai ne taip, kaip atrodė, sprendžiant iš kovos eigos, jeigu tuo metu tenderio priekyje tiesiog iš jūros nebūtų pasirodžiusi didžiulė žmogysta su žeberklu rankose. Tai buvo Ilgasis Tomas, kurio rudas veidas degė iš įniršio dėl patirto nemalonumo, o žilstelėję plaukai sulipę nuo jūros putų, iš kurių jis iškilo tarsi Neptūnas su savo šake. Daugiau netaręs nė žodžio, jis nutaikė savo žeberklą ir su didžiule jėga prismeigė vargšą anglą prie jo paties laivo stiebo.

— Saugokitės! — sušuko iš įpratimo Ilgasis Tomas ir, paėmęs sužeistojo muškietą, pradėjo įniršęs tvoti visiems prisiartinusiems priešams buože, nė neketindamas pasinaudoti ant vamzdžio galo esančiu durklu. Nelaimingasis „Greituolio" vadas dar švaistėsi savo špaga iš siaubo išsprogusiomis akimis, galop susirietė paskutinėje agonijoje, galva nusviro ant krauju paplūdusios krūtinės, ir suglebęs kūnas liko kaboti ant laivo stiebo, keldamas siaubą likusiai įgulai. Keletas anglų stovėjo kaip įbesti, nepajėgdami atplėšti akių nuo šito baisaus reginio, tačiau dauguma leidosi į žemutinį denį, skubėdami pasislėpti laivo užkaboriuose, palikdami amerikiečiams laisvai šeimininkauti „Greituolyje".

Du trečdaliai tenderio įgulos buvo arba nukauti, arba sužeisti šito neilgo susirėmimo metu, tačiau ir Barnstebliui pergalė kainavo nemaža brangių gyvybių. Vis dėlto per pirmą pergalės džiaugsmą aukos buvo pamirštos, bet kai riksmai nutilo ir jūreiviai atsipeikėjo, Barnsteblis davė nurodymus, kurių reikalavo žmoniškumas bei pareiga. Kol laivai buvo skiriami vienas nuo kito ir šalinami iš kelio nukautieji, nugalėtojas vaikščiojo tenderio deniu, paskendęs giliose mintyse. Kartkartėmis jis persibraukdavo delnu pajuodusią nuo dūmų ir krauju aptaškytą kaktą arba žvelgdavo į didžiulį dūmų debesį, kuris tvyrojo netoli laivų kaip tirštas jūros rūkas. Netrukus buvo paskelbti jo apmąstymų rezultatai:

— Nuleisti visas mūsų vėliavas! — sušuko jis. — „Greituolyje" vėl iškelti jų vėliavą, „Arielio" gale taip pat iškelti priešų vėliavą.

Net visas priešo laivynas, išdygęs arčiau kaip per patrankos šūvį, nebūtų sukėlęs nugalėtojams tokios nuostabos, kokią sukėlė šis įsakymas. Apstulbę jūreiviai liovėsi dirbę ir žiūrėjo į keičiamas vėliavas, kurias buvo nuo seno įpratę gerbti kaip savo simbolius, bet nė vienas nesiryžo ką nors dėl to sakyti, išskyrus Ilgąjį Tomą, kuris stovėjo priešų laivo škancuose ir tiesino užlinkusį savo žeberklo galą, darydamas tai taip rūpestingai ir uoliai, lyg be to nebūtų buvę įmanoma išlaikyti iškovotos pergalės. Išgirdęs vado įsakymą, Tomas kaip ir kiti metė savo darbą ir nė kiek nesivaržydamas pareiškė savo nepasitenkinimą:

— Jei anglai burba, kad kova buvo negarbinga,— tarė jis,— tai galim pradėti viską iš naujo, sere. Jeigu jiems trūksta žmonių, tai tegu pasiunčia į krantą valtį ir atsiveža tuos nevėkšlas tinginius kareivius, kurie stovi išsproginę akis ir yra panašūs į raudonus driežus, šliaužiojančius po kranto smėlį. Galim susiimti dar kartą, bet tegu mane velniai griebia, jei aš suprantu, kam reikia juos mušti, jeigu viskas nueina niekais!

— Ko tu ten burbi kaip nordostas, sena skumbre?— paklausė Barnsteblis.— Pagalvok apie savo draugus, kurie yra krante! Gal manai, kad turime palikti juos kartuvėms arba kalėjimui?

Vairininkas atidžiai išklausė ir, vadui baigus kalbėti, taip trenkė plaštaka sau į šlaunį, kad nuaidėjo lyg pistoleto šūvis.

— Dabar man aišku, sere! Jūs manote, kad tie raudonšvarkiai turi misterį Grifitą. Tada veskit škuną į seklumą, kapitone Barnstebli, ir išmeskite inkarą tokioje vietoje, iš kurios būtų galima nutaikyti į juos ilgą patranką, paskui duokite man valtį ir penkis šešis vyrus su ilgesnėmis kojomis, kad galėtų pabristi jūra, ir aš juos pargabensiu.

— Kvaily! Nejaugi tu manai su keliais vyrais įveikti penkias dešimtis kareivių!

— Kareivių! — atkartojo Tomas, vis dar neatvėsęs nuo kovos įkarščio ir su neapsakoma panieka mostelėjęs ranka.— Vienas banginis gali nudobti ir tūkstantį kareivių, o štai stovi žmogus, kuris yra nudobęs šimtą banginių!

— Užteks, tu senas delfine, nejaugi, sulaukęs tokio amžiaus, pasidarei pagyrūnas?

— Koks čia gyrimasis, sere, jei žmogus sako tai, kas užrašyta laivo žurnale, bet jeigu kapitonas Barnsteblis mano, kad senis Tomas Kofinas vietoj galvos nešiojasi ruporą, tai tegu tik duoda sutikimą nuleisti valtis.

— Ne, ne, mano senasis mokytojau,— maloniai atsakė Barnsteblis.— Aš puikiai pažįstu tave, Neptūno broli, bet gal mums pavyks apmuilinti akis anglams, jei kurį laiką paplaukiosim su jų vėliava, kol pasitaikys proga kaip nors išgelbėti savo draugus.

Vairininkas papurtė galvą, paskui, kurį laiką pagalvojęs ir tarytum šovus naujai minčiai, sušuko:

— Taip, taip, sere, tai tikra išmintis, skaidri kaip jūros vanduo ir tokia pat gili. Tegu tie driežai kol kas būna išsišiepę iki ausų, o kai sužinos visą teisybę, tai jiems lūpos iki bambos atvips.

Šitaip pasiguodęs vairininkas daugiau nebetrukdė tvarkyti savo užgrobtojo laivo. Nesužeisti belaisviai buvo skubiai keliami į „Arielį". Prižiūrėdamas, kaip tai vykdoma, Barnsteblis viename liuke išgirdo kažkokį bruzdesį ir pamatė, kaip du jo jūreiviai velka laukan džentelmeną, kurio elgesys bei išvaizda rodė, jog jis yra apimtas pačios niekingiausios baimės. Su tylia nuostaba nužvelgęs šį keistą asmenį, leitenantas sušuko:

— Kas jis toks? Koks nors mūšių mėgėjas? Matyt, tai smalsus civilis, pasišovęs tarnauti karaliui ir kartu sau, ketindamas nupiešti paveikslą arba parašyti knygą. Sakykite, sere, kokias pareigas jūs turėjote šitame laive?

Belaisvis pašnairavo į leitenantą, kurį manė būsiant Grifitą, bet, pamatęs, jog tai nepažįstamas žmogus, atgavo šiek tiek pasitikėjimo ir atsakė:

— Aš čia patekau atsitiktinai, nes buvau tenderyje tuo laiku, kai jo velionis kapitonas nusprendė jus užpulti. Jis negalėjo išlaipinti manęs, bet aš neabejoju, kad tai padarysite jūs. Jūsų spėjimas, kad aš civilis, yra visiškai. . .

— Teisingas,— pertraukė Barnsteblis.— Nereikia nė žiūrono tam pamatyti, nes tai tiesiog jums ant kaktos parašyta. Bet dėl tam tikrų svarių priežasčių. . .

Jis nutilo, nes pamatė, kad jaunasis Meris duoda jam ženklą.

— Tai misteris Dilonas,— nekantriai ėmė šnibždėti jam į ausį vaikinas,— pulkininko Hovardo giminaitis. Ne kartą esu jį matęs anksčiau, kai eidavo paskui mano pusseserę Sesiliją.

— Dilonas! — šūktelėjo Barnsteblis, iš pasitenkinimo trindamas rankas.— Kitas Dilonas? Tas pats, kurio „pailga fizionomija, akys juodos, oda tamsi"? Jis kiek pašviesėjęs iš baimės, bet vis tiek yra puikus grobis, vertesnis už dvi dešimtis „Greituolių"!

Šie žodžiai buvo pasakyti tyliai ir atokiai nuo belaisvio. Barnsteblis priėjo prie jo ir pasakė:

— Politiniai sumetimai ir, be abejo, pareiga reikalauja, kad aš jus trumpam sulaikyčiau, sere, bet kad nelaisvė nebūtų

tokia sunki, mes pasidalinsime su jumis viskuo, kas yra šiame laive.

Nelaukdamas atsakymo, Barnsteblis nusilenkė belaisviui ir apsigręžęs nuėjo apžiūrėti, kaip laivuose atliekami darbai. Po kiek laiko buvo pranešta, kad viskas paruošta, „Arielis" drauge su paimtuoju laivu pasisuko beidevindu ir lėtai, kaitaliodami halsus, nuplaukė palei krantą, lyg grįždami įlankon, iš kurios rytą išplaukė „Greituolis". Stojus į pirmą halsą link kranto, ant uolų susibūrę kareiviai sudrebino orą savo riksmais bei šūksniais, ir Barnsteblis, rodydamas savo įgulai ant abiejų stiebų plevėsuojančias vėliavas, liepė šiltai atsakyti į tuos pasveikinimus. Kadangi per tokį atstumą be valčių buvo neįmanoma ką nors sužinoti, kareiviai, kurį laiką dar pažiūrėję į tolstančius laivus, nulipo nuo uolų ir netrukus dingo jūreiviams iš akių. Praėjo nemaža valandų, įtemptai laukiant bei kovojant su nepalankiomis srovėmis, ir trumpa diena jau linko vakarop, kai jie pasiekė numatytą įlanką. Kartą šitaip manevruojant Barnsteblis iš tenderio pamatė savo rytinės medžioklės laimikį. Bangos ritosi per didžiulį banginio kūną tarytum per kokią uolą, aplink jau buvo pilna ryklių, draskančių bejėgį gyvūną.

— Žiūrėk, misteri Kofinai! — sušuko leitenantas, rodydamas banginį, kai jie plaukė pro šalį.— Bukasnukiai džentelmenai iškėlė tikrą puotą. Tu pamiršai tikro krikščionio pareigą — palaidoti nugalėtąjį.

Senasis jūreivis abejingai pažvelgė į negyvą banginį ir atsakė:

— Jei tas žvėris būtų pasitaikęs man Bostono įlankoje arba prie Smėlio rago, man jo būtų užtekę visam gyvenimui! Bet turtai ir garbė skirti kilmingiesiems ir mokytiesiems, o vargšui Tomui Kofinui lieka traukti bei leisti savo paties škotus ir vairuoti savo gyvenimo laivą per audras, idant baigtų kelionę, nesulaužęs senų savo rėjų.

— Štai kaip, Ilgasis Tomai,— tarė karininkas.— Žiūrėk, kad nesudužtum prie šitų uolų ir rifų, užplaukęs ant poezijos seklumų, nes pasidarei labai sentimentalus!

— Užlėkęs ant tų uolų, sudužtų bet kuris laivas,— atsakė vairininkas, nepajutęs ironijos.— O kai dėl poezijos, tai man gana tos geros senos dainos apie kapitoną Kidą. Iš tiesų, in-

dėnui iš Podžo kyšulio buvo apie ką pamąstyti, kai rykliai niekais vertė banginį, iš kurio būtų išėję kokios aštuoniasdešimt statinių taukų! Aš esu jų negyvų matęs apie du šimtus, bet senojo Tomo davinys koks buvo, toks ir tebėra.

Vairininkas nuėjo į laivagalį ir, atsisėdęs ant hakaborto bei parėmęs smakrą kaulėta ranka, liūdnomis akimis įsistebeilijo į savo laimikį, dar ilgai blizgėjusį saulės spinduliuose, kurie tai atsispindėdavo nuo balto pilvo, tai krisdavo ant juodos nugaros. Tuo metu laivai pasiekė savo tikslą ir įplaukė įlankon išdidžiai bei drąsiai, kaip ir tinka namo grįžusiems nugalėtojams.

Ant kranto vietomis buvo matyti susižavėjusių žiūrovų, ir Barnsteblis, užbaigdamas pasiruošimus apgauti priešui, pranešė savo įgulai, kad dabar jie imasi tokio dalyko, kuriam reikės didelės drąsos bei atsargumo.

19 skyrius

Trimitas pašaukė jus į draugiškas derybas.

Š e k s p y r a s, „Karalius Joanas"

Išbėgę pro vienuolyno duris laukan, Grifitas su draugais nesutiko kelyje jokių kliūčių, kurios būtų juos sulaikiusios arba sukėlusios aliarmą. Pamokyti vakarykščio patyrimo, jie aplenkė tas vietas, kur žinojo stovint sargybinius, nors ir būtų galėję atremti pasipriešinimą. Netrukus jie atsidūrė pakankamai toli, kur pavojus nebegrėsė. Kokią pusę mylios jie žingsniavo greitai, tylėdami ir rimti, kaip kiekvieną minutę galintys sutikti pavojų ir viskam pasiryžę žmonės. Bet, įėję į giraitę, kuri supo mūsų jau minėtus griuvėsius, jie sulėtino žingsnį ir ėmė pusbalsiu kalbėtis.

— Laiku pabėgome,— tarė Grifitas.— Aš greičiau būčiau sutikęs likti belaisviu, negu kelti sąmyšį ir pralieti kraują ramiuose pulkininko Hovardo namuose.

— Gaila, sere, kad ši mintis nekilo jums prieš keletą valandų,— atsakė locmanas balsu, kuris buvo dar rūstesnis už pačius žodžius.

— Gal aš tikrai pamiršau savo pareigą, sere, trokšdamas išsiaiškinti padėtį šeimoje, kuri mane ypatingai domina,— atsakė Grifitas, stengdamasis nugalėti savo išdidumą ir kalbėti mandagiai.— Bet dabar ne laikas apgailestauti. Jei neklystu, mes dabar lydime jus žygyje, kuriame reikia imtis veiklos, o ne atsiprašinėti. Leiskite paklausti, ką ketinate daryti dabar?

— Manau, kad mūsų sumanymas žlugo,— niūriai atsakė locmanas.— Rytą jie paskelbs aliarmą, bus sušaukti jomenai, vietiniai dvarininkai susirinks pasitarti, ir tokie pasilinksminimai kaip medžioklė bus atidėti. Gandas apie mūsų išlipimą nuvys miegus šios salos pakrantėje bent per dešimtį mylių į sausumą.

— Jūs pats, misteri locmanai, tikriausiai esate su jais praleidęs nemaža malonių bemiegių naktų,— tarė Manuelis.— Už sutrikdytą savo namų ramybę 1756 metais jie turi būti dėkingi prancūzui Tiuro [1] ir mūsų pačių pramuštgalvių škotų piratui. Beje, Tiuro su savo laivynu juos tik šiek tiek pagąsdino, o paskui, pamatęs kelis nedidelius kreiserius, pradingo taip greitai, kaip berniukas būgnininkas po grenadieriaus kiveriu. Bet šaunusis Polis gražiai pašokdino savo tėvynainius ir. . .

— Man atrodo,— nukirto jį Grifitas,— kad jūs pats, Manueli, netrukus imsite šokti, ištrūkęs iš anglų kalėjimo.

— Geriau sakykit — iš anglų kartuvių,— pataisė jį linksmasis pėstininkų vadas,— nes jeigu karinis tribunolas ir net paprastas teismas sužinotų, kaip mes patekom į šitą salą, abejoju, ar sulauktume geresnio likimo negu pats aršiausias škotas, gerbiam. . .

---

[1] Fransua Tiuro (1726 arba 1727—1760) — prancūzas jūreivis. Septynerių metų kare užgrobė daug anglų pirklių laivų ir, vadovaudamas keturioms fregatoms, patraukė į Airiją, ketindamas ten išlaipinti desantą, bet žuvo mūšyje.

— Gana! — nekantriai nutraukė jį Grifitas.— Gana plepėti niekus, kapitone Manueli, mums dabar reikia pagalvoti apie kitus dalykus... Kokį planą dabar jūs siūlote, misteri Grėjau?

Išgirdęs šitą klausimą, locmanas krūptelėjo tarytum iš gilaus susimąstymo pažadintas žmogus ir po kurio laiko tyliai, lyg dar veikiamas stipraus ir liūdno jausmo, tarė:

— Naktis jau baigiasi, bet saulė šiose vietose žiemos vidury neskuba tekėti. Aš turiu palikti jus, bičiuliai, grįšiu po kokių dešimties valandų. Mūsų planą reikia nuodugniai apgalvoti, prieš ko nors imantis, ir tą žvalgybą galiu atlikti tiktai aš. Kur susitarsime susitikti?

— Man atrodo, netoliese yra seni griuvėsiai,— tarė Grifitas.— Gal tarp tų apleistų sienų mes rasime prieglobstį ir ramybę.

— Gera mintis,— patvirtino locmanas.— Tai mums bus dvigubai naudinga. Ar rasite, kapitone Manueli, tą vietą, kur pasaloje palikote savo kareivius?

— Ar turi šuo uoslę? Ir ar gali jis rasti šviežią pėdsaką?— sušuko kapitonas.— Nejaugi generolas paliks savo pajėgas tokioje vietoje, kurios paskui pats neras? Prisiekiu dievu, aš gerai žinau, kur prieš pusvalandį, pasikišę po galvom kuprines, sugulė knarkti mano šaunuoliai, bet galiu lažintis iš majoro laipsnio Vašingtono armijoje, kad po vieno mano žodžio jie bus čia visiškai ekipuoti ir pasirengę atakai! Aš nežinau, džentelmenai, kaip į juos žiūrite jūs, tačiau man dvidešimt tokių dykaduonių — puikiausias reginys. Mes paverstume šitą kapitoną Borouklifą ir jo rekrūtus ant durtuvų kaip pats nelabasis...

— Gana, gana, Manueli! — gerokai susierzinęs nutraukė jį Grifitas.— Jūs visą laiką pamirštate mums pavestą reikalą. Ar galite iki aušros nepastebimai atvesti čionai savo žmones?

— Man tam tereikia pusvalandžio.

— Tuomet eime, išrinksiu mūsų būsimo pasimatymo vietą,— pasakė Grifitas.— O misteris Grėjus einant susipažins su vietove, kur mes slapstysimės.

Locmanui davus ženklą, visi trys atsargiai nuėjo į tamsą ieškoti minėto prieglobsčio ir greitai išvydo griuvėsius, užimančius nemažą plotą. Kai kurios sienos kilo į dangų gana aukštai, ir jų šešėliai dar labiau tirštino miško tamsą.

— Čia kaip tik mums vieta,— tarė Grifitas, kai jie galiuką paėjėjo palei apgriuvusią sieną.— Ateikite su savo žmonėmis čia, o aš pasitiksiu jus ir nuvesiu į nuošalesnį kampą, kurį tikiuosi rasti, kol jūs grįšite.

— O, čia tiesiog rojus po „Arielio" denio! — sušuko Manuelis.— Esu tikras, kad šiame miške galima rasti ir neblogą aikštelę rikiuotės pratyboms! Jau pusę metų apie tai svajoju.

— Kas per pratybos! — supyko Grifitas.— Dabar ne laikas beprasmiškam marširavimui. Pasislėpti, kad nebūtume aptikti bei išvengtume nelaisvės, ir laukti, kol jūsų jėgų prireiks tikram mūšiui — štai ką dabar mums reikia daryti.

Manuelis žengė miško aikštelės link, bet, staiga sustojęs, paklausė:

— Ar nevertėtų mums atviroje vietoje palikti nedidelį piketą su kapralu ir pastatyti sargybinių eilę priešais savo įtvirtinimus? ..

— Mes neturime jokių įtvirtinimų ir nereikia jokių sargybinių! — piktai nutraukė jį Grifitas.— Mūsų išsigelbėjimas — atsargumas. Veskite žmones po medžių priedanga, tegu jūsų orientyras būna tos trys aiškios žvaigždės. Laikykit kursą į šiaurinį miško kampą. . .

— Užteks, misteri Grifitai,— nutraukė jį Manuelis.— Žmonių kolonos niekas neveda pagal kompasą, kursą ir apskaičiavimus. Patikėkit, sere, mano būrys eis su reikiamu atsargumu, bet taip, kaip dera kareiviams!

Ir, nelaukęs, kol jam bus atsakyta, pėstininkų vadas staiga ryžtingu žingsniu nuėjo į mišką. Šio neilgo pokalbio metu locmanas stovėjo, atsirėmęs į griuvėsių kampą, ir tylėjo, tačiau Manuelio žingsniams visai nutilus, jis išėjo iš sienos šešėlio ir prisiartino prie Grifito.

— Manueliui mes turime būti dėkingi už savo išsigelbėjimą,— tarė jis.— Tikiuosi, kad nenukentėsime per tuos jo paikiojimus.

— Jis iš tų žmonių, kuriuos Barnsteblis vadina kampuotais,— atsakė Grifitas,— ir savo profesijos dalykus daro savaip, bet pavojingame žygyje moka būti tikras draugas. Jeigu mums pasiseks atkalbėti jį nuo tų kvailų pratybų, kurios gali išduoti mus, tai pamatysime, kad jis yra tikras karys, kai kyla reikalas.

— Aš tik reikalauju, kad jis ir visas jo būrys saugotųsi iki paskutinio momento, nes jeigu mus suseks, tai visos mūsų dvidešimties durtuvų ir kelių iečių pastangos nueis niekais prieš tas pajėgas, kurios bus atsiųstos mums sutriuškinti.

— Jūsų reikalavimas absoliučiai teisingas,— atsakė Grifitas.— Tie vyrukai per audrą jūroje gali ir savaitę išmiegoti, bet žemės kvapas juos įaudrina, ir labai abejoju, ar pajėgsime išlaikyti juos per dieną tyliai.

— Tai reikės padaryti, sere, arba griežtumu, arba jėga, jeigu jau nepadės perspėjimai,— atsakė rimtai locmanas.— Jeigu mums tereikėtų įveikti to girto pedanto rekrūtus, tai būtų visai nesunku sumesti juos į jūrą. Bet sėdėdamas tame kalėjime, aš sužinojau, kad auštant vienuolyne turi pasirodyti kavalerija. Ten yra kažkoks Dilonas, kuris tiesiog iš kailio neriasi, norėdamas mums pakenkti.

— Niekšas! —sumurmėjo Grifitas.— Bet matau, sere, kad ir jūs turite pažįstamų Šventosios Rutos vienuolyne?

— Žmogus, kuris imasi pavojingų darbų, turi naudotis kiekviena galimybe, kad galėtų išsiaiškinti padėtį,— miglotai atsakė locmanas.— Jei tai, ką išgirdau, teisybė, mums, ko gero, nepavyks įgyvendinti savo plano.

— Na, tuomet tamsos priedangoje grįšime į škuną. Anglijos pakrantėse knibždėte knibžda priešo kreiserių ir prekybiniai laivai vienas po kito plaukia čionai iš visų keturių pasaulio šalių. Neilgai mums reikėtų ieškoti priešo išbandyti savo jėgoms ir gauti progą apkarpyti jo karo ištekliams bei prekybai.

— Grifitai,— atsakė locmanas lygiu ramiu balsu, nelyginant žmogus, neturįs nei garbės troškimo, nei žmogiškų aistrų,— man jau koktu nuo tos kovos tarp nusipelniusiųjų ir kilmingųjų. Veltui aš trankiausi po jūras, kurias Anglijos karalius pagyrūniškai vadina savo nuosavybe, ir ėmiau nelaisvėn laivus pačiose uostų žiotyse,— man tebuvo atlyginama tuščiais ir melagingais pažadais. Jūsų pasiūlymas man netinka. Dabar aš pagaliau gavau laivą, kuris pajėgs mane nugabenti į garbingą ir paprastą Amerikos žemę, ir sugrįžęs aš noriu įžengti į Kongreso salę ne vienas, o drauge su keletu tos išdidžios salos įstatymo vyrų, kurie mano, kad tik jie vieni yra išmintingi, šaunūs ir didūs.

— Tokia palyda, be abejo, suteiks malonumo ne tik jums pačiam, bet ir tiems, kurie jus priims,— kukliai tarė Grifitas,— bet ar tai turės reikšmės kilniems mūsų kovos tikslams? Ar vertas šis sumanymas tokios rizikos, net jeigu ir pasisektų?

Locmanas smarkiai suspaudė Grifito ranką ir atsakė balsu, kuriame buvo dar daugiau to niūraus ramumo:

— Tai kilnus dalykas, mano bičiuli, ir jeigu jame tyko daug pavojų, tai už juos atlygins šlovė! Aš tarnauju respublikai ir vadinu amerikiečius broliais tik todėl, kad jūs kovojate už žmogaus teises. Jei jūsų tikslas nebūtų toks šventas, aš už jį nepraliečiau nė lašo angliško kraujo, tačiau dabar tas tikslas pašventina kiekvieną dėl jo daromą žygį, o kovotojų vardai dar ilgai eis iš lūpų į lūpas. Argi ne kilnu įrodyti tiems Anglijos didžiuokliams, kad laisvės ranka gali išplėšti juos iš tos parsidavėliškumo ir priespaudos imperijos prieglobsčio?

— Tuomet leiskite man eiti į žvalgybą. Jus ten jau matė, tad galit atkreipti. . .

— Menkai mane pažįstate,— nutraukė jį locmanas.— Tą žygį sugalvojau aš. Jei jis pavyks, norėčiau, kad garbė priklausytų man, todėl ir rizikuoti privalau pats. Jei nepasiseks, tai nueis užmarštin kaip ir daugelis kitų, kurie, jei aš būčiau turėjęs savo pusėje jėgos, būtų privertę pašiurpti iš baimės visą šią karalystę, pradedant stebėtoju ant aukštų uolų ir baigiant Vindzoro bokštų sargybiniais. Bet aš nesu iš kilmingos šeimos, kurios giminėje per dvidešimtį kartų buvo slopinama dvasia ir gadinamas kraujas, todėl tie niekingi išsigimėliai, vadovaujantys Prancūzijos laivynui, manimi nepasitiki.

— Girdėjau, jog Amerikoje dabar iš mūsų ąžuolų statomi dviejų denių laivai,— tarė Grifitas,— ir vos atvykęs tenai, tuoj gausite deramas pareigas.

— Taip, respublika negali abejoti žmogumi, kuris žūtbūtiniuose mūšiuose laikė iškėlęs jos vėliavą! Aš plauksiu tenai, Grifitai, bet mano kelias eina per čia. Mano išdavikiškiems draugams buvo ne kartą pasisekę surišti man rankas, bet priešams — niekada, tai nepasiseks ir dabar. Po dešimties valandų aš žinosiu viską, ką noriu, o kol sugrįšiu, būriu pavedu rūpintis jums. Būkite budrus ir atsargus.

— O jeigu negrįšite žadėtu laiku,— sušuko Grifitas, pamatęs, kad locmanas jau eina,— tai kur man jūsų ieškoti, kaip jums padėti?

— Manęs neieškokit, o grįžkit į savo laivą. Šiame krante aš praleidau visą savo jaunystę ir, esant reikalui, mokėsiu persirengęs palikti šią salą taip pat sėkmingai, kaip į ją patekau. Taigi pamirškit mane ir žiūrėkit tik savo tikslo.

Locmanas spustelėjo Grifitui ranką ir nuėjo. Keletą minučių jaunasis leitenantas stovėjo, mąstydamas apie tą nepaprastai talentingą ir nepavargstantį žmogų, su kuriuo taip netikėtai suvedė jį gyvenimas ir su kurio likimu dėl susiklosčiusių aplinkybių dabar taip siejosi jo paties likimas. Galiausiai, įveikęs užplūdusias mintis, kurias sukėlė pastarieji įvykiai, Grifitas pasuko į griuvėsius ir, nuodugniai apžiūrėjęs apirusias sienas, rado nemaža slaptų kampelių, kur galėtų pasislėpti kareiviai, kol sugrįš locmanas ir paaiškės, ar atėjo laikas čiupti „medžioklės mėgėjus", ar, pasinaudojant tamsa, reikia grįžti į „Arielį". Buvo tas metas, kurį jūreiviai vadina rytine vachta, ir Grifitas tyliai nuėjo į miško laukymę pasiklausyti, ar nėra kokių garsų ar ženklų, rodančių, jog jų ieškoma. Atėjęs tokion vieton, iš kurios neaiškiai buvo matyti aplinkinių objektų kontūrai, jis sustojo, kad galėtų nuodugniau susipažinti su vietove.

Audra buvo gerokai aptilusi, bet nuogose ąžuolų šakose tebešvilpė jūros vėjas, ir naktis atrodė dar niūresnė. Už kokios pusės mylios juodavo Šventosios Rutos vienuolyno pastatai, išdidžiai stūksantys jūros pusėje šviesėjančio dangaus fone, ir kartais jaunajam jūreiviui net atrodydavo, kad pasisukęs jis mato baltas bangų keteras savo pamėgtoje jūroje. Vėjo gūsiai atnešdavo pratisą duslų mūšos ūžesį, bangoms sunkiai riedant į krantą arba su didžiule jėga dūžtant į nepajudinamas uolas. Natūralu, kad tokiu metu ir tokioje vietoje jaunąjį jūreivį apėmė gilios mintys apie likimo vingius ir savo neramų gyvenimą. Dar tik prieš kelias valandas, sutelkęs visą savo protą ir jėgas, jis valdė didelį laivą, kuriame dabar jūroje ramiai miega visi jo draugai, o jis pats, nepaisydamas pavojų, stovi krante. Prisiminimai apie namus, Ameriką, apie neblėstančią jaunystės meilę ir apie išrinktosios merginos grožį sukosi jo galvoje kaip karštligiška karuselė, kaitindami jauną

vaizduotę, ir nejučiom jis pradėjo lėtai eiti link vienuolyno, bet staiga išgirdo kažkieno žingsnius ir netrukus suprato, jog taip darniai ir lygiai gali žengti tik kareiviai. Bemat atsipeikėjęs iš apnikusių prisiminimų, jis po kiek laiko pamatė, kad į laukymę, kurion jis ką tik buvo išėjęs, žygiuoja būrys kareivių. Greitai pasitraukęs medžių šešėlin ir pamatęs, jog kareiviai taip pat pasuko ton vieton, jis paklausė:

— Kas čia? Kokiu reikalu?

— Bailys, kuris slepiasi oloje kaip zuikis arba šokinėja nuo skylės prie skylės kaip laivo žiurkė! — niūriai atsakė Manuelis.— Ką tik pražygiavau per pusę muškietos šūvio nuo priešo ir negalėjau pykštelėti net į jo avanpostus, nes mūsų vamzdžiai užkišti tuo puikiuoju parako slopintuvu, kuris vadinamas atsargumu. Dievaži, misteri Grifitai, nelinkiu jums patirti tokios pagundos, kokia dabar buvo apėmusi mane: taip norėjosi pasiųsti šratų salvę į tą šuns būdą ir pro išdaužytus langus įleisti šviežio nakties oro tam girtuokliui, kuris dabar knarkia, paskendęs tauraus pietinių šlaitų vyno garuose. Duokit ausį, misteri Grifitai, noriu pasakyti keletą žodžių.

Karininkai dėl kažko pasitarė, bet vieningos nuomonės, matyt, nebuvo prieita, nes, jiems einant prie kareivių, Manuelis vis dar aiškino ir įtikinėjo Grifitą:

— Aš galėčiau paimti tą seną kalėjimą nepažadinęs nė vieno tų, kurie ten knarkia. Tik pagalvokit, sere, kiek mes tenykščiuose rūsiuose rastume to puikiojo širdies eliksyro tikrų džentelmenų gerklėms!

— Kvailystės, visa tai kvailystės,— nekantriai tarė Grifitas.— Mes ne plėšikai, kurie lando po vištides, ir ne vyno degustatoriai, todėl neimsim tuštinti anglų rūsių, kapitone Manueli. Mes garbingi žmonės ir turime šventą tikslą atnešti savo šaliai laisvę. Veskite savo būrį į griuvėsius ir liepkit ilsėtis — auštant jiems, ko gero, bus darbo.

— Tebūna prakeikta ta diena, kai aš palikau armiją ir leidau, kad kariui vadovautų būrys degutuotų švarkų! — sumurmėjo Manuelis, eidamas vykdyti įsakymo, duoto tokiu valdingu balsu, jog suprato negalįs nepaklusti.— Praleisti tokią progą, kai galima netikėtai užpulti ir papildyti atsargas! Bet prisiekiu viešpačiu — stovyklą įsirengsiu taip, kaip pridera... Ei, seržante, paskirk tris vyrus su kapralu į piketą ir pasta-

tyk laukymės pakrašty po medžiais. O prieš mūsų pozicijas pastatyk sargybinį. Viskas bus padaryta kaip reikalauja drausmė.

Grifitas klausėsi šių įsakymų didžiai nepatenkintas, bet kadangi nesitikėjo locmaną sugrįšiant anksčiau, nei ryto šviesa iškels aikštėn tokį jų užsimaskavimą, tai nepasinaudojo teise įsikišti ir duoti savo nurodymus. Tad Manuelis galėjo pasimėgauti, žiūrėdamas, kaip jo nedidelis būrys šauniai pasiskirstė. Paskui su Grifitu visi nuėjo į vieną rūsį, kurio atdaros ir sulaužytos durys tarytum kvieste kvietė vidun. Čia kareiviai įsitaisė ilsėtis, o abu karininkai, pasiryžę budėti, leido ilgas valandas tai kalbėdamiesi, tai klaidžiodami mintimis po pačias įvairiausias ir skirtingiausias vietas, į kokias tik gali nunešti vaizduotė tokių skirtingų charakterių žmones kaip juodu. Šitaip tingiai mąstydami, paskui vėl suklusdami, valanda po valandos jie sulaukė ryto, kai pasidarė pavojinga laikyti sargybinius bei piketą tokioje atviroje vietoje, kur juos galėjo pastebėti bet kuris pamiške einantis valkata. Manuelis priešinosi bet kokiems pakeitimams, sakydamas, jog tai bus nekariška, ir, ginčydamasis su jūros karininku, tiesiog iki absurdo kėlė savąjį taktikos supratimą, bet šį kartą Grifitas buvo nepalenkiamas, ir Manueliui pavyko išsikovoti tik viena — kad sargybinis būtų paliktas prie pat pastato durų sienų priedangoje. Atlikę šį nedidelį pirmykštės tvarkos pakeitimą, jie praleido dar keletą valandų, nekantriai laukdami, kuomet ateis laikas imtis darbo.

Pasigirdo pirmosios „Greituolio" salvės, ir įgudusi Grifito ausis iš karto atskyrė, jog šaudo ne škuna, o kai tolumoje ėmė griaudėti ištisa kanonada, Grifitui reikėjo nemaža pastangų, norint išbūti pačiam ir išlaikyti kareivius toje vietoje, kur reikalavo likti jų padėtis ir sveikas protas. Pagaliau nuaidėjo paskutiniai šūviai, bet nė vienas žmogus neišėjo iš griuvėsių, tačiau dabar, užuot spėliojus, kas dalyvauja mūšyje, buvo spėliojama, kaip jis baigėsi. Vieni kareiviai kartkartėmis pakeldavo galvas nuo mūro luitų, atstojančių jiems pagalves, kurios leido šiek tiek snūstelti, ir, pasiklausę šaudymo, vėl stengdavosi pasitraukti sapnų karalystėn, ne itin jaudindamiesi, kaip baigsis mūšis, kuriame patys nedalyvavo. Kiti, smalsesni

ir ne tokie miegaliai, dosniai laidė šiurkščius juokus apie besikaunančiuosius ir iš garsų stengėsi nuspėti kovos rezultatus.

Kai viskas galiausiai nutilo, Manuelis vėl ėmė burbėti:

— Už lygos nuo mūsų dėjosi karšti dalykai, misteri Grifitai,— tarė jis,— ir jeigu nebūtume kaip kurmiai lindėję po žeme, tai būtume dalyvavę tose linksmybėse ir pelnę savo dalį šlovės. Net ir dabar dar nevėlu nueiti ant uolų, kur būtume pastebėti iš laivų ir, ko gero, uždirbtume savąją grobio dalį.

— Iš karaliaus tenderio — menkas grobis,— atsakė Grifitas,— ir Barnstebliui menka nauda, jei prigrūs savo denį nereikalingų žmonių.

— Nereikalingų?— pakartojo Manuelis.— Jūs laikot nereikalingais dvidešimt tris gerai apmokytus rinktinius pėstininkus? Pažvelkite į tuos vyrus, misteri Grifitai, ir dar kartą pasakykit, kad laikote juos nereikalingais pavojaus valandą!

Grifitas nusišypsojo ir, nužvelgęs miegančius kareivius — mat, nutilus šaudymui, visi jie vėl sukrito ilsėtis — negalėjo nepasigėrėti atletiškomis bei raumeningomis figūromis, išsimėčiusiomis rūsio prieblandoje įvairiausiomis nuovargio arba įpratimo padiktuotomis pozomis. Nuo karių jo žvilgsnis nukrypo į ginklų piramidę, kur nuo blizgančių vamzdžių bei durtuvų atsispindėjo saulės šviesa. Manuelis patenkintas stebėjo Grifito žvilgsnį ir jo išraišką, bet neparodė to, laukdamas Grifito atsakymo.

— Aš žinau,— tarė Grifitas,— kad, esant reikalui, jie bus tikri vyrai. . . Bet ts-s-s! Ką jis ten sako?

— Kas ten? Kas eina?— pakartojo sargybinis, kuris stovėjo prie rūsio durų.

Manuelis ir Grifitas vienu metu pašoko ant kojų ir, stengdamiesi neišsiduoti, stovėjo įtemptai klausydamiesi, norėdami suprasti, ko sargybinis sunerimo. Pagaliau Grifitas nutraukė mirtinos tylos minutę.

— Tai locmanas! Jo skirtas laikas jau praėjo,— sušnibždėjo jis.

Tuoj pat pasigirdo metalinių ginklų žvangesys, duslus smūgis ir nuo akmeninių laiptų nugriuvo negyvas sargybinis, kuriam iš krūtinės kyšojo giliai suvarytas durklas.

— Keltis! Keltis! — sušuko Grifitas kareiviams.

— Už ginklų! — griausmingu balsu sukomandavo Manuelis.

Kareiviai, pabudę nuo šių garsių riksmų, stumdydamiesi pašoko, ir tuo metu rūsin pliūptelėjo ugnis ir nuaidėjo dvidešimties muškietų trenksmas. Bet nei garsas, nei dūmai, nei pasigirdusios kareivių dejonės nesulaikė Grifito nė sekundės: jis šovė pistoletu į dūmų debesį durų angoje ir pagriebęs abordažinę ietį, puolė ant laiptų šaukdamas:

— Pirmyn! Paskui mane, vyrai! Tai tik kareiviai!

Su tais žodžiais jaunas ir karštas leitenantas užlėkė siaurais laiptais, bet viršuje užkliuvo už susirietusios savo paties šūvio aukos ir suklupęs pateko tiesiai į priešo kareivių rankas.

— Ugnis, Manueli, ugnis! — sušuko įniršęs belaisvis.— Šaukit, kol jie visi krūvoje.

— Taip, šaukit, misteri Manueli,— kuo ramiausiai tarė Borouklifas,— ir nukaukit savo karininką. Laikykit jį, vyručiai, laikykit priekyje. Kuo arčiau jo būsit, tuo geriau.

— Šaukit! — pakartojo Grifitas, iš paskutiniųjų mėgindamas ištrūkti iš šešeto laikančių vyrų.— Šaukit, apie mane negalvokit!

— Jeigu jis šaus, tai pateks į kartuves,— tarė Borouklifas.— Tokie puikūs vaikinai nesimėto patvoriais, kad būtų galima juos šaudyti kaip elnius per medžioklę. Nuveskit jį nuo rūsio durų ir imkitės savo darbo.

Tuo metu, kai Grifitas išpuolė lauk, Manuelis iš įpratimo rikiavo savo kareivius, kurie, išmokyti viską daryti kartu bei tvarkingai, praleido palankų momentą staigiam išpuoliui. Borouklifo kareiviai iš naujo užtaisė savo muškietas ir sugulė už sienos likučių, nutaikę vamzdžius į rūsio duris, patys būdami nepasiekiami. Manuelis matė jų padėties pranašumą pro sienos plyšius ir todėl nesiryžo pulti tokio įsitvirtinusio priešo. Buvo pasikeista keletu žalos nepadariusių šūvių, ir Borouklifas, matydamas, jog nieko iš to nebus, pasiūlė rūsio gynėjams pradėti derybas.

— Pasiduokit jo didenybės karaliaus Jurgio Trečiojo kariams,— sušuko jis,— ir aš pažadu jums gyvybę!

— Paleiskit belaisvį ir duokit mums eiti į savo laivą,— tarė Manuelis.— Kareiviai eis pagal visas taisykles, o karininkai pasiliks šaltąjį ginklą.

— Nesutinku,— labai oriai atsakė Borouklifas.— Jo didenybės ginklų garbė ir karalystės saugumas neleidžia su tuo sutikti, bet aš pažadu jums gyvybę ir gerą išlaikymą.

— Karininkai pasilieka šaltąjį ginklą, belaisvį paleidžiate, o visas mūsų būrys grįžta į Ameriką, davęs garbės žodį nekariauti, kol įvyks mainai.

— Nesutinku,— tarė Borouklifas.— Visa, ką aš galiu pažadėti, tai porcija gero pietų vyno, ir jeigu jūs esate tas, kuo jus laikau, tai mokėsit įvertinti šitą pasiūlymą.

— Kaip mus kvalifikuotumėte, jeigu pasiduotume — ar kaip paprastus belaisvius, ar kaip maištininkus, sukilusius prieš jūsų karalių?

— Jūs esate maištininkai, džentelmenai,— atsargiai atsakė Borouklifas,— ir pasiduoti turite kaip tokie, o dėl padoraus apsiėjimo ir gero maisto, tai aš padarysiu visa, kas mano galioje. O toliau jūsų likimas priklausys nuo jų didenybės mielaširdingumo.

— Tai tada tegu pats didenybė čionai pasirodo ir paima mane, nes aš būsiu...

Ryžtingus Manuelio žodžius nutraukė Grifitas, kurio kraujas jau atvėso ir atbudo rūpestis draugais, nes jo paties likimas jau buvo nulemtas.

— Palaukit, Manueli,— sušuko jis,— nesakykit skubotų žodžių. Kapitone Borouklifai, aš esu Edvardas Grifitas, Jungtinių Amerikos Valstijų laivyno leitenantas ir duodu jums garbės žodį...

— Paleiskit jį,— tarė Borouklifas.

Grifitas sustojo vidury tarp kariaujančių pusių, kad abi girdėtų, ir pasakė:

— Aš noriu nulipti į rūsį ir įsitikinti, kokie kapitono Manuelio nuostoliai. Jei jie tokie dideli, kaip spėju, tai aš pats patarsiu jam pasiduoti, kaip daroma visose civilizuotose pasaulio šalyse.

— Eikite,— tarė Borouklifas.— Arba ne, palaukit. Ar tas jūsų draugas sausasis jūreivis, tfiu, aš norėjau pasakyti — jūrų pėstininkas?

— Taip, sere, jis tos kariuomenės rūšies kapitonas...

— Vadinasi, tas pats,— pertraukė jį Borouklifas.— Prisimenu melodingą jo balsą. Jam verta priminti geras atsargas

vienuolyno rūsiuose. Pasakykite, kad aš neatakuosiu jo, o palaikysiu apsupęs, kol išseks gertuvė, ir jis pasiduos. Tame rūsy, kur jis tūno, nėra tokių atsargų kaip vienuolyno rūsiuose.

Nors ir graužiamas pralaimėjimo kartėlio, Grifitas nusišypsojo ir, linktelėjęs galvą, nulipo į rūsį, garsiai įspėdamas, kas ateina.

Jis rado šešis jūreivius drauge su sargybiniu negyvus gulinčius ant grindų, o keturi buvo sužeisti, bet vado paliepimu tylėjo, sukandę dantis, kad priešas nesužinotų, kokie jų nuostoliai. Su gyvaisiais kareiviais Manuelis buvo sugulęs už skersai patalpą einančios sienos liekanų ir jo veidas šią liūdną valandą buvo toks narsus, tarytum nuo drąsos bei sumanumo dabar būtų priklausęs viso įtvirtinto miesto likimas.

— Matote, misteri Grifitai,— sušuko jis, kai leitenantas priėjo prie to niūraus, bet grėsmingo įtvirtinimo,— tik artilerija gali mane iš čia išstumti, o tas girtuoklis anglas, kuris yra lauke, gali iš eilės siųsti būrius po dešimtį žmonių ir aš visus juos suklosiu ant tų laiptų!

— Jei reikės, jie pasikvies ir artileriją, neabejoju,— tarė Grifitas,— o pabėgti neturime jokios vilties. Gal jūs ir nukausite keletą anglų, bet žmoniškumas neleidžia to daryti be reikalo.

— Žinoma,— atsakė Manuelis, niūriai šypsodamasis,— bet aš vis dėlto su malonumu nušaučiau septynetą, taip, septynetą, vienu daugiau, negu jie nušovė man.

— Prisiminkit sužeistuosius,— pridūrė Grifitas,— jie kenčia be jokios pagalbos, o jūs ketinate tęsti beprasmišką gynimąsi.

Keletas slopinamų dejonių iš sužeistųjų pusės patvirtino šį argumentą, ir Manuelis, kad ir labai nenoromis, nusileido.

— Gerai, eikite ir pasakykite jiems, kad mes pasiduodame kaip karo belaisviai,— tarė jis.— Tik su sąlyga, kad paliks man šaltąjį ginklą ir kad bus tinkamai pasirūpinta sergančiaisiais. Būtinai pavadinkite juos sergančiais, nes kol susitarimas bus patvirtintas, gali pasitaikyti kokia laiminga proga, ir aš nenoriu, kad jie žinotų apie mūsų nuostolius.

Grifito raginti nereikėjo — jis nuskubėjo pranešti visko Borouklifui.

— Palikti šaltąjį ginklą?— sušuko kapitonas, išklausęs Grifitą.— Koks tas jo ginklas? Tikriausiai abordažinė ietis? Jeigu

jis ginkluotas ne geriau už jus, mano gerbiamas belaisvi, tai neverta dėl to ginčytis.

— Jeigu turėčiau dešimtį kad ir pačių menkiausių jūreivių su tokiomis ietimis, ir kapitonas Borouklifas su savo būriu stotų į žūtbūtinę kovą su manim, tai jis, ko gero, pakeistų savo nuomonę apie šiuos ginklus.

— Ketvertas tokių narsuolių kaip jūs suniokotų visą mano būrį,— kuo ramiausiai atsakė Borouklifas.— Aš net drebėjau dėl savo kareivių, kai pamačiau jus išnėrus iš dūmų kaip liepsnojančią kometą iš debesies! Nuo šiol, matydamas saltomortalę, aš visuomet prisiminsiu jos išradėją. Na ką gi, susitarimas padarytas, tegu jūsų draugai eina iš rūsio ir sudeda ginklus.

Grifitas pranešė derybų rezultatus Manueliui, ir šis išvedė būrį iš savo gilios tvirtovės laukan.

Žmonės, kurie per visą šį pokalbį laikėsi šaltakraujiškai ramiai, paklusniai ir sykiu ištvermingai (kuomi ir šiandien žymūs jūros pėstininkai), niūriai tylėdami nusekė paskui vadą ir ėmė taip tvarkingai ir tiksliai krauti ginklus, tarytum jų lauktų poilsis po ilgo žygio. Kai šitai buvo atlikta, Borouklifas pakėlė iš priedangos savo kareivius ir mūsų nuotykių ieškotojai dar kartą atsidūrė priešo rankose tokiomis aplinkybėmis, kad tikėtis greito išsivadavimo buvo beprasmiška.

20 skyrius

Jei tavo tėvas atsiteis su manimi — gerai.
Jei ne, tai tegu kitą Persį žudo pats.
Užtikrinu tave, aš tapsiu grafu arba hercogu.

Šekspyras, „Karalius Henrikas IV"

Kol belaisviams seržanto Drilo įsakymu dėl viso pikto buvo rišamos rankos, Manuelis nepatenkintas žiūrėjo tai į nugalėtojus, tai į savo nukentėjusį būrį. Pamatęs išblyškusį ir liūdną Grifito veidą, jis pratrūko pykčiu.

— Visa tai per karinės disciplinos taisyklių nepaisymą. Galiu nesigirdamas pasakyti, kad neblogai išmanau karo meną, ir jei būčiau vadovavęs pats, tai būčiau visur, kur reikia, pastatęs piketus. Tada mūsų nebūtų sugavę kaip triušių urve, iš kurių juos išrūko siera, ir mes būtume galėję kautis atvirame lauke arba likti tarp šitų sienų, kur aš dvi valandas išsilaikyčiau prieš geriausią pulką su karaliaus Jurgio antsiuvais.

— Pirmiausia reikia ginti priešakines linijas, o tik paskui trauktis į tvirtovę! — sušuko Borouklifas.— Toks yra karo mokslas. Bet jeigu jūs būtumėt kaip reikiant pasislėpę urve, triušiai dabar lakstytų laisvi ir patenkinti. Šį rytą vienas valstietis, eidamas pro šį mišką, atsitiktinai pamatė ginkluotą žmogų nematyta uniforma. Jis nubėgo prie uolų, ketindamas šokti jūron — štai ką kartais padaro bailumas — bet savo paties laimei sutiko mane, ir aš išgelbėjau jam gyvybę, liepęs atvesti mane čionai. Mokslas — geras dalykas, mano mielas kolega, bet būna atvejų, kai geriau jo nepaisyti.

— Jūs nugalėjote, sere, todėl galite ir kalbėti,— atsakė Manuelis, niūriai sėsdamasis ant vieno akmens ir žiūrėdamas į negyvus kūnus prie savo kojų.— Šitie vyrai man buvo lyg vaikai, ir prašau atleisti, jeigu negaliu pritarti linksmai jūsų nuotaikai. Ak, kapitone Borouklifai, jūs pats esate karininkas ir žinote, ko vertas atsidavimas. Tuos vaikinus, kur dabar ramiai guli ant šių akmenų, paėmiau iš pačios gamtos rankų ir paverčiau savo amato pasididžiavimu. Jie buvo ne vyrai, o tiesiog narsuoliai, kurie valgo ir geria, sukasi ir žygiuoja, užtaisinėja muškietą ir šaudo, juokiasi ir liūdi, kalba ir tyli tik pagal mano valią. O dėl sielos, tai jie visi turėjo vieną, ir ji priklausė man! Dejuokit, vaikai mano, dabar dejuokit nesisaugodami, daugiau nebereikia tylėti. Vieną sykį muškietos kulka nurėžė penkiems mano išsirikiavusiems vyrams sagas nuo mundurų, nė vieno neužkliudydama! Aš bet kada galėjau kuo tiksliausiai apskaičiuoti, kiek vyrų reikės kokiai nors operacijai, o dabar šita plėšikiška avantiūra atėmė mano didžiausią turtą. Stokit laisvai, mano vaikai, jeigu tai gali palengvinti jūsų skausmą.

Borouklifas šiek tiek suprato ir užjautė savo belaisvį ir keletą kartų paguosdamas šį tą atsakė, prižiūrėdamas, kaip jo įsakymu ruošiamasi išžygiuoti. Galiausiai jo seržantas pranešė,

kad neštuvai sužeistiesiems paruošti, ir paklausė, ar nebus įsakyta grįžti į vienuolyną.

— Ar kas nors matėt kavaleristus?— paklausė kapitonas.— Kurion pusėn jie nujojo? Ar jie žino ką nors apie tai, jog mes užtikome šį priešų būrį?

— Tik ne iš mūsų, jūsų prakilnybe,— atsakė seržantas.— Jie nujojo pakrante, kai mes dar buvome ant uolų, ir girdėjau, kad jų vadas ketina iššukuoti keletą pakrantės mylių ir sukelti aliarmą.

— Tegul šukuoja, tik tam tie gražuoliai ir tetinka. O mums, pėstininkams, Drilai, šlovę pelnyti taip pat sunku, kaip gauti paaukštinimą. Mes tesam tik išsigimę Puatjė[1] didvyrių palikuonys. Ar supranti mane, seržante?

— Man regis, jūs kalbate apie kokį nors jo didenybės mūšį su prancūzais, jūsų prakilnybe,— atsakė seržantas, ne visai suprasdamas savo viršininko veido išraišką.

— Vaikine, pergalė atbukino tavo smegenis,— tarė Borouklifas.— Eikš arčiau ir klausyk manęs. Kaip tu manai, Drilai, ar iš šio ryto pramogos gavom šlovės arba naudos daugiau, negu galėsime panešti?

— Nemanau, jūsų prakilnybe, mūsų abiejų neblogi pečiai. . .

— Taip, nuo tokio svorio jie nesulinks,— reikšmingai pertarė jį kapitonas.— Jeigu mes apie šiuos įvykius leisim sužinoti tiems perkarusiems dragūnams, jie užpuls mus kaip išbadėjusių skalikų ruja ir pasiglemš pusę garbės ir visą grobį.

— Bet, jūsų prakilnybe, juk nė vienas jų. . .

— Nesvarbu, Drilai. Aš žinau atsitikimų, kai kariai kovėsi, kentėjo, o paskui neteko pergalės vaisių vien per įtikinamai surašytą ataskaitą. Juk pats žinai, vyruti, kad per mūšio dūmus ir sumaištį žmogus temato tik tai, kas dedasi prie pat jo, o sveikas protas oficialiuose dokumentuose liepia minėti tik tai, ko neįmanoma nuneigti. Tokiomis aplinkybėmis indėnai ir kitokie sąjungininkai gali tikėtis apdovanojimų ne dau-

---

[1] Šimto metų karo metu anglai, vadovaujami karaliaus Eduardo III sūnaus Eduardo, praminto „Juoduoju princu", 1356 m. rugsėjo 19 d. prie Prancūzijos miesto Puatjė sumušė prancūzų karaliaus Jono II Gerojo armiją.

giau kaip laimės dalyvauti parade. Ar esi girdėjęs, sakykim, apie Blenheimo[1] mūšį?

— Viešpatie, jūsų prakilnybe, juk tai anglų armijos pasididžiavimas, toks pat, kaip ir Kalodenas[2]! Tai buvo tada, kai didysis kapralas Džonas sumušė prancūzų karalių ir visus jo kilminguosius lordus, nors pusė Prancūzijos buvo stojusi kovon su ginklu rankose.

— Taip! Tavo žinios šiek tiek kvepia kareivinių skaitalu, bet iš esmės teisingos. Ar žinai, kiek prancūzų tą dieną buvo kovos lauke, misteri Drilai?

— Aš nesu matęs jų pulkų sąrašų, bet, sprendžiant iš valstybių dydžio, jų turėjo būti keli šimtai tūkstančių.

— Ir vis dėlto prieš šitą didžiulę armiją hercogas turėjo tik dešimt ar dvylika tūkstančių įmitusių anglų! Keista, seržante?

— Iš tiesų, jūsų prakilnybe, net senam kareiviui sunku suvokti. Atsitiktinis sviedinys nušluotų tokią mažą armiją.

— Bet hercogas stojo į kovą ir laimėjo. Tiesa, Malboro hercogui pagalbon atėjo misteris Eugenijus su penkiom ar šešiom dešimtim tūkstančių vokiečių. Ar esi girdėjęs apie misterį Eugenijų?

— Nė trupučio, jūsų prakilnybe. Aš visą laiką maniau, kad kapralas Džonas...

— Buvo narsus ir didelis generolas. Ir teisingai manei, misteri Drilai. Toks būtų ir vienas džentelmenas, jeigu jo didenybė teiktųsi pasirašyti tam tikrą dokumentą. Na, bet ir majoro laipsnis teikia viltį vadovauti pulkui, o pulko vado padėties žmogui visai pakanka. Trumpai tariant, misteri Drilai, reikia nugabenti belaisvius į vienuolyną kaip galima tyliau, kad kavaleristai ir toliau jodinėtų pakrante, užuot supuolę ant mūsų grobio. Tikras darbas prasidės rašant ataskaitą, ir dėl to galite pasikliauti manimi, nes aš pažįstu žmogų, kuris plunks-

---

[1] Karo dėl Ispanijos metu (1701—1714) prie Blenheimo (Bavarijoje) anglų armija, vadovaujama žymaus anglų karvedžio hercogo Malboro, kurį seržantas Drilas vadina „didžiuoju kapralu Džonu", ir anglų sąjungininkai austrai, vadovaujami Eugenijaus Savijiečio, sumušė prancūzų — bavarų armiją.

[2] 1746 metų balandžio 16 d. prie Kalodeno (Škotijoje) Karolis Eduardas, išvytų Stiuartų dinastijos pretendentas į anglų sostą, buvo sumuštas anglų kariuomenės.

ną valdo ne blogiau už špagą. O Drilas — trumpa pavardė ir lengvai tilps į pranešimą.

— Viešpatie, jūsų prakilnybe! — sušuko patenkintas alebardininkas.— Aš manau, kad tokia garbė labiau tinka... bet jūsų prakilnybės įsakymas man viskas.

— Gerai. Šį kartą įsakau tau, kad visi tylėtų tol, kol ateis laikas prabilti, o tada aš jau mokėsiu pasigarsinti.— Borouklifas rimtai palingavo galvą ir kalbėjo toliau:— Tai buvo baisus kruvinas mūšis, seržante! Kiek sužeistų ir nukautų! Iš abiejų flangų — miškas, prieky griuvėsiai. Ak! Tik duokit man rašalo ir jis pavirs krauju. Eik, vaikine, ruoškis žygiui.

Susipažinęs su slaptais savo vado planais, kapitono norų patikėtinis nuėjo perduoti gautų nurodymų visam būriui. Pasiruošimai netrukus buvo užbaigti. Nukautųjų kūnai buvo palikti vietoje, pasikliaujant, jog griuvėsiai bus pakankama priedanga, kad jų kas neužeitų. Naktį tamsoje juos bus galima slaptai palaidoti, nesukeliant pavojaus slaptam Borouklifo planui. Sužeistieji buvo paguldyti ant neštuvų, padarytų iš belaisvių muškietų bei antklodžių, ir nugalėtojai bei nugalėtieji patraukė iš griuvėsių glaudžia kolona, kad pirmieji pridengtų antruosius nuo smalsių kokio atsitiktinio praeivio akių. Tiesą sakant, šitokia galimybė buvo labai menka, nes visi, pasiklausę baisių gandų, tupėjo užsidarę namuose, juoba tokiose nuošaliose vietose kaip vienuolyno valdos.

Būriui išėjus iš miško, staiga sutraškėjo laužomos šakos ir sušlamėjo sausi lapai, įspėdami kažką artinantis.

— Matyt, tai tų niekadėjų patrulis,— tarė Borouklifas nepatenkintas,— trypia kaip visas kavalerijos pulkas! Džentelmenai, aš tikiuosi, jog jūs patvirtinsit, kad mes jau žygiavome iš mūšio lauko, kai susitikome pastiprinimą, jei tai bus jis.

— Mes neketiname neigti, sere, jog kaip tik jūs pelnėte šlovę ir nugalėjote mus,— atsakė Grifitas, neramiai žvelgdamas to artėjančio triukšmo pusėn ir tikėdamasis vietoje priešų būrio pamatyti paklydusį locmaną.

— Valyk kelią, Cezari! — sušuko balsas netoliese.— Kirsk tuos prakeiktus vijoklius mano dešinėje, Pompėjau. Pirmyn, pirmyn, mano šaunuoliai, nes antraip pavėluosime ir net nepauostysime kovos parako kvapo.

— Oho! — sušuko kapitonas, vėl atgavęs savo filosofišką abejingumą.— Tai matyt koks nors romėnų legionas, atsigavęs po kokių septyniolikos amžių, su šūkaujančiu centurionu priešaky. Sustokime, misteri Drilai, ir pasižiūrėkime, kaip marširuoja antikos kariai!

Kapitonui besakant šiuos žodžius, triukšmadariai pagaliau išsiveržė iš krūmų tankmės, ir aikštelėn, kur buvo sustojęs Borouklifas su kareiviais, išvirto du šautuvais apsikarstę negrai ir pulkininkas Hovardas. Kurį laiką pulkininkas tvarkėsi išsipašiusius rūbus bei šluostėsi nuo neįprastos įtampos išprakaitavusį veidą, todėl tik vėliau pastebėjo, jog jo kapitono būrys padidėjęs.

— Mes girdėjome, kaip jūs šaudėte,— sušuko senasis karvedys, vis dar uoliai darbuodamasis nosine,— ir aš nusprendžiau padaryti išpuolį, kuris, laiku atliktas, yra išsklaidęs ne vieną apgultį, nors jeigu Monkalmas būtų ramiai sėdėjęs pilyje, Abraomo [1] slėnis nebūtų nusidažęs jo krauju.

— O! Tai tikro vado sprendimas pagal visas karo taisykles,— tarė Manuelis.— Jei aš būčiau pasekęs jo pavyzdžiu, ši diena būtų užsibaigusi visiškai kitaip!

— Nagi, kas čia toks?— sušuko nustebęs pulkininkas.— Kas jis toks, kad, vilkėdamas šitokiais rūbais, drįsta kalbėti apie mūšius bei apgulimus?

— Tai *dux incognitorum* [2], mano gerbiamasis šeimininke,— atsakė Borouklifas,— mūsiškai tariant, jūros pėstininkų kapitonas, tarnaujantis Amerikos Kongresui.

— Kaip, vadinasi, jūs sutikot savo priešą? Ir, prisiekiu nemirtingojo Vulfo šlove, paėmėt priešus nelaisvėn,— sušuko apsidžiaugęs senasis pulkininkas.— Aš su dalimi savo įgulos nuskubėjau jums pagalbon, nes mačiau, kad žygiavote ton pusėn, ir net girdėjau keletą muškietos šūvių.

— Keletą! — pertraukė jį Borouklifas.— Nežinau, ką jūs vadinate keletu, mano šaunusis senasis drauge. Gal Vulfo, Eberkrombio ir Bredoko laikais jūs šaudydavote vieni į kitus savaitę, bet aš irgi esu ragavęs ugnies ir turiu savo nuomonę

---

[1] 1759 metais lemiamas Vulfo ir Monkalmo armijų mūšis (žr. išnašą 80 psl.) įvyko Kvebeke, Abraomo slėnyje.

[2] Čia — nepažįstamųjų vadas *(lot.)*.

tuo klausimu. Hudzono mūšių metu muškietos tratėdavo kaip būgnai, bet dabar visa tai jau praeitis, liko vien prisiminimai. Užtat šitas, paskutinis, buvo pats aršiausias iš to daugelio mūšių, kuriuose aš dalyvavau! Miške pilna lavonų, o mes tepasiėmėm tik keletą sunkiau sužeistųjų, kaip pats matote.

— Po perkūnais! — sušuko nustebęs pulkininkas.— Tokie mūšiai vyksta per šūvio nuotolį nuo mano namų, o aš beveik nieko nežinau! Matyt, mano įgūdžiai jau nebe tie, nes kadaise vienintelis šūvis prikeldavo mane iš pačio kiečiausio miego.

— Durklas — tylus ginklas,— atsakė ramiai kapitonas, reikšmingai mostelėjęs ranka.— Tai anglų pasididžiavimas, ir kiekvienas patyręs karininkas žino, kad vienas durklo smūgis vertesnis už viso būrio ugnį.

— Kaip, jūs kovėtės durklais?— apstulbo pulkininkas.— Dievaži, Borouklifai, mano narsusis jaunasis bičiuli, aš būčiau atidavęs dvidešimt maišų ryžių ir du sveikiausius negrus už progą pamatyti tą reginį!

— Tai tikrai būtų buvęs nepaprastas malonumas,— atsakė kapitonas,— bet šį sykį pergalę iškovojom be Achilo. Aš turiu nelaisvėje visus, kurie liko gyvi, bent jau tuos, kurie įkėlė koją Anglijos žemėn.

— Taip, o karališkasis tenderis paėmė nelaisvėn škuną,— pridūrė pulkininkas Hovardas.— Pagaliau tie maištininkai bus sutvarkyti! Bet kurgi Kitas, mano giminaitis misteris Kristoferis Dilonas? Aš paklausčiau jį, ko panašiais atvejais karalystės įstatymai reikalauja iš savo ištikimų pavaldinių. Bus darbo Midlsekso juristams, kapitone Borouklifai, jei, ko gero, ne pačiam ministrui. Kurgi mano giminaitis Kitas, nuolankusis, sumanusis, ištikimasis Kristoferis?

— Kacikas *non est* [1], kaip sakydavo mūsų pulko teisėjas apie vikruolius, kurie tuo metu būdavo itin reikalingi,— atsakė kapitonas.— Bet iš dragūnų korneto supratau, kad jo provinciališkoji didenybė malonėjo nuvykti į tenderį nurodyti, kur yra priešas, ir pasiliko jame dalintis su jūreiviais kovos sunkumų bei šlovės.

— Taip, tai jam būdinga! — sušuko pulkininkas, džiaugsmingai trindamas rankas,— būdinga. Išgirdęs karo trimitą, jis pa-

---

[1] Non est — čia: nėra *(lot.)*.

miršo savo teisės mokslus, taikias pareigas bei pasiruošimą valstybės tarnybai ir su jaunystės įkarščiu bei lengvabūdiškumu metėsi į kovą.

— Kacikas — atsargus žmogus,— šaltai tarė Borouklifas,— ir, be abejo, prisimins savo pareigas palikuonims ir pačiam sau, kai susidurs akis į akį su pavojumi. Bet man labai keista, kad jo vis dar nėra, nes škuna, pats mačiau, jau seniai nuleido savo vėliavą.

— Prašau atleisti, džentelmenai,— tarė Grifitas, nebegalėdamas nuslėpti susidomėjimo ir eidamas artyn,— bet aš netyčia išgirdau jūsų pokalbį ir tikiuosi, kad neslėpsite tiesos nuo beginklio belaisvio. Jūs sakote, kad šiandien rytą paimta kažkokia škuna?

— Visiškai teisingai,— atsakė Borouklifas maloniai ir mandagiai, pasirodydamas tikras kilniaširdis.— Bet nepranešiau, manydamas, jog ir savų rūpesčių turite per akis. Misteri Grifitai, šitas džentelmenas yra pulkininkas Hovardas, kurio svetingumą turėsite patirti prieš mums išsiskiriant.

— Grifitas! — tučtuojau pakartojo pulkininkas.— Grifitas! Ką aš matau! Gerbiamojo, drąsiojo, ištikimojo Hju Grifito sūnus, pakėlęs ginklą prieš savo valdovą, paimtas į nelaisvę! Ak jaunuoli, jaunuoli, ką pasakytų tavo garbingasis tėvas, ką pasakytų jo geriausias draugas mano vargšas brolis Haris, jei dievas būtų leidęs jiems sulaukti šios dienos ir patirti šią baisią gėdą, šią nenuplaunamą tavo šeimos dėmę?

— Jei mano tėvas būtų gyvas, jis dabar irgi kovotų už savo tėvynės nepriklausomybę,— išdidžiai atsakė jaunuolis.— Bet aš norėčiau būti pagarbus netgi pulkininko Hovardo prietarams, todėl prašau jį daugiau nekalbėti tema, kuria mes niekuomet neprieisime vienodos nuomonės.

— Niekada, kol tu būsi tarp maištininkų! — sušuko pulkininkas.— Ak berniuk, berniuk, kaip aš mylėčiau tave, jeigu žinias ir mokslą, įgytą, tarnaujant karaliui, tu naudotum ginti jo neabejotinoms teisėms! Aš mylėjau tavo tėvą, garbingąjį Hju, nė kiek ne mažiau kaip savo tikrą brolį Harį.

— Ir jo sūnus jums tikriausiai dar tebėra brangus,— pertarė jį Grifitas, abiem rankom spausdamas neryžtingai pulkininko ištiestą ranką.

— Ak Edvardai, Edvardai,— jau švelniau tarė senasis pulkininkas,— kiek man šviesiausių vilčių žuvo per tavo užsispyrimą! Kad ir koks protingas ir ištikimas yra Kitas, aš žinau, kad niekad nebūsiu toks palankus jam, koks galėčiau būti tau. Tavo veidas ir šypsena taip panaši į tavo tėvo, Nedai, kad jei ne tavo išdavystė, tai atiduočiau tau viską, ko tik panorėtum... net Sesiliją, išdykėlišką ir švelnią, nepaklusnią ir meilią, prieraišiąją ir gerąją Sesiliją, kuri amžiams taptų mudu jungiančia grandimi.

Grifitas pažvelgė į Borouklifą, ragindamas susiprasti ir eiti pas kareivius, nešančius sužeistuosius link vienuolyno, ir ėmė lieti savo jausmus:

— Taip, sere, tegu tai būna mūsų nesutarimų galas. Jūsų mieloji seserėčia bus ta grandis, o jūs man ir Sesilijai būsite antrasis Hju.

— Mano berniuk,— tarė pulkininkas nusisukdamas, kad jaunuolis nematytų, kaip trūkčioja jo veidas,— nieko iš to nebus. Aš jau esu davęs žodį savo giminaičiui Kitui, tad tavo lūkesčiams nelemta išsipildyti.

— Nėra nieko, ko neįveiktų jaunystė ir drąsa, padedama senatvės ir tokios patirties kaip jūsų,— atsakė Grifitas.— Šis karas greitai turi baigtis.

— Šis karas?— sušuko pulkininkas, ištraukdamas savo ranką iš Grifito.— Argi tai karas, jaunuoli? Tai niekingas pasikėsinimas į mūsų kilniojo valdovo teises, mėginimas pasodinti į karaliaus sostą tironus, išaugintus šuns būdoje! Tai kėslas iškelti piktadarius virš dorųjų! Tai mėginimas puoselėti nusikalstamą garbėtrošką, prisidengus šventos laisvės kauke ir garsiais riksmais apie lygybę! Sakytum, laisvė gali egzistuoti atskirai nuo tvarkos. Sakytum, lygybė įmanoma ten, kur visos valdovo privilegijos ne tokios pat šventos kaip liaudies teisės!

— Jūs perdaug žiauriai teisiate mus, pulkininke Hovardai,— tarė Grifitas.

— Aš neteisiu jūsų! — pertraukė jį pulkininkas, nusprendęs, kad šitas jaunuolis visai nepanašus į jo draugą Hju.— Tai ne mano pareiga. Bet jeigu taip būtų! .. Na, bet tas laikas ateis, ateis. Aš esu kantrus ir moku laukti. Taip taip, amžius atšaldo kraują ir žmogus išmoksta tramdyti jaunystės aistras bei nekantrumą. Bet jeigu vyriausybė malonės įsteigti kolonijose

teisminę komisiją ir įtrauks į ją senojo Džordžo Hovardo vardą, tai tebūnu aš prakeiktas, jeigu po metų dar bus gyvas bent vienas maištininkas. Sere,— pulkininkas griežtai kreipėsi į Borouklifą,— tokiu atveju aš galėčiau tapti tikru romėnu ir pakarti... pakarti net savo giminaitį misterį Kristoferį Diloną!

— Kam be laiko taip išaukštinti kaciką?— niūriai šyptelėjo kapitonas.— Žiūrėkit,— tarė jis, rodydamas miško pusėn,— štai kur kas tinkamesnis kandidatas į kartuves! Misteri Grifitai, tas žmogus jūsų draugas?

Pulkininkas Hovardas ir Grifitas pažvelgė ten, kur rodė Borouklifas, ir Grifitas tuojau pažino locmaną. Jis stovėjo miško pakrašty, sunėręs ant krūtinės rankas, ir stengėsi suprasti, kokion padėtin pateko jo draugai.

— Tas žmogus,— tarė Grifitas, sutrikęs ir abejodamas, ar sakyti tai, kas buvo pusiau tiesa,— tas žmogus nepriklauso mūsų laivo ekipažui.

— Bet jis buvo su jumis,— netikėdamas pasakė Borouklifas.— Vakar per tardymą jis kalbėjo už jus visus tris... Pulkininke Hovardai, tas žmogus, be abejo, yra maištininkų vadas.

— Jūs sakot tiesą! — sušuko pulkininkas.— Pompėjau, Cezari, taikyt, ugnis!

Negrai, kurie jautė savo šeimininkui baimingą pagarbą, išgirdę netikėtą jo įsakymą, net krūptelėjo. Jie prisitaikė, paskui užsimerkę nusigręžė ir šovė.

— Pirmyn! — sušuko pulkininkas, mosuodamas senovišku kardu, ir puolė bėgte priekin kiek tik leido neseniai pasibaigęs podagros priepuolis.— Pirmyn, pakelkim tuos šunis ant durtuvų! Pirmyn, Pompėjau, lygiuot, vaikinai, lygiuot!

— Jeigu jūsų draugas atsilaikys prieš šitą ataką,— tarė Borouklifas Grifitui vis taip pat ramiai,— tai jo nervai geležiniai.— Toks puolimas, ypač kai gretose yra Pompėjus, sutriuškintų rinktinį pulką.

— Tikiuosi, kad dievas jam duos proto pagailėti pulkininko Hovardo,— sušuko Grifitas.— O, jis išsitraukė pistoletą!

— Bet jis nešaus, romėnai nusprendė verčiau sustoti. Dievaži, jie traukiasi atgal. Ei, pulkininke Hovardai, mano gerbiamasis šeimininke, traukitės prie savo rezervo; miške pilna ginkluotų vyrų, jie nuo mūsų nepabėgs, aš tik laukiu, kol kavalerija atkirs jiems kelią.

Pulkininkas, kuris buvo jau gerokai priartėjęs prie vienišo ir ramiai stebinčio šią ataką žmogaus, po šių žodžių sustojo. Pažvelgęs dešinėn ir kairėn, jis įsitikino, jog yra likęs vienas. Patikėjęs Borouklifo žodžiais, jis ėmė lėtai trauktis, didvyriškai žvelgdamas priešui į akis, kol atsidūrė šalia kapitono.

— Kvieskit kareivius, Borouklifai,— sušuko jis.— Reikia apžiūrėti mišką. Jie bėgs nuo didenybės karių kaip paskutiniai niekšai, nes tokie ir yra. O dėl negrų, tai aš dar išaiškinsiu tiems juodukams, ką reiškia palikti šeimininką vieną tokią akimirką! Sakoma, kad baimės veidas blyškus, bet tetrenkia mane perkūnas, Borouklifai, jeigu jis ne juodas.

— Aš esu ją matęs įvairių spalvų — mėlyną, baltą, juodą ir net margą,— atsakė kapitonas.— Šiaip ar taip, leiskite vadovauti man, garbusis šeimininke. Grįžkime į vienuolyną. Ir pasikliaukite manimi, kad niekam iš likusių maištininkų nepavyks paspruktі.

Pulkininkas gana nenoriai sutiko, ir visi trys, priderinę žingsnį prie nedidelių pulkininko jėgų, patraukė link savo būstinės. Netikėta ataka ir kariškos mintys užgožė visus draugiškus jausmus senuko krūtinėje, ir į vienuolyną jis įžengė, tvirtai nusistatęs atiduoti Grifitą ir jo palydovus į teisingumo rankas, net jeigu tai nuvestų juos į kartuves.

Palaukęs, kol visi džentelmenai dingo už krūmų, locmanas įsikišo pistoletą ir niūrus bei susimąstęs lėtai grįžo į mišką.

21 skyrius

...Aplinkui daros
Tiek įstabių dalykų, jog, man regis,
Jų priežastys nepaprastos yra,
Ir didelė nelaimė gresia kraštui,
Kur atsitiko įvykiai tokie.[1]
Šekspyras, „Julius Cezaris"

Skaitytojas tikriausiai suprato, kad tuo laiku, kai „Arielis" ir jo paimtas „Greituolis" išmetė inkarą minėtoje įlankoje, Grifitas ir jo būrys jau keletą valandų buvo priešo nelaisvėje. Krante visi manė, kad maištininkų škuna tikrai paimta nelaisvėn, bet niekas dėl to nesistebėjo, nes anglai nuo seno buvo įpratę laikyti savo jūreivius nenugalimais, todėl Barnstebliui be didelio vargo pavyko suklaidinti keletą kaimiečių, kuriuos tą dieną smalsumas buvo atvedęs pakrantėn. Tačiau, kai vakaro rūkas apgaubė siaurą įlanką ir krantų kontūrai dingo prieblandoje, jaunasis kapitonas nusprendė, kad atėjo laikas imtis savo pareigų. „Greituolis" su visa savo įgula taip pat su „Arielio" sužeistaisiais tyliai pakėlė inkarą ir, varomas lengvo brizo nuo sausumos, ėmė pamažu plaukti iš įlankos. Atsidūręs atviroje jūroje, jis iškėlė bures ir leidosi ieškoti fregatos. Barnsteblis, sulaikęs kvapą, stebėjo šį manevrą, nes ant kalvos, kontroliuojančios įlanką, buvo nedidelė, bet stipri baterija, skirta apsiginti nuo nedidelių priešo laivų antpuolių, ir prie dviejų didelių patrankų nuolatos budėjo keletas kareivių. Barnsteblis nežinojo, kaip pasisekė jo gudrybė, ir su palengvėjimu atsiduso tik tada, kai išgirdo besiskleidžiančių „Greituolio" burių pliauškėjimą ir suprato, jog laivui pavojus nebegresia.

— Tie garsai pasieks anglų ausis,— tarė jaunasis Meris, kuris stovėjo ant škunos bako šalia vado ir taip pat sulaikęs kvapą klausėsi.— Ant kyšulio saulei nusileidus buvo pastatytas

[1] Vertė A. Churginas.

sargybinis ir jeigu jis nenumirė arba neužmigo, tai turėjo pajusti šį tą įtartina.

— Ne! — giliai atsidusęs, kirste nukirto Barnsteblis.— Sargybinis greičiau pamanys, kad sirena vėduojasi savo vėduokle šį vėsų vakarą, negu supras, kas yra iš tikrųjų. Kaip tu sakai, misteri Kofinai? Ar sargybinis gali ką įtarti?

— Visi kareiviai kvailiai,— atsakė vairininkas, per petį apsidairęs, ar nėra netoliese jūros pėstininkų.— Turėjom tokį seržantą, kuris per ketverius metus galėjo šio to išmokti. Tai va, tas seržantas prie vyrų, ne sykį apiplaukusių Gerosios Vilties kyšulį ir šį tą nutuokiančių, nė neraudonuodamas tvirtino, kad šitose jūrose niekad nesutiksi Skrajojančio Olando. O kai aš pasakiau jam, kad jis yra „grynas tamsuolis" ir paklausiau, kodėl negali būti Olando, jeigu yra tokių žemių, kur žmonės metus dalina į dvi vachtas — šeši mėnesiai dienos ir šeši — nakties, tai šitas kvailys nusijuokė man į akis ir, esu tikras, būtų pavadinęs melagiu, bet dėl vieno dalyko susilaikė.

— Dėl kokio?— rimtai paklausė Barnsteblis.

— Na kaipgi, sere,— tarė Tomas, ištiesdamas kaulėtus pirštus ir prieblandoje apžiūrinėdamas galingą savo ranką,— nors aš šiaip ramus, bet ir mane galima išvesti iš kantrybės.

— O tu ar esi matęs Skrajojantį Olandą?

— Aš nė karto nesu plaukęs aplink tą kyšulį, nors per Lemero sąsiaurį galėčiau rasti kelią net pačią tamsiausią naktį. Bet aš pažįstu žmonių, mačiusių Olandą.

— Gerai, tebūnie taip. Šiandien tau teks pabūti skrajojančiu jankiu, misteri Kofinai. Paruošk savo valtį ir apginkluok įgulą.

Gavęs tokį netikėtą įsakymą, vairininkas minutėlę luktelėjo ir, rodydamas į bateriją, ramiai paklausė:

— Reikės pasidarbuoti krante, sere? Pasiimti kirvius ir pistoletus? Ar užteks iečių?

— Ko gero, sutiksime durtuvais ginkluotų kareivių,— susimąstęs tarė Barnsteblis.— Apsiginkluok kaip įprasta, bet įsimesk valtin ir keletą ilgų iečių. Ir klausyk, misteri Kofinai, palik tą savo statinaitę ir trosą, nes matau, kad vėl nežadi su juo skirtis.

Vairininkas, kuris jau buvo benueinąs nuo bako, po šito naujo įsakymo sustojo ir išdrįso pasipriešinti:

— Patikėkit, kapitone, senu banginių medžiotoju, kuris visą gyvenimą nesiskyrė su šiais daiktais. Velbotui statinaitė su lynu reikalinga taip pat, kaip laivui balastas, ir...

— Palik ją, palik,— nutraukė jį Barnsteblis, nekantriai mostelėdamas ranka, ir vairininkas suprato, kad tai galutinis sprendimas.

Atsidusęs dėl tokio kapitono užsispyrimo, Tomas šoko vykdyti gautą įsakymą. Barnsteblis draugiškai uždėjo ranką ant Merio peties ir tylėdamas nusivedė jį savo nedidelio laivo galan. Kajutės durų brezentas buvo kiek praskleistas, o viduje degė lempa, tad nuo denio galėjai matyti, kas ten dedasi. Dilonas sėdėjo, parėmęs rankomis galvą, ir nors jo veidas buvo šešėlyje, atrodė giliai susimąstęs.

— Norėčiau pažvelgti į savo belaisvio veidą,— tarė Barnsteblis pusbalsiu savo palydovui.— Žmogaus akys, vaikine, yra kaip švyturys, kuris parodo, kaip įplaukti į jo širdį.

— O kartais, sere,— kaip įspėjantis plūduras, kuris pasako, kad geriau nemesti inkaro netoliese,— atsakė sumanusis berniukas.

— Išdykėlis! — sumurmėjo Barnsteblis,— tavo lūpomis kalba pusseserė Ketė.

— Jei mano pusseserė Plauden būtų čia, misteri Barnstebli, manau, kad jos nuomonė apie šį džentelmeną būtų nė kiek ne geresnė.

— Ir vis dėlto aš ketinu pasikliauti juo! Išklausyk mane ir pasakyk, ar neklystu. Tavo protas guvus kaip ir kitų tavo šeimos narių, tad gal ką patarsi.

Gardemarinas net pasitempė, pamalonintas tokio pasitikėjimo, ir nuėjo paskui jį prie falšborto, ant kurio pasirėmęs, kapitonas kalbėjo toliau:

— Iš žvejų, priplaukusių paspoksoti į laivą, kurį sugebėjo pastatyti maištininkai, aš sužinojau, kad šiandien senuose griuvėsiuose netoli Šventosios Rutos vienuolyno buvo paimtas nelaisvėn būrys jūreivių ir jūros pėstininkų.

— Misteris Grifitas! — sušuko berniukas.

— Taip! Net ir neturėdamas savo pusseserės sumanumo, tai suprastum. Tai va: aš pasiūliau šitam ilgaveidžiui džentelmenui keliauti į vienuolyną ir susitarti dėl apsikeitimo belaisviais. Aš

atiduodu jį už Grifitą, o „Greituolio" ekipažą — už Manuelio būrį bei tavo „Tigro" įgulą.

— „Tigro"? — susijaudinęs sušuko berniukas. — Nejaugi jie paėmė ir mano „Tigro" vyrus? Ak, jei misteris Grifitas būtų leidęs man eiti į krantą kartu su jais!

— Jie ten ėjo ne vaikų žaidimų žaisti, o valtyje ir taip vos tilpo tie, kurie buvo būtiniausiai reikalingi. Bet šitas misteris Dilonas priėmė mano pasiūlymą ir davė žodį, kad Grifitas grįš po valandos, kai jis įžengs į vienuolyną. Ar jis ištesės savo pažadą?

— Gal ir ištesės, — atsakė Meris, kiek pasvarstęs, — nes dabar jis labiausiai jaudinasi dėl to, kad misteris Grifitas yra po vienu stogu su mis Hovard, ir stengsis bet kokia kaina padaryti tam galą. Gal ir ištesės, nors neatrodo nuoširdus.

— Jo akys suktos, sutinku, — tarė Barnsteblis, — bet vis dėlto jis yra džentelmenas ir davė žodį. Neteisinga būtų iš anksto spėti jį negarbingai pasielgsiant. Aš pasikliausiu juo. Dabar klausykitės, sere. Nesant vyresnių karininkų, jūsų jauniems pečiams teks itin didelė atsakomybė. Stebėkit tą bateriją taip atidžiai, lyg būtumėte savo stiebo viršūnėje ir laukutumėte pasirodant priešų. Kai tik pamatysite joje šviesą, kirskit trosą ir plaukit atviron jūron. Mane rasite kur nors po uolomis. Plaukit išilgai kranto, nepamesdami iš akių vienuolyno, kol sutiksite mus.

Meris atidžiai išklausė šiuos ir kitus svarbius nurodymus. Kapitonas, išsiuntęs savo padėjėją į tenderį (trečias karininkas buvo sužeistas), turėjo patikėti širdžiai brangią škuną jaunuoliui, dėl amžiaus dar negalinčiam vadintis patyrusiu bei tikru jūreiviu.

Baigęs visus pamokymus, Barnsteblis vėl žengė prie kajutės durų ir, prieš pradėdamas kalbą su savo belaisviu, dar kartą atidžiai įsižiūrėjo į jo veidą. Dilonas buvo pakėlęs galvą ir, tarytum pajutęs, jog yra įdėmiai stebimas, suteikė savo pageltusiam, negražiam veidui visiško nuolankumo išraišką. Bent taip pasirodė Barnstebliui, ir kilni jaunojo jūreivio širdis sugrudo. Bematant atsižadėjęs viso nepasitikėjimo, žeminančio juos abu, Barnsteblis mandagiai pakvietė belaisvį lipti į velbotą. Dilono veide staiga šmėstelėjo tokia nenusakoma išraiška, kad jaunasis jūreivis net krūptelėjo, bet ji tuoj pat pranyko

ir lengvai galėjo būti palaikyta džiaugsmu dėl atgausimos laisvės, tad kilusios abejonės dingo taip pat greitai kaip ir ta nelaba išraiška. Barnsteblis jau buvo beeinąs iš paskos į valtį, bet pajuto, kaip kažkas sulaikė jį už peties.

— Kas atsitiko?— paklausė jis atsigręžęs į gardemariną.

— Nepasitikėkite labai misteriu Dilonu,— pašnibždomis pasakė susijaudinęs berniukas.— Jei būtumėt matęs jo veidą kaip aš, kuomet jį ant laiptų apšvietė žibinto šviesa, tai tikrai nebetikėtumėt juo.

— Žinoma, gražuolės veido nebūčiau pamatęs,— atsakė juokdamasis geraširdis leitenantas,— bet juk ir mūsų penkiasdešimtmetis Tomas grožiu negali pasigirti, tačiau jo širdis didelė, didesnė negu banginio. Laimingos vachtos, jaunuoli, ir nepamirškit stebėti baterijos.— Taip sakydamas, Barnsteblis perlipo planšyrą, nušoko į valtį ir, atsisėdęs šalia belaisvio, garsiai nurodinėjo toliau:— Liepkit iš anksto atleisti seznius, misteri Meri, ir pasirūpinkit, kad prireikus viskas eitų sklandžiai. Nepamirškit, sere, kad trūksta žmonių. Tepadeda jums dievas! Ir dar, ar girdit? Jeigu bent vienas vyras užmerks abi akis iš karto, tai man sugrįžus, jis jas atmerks plačiau, negu pamatęs atlekiantį Ilgojo Tomo bičiulį Skrajojantį Olandą. Telaimina jus dievas, Meri, mano berniuk. Statykit brifoką, jei tas kranto vėjas išsilaikys iki ryto. Irklus!

Davęs paskutinį įsakymą, Barnsteblis atsilošė ir, susisupęs į apsiautą, tylėjo, kol valtis praplaukė du nedidelius kyšulius abipus įlankos žiočių. Jūreiviai yrėsi ilgais, stipriais drobe apsuktų irklų mostais, ir valtis nepaprastai greit slydo bangomis, palikdama užpakaly neaiškius pakrantės kontūrus. Tačiau kai jie išplaukė atviron jūron, ir valtis pasuko išilgai kranto, prisidengdama uolų šešėliais, vairininkas, manydamas, kad jau nebebūtina laikytis tylos, tarė:

— Brifokas gerai tada, kai plauki tiesiai fordevindu, o bangos didelės, bet jei žmogus per penkias dešimtis metų gali išmokti spėti orą, tai aš manau, kad jei „Arielis" pakels inkarą po aštunto nakties. varpo, tai jam, norint išlaikyti kursą, reikės iškelti grotą.

Po šių netikėtų žodžių leitenantas krūptelėjo ir, nusimetęs nuo pečių apsiaustą, pažvelgė jūros pusėn, tarytum norėdamas

ten įžvelgti tuos pikta lemiančius ženklus, sujaudinusius jo vairininko vaizduotę.

— Čia dabar, Tomai,— griežtai tarė jis.— Nejaugi į senatvę pasidarysi pranašu? Ko dabar bambi kaip kokia senė?

— Tai ne senė bamba,— rimtai ir reikšmingai atsakė vairininkas,— tai perspėjo senis, kuris visą gyvenimą praleido ten, kur nėra kalnų, sulaikančių dangaus vėjus, nebent kalvos iš sūraus vandens ir putų. Aš manau, sere, kad prieš rytą pakils stiprus nordostas.

Barnsteblis labai gerai žinojo, kokią patirtį turi jo vairininkas, ir negalėjo likti ramus po šitokių tvirtų žodžių, bet, dar kartą apžvelgęs horizontą, dangų ir jūrą, gana griežtai tarė:

— Šį sykį tavo pranašystė neišsipildys, misteri Kofinai, viskas panašu į gryniausią štilį. Tas raibuliavimas — tai tik praėjusio štormo liekanos, o rūkas virš galvos — nakties migla, ir tu pats matai, kad ji eina jūros pusėn. Netgi tas brizas yra ne nuo ko kito, o tik nuo to, kad sausumos oras maišosi su jūros oru. Jis sunkus nuo rasos ir rūko, bet lėtas kaip olandų galjūnas.

— Taip, sere, tas vėjas drėgnas, tačiau ne toks jau stiprus,— atsakė Tomas,— bet kadangi pučia nuo kranto, tai toli į jūrą nenulėks. Ne taip lengva suprasti tikrus oro permainos požymius, kapitone Barnstebli, ir geriausiai tai sekasi tiems, kurie daugiau nieko kito beveik nesimokė ir neišmano. Tik pats dievas temato dangaus vėjus, tik jis vienas gali pasakyti, kada prasidės uraganas ir kada baigsis. Bet žmogus ne banginis arba delfinas, kuris traukia orą šnervėmis, nežinodamas ar tai šiaurys, ar pietys. Pažvelkit pavėjui, sere, matot tą švaraus dangaus juostą, žėrinčią po rūku? Patikėkit seno jūreivio žodžiu, kapitone Barnstebli: kai iš dangaus eina tokia šviesa, tai ji šį tą reiškia; be to, saulė nusileido į juodą debesų tumulą, o mėnulis pasirodė mažas, blyškus ir šaltas.

Barnsteblis klausėsi jo įdėmiai, su didėjančiu nerimu, nes gerai žinojo, kad jo vairininkas kaip reta jaučia orą ir beveik niekad neklysta, nors dažnai supina į vieną daiktą prietarus ir tikrus požymius, bet paskui vėl atsilošė suole ir tarė:

— Tai tegu sau pučia. Grifitas vertas ir daugiau rizikos, o jeigu baterijos nepavyks apgauti, ją galima paimti.

Daugiau apie orą nebuvo kalbama. Dilonas nuo pat atsisėdimo valtin netarė nė žodžio, o vairininkas suprato, kad jo kapitonas nori pabūti vienas su savo mintimis. Jau kokią valandą jie plaukė, nemažindami greičio; raumeningi irkluotojai varė valtį pačiu mūšos pakraščiu ir neatrodė bent kiek pavargę. Kartkartėmis Barnsteblis įdėmiai pažvelgdavo į nedideles pro šalį bėgančias įlankėles, apžiūrėdamas smėlio paplūdimius, išsimėčiusius šen bei ten tarp pakrantės uolų. Vieną tokių įlankėlių, kiek didesnę, kurioje buvo girdėti čiurlenant jūron įtekantis upelis, jis tylėdamas reikšmingu mostu parodė vairininkui kaip itin įsidėmėtiną vietą. Tomas, supratęs tą ženklą esant skirtą jam vienam, tuojau pat iki smulkmenų įsidėmėjo šitą vietą, kaip tai būdinga žmonėms, įpratusiems kelią jūroje ir sausumoje surasti pagal orientyrus bei vietovės požymius. Netrukus po šito tylaus jųdviejų susitarimo valtis staiga pasisuko kranto link ir jau buvo beužlekianti ant smėlio, bet staiga leitenantas įsakė irkluotojams sustoti.

— Ramiai! — tarė jis.— Aš girdžiu irklų pliauškėjimą.

Irkluotojai tuojau sustojo, ir visi ėmė klausytis, kas sukėlė jų vado nerimą.

— Žiūrėkit, sere,— tarė vairininkas, rodydamas rytų pusėn,— štai jie toje šviesioje juostoje, toliau jūroje. Dabar dingo tarp bangų... Aha! Vėl pasirodė!

— Dievaži! — sušuko Barnsteblis,— tai karinės valties irklai! Aš mačiau irklų mentes panyrant, be to, pasiklausykit! Nei kontrabandininkai, nei žvejai taip darniai neirkluoja.

Tomas, palenkęs galvą kone iki pat vandens, pasiklausė ir galiausiai atsitiesęs tvirtai pareiškė:

— Tai „Tigras", aš jų įgulos yrius pažįstu taip pat kaip ir savo. Misteris Meris išmokė juos naujo irklavimo būdo, jie leidžia ir iškelia mentes gulsčias, pasukdami irklą dilėje. Prisiekiu — tai jų yriai.

— Duokit man stebėjimo vamzdį,— nekantriai tarė vadas.— Gal pamatysiu pačią valtį, kai pateks į tą šviesią juostą. Prisiekiu mūsų vėliavos žvaigždėmis — tavo tiesa, Tomai... bet valties gale tik vienas žmogus. Jei nemeluoja akys, tai tas prakeiktas locmanas, bėgantis kuo toliau nuo kranto, kur paliko Grifitą ir Manuelį mirti anglų kalėjime. Į krantą! Tučtuojau!

Įsakymas buvo nedelsiant įvykdytas ir, nepraėjus nė dviem minutėm, nekantraujantis Barnsteblis, Dilonas ir vairininkas jau stovėjo ant smėlio.

Pamanęs, jog locmanas paliko du jo draugus likimo valiai, Barnsteblis skubėjo kuo greičiau išsiųsti belaisvį, nes baiminosi, kad kiekvieną minutę gali atsirasti naujų kliūčių.

— Misteri Dilonai,— tarė jis, visiems išlipus į krantą,— aš nereikalauju iš jūsų naujų pažadų — jūs jau laidavot man savo garbe. . .

— Jei priesaika gali sutvirtinti mano žodį,— pertarė Dilonas,— aš pasiryžęs prisiekti.

— Priesaika negali — pakanka džentelmeno garbės žodžio. Pasiųsiu su jumis į vienuolyną savo vairininką, ir jūs per dvi valandas grįšite abu arba parsiųsite su juo misterį Grifitą ir kapitoną Manuelį. Eikite, sere, jūs sąlyginai laisvas. Štai plyšys, kuriuo lengva užlipti ant uolų.

Dilonas dar kartą padėkojo savo gerajam nugalėtojui ir ėmė sunkiai kopti į viršų.

— Eik kartu ir klausyk jo nurodymų,— pasakė Barnsteblis savo vairininkui.

Tomas, nuo seno įpratęs be kalbų paklusti, pasiėmė savo žeberklą ir buvo ramiai benueinąs paskui Diloną, bet pajuto ant peties leitenanto ranką.

— Matei tą smėlėtą vietą, kur įteka upelis?— negarsiai paklausė Barnsteblis.

Tomas be žodžių linktelėjo.

— Tu rasi mus ten, už mūšos: neverta per daug pasitikėti priešu.

Vairininkas labai išraiškingai pakėlė savo žeberklą, parodydamas, kas laukia belaisvio, jei jis netesės duoto žodžio; pasiremdamas medine rankena į uolas, jis ėmė spėriai lipti aukštyn ir netrukus pavijo savo bendrakeleivį.

22 skyrius

Na, ką gi! Tegu sėda,
Jis, matyt, narsus karys.

Š e k s p y r a s, „Karalius Henrikas IV"

Barnsteblis keletą minučių pastovėjo ant kranto, kol Dilono ir vairininko žingsniai nutolo, ir liepė vyrams plaukti jūron. Kol jūreiviai neskubėdami yrėsi ton vieton, kur buvo susitarta laukti Tomo, leitenantui pirmą kartą kilo rimtų abejonių dėl belaisvio garbingumo. Dabar, kai Dilonas buvo nebe jo žinioje, Barnsteblis ėmė prisiminti įvairias jo elgesio smulkmenas, kurios tik patvirtino tas abejones, o tuo metu, kai valtis pasiekė nurodytą vietą ir buvo išmestas nedidelis inkaras, tos abejonės virto tikru nerimu. Čia mes paliksime leitenantą su šiomis nemaloniomis mintimis ir paseksime paskui Diloną bei jo bebaimį ir nieko neįtariantį palydovą į Šventosios Rutos vienuolyną.

Rūkas, kurį Tomas minėjo, kalbėdamas su savo vadu apie orą, leidosi vis žemiau ir darėsi vis tirštesnis, rinkosi į tumulus, kurių lengvas vėjelis nepajėgė išlaikyti. Dėl to naktis pasidarė dar tamsesnė, ir jeigu Dilonas nebūtų taip gerai pažinojęs šių vietų, tai vargiai būtų radęs taką, vedantį į pulkininko Hovardo valdas. Netrukus takas buvo aptiktas, ir Dilonas greitu žingsniu patraukė vienuolyno link.

— Taip, taip! — tarė Tomas, kuriam spėti paskui Diloną buvo vieni niekai.— Jūs, sausumos žmonės, lengvai išlaikot kursą ir jaučiat nuotolį, kai tik randat taką. Sykį Bostone aš atsilikau nuo savo laivo, kuris plaukė į Plimutą. Tarp jų kokios keturiasdešimt penkios mylios. Taigi savaitę veltui prastovėjau nuleidęs inkarą, laukdamas kokio pakeleivingo laivo, ir turėjau keliauti sausuma. Paskui gerą pusę savaitės ieškojau sausumos geldos, kuria važiuodamas galėčiau atidirbti už kelionę, nes pinigų senasis Tomas tada teturėjo tiek, kiek dabar ir kiek teturės ateity, jei nenutvers stambesnės žuvies. Na, bet matyt,

kad traukti jūsų sausumos laivus privilegiją turi tik arkliai, raguočiai bei asilai. Tad už vietą turėjau sumokėti visos savaitės algą, ir nuo tada, kai pakėliau inkarą Bostone, iki tol, kol vėl išmečiau jį Plimute, valgiau tik bananus ir duoną su sūriu.

— Be abejo, vežimo savininkas neturėjo taip spausti žmogaus tavo padėtyje,— tarė Dilonas draugišku tonu, aiškiai ketindamas pratęsti pokalbį.

— Aš buvau kaip kajutės keleivis,— kalbėjo vairininkas,— kadangi be gyvulių dirbo tik vienas žmogus. Jis sėdėjo prieky ir važnyčiojo, ir to paties darbo turėjo ne per daugiausiai: mat plaukėm tarp akmeninių sienų ir tvorų, o dėl atstumo, tai kas pusę mylios ten buvo pastatyti akmenys ir ant jų viskas sužymėta. Ir kelio ženklų ten tokia daugybė, kad gali vesti laivą užsimerkęs — vis tiek neišklysi iš kurso.

— Tau, matyt, atrodė, kad atsidūrei visai kitam pasauly?— paklausė Dilonas.

— Man buvo taip pat, kaip patekus į kokią svetimą šalį, nors, galima sakyti, esu kilęs iš to krašto. Ne sykį esu girdėjęs iš sausumos žmonių, kad žemės ir vandens pasauly yra po lygiai, bet aš visada laikiau tai grynu melu, nes, būdavo, keletą mėnesių plaukiam, nenuleisdami burių, ir nematau nei žemės lopinėlio, nei uolos, kur žuvėdra galėtų padėti kiaušinį. Bet turiu pripažinti, kad, keliaujant iš Bostono į Plimutą, aš nemačiau jūros ištisas dvi vachtas.

Dilonas uoliai palaikė šią įdomią temą, ir tuo metu, kai jiedu priėjo prie sienos aplink vienuolyno pievą, vairininkas karštai svarstė, kas didesnis — Atlanto vandenynas ar Amerikos žemynas.

Aplenkęs pagrindinius vienuolyno vartus fasado pusėje, Dilonas nuėjo pasieniu ir už keleto posūkių pasiekė vartelius, kuriuos jis žinojo esant užrakinamus tik tada, kai visi nueina miegoti. Paėję pagrindinio pastato užnugariu, jiedu netrukus atsidūrė prie susigrūdusių tarnybinių patalpų. Vairininkas ėjo paskui savo vedlį, visiškai neabejodamas pastarojo garbingumu, o tas tikrumas išaugo besikalbant, kol abu keliavo nuo pakrantės uolų. Jam nepasirodė įtartina nė tai, kad Dilonas užėjo į namelį, kuris buvo kapitono Borouklifo kareivinės. Trumpai šnektelėjęs su seržantu ir mostu liepęs vairininkui sekti iš paskos, Dilonas išėjo iš kareivinių. Praėję tarnybinius pasta-

tus, jiedu drauge įžengė į vienuolyną pro tas pačias duris, pro kurias, kaip jau pasakojome, vakar vakare damos buvo išėjusios aplankyti trijų kalinių. Perėjęs keletą koridorių, sausumos navigacijai nepritariantis Tomas, sekdamas paskui savo vedlį, pasijuto besąs ilgoje tamsioje galerijoje, kurios gale pro pusiau praviras duris buvo matyti ryškiai apšviesta ir jauki patalpa. Dilonas greitai priėjo prie tų durų, atidarė jas, ir vairininkas išvydo tą pačią svetainę, kurią mes aprašėme, pirmą kartą supažindindami skaitytoją su pulkininku Hovardu. Viskas buvo kaip ir tada. Kaip ir tada, židiny linksmai traškėjo kaitri ugnis, kaip ir tada, ant poliruoto raudonmedžio stalo stovėjo žvakės, o aplink jį kaip tada sėdėjo įraudę gėrovai. Kitoks buvo tik puotaujančiųjų skaičius. Vienas prieš kitą sėdėjo namų šeimininkas ir Borouklifas, kurie šnekučiavosi apie dienos įvykius ir — kaskart vis lengviau ir lengviau — kilnojo iš vienos stalo pusės į kitą kibirkščiuojantį indą su tauriuoju gėrimu, kurį abu taip mėgo.

— Jeigu Kitas grįš su laurų vainiku, tai aš būsiu pats laimingiausias senas kvailys iš visų dorųjų Anglijos piliečių! — sušuko pulkininkas, sėdintis nugara į atveriamas duris.

Kapitonas, kuris, nugalėjęs priešą, nusiėmė tokį antgamtišką įžadą negerti vyno, viena ranka laikydamas grafiną su pietų šlaito madera, o kita rodydamas į duris, pranešė:

— O, štai ir pats kacikas! Vilką mini, vilkas čia! Ir jo galva laukia laurų vainiko! Cha!.. O kas čia toks lydi jo prakilnybę? Dievaži, sere kacikai, jeigu jūs visada keliausite su asmenine tokių grenadierių palyda, tai net pats senasis prūsų Fridrichas ims pavydėti. Visos šešios pėdos net be batų! Ir ginklas ne mažiau keistas už patį savininką!

Pulkininkas, neišklausęs nė pusės savo kompaniono šūksnių, atsisuko ir pamatė tą, kurį norėjo, bet nesitikėjo taip greitai išvysti. Senukas apipylė Diloną klausimais, į kuriuos šis, esant vairininkui, atsakinėjo protingai ir atsargiai. Tomas kuo ramiausiai stovėjo, atsirėmęs į žeberklą, ir su nuostaba kiek paniekinamai apžiūrinėjo kambario baldus, pranokstančius visa, ką jis buvo iki šiol matęs. Tuo metu Borouklifas, nekreipdamas jokio dėmesio į šeimininko ir Dilono pokalbį (jie abu taip įsigilino, jog nuėjo į kitą kambario kampą) ir nė kiek nesivaržydamas, kad nėra sugėrovo, pylėsi vieną taurę po kitos,

tarytum dabar būtų privalėjęs gerti už du. Ir jeigu jis kada pakeldavo akis nuo raudono kibirkščiuojančio gėrimo, tai tik pasigėrėti didžiuliu vairininku, kurio figūra vergte vergė rekrūtus verbuojančio karininko dėmesį. Vis dėlto kapitonas greitai neteko šito dvigubo malonumo, nes buvo pakviestas dalyvauti pasitarime.

Pulkininkas nebevertė Dilono kartoti gudriai supinto pasakojimo ir pats karštai perteikė viską Borouklifui tokiais žodžiais, kad jo giminaičio išdavystė atrodė teisėtas, išmintingas poelgis ir netgi karaliaus labui atliktas žygdarbis. Iš to sekė, kad Tomą reikia suimti, o Barnsteblio būrį taip pat paimti nelaisvėn. Klausydamasis, kaip pulkininkas liaupsina savo giminaičio sumanumą, Borouklifas įsmeigė į Diloną tokį skvarbų žvilgsnį, kad įdubusios pastarojo akys net prisimerkė, o kai jis atsigręžė dar kartą žvilgtelėti į nieko neįtariantį Tomą, kuris toliau apžiūrinėjo patalpą, iš savo naivumo būdamas tikras, jog tariamasi dėl jo pasimatymo su Grifitu,— visos abejonės buvo dingusios.

— Drilai,— tarė garsiai Borouklifas,— eikš arčiau ir klausyk įsakymo.— Tomas greitai pasisuko, išgirdęs šiuos žodžius, ir pirmą sykį suprato, kad už jo nugaros koridoriuje stovi seržantas su dviem eilėm ginkluotų kareivių.— Nuvesk šitą žmogų į sargybinę ir pamaitink. Ir žiūrėk, kad nenumirtų iš troškulio.

Šiame paliepime nebuvo nieko blogo, ir Tomas, paklusęs kapitono mostui, buvo beeinąs su kareiviais, bet galerijoje juos pavijo šūksnys: „Stok!"

— Aš apsigalvojau, Drilai,— tarė Borouklifas visiškai nebeįsakmiai.— Nuvesk tą džentelmeną į mano kambarį ir žiūrėk, kad jam nieko netrūktų.

Seržantas gerai kapitonui pažįstamu ženklu parodė viską supratęs, ir Borouklifas vėl ėmėsi butelio, o Tomas po pakartotinio paliepimo rūpintis jo gerove patenkintas nuėjo su seržantu.

Nekantraujančio Tomo džiaugsmui, kapitono kambarys pasirodė esąs visai netoli, žadėtų vaišių taip pat neteko ilgai laukti. Pastarosios buvo gausi porcija patiekalo be priedų, kuris Britų salose vadinamas rostbifu ir kurio kapitono Hovardo virtuvėje visuomet buvo tam tikra atsarga. Seržantas, kuris teisingai suprato kapitono nurodymą atakuoti vairininko smegenų

tvirtovę, pats paruošė grogu vadinamą pragarišką mišinį, kuris, jo manymu, galėjo nuversti nuo kojų net tą gyvulį, kurio mėsą taip įnirtingai dabar kramtė Tomas. Tačiau viltis susilpninti vairininko protą, pasitelkus Jamaikos romą, nepasiteisino. Jis su didžiuliu pasigardžiavimu tuštino vieną stiklą po kito, bet nė kiek negirtėjo, tuo tarpu seržanto, kuris laikė savo pareiga palaikyti kompaniją, akys keistai sublizgo. Jo laimei, pagaliau pasigirdo beldimas į duris ir įėjęs kapitonas išvadavo pavaldinį nuo didžiausios gėdos būti įveiktam prie stalo rekrūto.

Borouklifas liepė seržantui eiti ir pridūrė:

— Misteris Dilonas duos tau nurodymus, kuriuos privalai kuo tiksliausiai atlikti.

Drilas, kuris dar suvokė, kad išsidavęs užsitrauktų kapitono nemalonę, kuo greičiau pasišalino, ir vairininkas liko vienas su kapitonu. Energija, su kuria Tomas iš pradžių kibo į rostbifą, buvo atslūgusi ir užleidusi vietą tam pasimėgavimui, kuris dar ilgai išlieka, numalšinus apetitą. Dabar vairininkas, nekreipdamas dėmesio į kėdes, sėdėjo ant vienos Borouklifo skrynių ir, pasidėjęs ant kelių lėkštę, savo lenktiniu peiliu pjaustė mėsą, ko gero, taip atidžiai, kaip moteris-vampyras iš „Tūkstančio ir vienos nakties" ant segtuko smaigalio rinko ryžių grūdelius. Kapitonas prisitraukė arčiau kėdę ir draugiškai, kiek leido skirtinga jųdviejų padėtis, užkalbino Tomą:

— Tikiuosi, kad esat patenkintas mūsų vaišėmis, misteri... neturiu garbės žinoti, kaip jus vadinti.

— Tomas,— atsakė vairininkas, neatitraukdamas akių nuo lėkštės.— Laive draugai mane vadina Ilguoju Tomu.

— Jūs, matyt, plaukiojate su protingais ir gabiais žmonėmis, jei jie taip gerai nusimano apie ilgius,— atsakė kapitonas.— Bet tikriausiai turite ir pavardę?

— Kofinas,— atsakė vairininkas.— Kai reikia skubėti, nuleisti falus arba kelti bures, mane vadina Tomu. Kai būna geras oras ir kas nors sumano prisimeilinti prie seno jūrų vilko — vadina Ilguoju Tomu. O jei nori mane pašaukti taip, kad neatsilieptų niekas iš mano padermės visoje saloje, tai vadina Ilguoju Tomu Kofinu, nes manau, kad pats didžiausias jų ne didesnis už sieksnį.

— Matau, kad jūs šio to vertas,— tarė Borouklifas,— ir skaudu net pagalvoti, koks likimas jūsų laukia per misterio Dilono išdavystę.

Tomo įtarumas, jei jis kada jo ir turėjo, buvo taip užliūliuotas puikaus priėmimo, kad nepakirdo net po šių dviprasmiškų žodžių. Ištuštinęs dar vieną stiklą romo, jis kuo paprasčiausiai tarė:

— Manęs niekas nelaukia, tiktai misteris Dilonas, kuris atiduos man mainais misterį Grifitą arba pats grįš į „Arielį" kaip mano belaisvis.

— O, mano gerasis bičiuli, man atrodo, kad atėjus tam laikui, jis nesutiks daryti nei taip, nei kitaip.

— Tegu mane perkūnas nutrenkia, jeigu jis neišpildys vienos tų sąlygų! Man įsakyta žiūrėti, kad tai būtų atlikta — arba grįš jis pats, arba misteris Grifitas, geriausias savo kartos jūreivis, paliks šitą prieplauką.

Borouklifas tyčia užjaučiamai pažvelgė į pašnekovą, tačiau tas žvilgsnis nepadarė jokio įspūdžio vairininkui, kuris nuo išgerto skystimo buvo nusiteikęs kuo pakiliausiai. Jo protas nebuvo aptemęs, tačiau, pats negalėdamas padaryti išdavystės, jis neįtarė tuo ir kitų. Supratęs, kad būtina kalbėti aiškiai, kapitonas perėjo tiesioginėn atakon.

— Man nemalonu sakyti, bet jums nebus leista grįžti į „Arielį", o po valandos jūsų vadas Barnsteblis taip pat atsidurs nelaisvėje, o škuna bus paimta iki ryto.

— Kas ją paims?— paklausė vairininkas, paniekinamai šypsodamasis, nors tokia gresiančių nelaimių gausybė pagaliau padarė jam šiokį tokį įspūdį.

— Nepamirškit, kad ji stovi po sunkių baterijos patrankų ugnimi, kuri gali per kelias minutes nuvaryti ją į dugną. Jau išsiųstas pasiuntinys pranešti baterijos vadui, jog „Arielis"— priešo laivas. O kadangi vėjas dabar pučia iš jūros, škuna negali išplaukti.

Pagaliau tiesa visu baisumu pasiekė vairininko smegenis. Jis prisiminė savo paties oro pranašystę ir beviltišką škunos padėtį, kurioje ji atsidūrė be pusės ekipažo, vadovaujama berniuko. Ir dar grasinama jos kapitonui. Lėkštė nuslydo nuo senojo jūreivio kelių ir nukrito ant grindų, galva nulinko ant

krūtinės, jis užsidengė veidą rankomis ir, nebepajėgdamas nuslėpti susijaudinimo, garsiai sudejavo.

Borouklifo širdis šiek tiek suminkštėjo, matant kenčiantį žilo plauko sulaukusį žmogų, tačiau įprotis, įgytas per daugelį metų, renkant naujas aukas karui, greitai pergalėjo širdį, ir rekrūtų karininkas nusprendė nepraleisti palankios progos.

— Aš nuoširdžiai užjaučiu tuos vargšus, kuriuos gražbylystė arba neteisingas pareigos supratimas išvedė iš teisingo kelio ir paskatino pakelti ginklą prieš savo valdovą. Bet, suimti pačioje Britanijoje, jie gali būti panaudoti kaip įbauginimo pavyzdys kitiems. Jeigu nepaklus vyriausybei, manau, kad juos gali nuteisti myriop.

— Tada jau geriau iš karto susitaikyti su dievo valia, nes jūsų vyriausybė maža ką gali bepadėti žmogui, kurio vachta šiame pasauly baigėsi.

— Bet, paklusę tiems, kurių rankose valdžia, šie žmonės gali išgelbėti savo gyvybę,— tarė kapitonas, budria akimi stebėdamas, kokį įspūdį šie žodžiai padarys vairininkui.

— Ne tokia didelė bėda žmogui, kurio gultas paskutinį kartą pakeliamas prie sienos; baigęs vachtą šiame pasauly, stos budėti aname. Bet pamatyti, kaip geležis ir medis, taip tobulai suderinti „Arielyje", patenka į svetimas rankas, būtų baisus smūgis, kurį žmogus prisimintų net ir tada, kai jo vardas būtų amžiams išbrauktas iš iždo rejestrų. Geriau jau sutikčiau, kad mano krūtinę pervertų dvidešimt salvių, negu kad viena jų pataikytų į škuną žemiau vaterlinijos.

Borouklifas nerūpestingai atsakė:

— Gal kartais aš ir klystu, gal, užuot nuteisę myriop, jie jus uždarys į triumus, kuriuose pratrauksit dar kokius penkiolika ar dešimt metų.

— Kaipgi čia, bičiuli! — sušuko vairininkas krūptelėjęs.— Sakai, į triumus?— Tai gali pranešti jiems, kad geriau tegu pakaria vieną žmogų, senąjį Tomą Kofiną, ir sutaupo jo racioną.

— Sunku atspėti jų įnorius: šiandien jie gali liepti sušaudyti jus kaip maištininkus, rytoj gal labiau patiks laikyti karo belaisviais ir dešimčiai metų įkišti į galeras.

— Tai pasakyk jiems, drauguži, kad aš maištininkas, gerai? Ir tai nebus melas, nes aš koviausi su jais Bostono įlankoje

dar Menlio laikais ir dabar kaunuosi. Tikiuosi, kad berniukui pasiseks susprogdinti ją! Vargšas Barnsteblis neišlaikytų, pamatęs škuną anglų rankose!

— Aš žinau vieną išeitį,— tarė Borouklifas, apsimesdamas, kad susimąstė,— vienintelę, kuri tikrai gali išgelbėti iš laivo-kalėjimo, nes esu tikras, kad pasvarstę jie nesiryš nuteisti jus mirti.

— Sakyk tą išeitį, drauguži,— sušuko vairininkas, iš susijaudinimo pašokdamas nuo skrynios.— Jeigu tai įveikiama žmogaus jėgoms, aš ja pasinaudosiu.

— Taip,— nutęsė kapitonas, draugiškai uždėdamas ranką ant peties pašnekovui, kuris klausėsi, tiesiog ausis ištempęs.— Tai padaryti visai nesunku, baisaus tame irgi nieko nėra. Juk tu įpratęs prie parako ir skiri jo kvapą nuo rožės žiedo.

— Kurgi ne! — nekantriai pritarė senasis jūreivis.— Aš jį uosčiau vos ne kas valandą, bet kas iš to?

— O tas, kad mano būsimasis pasiūlymas kaip tik vertas tokio žmogaus. Tau patiko mūsų jautiena ir mūsų grogas?

— Taip, taip, viskas kuo puikiausiai, bet kas iš to senam jūreiviui?— paklausė vairininkas, nejučia iš susijaudinimo sugriebdamas Borouklifą už apykaklės.

Kapitonas neparodė jokio nepasitenkinimo dėl šitokio netikėto familiarumo, švelniai nusišypsojo ir nusprendė, kad laikas atidengti ir pačią bateriją, iš kurios iki šiol atsargiai šaudė.

— Tuomet tau teks tik stoti tarnauti karaliui taip, kaip iki šiol tarnavai Kongresui, ir leisk man pirmam palydėti į šį kelią.

Vairininkas įsistebeilijo į kapitoną, bet buvo aišku, kad jis nesupranta pasiūlymo esmės. Todėl Borouklifas paaiškino:

— Trumpai tariant, mano bičiuli, stok į mano būrį, ir tavo gyvybė bei laisvė garantuota!

Tomas nenusikvatojo tik todėl, kad nebuvo įpratęs, tačiau vėjų nugairintame jo veide švietė kartėlis ir pašaipi panieka. Borouklifas pajuto, kad geležiniai pirštai, tebelaikantys jo apykaklę, ėmė lyg replės spausti jo kaklą, ir kūnas, paklusdamas didžiulei jėgai, lėtai pakilo nuo grindų ir priartėjo prie vairininko. Kai jų veidai kone susiglaudė, vairininkas išdrožė:

— Kubriko draugas geriau už laivo draugą, laivo draugas geriau už nepažįstamą, nepažįstamas geriau už šunį... Bet šuo geriau už kareivį!

Tai pasakęs, Tomas piktai ištiesė savo ranką, tuo pačiu metu atgniauždamas pirštus, ir kai Borouklifas atsipeikėjo, tai pasijuto besėdįs kitame kambario kampe tarp suverstų stalų, kėdžių ir rūbų. Mėgindamas atsikelti ir kapanodamasis tarp visų tų daiktų, kapitonas čiupo savo špagos rankeną.

— Niekšas! — sušuko jis, ištraukęs špagą iš makštų ir pašokęs ant kojų.— Teks pamokyti tave, kaip elgtis su vyresniaisiais.

Vairininkas pačiupo žeberklą, kuris buvo atremtas į sieną, ir nukreipė į priešo krūtinę su tokia veido išraiška, kad kapitonas tuojau suprato jam gresiantį pavojų. Vis dėlto jis nestokojo drąsos ir, įpykintas patirto įžeidimo, puolė priešą, tuo pačiu metu stengdamasis išvengti nukreipto į jį neįprasto ginklo. Bet žeberklo galas žaibo greitumu nubrėžė puslankį, ir po nestipraus smūgio Borouklifas, pametęs špagą, liko visiškoje priešininko valioje. Tačiau pikti Tomo kėslai bemat nuslopo, jam pasiekus pergalę, ir, padėjęs į šalį žeberklą, jis sugriebė kapitoną už krūtų. Įvyko dar vienas, lemiamas, susirėmimas, nes kapitonas suprato, jog yra visiškai nepajėgus priešintis žmogui, kuris tvarkosi su juo kaip su vaiku.

Kai kapitonas galutinai nurimo, vairininkas iš savo kišenių, kuriose turbūt buvo ne mažiau smulkaus takelažo, kaip bocmano sandėly, išsitraukė rifų, falų bei gitovų ir neapsakomai ramiai ir vikriai, kaip gali tik jūreivis, ėmė rišti nugalėto kapitono rankas prie lovos galo. Atlikęs šį darbą, Tomas atsitiesė ir kurį laiką dairėsi po kambarį, tarytum ko ieškodamas. Jo žvilgsnis užkliuvo už špagos, ir, paėmęs šitą ginklą į rankas, jis priėjo prie kapitono, kuris iš baimės nepastebėjo, jog Tomas jau buvo nulaužęs geležtę nuo rankenos ir apsukęs tą rankeną virve.

— Dėl dievo! — sušuko Borouklifas,— nežudykit manęs.

Tą pačią akimirką burną jam užčiaupė sidabrinė špagos rankena, virvė apsivijo kaklą, ir kapitonas suprato atsidūręs tokioje padėty, kuriai pats pasmerkdavo savo kareivius, kitaip tariant, pasijuto besąs „užkimštas". Vairininkas, matyt, nusprendė pasinaudoti nugalėtojo teisėmis ir, pasiėmęs žvakę,

ėmė apžiūrinėti belaisvio turtą. Įvairūs pėstijos kapitono ekipuotės daiktai buvo apžiūrėti ir numesti į šalį su didžiule panieka, o rūbai — kaip netinkantys nugalėtojo figūrai. Netrukus į Tomo rankas pateko du vienodi daiktai, padaryti iš visame pasaulyje gerai žinomo metalo. Bet Tomas, matyt, nenutuokė apie jų paskirtį. Jis bandė tuos keistus pusapvalius daiktus dėti prie rankų, prie riešų, net prie nosies, paskui susidomėjęs ir smalsiai kaip laukinis, apžiūrinėjantis laikrodį, pasukinėjo kitoje pusėje esančius ratukus. Galop garbingojo jūreivio galvoje susiklostė nuomonė, jog šie daiktai irgi priklauso beprasmiškiems kareivio padargams, ir jis taip pat numetė juos kaip visiškai beverčius. Borouklifas stebėjo kiekvieną savo nugalėtojo judesį taip geraširdiškai, kad jie lengvai būtų susitaikę, jei tik jis būtų galėjęs išreikšti bent pusę to, ką jautė. Pamatęs, jog Tomas paliko jo pentinus, jis vos neužduso iš tokiu nenatūraliu būdu tramdomo juoko. Pagaliau Tomas rado porą gana neblogo darbo pistoletų,— ginklų, su kuriais, rodės, buvo gerai pažįstamas. Jie buvo užtaisyti ir priminė Tomui, kad reikia eiti ir gelbėti „Arielį" bei jo vadą nuo gresiančio pavojaus. Jis užsikišo pistoletus už savo brezentinės juostos ir, paėmęs žeberklą, priėjo prie lovos, kur buvo pririštas Borouklifas.

— Klausyk, drauguži,— pasakė vairininkas,— teatleidžia tau dievas, kaip atleidžiu aš, už mėginimą padaryti kareivį iš jūreivio, kuris pradėjo plaukioti po valandos nuo gimimo ir kuris tikisi sulaukti paskutiniosios vandeny ir būti palaidotas jūroje! Nelinkiu tau blogo, bičiuli, bet vis tiek turėsi pakentėti, kol čionai ateis kas nors iš tavo bičiulių. Manau, kad tai bus netrukus po to, kai aš išplauksiu jūron.

Po šių draugiškų žodžių vairininkas pasišalino, palikdamas Borouklifą sveiką prie degančios žvakės savo paties kambaryje, nors kiek nepatogia bei nepavydėtina poza. Kapitonas girdėjo, kaip trakštelėjo jo durų užraktas ir vairininkas ištraukė raktą, be abejo, norėdamas išlaikyti paslaptyje savo pasišalinimą bei užsitikrinti, kad tam tikrą laiką kalinys išbus savo vietoje.

23 skyrius

Kai Keršto pirštai palytės
Mus vidury juodos nakties,
Kuris, o Baime, nenustos
Kaip tu — ir valios, ir galvos? [1]

Kolinzas

Kai Tomas išėjo iš Borouklifo kambario, jis neturėjo jokio veikimo plano, išskyrus pasiryžimą kuo greičiau grįžti į „Arielį" ir drauge su savo laivu pasitikti likimą, nesvarbu, ar bus skirta išplaukti, ar žūti. Tačiau, esant tokioje padėtyje, garbingam jūreiviui buvo kur kas lengviau šitą sprendimą priimti, negu įgyvendinti. Jam būtų buvę paprasčiau išvesti laivą pro Velnio Reples, negu pačiam išsigauti iš tų Šventosios Rutos labirintų, koridorių bei galerijų, kuriose dabar atsidūrė. Jis prisiminė, kaip „iš didžiojo kanalo suko į mažesnį", bet ar tai buvo „pavėjui, ar prieš vėją"— nebeprisiminė. Tomas buvo toje pastato dalyje, kurią pulkininkas Hovardas vadino „celėmis" ir kur, jo laimei, beveik negalėjo sutikti priešo, nes kapitono Borouklifo kambarys buvo vienintelis šioje namo dalyje, priklausančioje damoms. Toje neliečiamoje namo dalyje kapitonui buvo leista įsikurti todėl, kad pulkininkas šalia savo augintinių turėjo apgyvendinti arba Grifitą su Manueliu, arba Borouklifą, nes kitaip jis būtų pasielgęs su belaisviais taip, kaip laikė nederant nei jam pačiam, nei jo giminei. Taigi neseniai įvykęs Borouklifo perkeldinimas išėjo į naudą Tomui dėl dviejų priežasčių: sumažino galimybę, kad kas nors greitai paleis kalinį, taip pat pavojų, kad eidamas ką nors susitiks. Tiesa, apie pirmąjį pranašumą jis nė nenutuokė, o dėl antrojo irgi neketino sukti galvos, nes savo paties saugumu beveik nesirūpino.

Eidamas palei sieną, Tomas netrukus išsigavo iš tamsaus ir siauro koridoriaus į plačią galeriją, jungiančią visas šio fli-

[1] Vertė H. Bakanas.

gelio patalpas tarpusavy ir su centrine namų dalimi. Tomo dėmesį tuojau pat patraukė praviros durys kitame galerijos gale, pro kurias sklido aiški šviesa. Žengęs keletą žingsnių, senasis jūreivis suprato esąs prie to paties kambario, kurį neseniai taip smalsiai apžiūrinėjo, ir prisiminė, kad kaip tik šiton galerijon pateko, įėjęs į namus. Bet kuriam bėgliui saugiausia būtų atrodę eiti atgal, bet užstalės linksmybių triukšmas bei garsiai ištartas Grifito vardas paskatino Tomą prieiti artyn ir ištirti viską nuosekliau. Borouklifo paliktą vietą dabar buvo užėmęs Dilonas, o pulkininkas Hovardas, kaip visuomet, sėdėjo savo įprastinėje galustalės kėdėje. Jis dabar kaip tik ir kvatojosi iš savo giminaičio pasakojimo, kaip šis apgavo savo neįtarųjį priešą.

— Štai ką reiškia gudrybė! — sušuko pulkininkas kaip tik tą minutę, kai Tomas sustojo prie durų.— Šventa ir geniali gudrybė, galinti apgauti net Cezarį! O Cezaris buvo sukčiausias iš visų sukčių, bet aš manau, Kitai, kad jūs pralenkėt ir jį. Po perkūnais, juk jeigu vietoj Monkalmo į Kvebeką būtų pasiuntę jus, tai net pačiam Vulfui būtumėt užminęs mįslę! Ak, jaunuoli, kaip jūs reikalingas mums kolonijose su teisėjo mantija! Ginti jo prakilnybės teises turi tokie žmonės kaip jūs, Kristoferi!

— Tiesą sakant, mielasis sere, jūs man priskiriate tokias savybes, kurių neturiu,— paprieštaravo Dilonas, apsimestinai kukliai nuleidęs akis, o gal ir graužiamas savo niekšybės.— Žinoma, mano nekalta gudrybė. . .

— Taip! Čia ir yra visas manevro grožis,— pertraukė jį pulkininkas, pastūmėdamas svečiui butelį su kilnia niekad neveidmainiavusio žmogaus išraiška.— Jūs neišsisukinėjot, nemelavot, kaip būtų padaręs koks nors niekingas bailys. Jūs atlikote tikslią, karišką, hm. . . klasikinę priešo apgavystę. Taip, klasikinę apgavystę — toks tiksliausias apibūdinimas. Tokią pat, kaip Pompėjaus arba Marko Antonijaus, arba. . . na, jūs pats, Kitai, geriau žinote tų antikos karių vardus. Išvardinkit man pačius protingiausius Romos arba Graikijos vyrus, ir aš pasakysiu, kad jie buki, palyginus su jumis. Tai spartietiška gudrybė, paprasta ir garbinga.

Dilono laimei, jo senasis giminaitis įsikarščiavęs taip judėjo, kad trukdė Tomui nutaikyti Borouklifo pistoleto vamzdį į iš-

daviko galvą. O kai Dilonas, ko gero, iš gėdos užsidengė veidą rankomis, senasis jūreivis vėl atlyžo.

— Bet jūs nieko nepasakėt man apie mūsų damas,— tarė Dilonas, kurį laiką patylėjęs.— Aš tikiuosi, kad šią neramią dieną jos jaudinosi kaip ir dera Hovardų giminės moterims.

Pulkininkas apsidairė, tarytum norėdamas įsitikinti, kad jie yra vieni, ir tylesniu balsu atsakė:

— Taip, Kitai, kai šitas maištininkas niekdarys Grifitas buvo atgabentas į vienuolyną, jos pasidarė protingesnės. Mis Hovard net sutiko suteikti mums šiandien malonumą ir dalyvauti prie pietų stalo. Vadino mane „brangiuoju dėde" ir vis baiminosi, kad „man kas neatsitiktų, susidūrus su tais plėšikais, kurie išlipo į krantą". Tarytum senas kareivis, atsilaikęs per Septynerių metų karą [1], bijotų parako dūmų bent kiek labiau negu tabako. Šitas Grifitas mažų mažiausiai bus pasodintas į Tauerį.

— Reikėtų jį kuo greičiau atiduoti civilinei valdžiai...

— Jis bus atiduotas Tauerio konstebliui, narsiam ir garbingam Kornvalio grafui, kuris šiuo metu kaunasi su maištininkais mano gimtojoje provincijoje, Kristoferi,— nutraukė pulkininkas.— Ir tai bus baudžiamoji atsakomybė. Tačiau,— kalbėjo toliau Hovardas, oriai atsistodamas,— net ir Londono Tauerio konstebliui nebus leista pralenkti Šventos Rutos vienuolyno šeimininko svetingumu ir kilnumu suimtiesiems! Aš daviau nurodymus, kad jie būtų viskuo aprūpinti, ir dabar privalau patikrinti, kaip tai vykdoma. Be to, reikia pasiruošti priimti tą kapitoną Barnsteblį, kuris, be abejo, netrukus bus čia.

— Vėliausiai po valandos,— tarė Dilonas, neramiai dirsteldamas į laikrodį.

— Nereikia skubėti, mano berniuk,— atsakė pulkininkas, eidamas link durų, vedančių į kalinių kambarius.— Vis dėlto ir su damomis, ir su tais nelaimingaisiais įstatymo pažeidėjais reikia elgtis maloniai, todėl eikite, Kristoferi, perduokite Sesilijai mano širdingiausius linkėjimus. Šita užsispyrėlė jų neverta, tačiau ji yra mano brolio Hario duktė! O kai atsidur-

---

[1] Septynerių metų kare (1756—1763) Austrija, Prancūzija, Rusija, Švedija, Saksonija ir Ispanija kariavo su Prūsija, Anglija ir Portugalija.

site ten, mano gudruoli, tai nepamirškite jai priminti ir apie save. Markas Antonijus, palyginus su jumis, buvo kvailys, tačiau meilėje jam sekėsi, sakykim, Egipto karalienė...

Nebaigęs šio sakinio, pulkininkas išėjo ir uždarė duris, o Dilonas liko stovėti prie stalo, svarstydamas ir tarytum abejodamas, ar ryžtis pulkininko pasiūlytam žingsniui, ar ne.

Didesnė šių pokalbių dalis buvo nesuprantama vairininkui, kuris nekantraudamas laukė pabaigos, vildamasis išgirsti ką nors vertingo apie suimtuosius. Nespėjus jam sumoti, ką daryti toliau, Dilonas staiga pasiryžo eiti į „celes"; vienu mauku išgėręs keletą taurių vyno, žengė pro duris, vos neužkliudydamas už jų pasislėpusio vairininko, ir nuėjo galerija tuo greitu žingsniu, kuriuo eina žmogus, nenorom priėmęs sprendimą ir tarytum slepiantis savo silpnumą. Tomas liovėsi dvejojęs ir paskatintas to, jog Dilonas beveik uždarė duris ir galerijoje liko tamsu, nuėjo iš paskos. Prie koridoriaus, vedančio į Borouklifo kambarį, Dilonas sustojo: nežinia, ar jis dvejojo, kur pasukti, ar klausėsi sunkių neatsargaus vairininko žingsnių,— jei klausėsi, tai, matyt, tuos žingsnius palaikė savo paties žingsnių aidu, nes, niekuo daugiau nepasidomėjęs, nuėjo toliau.

Į nesmarkų Dilono beldimą į svetainės duris atsiliepė pati Sesilija Hovard, kuri maloniu balsu paprašė vidun. Atidaręs duris, džentelmenas ne iš karto ryžosi pasinaudoti kvietimu, todėl durys kurį laiką liko neuždarytos.

— Aš atėjau, mis Hovard,— pasakė Dilonas,— jūsų dėdės paliepimu, bet leiskite man nuo savęs pridurti...

— O dieve, sergėk mus! — sušuko Sesilija, iš išgąsčio suplojusi rankomis ir nejučiom pašokdama nuo sofos.— Nejaugi ir mus ketinama pasodinti į kalėjimą ir nužudyti?

— Nejaugi mis Hovard mano, kad aš...— Dilonas nutilo, pastebėjęs, jog ne tik Sesilija, bet ir Katerina su Alisa Danskomb išsigandusios kažkur žiūri. Atsigręžęs jis su siaubu pamatė didžiulę vairininko figūrą, užtvėrusią visas duris, o iš jo veido buvo matyti, jog neverta tikėtis nieko gero.

— Jeigu čia ir bus kas nors nužudytas,— tarė Tomas, rūsčiomis akimis apžvelgdamas nustebusias moteris ir Diloną,— tai dėl to bus kaltas tiktai šitas melagis. Tačiau jums nėra ko baimintis žmogaus, kuris seniausiai plauko jūromis ir yra kovęsis su tieka vandens bei sausumos pabaisų, jog negali neži-

noti, kaip elgtis su bejėgėmis moterimis. Nė vienas jį pažįstantis nepasakys, kad Tomas Kofinas kada nors yra ištaręs negerą žodį arba nedorai elgęsis su moterimi vien iš pagarbos motinai.

— Kofinas! — sušuko Katerina, drąsiai žengdama iš kampo, kur ją su draugėmis buvo nuvijęs išgąstis.

— Taip, Kofinas,— atsakė senasis jūreivis, ir jo rūstūs bruožai šiek tiek suminkštėjo, pamačius mielą jos veidą.— Tai baisus žodis, bet taipogi ir pavardė, kuri žinoma už daugelio seklumų, iškyšulių ir salų. Mano tėvas buvo Kofinas, o motina kilusi iš Džojų[1] giminės. Šių dviejų šeimų žmonės įveikė daugiau jūros žvėrių negu visi kiti salos gyventojai drauge, nors Vortai, Garneriai ir Sveinai žeberklą ir ietis mėto taikliau negu tie iš priešvėjinės Atlanto pusės.

Katerina su aiškiu pasitenkinimu klausėsi šio nukrypimo apie Nantaketo banginių medžiotojų šlovę ir, Tomui baigus, lėtai pakartojo:

— Kofinas! Tai, vadinasi, jūs — Ilgasis Tomas?

— Taip, taip, Ilgasis Tomas, ir to vardo taip pat nesigėdiju,— atsakė vairininkas, su geraširdiška šypsena žiūrėdamas į pagyvėjusią Kateriną.— Telaimina viešpats jūsų besišypsantį veidelį ir dailias juodas akis, jaunoji panele! Vadinasi, jūs esat girdėjusi apie Ilgąjį Tomą? Tikriausiai jums kas nors pasakojo, kaip jis gaudo banginius. Dabar aš jau senas, madam, ir ne toks žvitrus, bet kai turėjau tik devyniolika metų, tai visuomet būdavau pirmojoje šokių poroje, o mano dama būdavo beveik tokia graži kaip jūs, mis. Aš tuo laiku savo sąskaitoje jau turėjau tris banginius.

— Taip, Tomai,— pasakė Katerina, priėjusi arčiau prie jo, ir kalbant jos skruostai ryškiai paraudo.— Aš esu girdėjusi apie jus kaip apie puikų jūreivį, drąsų vairininką, net sakyčiau kaip apie ištikimą Ričardo Barnsteblio draugą. Gal dabar jūs ir atėjote čionai su žinia nuo šio džentelmeno arba atnešėte laišką?

Išgirdęs savo vado pavardę, Kofinas iš karto viską prisiminė ir pajuto naują pykčio antplūdį. Įdėmiai pažvelgęs į susigūžusį Diloną, jis pasakė šiurkščiu ir kimiu balsu, būdingu

---

[1] Joy (džoi) — džiaugsmas *(angl.)*.

žmonėms, besigrumiantiems su stichija ir tarytum perėmusiems rūsčią jos jėgą:

— Na, melagi? Kas atvedė senąjį Tomą į šitas seklumas ir vingiuotus sąsiaurius? Laiškas? Cha! Bet prisiekiu dievu, kuris valdo vėjus ir rodo paklydusiam jūreiviui kelią per plačius vandenis, kad tu, niekadėjau, šią naktį miegosi „Arielyje". O jeigu dievas panorės, kad mūsų puikioji škuna toje įlankoje nueitų į dugną kaip supuvusi barža, tu vis tiek miegosi drauge su ja. Ir atsibusi tik tada, kai visi būsime pašaukti į viršų atsiimti to, ką pelnėme šioje žemėje.

Įkarštis, pati kalba ir nuoširdus senojo jūreivio pyktis, žaižaruojantis iš jo skvarbių akių, visiškai paraližavo Diloną, kuris drebėjo kaip užspeistas elnias, išgąsdino ir nustebino pritilusias moteris. Tomas priėjo prie savo pasimetusios aukos ir, surišęs už nugaros rankas, kita storesne virve pririšo jį prie savo plačios brezento juostos, pasilikdamas laisvas rankas, kad, kilus būtinybei, galėtų naudotis ginklu ir išlaikytų prie savęs belaisvį.

— Aš esu tikra,— tarė pirmoji atsipeikėjusi Sesilija,— kad misteris Barnsteblis neliepė jums taip žiauriai elgtis su mano dėdės pulkininko Hovardo giminaičiu, ir dar mūsų namuose! .. Mis Plauden, jūsų draugas šiek tiek užsimiršo, jeigu šitas žmogus taip elgiasi, vykdydamas jo įsakymą!

— Mano draugas, mieloji,— atsakė Katerina,— niekada nebūtų pasiuntęs šio vairininko ar ko nors kito daryti negarbingo darbo. Sakyk, dorasai jūreivi: kodėl tu taip elgiesi su gerbiamuoju misteriu Dilonu, pulkininko Hovardo giminaičiu ir Šventos Rutos vienuolyno svečiu?

— Katerina. . .

— Palauk, Sesilija, tegu šitas žmogus pasako ir gal tada viskas paaiškės.

Vairininkas, supratęs, kad iš jo laukiama paaiškinimo, nedelsdamas ėmė karštai dėstyti apie tuos skaudžius jį sujaudinusius įvykius. Keliais sakiniais, savo paprasta, bet aiškia kalba jis pasakojo klausytojoms apie Barnsteblio parodytą pasitikėjimą Dilonu ir pastarojo niekšybę. Jos klausėsi Tomo su vis didėjančia nuostaba, ir Sesilija, vos leidusi Tomui užbaigti, sušuko:

— Bet nejaugi pulkininkas Hovardas, nejaugi jis sutiko su tokiu niekšingu sumanymu?

— Jiedu išplaukė drauge,— atsakė Tomas,— bet vienam laivui nepasisekė.

— Net šaltas ir šiurkštus Borouklifas būtų palaikęs negarbinga tokią išdavystę,— pridūrė mis Hovard.

— Bet misteris Barnsteblis,— vos ištarė Katerina galop įveikusi savo jausmus.— Jūs sakėte, kad jo paimti pasiųsti kareiviai?

— Taip, jaunoji panele,— atsakė vairininkas su pikta šypsena.— Kareiviai išsiųsti, bet jis perkėlė savo inkarą. Netgi jei jį rastų, tai jo ietys nesunkiai įveiks dešimtį raudonšvarkių. Kad tik audrų ir štilių valdovas pasigailėtų škunos! Ak, jaunoji panele, ji tokia pat graži jūreivio akiai, kaip jūsų veidas bet kuriam vyriškiui!

— Tai kam tada delsiat? Skubėk, garbingasis Tomai, greičiau atskleisk išdavystę savo vadui, gal dar nevėlu. Ko lauki?

— Mano laivas dreifuoja, nes neturi locmano. Per Nantakeno seklumas aš galiu perplaukti net tamsiausią naktį, kai uždaryti visi dangaus šviesulių liukai, bet šitoje jūsų jūroje galiu užplaukti ant uolų. Man ir taip jau beveik teko jėga vaduotis iš vienos padorios draugijos.

— Jei trukdo tik tai, tuomet eikit paskui mane,— sušuko užsidegusi Katerina.— Aš nuvesiu jus į taką, kuris veda link vandenyno, taip, kad nesusidurtumė su sargybiniais.

Iki šios akimirkos Dilonas vis dar tikėjosi kaip nors išsigelbėti, bet, išgirdęs šį pasiūlymą, pajuto, kaip kraujas stingsta gyslose, dingus paskutinei vilčiai. Pakėlęs iš gėdos bei išgąsčio nuleistą galvą, jis lėtai tarsi sukaustytas grandinėmis priėjo prie Sesilijos ir drebančiu balsu sušuko:

— Nesutikit, neatiduokit manęs, mis Hovard, to žiauraus žmogaus valion! Jūsų dėdė, jūsų garbingasis dėdė palaikė mane ir pritarė tam žygiui, kuris yra ne kas kita kaip paprasčiausia karinė gudrybė.

— Mano dėdė, misteri Dilonai, negalėjo pritarti tokiai niekšybei kaip ši,— ramiai atsakė Sesilija.

— Jis pritarė, aš prisiekiu. . .

— Melagis! — nutraukė jį piktas vairininko balsas.

Dilonas sudrebėjo iš siaubo nuo to baisaus balso, kuris sukrėtė jį iki pačių širdies gelmių, bet, įsivaizdavęs nakties tamsą, paslaptingas uolas ir neramią jūrą, įsivaizdavęs visus tuos baisumus, kuriuos teks patirti, jei atsiduos šio galingo priešo valion, jis vėl ėmė melsti:

— Išklausykit mane dar kartą, išklausykit, mis Hovard, aš meldžiu jus — išklausykit! Juk aš jūsų giminaitis, jūsų tėvynainis. Nejaugi jūs norite atiduoti mane tam negailestingam, piktam ir įtūžusiam laukiniui, kuris persmeigs mane tuo... O dieve! Jei jūs žinotumėt, ką aš mačiau „Greituolyje". Išklausykite mane, mis Hovard! Vardan mūsų sutvėrėjo, užtarkite mane! Misteris Grifitas bus paleistas...

— Melagis! — vėl pertraukė jį vairininkas.

— Ką jis žada?— paklausė Sesilija, dar sykį pažvelgdama į pasigailėtiną belaisvį.

— Tai, kas nebus atlikta,— atsakė Katerina.— Eime, garbingasis Tomai, bent jau aš padarysiu tai, ką pažadėjau.

— Kokia jūs žiauri ir atkakli, mis Plauden. Švelnioji, geroji mis Alisa, nejaugi ir jūs bent žodžiu neapginsite manęs! Juk jūsų širdis nepavirto į akmenį, įsivaizduojant mylimą žmogų pavojuje.

— Ne, nesišaukite manęs,— atsakė Alisa, nuleisdama akis žemėn.— Nemanau, kad jūsų gyvybei gresia pavojus. Aš pasimelsiu visagaliui, kad jis būtų gailestingas ir jūs liktumėt gyvas.

— Pirmyn! — pasakė Tomas ir, sugriebęs bejėgį Diloną už pakarpos, greičiau išvilko negu išvedė jį iš kambario į galeriją.— Jeigu tu, niekše, išleisi bent vieną garsą, kad ir dešimt sykių menkesnį už tą, kurį išleidžia ruoniukas, pirmą sykį įtraukęs oro, tai pamatysi tai, ką jau esi matęs „Greituolyje". Mano žeberklas aštrus, o sena ranka tebemoka taikliai mėtyti.

Po šio grasinimo nutilo net sunkus bei trūksmingas belaisvio alsavimas, ir abu nuėjo paskui lengvus Katerinos žingsnius slaptais namų labirintais. Po keleto minučių jie pro nedideles duris išėjo laukan. Mis Plauden, nelėtindama žingsnio, nuvedė vairininką per parką prie vartelių (ne tų, pro kuriuos neseniai jis įėjo) ir, parodžiusi vos matomą nuvytusioje žolėje takelį, susirūpinimo kupinu balsu palinkėjo laimingo kelio ir dingo tamsoje kaip vaiduoklis.

Dabar, kai kelias buvo aiškus, Tomo nereikėjo skubinti — jis užsikišo pistoletus už juostos, patogiau pasiėmė žeberklą ir ėmė žengti taip greitai, kad belaisvis vos spėjo iš paskos. Porą kartų Dilonas buvo beketinąs kažką sakyti, bet griežtas vairininko „tylos" bemat užčiaupdavo jį. Galop, pamatęs, jog artėja prie uolų, jis paskutinį kartą pamėgino atgauti laisvę, pasiūlydamas didelį kyšį. Vairininkas nieko neatsakė, ir Dilonas pamanė, kad jo pasiūlymas bus priimtas, bet staiga pajuto, kaip šaltas žeberklo smaigalis įlindo jam į užantį ir net drėkstelėjo odą.

— Melagis! — pasakė Tomas.— Dar vienas žodis, ir persmeigiu kiaurai!

Nuo to laiko Dilonas tylėjo kaip nebylys. Jiedu pasiekė uolų kraštą, nesutikę kareivių, pasiųstų suimti Barnsteblio, ir išėjo ton vieton, kur išlipo į krantą. Senasis jūreivis stabtelėjo ant skardžio krašto ir patyrusia akimi apžvelgė priešais plytinčius vandenis. Jūra jau nebemiegojo, o vilnijo, varydama piktas bangas prie uolų ir aukštai taškydama baltas putas. Vairininkas, apžvelgęs visą rytinį horizontą, tyliai sudejavo, paskui, piktai trenkęs žeberklo kotu į žemę, nuėjo išilgai uolų skardžio, murmėdamas baisius prakeiksmus, kuriuos persigandęs belaisvis nedvejodamas prisiėmė sau. Jam atrodė, kad įpykęs ir susijaudinęs vedlys iš nevilties tyčia eina pačiu bedugnės pakraščiu, nepaisydamas tamsos ir kartkartėmis atlekiančių vėjo šuorų. Bejėgiui Dilonui atrodė, kad jų gyvybės kabo ant plauko. Tačiau paaiškėjo, kad apdairusis vairininkas ne šiaip sau elgiasi taip beatodairiškai. Nuėjus maždaug pusę kelio nuo tos vietos, kur Barnsteblis juos išleido, iki ten, kur jie buvo sutarę susitikti, pro vėjo gūsius pasigirdo balsai ir Tomas sustojo kaip įbestas. Kokią minutę jis įtemptai klausėsi, paskui tikriausiai apsisprendė. Atsigręžęs į Diloną, jis pašnibždom, bet tvirtai ir griežtai pasakė:

— Vienas žodis — ir tu negyvas! Leidžiamės nuo uolų. Lipk, kaip jūreiviai lipa trapu: leisk kojas žemyn ir prisilaikyk rankomis. Lipk, įsakau tau, arba numesiu į jūrą kaip lavoną!

— Pasigailėk, pasigailėk! — ėmė prašyti Dilonas.— Net ir dieną aš to nesugebėčiau padaryti, o dabar tikrai žūsiu.

— Lipk! — paliepė Tomas,— arba. . .

Dilonas daugiau nebelaukė ir ėmė drebančiomis kojomis leistis nuo statmenos uolos. Iš paskos tuojau pat ėmė lipti ir vairininkas, kuris tuojau pavijo belaisvį ir per skubėjimą netyčia nustūmė jį nuo uolos briaunos, kur šis buvo sustojęs. Vargšo kūnas pakibo ore virš piktai apačioje dundančios mūšos, ir iš jo lūpų nejučia išsprūdo riksmas, nuaidėjęs pro audros kaukesį tarytum vėjų dvasios balsas.

— Dar sykį prasižiosi, ir aš nupjausiu tavo buksyrą, niekše,— ryžtingai pasakė jūreivis.— Galėsi keliauti į amžinybę.

Dabar jau aiškiai buvo girdėti žingsniai ir balsai, ir netrukus tiesiai virš jų ant uolos viršaus pasirodė būrys kareivių.

— Tai buvo žmogaus balsas,— tarė vienas jų.— Taip šaukiama ištikus nelaimei.

— Negali būti, kad tai tie žmonės, kurių esam pasiųsti ieškoti,— atsakė seržantas Drilas.— Tokio slaptažodžio dar nesu girdėjęs.

— Žmonės sako, kad per audrą pakrantėje dažnai galima išgirsti tokius riksmus,— pasakė kitas, jau nebe taip karingai kaip du pirmesnieji.— Sakoma, kad tai nuskendusių jūreivių balsai.

Pasigirdo negarsus juokas, paskui kažkas pasišaipė iš draugo prietaringumo, bet, matyt, tie žodžiai vis dėlto padarė įspūdį net tiems, kurie netikėjo stebuklais, nes visas būrys greitu žingsniu pasišalino nuo uolų. Vairininkas, kuris visą tą laiką stovėjo tvirtas kaip uola po jo kojomis ir laikė ne tik savo svorį, bet ir Dilono, nuėjus kareiviams, iškišo galvą pro uolų kraštą ir apsidairęs užtraukė leisgyvį belaisvį ant uolos briaunos, kur netrukus nulipo ir pats. Negaišdamas laiko aiškinimams, jis vėl ėmė raginti Diloną lipti toliau. Po keleto minučių jiedu pasiekė plyšį, kuriuo Tomas nusliuogė tikrai jūreiviškai, tempdamas iš paskos Diloną, ir netrukus abu jau stovėjo ant kranto, o ant smėlio prie pat jų kojų putodamos ritosi bangos. Pasilenkęs, kad bangų keteros atsidurtų viename lygyje su horizontu, vairininkas pamatė už mūšos linijos besisupančią valtį.

— Ei! „Arieli"! — sušuko Tomas taip garsiai, kad vėjas nunešė jo balsą net iki nueinančių kareivių, tačiau jiems jis pasirodė tikrai ne šios žemės ir tik paskatino eiti dar sparčiau.

— Kas šaukia?— pasigirdo pažįstamas Barnsteblio balsas.

— Buvęs jūsų mokytojas, o dabar tarnas! — atsakė vairininkas savo paties sugalvotu slaptažodžiu.

— Tai jis,— apsidžiaugė leitenantas,— traukit inkarą, vyručiai, traukit. Eikš artyn, Tomai.

Tomas pakėlė Diloną ant rankų ir, užsimetęs jį kaip kamštinę juostą ant peties, įbrido į putų juostą, kur buvo valtis. Nespėjęs nei paprieštarauti, nei ko paprašyti, belaisvis atsidūrė šalia Barnsteblio.

— Kas čia toks?— paklausė leitenantas.— Ne Grifitas?

— Traukit virvę ir kelkit inkarą,— pasakė susijaudinęs vairininkas.— Ir vyručiai, jeigu mylit „Arielį", tai irkit negailėdami nei jėgų, nei rankų.

Barnsteblis pažinojo savo vairininką, todėl nieko neklausinėjo, kol velbotas praplaukė kyšančias uolas, tai iškildamas ant keterų, tai paskęsdamas tarp jų, bet visą laiką skrosdamas jas kaip peiliu ir dideliu greičiu plaukdamas tiesiai ton įlankon, kur buvo palikta škuna. O tada vairininkas pats keliais niūriais žodžiais paaiškino vadui apie Dilono išdavystę ir gresiantį škunai pavojų.

— Kareiviai naktį ne tokie greiti,— užbaigė Tomas,— be to, iš tų nugirstų pokalbių supratau, kad pasiuntiniui reikės padaryti gerą lankstą aplink įlanką. Jeigu ne tas prakeiktas nordostas, mes juos gerokai pralenktume, na, bet tai jau viešpaties rankose. Irkluokit, vaikinai, irkluokit! Dabar viskas priklauso nuo jūsų.

Barnsteblis, nieko nesakydamas, nustebęs klausėsi šio pasakojimo, kuris Dilono ausims skambėjo kaip laidotuvių varpas, paskui, sukandęs dantis, pusbalsiu tarė:

— Niekšas! Kas galėtų man priekaištauti, jei išmesčiau tave jūron žuvims? Bet jeigu škunai bus lemta nukeliauti į dugną, tai tu tikrai neturėsi kito kapo.

24 skyrius

Jei būčiau aš galingas dievas — jūrą
Į žemės gelmę būčiau nugramzdinus,
Nei leidusi praryti puikų laivą
Su žmonėmis.[1]

Šekspyras, „Audra"

Kai velbotas įplaukė į mūšą, vairininkas iš humaniškumo, jeigu atsitiktų nelaimė, atrišo Dilonui rankas, ir šis, susisupęs į apsiaustą bei paslėpęs savo veidą, ėmė mąstyti apie pastarųjų valandų įvykius su jo charakteriui būdingu klastingu piktumu bei baime dėl ateities. Nei Barnsteblis, nei Tomas netrukdė jam, nes, turėdami pakankamai savų nelinksmų minčių, nenorėjo gaišti laiko tuštiems žodžiams. Pro bangų dundėjimą bei vėjo švilpimą retkarčiais pasigirsdavo tik trumpi leitenanto įsakymai bei vairininko raginimai irkluotojams. Kokią valandą jūreiviai didvyriškai grūmėsi su vis didėjančiomis bangomis, kol valtis apsuko šiaurinį įlankos kraštą ir, laimingai praplaukusi uolas, atsidūrė ramiam vandeny. Buvo girdėti, kaip vėjas ūžauja po aukštus krantus, bet pačioje įlankoje virš lygaus vandens viešpatavo paslaptinga nakties ramybė. Kranto kalvų šešėliai pasidarė dar tirštesni ir tartum susitelkė įlankos vidury, ir nors jūreiviai nuolatos dairėsi, stengdamiesi peržvelgti tamsą, škunos nebuvo matyti.

— Visur tylu lyg kape,— neramiai tarė Barnsteblis.

— Neduok dieve, kad taip būtų iš tikro! — sušuko vairininkas.— Žiūrėkit, žiūrėkit! — tarė jis tyliau, lyg bijodamas, kad kas gali išgirsti.— Štai škuna, sere, dešiniau. Žiūrėkit į tą švaraus dangaus juostą virš jūros, dešiniau miško. Matot? Ta ilga juoda linija — škunos grotstenga, aš pažįstu ją iš palinkimo. O štai ten ir jos vimpelas plevėsuoja prie tos ryškios žvaigždės. Taip, taip, sere, mūsų žvaigždės dar šoka tarp dangaus

---

[1] Vertė A. Miškinis.

žvaigždžių! Telaimina ją viešpats! Supasi ant bangų kaip mieganti žuvėdra.

— Turbūt ir „Arielyje" visi miega,— tarė vadas.— Cha! Dievaži, mes atvykom pačiu laiku — kareiviai jau kruta.

Žvitri Barnsteblio akis pastebėjo judančių žibintų švieseles mirksint pro baterijos ambrazūrų plyšius, tuo pačiu metu aiškiai pasigirdo ir tolimas, bet aktyvus bruzdesys škunos denyje. Leitenantas ėmė susijaudinęs trinti rankas iš džiaugsmo, kurio daugumas skaitytojų, be abejo, nesupras, o Ilgasis Tomas, įsitikinęs, jog „Arielio" vyrai nemiega ir yra saugūs, ėmė tyliai juoktis. Kai iš tamsos išniro jų plaukiojančių namų korpusas ir rangautas, visą dangų ir įlanką tarytum žaibas nutvieskė šviesa. Barnsteblis ir vairininkas įsistebeilijo į škuną, lyg norėdami pamatyti tai, kas neįmanoma. Nespėjus sunkios patrankos trenksmo aidui atsimušti į uolas, virš jų galvų tartum dejuojantis uraganas pralėkė sviedinys, pūkštelėjo, atšokęs nuo vandens ir, atsimušęs į kitą krantą, nužvangėjo per uolas, trupindamas jas į mažiausius gabalus.

— Jei pirmas šūvis netaiklus, tai priešo nekokie reikalai,— filosofiškai tarė vairininkas.— Per dūmus sunku įžiūrėti, be to, prieš rytinę vachtą naktis būna pati tamsiausia.

— Tas vaikinukas tiesiog stebuklus daro! — susižavėjęs sušuko leitenantas.— Matai, Tomai, naktį jis pakeitė vietą, o anglai taikė ten, kur jis stovėjo dieną, nes prisimeni,— mes palikom jį tiesiai tarp baterijos ir tos kalvos! Kas būtų buvę, jei ta geležėlė būtų pramušusi mūsų denį ir išlėkusi žemiau vaterlinijos?!

— Būtume visam laikui įklimpę angliškame dumble, tempiami savo balasto ir geležies,— atsakė Tomas.— Toks tiesaus taikymo šūvis būtų sudaužęs mūsų velsus į skiedras, ir mūsų pėstininkai kažin ar būtų spėję pasimelsti... Irkit prie laivo nosies, vyručiai!

Nemanykite, kad leitenantui ir vairininkui diskutuojant, irkluotojai nieko neveikė: priešingai, pamatę savo laivą, jie lyg apsvaigo ir, nusprendę, kad atsargumas nebereikalingas, ėmė irkluoti dvigubai greičiau. Tomui ištarus paskutinius žodžius, valtis jau buvo prie laivo šono. Nors Barnsteblis, atsigavęs po ilgo nerimo ir patikėjęs, jog pavyks pasitraukti, visas virpėjo, vis dėlto tučtuojau perėmė vadovavimą taip ryžtingai ir tvirtai,

kaip ir dera jūreiviui tikro pavojaus valandą. Jis žinojo, kad bet kuris tų sunkių sviedinių, kuriuos priešas siuntė iš viršaus įlankos tamson, gali būti lemiamas, jeigu pramuš ploną „Arielio" bortą ir paleis vidun vandenį, kuriam sustabdyti jie neturėjo priemonių. Todėl, gerai suprasdamas kritišką padėtį, įsakymus jis davė tvirtu ramiu balsu, užtikrinančiu besąlygišką paklusnumą. Jo paliepimu įgula tuojau ištraukė inkarą ir su dideliais irklais nuvarė laivą tiesiai link baterijos, kad galėtų užlįsti už aukšto skardžio, kuris dabar buvo apgaubtas dūmų, po kiekvieno šūvio mainančių savo spalvą kaip besileidžiančios saulės apšviečiami debesys. Kai jūreiviai galėjo laikyti savo nedidelę škuną kranto priedangoje, jiems niekas negrėsė, bet kai jie ėmė plaukti iš to išganingojo šešėlio link atviron jūron vedančio sąsiaurio, Barnsteblis suprato, kad jų irklai nepajėgia varyti laivo prieš vėją, be to, tamsa nebeslepia jų nuo priešų, kurie jau buvo pasiuntę pakrantėn žvalgus nustatyti tikslios škunos buvimo vietos. Todėl, nusprendęs daugiau nebesislėpti, Barnsteblis guviu balsu davė komandą išskleisti visas bures.

— Tegu jie daro dabar ką tik nori, Meri! — pridūrė jis.— Mes dabar esame tokiame nuotolyje, kad jų patrankos mums nelabai baisios!

— Norint sutrukdyti „Arieliui" susirasti vėją, jiems reikėjo turėti kur kas geresnių šaulių negu tie savanoriai ar apsauginiai, ar užnugariniai, ar kaip ten jie save vadina,— atsakė narsusis berniukas.— Bet, sakykit, sere, kam jūs parvežėt tą pranašą Joną? Pažiūrėkit į jį žibinto šviesoje — nuo kiekvieno šūvio jis taip užsimerkia, lyg bet kuris galėtų pataikyti į jo pageltusią fizionomiją. Beje, sere, kas girdėti apie misterį Grifitą ir pėstininkų kapitoną?

— Nepriminkite man apie jį,— pasakė Barnsteblis, taip suspausdamas berniuko petį, kad šis net susiraukė iš skausmo,— nepriminkite, misteri Meri. Dabar man reikia turėti tvirtą valią ir blaivią galvą, o kai prisimenu apie tą išdavystę, nebegaliu atlikti savo pareigų. Bet viskam ateis laikas. Eikite, sere, atsirado vėjas, o mums reikia įveikti siaurą farvaterį.

Berniukas pakluso nurodymui, kuris buvo duotas kaip visuomet ryžtingu balsu ir, be abejonės, priminė tą amžiaus bei rango skirtumą, kurį, kalbėdamas su Meriu, misteris Barnsteblis

dažnai pamiršdavo. Burės jau buvo iškeltos, ir, laivui priartėjus prie siaurų įlankos žiočių, nuolatos didėjantis vėjas jau smarkiai ginė lengvą škuną. Vairininkas, kuris, nesant daugumos jaunesniųjų karininkų, darbavosi ant bako, jausdamas, kad metai ir patirtis tokioje situacijoje jam leidžia jei ne įsakinėti, tai bent patarinėti, dabar priėjo prie kapitono, tarytum norėdamas, kad šis jį pastebėtų.

— Na, misteri Kofinai,— tarė Barnsteblis, gerai suprasdamas seno jūreivio norą sunkiais momentais būti šalia jo,— ką jūs manote apie mūsų padėtį? Tie džentelmenai ant kalvos taip triukšmauja, kad aš net nebegirdžiu jų sviedinių švilpimo. Juk jie tikriausiai mato mūsų bures tos šviesios juostos fone, kuri eina palei horizontą.

— Taip, taip, sere, jie mato mus ir žada geriau prisitaikyti, tačiau mes einame skersai jų ugnies lauko, be to, su dešimties mazgų brizu. Bet kai tik pasisuksime ir atsidursime vienoje linijoje su patrankomis, tai pamatysime, o gal ir pajusime šiek tiek daugiau jų darbo vaisių negu dabar. Trisdešimt dviejų svarų patranką ne taip lengva nutaikyti kaip šautuvą ančių medžioklėje.

Barnsteblis suprato, kad vairininkas samprotauja teisingai, bet kadangi laivui būtinai reikėjo užimti minėtąją padėtį, jis tuojau davė reikalingus nurodymus, ir, greičiau, nei trukome apie tai papasakoti, škuna jau buvo pasisukusi priekiu atviron jūron.

— Štai dabar arba prasmuksime, arba jie mus nuskandins! — sušuko leitenantas, kai manevras buvo baigtas.— Jeigu, aplenkę šiaurinį kyšulį, mes pagausim vėją, tai atsidursime atviroje jūroje, ir po dešimties minučių mums bus vieni niekai net karalienės Onos kišeninė patrankėlė, kuri, jei prisimeni, siuntė sviedinius iš Duvro į Kale.

— Taip, sere, aš girdėjau apie tą patranką,— rimtai atsakė vairininkas,— ir, matyt, tai buvo nieko sau žaisliukas, jeigu sąsiauris visą laiką buvo tokio pat pločio kaip dabar. Bet už pusės lygos, kapitone, aš matau kai ką baisesnio net už visą pustuzinį pačių storiausių patrankų. Vanduo jau kunkuliuoja prie pavėjinių mūsų špigatų, sere.

— Tai kas iš to? Argi vanduo neapsemdavo mūsų patrankų ir netgi rangauto ir nepadarydavo „Arieliui" jokios žalos?

— Taip, taip, sere, šitai pasitaikydavo ir tegu pasitaiko kur yra atvira jūra — ko daugiau žmogui gyvenime reikėtų! Bet kai dabar mes išplauksim iš to plyšio, stiprus nordostas gali mus prispausti prie kranto. Šito, kapitone Barnstebli, aš bijau labiau negu viso anglų parako ir visų jų sviedinių.

— Ir vis dėlto, Tomai, į sviedinius negalima numoti ranka — tie vyrukai dabar žino atstumą ir gali gerai nusitaikyti. Mes plaukiam gana greitai, misteri Kofinai, bet trisdešimt dviejų svarų sviediniai net prie geriausio vėjo gali mus pavyti.

Tomas žvilgtelėjo į bateriją, kuri atidengė ugnį, pamačiusi savo taikinį, ir atsakė:

— Neverta išsisukinėti nuo sviedinio, nes visi jie yra skirti plaukioti savo platumose, o vėjas ir oras skirti jūreiviui, kad žinotų, kada didinti bures, o kada mažinti. Tas pietinis kyšulys yra įlindęs į jūrą per devynias mylias, o šiaurėje yra seklumos, tarp kurių nelinkėčiau dar sykį atsidurti.

— Mes išsikasim iš įlankos, senasis bičiuli! — sušuko leitenantas.— Ir tam mums užteks trijų mylių halso.

— Žinau, kad ir ilgesni halsai pasirodydavo per trumpi,— atsakė vairininkas, purtydamas galvą.— Audringa jūra, potvynis bei krantas pavėjui gali prišaukti nelaimę.

Nespėjus kapitonui nieko atsakyti, pasigirdo lekiančio sviedinio švilpesys ir lūžtančio medžio traškėjimas. Sekančią akimirką grotstiebio viršūnė, kiek pasiūbavusi vėjyje, griuvo ant denio, nutraukdama kartu burę ir didelį gabalą stengos, ant kurios tarp dangaus žvaigždžių, kaip sakydavo vairininkas, puikuodavosi Amerikos vėliava.

— Tai pats nelemčiausias šūvis! — neišlaikęs sušuko Barnsteblis, bet tuoj pat susivaldęs davė įsakymą sutvarkyti denį ir pririšti besiplaikstančią burę.

Niūri Tomo nuotaika bematant dingo, ir jis vienas pirmųjų šoko vykdyti vado paliepimo. Netekęs visų grotstiebio burių, „Arielis" taip iškrypo iš kurso, kad buvo nelengva vėl atsisukti į vėją ir aplenkti pavėjinį kyšulį. Vis dėlto Barnsteblio sumanumas ir puikios laivo savybės padėjo atlikti šį manevrą, ir škuna, genama atviro vėjo, sunkiai nuplaukė palei krantą, laikydamasi kuo toliau nuo verpetų, o jūreiviai tuo metu iš paskutiniųjų stengėsi ant grotstiebio liekanų iškelti kuo daugiau burių. Kai tik „Arielis" apiplaukė kyšulį, ugnis iš baterijos

nutrūko, bet Barnsteblis, kuris dabar įdėmiai žvelgė jūron, netrukus pastebėjo, kad priekyje, kaip kad buvo pranašavęs vairininkas, jų laukia dar didesnis pavojus. Kai padaryta žala buvo kiek įmanoma atitaisyta, vairininkas vėl sugrįžo prie savo kapitono ir, kurį laiką tylomis žvelgęs į bures, pasakė:

— Būtų buvę daug geriau, jeigu tas sviedinys būtų nutraukęs kam nors iš mūsų koją ar ranką, negu atėmęs iš „Arielio" stiebą. Visiškai suimtas grotas gal ir gerai, pučiant vėjui, bet tada bus sunku išlaikyti laivą beidevindu.

— Ko tu dar nori, Tomai Kofinai?— atsiliepė jo kapitonas.— Juk matai, kad škuna eina pirmyn ir tolsta nuo kranto. Nejaugi nori, kad laivas lėkte lėktų audrai į nasrus? O gal patartum tuoj pasiduoti ir sukti laivą į krantą?

— Nieko aš nenoriu, kapitone Barnstebli,— atsakė senasis jūreivis, užsigavęs dėl vado nepasitenkinimo.— Aš esu tikras, kad jūs geriau už dažną mirtingąjį galit išvesti laivą į atvirą jūrą, bet, sere, kai tas karininkas vienuolyne papasakojo man apie planą paskandinti nuleidusį inkarą „Arielį", tai prisipažinsiu, buvau išsigandęs kaip niekad. Aš pamačiau žūstančią škuną taip aiškiai, kaip jūs dabar matot šitą stiebą. Ir atvirai prisipažįstu, kad mano drąsa gerokai pakrypo pavėjui, nes aišku kaip dieną, jog laivą, kuriuo plaukiam, myliu kaip patį save.

— Gana kranksėti, tu sena jūros varna! Geriau eik ir pažiūrėk, kaip laikosi priekinės burės. Palauk! Eikšen, Tomai. Jei tau dar kartą pasirodys žūstantis laivas, rykliai ir kiti malonūs dalykai, tai pasilaikyk juos savo paikoje galvoje ir nedaryk iš mano laivo bako vaiduoklių svetainės. Vyrai pradėjo dairytis pavėjui dažniau, negu aš norėčiau. Eik, paiky, ir imk pavyzdį iš misterio Merio, kuris sėdi ant tavo patrankos ir gieda tarytum savo tėvo bažnyčioje.

— Ak, kapitone Barnstebli, misteris Meris dar vaikas — nieko nežino, nieko ir nebijo. Bet aš pildau jūsų įsakymą, sere, ir jei kuris pabūgs audros, tai ne todėl, kad išgirs blogą žodį iš senojo Tomo Kofino.

Nepaisant pažadėtojo paklusnumo, vairininkas kurį laiką dvejojo, o paskui vėl priėjo prie kapitono ir pasakė:

— Tegu kapitonas Barnsteblis pašaukia misterį Merį nuo patrankos, nes aš visą gyvenimą praleidau jūroje ir žinau, kad

dainavimas per audrą užtraukia dar didesnį štormą, kadangi tas, kuris valdo audras, būna nepatenkintas, kuomet žmogaus balsas skamba tą valandą, kurią jis pats pasirinko papūsti į vandenį.

Barnsteblis nežinojo, ar juoktis iš savo vairininko naivumo, ar pasiduoti tam įspūdžiui, kurį padarė tie rimti ir iškilmingi žodžiai, bet netrukus įveikė prietaringą jo paties širdin besismelkiančią baimę ir, pradžiugindamas senį jūreivį, pasišaukė nerūpestingąjį berniuką, kuris iš pagarbos rangui tuojau liovėsi dainuoti. Tomas lėtai nuėjo šalin, matyt, visiškai patenkintas, atlikęs tokį svarbų darbą.

„Arielis" dar keletą valandų grūmėsi su jūra, kol išaušusi diena parodė išvargusiems jūreiviams, kokiame pavojuje jie yra atsidūrę. Audrai vis kylant, „Arielio" burės buvo po truputį nuleidžiamos, kol jų liko tik tiek, kiek buvo būtina, kad laivas neatsidurtų krante. Barnsteblis nuo pat ryto stebėjo oro permainas, ir jo nerimas rodė, kad jis daugiau nebeniekina senojo vairininko perspėjimų. Pažvelgęs prieš vėją, jis matė didžiulius žalio vandens kalnus putotomis keteromis, su baisia jėga besiritančius kranto link. Kartkartėmis kylančios saulės spinduliai peršviesdavo nuo bangų pakilusius purslus, ir tada atrodydavo, kad oras pilnas žaižaruojančių perlų. O prie kranto vaizdas atrodė dar baisesnis. Uolos už kokių dviejų mylių nuo škunos buvo visą laiką užstotos vandens piramidžių, kurias jūros stichija, sutikusi kliūtį, blokšdavo aukštai į viršų, tarytum norėdama įveikti tą gamtos pastatytą kliūtį savo kelyje. Per visą pakrantę nuo tolimojo kyšulio pietuose iki jau pažįstamų seklumų, nusidriekusių kitoje pusėje, baltavo plati putų juosta, kurion įplaukti būtų buvę pražūtinga net pačiam didžiausiam laivui. Tačiau „Arielis" lengvai ir užtikrintai slydo bangomis, nors taip blaškomas įsisiautėjusio vandens, kad kartais net atrodydavo, jog tuoj dings atsivėrusioje prarajoje, ketinančioje praryti nedidelį laivą. Per įgulą jau buvo nuvilnijęs gandas apie pavojingą škunos padėtį, ir jūreiviai nuolatos žvilgčiojo tai į nedidelę burės skiautę, kuri kol kas padėjo laivui atsilaikyti prieš audrą, tai į baisius krantus, kurie irgi teikė ne daugiau paguodos. Netgi Dilonas, kurį taip pat pasiekė kalbos apie pavojų, išslinko iš kajutės, kurioje tūnojo, ir susirūpinęs ėmė

vaikščioti po denį, godžiai gaudydamas kiekvieną žodį iš paniurusių jūreivių lūpų.

Vairininkas tomis nerimastingo laukimo minutėmis buvo visiškai ramus. Jis žinojo, kad žmonės padarė visa, kas įmanoma, kad laivas atitoltų nuo kranto, nors patyrusia akimi matė, jog visos tos pastangos buvo veltui. Tačiau, laikydamas save tarytum škunos dalimi, jis buvo visiškai pasiruošęs sutikti jos lemtį, nesvarbu, kokia ji būtų. Barnsteblio veidas buvo niūrus, tačiau tas niūrumas neturėjo nieko bendro su juo pačiu, tik atspindėjo jo, kaip kapitono, atsakomybę už visą ekipažą. Šiaip ar taip, laive tebeviešpatavo griežta drausmė ir tvarka. Tiesa, keletas senesnių jūreivių ėmė murmėti, siūlydami mirties baimę paskandinti vyne, bet Barnsteblis liepė atnešti savo pistoletus tokiu balsu, kad šie bemat liovėsi, ir nors atneštieji ginklai taip ir liko gulėti ant špilio, kur juos padėjo tarnas, daugiau niekas škunoje nebesišiaušė. Netgi atvirkščiai — jūreiviai vydė savo kasdienes pareigas su ypatingu dėmesiu, ir sausumos žmogui būtų buvę tiesiog keista, kad vyrai, kurie turėtų būti paskendę šios rūsčios valandos sukeltose mintyse, užsiiminėja kažkokiomis smulkmenomis. Jie vyniojo virves, šalino menkus gedimus, padaromus kaskart „Arielio" denį užliejančių bangų, ir triūsė taip uoliai ir rūpestingai, lyg laivas dar tebestovėtų įlankoje. Virš tylinčios įgulos buvo ištiesta valdinga ranka, bet ne iš tuščio įgeidžio žūt būt įsakinėti, o iš troškimo išlaikyti veiksmų darną, kuri tik viena dabar galėjo teikti bent trupinėlį vilties.

— Su tokia burės skiaute „Arielis" negali eiti pirmyn,— niūriai tarė Barnsteblis, kreipdamasis į vairininką, kuris, sunėręs ant krūtinės rankas, šaltakraujiškai stovėjo ant paties škancų krašto ir žiūrėjo, kaip škuna neria per bangas, kone skęsdama jose.— Vargšelė, sutikusi bangą, virpa kaip išsigandęs kūdikis.

Tomas sunkiai atsiduso ir, papurtęs galvą, atsakė:

— Jei dar bent valandą būtume išsaugoję grotą, tai būtume spėję išeiti jūron ir išvengti tų seklumų. O dabar, sere, joks mirtingasis nesugebės pavaryti laivo prieš vėją. Škuna eina į krantą, ir jeigu dievas nemalonės sustabdyti to vėjo, tai, nepraėjus nė valandai, būsime ant seklumos.

— Nelieka nieko kito, kaip išmesti inkarą. Tik tai dar mus gali išgelbėti.

Tomas atsisuko į kapitoną ir iškilmingai bei su pasitikėjimu, kaip žmogus, matęs daugybę pavojų, paprieštaravo:

— Jei net pririštume patį storiausią trosą prie paties sunkiausio inkaro, ir tai šita jūra mus nutrauktų, nors laivas tikrai yra lengvas. Nordostas Šiaurės jūroje turi išsikvėpti, bet tai bus tik leidžiantis saulei. Štai tada ir nurims viskas, nes vėjai gerbia dangų ir negali pūsti iš visų jėgų tiesiai jam į veidą!

— Mes privalome atlikti pareigą sau ir tėvynei,— pasakė Barnsteblis.— Eik, surišk krūvon du inkarus ir paimk patį storiausią trosą. Išmesime juos ir blogiausiu atveju išleisim du šimtus keturiasdešimt sieksnių troso; gal tai sustabdys mus. Pažiūrėk, kad viskas būtų paruošta, taip pat liepk nukirsti likusią burę! Tegu vėjas kaukia po plikus stiebus.

— Jeigu viskas būtų tik dėl vėjo, tai mes dar pamatytume, kaip saulė leidžiasi už tų kalnų,— atsakė vairininkas,— bet koks trosas išlaikys laivą, kuris tarpais panyra vandenin iki fokstiebio?

Tačiau po būtinų pasiruošimų kapitono įsakymas buvo kuo stropiausiai įvykdytas ir abu inkarai atsidūrė vandeny. Kai tik „Arielis" atsisuko prieš vėją, jūreiviai ėmė kirviais kapoti šalin likusias nuožulniąsias bures. Denin krintančio rangauto traškėjimas, matyt, nelabai jaudino jūreivius tokio pavojaus akivaizdoje, ir jie, beviltiškai tylėdami, nustūmė nuo denio visas nuolaužas.

Su kažkokiu karštligišku smalsumu jie lydėjo žvilgsniais bangų nešamas nuolaužas, geisdami pamatyti, kaip jos susidurs su netoli esančiomis uolomis. Bet, dar nepriplaukusias putų juostos, jas prarydavo įsisiautėjusi stichija. Dabar visa „Arielio" įgula suprato, kad panaudota paskutinė gelbėjimo priemonė, ir kaskart, kai laivas panirdavo po baką užliejančia banga, susijaudinusiems jūreiviams atrodydavo, kad inkarai raunasi iš dugno, o sruogos juos laikančiame trose trūkinėja viena po kitos. Kol jūreiviai laikėsi įsikibę į paskutinį vilties šiaudelį, atsiradusį, išmetus inkarus, ir apie nieką daugiau negalvojo, Dilonas laisvai vaikščiojo po denį. Niekas nepastebėjo jo išsprogusių akių, sunkaus kvėpavimo ir gniaužomų rankų, nes

visi buvo susirūpinę tik laivo išsaugojimu. Bet kai jis, su nevilčia nusekęs akimis per denį nusiritusias bangas, priėjo prie vairininką apstojusios grupelės jūreivių netoli didžiosios patrankos, jo pusėn nukrypo pikti, niūrūs, nebylaus grasinimo pilni žvilgsniai. Tačiau Dilonas buvo per daug susijaudinęs ir nesuprato jų reikšmės.

— Jeigu jums neatsibodo gyvenimas, nors jam kaip ir manajam tikriausiai netrukus ateis galas,— tarė jam Tomas,— tai patariu laikytis toliau nuo jūreivių. O jeigu norite turėti dar keletą minučių ir pamąstyti apie savo nešvarius darbus šioje žemėje, prieš stodamas aukščiausiojo akivaizdon ir išklausydamas tai, kas parašyta dangaus vachtos žurnale, tai patariu jums laikytis arčiau kapitono Barnsteblio arba manęs.

— Pažadėkit, kad išgelbėsit mane, jei laivas suduš! — sušuko Dilonas, pasinaudodamas pirmais užjaučiamais žodžiais po to, kai antrą kartą pateko nelaisvėn.— Och! Jei taip padarysite, tai užtikrinu, kad visą savo gyvenimą praleisite turtingai ir ramiai!

— Jūsų pažadai pasirodė nepakankamai tvirti, kad jais būtų galima tikėti,— atsakė vairininkas griežtai, bet nepiktai.— Bet aš nemušu net banginio, jeigu jis jau ir taip kraujuoja.

Dilono maldavimai buvo nutraukti baisaus riksmo, kuris nuaidėjo laivo bake ir buvo nuneštas vėjo gūsio ir, susimaišęs su audros riaumojimu, atrodė dar kraupesnis. Škuna pakilo ant didžiulės bangos keteros, pasviro ant šono ir buvo bemat nunešta uolų link taip lengvai kaip burbulas krioklio verpetuose.

— Inkaro trosas nutrūko,— pasakė Tomas kaip visuomet ramiai ir susitaikęs su likimu.— Padarysim taip, kad laivas žūtų kuo lengvesne mirtim!

Taip taręs jis paėmė rumpelį ir pasuko škuną taip, kad ji atsitrenktų į uolas priekiu.

Akimirką tamsiame Barnsteblio veide pasirodė baisi kančia, bet jis tuojau susitvardė ir žvaliu balsu kreipėsi į jūreivius:

— Būkit ramūs ir narsūs, mano bičiuliai, dar yra vilties išsigelbėti — mūsų gramzda nedidelė ir mes atsidursim prie pat uolų, o dabar kaip tik atoslūgis. Ruoškit valtis ir nenusiminkit.

Po šių žodžių velboto komanda atsipeikėjo iš sustingimo ir, greitai nuleidusi valtį vandenin bei sušokusi jon, iš visų jėgų stengėsi laikytis putotame vandeny netoli škunos. Jie garsiai

šaukė pas save Tomą, bet šis, nieko nepaisydamas, purtė galvą ir, suspaudęs rumpelį, žiūrėjo į artėjantį vandenų chaosą. Tuo pačiu metu buvo leidžiama ir antra, didesnė valtis, tad užsiėmę jūreiviai nelabai matė, kas aplink juos dedasi. Bet garsus kimus vairininko šūksnys „Saugokitės! Laikykitės stipriau" net labiausiai įnikusius darban privertė krūptelėti. Tą akimirką banga iš po „Arielio" pasitraukė ir jis smarkiai nusileido ant uolų. Smūgis buvo toks smarkus, kad tie, kurie neišgirdo perspėjimo, išgriuvo iš kojų, o virpesys, perbėgęs visu laivu, buvo panašus į gyvo padaro agoniją. Vieną akimirką menkiau patyrusiems jūreiviams atrodė, kad pavojus jau sumažėjo, bet po pirmosios bangos atėjo kita, dar didesnė, kuri pakėlė laivą ir smarkiai sviedė dar toliau ant uolų, o jos viršūnė kaip uraganas ūžtelėjo per denį šluodama viską šalin. Jūreiviai apstulbę pamatė, kaip jų nuleistą valtį banga atplėšė nuo laivo ir tėškė į uolas, o kai vanduo nuslūgo, nebuvo matyti net jos šipuliukų. Bet vis dėlto paskutinė banga pastatė laivą šiek tiek saugesnėn padėtin, ir sekančios bangos nebebuvo tokios pavojingos.

— Gelbėkitės, vyrai, gelbėkitės! — sušuko Barnsteblis, pasibaigus toms baisios nežinios minutėms.— Dar turit velbotą, kuriuo galėsit nuplaukti beveik prie pat kranto. Šokit į jį! Telaimina jus viešpats, tepadeda jis jums. Jūs buvot ištikimi ir garbingi vyrai, ir tikiu, kad jis jūsų nepaliks vienų. Eikit, mano bičiuliai, kol ramu.

Jūreiviai būriu puolė į velbotą, kuris jau kone skendo nuo didelio svorio, bet atsigręžę pamatė, kad Barnsteblis, Meris, Dilonas ir vairininkas tebėra ant „Arielio" denio. Pirmasis, paskendęs giliose ir tikriausiai karčiose mintyse, vaikščiojo pirmyn ir atgal šlapiu deniu, o berniukas, įsikibęs jam į ranką, įtikinėjo palikti žūstantį laivą. Dilonas ne kartą buvo priėjęs prie to borto, kur dar lūkuriavo valtis, bet rūstūs jūreivių žvilgsniai kaskart nuvydavo jį šalin. Tomas sėdėjo ant bušprito pamato kaip su viskuo susitaikęs žmogus, ir, užuot atsakęs į garsius draugų kvietimus, tik mojo jiems ranka į kranto pusę.

— Paklausykite manęs, misteri Barnstebli,— su ašaromis akyse kalbėjo berniukas.— Jei ne dėl manęs, jeigu ne dėl paties

savęs, tai bent dėl mano pusseserės Ketrinos meilės lipkite į valtį.

Jaunasis leitenantas sustojo ir dvejodamas pažvelgė į uolas, bet tuojau pat jo akys grįžo į apdaužytą laivą, ir jis pasakė:

— Niekada, mano berniuk, niekada. Jeigu mano valanda atėjo, aš nebėgsiu nuo likimo.

— Paklausykite vyrų, sere. Juk valtį tuojau gali sudaužyti į škuną, o jie šaukia, kad be jūsų neplauks.

Barnsteblis parodė ranka į velbotą, liepdamas berniukui lipti, ir tylėdamas nusigręžė.

— Ką gi,— tvirtu balsu tarė berniukas,— jeigu leitenantas neprivalo palikti skęstančio laivo, tai reikia pasilikti ir gardemarinui. Irkluokit! Mudu su misteriu Barnstebliu pasiliekam „Arielyje".

— Jaunuoli, jūsų gyvybė buvo patikėta man, ir iš manęs bus pareikalauta už ją atsakyti,— pasakė kapitonas, nutvėręs besipriešinantį berniuką ir permetęs jį į jūreivių rankas.— Keliaukit, ir tebūna visagalis su jumis! Jūs taip perkrauti, kad kažin ar pasieksit krantą.

Bet jūreiviai vis dar abejojo, nes, išvydę, kaip vairininkas tvirtu žingsniu ateina per denį, jie pamanė, jog jis įtikins kapitoną ir pats lips į valtį. Tačiau Tomas, sekdamas savo kapitonu, staiga čiupo pastarąjį į savo didelį glėbį ir su nepaprasta jėga permetė per falšbortą į valtį. Tą pačią akimirką jis numovė nuo kaiščio valtį laikantį trosą ir, pakėlęs rankas, sušuko:

— Teištinka mane viešpaties valia! Mano akyse buvo prikalta pirmoji „Arielio" lenta, ir aš pamatysiu, kaip ji bus nuplėšta nuo jo. O tada gyvenimas man bus nebereikalingas.

Dar nė pusės visko jam nespėjus pasakyti, draugų valtis jau buvo nunešta toli. Tokios perkrautos valties siautėjančioje stichijoje buvo neįmanoma valdyti, ir kai ji pakilo ant baltos bangos, Tomas paskutinį kartą pamatė savo numylėtą laivelį. Netrukus jis prasmego vandens lavinoje, ir po kelių akimirkų tik smulkios nuolaužos buvo išmestos ant pakrantės uolų. Vairininkas nejudėdamas stovėjo toje pačioje vietoje ir matė, kaip iš vandens ėmė kyščioti galvos ir rankos; vieni jūreiviai plačiais galingais mostais nusiyrė tiesiai į smėlėtą krantą, kuris pasirodė, slūgstant vandeniui, kiti beviltiškai blaškėsi vietoje. Senasis jūreivis net suriko iš džiaugsmo, pamatęs, kaip Barns-

teblis išlipo ant kranto, nešdamas ant rankų Merį, paskui išbrido ir kiti varvantys ir išsekę jūreiviai. Daugumas įgulos narių taip pat buvo išnešti į saugias kranto vietas, nors, kai Tomas sugrįžęs vėl atsisėdo ant bušprito, negalėjo atitraukti liūdnų akių nuo negyvų kūnų, su tokia jėga blokštų į uolas, kad jie vargiai bebuvo panašūs į žmones.

Dabar žūstančiame laive tebuvo dviese — Dilonas ir vairininkas. Pirmasis, pamatęs aprašytąją sceną, stovėjo, apimtas bukos nevilties, bet kai iš siaubo sustingęs jo kraujas vėl ėmė tekėti gyslomis, jis instinktyviai prislinko prie Tomo, nes ir beviltiškiausia kančia pasidaro pakenčiama, kai žmogus ją pasidalina su kitu.

— Kai baigsis potvynis,— pasakė jis mirtinos baimės kupinu balsu, nors ir įgavęs šiokios tokios vilties,— mes galėsim išbristi į krantą.

— Tik jis vienas, aukščiausiasis, galėjo eiti per vandenį kaip per denį,— atsakė vairininkas,— ir tik jis vienas tegali nuo šių uolų nusigauti į krantą.— Senasis jūreivis kiek patylėjo, paskui pažvelgė į pašnekovą su panieka ir drauge užuojauta.— Jeigu jūs būtumėt dažniau prisiminęs jį geru oru, tai dabar per audrą jūsų padėtis nebūtų buvusi tokia pasigailėtina.

— Jūs manote, kad pavojus dar tebėra?— paklausė Dilonas.

— Tiems, kurie bijo mirti — tebėra. Klausykit, ar girdit tą triukšmą po kojomis?

— Tai vėjas kaukia pro laivo šonus.

— Ne, tai dejuoja pats laivas,— rimtai pasakė vairininkas.— Vanduo laužo jo denius, ir po keleto minučių pats gražiausias pasaulyje laivas pavirs tokiomis pat skiedromis, kokios lėkė, kai jis buvo statomas.

— Tai kodėl jūs čia pasilikot?— beviltiškai sušuko Dilonas.

— Kad galėčiau atsigulti į savo karstą, jeigu tokia bus dievo valia,— atsakė Tomas.— Šitos bangos man yra tas pats, kas jums žemė. Aš tarp jų gimiau ir niekada neabejojau, kad jos bus mano kapas.

— Bet aš... aš,— suklykė Dilonas,— aš nenoriu mirti! Aš negaliu mirti! Aš nemirsiu!

— Nelaimingasai,— sumurmėjo Tomas,— jūs turite mirti kaip ir visi mes. Kai ateis mirties vachta, niekam nebus leista jos išvengti.

— Aš moku plaukti,— suriko paklaikęs Dilonas, puldamas prie borto.— Nejaugi nėra kokio rąstigalio arba virvės, kuriuos galėčiau pasiimti?

— Nėra, viskas nupjauta arba nunešta jūron. Jeigu jūs norite išsigelbėti, pasiimkite su savim dorą širdį ir švarią sąžinę, o dėl viso kito pasikliaukit dievu.

— Dievu! — atkartojo Dilonas, tiesiog pamišęs iš nevilties.— Aš neturiu jokio dievo. Ir nėra tokio dievo, kuriam aš rūpėčiau!

— Nutilkit! — sušuko vairininkas taip rūsčiai, jog atrodė, kad tai pačios įsisiautėjusios stichijos balsas.— Nutilkit, bedievi!

Sunkus yrančių „Arielio" lentų dejavimas, atsklidęs iš laivo vidurių, dar labiau sujaukė Dilono sielą, ir jis šoko stačia galva į jūrą.

Bangos, mūšos varomos į krantą, grįždavo į jūrą, kelyje dūrėsi su naujomis bangomis ir todėl aplink škuną kunkuliuote kunkuliavo verpetai. Kaip tik į vieną jų, pats to nežinodamas, ir iššoko Dilonas. Šiek tiek paneštas nuo škunos, jis pateko į priešinę srovę, kurios, net sukaupęs paskutines jėgas, jis nepajėgė įveikti. Būdamas lengvas ir stiprus, jis plaukė gerai, todėl kova buvo ilga ir sunki. Matydamas prieš akis krantą tarytum apgaulingą vaiduoklį, jis yrėsi iš visų jėgų, nors iš tikrųjų nė kiek nejudėjo į priekį. Senasis jūreivis, kuris iš pradžių abejingai stebėjo visa tai, greitai suprato, kokia pavojinga Dilono padėtis. Pamiršęs apie save, Tomas sušuko taip garsiai, kad išgirdo net draugai krante:

— Sukit kairėn! Stenkitės ištrūkti iš priešinės srovės! Plaukit į pietus!

Dilonas girdėjo tuos žodžius, bet siaubo sukaustytas protas nesuvokė jų prasmės; tačiau, aklai pasidavęs balsui, jis pamažu pakeitė kryptį ir vėl atsigręžė į laivą. Srovė nešė jį įstrižai link uolų, ir jis vėl atsidūrė verpete, kur jam tereikėjo kovoti tik su bangomis, pristabdomomis škunos. Jis vis dar laikėsi, nors jėgos ir seko. Tomas apsidairė, ieškodamas virvės, bet viskas buvo išmesta kartu su rangautu arba nunešta bangų. Tuo metu jo akys susitiko su kraupiu Dilono žvilgsniu,

ir nors senas jūreivis buvo matęs daug baisių dalykų, dabar nejučia pridengė ranka akis, kad nematytų šitos agonijos. O kai netrukus jis nuleido ranką, tai pamatė lėtai grimztančią bangose auką, kuri tolygiais rankų bei kojų judesiais dar bandė kovoti, stengdamasi pasiekti škuną ir išgelbėti gyvastį, neatlaikiusią jai skirto išmėginimo.

— Greitai jis pažins savo dievą ir pamatys, kad yra jo globojamas! — sumurmėjo pats sau vairininkas. Tuoj po šių žodžių didelė banga trenkė į „Arielį", laivas sudrebėjo, lentos ėmė traškėdamos irti, viskas susimaišė, ir netrukus bangos nunešė link uolų nuolaužas bei vairininko kūną.

25 skyrius

Prisiminkim kartais tuos,
Kurie vandenuos giliuos
Miega prie rūsčios uolos
Elsinoro.[1]

Kembelas

Ilgos ir liūdnos atrodė Barnstebliui tos valandos, kol prasidėjo atoslūgis ir galima buvo pradėti ieškoti smėlėtame krante žuvusiųjų. Kai kurie išmestieji krantan dar buvo gyvi, tad jūreiviai, tik galutinai įsitikinę, jog draugas tikrai negyvas, imdavosi su derama pagarba laidoti velionį, iškasę kapą prie pat vandens, kuriame nelaimingieji praleido visą savo gyvenimą. Bet seniausiai pažįstamo ir mylimiausio žmogaus kapitonas vis nerado, todėl vaikščiojo dideliu žingsniu plačia smėlio juosta tarp uolų ir siautėjančios jūros ir karščiuojančiomis akimis žiūrinėjo laivo liekanas, bangų metamas į

[1] Vertė H. Bakanas.

krantą. Jis rado visus gyvus ir mirusius iš tų, kurie paskutinę minutę buvo „Arielyje", trūko tik dviejų. Be savęs ir Merio, gyvų jis suskaitė dvylika, o šeši buvo palaidoti. Tai kaip tik ir sudarė tą skaičių žmonių, kurie buvo patikėję savo gyvybes mažam velbotui.

— Nesakykit man, Meri, kad jo nėra gyvųjų tarpe,— tarė Barnsteblis, tebevaikščiodamas krantu ir slėpdamas savo susijaudinimą nuo berniuko, kuris nuoširdžiausiai dalinosi skausmą su savo kapitonu.— Juk dažnai žmonės išbūna įsikibę į laivo nuolaužas net po keletą dienų nuo laivo žuvimo! Juk pats matote, kaip slūgstantis vanduo vis išmeta lentas, o nuo laivo žuvimo vietos iki čia bus kokios trys mylios. Ar jūreivis, kurį pastačiau ant uolos, dar nedavė ženklo jį pamatęs?

— Ne, sere, ne. Mes jo daugiau nepamatysim. Vyrai sako, jog jis visada tvirtino, kad nuodėmė palikti sudužusį laivą, ir nė karto, gelbėdamas gyvybę, neplaukė į krantą, nors sykį, kai banginis apvertė valtį, laikėsi ant vandens visą valandą. Mato dievas, sere,— tarė berniukas, vogčia nubraukdamas nuo veido ašarą,— kad aš mylėjau Tomą Kofiną labiau už bet kurį kitą mūsų jūreivį. Jūs retai būdavote fregatoje, bet kiekvieną sykį, kai Tomas būdavo mūsų denyje, mes susirinkdavome aplink jį kubrike pasiklausyti jo pasakojimų ir drauge pasilinksminti. Mes visi mylėjome jį, misteri Barnstebli, bet net meilė negali prikelti mirusiųjų.

— Žinau tai, žinau,— atsakė Barnsteblis nuo susijaudinimo prikimusiu balsu.— Aš ne toks kvailas, kad tikėčiau tuo, kas neįmanoma, bet kol yra viltis, jog jis gyvas, aš niekad nepaliksiu vargšo Tomo Kofino likimo valiai. Pagalvok, gal šią minutę jis mato mus ir meldžia visagalį, kad šis nukreiptų mūsų akis į jį. Tomas dažnai melsdavosi, nors ir darydavo tai per vachtą, stovėdamas ir be žodžių.

— Jeigu jis taip būtų rūpinęsis savo gyvybe,— atsakė gardemarinas,— tai būtų labiau dėl jos kovojęs.

Barnsteblis staiga sustojo ir priekaištingai pažvelgė į pašnekovą, bet nespėjo praverti burnos, nes abu išgirdo riksmus ir atsigręžę pamatė jūreivius, bėgančius pakrante ir vis rodančius į vieną vietą jūroje. Leitenantas ir Meris nuskubėjo prie jų ir pamatė bangų kilnojamą kūną, kuris jau buvo netoli

kranto. Nespėjus kaip reikiant įsižiūrėti, didelė banga išmetė ant smėlio negyvą kūną ir nuslūgo atgal.

— Tai mano vairininkas! — sušuko Barnsteblis, puldamas artyn. Tačiau, pribėgęs ir atpažinęs žmogų, jis staiga sustojo ir tik po kurio laiko siaubo kupinu balsu tarė:— Kas tai per mirtis, bičiuliai? Jo kūnas nesužalotas, bet vis dėlto pažiūrėkit į akis! Jos tarytum nebetelpa akiduobėse, o žvilgsnis toks baisus, tarytum žmogus dar būtų gyvas, rankos taip išskėstos, lyg jis dar kovotų su bangomis!

— Jona! Jona! — su laukiniu įniršiu sušuko jūreiviai, prisiartinę prie lavono.— Meskim tą maitą atgal į jūrą! Atiduokim rykliams! Tegul jis kuria savo melagystes krabų žnyplėse! Barnsteblis pasibjaurėdamas nusigręžė nuo šio reginio, bet, išgirdęs, jog jo įgula ketina vykdyti nederamą kerštą, atsisukęs pagarbos ir paklusnumo reikalaujančiu balsu pasakė:

— Pasitraukit! Pasitraukit, bičiuliai! Nejaugi jūs suteršite jūreivio vardą, keršydami tam, kurį dievas jau nuteisė?

Daugiau nieko nesakydamas, jis reikšmingai parodė žemėn ir lėtai nuėjo šalin.

— Užkaskit jį į smėlį, vyrai,— tarė Meris, kai vadas nuėjo.— Sekantis potvynis išplaus jį ir nusineš jūron.

Jūreiviai ėmė vykdyti paliepimą, o gardemarinas nuėjo pas kapitoną, kuris žingsniavo pakrante, retkarčiais sustodamas ir neramiai žvelgdamas jūron, paskui vėl imdamas eiti taip greitai, kad berniukas vos spėjo iš paskos. Dvi valandos vairininko paieškų nieko nedavė ir galop buvo nutrauktos,— žinia, jūra niekuomet neatiduoda žmogaus, kuris pats ieškojo mirties jos bangose.

— Saulė jau leidžiasi už uolų,— pasakė leitenantas, atsisėdęs ant akmens,— tuojau ateis laikas statyti sargybinius, bet ką mes saugosim, mano berniuk? Jūra ir uolos nepaliko mums net sveikos lentos pasidėti po galva, kai miegosim.

— Vyrai pakrantėje surinko nemaža naudingų daiktų, sere,— atsakė berniukas.— Jie rado net ginklų apsigynimui ir maisto, kad turėtume jėgų jais naudotis.

— O su kuo mums reikės kovoti?— karčiai paklausė Barnsteblis.— Gal užsimesim ant pečių dešimtį iečių ir paimsim abordažu Angliją?

— Visai salai uždėti kontribucijos nepajėgsim,— tarė berniukas, atidžiai stebėdamas kapitono akių išraišką,— bet kol fregata atsiųs mums tenderį, darbo turėsim. Manau, kad jūs, sere, nelaikot mūsų padėties tokia beviltiška, jog reikėtų pasiduoti nelaisvėn?

— Nelaisvėn! — sušuko leitenantas.— Ne, mano berniuk, to tai nebus! Pripažįstu — Anglijai pavyko pražudyti mano laivą, bet tai ir yra viskas. Koks tai buvo laivas, Meri! Lengvas, vikrus. Kur daugiau galėjai pamatyti tokią grakščią nosį, tokias korpuso linijas? Ar prisimenat, kaip aš aplenkiau fregatą, einant iš Česapiko įlankos? Ir visada galėjau tai padaryti, esant nedidelėms bangoms ir palankiam vėjui. Bet tai buvo gležnas laivas! Gležnas, mano berniuk, ir todėl neatsilaikė.

— Net kečas būtų subyrėjęs ten, kur sudužo škuna,— atsakė gardemarinas.

— Taip, iš jos buvo pareikalauta per daug, nebuvo ko tikėtis, kad ji išliks sveika ant tokio uolų patalo. Aš mylėjau ją, Meri, mylėjau visa širdim, tai buvo pirmas mano vedamas laivas, ir aš pažinojau bei mylėjau kiekvieną lentą ir kiekvieną jos vinį!

— Man atrodo visai natūralu, sere, kad jūreivis myli tą medį ir geležį, su kuriuo tiek dienų ir naktų plaukė per jūros gelmes,— pritarė berniukas,— taip, kaip natūrali yra tėvo meilė kiekvienam savo šeimos nariui.

— Taip taip, ir net labiau,— pasakė Barnsteblis, kone dusdamas nuo susijaudinimo. Kapitono pirštai stipriai suspaudė ploną berniuko ranką, o balsas pamažu darėsi vis galingesnis.— Ir vis dėlto, mano berniuk, žmogus negali mylėti savo rankų tvarinio taip, kaip myli dievo tvarinį. Žmogus niekad negali vertinti savo laivo taip, kaip vertina savo bičiulius. Aš plaukiojau su Tomu dar tada, kai buvau jūsų metų ir viskas aplinkui atrodė šviesu ir gražu, kaip jis mėgdavo sakyti, kuomet nieko nežinai ir nieko nebijai. Tada aš buvau tinginys, užaugintas seno tėvo ir geraširdės mamos, ir jis man davė tai, ko tuo metu negalėjo duoti tėvai — pats buvo man tėvas ir motina jūroje! Ištisas valandas, dienas ir mėnesius jis mokė mane savo profesijos paslapčių, o paskui, man tapus vyru, ėjo su manim kartu iš laivo į laivą, iš jūros į jūrą, ir paliko

mane tik numiręs tokioje vietoje, kur turėjau mirti aš, nes jam buvo gėda palikti vargšą „Arielį" vieną nelaimės valandą!

— Ne ne ne, dėl to kaltas tik jo prietaringas išdidumas,— pertraukė Meris, tačiau, pamatęs, kad jo vadas, slėpdamas jausmus, abiem rankom užsidengė veidą, daugiau nepratarė nė žodžio. Jis sėdėjo, pagarbiai stebėdamas, kaip jo kapitonas veltui kovoja, stengdamasis nuslopinti užplūdusius prisiminimus. Meris pats ėmė virpėti, matydamas, kaip krūpčioja visas Barnsteblio kūnas, o kai pro leitenanto pirštus ėmė sunktis didelės ašaros ir byrėti ant smėlio, berniukas pajuto tikriausiai ne mažesnį palengvėjimą kaip ir leitenantas, davęs išsilieti skausmui. Po to sekė didelis jausmų protrūkis, koks paprastai retai pasitaiko subrendusiam vyriškiui, bet jeigu jau jis užvaldo žmogų, kuris visa savo kilnia prigimtimi grumiasi su likimo smūgiais, tai lyg banga šluoja savo kelyje visas dirbtines kliūtis, sukurtas papročių ir išsilavinimo ginti vyriškio išdidumui. Meris ne kartą buvo pagarbiai stebėjęs rūstų ir griežtą leitenanto veidą pavojaus valandą, džiaugęsis ir žavėjęsis jo gerumu bei švelnumu nerūpestingomis linksmybės minutėmis. Bet dabar jis jau kurį laiką sėdėjo tylėdamas ir žiūrėjo į savo kapitoną, apimtas jausmo, panašaus į pagarbią baimę. Vidinė Barnsteblio kova buvo ilga ir žiauri, bet galiausiai nurimo. Kai leitenantas atsistojo nuo akmens ir nuleido rankas, jo žvilgsnis buvo ryžtingas ir išdidus, o kakta šiek tiek suraukta. Jis prabilo tokiu griežtu balsu, kad Meris net krūptelėjo:

— Eime, sere! Kodėl mes čia sėdim be darbo? Juk vargšai jūreiviai laukia mūsų patarimų ir nurodymų, ištikus tokiai nelaimei. Eime, eime. Misteri Meri, dabar ne laikas durklu piešti smėlyje figūrėles, tuojau prasidės potvynis, ir mes džiaugsimės, jei rasim kokį plyšį uolose nakčiai prisiglausti. Saulė dar nenusileido, tad verčiau pasirūpinkime maistu ir ginklais, kad galėtume apsiginti nuo priešo, kol vėl atsidursime jūroje.

Berniukas, neturintis gyvenimo patyrimo ir dar nepažįstantis žmogaus jausmų kaitos, nustebo, kad jam taip griežtai buvo primintos pareigos, ir nuėjo paskui Barnsteblį prie jūreivių. Leitenantas, tuojau supratęs, kad buvo neteisingas gardemarinui, sulėtino žingsnį ir ėmė kalbėti švelniau, kol pokalbis vėl pasidarė įprastai draugiškas, nors jo balse dar buvo girdėti liūdesys, kurį galutinai išdildyti gali tik laikas.

— Mums nepasisekė, misteri Meri, tačiau pulti į neviltį nereikia — matau, kad mūsų vyrai turi nemažas atsargas, o su turimais ginklais mes nesunkiai galėsim užimti kokį nors nedidelį priešo laivą ir nusigauti iki fregatos, kuomet šita audra kiek aprims. Dabar reikia pasislėpti, kitaip mus apspis raudonšvarkiai kaip kad rykliai apipuola aukas, žuvus laivui. Vargšė škuna! Visoje pakrantėje dabar nerastum dviejų jos lentų, besilaikančių krūvoje.

Gardemarinas, nepalaikydamas kalbos, staiga pakrypusios apie škuną, ėmė svarstyti pirmiau kapitono iškeltą mintį:

— Į pietus nuo mūsų, kur į jūrą įteka upelis, yra plyšys,— pasakė jis.— Mes galime prisiglausti tenai arba miške, kuris yra virš jo, kol apžiūrėsime pakrantę ir, užėmę kokį laivą, galėsime iš čia pasišalinti.

— Būtų neblogai palaukti iki ryto, o paskui užpulti tą prakeiktą bateriją, kuri nudaužė geriausią „Arielio" burę! — pasakė leitenantas.— Tai visai įmanomas žygis, galėtume ten ir įsitvirtinti, kol atplauks fregata arba „Greituolis".

— Jeigu jums geriau patinka šturmuoti tvirtoves, o ne imti abordažu laivus, misteri Barnstebli, tai čia netoliese tiesiai mūsų kurse yra mūrinė tvirtovė. Aš ją mačiau pro rūką, kai buvau užlipęs ant uolos pastatyti sargybinio, ir. . .

— Ir kas, jaunuoli? Sakykit be jokių dvejojimų, juk dabar mes paprasčiausiai tariamės.

— Taigi, sere, jų garnizone, matyt, ne visi priešiškai nusiteikę. Mes galėtume išvaduoti misterį Grifitą ir pėstininkus, be to. . . gal man pasitaikytų proga pamatyti pusseserę Sesiliją ir Kateriną.

Barnsteblio veidas po šių žodžių pagyvėjo, ir jis jau beveik su įprastu savo linksmumu atsakė:

— Taip, tai būtų tikrai vertas žygis! Kovoje išvaduotume savo jūreivius ir pėstininkus! Cha! Visa kita būtų vieni niekai — ką reiškia užimti prekybos laivyną, kai sunaikinta visa jo sargyba?

— Man rodos, sere, kad, paėmus vienuolyną, pulkininkas Hovardas pats pripažintų save karo belaisviu.

— Ir pulkininko Hovardo auklėtinės! Jūsų planas, misteri Meri, visai protingas, ir reikia jį gerai apgalvoti. Na, štai

mūsų nelaimingieji jūreiviai, pakalbėkim su jais linksmiau, kad būtų žvalesni prieš žygį.

Barnsteblis su gardemarinu priėjo prie jūreivių ir užkalbino juos tuo tonu, kuriuo laivyne aukštesniojo rango jūreiviai kalbasi su žemesniuoju rangu, bet kartu šiltai bei maloniai, kaip ir derėjo, atsidūrus tokioje nedėkingoje padėty. Visiems pasistiprinus iš tų atsargų, kurios buvo surankiotos iš laivo nuolaužų, išblaškytų pakrantėje kone per mylią, leitenantas liepė apsiginkluoti jūreiviams turimais ginklais ir pasiimti maisto dar vienai parai. Šis paliepimas buvo greitai atliktas, ir būrys, vedamas Barnsteblio ir Merio, nuėjo palei uolas ieškoti to plyšio, pro kurį jūron tekėjo upelis. Bjaurus oras ir nuokampi vieta saugojo mažą jūreivių būrį, kuris savo tikslo siekė taip beatodairiškai, jog kitu metu tai būtų galėję juos pražudyti. Kai visi įėjo didelėn įdubon, Barnsteblis liepė sustoti ir pats užlipo beveik iki pat skardžio viršaus, kad galėtų geriau apžiūrėti jūrą. Jis lėtai apžvelgė horizontą nuo pietų iki šiaurės, ir iš jo veido buvo matyti, kad dingo paskutinės viltys. Jis jau buvo beketinąs vesti būrį toliau palei upelį, bet berniukas, visą laiką buvęs šalia, linksmai sušuko:

— Ten burė! Tai tikriausiai fregata!

— Burė?— pakartojo kapitonas.— Kur jūs matot burę tokioje audroje? Nejaugi dar vienas nelaimingas laivas eina į pražūtį?

— Žiūrėkit į dešinę, pro kalvos viršūnę iš priešvėjinės pusės! — sušuko berniukas.— Dabar ji dingo, et... Štai ją apšvietė saulė! Tai burė, burė, sere, tokia, kokią tik galima iškelti per šitokią audrą!

— Matau, ką jūs rodote,— atsakė kapitonas,— bet tai, ko gero, tik skrendanti žuvėdra! Ne, ji ėmė kilti ir tikrai atrodo panašu į vėjo išpūstą marselį... Duokit žiūroną, vyrai! Matyti kažkoks laivas — gal tai mūsų draugai.

Meris su jaunatvišku nekantrumu laukė, kol leitenantas baigs savo stebėjimus, ir tuojau paklausė:

— Ar gerai matyti, sere? Ar tai laivas, ar tenderis?

— Atrodo, kad mes dar turime šiek tiek vilties, mano berniuk,— atsakė Barnsteblis, sustumdamas žiūroną.— Tas laivas stovi dreife su iškeltu grotmarseliu. Jei nebūtų pavojinga rodytis ant tos kalvos viršūnės, galėtume pamatyti ir jo korpusą ir pažinti. Bet man atrodo, kad tai fregatos rangautas, nors

marselis vis dingsta už bangų ir matyti tik stiebų viršūnės su nuleistomis bombramstengomis.

— Visiems žinoma,— tarė Meris, juokdamasis iš susijaudinimo, kad jam pirmam pavyko pamatyti burę,— kapitonas Mansonas niekada nekelia stengos, jeigu negali pakabinti ant jos burės. Prisimenu, vieną vakarą misteris Grifitas buvo truputį supykęs ir pasakė, kad, jo manymu, sekantis įsakymas būsiąs įtraukti bušpritą ir visai nuimti stiebus.

— Taip, taip, Grifitas tinginys ir kartais pasiklysta savo paties minčių migloje,— pasakė Barnsteblis,— o mūsų Tylenis tada tikriausiai pašėlo... Šiaip ar taip, to laivo ketinimai atrodo rimti, matyt, visą laiką jis išbuvo atviroje jūroje, antraip jis dabar ten nestovėtų. Manau, kad senis prisiminė, jog dalis jo ekipažo ir karininkų yra šitoje nelemtoje saloje. Tai gerai, Meri, nes jeigu paimsime vienuolyną, turėsime kur dėti belaisvius.

— Reikia kantriai palaukti ryto,— pridūrė berniukas,— nes jokia valtis tokia jūra nepriplauktų prie kranto.

— Jokia valtis ir neplauks! Pati geriausia pasaulyje valtis žuvo šiose bangose! Bet vėjas silpsta ir iki ryto jūra nurims. Taigi pirmyn, paieškokim savo vyrams vietos, kur jie galėtų patogiai praleisti naktį.

Abu karininkai nulipo nuo uolos ir vėl ėmė kopti siauru ir giliu plyšiu, kol, atsidūrę viename lygyje su visa vietove, pasijuto besą miške.

— Netoliese čia turėtų būti griuvėsiai, jeigu neklystu ir teisingai suvokiu kryptį bei nuotolį,— pasakė Barnsteblis.— Aš turiu žemėlapį, kuriame pažymėtas šis orientyras.

— O šitą žemėlapį turbūt paruošė žmogus, gerai pažįstantis pakrantę, arba perpiešė koks nors mokinys kaip kad merginos perpiešinėja siuvinėjimo pavyzdžius?— gudriai šypsodamasis, paklausė gardemarinas.

Barnsteblis sutrikęs nusisuko.

— Prašyčiau, jaunuoli, apsieiti be įžūlumo. Geriau pažvelkit į priekį. Ar nematot kokio apleisto būsto?

— Taip, sere, priekyje kažkokia akmenų krūva, tokia apleista ir apšnerkšta kaip kareivinės. Tinka?

— Oho! Čia kadaise buvo visas miestas! Amerikoje tie griuvėsiai būtinai būtų pavadinti miestu ir gautų merą, miesto valdybą bei teisėją.

Šitaip juokaudamas,— Barnsteblis nenorėjo, kad jūreiviai matytų jo prislėgtą nuotaiką,— būrys priėjo prie apkerpėjusių sienų, kurios buvo tokia nepatikima priedanga Grifito būriui. Greitomis apžiūrėję griuvėsius, jūreiviai apsistojo viename apleistame kambaryje ir pasiruošė poilsiui, kurio per ištikusius įvykius paskutinę naktį neturėjo.

Barnsteblis palaukė, kol garsus jūreivių kvėpavimas pranešė, jog jie miega, prikėlė snūduriuojantį berniuką, kuris irgi buvo bepasitraukiąs sapnų karalystėn, ir liepė jam eiti drauge. Meris atsikėlė, ir jiedu, atsargiais žingsniais išsėlinę iš patalpos, nuėjo gilyn į paslaptingus griuvėsius.

26 skyrius

Merkurijus: *Būki vėl Sozija — aš leidžiu.*

Draidenas

Čia mes paliksime abu nuotykių ieškotojus, narsiai klaidžiojančius tarp sugriuvusių sienų po svyruojančiais pilių skliautais, ir nuvesime skaitytoją į kur kas jaukesnį vienuolyną, kuriame, kaip prisimename, gana keblioje padėtyje buvo paliktas Borouklifas. Kadangi per tą laiką žemė beveik spėjo apsisukti aplink savo ašį, aplinkybės išvadavo kapitoną iš nelaisvės, ir niekam nebūtų net į galvą atėję, kad nerūpestingo ir besišypsančio veido džentelmenas, sėdintis prie svetingo pulkininko Hovardo stalo ir su didžiuliu dėmesiu besimėgaujantis vaišėmis, ištisas keturias valandas negalėjo turėti šio malonumo, nes jo burnoje buvo jo nuosavos špagos rankena. Tačiau Borouklifas greit atgavo ne tik savo įprastinę vietą prie stalo,

bet ir tą orią bei pagarbią laikyseną, nes buvo toks pat ramus, nors retkarčiais rūsčiame kario veide pasirodydavo lengvas šypsnys, rodantis, jog kapitonas yra nusiteikęs vertinti viską iš linksmosios pusės.

Šalia jo sėdėjo jaunas vyriškis su mėlynu jūreivio apsiaustu ir balta marškinių apykakle, kurią ryškino juoda šilkinė skarelė, pabrėžtinai nerūpestingai parišta ant kaklo. Iš jo dailių manierų, taip nesiderinančių su paprastu apdaru, skaitytojas nesunkiai pažins Grifitą. Belaisvis kur kas mažiau domėjosi valgiu už savo kaimyną, tačiau apsimetė, kad niekas kitas jam nerūpi, manydamas, kad tuomet jauna raudonuojančiais skruostais mergina, kuri ėjo šeimininkės pareigas, ne taip jaudinsis. Vylingai besišypsanti Katerina Plauden sėdėjo šalia kuklios Alisos Danskomb, kartkartėmis su pašaipiu susidomėjimu žvelgdama į išsitiesusį ir toje padėtyje tarytum sustingusį kapitoną Manuelį, sėdintį kitoje stalo pusėje. Dilono kėdė, be abejo, buvo tuščia.

— Vadinasi, Boroùklifai,— sušuko pulkininkas Hovardas nuoširdžiai ir linksmai, nes pietūs vyko visiškai sklandžiai,— tas jūrų vilkas paliko jus vienišą drauge su jūsų pasipiktinimu!

— Ir su mano špagos rankena burnoje,— atsakė nė kiek nesumišęs kapitonas.— Džentelmenai, aš nežinau, kaip jūsų kongresas apdovanoja už karinius laimėjimus, bet jeigu tas šaunus vyras būtų mano būryje, tai po savaitės jis turėtų alebardą. Pentinų nesiūlyčiau, nes jis nežino, kam jie reikalingi.

Grifitas nusišypsojo ir tylėdamas nusilenkė, dėkodamas Borouklifui už nuoširdų komplimentą, tačiau Manuelis manė esant reikalinga atsakyti:

— Turint galvoje pratybas, kuriose jam teko dalyvauti, jis elgėsi visai neblogai, sere. Tačiau teisingai išmokytas karys būtų ne tik paėmęs nelaisvėn, bet ir pasirūpinęs sargyba.

— Manau, mano mielasis bičiuli, kad jūsų mintys vis sukasi apie keitimąsi belaisviais,— geraširdiškai pasakė Borouklifas.— Prisipilkime taures, sere, ir, damoms leidus, išgerkime už greitą abiejų pusių teisių atstatymą — *quo ante bellum!* [1]

— Su didžiausiu malonumu! — sušuko pulkininkas.— Ir Sesilija su mis Katerina tegu prisijungia prie mūsų ir paragauja

---

[1] Kaip iki karo *(lot.)*.

vyno. Sutinkate, mano puikiosios auklėtinės? Misteri Grifitai, aš labai pritariu šiam pasiūlymui, kuris ne tik suteiks jums laisvę, bet ir sugrąžins mano giminaitį, misterį Kristoferį Diloną. Kito planas buvo genialus! Ar ne, Borouklifai? Jis buvo genialiai sugalvotas, bet karo fortūna pastojo jam kelią į sėkmę. Ir vis dėlto man tebėra didelė ir nepaaiškinama paslaptis, kaip Kitas buvo išvestas iš vienuolyno šitaip be triukšmo ir nesukeliant aliarmo.

— Kristoferis yra iš tų žmonių, kurie supranta tylėjimo naudą taip pat, kaip ir iškalbos,— atsakė Borouklifas,— ir per savo teisės studijas jis tikriausiai yra išmokęs, kad kartais būtina tvarkyti reikalus *sub silentio* [1]. Jūs šypsotės iš mano lotynų kalbos, mis Plauden, bet kai aš apsigyvenau po šita vienuoliška pastoge, man nenorom tenka gilinti savo žinias šioje srityje. Jūs dar labiau juokiatės. Aš dabar išsireiškiau lotyniškai, nes tyla — tai tokia tema, kuri damoms teikia mažiausiai malonumo.

Tačiau Katerinos nė kiek neužgavo šis švelnus karininko įgėlimas; po kiek laiko, apie kažką pagalvojusi, ji ėmė garsiai juoktis. Dabar netgi Sesilija nebesistengė kaip paprastai nutaisydama griežtą bei rimtą veidą užslopinti ne laiku kilusią pusseserės linksmybę, ir Grifitas, dirsčiodamas tai į vieną merginą, tai į kitą, nustebęs net santūriosios Alisos Danskomb lūpose pamatė šypseną. Tačiau Katerina greitai susivaldė ir neva labai rimtai atsakė į karininko pastabą:

— Man rodos, jūreiviai vartoja terminą „buksyruoti", bet reikėtų atsiklausti misterio Grifito, ar aš teisingai jį suprantu.

— Tiksliau niekad nepasakytumėt, nors ir visą gyvenimą studijuotumėt jūros terminus,— atsakė jaunasis jūreivis, taip pažvelgęs, jog mergina visa išraudo.

— Manau, kad jūs kiek perdedate, kalbėdamas apie savo profesiją, sere, ne taip jau sunku išmokti terminus. Bet ar dažnai šitas „buksyravimas" yra daromas, kaip sako kapitonas Borouklifas... prašau atleisti... kaip sako vienuoliai, *sub silentio*?

---

[1] Tylomis *(lot.)*.

— Pasigailėkite manęs, žavioji panele,— sušuko kapitonas,— ir mudu susitarsime, kad jūs atleidžiate man už lotynų kalbą, o aš nebeįtarinėju jūsų.

— Įtarinėjimas, sere, damai nepriimtinas žodis.

— O tai jau iššūkis man kaip kariui. Todėl esu priverstas kalbėti angliškai, nors ir esu gyvenęs su bažnyčios tėvais. Man atrodo, kad mis Plauden gali paaiškinti mums, kaip iš čia išvyko misteris Kristoferis Dilonas.

Dama nieko neatsakė, tiktai vėl ėmė juoktis taip pat užkrečiamai, kaip ir pirmą kartą.

— Kas gi čia?— įsikišo pulkininkas.— Leiskite man pasakyti, mis Plauden, kad jūsų linksmumas atrodo labai keistai! Aš tikiuosi, kad su mano giminaičiu nebuvo elgiamasi nepagarbiai. Misteri Grifitai, mainai įvyks tik su ta sąlyga, jei abi pusės su belaisviais elgsis vienodai pagarbiai!

— Jeigu misteris Dilonas tegali nusiskųsti tik tuo, kad sukėlė mis Plauden juoką, sere, tai jis turi pagrindo laikyti save laimingu.

— Nežinau to, sere. Gink dieve, kad aš pamirščiau savo pareigas svečiams, džentelmenai! Bet jūs patekot į mano namus kaip mano valdovo priešai.

— Bet ne kaip pulkininko Hovardo priešai, sere.

— Man dėl to nėra skirtumo, misteri Grifitai, ar karalius Jurgis ir pulkininkas Hovardas, ar pulkininkas Hovardas ir karalius Jurgis. Mūsų jausmai, mūsų padėtis, mūsų likimai neatsiejami, nepaisant to didžiulio skirtumo, kurį dievas malonėjo padaryti tarp valdovo ir pavaldinio! Ir aš nieko kito taip nenoriu, kaip dalintis,— žinoma per pagarbų atstumą,— visu savo liūdesiu ir džiaugsmais su savo valdovu.

— Tikiuosi, brangusis sere, kad mūsų lengvabūdiškumas netrukdo jums vykdyti savo pareigų,— tarė stodamasi Sesilija.— Bet štai atėjo žmogus, primenantis kur kas malonesnį dalyką — mūsų tualetus.

Pulkininkas, kuris mylėjo ir gerbė dukterėčią, iš mandagumo nusprendė pasilikti savo pastabas kitam kartui, o Katerina, žvitriai kaip vaikas pašokusi nuo kėdės, pribėgo prie pusseserės, kuri parodė į tarną, pranešusį apie keliaujančio prekijo atvykimą, ir liepė jį atvesti čionai. Tokie prekijai vaikšto po tolimus kaimus, nešiodami įvairius smulkius daiktus, kurių, sto-

kojant parduotuvių, sunku gauti. Pietūs jau buvo baigti, ir kadangi šis apsilankymas, Sesilijos nuomone, turėjo padėti atstatyti tarpusavio sutarimą, berniukas buvo atvestas į svetainę. Visas jo krepšio turinys, daugiausia kvepalai ir moteriško tualeto reikmenys, buvo Katerinos žaismingai išdėlioti ant stalo; ji pareiškė būsianti jaunojo prekeivio globėja ir ėmė juokdamasi įkalbinėti džentelmenus ką nors nupirkti iš jos proteže.

— Matote, mielasis šeimininke, koks ištikimas karaliui šitas berniukas,— jis siūlo kvepalus, kuriuos mėgsta mažiausiai du karališkosios šeimos hercogai. Leiskite man atidėti šitą dėžutę jums. Jūs sutinkate — matau iš jūsų akių. O kapitonui Borouklifui, jeigu jis jau ėmė pamiršti savo gimtąją kalbą, reikėtų elementoriaus. Koks didelis pasirinkimas! Tu tikriausiai žinojai, kad ateisi į mūsų vienuolyną, kai kroveisi daiktus, berniuk?

— Taip, ponia,— atsakė berniukas, dirbtinai nevikriai nusilenkdamas.— Aš ne kartą girdėjau apie kilniaširdes damas, gyvenančias senajame vienuolyne, ir padariau kelių mylių lankstą, kad galėčiau čionai paprekiauti.

— Ir neliksi nusivylęs. Mis Hovard, tai tiesioginė užuomina jūsų piniginei, ir man atrodo, net mis Alisa šiais sunkiais laikais neišvengs kontribucijos. Nagi eikš, rodyk, ką ypatingesnio gali pasiūlyti šių damų dėmesiui.

Berniukas priėjo prie krepšio ir kaip įgudęs prekijas ėmė jame raustis, paskui, neištraukdamas rankos iš vidaus, kažką parodė besišypsančiai Katerinai:

— Štai, ponia.

Katerina krūptelėjo ir įdėmiai pažvelgė į jaunuolį, o paskui sunerimusi droviu žvilgsniu apmetė visus aplink esančiuosius. Sesilija, pasiekusi savo tikslą, tylėdama atsisėdo, Alisa klausėsi kapitono ir namų šeimininko, kurie kalbėjosi apie kažkokius armijos papročius, Grifitas, lyg susitaręs su savo drauge, taip pat tylėjo, tačiau, sutikusi į ją nukreiptas skvarbias Borouklifo akis, Katerina pamatė, kad šis su didžiausiu dėmesiu seka kiekvieną jos judesį.

— Eime, Sesilija,— sušuko ji, truputį patylėjusi.— Mes per daug piktnaudžiaujame džentelmenų kantrybe. Ne tik išbuvom per dešimtį minučių po vakarienės, bet dar išdėliojome savo

kvepalus, kaspinus bei adatas, atimdami iš džentelmenų malonumą išgerti maderos ir surūkyti cigarą... Ar ne, pulkininke?

— Kol galėsime mėgautis jūsų draugija, mis Plauden, mums to nereikia.

— Eime, mano drauge. Matau, kad pulkininkas pasidarė itin mandagus, o tai rodo, jog mes jį jau varginam.

Sesilija atsistojo ir buvo beeinanti durų link, bet Katerina atsigrįžo į jaunuolį ir pridūrė:

— Gali eiti su mumis į svetainę, berniuk; ten mes galėsime nusipirkti ko reikia, neišduodamos moteriško tualeto paslapčių.

— Mis Plauden, ko gero, pamiršo mano elementorių,— pasakė Borouklifas, pakilęs nuo stalo ir eidamas prie berniuko.— O gal šio vaikino krepšy aš rasiu ką nors tinkamesnio subrendusiam džentelmenui negu elementorius?

Sesilija, pamačiusi, kaip jis paėmė krepšį iš berniuko rankų, vėl atsisėdo, paskui ją ir Katerina, nors ir neslėpdama apmaudo.

— Eikš arčiau, jaunuoli, ir paaiškink savo prekių paskirtį. Štai muilas, štai peiliukas, tai suprantama. Bet kas yra štai šitas daiktas?

— Šitas? Tai juosta,— atsakė berniukas susierzinęs lyg ir dėl to, kad jam trukdoma prekiauti.

— O tas?

— Tas?— pakartojo berniukas nekantriai ir su aiškiu nepasitenkinimu.— Tai...

— Na, jūs nelabai mandagus, kapitone,— pasakė Katerina.— Trys damos miršta, nekantraudamos nusipirkti šiokių tokių daiktelių, o jūs trukdote mums, klausinėdamas prekiją, kaip vadinasi siuvinėjimo adata!

— Atsiprašau, kad duodu tokius lengvus klausimus, bet gal kitas bus kiek sudėtingesnis,— atsakė Borouklifas, paėmęs kažką ir laikydamas delne taip, kad kiti nematytų.— Kaip vadinasi šitai?

— Tai? Tai vadinama... kartais vadinama mažu šaukšteliu.

— O gal maža apgavyste?

— Kaip, sere! — kiek supykęs, sušuko berniukas.— Apgavyste?

— Tik maža,— atsakė kapitonas.— O kaip jūs tai vadinat, mis Danskomb?

— Pas mus šiaurėje tai dažniausiai vadinama šeivele.

— Taip, šeivelė, arba šaukštelis, tai vienas ir tas pats,— atsakė jaunasis prekijas.

— Tas pats? Man rodos, kaip prekeivis, tu nelabai gaudaisi, kuo prekiauji,— pašaipiai tarė Borouklifas.— Dar nė karto nebuvau sutikęs tavo metų jaunuolio, kuris tiek mažai žinotų. Kas čia per daiktas, o čia?

Sulig šiais žodžiais kapitonas ištraukė iš savo kišenių virves, kuriomis ne taip seniai jį buvo surišęs vairininkas.

— Tai yra pintas seznis, tai suktas rifas, o tai trosas,— išpoškino berniukas, norėdamas atgauti gerą vardą.

— Gana, gana,— tarė Borouklifas.— Parodei, pakankamai gerai parodei, jog puikiai išmanai savo tikrąjį amatą ir nieko nenutuoki apie prekybą, kurios ėmeisi... Misteri Grifitai, jūs pažįstate šį jaunuolį?

— Atrodo, taip, sere,— atsakė jaunasis jūreivis, kuris atidžiai klausėsi visos kvotos.— Kokiu tikslu jūs atvykote čionai, misteri Meri? Toliau apsimetinėti beprasmiška.

— Meris! — sušuko Sesilija Hovard.— Nejaugi tai jūs, mano pusbrolis? Tai jūs irgi patekot į priešo rankas? Nejaugi nepakako to, kad...

Jaunoji dama susigriebė ir nutilo, bet dėkingas Grifito žvilgsnis aiškiai pasakė jai, kad mintyse jis šitą sakinį užbaigė taip, kaip labiausiai norėjo.

— Kas gi čia vėl?— sušuko pulkininkas.— Mano auklėtinės apsikabinusios sveikina valkatą prekeivį? Ar tai išdavystė, misteri Grifitai? Ką reiškia šitas keistas jaunojo džentelmeno vizitas?

— Argi keista, sere,— atsakė jam Meris, staiga pasijutęs laisvai ir atgavęs visas nuo mažumės gerai auklėto žmogaus manieras,— kad berniukas, neturintis nei motinos, nei seserų, neatsispyrė pagundai aplankyti dvi savo giminaites, kurias vienas pasaulyje ir teturi?

— Kam šitas maskaradas? Jums, jaunasis džentelmene, nebuvo jokios būtinybės įeiti į senojo Džordžo Hovardo namus slapčia, net jeigu iš jaunumo jūs ir buvote įviliotas į karaliaus išdavystės kelią. Misteris Grifitas ir kapitonas Manuelis turės

atleisti man, jeigu aš prie savo stalo kalbu apie tokius dalykus, kurie jiems gali pasirodyti nemalonūs. Tačiau aplinkybės reikalauja atvirumo.

— Niekas neabejoja pulkininko Hovardo svetingumu,— atsakė berniukas,— bet ne mažiau žinoma ir jo ištikimybė valdovui.

— Taip, jaunasis džentelmene, ir man rodosi, ne be pagrindo.

— Ar man saugu tuomet pasikliauti žmogumi, kuris gali laikyti savo pareiga mane suimti?

— Visa tai panašu į tiesą, kapitone Borouklifai, ir aš neabejoju, kad berniukas kalba nuoširdžiai. Norėčiau, kad dabar čia būtų mano giminaitis misteris Kristoferis Dilonas, kurio galėčiau paklausti, ar nebus išdavystės slėpimas, jeigu leisiu šiam jaunuoliui laisvai išeiti, į nieką jo nekeisdamas.

— Paklauskit šitą jaunąjį džentelmeną apie kaciką,— tarė kapitonas, kuris, labai patenkintas demaskavęs Merį, vėl atsisėdo prie stalo savo vieton.— Gal jis yra pasiuntinys, kuriam jo didenybės patikėta vesti derybas?

— Sakykite,— paklausė pulkininkas,— ar jūs ką nors žinote apie mano giminaitį?

Nekantrios visų akys nukrypo į berniuką, kurio nerūpestingą veidą staiga iškreipė pasibjaurėjimas ir siaubas. Paskui jis kimiu balsu pranešė apie nelaimingojo Dilono likimą:

— Jis negyvas.

— Negyvas! — atkartojo esantieji kambaryje.

— Taip, negyvas,— pakartojo berniukas, žvelgdamas į išblyškusius veidus.

Stojo ilga ir slogi tyla, kurią pirmas sutrikdė Grifitas:

— Paaiškinkite, sere, kaip jis mirė ir kur yra jo kūnas.

— Jo kūnas palaidotas smėlyje jūros pakrantėje,— lėtai pasakė Meris, suprasdamas, jog pasakęs per daug, išduotų tiesą apie „Arielio" nelaimę ir užtrauktų grėsmę Barnsteblio saugumui.

— Smėlyje?— pakartojo visi.

— Taip, smėlyje. Tačiau kaip jis mirė, aš negaliu paaiškinti.

— Jis buvo nužudytas! — sušuko pulkininkas Hovardas, tik dabar atgavęs žadą.— Jis buvo išdavikiškai, niekšiškai ir žiauriai nužudytas!

— Jis nebuvo nužudytas,— tvirtai atsakė berniukas.— Jis žuvo tarp žmonių, kurių negalima pavadinti nei išdavikais, nei niekšais.

— Bet juk jūs sakėte, kad jis negyvas? Kad mano giminaitis palaidotas pakrantės smėly?

— Tai tiesa, sere...

— Ir jūs atsisakote paaiškinti, kokia buvo jo mirtis ir kodėl jis taip negarbingai palaidotas?

— Jis buvo palaidotas mano įsakymu, sere, ir jeigu tas kapas nepakankamai garbingas, tai dėl to kaltas tik jis pats. O dėl jo mirties aplinkybių aš nieko negaliu ir neketinu pasakyti.

— Nurimkit, mano pusbroli,— maldaujamu balsu tarė Sesilija.— Atsižvelkite į mano dėdės metus ir į tai, jog jis buvo labai prisirišęs prie misterio Dilono.

Tačiau senasis pulkininkas buvo jau ganėtinai susitvardęs ir kalbėjo kur kas ramiau.

— Misteri Grifitai,— pasakė jis,— aš nenoriu daryti skubotų žingsnių, todėl prašau jus ir jūsų bičiulį pasišalinti į jums skirtus kambarius. Iš pagarbos savo brolio Hario draugo sūnui aš patikiu jūsų duotu garbės žodžiu. Eikite, džentelmenai, sargybos jums neskiriu.

Abu belaisviai, žemai nusilenkę damoms bei šeimininkui, išėjo. Grifitas stabtelėjo tarpdury ir pasakė:

— Pulkininke Hovardai, palieku šį jaunuolį jūsų nuožiūrai ir kilniaširdiškumui. Aš žinau, kad jūs nepamiršite, kad jo gyslose teka tas pats kraujas kaip ir jūsų auklėtinės, kurią taip labai mylite.

— Gana, sere, gana! — nutildė jį pulkininkas ir mostu liepė išeiti.— Ir damas prašyčiau išeiti. Jums čia taip pat nereikia būti.

— Aš nepaliksiu berniuko,— pasakė Katerina,— kol jis bus šitaip kaltinamas. Pulkininke Hovardai, galite daryti su mumis viską, ką norite, nes tai jūsų valia, bet mano dalia bus tokia pati kaip jo.

— Man atrodo, kad šiame liūdname atsitikime esama šiokio tokio nesusipratimo,— tarė Borouklifas, žengdamas susijaudinusio būrelio vidurin,— ir aš manau, kad jį galima pašalinti, pasitelkus santūrumą bei blaivų protą. Jaunuoli, jūs nešiojatės ginklą ir, nepaisant amžiaus, turite žinoti, kas būna tiems, kurie patenka į priešo rankas.

— Ne! — išdidžiai atsakė berniukas.— Nelaisvėje aš pirmą kartą.

— Aš kalbu, sere, apie galimas pasekmes.

— Jūs galite nugabenti mane į kalėjimą arba, kadangi į vienuolyną įžengiau persirengęs,— į kartuves.

— Ir jūs, būdamas toks jaunas, žiūrite į tai visai ramiai?

— Jūs nedrįsite taip padaryti, kapitone Borouklifai,— sušuko Katerina, nejučiom apglėbdama berniuką, tarytum norėdama apginti jį.— O jums turėtų būti gėda griebtis tokio beširdiško keršto, pulkininke Hovardai.

— Jeigu mes galėtume apklausti jaunuolį tokioje vietoje, kur mums netrukdytų tokie karšti damų jausmai,— tyliai tarė kapitonas šeimininkui,— tai gautume svarbių žinių.

— Mis Hovard ir mis Plauden,— tarė pulkininkas tokiu balsu, kuriam auklėtinės per daugelį metų buvo įpratusios paklusti,— jūsų jaunasis giminaitis pateko ne pas laukinius ir jūs galite ramiai patikėti jį mano globai. Gailiuosi, kad privertėme mis Alisą taip ilgai stovėti, bet ji gali pailsėti ant sofos jūsų svetainėje, Sesilija.

Sesilija su Katerina leidosi palydimos iki durų mandagaus, bet griežto globėjo, kuris, kaip ir visuomet iš susijaudinimo pasidaręs ypatingai pagarbus, žemai joms nusilenkė.

— Jūs, matau, suprantate, kokiame esate pavojuje, misteri Meri,— tarė Borouklifas, kai durys užsidarė.— Tikiuosi, kad suprantate ir tai, ką tokioje situacijoje man diktuoja pareiga.

— Atlikite ją, sere,— atsakė berniukas.— Jūs atsakingas prieš savo karalių, aš — prieš savo tėvynę.

— Aš irgi turiu tėvynę,— tarė Borouklifas, nė kiek nesutrikęs dėl truputį pašaipaus berniuko tono.— Ir vis dėlto aš galiu būti atlaidus, net gailestingas, kai šitai nesikerta su jūsų minėto valdovo interesais. Jūs čia atvykote ne vienas, sere?

— Jei būčiau atvykęs su didesne palyda, kapitone Borouklifai, tai dabar jūs atsakinėtumėte, užuot pats davęs klausimus.

— Esu laimingas, sere, kad jūsų svita tokia negausi, ir vis dėlto maištininkų škuna, vadinama „Arieliu", galėjo skirti jums didesnę palydą. Aš beveik tikras, jog jūsų draugai yra kur nors netoliese.

— Bent jau jo priešai tai tikrai arti,— tarė seržantas Drilas, nepastebėtas įėjęs į kambarį.— Čionai atėjo berniukas, kuris sakosi buvęs sučiuptas senuosiuose griuvėsiuose. Iš jo žodžių atrodo, kad plėšikas buvo kaip tik šis jaunuolis.

Borouklifas pamojo atokiau stovinčiam berniukui prieiti, ir šis su nukentėjusiojo uolumu bemat pakluso. Šio netikėto svečio papasakota istorija buvo tokia:

Griuvėsiuose, betvarkant savo prekes vienuolyno damoms, jį sučiupę vyriškis ir berniukas, tas pats, kuris yra čia. Jie atėmę iš jo persirengimui reikalingus drabužius, taip pat krepšį su visomis prekėmis. Paskui vyriškis uždaręs jį seno bokšto kambaryje, bet kadangi jis ne kartą buvo lipęs į jį apžvelgti vietovės, tai jam pavykę pabėgti. Baigdamas nukentėjusysis pareikalavo, kad jam būtų grąžintas jo turtas, o nusikaltėlis nubaustas.

Meris su ramia panieka išklausė piktą pasakojimą ir, neleidęs įžeistam prekeiviui užbaigti, nusivilko paimtus rūbus ir paniekinamai numetė jam.

— Mes esame apsupti, šeimininke! Mes pasaloje! — sušuko Borouklifas, nutilus prekeiviui.— Šitas planas sugalvotas, siekiant atimti mūsų šlovę! Šlovę ir apdovanojimus! Bet nieko, Drilai, jiems teks susidurti su patyrusiais kariais, o mes pasistengsime neužsitraukti gėdos! Į mūšį eis tik pėstininkai, tu supratai mane? Jokia kavalerija nedalyvavo mūšyje ir nedalyvaus. Eik, bičiuli. Matau, kad tu daraisi protingesnis. Pasiimk šitą jaunąjį džentelmeną ir nepamiršk, kad jis tikrai džentelmenas. Gerai saugok, bet žiūrėk, kad jam nieko netrūktų.

Borouklifas mandagiai nusilenkė Meriui, bet šis, jau laikydamas save tėvynės kankiniu, vos linktelėjo ir išėjo paskui seržantą iš kambario.

— Tas vaikinas tikrai vyriškas! — sušuko kapitonas,— ir jei jam bus lemta sulaukti to laiko, kai ims želti barzda, tai vargas bus tam, kuris drįs ją peštelėti. Aš džiaugiuosi, šeimininke, kad užklydo šitas prekeivis, leidęs pasigailėti berniuko, nes man nemalonu gudrauti su kilnios sielos žmonėmis. Iš

jo akių bematant supratau, kad jis labiau įpratęs turėti reikalų su šautuvu negu su adata.

— Bet jie nužudė mano giminaitį — ištikimąjį, mokslingąjį, talentingąjį Kristoferį Diloną!

— Jei tai padarė jie, tai gaus atsakyti,— tarė Borouklifas, sėsdamas prie stalo taip šaltakraujiškai, kad jau vien tai garantavo jo bešališkumą.— Bet prieš imantis žygių, reikia išsiaiškinti faktus.

Pulkininkas Hovardas turėjo sutikti su tokiu protingu pasiūlymu ir taip pat atsisėdo prie stalo, o kapitonas ėmėsi nuodugniai kvosti prekeivį.

Apie šios kvotos rezultatus papasakosime skaitytojui kitą kartą, bet, tenkindami jo smalsumą, pasakysime, kad kapitonas galutinai įsitikino, jog ruošiamas rimtas vienuolyno puolimas, ir, jo paties nuomone, sužinojo tiek, kad galėtų šio pavojaus išvengti.

27 skyrius

...Dar tokio mielo
Neteko meilės šauklio man matyt.[1]
Šekspyras, „Venecijos pirklys"

Apatinėje vienuolyno galerijoje Sesilija ir Katerina išsiskyrė su Alisa Danskomb ir užlipo į patalpą, kuri buvo jų buduaras. Susijaudinimas, vis didėjantis damų krūtinėse, gyvybiškai svarbiems asmenims patekus į keblią, jeigu ne pavojingą padėtį, neleido joms rimtai pamąstyti ir įvertinti galimas Merio arešto pasekmes. Jaunuolis, kaip ir jos pačios, buvo vienintelis vaikas vienos iš trijų seserų, siejančių gi-

[1] Vertė V. Bložė.

minystės ryšiais kai kuriuos mūsų herojus, o jaunas amžius žadino karštą pusseserių prieraišumą, gerokai pranokstantį giminiškus jausmus. Bet jos žinojo, kad būnant pulkininko Hovardo rankose, jo gyvybei pavojaus nėra. Kuomet pirmasis susijaudinimas, pamačius giminaitį po tiek laiko, praėjo, pusseserių mintys ėmė suktis daugiau apie galimas arešto pasekmes kitiems negu apie paties berniuko būklę. Pasislėpusios nuo pašalinių akių, abi merginos leido laisvai reikštis savo jausmams, kiekviena pagal savo temperamentą. Katerina su karštligišku nekantrumu vaikščiojo po kambarį, o mis Hovard, paslėpusi veidą po puošnių ir vešlių juodų plaukų garbanomis ir užsidengusi akis ranka, bandė susikaupti ir viską ramiai apgalvoti.

— Barnsteblis tikriausiai yra kur nors netoli,— pasakė po kurio laiko Katerina.— Juk jis niekada nesiųstų čionai berniuko vieno.

Sesilija pakėlė savo kuklias mėlynas akis į pusseserę ir pasakė:

— Dabar neverta galvoti apie jokį keitimąsi. Belaisviai tikriausiai bus laikomi kaip įkaitai, kad atsakytų už Dilono mirtį.

— Nejaugi tas nelaimingasis tikrai nebegyvas? Gal tai tik grasinimas ar kokia berniuko sugalvota gudrybė? Jisai narsus vaikas, ir, esant reikalui, gali kalbėti ir elgtis ryžtingai.

— Jis negyvas! — atsakė Sesilija, iš pasibaisėjimo vėl užsidengdama veidą rankomis.— Berniuko akys, išraiška patvirtino jo žodžius. Bijau, Katerina, kad tik misteris Barnsteblis, sužinojęs apie Dilono išdavystę, nebūtų leidęs savo pykčiui nugalėti sveiką protą. Gal žiaurūs karo papročiai ir pateisina tokį baisų kerštą priešui, bet jam nereikėjo pamiršti ir apie savo draugų padėtį.

— Misteris Barnsteblis nepadarė nei vieno, nei antro,— tarė Katerina, staiga sustodama ir išdidžiai pakeldama galvą.— Misteris Barnsteblis negali žudyti beginklio priešo taip pat, kaip negali pamiršti nelaimėje draugų!

— Tačiau tokio atpildo kariškiai nesmerkia ir nevadina žudymu.

— Galvok kaip nori, sakyk ką nori, Sesilija, bet aš savo gyvybe prisiekiu, kad Ričardas Barnsteblis gali pralieti savo šalies priešo kraują tik kovos lauke.

— Vargšas galėjo tapti auka to baisaus jūreivio, kuris jį iš čia išsivedė!

— Tas baisusis jūreivis, mis Hovard, turi tokią pat švelnią širdį, kaip tu pati. Jis...

— Ne, Katerina,— nutraukė Sesilija,— nekalbėk su manim taip piktai. Nesipykime, juk mums dabar ir taip sunku.

— Aš nesipykstu su tavim, Sesilija, aš tik ginu tą, mano pussesere, kurio čia nėra ir kuris negali pats išsklaidyti tavo nepelnyto įtarimo.

— Geriau sakyk „sese",— tarė mis Hovard, ir jos nejučiom paspaudė viena kitai ranką.— Argi mes ne seserys! Na, bet geriau pagalvokime apie ne tokius baisius dalykus. Vargšas Dilonas! Dabar, kai jį ištiko toks baisus likimas, jis man nebeatrodo toks suktas ir melagingas, kokiu jį laikėme. Tu sutinki su manim, Katerina, matau iš tavo veido, daugiau nebekalbėkim apie tai... Katerina, ką tu ten matai?

Mis Plauden, paleidusi Sesilijos ranką ir kiek nurimusi, vėl ėmė vaikščioti po kambarį, bet po pirmo rato jos žvilgsnis nukrypo į atvirą langą ir veide atsirado įtempto dėmesio išraiška. Besileidžiančios saulės spinduliai ėmė žėrėti tamsiose jos akyse, įsmeigtose į kažkokį tolimą daiktą, ir dar labiau paryškino skruostuose atsiradusį raudonį. Toks staigus jos elgesio ir išvaizdos pasikeitimas negalėjo likti nepastebėtas Sesilijos, kuri susirūpinusi ir uždavė Katerinai mūsų jau pateiktą klausimą. Toji pamojo draugei prieiti ir, rodydama į priešais plytintį mišką, pasakė:

— Matai tą bokštą griuvėsiuose? Ir tas mažas raudonas ir geltonas dėmeles, mirgančias ant sienos?

— Matau. Tai užsilikę lapai ant kažkokio medžio. Bet jiems toli šaukia iki tų gražių rudens spalvų, kokios būna mūsų brangiojoje Amerikoje!

— Todėl, kad ten būna dievo kūriniai, o šitie — žmogaus rankų darbo. Sesilija, tai ne lapai, o mano pačios vaikiškos signalinės vėliavėlės, ir aš neabejoju, kad tame bokšte stovi pats Barnsteblis. Meris nenori ir negali jo išduoti!

— Aš galiu laiduoti už mūsų jaunąjį pusbrolį,— pasakė Sesilija.— Palauk, juk tu kaip tik šiam atvejui turi pasirūpinusi dėdės žiūroną. Pažiūrėk pro jį ir tuoj sužinosim viską.

Katerina greit nubėgusi atsinešė žiūroną ir nekantriai nutaikė jį.

— Tai jis! — sušuko ji vos pažvelgusi.— Aš net matau jo galvą virš akmenų. Kaip neatsargu šitaip rodytis!

— Bet ką jis sako, Katerina?— paklausė Sesilija.— Tik tu viena supranti jo ženklus.

Tuojau pat buvo surasta signalų knygutė su mis Plauden paaiškinimais, ir pirštai ėmė greitai versti lapus, ieškodami reikalingo numerio.

— Tai tik klausimas, ar aš jį matau. Reikia atsakyti, kad mes jį pastebėjom.

Kai Katerina, pusiau žaisdama, pusiau tikėdamasi, kad signalai tikrai pravers, kalbantis su Barnstebliu, sudarinėjo jų sąrašą, ji, laimė, pagalvojo ir apie tai, kaip reikės atsakyti į jo klausimus. Tam tikslui jai pasitarnavo labai paprastas įtaisymas iš langų užuolaidų virvių. Vikriais pirštais ji greitai suvėrė šilkines skiauteles ant virvelių ir išleido jas pro langą, leisdama plaikstytis vėjyje.

— Jis pamatė! — sušuko Sesilija,— ir ruošiasi pakeisti savo vėliavėles.

— Tai gerai žiūrėk, mieloji, ir sakyk iš eilės man jo rodomas spalvas, o aš mėginsiu ieškoti, ką jos reiškia.

— Jis darbuojasi taip pat vikriai kaip ir tu! Dabar iškeltos dvi, viršutinė balta, apačioje juoda.

— Balta ir juoda,— pakartojo greitai Katerina pati sau, versdama knygutės lapus.—„Mano pasiuntinys. Ar jis buvo?" Į tai mes turime atsakyti karčią tiesą. Štai vėliavėlės, geltona, balta ir raudona. „Jis belaisvis." Kaip gerai, kad aš paruošiau tokį klausimą ir tokį atsakymą! Ką jis sako į tai, Sesilija?

— Jis skubiai keičia, mieloji. Katerina, tu taip drebi, kad net žiūronas virpa! Štai jis baigė. Šį kartą geltona ir juoda.

— „Grifitas ar kas kitas?" Jis nesupranta mūsų. Bet aš, sudarinėdama signalus, pagalvojau ir apie vargšą berniuką. Štai jos: geltona, žalia ir raudona. „Mano pusbrolis Meris." Dabar jis nebegali nesuprasti.

— Jis jau nuėmė savo vėliavėles. Ta naujiena, atrodo, sujaudino jį, nes darbuojasi nebe taip greit, kaip anksčiau. Vėl matau — žalia, raudona ir geltona.

— Jis klausia: „Ar aš saugus?" Štai dėl ko jis delsė, Sesilija,— kalbėjo Katerina.— Barnsteblis nemėgsta rūpintis savo saugumu. Bet kaip aš jam atsakysiu? Jeigu mes dabar jį suklaidinsim, tai visą gyvenimą sau neatleisim.

— Dėl Merio nėra ko baimintis,— atsakė Sesilija.— Be to, kapitonas Borouklifas nebūtų likęs prie stalo, jeigu įtartų priešą esant taip arti.

— Jis ten sėdės tol, kol bus vyno ir kol galės gerti,— atsakė Katerina,— bet mes iš liūdnos patirties žinome, kad netikėtose aplinkybėse jis bematant virsta kareiviu. Bet šį sykį vis dėlto pasikliausiu tuo, kad jis nieko nežino. Štai atsakymas: „Kol kas saugus, bet būkite budrus."

— Jis tuojau suprato tavo žodžius, Katerina, ir jau paruošė atsakymą: iškėlė žalią ir baltą. Klausyk, tu turbūt negirdi manęs, žalią ir baltą. Kas tau, tu apkurtai? Ką jis sako, mieloji?

Bet Katerina vis neatsakė, ir jos pusseserė, atitraukusi akis nuo žiūrono, pamatė, kad draugė žiūri, įsmeigusi akis į knygos puslapį, o jos veidai pasidarę dar raudonesni.

— Tikiuosi, kad tavo išraudę skruostai ir jo signalai nereiškia nieko blogo, Kete?— paklausė Sesilija.— Gal žalia reiškia jo pavydą, o balta — tavo nekaltumą? Ką jis sako, sesele?

— Jis kaip ir tu mėgsta kalbėti niekus,— atsakė Katerina, vėl imdamasi vėliavėlių, nutaisiusi užsigavusią miną, kuri visai neatitiko jos linksmumo.— Tačiau susiklosčiusios aplinkybės reikalauja pasikalbėti su Barnstebliu laisviau.

— Aš galiu išeiti,— pasakė Sesilija rimtu veidu, kildama nuo kėdės.

— Ne, Sesilija, aš nepelniau šitokio žvilgsnio,— tai tu dabar elgiesi lengvabūdiškai! Argi nematai, kad jau temsta ir šitaip tęsti pokalbio nebeįmanoma. Štai signalas, kuris tokiu atveju reikalingas: „Kai vienuolyno laikrodis išmuš devynias, atsargiai prieikite prie vartelių, esančių rytinėje pievos pusėje prie kelio. Iki tol būkit pasislėpęs." Šį signalą aš paruošiau tam atvejui, jeigu kiltų reikalas pasikalbėti.

— Gerai, jis pamatė,— atsakė Sesilija, kuri vėl sėdėjo prie žiūrono.— Ir atrodo, kad jis sutiko su tavo pasiūlymu, nes nebematau nei vėliavėlių, nei jo paties.

Mis Hovard, baigusi stebėjimą, atsistojo nuo žiūrono, bet Katerina, prieš nunešdama jį į kampą, dar kartą pažvelgė į tuščią bokštą. Šis trumpas ir nepilnas mis Plauden pokalbis su mylimuoju sukėlė abiem susidomėjusioms ir sunerimusioms damoms įvairiausių minčių ir suteikė gausios medžiagos rimtam pokalbiui, bet netrukus įėjo Alisa Danskomb ir pranešė, kad jų laukiama apačioje. Net nieko nežinanti Alisa įėjusi pastebėjo, kad pusseserių manieros bei veido išraiška pasikeitusi, o tatai reiškė, jog slaptas jų pokalbis nesibaigė be ginčų. Sesilijos veidas buvo neramus, susijaudinęs ir liūdnas, o juodos žibančios Katerinos akys, įraudę skruostai ir išdidi, tvirta laikysena rodė, kad ją lygiai taip pat, o gal net stipriau yra užvaldę visai priešingi jausmai. Kadangi nė viena jaunųjų damų nė žodžiu neprasitarė, dėl ko juodvi ginčijosi, Alisa, irgi nieko neklausdama, nuvedė jas žemyn.

Damos buvo dėmesingai sutiktos pulkininko Hovardo ir Borouklifo. Pirmojo veide, visada atvirame ir kilniame, nepaisant pastangų atrodyti linksmam, šmėkščiojo gilus liūdesys, o kapitonas buvo kaip visuomet šaltas ir ramus. Gal dešimtį kartų jis pastebėjo, kaip skvarbus Katerinos žvilgsnis sminga į jį su tokiu dėmesiu, kurį menkiau nuovokus žmogus iš tuštybės būtų supratęs neteisingai, bet netgi šitokios atakos nesutrikdė jo pusiausvyros. Veltui Katerina stengėsi išskaityti, kas slypi po kariška jo veido išraiška, nors laikėsi jis šį kartą laisvai ir natūraliai. Galiausiai, pavargusi nuo bevaisio stebėjimo, susijaudinusi mergina pažvelgė į laikrodį ir pasibaisėjusi išvydo, jog tuojau muš devynias, todėl, nepaisydama priekaištingo pusseserės žvilgsnio, atsistojo ir išėjo iš kambario. Borouklifas atidarė jai duris, ir kai, atsidėkodama už paslaugą, mergina linktelėjo, jų akys dar kartą susitiko, tačiau ji greitai praėjo pro jį ir atsidūrė galerijoje. Kokią minutę Katerina dvejojo, ar eiti toliau, nes kapitono žvilgsnyje matė pašaipą, tarytum sakančią, jog kažkokiame slaptame sumanyme jis jaučiasi pranašesnis. Tačiau jos prigimtis neleido dvejoti, kai aplinkybės verčia imtis ryžtingų ir skubių priemonių, tad, užsimetusi ant lieknų pečių didelį iš anksto paruoštą apsiaustą, ji atsargiai išėjo iš vienuolyno.

Nors Katerina įtarė, jog Borouklifas gavo kažkokių žinių, galinčių pakenkti jos mylimajam, išėjusi laukan ir apsidairiusi,

ji nepamatė jokių pasiruošimų vienuolyno gynimui, kurie būtų patvirtinę jos įtarimus ir apie kuriuos ji būtų privalėjusi pranešti Barnstebliui, idant jis galėtų išvengti gresiančio pavojaus. Po Grifito bei jo draugų suėmimo sargybos išsidėstymas nebuvo pasikeitęs. Ji girdėjo, kaip sunkiai ir greitai žingsniuoja po jų langais pastatytas sargybinis, stengdamasis sušilti savo mažame plote. Sustojusi pasiklausyti, ji taip pat išgirdo žvangant ginklus kareivio, kuris, kaip visuomet, saugojo prieigas prie tos pastato vietos, kur buvo apgyvendinti jo draugai. Naktis buvo debesuota ir tamsi, nors vakarėjant audra ir aprimo; vėjas dar pūtė stiprus, kartais net staugdavo, įstrigęs vienuolyno labirintuose, tad reikėjo geros klausos, norint sugauti net tuos pažįstamus garsus. Įsitikinusi, kad klausa jos vis dėlto neapgavo, Katerina nerimastingai pažvelgė Borouklifo vadinamųjų „kareivinių" pusėn.

Toje pusėje buvo tamsu ir tylu, ir ta ramybė vėl sukėlė jai nerimą. Gal linksmi bei triukšmingi kareiviai dabar miega? O gal tai klastingų pasiruošimų tyla?! Tačiau nebuvo kada ilgiau svarstyti, ir Katerina, dar smarkiau susisupusi į savo apsiaustą, lengvais bei atsargiais žingsniais nuėjo sutarton vieton. Prie vartelių laikrodis išmušė devynias, ir ji vėl sustojo, klausydamasi liūdnų vėjo atnešamų varpo dūžių, lyg laukdama, kad sekantis jų bus signalas, atskleisiantis slaptus Borouklifo kėslus. Galiausiai, nutilus paskutinio dūžio aidui, ji atvėrė mažus vartelius ir išėjo ant kelio. Jai pasirodžius, iš už sienos kampo pasirodė žmogaus figūra, ir iš netikėtumo suvirpusia širdimi Katerina atsidūrė Barnsteblio glėbyje. Pasisveikinęs ir pasidžiaugęs susitikimu, jis papasakojo jai apie škunos žuvimą ir apie išsigelbėjusiųjų padėtį.

— O dabar, Katerina,— pasakė jis,— aš tikiuosi, kad jūs atėjote tam, kad niekada su manim nebesiskirtumėt, ir jeigu grįšit į vienuolyną, tai tik išgelbėti Grifito, o paskui vėl amžiams sugrįšit pas mane.

— Tikrai! Jūsų dabartinė būklė tokia gundanti jaunai merginai, kad ji negali neišsižadėti savo namų bei draugų ir nenueiti su jumis, Barnstebli. Jūs visai neblogai įsikūrėte griuvėsiuose, reikia tik ką nors apiplėšti ir ten bus visai nebloga gyventi. Vienuolyne, be abejo, netrūksta reikalingų daiktų,

tik aš abejoju, kur būsime perkelti iš griuvėsių — į Jorko pilį ar į Niukastlio kalėjimą?

— Dabar ne metas juokauti, mano mieloji šaipuokle! — tarė Barnsteblis,— nes laikas ir aplinkybės verčia kalbėtis rimtai.

— Moters dalia rūpintis namų aplinka ir žiūrėti, kad būstas būtų jaukus,— atsakė mergina.— Ir aš noriu savo pareigas vykdyti uoliai. Bet jaučiu, kad pykstate, nors tokią tamsią naktį jūsų įdegusio veido ir neįmanoma įžiūrėti. Kada mes pradėsime tvarkyti savo ūkį, jeigu aš priimsiu jūsų pasiūlymą?

— Aš dar neatskleidžiau savo planų ir jūsų juokai man labai nemalonūs. Mano paimtas laivas, nurimus audrai, be abejonės, atplauks prie kranto, ir, sumušę priešą bei išvadavę mis Hovard ir jus, mes išplauksime. Beje, eidamas nuo uolų, mačiau jūroje mūsų fregatą.

— Tai jau geriau,— atsakė Katerina, ir buvo matyti, jog ji mąsto apie ateitį.— Bet vis dėlto gali kilti tokių sunkumų, kurių jūs nenumatėte.

— Jokių sunkumų nėra ir negali būti.

— Nekalbėkite šitaip lengvabūdiškai apie meilės kliūtis, misteri Barnstebli. Kada esat girdėjęs, jog meilei nebūtų nei kliūčių, nei sunkumų? Netgi aš turiu pareikalauti iš jūsų pasiaiškinimo, nors ir nenoriu to prisiminti.

— Iš manęs? Klauskit ko tik norit ir kiek tik norit! Aš esu nerūpestingas ir lengvabūdis, mis Plauden, bet prieš jus jokios kaltės neturiu, jeigu nelaikysite įžeidimu mano aklo atsidavimo jums.

Barnsteblis pajuto, kaip maži pirštai suspaudė jo delną, ir Katerina prabilo tokiu nepanašiu į pirmykštį pašaipų toną balsu, jog jis net krūptelėjo, išgirdęs pirmuosius žodžius.

— Meris atnešė mums baisią žinią! — pasakė ji.— Man net nesinori tikėti, kad tai tiesa, bet jo veidas ir tuščia Dilono kėdė patvirtina jo žodžius.

— Vargšas Meris, ir jis pateko į spąstus! Bet jiems dar teks susiremti su gudresniu už save žmogumi! Jūs klausiate apie to niekšo Dilono likimą?

— Taip, jis buvo niekšas,— kalbėjo Katerina tuo pačiu tonu,— ir nusipelnė jūsų bausmės, Barnstebli, bet gyvybė yra dievo dovana ir negali būti atimta, kai žmogaus kerštas pareikalauja sau aukos.

— Gyvybę iš jo atėmė tas, kuris ir buvo davęs,— atsakė jūreivis.— Nejaugi Katerina Plauden mano mane galėjus negarbingai pasielgti?

— Ne, ne, aš taip nemanau ir anksčiau nemaniau! — sušuko Katerina.— Aš niekad nepatikėsiu, kad jūs galite pasielgti nedorai. Juk jūs nepykstat, jūs negalit pykti ant manęs, Barnstebli? Jeigu jūs būtumėt girdėjęs žiaurius mano pusseserės Sesilijos įtarimus ir žinotumėt, kaip mano vaizduotė piešė jūsų daromas skriaudas, ragindama pamiršti gailestingumą, nors mano žodžiai ir gynė jus nedalyvavus tame darbe, tai jūs... jūs bent žinotumėt, kad daug lengviau ginti tą, kurį myli, nuo kitų išpuolių, negu nuo nuosavo nerimo.

— Šie žodžiai apie meilę ir nerimą pateisina jus! — sušuko Barnsteblis ir, nuraminęs iš susijaudinimo pravirkusią Kateriną, trumpai papasakojo apie Dilono žuvimą.

— Aš tikėjausi, jog mis Hovard yra geresnės nuomonės apie mane, ir nemaniau susilauksiąs iš jos tokio įtarimo,— pasakė jis, užbaigęs pasakojimą.— Grifitas pasirodė besąs blogas jūreivis, jeigu paliko tokį įspūdį apie mūsų amato tikslus.

— Nežinau, ar misteris Grifitas būtų išvengęs panašių įtarimų iš mano pusės, jeigu būtų buvęs žuvusios škunos vadas, o jūs — belaisvis,— atsakė Katerina.— Jūs net nežinote, kiek mes kalbėjome apie karo papročius, apie įkaitus, apie baudžiamąsias ekspedicijas ir nuosprendžius. Bet dabar nuo mano pečių lyg akmuo nusirito, ir aš beveik pasiryžusi pasakyti, jog sutinku žengti per gyvenimo klonį drauge su jumis.

— Tai protingas sprendimas, mano mieloji Katerina, telaimina jus viešpats! Jūsų draugas gal ir nebus toks geras, kokio esate verta, bet pamatysite, kaip jis stengsis pelnyti jūsų simpatiją. Na, o dabar pasvarstykime, kaip pasieksime tikslą.

— Štai čia ir slypi viena mano minėtų kliūčių. Grifitas, ko gero, neįkalbės Sesilijos bėgti drauge per tą... tą... kaip čia pasakius... per tą jos kaprizingumą ar įsitikinimus. Sesilija niekad nesutiks palikti savo dėdės, o aš neturėsiu drąsos palikti savo vargšės pusseserės netgi dėl misterio Ričardo Barnsteblio!

— Ar jūs dabar kalbate nuoširdžiai, Katerina?

— Beveik, o gal net visiškai nuoširdžiai.

— Vadinasi, aš žiauriai apgautas! Daug lengviau surasti kelią be kompaso ir žemėlapio didžiuliame vandenyne, negu perprasti moters širdies labirintus!

— Ne, ne, kvaileli, jūs pamiršote, kad aš nedidelio ūgio ir mano širdis visai netoli galvos, ko gero, net per arti, ir tai man pačiai kelia pavojų! Bet nejaugi neįmanoma kaip nors paskatinti Grifitą ir Sesiliją padaryti tai, ko jie abu nori, nenaudojant prievartos?

— Tai neįmanoma, jis aukštesnio už mane rango ir vos išvaduotas imsis vado teisių. Atliekamu laiku būtų galima padiskutuoti apie tas jo teises, bet dabar net mano vyrai, kurie, kaip jūs žinote, yra fregatos ekipažo dalis, nesvyruodami paklus pirmajam leitenantui, kuris nemėgsta juokauti, vykdydamas pareigas.

— Tikrai apmaudu,— tarė Katerina,— kad visi mano taip nuodugniai paruošti planai turi žlugti per tos įnoringos poros užsispyrimą! Bet visų pirma, Barnstebli, ar jūs teisingai įvertinot savo jėgas? Ar jūs tikras, kad jus lydės sėkmė, kad jums negresia pavojus, jeigu mėginsite atlikti savo žygį?

— Dėl pasiryžimo ir fizinės jėgos esu tikras. Mano vyrai paslėpti netoli ir tokioje vietoje, kurioje mažiausiai tikimasi esant priešą. Jie nekantraudami laukia, kada galės pradėti žygį, o puolimo netikėtumas ne tik užtikrins pergalę, bet ir leis ją pasiekti be kraujo praliejimo. Jūs, Katerina, padėsite mums įsigauti vidun. Pirmiausiai aš pasistengsiu suimti tą rekrūtų kapitoną, ir tada visas jo būrys pasiduos be šūvių. Gal tada ir Grifitas bus protingesnis, o jei ne, tai aš be kovos neatiduosiu vadovavimo išgelbėtam belaisviui.

— Duok dieve, kad viskas baigtųsi be kovos,— sumurmėjo Katerina, truputį susijaudinusi nuo to vaizdo, kuris iškilo prieš akis, jūreiviui kalbant.— Ir, Barnstebli, aš prašau jus vardan jūsų meilės man ir vardan visko, kas jums šventa, kad visomis išgalėmis saugotumėt nuo pavojaus pulkininką Hovardą. Aš neatleisiu nė menkiausio įžeidimo mano karštam, užsispyrusiam, bet geram globėjui. Manau, kad ir taip esu suteikusi jam daugiau rūpesčių, negu reikia, ir tesaugo mane viešpats, kad neužtraukčiau jam kokios didesnės nelaimės.

— Nei jam, nei kam nors kitam niekas negresia, jūs tuo įsitikinsite, kai atskleisiu jums savo planą. Nepraeis nė trys

valandos, ir jūs išvysite mane šio seno vienuolyno šeimininko vaidmeny. Ir Grifitui... taip, Grifitui teks paklusti man, kol grįšime į laivus.

— Nedarykite nieko, kol nebūsite tikras, jog pajėgsite įveikti ne tik savo priešus, bet ir draugus,— neramiai pasakė Katerina.— Prisiminkite, kad ir Sesilijos, ir Grifito jausmai tokie nepastovūs, jog nei vienas, nei kitas nebus jūsų sąjungininkas.

— Štai ką reiškia geriausius ketverius metus praleisti tarp keturių sienų, įsikniaubus į lotynų gramatikas, sintakses ir kitus niekus, kai iš tikrųjų turi būti tvirtame laive ir mokytis, kaip sudaryti dienos darbo ataskaitą ir nustatyti, kur po audros atsidūrė laivas. Koledžo mokslas tinka tam žmogui, kuris, norėdamas pragyventi, turi griebtis gudrybių, bet nesuteiks naudos tam, kuris nebijo gilintis į žmogaus prigimtį, žvelgdamas kitam tiesiai į akis, ir kurio žodžiai visuomet atitinka darbus. Aš pastebėjau, kad akys, įpratusios skaityti lotyniškai, blogai mato kompaso padalas ir prastai žvelgia per rūką. Ir vis dėlto Grifitas yra tikras jūreivis, nors esu girdėjęs, kaip jis skaitė Naująjį Testamentą graikiškai! Ačiū dievui, kad jis man davė proto pabėgti iš mokyklos antrą dieną, kai ten mane pradėjo mokyti keistų kalbų, ir aš tikiuosi, kad dėl to nepasidariau nei nedoresnis žmogus, nei blogesnis jūreivis!

— Sunku pasakyti, kas jūs būtumėte kitokiomis aplinkybėmis, Barnstebli,— atsakė jo mylimoji, kuri negalėjo susilaikyti nepasišaipiusi net iš mylimo žmogaus.— Neabejoju, kad, tinkamai išmokslintas, būtumėt puikiausias pastorius.

— Jei jau užsiminėte apie pastorius, Katerina, tai pasakysiu, jog mūsų laive vieną turime. Na, bet klausykitės mano plano, apie pastorius pasikalbėsime, pasitaikius tinkamesnei progai.

Barnsteblis ėmė aiškinti savo mylimajai planą, kaip naktį užims vienuolyną. Viskas atrodė taip lengvai įgyvendinama, kad Katerina, nors ir labai nerimavusi dėl Borouklifo kėslų, galiausiai ėmė tikėti, jog viskas pavyks sėkmingai. Jaunasis jūreivis į visus jos dvejojimus atsakė ryžtingai, kaip žmogus, tvirtai siekiantis tikslo, ir pateikė nemaža įrodymų, kad ten, kur reikia drąsos ir sumanumo, jis gali būti labai rimtas prie-

šininkas. Dėl Merio tvirtumo ir ištikimybės jis neabejojo, o pabėgęs prekeivis, jo manymu, be jo ir gardemarino, daugiau nieko iš būrio nematė ir juos abu, be abejo, palaikė paprastais plėšikais.

Kadangi šių planų dėstymas dažnai buvo pertraukiamas nedidelių nukrypimų, įsimylėjėlių jausmams paėmus viršų, tai jiedu išsiskyrė tik po valandos. Kai galiausiai Katerina priminė Barnstebliui, kaip greitai bėga laikas ir kiek daug reikia nuveikti, jis nenoriai sutiko palydėti ją iki vartelių, kur jiedu ir išsiskyrė.

Grįždama į namus, mis Plauden buvo tokia pat atsargi, kaip išeidama iš jų, ir jau buvo beapsidžiaugianti sėkme, bet staiga pastebėjo, kad jai iš paskos, kiek atsilikęs ir kartodamas jos judesius, eina žmogus. Kai ji sustojo, norėdama vogčiomis dirstelėti, žmogus irgi sustojo, o paskui lėtai grįžo į pievos pakraštį. Nusprendusi, jog tai buvo Barnsteblis, norėjęs įsitikinti, ar ji saugiai grįš, Katerina įėjo vienuolynan, pamiršusi visus būgštavimus ir džiaugdamasi mylimojo rūpestingumu.

28 skyrius

Žiūri jis — vėliava plevėsuoja,
Tartum debesys ietys siūbuoja
Virš Kornklifo kalvų.[1]
Marmionas

Kai mis Plauden įėjo galerijon, kaip tik skambėjo skardus vakarienės varpas, ir ji greitais žingsniais nuskubėjo pas drauges, kad nesukeltų daugiau įtarimų. Alisa Danskomb jau buvo išėjusi į valgomąjį, kai Katerina įžengė pro svetainės duris, bet mis Hovard kiek užgaišo, ir Katerina rado ją vieną.

[1] Vertė H. Bakanas.

— Tai tu vis dėlto turėjai drąsos tai padaryti,— pasakė Sesilija.

— Taip, turėjau,— atsakė Katerina, sėsdamasi ant kėdės, kad nors kiek apsiramintų.— Turėjau, Sesilija. Ir sutikau Barnsteblį, kuris netrukus bus vienuolyne ir jį užims.

Kraujas, kuris, Sesilijai pamačius pusseserę, buvo plūstelėjęs į skruostus, dabar vėl grįžo į širdį, ir jie pasidarė tokie pat balti kaip ir smilkiniai.

— Tai šiandien bus žudynių naktis! — tarė ji.

— Šiandien bus laisvės naktis, mis Hovard. Laisvė tau ir man, laisvė Endriui Meriui, Grifitui ir jo draugui!

— Kokia laisvė dviem jaunoms merginoms gali būti labiau reikalinga už tą, kurią turime dabar, Katerina? Nejaugi tu manai, kad aš galėsiu tylėti ir žiūrėti, kaip man matant išduodamas mano dėdė ir, ko gero, grasinama jo gyvybei?

— Nei tavo pačios, nei dėdės gyvybei absoliučiai niekas negresia, Sesilija Hovard. Jeigu tu nori, kad Grifitas patektų į kalėjimą, o gal ir į kartuves, tai išduok Barnsteblį kaip žadėjai,— prie stalo turėsi puikią progą, nes namų šeimininkė, regis, pamiršo savo pareigas ir vakariene teks rūpintis man.

Katerina atsistojo ir tvirtu žingsniu išdidi nuėjo galerija į tą kambarį, kur jų laukė visa šeimyna. Sesilija tylėdama nusekė iš paskos, ir netrukus visi valgytojai jau sėdėjo savo vietose.

Keletas minučių praėjo džentelmenams besirūpinant damomis, kaip įprasta prie stalo, ir tuo metu Katerina taip susitvardė, kad net ėmė stebėti savo dėdę ir Borouklifą, nusprendusi neprarasti budrumo iki pat tos akimirkos, kai pasirodys Barnsteblis. Pulkininkas irgi buvo aprimęs ir jau nebe toks išsiblaškęs. Katerinai kartais atrodydavo, kad jo žvilgsnis įsakmus ir griežtas — nuo pat vaikystės ji buvo įpratusi bijoti tokio jo žvilgsnio, laikydama jį teisėto nepasitenkinimo ženklu. Borouklifas buvo šaltas, mandagus ir toks pat dėmesingas valgiui kaip visada; nerimą kėlė tik tai, kad jis kur kas mažiau negu kitais vakarais buvo atsidėjęs savo mėgstamam vynui. Šitaip praėjo visa vakarienė, kol buvo nuimta staltiesė, nors damos šį sykį pasiliko pabūti ilgiau, negu įprasta. Pulkininkas Hovardas, pripylęs stiklus sau ir Alisai Danskomb, padavė butelį

kapitonui ir žaviu balsu, norėdamas pagyvinti susirinkusiųjų nuotaiką, sušuko:

— Kaip jūs manot, Borouklifai, ar raudonos mūsų draugių lūpos nepasidarytų dar dailesnės, jeigu sudrėktų nuo šio puikaus gėrimo ir ištartų kokį nors tostą į karaliaus sveikatą? Mis Alisa yra bet kada pasiruošusi pareikšti savo ištikimybę valdovui, tad jos vardu siūlau tostą už jo šventą didenybę ir už visų jos priešų pralaimėjimą bei galą!

— Jeigu kuklios merginos maldos gali padėti,— nors jai, kaip moteriai, labiau tinka būti nuošaly nuo pasaulio maišaties ir neišsiduoti ką nors suprantant valstybės reikaluose,— tai aukštajam ir galingajam monarchui negresia joks blogis,— nuolankiai atsakė Alisa.— Tačiau aš negaliu linkėti kam nors mirties, net savo priešams, jeigu tokių turiu, ir juo labiau žmonėms, kurie yra išėję iš tos pačios šeimos kaip ir aš.

— Vaikai, išėję iš tos pačios šeimos! — pakartojo pulkininkas lėtai ir su tokiu kartėliu, jog Katerinai net širdį nusmelkė.— Tos pačios šeimos vaikai! Taip! Absalomas irgi buvo Dovydo vaikas, Judas taip pat priklausė šventų apaštalų šeimai. Ką gi, tuomet negerkime už tai, negerkime. Prakeikto maišto dvasia prasiskverbė į mano namus, ir aš jau nebežinau, ar yra bent vienas šeimynykštis, nepaliestas to pikto blogio!

— Gal ir aš esu paliesta,— atsakė Alisa,— bet žinau, kad tai manęs nesugadino, ir esu tikra, jog ištikimybė. . .

— Kas tai per garsas?— pertarė ją pulkininkas, staiga krūptelėjęs.— Girdite, kapitone Borouklifai, atrodo lyg kas pas mus laužtųsi vidun.

— Tikriausiai tai kuris nors mano kareivis nugriuvo, eidamas nuo stalo prie lovos. Kaip jums žinoma, šįvakar aš liepiau juos pavaišinti mūsų sėkmės garbei,— atsakė kapitonas laisvai ir abejingai.— O gal tai ta pati dvasia, apie kurią jūs, šeimininke, kalbėjote, įsižeidė dėl jūsų žodžių ir dabar veržiasi iš svetingų vienuolyno sienų į lauką, pamiršusi vieną smulkmeną — išsiaiškinti, kur yra durys. Tokiu atveju rytą reikės kai kuriose vietose pataisyti sienas.

Pulkininkas atsistojo ir ėmė neramiai žiūrėti tai į duris, tai į kapitoną, aiškiai nenusiteikęs pritarti pastarojo linksmumui.

— Kapitone Borouklifai, vienuolyno sode, jei ne pačiame vienuolyne, tikrai girdėti kažkoks neįprastas triukšmas,— pa-

sakė jis, išėjęs iš užstalės ir tvirtu karišku žingsniu pasukęs durų link,— todėl, kaip namų šeimininkas, privalau išsiaiškinti, kas tokiu netinkamu metu drumsčia mūsų ramybę. Jeigu tai draugai, jie bus priimti, nors vizitas ir netikėtas, o jeigu priešai, tai jie taip pat gaus tokį sutikimą, kokio reikia laukti iš seno kario.

— Ne, ne,— sušuko Sesilija, nuo išgirstų žodžių visai pamiršusi atsargumą ir puldama į dėdės glėbį.— Neikite laukan, mano dėde, neikite ten, kur vyksta baisi kova, mano gerasis, mano mielasis dėde! Jūs jau senas ir esate su kaupu atlikęs savo pareigą, kam jums rizikuoti?

— Šiai vargšelei net protas aptemo iš baimės, Borouklifai,— tarė pulkininkas, meiliai žvelgdamas į dukterėčią,— todėl turėsite duoti niekam tikusiam senam podagrikui kapralą su būriu kareivių, kurie saugotų mano naktinę kepuraitę, nes antraip vargšė iki pat ryto nesumerks akių. Bet jūs nesistosite, sere?

— O kam?— atsakė kapitonas.— Mis Plauden vis dar maloniai palaiko man kompaniją, be to, negaliu palikti vienu metu ir butelio, ir vėliavos. Nes tikram kariui damos šypsena svetainėje — tas pats, kaip vėliava mūšio lauke.

— Man nėra ko baimintis, kapitone Borouklifai,— tarė Katerina,— nes esu tiek ilgai išgyvenusi Šventosios Rutos vienuolyne, kad atskiriu įvairiabalsį vėjo kaukimą tarp kaminų ir smailių stogų. Triukšmas, kurį sėdėdamas išgirdo pulkininkas Hovardas ir kuris taip be reikalo sujaudino pusseserę Sesiliją, yra niekas kitas, tik vienuolyno Eolo arfa [1], kuri skamba kaip kontrabosas.

Kapitonas su aiškiu susižavėjimu pažvelgė į jos ramų veidą, ir nuo to ji — tiesa, pavėluotai — kiek paraudo. Jis atsakė dviprasmiškai, pabrėždamas tai tiek laikysena, tiek žodžiais:

— Aš jau sakiau, kodėl niekur neinu. Kol mis Plauden džiugins mus savo dalyvavimu, aš būsiu jai ištikimiausias ir nuoširdžiausias pašnekovas, kad ir kas čionai ateitų ar atsitiktų.

— Jūs verčiate mane išeiti,— tarė Katerina stodamasi,— nes pati moteriškoji tuštybė turėtų paausti, matydama tokį aiškų

[1] Eolo arfa — ant rėmo ištemptos stygos. Ji paprastai būdavo užkeliama ant stogo ir, vėjui papūtus, skambėdavo.

potraukį, kuris prikaustė kapitoną Borouklifą prie šio stalo! .. Kadangi jūsų baimė praėjo, mieloji pussesere, tai gal eisite pirmoji? Mudvi su Alisa sektume iš paskos.

— Bet tikriausiai ne į pievelę, mis Plauden?— pasakė kapitonas.— Durys, kurių raktą ką tik pasukote, veda į vestibiulį. O durys į svetainę štai čia.

Katerina sukikeno, lyg pripažindama savo išsiblaškymą, nusilenkė, atsidėkodama kapitonui ir, pasukusi prie kitų durų, pasakė:

— Matyt, baimė paveikė ne vien Sesiliją, tik kitiems geriau pavyko ją nuslėpti.

— Ar tai baimė dėl esančio pavojaus, ar dėl būsimo?— paklausė kapitonas.— Bet jeigu jūs taip uoliai rūpinatės mano gerbiamuoju šeimininku ir dar vienu asmeniu, kurio vardo neminėsiu, nes jis nėra nusipelnęs tokios jūsų malonės, tai leiskite man pačiam prisiimti jūsų saugojimą šiais pavojų laikais.

— Vadinasi, pavojus vis dėlto yra! — sušuko Sesilija,— matau iš jūsų veido, kapitone Borouklifai! Be to, ir pusseserė išblyškusi.

Borouklifas tuo metu irgi atsistojo ir, nusprendęs mesti šalin juokus, teikusius jam daug malonumo, nužygiavo į kambario vidurį, parodydamas, jog atėjo laikas būti rimtam.

— Kareivis visada pavojuje, kai netoliese yra jo karaliaus priešai, mis Hovard,— atsakė jis,— o dabar kaip tik toks atvejis, tai gali paliudyti mis Plauden. Tačiau jūs esate abiejų pusių sąjungininkės, todėl siūlau eiti į savo kambarius ir ten laukti būsimo susirėmimo rezultatų.

— Jūs kalbate apie grėsmę ir slaptą pavojų,— tarė Alisa Danskomb.— Ar žinote ką, kas galėtų patvirtinti jūsų būgštavimus?

— Aš žinau viską,— ramiai atsakė Borouklifas.

— Viską! — sušuko Katerina.

— Viską! — pakartojo pasibaisėjimo kupinu balsu Alisa.— Jei tikrai žinote viską, tai turite žinoti ir tai, koks jis drąsus ir stiprus, kai susiduria su priešu. Pasiduokite jam nesipriešindamas ir jis nelies jūsų. Patikėkite manimi, nes aš pažįstu jo prigimtį: susidūręs su bejėge moterim, jis švelnesnis už mažą ėriuką, bet akis į akį su priešu — žiauresnis už liūtą!

— O kadangi mes nepriklausome moterų giminei,— irzlokai atsakė Borouklifas,— tai turėsime kaip nors iškęsti žvėrių karaliaus pyktį. Jo letenos dabar yra prie laukujų durų, ir jei mano nurodymai tiksliai įvykdyti, tai jam čionai įeiti bus kur kas lengviau negu vilkui pas gerbiamą Raudonkepuraitės senelę.

— Luktelkit! — dusdama iš susijaudinimo, paprašė Katerina.— Jūs atskleidėt mano paslaptį, kapitone Borouklifai, ir dabar bus pralietas kraujas. Bet jeigu jūs leisite man išeiti, aš galbūt išgelbėsiu nemažai brangių gyvybių. Pažadėkite, kad tie, kurie šįvakar atėjo čia kaip jūsų priešai, galės laisvai vėl išeiti, tada aš pažadėsiu, jog liksiu čionai, savo gyvybe laiduodama už vienuolyno saugumą.

— Ak, klausykit, klausykit jos ir neliekite žmonių kraujo! — sušuko Sesilija.

Garsus traškesys pertraukė kalbas, ir gretimame kambary pasigirdo sunkūs žingsniai lyg vidun vienas po kito būtų ėję žmonės. Borouklifas ramiai nuėjo į kitą didelio kambario pusę ir pasiėmė nuo stalo iš anksto padėtą špagą su makštimis. Tuo pat metu durys atsilapojo ir įėjo Barnsteblis — vienas, tačiau kaip reikiant apsiginklavęs.

— Jūs esate mano belaisviai, džentelmenai,— pasakė jūreivis, eidamas artyn.— Priešintis beprasmiška, pasidavusių bus pasigailėta. Cha! Mis Plauden, patariu jums nedalyvauti šioje scenoje.

— Barnstebli, mes esame susekti! — sušuko susijaudinusi Katerina.— Bet dar ne vėlu. Kraujas dar nepralietas, ir jūs galite pasitraukti garbingai, nesiėmę prievartos. Eikite, negaiškite laiko, nes jeigu kapitono Borouklifo kareiviai ateis gelbėti savo vado, vienuolynas virs siaubingu pragaru!

— Eikite, Katerina, eikite,— tarė nekantriai jos mylimasis,— čia jums ne vieta. Bet kapitonas Borouklifas, jei tokia jūsų pavardė, turi pripažinti, jog priešintis nėra prasmės. Aname kambaryje aš turiu dešimt gerų iečių tokiose pat gerose rankose, ir būtų beprotiška stoti į kovą su tokia jėga.

— Parodykite man savo jėgą,— tarė kapitonas,— kad galėčiau pasielgti garbingai.

— Jūsų garbė nenukentės, mano narsusis kary, nes aš pripažįstu jūsų drąsą, nors ir nekenčiu jūsų munduro, o jūsų

siekius laikau labai neteisingais! Pirmyn, vyrai, bet klausykit tik mano įsakymo!

Pažiūrėti rūstūs jūreiviai, kuriuos atsivedė Barnsteblis, būriu įsiveržė į kambarį, tačiau, nepaisant baisių jų žvilgsnių ir siaubingai apiplyšusių rūbų bei ginklų, jie nieko nelietė, nepaleido nė vieno šūvio. Damos, šiam kraupiam būriui užėmus kambarį, pasibaisėjusios atšlijo atgal, ir net Borouklifas nejučiom pasitraukė prie durų, pro kurias, kilus būtinybei, galėtų pasitraukti.

Nespėjus nutilti šio staigaus įsiveržimo bruzdesiui, namo gilumoje vėl pasigirdo kovos garsai, netrukus vienos iš daugelio kambario durų su trenksmu atsidarė ir vidun įpuolė du Borouklifo kareiviai, narsiai vejami keturių jūreivių drauge su Grifitu, Manueliu ir Meriu, kurie buvo apsiginklavę išsivadavimo metu po ranka papuolusiais ginklais. Kambary esantys jūreiviai sukruto, ketindami pulti kareivius, bet Barnsteblis špaga nulenkė jų ietis ir griežtai įsakė atsitraukti. Nustebę jūreiviai nuleido ginklus, kareiviai, pasinaudoję proga, pasislėpė už savo vado nugaros, o išvaduotieji belaisviai drauge su vaduotojais prisijungė prie Barnsteblio ir jo jūreivių, ir kambaryje vėl įsivyravo taip šiurkščiai pažeista tyla.

— Matote, sere,— tarė Barnsteblis, šiltai bei draugiškai paspaudęs rankas Grifitui ir Manueliui,— visi mano planai pasisekė. Jūsų kareiviai ramiai miega savo kareivinėse, saugomi vieno mano jūreivių būrio, antras būrys išvadavo mūsų karininkus ir pašalino jūsų sargybinius, o su trečiu aš užėmiau vienuolyno centrą ir drauge užvaldžiau jūsų asmenį. Todėl, atsižvelgdami į žmoniškumą ir tai, jog čia yra damų, apsieikime be kovos! Mano sąlygos bus nesunkios, o jūsų nelaisvė neilga.

Visą tą laiką kapitonas Borouklifas buvo toks ramus, kad įsiveržėliams tai būtų sukėlę įtarimą, jeigu jie būtų turėję bent kiek laiko stebėjimams, tačiau galop ir jo veide pasirodė susijaudinimas, jis vis pasukdavo galvą, lyg tikėdamasis ir laukdamas kažkokių dar svarbesnių svečių. Tačiau Barnstebliui atsakė su pirmykščiu šaltakraujiškumu:

— Jūs, sere, kalbate apie pergalę, kurios dar nesate pasiekęs. Mano gerbiamasis šeimininkas ir aš nesame tokie bejėgiai, kaip jums atrodo.— Su šiais žodžiais jis nubloškė nuo gretimais stovinčio staliuko staltiesę, ir jo bei pulkininko ran-

kose atsirado po du pistoletus.— Štai mirties garantija ketvertui iš jūsų būrio, o tie drąsūs vyrai už mano nugaros gali nukauti dar du. Man atrodo, mano užjūrio kary, jog dabar mūsų padėtis yra panaši į meksikiečių ir Korteso, kai jis įsiveržė į jūsų žemyną. Aš dabar esu Kortesas, ginkluotas dirbtiniu perkūnu ir žaibais, o jūs esate indėnai, teturintys ietis, strėles ir kitus panašius prieštvaninius įnagius. Laivų katastrofos ir jūros vanduo ne į naudą parakui, ar ne?

— Neneigsiu, jog mes neturime šaunamo ginklo,— atsakė Barnsteblis,— bet mes esame iš tų žmonių, kurie nuo jaunų dienų įpratę pasikliauti savo rankomis, ir žinosim, kaip jomis pasinaudoti, net jeigu tektų susikibti su pačia mirtim! O dėl tų žaislų jūsų rankose, džentelmenai, tai nemanykit, jog vyrai, ne sykį žiūrėję į trisdešimties svarų patrankos vamzdį, kai prie kito galo prikištas dagtis, išsigąs pistoletų, nors jūs jų turėtumėte ir penkias dešimtis. Kaip, vyručiai, ar gali pistoletas sutrukdyti jums abordažą?

Šiurkštus ir paniekinamas jūreivių juokas patvirtino, kad jie nė iš tolo nebijo tokio menko pavojaus. Pastebėjęs, kad jie darosi vis drąsesni, Borouklifas paėmė skambutį ir kokią minutę įnirtingai juo skambino. Į šį garsą atsiliepė sunkūs žingsniai, netrukus atsidarė keletas kambario durų ir iš jų pasirodė daugybė anglų armijos uniforma vilkinčių kareivių.

— Jeigu jūs šitaip niekinate mūsų mažuosius ginklus,— tarė Borouklifas, įsitikinęs, kad jo žmonės užėmė visus išėjimus,— tai aš galiu liepti išmėginti ir stambesnius. Aš manau, džentelmenai, kad, įsitikinę šitokia persvara, jūs nedvejodami pasiduosite!

Tuo metu Manuelis išrikiavo jūreivius kovine greta ir, prie įvairių durų renkantis vis daugiau priešų, kūrė vis naujus frontus, kol galiausiai nedidelis būrys, atstatęs „Arielio" ietis ir susiglaudęs, sudarė grėsmingą pasišiaušusį kvadratą.

— Čia kažkokia klaida,— tarė Grifitas, apžvelgęs grėsmingą kareivių gausybę.— Aš perimu iš misterio Barnsteblio vadovavimą ir siūlau jums, kapitone Borouklifai, sąlygas, kurios leis išvengti šio baisaus smurto pulkininko Hovardo namuose.

— Pulkininko Hovardo namai,— sušuko senasis karys,— priklauso jo karaliui arba paskutiniam jo tarnui! Todėl vardan manęs nesigailėkit išdavikų, Borouklifai, nepriimkit jokių są-

lygų, išskyrus besąlygišką kapituliaciją, iš tų, kurie sukilo prieš dievo pateptąjį.

Kalbant Grifitui, Barnsteblis stovėjo, išdidžiai sunėręs ant krūtinės rankas ir reikšmingai žiūrėdamas į virpančią Kateriną, kuri su savo draugėmis, baimės prikaustyta vietoje, turėjo visa tai stebėti, tačiau į vienuolyno šeimininko žodžius jis laikė reikalinga atsakyti:

— Prisiekiu visomis savo viltimis vėl atsidurti jūroje, senasis džentelmene, kad jeigu ne šios trys drebančios damos, tai aš mielai pasiginčyčiau, kaip geriau vadinti jūsų didenybę. Su misteriu Grifitu galite tartis kaip norite, bet jeigu ten bus bent vienas žodis apie ištikimybę jūsų karaliui arba bet kam kitam, išskyrus Amerikos kongresą, tai laikykite, jog tas susitarimas negalioja. Nė vieno tokio susitarimo punkto aš nelaikysiu privalomu nei sau, nei tiems, kurie eis su manim.

— Čia yra tik du vadai, misteri Barnstebli,— iškilniai pertarė jį Grifitas.— Vienas priešų, o kitas Amerikos armijos, todėl į jus, kaip į pirmąjį jų, kapitone Borouklifai, aš ir kreipiuosi. Šios nakties įvykiai negali turėti jokios įtakos prieštaravimams, kurie, nelaimei, atskyrė Angliją nuo jos senųjų kolonijų, tačiau, kita vertus, atkakliai laikantis visų karinių taisyklių, prasidėtų kova, kuri šių namų gyventojams sukeltų didelių nelaimių ir vargų. Užtenka mūsų žodžių, sere, ir šie rūstūs vyrai, kurie jau nekantriai kilnoja savo mirtį nešančius ginklus, puls į kovą, ir kas gali tvirtinti, kad pasiseks juos sustabdyti, kai to norėsime? Aš manau, kad būdamas kariškis, jūs žinote, jog daug lengviau sukelti kraujo troškulį, negu jį patenkinti.

Borouklifas, neįpratęs karščiuotis ir būdamas tikras dėl savo būrio pranašumo tiek žmonių skaičiumi, tiek ginkluote, kuo ramiausiai išklausė Grifitą ir pagaliau savo šaltu balsu atsakė:

— Aš gerbiu jūsų logiką, sere. Jūsų teiginiai nepaneigiami, o išvada kuo aiškiausia. Todėl patikėkite savo šauniuosius jūreivius mano dorajam Drilui, kuris pasirūpins, jog jie gautų ir tinkamai pavalgyti, ir atsigerti. O mes tuo metu aptarsime, kaip jums geriausia grįžti į savo koloniją, ir drauge pasėdėsime prie butelio vyno, kuris, kaip tvirtina mano bičiulis Manuelis, buvo atvežtas iš saulėtosios Maderos salos pusės, skirtas išgerti šioje šaltoje Britanijos pusėje. Prisiekiu savo

liežuviu, sere, kad šitie niekadėjai vien nuo tokios minties pralinksmėjo! Juk tiesiog instinktas jiems sako, kad po laivo katastrofos jūreiviui kur kas mielesnis draugas yra jautienos gabalas ir alaus ąsotis, negu tokie beverčiai daiktai, kaip durtuvai ir ietys!

— Dabar ne laikas juokauti! — nekantriai sušuko jaunasis jūreivis.— Jūsų yra daugiau, bet gerai pagalvokite, ar tai padės žūtbūtiniame susirėmime. Mes čia atėjome ne prašyti sąlygų, o diktuoti jas. Kalbėkit trumpai, sere, nes aplinkybės verčia skubėti.

— Aš pasiūliau jums būdą, kaip gauti tris pačius seniausius malonumus iš gausaus jų skaičiaus: valgį, gėrimą ir miegą! Ko dar jūs reikalaujate?

— Kad lieptumėte savo vyrams pasitraukti nuo laukujų durų ir praleisti mus. Aš ramiai išvesiu šiuos ginkluotus vyrus toliau nuo akių, neįpratusių prie tokių reginių. Prieš atmesdamas šį reikalavimą, pagalvokite, kaip lengvai šie drąsūs vyrai prasiskintų sau šį kelią pro jūsų išmėtytas pajėgas.

— Jūsų draugas, patyrusysis Manuelis, patvirtins, kad toks manevras prieštarautų karo menui, nes jūsų užnugary liktų stiprus priešo būrys!

— Aš neturiu laiko klausytis jūsų pokštų, sere! — sušuko pasipiktinęs Grifitas.— Jūs atsisakote mus be kovos išleisti iš vienuolyno?

— Taip.

Grifitas, be galo susijaudinęs, atsigręžė į damas ir, negalėdamas kalbėti, be žodžių paliepė joms pasišalinti. Po kurį laiką trukusios tylos jis dar kartą taikiai kreipėsi į Borouklifą:

— Jei Manuelis ir aš grįšime į savo kalėjimą ir atsiduosime jūsų valdžiai,— paklausė jis,— ar galės būrys netrukdomas grįžti į fregatą?

— Negalės,— atsakė kapitonas, kuris, jausdamas artėjant kulminaciją, po truputį nebeteko savo juokaujamo nusiteikimo.— Jūs ir visi kiti, kurie įsiveržėte į karalystės valdas, turite už tai atsakyti!

— Tuomet tegu viešpats apgina nekaltuosius bei saugo teisiuosius!

— Amen!

— Šalin, niekšai! — sušuko Grifitas, puldamas prie kareivių, užstojusių duris.— Pasitraukit, nes būsit pasmeigti ant iečių!

— Pakelkit muškietas, vyrai! — sušuko Borouklifas,— bet kol nepuls, gaidukų nespauskit.

Kilo pasiruošimo bruzdesys, pasigirdo ginklų žvangesys ir prislopinti besiruošiančių kovai žmonių keiksmai bei grasinimai, Sesilija ir Katerina užsidengė rankomis veidus, kad nematytų būsimo baisaus reginio, bet tuo metu Alisa Danskomb drąsiai žengė tarp atkištų ginklų, ir jos balsas privertė nusileisti jau pakeltus ginklus:

— Išklausykit mane, žmonės, jei tikrai esat žmonės, o ne kokie galvažudžiai, jei buvot sutverti pagal atvaizdą to, kuris numirė vardan jūsų išganymo! Ar jūs tai vadinate karu? Nejaugi tokia šlovė galėtų sušildyti net kvailų ir patiklių moterų širdis? Nejaugi dėl jūsų kvailo pergalių troškimo turi būti sugriautas šeimos židinys? Nejaugi galima žudyti žmones tik dėl to, kad paskui puotaudami galėtumėt girtis nešvariais savo darbais? Atsitraukit, Britanijos kariai, jeigu esat verti šio vardo, leiskit praeiti moteriai ir prisiminkit, kad pirmas šūvis klius į jos krūtinę!

Po šitokių valdingų žodžių vyrai atšlijo atgal, palikdami laisvas tas pačias duris, pro kurias kelio išeiti reikalavo Grifitas su savo būriu. Bet Alisa, užuot ėjusi pirmyn, staiga sustojo, tarytum praradusi visą savo valią. Ji sustojo kaip įbesta, o akys nejudėdamos įsmigo į vieną tašką, lyg išvydusios kokį baisų dalyką. Kol ji šitaip bejėgiškai stovėjo, tarpduryje pasirodė locmanas su kukliu savo profesijos apdaru, bet gausiai ir jūreiviškai apsiginklavęs. Keletą akimirkų jis tylėdamas stebėjo tai, ką išvydo, paskui ramiai, bet budriai stebėdamas visus, žengė į kambario vidurį.

29 skyrius

D o n a s P e d r a s: *Sveikas, sinjore!*
Jūs atėjote beveik laiku: čia
tuoj prasidės peštynės! [1]

Š e k s p y r a s, „Daug triukšmo dėl nieko"

— Padėkit ginklus, anglai! — tarė narsusis svečias.— Ir jūs, kurie kaunatės už šventą laisvę, nuleiskit rankas, kad be reikalo nepralietumėt kraujo! Nusilenk, išdidusis angle, prieš trylikos valstijų galybę!

— Cha! — sušuko Borouklifas, suspaudęs pistoletą ir didžiai pasipiktinęs.— Reikalai komplikuojasi, šio žmogaus aš nebuvau priskaitęs prie savo priešų. Gal tai Samsonas, kuris vienu rankos mostu gali viską pakeisti? Pats padėkit savo ginklą, maskaradininke, arba aš duosiu ženklą pistoletu, ir jūsų kūną pervers dvi dešimtys kulkų!

— O jūsų kūną — šimtas,— atsakė locmanas.— Ei vyrai! Eikit visi čionai, tegu šis savim pasitikintis džentelmenas pamato savo menkumą.

Nespėjus jam baigti, pasigirdo šaižus bocmano švilpukas, kuris, pamažu vis garsėdamas, galiausiai ėmė rėžti ausis, aidėdamas visuose, net tolimiausiuose vienuolyno kampeliuose. Sudundėjo daugybė kojų, ir į kambarį įbėgo didžiulis būrys. Jūreiviai vijo prieš save išsigandusius Borouklifo kareivius, kurie saugojo vestibiulį. Galerija irgi buvo pilna žmonių.

— Tegu jie išgirsta jus, vyručiai,— sušuko locmanas.— Vienuolynas mūsų!

Net audros griaudėjimas nebūtų pranokęs jūreivių šauksmo, kuris aidėdamas vienu ant kito plūstančiais gūsiais, rodėsi, net kilnojo namo stogą. Pro duris buvo matyti šmėsčiojant daugybė tamsių galvų; vieni jūreiviai buvo su geležiniais abordažininkų šalmais, kiti su bronza papuoštomis jūros pėstininkų

---

[1] Vertė K. Boruta.

kepurėmis. Manuelis, pastebėjęs pastaruosius, tuojau puolė pro minią ir netrukus grįžo su kariškai išrikiuotu būriu. Kol abiejų pusių vadai tęsė derybas, jo kareiviai užėmė tuos postus, kuriuose ką tik stovėjo Borouklifo kariai.

Iki šio laiko pulkininkas Hovardas, griežtai gerbdamas karinę subordinaciją, nesikišo, leidęs kalbėti kapitonui Borouklifui, bet dabar, padėčiai taip smarkiai pasikeitus, jis pats kreipėsi į įsibrovėlius.

— Kas jums davė teisę, sere,— griežtai paklausė jis,— įsiveržti į pilį, priklausančią šios karalystės piliečiui? Gal jūs turite šios grafystės vyriausiojo teisėjo įgaliojimą arba vadovaujatės britų vyriausybės vidaus reikalų ministro nurodymais?

— Aš neturiu jokių įgaliojimų,— atsakė locmanas.— Viso labo esu tik nuolankus Amerikos draugų talkininkas, o kadangi per mane draugai pateko į pavojų, tai manau esant reikalinga juos ir išvaduoti. Dabar jie saugūs, ir visi, kas mane girdi, nuo šiol privalo paklusti misteriui Grifitui, nes jis turi Amerikos Kongreso įgaliojimus.

Po šių žodžių jis pasitraukė iš kambario vidurio į šalį ir, atsirėmęs į sieną, ėmė tylomis stebėti įvykius.

— Vadinasi, į jus, nevertas garbingojo tėvo sūnau, aš turiu dar kartą kreiptis su savo klausimu,— pasakė pulkininkas.— Kas davė jums teisę taip šiurkščiai įsiveržti į mano namus ir kodėl pažeidžiama ramybė tų, kuriuos aš globoju?

— Aš galėčiau jums atsakyti, pulkininke Hovardai,— tarė Grifitas,— kad tą teisę davė karas, arba greičiau atpildas už tuos tūkstančius skriaudų, kurias anglai padarė taikiems gyventojams tarp Meno ir Džordžijos, tačiau nenoriu aitrinti ir taip nemalonios scenos ir todėl pranešu jums, kad mes savo pergalės vaisiais pasinaudosime labai saikingai. Kai tiktai surinksime savo žmones ir nuginkluosime belaisvius, jūsų namai bus palikti jums. Mes ne piratai, sere, ir tuo jūs įsitikinsite, mums išėjus. Kapitone Manueli, veskite savo karius į kiemą ir pasiruoškite sugrįžimui į valtis. Abordažininkai tegu irgi išeina! Ei, vyrai, eikite laukan.

Šitas griežtas ir žvitrus jaunojo leitenanto paliepimas, nors duotas gana draugiškai, turėjo tiesiog nuostabų poveikį aplink duris susigrūdusiai miniai, o kai Barnsteblio jūreiviai iš-

ėjo į kiemą, kambaryje liko tik karininkai ir pulkininko Hovardo šeima.

Grifitui perėmus vadovavimą, Barnsteblis visą tą laiką tylėjo ir įdėmiai klausėsi, bet dabar, likus mažiau žmonių ir stokojant laiko, vėl prabilo:

— Jeigu mums netrukus reikės sėsti į valtis, misteri Grifitai, tai reikėtų pasiruošti jose priimti damas, kurios pagerbs mus savo buvimu. Gal pavesite šitą pareigą man?

Šis netikėtas pasiūlymas be galo nustebino visus, nors sutrikęs ir drovus Katerinos Plauden veidas rodė, kad bent jai tai nebuvo naujiena. Po ilgokos tylos pirmas prabilo pulkininkas Hovardas:

— Jūs čia esate šeimininkai, džentelmenai, tad darykite taip, kaip jums atrodo tinkamiausia. Mano pastogė, mano turtas, mano auklėtinės — viskas jūsų žinioje. O gal ir mis Alisa, geroji, švelnioji Alisa Danskomb patiks kam nors iš jūsų? Ak, Edvardai Grifitai! Edvardai Grifitai, niekada nebūčiau patikėjęs. . .

— Nedrįskit su pašaipa pakartoti šios moters vardo, nes tuomet netgi jūsų amžius bus menka apsauga,— sugriaudėjo už nugaros griežtas balsas. Visų akys nejučiom nukrypo to netikėtai pasigirdusio balso pusėn, ir jie išvydo prie sienos tebestovintį locmaną, kuris visas virpėjo nuo tramdomo įniršio.

Grifitas nustebęs pažiūrėjo į savo draugą, šitaip netikėtai atsiskleidusį, paskui nukreipė maldaujamą žvilgsnį į pusseseres, kurias baimė buvo nuvijusi į patį toliausią kampą.

— Aš jau sakiau, kad mes nesame nakties plėšikai, pulkininke Hovardai,— atsakė jis,— bet jei kuri nors iš čia esančių damų norės atsiduoti mūsų globai, tai aš manau, kad šiuo metu nebūtina kalbėti, kaip jos bus priimtos.

— Nėra laiko tuščioms pagyroms,— nekantriai sušuko Barnsteblis.— Štai čia yra Meris, kuris pagal metus ir giminystę kaip tik tinka joms į pagalbininkus, kraunant bagažą. Kaip manote, jaunuoli, ar galėsite, esant reikalui, pabūti kambarine?

— Taip, sere, ir manau, kad sėkmingiau negu prekeiviu,— linksmai sušuko berniukas.— Jeigu mano linksmoji pusseserė Katerina ir geroji Sesilija plauks drauge, tai sutinku pabūti ir mūsų bendra bobute! Eime, sesutės, imkimės darbo, juk aš prie naujų pareigų neįpratęs ir darbuosiuosi lėčiau.

— Palaukit, jaunuoli,— tarė mis Hovard, atitraukdama savo ranką, kurią jis norėjo draugiškai paimti. Paskui, išdidžiai priėjusi prie savo globėjo, pasakė:— Aš nežinau, ką susitarė mano pusseserė slaptame susitikime su misteriu Barnstebliu, bet dėl manęs pulkininke Hovardai, tai manau, kad patikėsite savo brolio dukterimi, jog jai šios pastarosios valandos įvykiai buvo ne mažiau netikėti, negu jums pačiam.

Pulkininkas kurį laiką žvelgė į ją lyg kiek sušvelnėjusiomis akimis, bet tuojau pat jo sielą vėl apėmė niūrios mintys, ir jis, papuprtęs galvą, išdidžiai nuėjo šalin.

— Ką gi,— tarė Sesilija, nuleidusi galvą ant krūtinės,— gal aš netekau dėdės pasitikėjimo, bet pati savęs negaliu laikyti to verta, kol nepadariau jokio gėdingo poelgio.

Ji vėl lėtai pakėlė galvą ir, nukreipusi į Grifitą savo drovias akis, išraudusiais skruostais kalbėjo toliau:

— Edvardai Grifitai, aš nenoriu, negaliu pasakyti, kaip mane žeidžia mintis, jog jūs bent akimirką patikėjote, kad aš taip užsimiršiu, jog paliksiu paties dievo man paskirtą globėją dėl žmogaus, kuriuo per klaidą susižavėjau. Ir jūs, Endriau Meri, galėtumėt išmokti gerbti savo motinos sesers dukterį, jeigu ne dėl jos pačios, tai dėl tos, kuri supo jus lopšyje!

— Čia, matyt, yra kažkokia klaida,— tarė Barnsteblis, kuris jautėsi gana nepatogiai dėl sutrikusio gardemarino,— bet manau, kad šią klaidą kaip ir visas kitas galima išsiaiškinti. Misteri Grifitai, tarkit savo žodį. Kad jus kur perkūnas,— pridūrė pašnibždom,— jūs tylite kaip žuvis, o šalia stovi mergina, dėl kurios verta pasakyti ne vieną žodį. Jūs nebylus kaip keturkojis, bet netgi asilas moka bliauti.

— Mes turime skubėti, misteri Barnstebli,— tarė Grifitas, sunkiai atsidusęs ir tarytum pabudęs iš gilaus miego.— Šios šiurkščios scenos tikriausiai išgąsdino damas. Malonėkite, sere, vadovauti mūsų žygiui prie kranto. Kapitonas Manuelis rūpinsis mūsų belaisviais, kuriuos reikia pasilikti mainams į tokį pat skaičių savo tėvynainių.

— O tėvynainės?— paklausė Barnsteblis.— Nejaugi mes, rūpindamiesi vien savimi, jas pamiršime?

— Į jų gyvenimą mes neturime teisės kištis, nebent jų pačių prašymu.

— Dievaži, misteri Grifitai, gal tai ir mokytumo požymis,— sušuko Barnsteblis,— gal taip rašoma knygose, bet leiskit pasakyti, sere, jog tai visai nepanašu į jūreivio meilę.

— Nejaugi nejūreiviška ir nedžentelmeniška leisti moteriai, kurią vadini savo valdove, būti tokiai iš tikrųjų?

— Ką gi, Grifitai, tada iš visos širdies užjaučiu jus. Man labiau patinka grumtis už laimę, kuri dabar taip arti manęs, negu matyti jus taip skaudžiai apviltą! Tik prašau nekaltinti manęs už tai, kad aš skubėsiu pasinaudoti savąja laime. Mis Plauden, malonėkit savo gražiąją rankutę. Pulkininke Hovardai, leiskite kuo nuolankiausiai padėkoti už rūpestį, kurį per visus tuos metus atidavėte savo globotinei, ir patikėkite manimi, sere,— jei po savęs man reikėtų ją vėl kam nors patikėti, tai iš visų žemės vyriškių pasikliaučiau tik jumis.

Pulkininkas atsigręžė ir žemai nusilenkęs liūdnai bei mandagiai atsakė:

— Sere, mano kuklios pastangos nevertos tokios padėkos. Jei mis Katerina Plauden netapo tokia, kokią svajojo matyti savo dukterį jos gerasis tėvas, karališkojo laivyno kapitonas Džonas Plaudenas, tai kaltė, be abejo, tenka man kaip blogam auklėtojui, o ne įgimtoms merginos savybėms. Aš nesakysiu: ,,Imkite ją, sere", kadangi jūs ją jau turite ir ne mano valioje tai pakeisti. Aš tegaliu palinkėti jums, kad ji būtų tokia pavyzdinga žmona, kokia buvo auklėtinė ir savo šalies pilietė.

Visą tą laiką Katerina stovėjo šalia mylimojo, kuris laikė ją už rankos, bet dabar staiga atstūmė jo ranką ir, atmetusi ant kaktos užkritusias juodas garbanas, išdidžiai pakėlė galvą. Jos akys išbalusiame nuo susijaudinimo veide degė iš pykčio.

— Džentelmenai,— pasakė ji,— vienas jūsų mane atiduoda, kitas ima, bet nejaugi Džono Plaudeno duktė neturi balso nuspręsti pati už save? Jeigu ji pasidarė našta savo globėjui, tai ji gali susirasti kitą pastogę, neversdama šito džentelmeno vargti ir ieškoti jai vietos savo laive, kuriame ir taip tikriausiai ankšta.

Ji apsisuko ir nuėjo prie savo pusseserės pasipiktinusi, kaip dažnai būna, kai jauna moteris imama į žmonas, neatsiklausus jos pačios. Barnsteblis, kuris nedaug tenutuokė apie moterų širdies paslaptis ir neįsivaizdavo, kaip jo mylimai reikalinga moralinė Sesilijos parama, norint žengti ryžtingą ir jam

palankų žingsnį, stovėjo, apstulbęs nuo jos žodžių. Jis nesuprato, kaip moteris, kuri paslapčia taip daug yra padėjusi mylimajam ir ne kartą prisipažinusi esanti jam palanki, atėjus lemiamam momentui, atsisako tai patvirtinti, nors į ją įsmeigta daugybė akių! Barnsteblis žiūrėjo čia į vieną, čia į kitą, ir visų veiduose, išskyrus mylimosios globėjo ir Borouklifo, matė užuojautą.

Pulkininkas vėl švelniai pažvelgė į savo auklėtinę, nusprendęs, kad ji atgailauja, o Borouklifo veide švietė pašaipi nuostaba, atmiešta pykčio dėl savo paties nesėkmės.

— Galbūt, sere,— staiga piktai tarė jam Barnsteblis,— šioje jaunoje damoje jūs matote ką nors įdomaus, bet jūsų linksmybė visai ne vietoje! Amerikoje mes nepakenčiame tokio elgesio su moterimis!

— O mes Anglijoje prie moterų nesiginčijame,— atsakė kapitonas, dar pikčiau žiūrėdamas į jūreivį,— bet galiu jus užtikrinti, kad šiuo metu galvojau tik apie likimo nepastovumą ir apie nieką daugiau. Vos prieš pusę valandos jaučiausi pats laimingiausias žmogus, nes tikėjausi užkirsti kelią jūsų užmačiai, kuria jūs ketinote mane įveikti, o štai dabar jaučiuosi vargšų vargšas, nes paaukštinimą matysiu kaip savo ausis.

— O kuo čia dėta aš, sere,— užsiplieskė Katerina.

— Žinoma, tai atsitiko ne dėl to, kad jūs atkakliai talkininkavot mano priešams, madam,— atsakė kapitonas apsimestinai nuolankiai,— ir ne dėl jūsų karšto prijautimo jiems, ir ne dėl jūsų stebinančio ramumo per vakarienę! Ne! Aš tiesiog jaučiu, kad man jau laikas mesti tarnybą. Jei nebegaliu daugiau garbingai tarnauti karaliui, tai tarnausiu dievui kaip ir visi kiti pasaulio sukriošėliai! Arba mano ausys blogos, arba siena prie pievos kažkokiu stebuklingu būdu iškraipo garsus!

Katerina, nebaigusi iki galo klausytis šio sakinio, nuėjo kambario gilumon, slėpdama savo išraudusį veidą. Dabar ji suprato, kokiu būdu Barnsteblio planai tapo žinomi jo priešui. Ji net ėmė kiek priekaištauti sau dėl nereikalingo koketavimo, prisiminusi, kad daugiau kaip pusė pokalbio prie tvoros, kurį girdėjo Borouklifas, buvo toli gražu ne apie sąmokslą ir karo veiksmus. Tačiau Barnsteblis, kuris buvo ne toks subtilus kaip jo mylimoji ir kurio mintys sukosi vien apie savo

tikslą, nesupratęs kapitono užuominos, pasisuko į Grifitą ir ramiai pareiškė:

— Laikau savo pareiga priminti, misteri Grifitai, kad mums nurodyta imti nelaisvėn visus Amerikos priešus, nesvarbu, kur juos sutiktume, ir dar tai, kad mūsų šalis neretai imdavo nelaisvėn ir moteris.

— Bravo! — sušuko Borouklifas.— Jei damos nesutiks vykti su jumis kaip mylimosios, pasiimkite jas kaip belaisves!

— Jūsų laimė, sere, kad pats esate belaisvis, nes antraip turėtumėt atsakyti už savo žodžius,— piktai atkirto Barnsteblis.— Minėtasis nurodymas yra protingas, misteri Grifitai, ir jo negalima nepaisyti.

— Nepamirškit savo pareigų, misteri Barnstebli,— pasakė Grifitas, vėl tarytum atsipeikėjęs iš susimąstymo.— Jūs turite įsakymą, sere, tad nedelsdamas imkitės jį vykdyti.

— Aš turiu ir mūsų bendro vado kapitono Mansono įsakymą, misteri Grifitai, ir užtikrinu jus, sere, kad, instruktuodamas mane dėl „Arielio", iš kurio dabar neliko nė dviejų sveikų lentų, jis patvirtino ir anksčiau duotuosius įsakymus.

— O dabar aš juos atšaukiu.

— Bet nejaugi aš galiu paklusti žodiniam jaunesniojo karininko įsakymui, jei jis prieštarauja raštiškam vyresniojo karininko įsakymui?

Iki šiol Grifitas laikėsi šaltai ir ryžtingai, bet dabar jo skruostai bei kakta išraudo, juodos akys sužibo.

— Sere! Jūs atsisakote paklusti?— sušuko jis valdingai.

— Prisiekiu, sere, kad nevykdyčiau net paties Kongreso įsakymo, jeigu jis verstų pamiršti mano pareigą prieš... prieš...

— Sakykite, prieš patį save, sere. Misteri Barnstebli, užtenka. Vykdykite savo pareigas, sere.

— Mano pareiga liepia man būti čia, misteri Grifitai.

— Tuomet aš turiu imtis priemonių, kad mano karininkai būtų paklusnūs. Misteri Meri, pasakykit kapitonui Manueliui, kad atsiųstų čionai seržantą ir kelis pėstininkus.

— Tegu ateina ir jis pats! — sušuko Barnsteblis, apkvaitęs nuo savo nesėkmės.— Net visas jo būrys nenuginkluos manęs! Čionai, „Arielio" vyrai, stokit aplink savo kapitoną.

— Kas peržengs šitą slenkstį be mano leidimo — mirs! — sušuko Grifitas, atstatęs nuogą durklą prieš jūreivius, kurie bu-

vo beatbėgą į savo kapitono šauksmą.— Atiduokit savo špagą, misteri Barnstebli, kad nereikėtų patirti gėdos ir įteikti jos paprastam kareiviui.

— Tegu tik pasirodo tas niekšas, kuris išdrįs ją imti,— sušuko Barnsteblis, piktai mojuodamas savo špaga. Grifitas įsikarščiavęs irgi ištiesė savąją, ir abu ginklai susikryžiavo. Plieno žvangesys paveikė juos abu kaip trimito garsas kovos žirgą: prasidėjo staigūs, greiti, žaibiškai atremiami smūgiai.

— Barnstebli! Barnstebli! — sušuko Katerina, puldama prie jo,— aš sutinku eiti su tavimi nors į pasaulio galą!

Sesilija Hovard laikėsi tyliai, bet kai Grifitas kiek nurimo, tai pamatė, jog ji klūpo prieš jį ant kelių, išblyškusi ir įsmeigusi maldaujančias akis į jo veidą. Po mis Plauden šūksnio dvikovininkai išsiskyrė, nespėję pralieti kraujo, bet abu, nepaisydami mylimųjų įsikišimo, nuolatos svaidė vienas kitam piktus žvilgsnius. Tuo metu priėjo pulkininkas Hovardas, ir, pakėlęs savo dukterėčią iš tos žeminančios padėties, tarė:

— Tokia poza netinka Henrio Hovardo dukteriai, nors jis ir yra klūpėjęs prieš savo valdovo sostą! Žiūrėk, mano mieloji Sesilija, ką padaro maištas! Jis savo nelemtais lygybės principais naikina visą rangų tvarką, šitie karštakošiai vaikinai net nebežino, kam turi paklusti!

— Jie turi paklusti man,— pasakė locmanas, įžengdamas į susijaudinusio būrio vidurį,— ir aš matau, kad atėjo laikas pasinaudoti savo valdžia. Misteri Grifitai, pasidėkite savo špagą. O jūs, sere, nepaklūstate vyresniajam karininkui ir laužote duotą priesaiką. Malonėkite imtis savo pareigų.

Grifitas, išgirdęs šį ramų balsą, krūptelėjo, tarytum kažką prisiminęs, paskui, žemai nusilenkęs, įkišo špagą į makštis. Tačiau Barnsteblis, vis dar viena ranka apkabinęs savo mylimąją per liemenį, o kitoje spausdamas špagą, garsiai nusijuokė iš šitokio valdžios pasisavinimo.

— O kas jūs toks esate,— sušuko jis,— kad drįstate duoti man tokius įsakymus?

Locmano akyse žybtelėjo baisi ugnis, veidas paraudo, o kūnas ėmė tiesiog virpėti iš pykčio. Bet, valios pastangomis užgniaužęs besiveržiančius jausmus, jis reikšmingai atsakė:

— Aš esu tas, kuris turi teisę įsakyti ir kuriam bus paklūstama.

Šie žodžiai ir jų tonas Barnstebliui padarė tokį įspūdį, kad jis nejučiom nuleido savo ginklą, ir daugeliui iš jo veido galėjo pasirodyti, jog jis sutinka. Locmanas kurį laiką žiūrėjo į jį veriamu žvilgsniu, paskui, atsigręžęs į visus kitus, kur kas švelniau pasakė:

— Tiesa, kad mes čia atvykome ne kaip piratai ir kad į mūsų tikslą neįeina beprasmiški žiaurumo veiksmai prieš senus ir beginklius žmones. Bet šitą anglų karininką ir ypač šitą pabėgusį amerikietį mes privalome paimti nelaisvėn ir todėl turėsime nugabenti juos į mūsų laivą.

— O kaip pagrindinis mūsų ekspedicijos tikslas?— paklausė Grifitas.

— Mes jo nepasiekėme,— atsakė tuojau pat locmanas.— Jis buvo paaukotas asmeninio pobūdžio jausmams. Šis mūsų žygis, sere, kaip ir daugelis kitų, nepavyko ir nueis užmarštin. Bet valstybės interesų negalima pamiršti, misteri Grifitai. Nors mes neprivalome rizikuoti šių jaunuolių gyvybėmis vien dėl to, kad pamatytume besišypsančias gražuolės lūpas, vis dėlto nereikia praleisti progos pasinaudoti savo pranašumu. Pulkininkas Hovardas puikiausiai tiks derybose su sosto favoritais, paskui jį bus galima iškeisti į kokį nors šaunų patriotą, kuris yra vertas laisvės. Ne, ne, pasilikit savo pašaipų žvilgsnį kitiems: pulkininkas vyks į fregatą, ir tai bus padaryta nedelsiant.

— Tada. . .— pasakė Sesilija Hovard, droviai eidama prie savo dėdės, kuris su panieka klausėsi nugalėtojų ginčų,— tada ir aš eisiu su jumis! Aš nepaliksiu jo vieno priešų rankose!

— Mano brolio dukteriai kur kas labiau tiktų,— ramiai pasakė dėdė,— jei ji pripažintų tikruosius šio pasiryžimo išvykti motyvus.— Nekreipdamas dėmesio, kad nuliūdino Sesiliją, atstūmęs jos švelnumą, pulkininkas priėjo prie Borouklifo, kuris iš pykčio, žlugus visoms jo gražioms svajonėms, graužė savo špagos rankeną, ir, atsistojęs šalia jo, nuolankiai kalbėjo toliau:— Darykite su mumis ką norite, džentelmenai, jūs esate nugalėtojai, ir mes privalome paklusti. Drąsus žmogus moka garbingai pasiduoti, moka ir narsiai gintis, jeigu nebūna užkluptas iš pasalų, kaip atsitiko mums. Ak, jeigu taip nebūtų buvę lemta. . . Darykite, kaip jums patinka, džentelmenai. Net du ėriukai nebūtų tokie nuolankūs, kaip dabar esame mudu su kapitonu Borouklifu.

Pulkininkas liūdnai ir karčiai nusišypsojo savo bičiuliui, kapitonas bandė jam atsakyti su pašaipa, kuri vis dėlto nepajėgė nuslėpti jo sutrikimo. Šiaip ar taip, abu jie atrodė ramūs ir galėjo šaltakraujiškai stebėti tolesnius įvykius.

Pulkininkas atkakliai kratėsi savo dukterėčios globos, ir ši paklususi laikinai prarado viltį jį palenkti. Vis dėlto ji kuo uoliausiai ėmė ruoštis išvykimui, netikėtai vėl susilaukusi nuoširdžiausios pagalbos ir draugiškumo iš savo pusseserės. Pastaroji slapta nuo Sesilijos, laukdama šių įvykių, jau iš anksto buvo atlikusi visus pasiruošimus, jei reikėtų staiga palikti vienuolyną. Drauge su savo mylimuoju,— pamatęs, jog locmano planai nekliudo jo paties troškimams, pastarasis pasistengė pamiršti juodviejų ginčą,— ji nubėgo ieškoti būdų, kaip pervežti jos jau sukrautus daiktus. Barnsteblis ir Meris su džiaugsmu ėjo paskui ją siaurais ir tamsiais vienuolyno koridoriais; pirmasis — be perstojo žavėdamasis damos protu, grožiu ir visomis kitomis dorybėmis, antrasis — juokdamasis ir išdykaudamas, kaip ir buvo galima tikėtis iš jo metų berniuko net tokiomis aplinkybėmis. Katerinos iš anksto atliktieji pasiruošimai labai pravertė, nes Sesilija Hovard labiau rūpinosi pulkininko Hovardo patogumais negu savaisiais. Lydima Alisos Danskomb, jauna vienuolyno šeimininkė ėjo per tuščius vienuolyno kambarius, čia tyliai klausydamasi pamaldžių savo draugės raminimų, čia liedama užplūdusias ašaras, čia vėl ramiai duodama nurodymus kambarinėms, tarytum būsimasis išvykimas būtų paprasčiausias įvykis.

Visą tą laiką likusieji asmenys buvo valgomajame. Locmanas, pasitenkinęs tuo, ką atliko, vėl nuėjęs atsirėmė į sieną, nors įdėmiai stebėjo visus pasiruošimus, ir buvo aišku, kad visų šių veiksmų įkvėpėjas yra kaip tik jis. Oficialaus vadovavimo vis dėlto ėmėsi Grifitas, ir besidarbuojantys jūreiviai nurodymų ėjo tik pas jį. Šitaip praėjo valanda, paskui kambaryje vėl pasirodė kelionei apsirengusios Sesilija su Katerina. Bagažas buvo patikėtas vienam žemesniųjų karininkų su būriu kareivių, ir Grifitas davė komandą išžygiuoti. Skardus bocmano švilpukas dar kartą nuaidėjo per vienuolyno galerijas ir skliautus, ir galiausiai pasigirdo kimus šūksnys:

— Pirmyn, jūreiviai! Pirmyn, abordažininkai! Pirmyn, jūros vilkai!

Sudundėjo būgnas, ir visas būrys išžygiavo iš vienuolyno griežta kariška greta, iš anksto nurodyta Manuelio, kuris dabar jautėsi tarytum maršalas.

Locmanas vienuolyną užėmė taip netikėtai ir staigiai, kad iš jo neištrūko nei kareivių, nei civilių, nei vyrų, nei moterų, o kadangi palikti ką nors namuose buvo pavojinga, nes toks žmogus būtų bemat pranešęs apie įvykius visai apylinkei, tai Grifitas įsakė, jog visi namuose rasti žmonės turi būti nuvesti drauge prie kranto ir išlaikyti ten tol, kol paskutinė valtis išplauks į netoliese laukiantį tenderį. Per skubų pasiruošimą vienuolyne buvo uždegta daug šviesų, ir į kiemą išėję belaisviai apstulbo, atsidūrę aklinoje tamsoje. Kažkoks neaiškus ir nenusakomas jausmas, dažnai užvaldantis žmogų, sustabdė Sesiliją prie parko vartų ir privertė atsigręžti į vienuolyną, lyg ji būtų žinojusi, jog mato jį paskutinį kartą. Tamsūs dantyti pastatų kontūrai aiškiai tamsavo šiaurės dangaus fone, o pro atvirus langus ir duris buvo matyti tušti kambariai. Dešimtys žvakių skleidė savo nereikalingą šviesą, tarytum tyčiodamosi iš tos tuštumos. Sesilija suvirpėjusi nusigręžė nuo to reginio ir priėjo prie savo įpykusio dėdės, nujausdama, kad netrukus jam labiau negu bet kada prireiks jos draugijos.

Duslus žmonių balsų murmesys priekyje, švilpuko garsai ir griežtos karininkų komandos netruko padėti Sesilijai pamiršti tą reginį ir grįžti į tikrovę, nes būrys greitu žingsniu jau keliavo jūros link.

30 skyrius

Štai mato vadas kalnus jau.
„Ei, valtininke, vėjo.
Už perkėlimą svaras tau.
Irkluoki netingėjęs!“ [1]

Kembelas, „Lordo Ulino duktė“

Dangus visą dieną buvo be jokio debesėlio, pūtė šaltas ir žvarbus vėjas, ir dabar sužibo tūkstančiai žvaigždžių, todėl, apsipratus akims, tamsoje buvo galima šį tą įžiūrėti. Taku nusidriekusios voros priekyje tvirtu, lygiu žingsniu žygiavo gerai ištreniruotas būrys jūros pėstininkų, už jų kiek atsilikęs ėjo gausiai ginkluotas pulkas jūreivių, kurie, kaip ir visada jūros vilkams atsidūrus krante, laidė sąmojus ir šiurkščius pokštus, ir tik griežti karininkų šūksniai vertė juos laikytis kiek tyliau. To pulko viduryje ėjo nelaisvėn paimti kareiviai ir tarnai vyrai. Sargyba nekreipė į juos ypatingo dėmesio, nors ir nepraleisdavo progos pasišaipyti. Už jų, kiek atsilikę ir neprarasdami orumo, nors paskendę liūdnose mintyse ir tylėdami, vienas greta kito ėjo pulkininkas Hovardas ir kapitonas Borouklifas. Jiems įkandin, stengdamasi laikytis kuo arčiau dėdės, ėjo mis Hovard, prisilaikydama Alisos Danskomb rankos ir apsupta vienuolyno tarnaičių. Atokiau, džiaugdamasi šitaip susiklosčiusiais įvykiais, nors ir slėpdama tai po nuolankumo likimui kauke, lengva ir grakščia eisena žengė Katerina Plauden. Barnsteblis ėjo kiek atsilikęs, žavėdamasis jos judesiais, tačiau arčiau prieiti nedrįso, paklusdamas savo mylimosios kaprizui, kuri tikriausiai to nepageidavo. Grifitas ėjo kolonos šone, kad galėtų matyti ją nuo pradžios iki galo ir esant reikalui ją patvarkyti. Kitas pėstininkų būrys žengė eisenos gale, o pats paskutinis ėjo Manuelis. Po komandos būgnas nutilo, ir dabar buvo girdėti tik vienodas kareivių žingsnis, rimstančios

[1] Vertė H. Bakanas.

audros ūžavimas, kartkartėmis pasigirstantys karininkų įsakymai bei tylūs balsų dudenimas.

— Nekoks mums teko grobis,— niūriai sumurmėjo senas jūreivis.— Laivas be krovinio ir be pinigų! O virtuvėje ir pilyje galėjom prisirinkti tiek turto, kad būtų užtekę kiekvienam laivo jūreiviui. Bet kur tau! Tegu varva seilės vargšui žmogui, matant tiek valgio ir gėrimo, niekam nereikalingos biblijos, ir tos karininkas neleido pasiglemžti.

— Gryna teisybė,— pritarė šalia einantis jūreivis.— Jei būtumėm radę nors ir popiergalį su užrašyta malda, tai ir tą būtų atėmę. Klausyk, Benai, ką tau pasakysiu: jeigu iš jūreivio padaro kareivį ir liepia jam tampyti muškietą, tai ir tegu laiko jį kareiviu ir duoda šiek tiek pasiplėšti. O šiandien aš tebuvau prisilietęs tik prie muškietos ir prie kardo, nes juk šitos staltiesės grobiu nepavadinsi.

— Oho! Matau, kad tu vis dėlto spėjai šį tą nutverti,— atsakė antrasis, neslėpdamas pasigėrėjimo audinio kokybe.— Kodėl, juk ta staltiesytė ištiesta būtų ne mažesnė už mūsų bizanį! Tau pasisekė labiau negu kitiems; štai mano paimtoji skrybėlė, ko gero, tetinka ant kojos nykščio. Ir taip, ir anaip bandžiau ją prišvartuoti ant galvos, bet nelenda nė per colį. Klausyk, Semai, ar duosi man gabalą marškiniams iš tos staltiesės?

— Duosiu, gali pasiimti kampą. Arba jei nori, Nikai, imk visą pusę ta proga. Bet man vis tiek neatrodo, kad grįžtume į laivą bent kiek turtingesni, negu išlipom, jeigu prie laimikio nepriskaitysim visų tų mergšių.

— Tikrai ne turtingesni! — juokais pertarė jį jaunas jūreivis, kuris iki tol tylėdamas klausėsi senesnių ir labiau patyrusių draugų.— Man atrodo, kad mes dabar patekome į tokias jūras, kuriose dienos vachta trunka pusę metų. Ar nematot, kad gavom dvigubą naktipiečių davinį?

Taip sakydamas, jis uždėjo delnus ant trumpais ir tankiais plaukais apaugusių galvų dviems pulkininko Hovardo negrams, kurie ėjo šalia, paskendę liūdnose mintyse apie tai, kad vėl prarado laisvę.

— Pasukite štai šitaip galvas, džentelmenai,— pridūrė jis.— Juk nuo tokio juodumo gali net žibintai užgesti!

— Palik negrus ramybėje! — subarė vienas senesnių jūreivių.— Ko tu prie jų kimbi? Dar pasiskųs, ir vėl gausim iš viršininkų pylos. Beje, Nikai, niekaip nesuprantu, ko mes vis taip spaudžiamės prie to kranto, kur gylio nėra nė dešimties sieksnių, užuot plaukę atviron jūron, kur kasdien sutiktume pirklius iš Jamaikos. Tada laive turėtume tiek cukraus gabalų ir tiek romo statinių, kiek širdis geistų.

— Viskas per tą locmaną,— atsakė kitas.— Pats žinai — kur nėra dugno, ten nereikia ir locmanų. Kas čia per reisas, jei einam penkių sieksnių gylyje, o paskui išmetam inkarą ant smėlio seklumos arba uolos! Be to, mus verčia dirbti naktimis! Jeigu vietoj septynių valandų šviesios būtų keturiolika, tai likusias dešimt galėtum plaukti pagal uoslę.

— Ko krankiat kaip kokios dvi senos varnos?— vėl pertarė juos jaunesnysis jūreivis.— Ar nesuprantat, kad mums Kongreso liepta atkirsti kelią anglų kabotažininkams ir kad mūsų senis, pamatęs, jog dienos tam tikslui neužteks, išlaipino būrį pagauti nakties. Štai ji! O kai grįšim į laivą, tai paslėpsim ją triume, ir jūs vėl pamatysite dieną... Eime, mano gražuoliukai. Tegu tiedu džentelmenai pasižiūri į jūsų iliuminatorius. Ką? Nenorite? Tada man teks pačiupinėti jūsų juodą karakulį.

Negrai, kurie iki šiol su vergišku nuolankumu kentė jo juokus, dabar ėmė tyliai aikčioti iš skausmo.

— Kas ten?— pasigirdo griežtas bei valdingas, nors ir vaikiško tembro balsas.— Aš klausiu, kas ten darosi, kas per riksmai?

Jaunasis neklaužada, prieš paleisdamas negrų galvas, dar suktelėjo vienam ausį, ir skriaudžiamasis, tikėdamasis užuojautos, šį kartą riktelėjo dar garsiau.

— Ei, ar girdite tenai?— pakartojo Meris.— Kas ten skriaudžia negrus?

— Niekas neskriaudžia, sere,— apsimestinai rimtai atsakė jūreivis.— Vienas blyškiaveidžių užsigavo koją į voratinklį, ir dabar jam skauda ausį.

— Klausyk, tu misteri juokdary, kaip tu atsidūrei tarp belaisvių? Juk aš buvau tau liepęs su ietimi eiti priekyje?

— Taip, sere, liepėt, ir kol galėjau, tol vykdžiau įsakymą, bet nuo tų negrų pasidarė taip tamsu, kad aš išklydau iš kelio!

Jūreivių minioje pasigirdo kikenimas, ir net gardemarinas neišlaikė nenusijuokęs iš šmaikštuolio, kokių būna kiekviename laive.

— Gerai, sere,— tarė pagaliau Meris,— vadinasi, jūs supratot pasirinkęs ne tą kursą, todėl grįžkite į savo vietą.

— Gerai, gerai, sere, einu. Prisiekiu visomis klaidomis iždo knygoje, misteri Meri, kad voratinklis išspaudė vienam negrui ašaras! Leiskit man, sere, valandėlę pabūti prie jo ir prisirinkti truputį rašalo, kad galėčiau parašyti laišką savo vargšei senai motinai. Juk kai išplaukėm iš Česapiko, nė karto jai nerašiau.

— Jeigu tu tuojau pat neini, tai turėsiu pašventinti špaga tavo galvą,— pasakė Meris, ir jo balse buvo girdėti kur kas daugiau užuojautos tai nelaimingai rasei, kuri dažnai būdavo (ir, tiesą sakant, dabar tebėra) pašaipos objektas daugeliui mūsų lengvabūdiškų neišmanėlių tėvynainių.— Tada galėsi parašyti savo laišką raudonu rašalu.

— Nė už ką, sere,— atsakė šmaikštuolis, sprukdamas į savo vietą.— Senutė nepatikės laišku, manys, kad suklastotas. Įdomu, ar bangos Gvinėjos pakrantėje irgi juodos, kaip kad sakė jūreiviai, buvoję tose platumose?

Jo tuščius plepalus staiga nutraukė rūstus ir įsakmus balsas, nuo kurio visada nutildavo įsilinksminusios jūreivių šnekos.

— Misteris Grifitas ateina! — nuvilnijo negarsus šnabždesys.— Džekas pažadino pirmąjį leitenantą, tegu dabar pats pamiega,— kalbėjosi jūreiviai. Bet netrukus ir tos tylios kalbos nutilo ir net pats Džekas, prikandęs liežuvį, kuo ramiausiai ėmė žingsniuoti su kitais.

Skaitytojas jau ne kartą yra keliavęs su mumis nuo jūros iki vienuolyno, todėl neaprašinėsime to kelio, kuris buvo nueitas, kol vyko mūsų atpasakoti pokalbiai, o iš karto pereisime prie įvykių, kurie susiklostė būriui jau atžygiavus prie uolų. Kadangi žmogus, vienuolyne taip netikėtai paėmęs valdžią į savo rankas, kažkur dingo, Grifitas dabar vadovavo vienas, su niekuo nesitardamas. Jis nė karto nesikreipė į Barnsteblį, ir buvo matyti, kad ryšys tarp abiejų išdidžių jaunuolių, iki šiolei taip artimai bendravusių, pastaruoju metu yra visai nutrūkęs. Ir iš tikrųjų: Grifitas tik dėl Sesilijos ir Katerinos

susilaikė čia pat nesuėmęs nepaklusniojo pavaldinio, o Barnsteblis, nors ir nutuokė savo kaltę, jautėsi labai pažemintas ir tik iš pagarbos savo mylimajai valdėsi, nepradėdamos kovos dėl savo įžeistos garbės. Tačiau savo veiksmais abu jie siekė vieno tikslo, nors ir darė tai atskirai. Labiausiai jiems rūpėjo įsodinti į valtis gražiąsias pusseseres, ir Barnsteblis pirmiausiai nuskubėjo tenai paspartinti ruošos, kad galėtų deramai priimti tokius neįprastus belaisvius. Locmano desante dalyvavo tokios didelės pajėgos, kad vandenin buvo nuleistos visos valtys, kurios dabar, laukdamos sugrįžtant ekspedicijos, suposi už bangų mūšos juostos. Barnsteblis garsiai pašaukė flotilijai vadovaujantį karininką, ir po valandėlės krante jau triūsė katerių, barkasų ir įvairiausių kitų pavadinimų karo laivų pagalbinių valčių įgulos. Mažumėlį išsigandusios damos pačios būtų išsirinkusios pačią didžiausią fregatos valtį, bet ir ji Barnstebliui būtų pasirodžiusi per prasta šitokioms keleivėms, todėl jis pareikalavo ištraukti ant kranto asmenišką kapitono Mansono katerį, kuriuo plaukti buvo itin didelė garbė. Tam buvo paskirta penkiasdešimt vyrų, ir netrukus pulkininkui Hovardui su globotinėmis buvo pranešta, kad valtis jų paslaugoms. Manuelis su visais savo pėstininkais liko viršuje ant uolų, ir, išstatęs sargybą pagal visas karo meno taisykles, dengė lipančiuosius į laivus. Netoliese su atitinkama apsauga buvo palikti kiti belaisviai — vienuolyno tarnai ir Borouklifo kareiviai, bet pulkininkas Hovardas bei kapitonas drauge su damomis ir jų tarnaitėmis nulipo uolėtu takeliu prie jūros ir ten laukė, kol jiems buvo paskelbta, jog laikas vykti.

— Kur jis? — paklausė Alisa Danskomb, dairydamasi ir lyg tikėdamasi kažką pamatyti tarp ją supančių žmonių.

— Kas toks? — pasiteiravo Barnsteblis. — Mes visi čia, o valtis jau laukia.

— Nejaugi jis išplėš net mane iš gimtų vietų, iš namų, iš ten, kur užaugau ir kur yra mano širdis?

— Aš nežinau, apie ką jūs kalbate, madam, bet jeigu apie misterį Grifitą, tai jis stovi štai ten, už to būrelio jūreivių.

Išgirdęs savo pavardę, Grifitas priėjo prie damų ir pirmą kartą, išėjęs iš vienuolyno, kreipėsi į jas:

— Tikiuosi, kad aš buvau teisingai suprastas, — tarė jis, — ir man nebereikės kartoti, jog nė viena dama nėra belaisvė,

bet jeigu kuri nors savo noru patikės save mūsų laivui, tai duodu karininko garbės žodį, kad ten ji ras globą ir bus saugi.

— Tada aš neplaukiu,— pasakė Alisa.

— Ir nenuostabu,— tarė Sesilija,— juk jūs čia neturite jokių artimųjų. (Alisos akys vis dar žvelgė pro aplinkinių galvas tolyn.) — Tai eikite, mis Alisa, ir būkite vienuolyno šeimininkė, kol grįšiu aš, arba,— ji kukliai pridūrė,— kol pulkininkas Hovardas nenuspręs kitaip.

— Aš paklūstu jums, mieloji, bet pulkininkas Hovardas tikriausiai duos nurodymus savo įgaliotiniui pasirūpinti jo turtu.

Pulkininkas už paskutinius dukterėčios žodžius buvo taip supykęs, kad būtų nutylėjęs, bet, būdamas itin mandagus, jis negalėjo neatsakyti į kuklų doros ir ištikimos savo šaliai Alisos klausimą.

— Aš atsakysiu, bet tik iš pagarbos jums, madam,— tarė jis.— Norėčiau palikti vienuolyno langus ir duris atvirus kaip liūdną maištininkų paminklą, o paskui pareikalauti kompensacijos, kai šitų bjauraus maišto prieš karalių vadų dvarai bus parduodami iš varžytynių. O jūs, mis Alisa, esate nusipelniusi tokios pagarbos, kokios tik moteris gali tikėtis iš džentelmeno. Todėl būkite gera ir parašykite mano įgaliotiniui ir paprašykite, kad jis užantspauduotų visus mano dokumentus ir atiduotų juos jo didenybės ministrui. Juose nėra nieko išdavikiško, madam, todėl jie verti oficialios globos. Namas ir didžiuma baldų, kaip jūs žinote, priklauso tam, iš kurio viską išsinuomojau, ir manau, kad jis, negaišdamas laiko, pasirūpins savo turtu. Bučiuoju jūsų ranką, mis Alisa, ir tikiuosi, kad mes dar susitiksime Sent Džeimse. Manau, kad karalienė Šarlota jus apdovanos pagal nuopelnus, nes ji negalės neįvertinti jūsų atsidavimo.

— Čia aš gimiau tarp paprastų žmonių, čia gyvenau ir čia tikiuosi ramiai numirti,— nuolankiai atsakė Alisa.— Jeigu aš pastaraisiais metais turėjau kokių nors džiaugsmų, be tų, kuriuos kiekvienas tikras krikščionis randa savo kasdienėse pareigose, tai jie buvo patiriami jūsų tarpe, mano mielieji bičiuliai. Tačiau turėti tokius draugus šiame tolimame karalystės kampe, matyt, buvo pernelyg didelė laimė, kad liktų neatimta, todėl buvusius malonumus pakeitė skausmas. Sudie, mano jaunosios draugės, pasikliaukit tuo, kuriam ir princas, ir valstietis,

ir europietis, ir amerikietis — visi vienodi. Ir tada mes susitiksime, tegu ir ne šioje Britanijos saloje, ir ne jūsų dideliame žemyne.

— Pirmą kartą,— tarė pulkininkas priėjęs ir paėmęs ją už rankos,— girdžiu iš Alisos Danskomb lūpų neprotingus žodžius! Argi galima manyti, kad dievas, nustatęs tarp žmonių ribas, pats jų negerbtų ir nepaisytų! Likite sveika, neabejoju, kad jeigu turėtume laiko išsiaiškinti, tai mūsų nuomonių skirtumas pasirodytų ne toks jau didelis.

Alisa, matyt, nebenorėdama tokiu metu kalbėti šia tema, maloniai atsisveikino su pulkininku, paskui atsisuko į damas. Sesilija apsiverkė ant savo draugės peties, apimta išsiskyrimo skausmo, o geraširdė, bet ūmi Katerina švelniai ją apkabino. Po tokio tylaus atsisveikinimo abi merginos nuėjo prie valties. Pulkininkas Hovardas nėjo priekin padėti damoms įsėsti. Tai padarė Barnsteblis, kuris, pasirūpinęs damomis bei jų tarnaitėmis, kreipėsi į džentelmenus:

— Valtis laukia jūsų.

— Taigi, mis Alisa,— su karčia ironija tarė Borouklifas,— mūsų gerbiamas šeimininkas pavedė jums duoti žinią savo įgaliotiniui. Gal jūs padarytumėt panašią paslaugą ir man, parašydama raportą apygardos vadui ir pranešdama jam, koks avinas... ne, pavartokit kuo tikslesnį žodį, koks asilas pasirodė kapitonas Borouklifas. Galite tarp kitko paminėti ir tą epizodą, kur jis žaidė slėpynes su maištininkų mergina iš kolonijos ir buvo visiškai apmautas. Eime, mano gerbiamasis šeimininke arba, tikriau, nelaisvės drauge, aš einu iš paskos, kaip man liepia pareiga.

— Palaukit,— tarė Grifitas.— Kapitonui Borouklifui nereikia sėsti į valtį.

— Kaip, sere? Jūs norite sugrūsti mane su paprastais kareiviais? Nepamirškite, kad aš turiu garbę tarnauti su paties Britanijos karaliaus licenzija ir kad...

— Aš nepamiršau nieko, ką turi atsiminti džentelmenas, kapitone Borouklifai. Be kita ko, aš prisimenu, kaip maloniai jūs elgėtės su manimi, kai aš buvau jūsų belaisvis. Tą pačią minutę, kai bus užtikrintas mano būrio saugumas, ne tiktai jūs, bet ir jūsų kareiviai būsite laisvi.

Borouklifas net krūptelėjo iš nuostabos, tačiau jis buvo taip prislėgtas sužlugusios šlovės, taip gundančiai plevenusios prieš jį keletą dienų, kad net dabar neįstengė tinkamai padėkoti. Šiaip taip susitvardęs, jis ėmė vaikštinėti pajūriu, švilpiniuodamas kažkokią linksmą melodiją.

— Ką gi, visi mūsų belaisviai jau susodinti,— sušuko Barnsteblis.— Valtis laukia tik karininkų.

Grifitas, tarytum nenorėdamas daugiau kalbėti su buvusiu priešu, nusisuko ir nuėjo. Barnsteblis truputį pastovėjo iš pagarbos vyresniam karininkui — to įpročio negalėjo sugriauti joks pyktis — bet, pamatęs, kad Grifitas neketina grįžti, įlipo valtin pats ir davė komandą jūreiviams pakelti valtį nuo smėlio ir nešti į vandenį. Įsakymas buvo klusniai įvykdytas, ir netrukus valtis jau suposi ant didelių, bet jau nepavojingų bangų, o jūreiviai greitai sušoko į savo vietas.

— Prie irklų, vyrai! — sušuko Barnsteblis.— Nebijokit sušlapti apsiaustų. Esu matęs šaunuolių, kurie plaukė palei šį krantą ir blogesniu oru. Kursas — tiesiai į jūrą. Pirmyn, vyručiai, pirmyn!

Jūreiviai keliais darniais grybšniais išlygino valtį, kuri, keletą kartų pakilusi ir nirstelėjusi tarp bangų, atsidūrė ramioje jūroje ir, skrosdama bangas, pasuko ton vieton, kur jos turėjo laukti „Greituolis".

31 skyrius

Vienintelė kaltė jo,— kad užgautas
Pakėlė prieš tėvynę keršyt ranką.

Tompsonas

Alisa Danskomb stovėjo ant kranto, stebėdama juodą taškelį tarp bangų, kuris greitai dingo nakties tamsoje, ir nusiminusi klausėsi lygaus irklų pliauškenimo, kuris dar il-

gokai buvo girdėti, valčiai susiliejus su neryškiu horizontu rytų pusėje. Kai visi jos išvykusių draugų pėdsakai beliko tik jos atmintyje, ji nusigręžė ir greitai nuėjo toliau nuo jūreivių, kurie vis dar triukšmavo, ruošdamiesi išplaukti. Ji užkopė takeliu ant uolos viršūnės, kur dažnai ateidavo pasivaikščiodama ir žvelgdavo į beribę stichiją, verdančią uolų papėdėje kaip ir jos širdis.

Borouklifo kareiviai, stovintys tako viršuje, pagarbiai pasitraukė, duodami jai kelią, Manuelio sargyba taip pat nestabdė, kol ji neprisiartino prie pėstininkų ariergardo, vadovaujamo paties budriojo kapitono.

— Kas čia?— sušuko Manuelis, atsiskyręs nuo kareivių būrio, kai Alisa priėjo.

— Moteris, kuri neturi nei noro, nei galios padaryti jums ką nors blogo,— atsakė Alisa.— Aš — Alisa Danskomb ir dabar, leidus jūsų vadui, grįžtu į savo gimtinę.

— Taip,— sumurmėjo Manuelis,— ir vėl Grifitas demonstruoja savo nekarišką mandagumą. Nejaugi jis mano, kad pasaulyje yra moteris, kuri neturi liežuvio! Ar galite pasakyti slaptažodį, madam, kad aš įsitikinčiau, jog jūs tikrai turit teisę sugrįžti?

— Visos mano teisės — tai tik moteriškas silpnumas. Aš žinau tik tai, kad misteris Grifitas leido man iš čia pasišalinti.

— Pakaks ir to,— tarė balsas iš už netoliese augančio ąžuolo, kurio plačios, bet nuogos šakos globė stovinčią sargybą.

— Kas čia?— vėl sušuko Manuelis.— Eikit čionai ir pasiduokit, nes mes atidengsim ugnį.

— O! Nejaugi šaunusis kapitonas Manuelis galėtų šauti į savo išgelbėtoją! — ramiai atsakė locmanas, išeidamas iš medžio šešėlio.— Geriau tegu jis patausoja kulkas priešams, užuot šaudęs į draugus.

— Jūs elgiatės labai neatsargiai, sere, slapta artindamasis prie jūros pėstininkų sargybos! Stebiuosi, kaip žmogus, šįvakar pademonstravęs savo taktikos žinias ir netikėtai užpuolęs priešą, dabar taip neišmaniai artinasi prie sargybos!

— Dabar tai nebesvarbu,— atsakė locmanas.— Apie mano žinias ir neišmanymą kalbėti nebėra prasmės, kadangi aš perdaviau vadovavimą į kitas ir, ko gero, patikimesnes rankas.

Bet aš norėčiau pasikalbėti su šia dama, sere, ji yra mano jaunystės draugė, ir aš palydėsiu ją iki vienuolyno.

— Tai prieštarautų karybai, misteri locmanai, ir prašau man atleisti, jeigu nesutiksiu išleisti jus iš savo saugomo ploto. Jeigu sutiktumėt pasikalbėti čia pat, aš patraukčiau piketą tiek, kad nebūtų girdėti, nors turiu pasakyti, kad aplink nematau patogesnės vietos, iš kur galėtume jus stebėti. Kaip matote, netikėto antpuolio atveju šiuo taku aš galėčiau atsitraukti, kairįjį flangą dengia ši uola, o dešinį — ąžuolas. Tai labai patogi vieta būriui todėl, kad prityręs kareivis geriausiai kaunasi tada, kai flangai gerai apsaugoti, o už nugaros — laisvas kelias atsitraukimui.

— Gana, sere! Aš nenoriu atimti iš jūsų tokios palankios pozicijos,— atsakė locmanas.— Dama tikriausiai sutiks truputį paėjėti taku atgal.

Alisa, jo paprašyta, nusekė iš paskos, kur atokiau nuo kareivių gulėjo audros išverstas medis. Ji ramiai atsisėdo ant kamieno ir ėmė kantriai laukti, kol jis paaiškins, apie ką nori su ja pasikalbėti. Locmanas keletą minučių tylėdamas ir kažką svarstydamas žingsniavo pirmyn ir atgal priešais sėdinčią Alisą, paskui staiga tarytum atsipeikėjo ir atsisėdo šalia jos.

— Artėja mūsų išsiskyrimo valanda, Alisa,— galiausiai tarė jis,— ir nuo tavęs priklausys, ar mes kada nors susitiksime.

— Geriau nesusitikime, Džonai,— atsakė ji kiek drebančiu balsu.

— Tas žodis neskambėtų taip baisiai, jeigu ne šitas atsitiktinis susitikimas. Ir vis dėlto tavo sprendimas tikriausiai yra padiktuotas sveiko proto — kas mano gyvenime gali sukelti moters norą sujungti savo likimą su manuoju?

— Jeigu tu nori pasakyti, kad tavo likimas — tai likimas žmogaus, kuriam nėra su kuo dalintis džiaugsmo ir liūdesio ir kurio gyvenimas — vieni pavojai, nelaimės ir nesėkmės, tai tu blogai pažįsti moters širdį, manydamas, jog mylinti moteris nenorės arba negalės pasidalinti visu tuo su savo išrinktuoju.

— Nejaugi tu man tai sakai, Alisa? Vadinasi, aš nesupratau tavo žodžių, nesupratau tavo poelgių. Mano likimas nėra vienišo žmogaus likimas; juk karalių palankumas ir karalienių šypsenos šį tą reiškia. Mano gyvenimas kupinas baisių pavojų, bet vis dėlto jame ne vien nelaimės ir nesėkmės, ar ne, Ali-

sa?— Jis patylėjo, laukdamas jos atsakymo, bet veltui.— Taip, aš be reikalo vyliausi, kad pasaulis įvertins mano žygius ir darbus. Aš ne tas žmogus, Alisa, kuris norėjau būti, ir net ne tas, kuriuo save laikiau.

— Tavo vardas, Džonai, žinomas mūsų amžiaus kariams,— atsakė ji dusliu balsu,— ir galima sakyti, kad jis parašytas krauju.

— Mano priešų krauju, Alisa!

— Tavo teisėto karaliaus piliečių krauju! Krauju tų, kurie kvėpuoja tuo oru, kuriuo anksčiau kvėpavai tu, kurie buvo mokomi tų pačių šventų taisyklių kaip ir tu, tik, deja, tu jas per anksti pamiršai!

— Despotizmo vergų krauju! — griežtai nutraukė jis Alisą.— Laisvės priešų krauju! Tu taip ilgai gyvenai viena ir taip aklai saugojai savo jaunystės prietarus, kad tie kilnūs jausmai, kuriuos aš kadaise mačiau kalantis Alisos Danskomb širdyje, taip ir nepražydo.

— Aš gyvenau ir galvojau kaip moteris, pagal savo giminę ir padėtį,— kukliai atsakė Alisa,— ir jei man reikės gyventi ir galvoti kitaip, aš geriau norėsiu mirti.

— Taip, tai ir yra vergijos šaknys! O pavergta moteris gimdo bailius ir pasigailėtinus niekšus, kurie daro gėdą vyrų vardui.

— Aš niekada neturėsiu vaikų, nei gerų, nei blogų,— atsakė Alisa tokiu nuolankiu balsu, kuris rodė, jog ji seniai nebeturi visoms moterims būdingų vilčių.— Aš iki šiol gyvenau viena, niekieno neremiama, tokia pat viena ir niekieno neapverkiama pasitrauksiu į kapą.

Pakiliame jos balse buvo ramaus moteriško išdidumo, kuris smarkiai užgavo pašnekovo širdį, ir jis ilgai tylėjo, sujaudintas jos sielos tyrumo ir atvirumo. Jos žodžiai pažadino jo krūtinėje kilnius ir nesavanaudiškus jausmus, kurie buvo beveik užgožti sėkmių kurstomos nepasotinamos savimeilės ir išdidumo. Kai jis vėl prabilo, jo balsas buvo kur kas švelnesnis, o žodžiai nuoširdesni ir be pirmykščio įkarščio.

— Aš nežinau, Alisa, ar privalau dabar, turėdamas omenyje tavo susitaikymą su likimu, mėginti pažadinti tavyje senuosius jausmus. Ar verta siūlyti tau sujungti savo gyvenimą su gyvenimu tokio pasaulinio valkatos kaip aš, su gyvenimu

žmogaus, kurį galima pavadinti Donkichotu už laisvės troškimą ir kuris bet kurią valandą gali būti pašauktas krauju įrodyti savo siekių tikrumą.

— Mano širdyje tebėra visi tau rūpintys jausmai, jie nė kiek nepasikeitę,— nuoširdžiai atsakė Alisa.

— Nejaugi aš teisingai išgirdau? Arba aš neteisingai supratau tavo ketinimą pasilikti Anglijoje, arba klydau anksčiau, įvertindamas tavo jausmus?

— Tu neklydai tada, neklysti ir dabar. Aš tebesu tokia pat silpna, Džonai, bet, metams bėgant, dievas man suteikė jėgų kovoti su tuo silpnumu. Tačiau aš kalbu ne apie save, o apie tave. Aš esu kukli paprasta gėlelė, kuri žydėdama patraukė tavo akį. Atėjus mano gyvenimo rudeniui, aš nuvysiu, ir niekas net nepastebės, jog toje vietoje, kur augau, manęs nebėra. Bet tavo kritimas, Džonai, bus kaip to ąžuolo, ant kurio dabar sėdime. Kol jis stovi, žmonės žavisi jo grožiu ir didybe, o kai jis guli ant žemės, prisimena naudą, kurią iš jo galima gauti.

— Tegu jie kalba ką nori! — išdidžiai atsakė locmanas.— Tiesa vis tiek išaiškės, o kai ši valanda ateis, žmonės pasakys, kad jo gyvenimas buvo ištikimo ir drąsaus kario gyvenimas. Ir mano gyvenimas bus pavyzdys visiems tiems, kurie gimė vergovėje, bet nori gyventi laisvi.

— Taip kalbės ta tolima tauta, į kurią tu iškeitei savo tėvynę ir draugus,— atsakė Alisa, droviai žvelgdama jam į veidą, tarytum norėdama atspėti, kiek dar galima pasakyti, nesukeliant jo pykčio.— Bet ką savo vaikams pasakys tavo tėvynainiai, kurių gyslose teka tavo protėvių kraujas?

— Jie pasakys tai, Alisa, ką jiems diktuos jų politikai būdinga klasta arba apgauta tuštybė. Bet matau, Alisa, kad šiuo klausimu mudu nesutarsime, nes netgi tu, kuri man taip daug reiški, negali iškreipti manęs iš to šlovingo kelio, kuriuo dabar žengiu. Tačiau mūsų laikas baigiasi, pakalbėkime apie kitus dalykus. Gal dabar aš paskutinį kartą iškėliau koją šioje Britanijos saloje.

Alisa tylėjo, stengdamasi įveikti jo žodžių sukeltus jausmus. Bet netrukus, pergalėjusi silpnumą, ji prabilo tvirtai, kaip, jos įsitikinimu, derėjo:

— Ir ką gero tu joje padarei šį kartą, Džonai? Nejaugi sugriautas ramus šeimos gyvenimas ir pasityčiojimas iš seno

žmogaus ir yra tavo žygdarbis, atliktas vardan to šlovingo tikslo, apie kurį kalbėjai?

— Nejaugi tu manai, jog aš čionai išlipau, rizikuodamas patekti į rankas priešui, dėl tokio menko tikslo! Ne, Alisa, mano tikrasis tikslas liko nepasiektas, todėl jis amžiams liks pasauliui paslaptyje. Bet ištikimybė savo siekiams paakino mane padaryti tai, ką tu šitaip neapdairiai smerki. Pulkininkas Hovardas yra artimas valdžios žmonėms ir jį bus galima iškeisti į kokį nors reikalingesnį žmogų. O dėl jo globotinių, tai tu pamiršai, kad jų tėvynė yra Amerika, jeigu, žinoma, jos neapsispręs kur kas anksčiau — po didinga vėliava fregatoje, kuri dabar laukia jų atviroje jūroje.

— Tu kalbi apie fregatą! — tarė Alisa, staiga susidomėjusi.— Ar ji vienintelis laivas, kuriuo jūs galite pasitraukti nuo priešų?

— Matyt, Alisa Danskomb mažai domėjosi įvykiais, jeigu duoda man tokį klausimą! — kiek pašaipiai tarė locmanas.— Klausimas skambėtų daug teisingiau, jei klaustum šitaip: „Ar jis vienintelis laivas, nuo kurio turės trauktis priešai?"

— Man ne žodžiai dabar galvoje! — atsakė Alisa nerimo kupinu veidu.— Aš netikėtai nugirdau dalį plano, kaip staigia ataka sunaikinti tuos Amerikos laivus, plaukiojančius mūsų pakrantėse.

— Tokį planą lengviau staiga sugalvoti, negu staiga atlikti, mano mieloji Alisa. O kas buvo tie drąsieji planuotojai?

— Nežinau... ar nesulaužysiu ištikimybės savo karaliui, jei pasakysiu tau,— dvejodama pasakė Alisa.

— Tebūnie taip,— šaltai atsakė locmanas.— Gal tai išgelbės kai kuriuos karaliaus karininkus nuo mirties arba nelaisvės. Kaip jau sakiau, tai gali būti mano paskutinis apsilankymas šioje saloje ir tuo pačiu paskutinis mudviejų pokalbis, Alisa.

— Ir vis dėlto,— tarė Alisa, tęsdama savo mintį,— nebus nieko blogo, jeigu aš sutrukdysiu pralieti kraują ir ypač, jeigu pasitarnausiu tiems, ką seniai pažįstu ir gerbiu!

— Taip, tai labai paprastas požiūris, kurį lengva apginti,— su aiškiu abejingumu patvirtino locmanas.— Bet karalius Jurgis gali lengvai apsieiti be kai kurių savo tarnų — juk jų sąrašas toks ilgas!

— Vienuolyne pastaruoju metu gyveno žmogus, vardu Dilonas, bet jis paslaptingai dingo,— pasakė Alisa,— arba buvo paimtas nelaisvėn savo draugų. Tu negirdėjai apie jį, Džonai?

— Esu girdėjęs apie vieną niekšą tokiu vardu, bet sutikęs jo niekad nebuvau... Alisa, jeigu dievas lėmė, kad šitas mūsų susitikimas būtų paskutinis...

— Jis buvo nelaisvėje „Arielyje",— toliau kalbėjo ji, nepaisydama jo abejingumo,— o kai jį už garbės žodį išleido į vienuolyną, jis savo pažadą pamiršo ir begėdiškai jį sulaužė. Užuot atlikęs mainus, kurie buvo jo laisvės sąlyga, jis sumanė išdavystę prieš tuos, kurių nelaisvėje buvo. Taip, tai buvo pati niekšingiausia išdavystė, nes su juo buvo elgiamasi kilniai, ir jis tikriausiai būtų gavęs laisvę.

— Jis buvo pats paskutinis niekšas, bet, Alisa...

— Išklausyk mane, Džonai,— tarė ji, dar labiau kurstoma jo abejingumo.— Aš nenoriu perdėm rūsčiai kalbėti apie jo niekšybes, nes jo jau nebėra gyvųjų tarpe! Matyt, viena jo plano dalis žlugo, nes jis ketino sunaikinti tą škuną, kurią jūs vadinate „Arieliu", ir paimti nelaisvėn jaunąjį Barnsteblį.

— Jam nepavyko nei viena, nei antra! Barnsteblį aš išgelbėjau, o „Arielis" žuvo nuo kur kas stipresnės rankos, negu kas nors turi šiame pasauly. Jis užplaukė ant uolų.

— Vadinasi, fregata liko vienintelis jūsų išsigelbėjimo laivas? Tai paskubėk, Džonai, nebūk toks išdidus ir nerūpestingas, nes gali ateiti tokia valanda, kai visa tavo narsa nepadės atsilaikyti prieš tavo slaptų priešų pinkles! Dilonas išsiuntė į artimiausią uostą pasiuntinius pranešti apie jūsų pasirodymą, kad jų laivai pastotų jums kelią atsitraukti.

Jai kalbant, locmano abejingumas dingo, ir silpnoje žvaigždžių šviesoje jis mėgino iš jos veido nuspėti dar nepasakytų žodžių prasmę.

— Iš kur tu tai žinai, Alisa?— greitai paklausė jis.— Kokį laivą jis minėjo?

— Per atsitiktinumą man pasitaikė nugirsti jų planą, ir aš... Tiesiog nežinau, Džonai, ar nepamiršau savo pareigos prieš karalių, bet juk negalima reikalauti iš silpnos moters, kad ji žiūrėtų, kaip pražūtis tyko žmogaus, kuriam ji kadaise buvo neabejinga, kai laiku pasakytas žodis gali jį išgelbėti!

— Kuriam kadaise buvo neabejinga! Ar tai tiesa? — gana abejingai paklausė locmanas.— Alisa, ar tu girdėjai ką nors apie tų laivų dydį, kokie jų pavadinimai? Pasakyk man juos, ir net pirmasis jūsų britų admiraliteto lordas nenurodys taip tiksliai jų ginkluotės kaip aš, pasižiūrėjęs į savo sąrašą.

— Aš girdėjau jų pavadinimus, bet neįsiminiau,— su švelniu liūdesiu atsakė Alisa,— nes mano ausyse be perstojo skambėjo vardas žmogaus, kuris man iki šiol brangus.

— Tu ta pati nuostabioji Alisa, kurią pažinojau! Vadinasi, ten buvo minimas mano vardas? Ką jie kalbėjo apie tą piratą? Ar jo ranka smogė smūgį, nuo kurio jie sudrebėjo savo vienuolyne? Ar jie vadino jį bailiu, mieloji?

— Jie tave vadino tokiais vardais, kad man net širdį suspaudė, nes lengviau užmiršti praėjusius metus, o ne jaunystės jausmus.

— Taip, malonu žinoti, kad, nepaisant visų garsių pašaipų, tie niekingi vergai dreba, išgirdę mano vardą savo slaptuose urvuose! — sušuko locmanas, greitu žingsniu vaikščiodamas priešais savo draugę.— Štai ką reiškia išsiskirti iš minios, pakilti virš kitų, būti pirmam tarp kitų savo amato žmonių! Tikiuosi sulaukti tos dienos, kai pats Jurgis Trečiasis savo paties rūmuose krūptelės, išgirdęs mano vardą!

Alisa Danskomb klausėsi jo, liūdnai susimąsčiusi. Buvo aišku, kad paskutinė jų abipusės simpatijos grandis trūko ir kad ją nejučia apėmęs silpnumas nebuvo jo pastebėtas. Ji nuleido ant krūtinės galvą, paskui, staiga atsistojusi, ypač švelniai ir jau daug ramiau tarė locmanui:

— Aš pasakiau tau viską, ką galėjau pasakyti, ir dabar mums laikas skirtis.

— Ką, taip greit? — sušuko jis krūptelėjęs ir paėmęs jos ranką.— Alisa, tai per trumpas pasimatymas prieš tokį ilgą išsiskyrimą.

— Ar per ilgas, ar per trumpas, bet jis dabar turi baigtis,— atsakė ji.— Tavo draugai tuojau išplauks, ir aš manau, kad tu neturi nė mažiausio noro likti šiame krante. Jei dar kartą apsilankysi Anglijoje, tai tikiuosi, kad atvyksi su kitokiais jausmais savo tėvynei. Linkiu tau laimės, Džonai, ir telaimina tave viešpats savo gailestinga ranka.

— Man nereikia nieko kito, tik kad tu už mane pasimelstum! Bet naktis labai tamsi, aš palydėsiu tave iki vienuolyno.

— Nereikia,— atsakė ji su moterišku kuklumu.— Nekaltasis gali būti toks pat bebaimis, kaip ir drąsiausias iš jūsų, kariūnų. Bet čia nėra ko bijotis. Aš eisiu tuo taku, kuris aplenkia jūsų kareivių užimtą kelią, ir nesutiksiu nieko, tik tą, kuris visuomet pasiruošęs padėti beginkliams. Dar kartą sudie, Džonai.— Paskui virpančiu balsu pridūrė:— Tu pamatysi daug žmonių likimų, ir tave aplankys silpnumo bei rūpesčių minutės. Tomis minutėmis prisimink tuos, kurie liko šioje tavo nekenčiamoje saloje, ir gal drauge su jais tu prisiminsi moterį, kuri tau nuoširdžiai linkėjo sėkmės.

— Tebūnie viešpats su tavimi, Alisa! — tarė jis, susijaudinęs dėl jos nuoširdumo ir valandėlę pamiršęs savo savimeilę.— Bet aš negaliu paleisti tavęs vienos.

— Mes išsiskirsime čia, Džonai,— tvirtai tarė ji,— ir tai bus amžiams! Taip bus geriau mums abiem, nes man atrodo, kad tarp mudviejų beliko labai mažai bendro.

Ji ramiai ištraukė savo ranką ir, dar kartą beveik negirdimu balsu atsisveikinusi, apsigręžė ir lėtai nuėjo vienuolyno link.

Pirmoji locmano mintis buvo eiti iš paskos ir pasivyti ją, bet tuo metu pasigirdo karingi būgno garsai, o nuo uolų skardžiai nuaidėjo bocmano švilpukas, ir jo įgudusi ausis suvokė, jog tai paskutinis išplaukimo signalas.

Išgirdęs signalą, šitas savotiškas žmogus, kuris seniai buvo išmokęs malšinti krūtinėje kylančius jausmus vardan savo neaiškių ir saviklioviškų svajonių ar piktos paniekos, susimąstęs nuėjo valčių link. Netrukus jis susitiko Borouklifo kareivius, kurie nuginkluoti, bet jau laisvi keliavo namo. Šių žmonių laimei, locmanas buvo per daug paskendęs savo mintyse ir neatkreipė dėmesio į šitą Grifito kilnumo aktą. Jis atsipeikėjo tik susidūręs su kažkuo take ir pajutęs ant peties ranką. Pakėlęs akis, locmanas pažino Borouklifą, kuris jam tarė:

— Iš šio vakaro įvykių matyti, sere, kad jūs esate ne tas, kas atrodote. Matyt, jūs maištininkų admirolas arba generolas. Neaišku, nes dėl teisės vadovauti jūsų tarpe gana keistai rungtyniaujama. Bet nesvarbu, kas jūsų vyriausias, aš jums galiu pašnibždėti į ausį, kad jūs elgėtės su manimi blogai. Taip, galiu pakartoti, visi elgėsi su manim labai blogai, ir ypač jūs.

Locmanas apstulbo nuo šių netikėtų žodžių, kupinų tokio kartėlio, lyg žmogus būtų praradęs visas viltis. Bet jis tik mostelėjo ranka kapitonui, kad duotų kelią.

— Matyt, jūs neteisingai supratote mane,— tarė atkaklusis karys.— Aš pasakiau, sere, kad jūs su manimi blogai elgėtės. Nejaugi jūs manote, kad aš tai sakyčiau džentelmenui, nesuteikdamas jam progos išlieti savo pyktį?

Locmanas dėbtelėjo į du Borouklifo pistoletus, kuriuos tas laikė vieną už rankenos, o kitą už vamzdžio, ir, kaip kapitonui pasirodė, tik dar paspartino žingsnį.

— Žinoma, jis tik paprasčiausias locmanas,— žvelgdamas jam įkandin, sumurmėjo Borouklifas.— Tikras džentelmenas būtų kaip mat supratęs tokią aiškią užuominą. O! Štai ateina būrys su mano šauniuoju bičiuliu, kuris moka pietinę maderą atskirti nuo šiaurės vyno. Jis turi tikro džentelmeno gerklę, pažiūrėsim, kaip jis praris mandagią užuominą apie savo nusižengimus!

Borouklifas pasitraukė nuo tako, praleisdamas prie valčių einančius pėstininkus, ir ėmė laukti jų vado, kuris, žinodamas, jog Grifitas paleido belaisvius, sustojo pažiūrėti, ar niekas kitas, be tų paleistųjų, nenuėjo nuo kranto. Dėl šios priežasties Borouklifas sutiko Manuelį atokiau ir nuo vieno, ir nuo kito būrio.

— Iš visos širdies sveikinu jus,— pasakė Borouklifas.— Jūsų grobis visai neblogas, kapitone Manueli!

Manuelis buvo visai nenusiteikęs pyktis, tačiau Borouklifo balsas skambėjo kažkaip iššaukiamai, ir jis atsakė:

— Jis būtų buvęs kur kas geresnis, jeigu aš būčiau turėjęs galimybę atsilyginti kapitonui Borouklifui už kai kurias jo suteiktas malones.

— O, sere, nepiktnaudžiaukit mano kuklumu! Jūs, matyt, jau pamiršote, kaip man buvo atlyginta už svetingumą: dvi valandas kramčiau savo špagos rankeną, be to, buvau be jokių ceremonijų nubloškštas į kampą, o vienas mano kareivių buvo draugiškai paglostytas muškietos buože. Po perkūnais, sere, aš manau, kad nedėkingas žmogus nė kiek ne geresnis už galviją!

— Jeigu šitaip paglostytas būtų buvęs ne kareivis, o karininkas,— labai ramiai atsakė Manuelis,— tai būtų buvę kur kas teisingiau. Be to, vietoj buožės būtų užtekę ir grūstuvo,

norint išversti iš kojų džentelmeną, kuris susipylė gerklėn tiek vyno, kiek užtektų pagirdyti keturiems ištroškusiems keliaujantiems smuikininkams.

— Koks baisus nedėkingumas ir nepagarba tam puikiam pietinių šlaitų gėrimui, kurį pats taip neseniai gyrėte! Aš tematau tik vieną būdą užbaigti šį žodžių karą, kuris gali tęstis iki ryto.

— Rinkitės būdą išspręsti šiam ginčui, sere. Tikiuosi, kad tai darydamas, jūs nesivadovausit savo „įgimta nuojauta" po to, kai jūros pėstininkų kapitoną, tarnaujantį Kongresui, palaikėt įsimylėjėliu, skubančiu į kažkokią nuošalią vietelę.

— Jūs galite net įžnybti man į nosį, sere,— tarė Borouklifas,— ir tai bus mažesnis įžeidimas. Rinkitės pistoletą, sere. Jie buvo užtaisyti kitam tikslui, bet aš nė kiek neabejoju, jog puikiausiai tiks ir dabar.

— Aš ir pats turiu porą, kuri užtaisyta bet kokiam tikslui,— atsakė Manuelis, traukdamas iš už diržo savo pistoletą ir paeidamas keletą žingsnių atgal.

— Žinau, kad jūs vykstate į Ameriką,— pasakė nesutrikdamas Borouklifas,— ir man labai malonu, kad dėl manęs keletui minučių atidėjote savo kelionę.

— Šaukite ir ginkitės! — sušuko piktai Manuelis, artindamasis prie priešininko.

Abu šūviai pasigirdo vienu metu, ir Borouklifo kareiviai bei jūreiviai tuojau pat atlėkė įvykio vieton. Jeigu pirmieji jų būtų turėję ginklus, tai, išvydus tą reginį, tarp kareivių ir jūreivių tikriausiai būtų kilęs kruvinas mūšis. Manuelis gulėjo be jokių gyvybės ženklų aukštielnikas, o Borouklifas, ką tik išdidžiai stovėjęs, buvo užėmęs pusiau gulimą, pusiau sėdimą padėtį.

— Nejaugi vargšas tikrai nukautas?— paklausė anglas su gailesčiu.— Ką gi, jis buvo tikras kareivis ir beveik toks pat kvailys kaip aš.

Anglų laimei, jūros pėstininkai tuo metu pastebėjo Manuelį atsipeikėjant. Jis buvo tik pritrenktas jį kliudžiusios kulkos, kuri nubrozdino jam viršugalvį, ir dabar, padedamas kareivių, atsistojo ir keletą minučių trynė galvą tarytum nubudęs iš sapno. Galutinai atsipeikėjęs, Manuelis prisiminė, kas čia nutiko, ir savo ruožtu pasiteiravo apie savo priešininko likimą.

— Aš čia, mano šaunusis inkognito,— draugiškai sušuko Borouklifas,— guliu ant motinos žemės krūtinės, ir man tik į naudą, kad nuleidote iš mano dešinės kojos šiek tiek kraujo, nors manau, kad geriau būtų buvę tai atlikti nesulaužant kaulo. Beje, jūs, atrodo, irgi buvot prigulęs.

— Aš tikrai kurį laiką gulėjau,— atsakė Manuelis,— nes jūsų kulka paženklino mano pakaušį.

— Hm, pataikiau į galvą,— konstatavo Borouklifas.— Bet, matyt, žaizda ne mirtina. Ką gi, man teks su pirmu sutiktu vienakoju pasiginčyti, kuriam atiteks abi: luošas gali likti tiek elgeta, tiek džentelmenas. Duokite ranką, Manueli, mudu drauge gėrėme, dabar kovėmės, todėl nebėra jokių kliūčių, trukdančių mums tapti puikiausiais draugais.

— Žinoma,— atsakė Manuelis, vis dar trindamas galvą,— aš irgi nematau jokių kliūčių. Bet gal jums reikės daktaro, kuris galėtų kaip nors padėti? Vėl signalas išplaukti, greitai veskite kareivius, seržante. Prie manęs tegu lieka tik adjutantas, o gal apsieisiu ir visai be pagalbos.

— Taip! Jūs esate tobulas žmogus, mano bičiuli! — sušuko Borouklifas.— Jūsų tvirtovėje nėra silpnų vietų, tokio žmogaus vieta prieky viso korpuso, o ne būrio! Ramiau, Drilai, ramiau, elkitės su manim, lyg būčiau porcelianinis. Nebetrukdysiu jūsų ilgiau, mano mielas bičiuli, nes girdžiu signalą po signalo, matyt, jiems labai trūksta jūsų neeilinių protinių sugebėjimų įvesti tvarkai prieš išplaukiant.

Manuelis gal ir galėjo įsižeisti, išgirdęs tokią aiškią savo naujojo draugo užuominą, bet jo galvoje nuo smūgio tebeūžė, ir jis ne viską gerai suprato. Jis draugiškai atsisveikino su Borouklifu, širdingai paspaudė jam ranką ir, taręs keletą malonių žodžių, dar kartą pasiūlė savo pagalbą.

— Širdingiausiai dėkoju. Aš ir taip jaučiuosi jums skolingas už kraujo nuleidimą ir apsaugojimą nuo apopleksijos, bet Drilas jau pasiuntė žmogų į miestą daktaro, o šis gali čionai ant jūsų galvos atvesti visą pulką. Dar kartą sudie, ir nepamirškit, kad jei kada nors apsilankysit Anglijoje kaip draugas, tai būtinai aplankykite ir mane.

— Būtinai aplankysiu. Ir prašau to paties iš jūsų, jei jums dar kartą tektų būti Amerikoje.

— Neabejokite, bičiuli. Jeigu sugalvosiu keliauti po žiaurių laukinių kraštą, tai be jūsų išminties neišsiversiu. Nepamirškite manęs.

— Niekuomet nepamiršiu jūsų, mano mielasis drauge,— atsakė Manuelis, vėl kasydamasis galvą, kuri ūžė lyg kūju daužoma.

Abu garbieji vyrai dar kartą paspaudė vienas kitam ranką ir, vėl pasižadėję susitikti, išsiskyrė nenorom kaip du įsimylėjėliai,— prieš jųdviejų jausmus būtų nublankusi net Oresto ir Pilado draugystė.

32 skyrius

Ne, atsakyki man! Sustok ir pasirodyk!

Š e k s p y r a s, „Hamletas"

Visą tą laiką nuo tos akimirkos, kai locmanas išlipo į krantą, „Greituolis", vedamas fregatos šturmano Boltorpo, kursavo pirmyn atgal, laukdamas sugrįžtančios ekspedicijos. Vakarop šiaurrytys vėjas pasikeitė į pietinį, ir dar gerokai prieš naktinę vachtą senas jūreivis, kuris, kaip pamename, karo taryboje griežtai atsisakė patikėti save kranto sąlygoms, liepė vairininkui sukti laivą į krantą. Kai lotas parodydavo, kad laivui reikia eiti į kitą halsą, laivo kursas būdavo keičiamas, ir šitaip jūreiviai praleido keletą valandų, kantriai laukdami sugrįžtančių draugų. Šturmanas, jaunystę praleidęs mažesniuose prekybos laivuose kaip ir dauguma jo profesijos ir kilmės žmonių, buvo linkęs subtilių manierų stygių laikyti geriausiu laivininkystės išmanymo įrodymu ir todėl niekino mandagumą bei punktualumą, kurių buvo griežtai paisoma karo laivuose. Jo pareigos, į kurias įeidavo rūpinimasis atsargų eikvojimu iš įvairių sandėlių, laivo žurnalo vedimas ir kasdieninis burių bei take-

lažo tikrinimas, nedažnai suvesdavo jį su linksmais, pašaipiais ir nerūpestingais jaunais leitenantais, užimančiais laive įvairias pareigas, ir todėl jis tartum priklausė žemesniam gyvų padarų porūšiui, nors ir buvo tos pačios padermės kaip ir labiau išauklėtieji jo laivo draugai. Kai aplinkybės vis dėlto pareikalaudavo peržengti tas pilkos kasdienybės rutinos ribas, jis stengdavosi laikytis tarp tų, kurių įpročiai ir mąstymas mažiausiai skyrėsi nuo jo paties.

Per keistą atsitiktinumą fregatos kapelionas, kalbant apie tuos, su kuriais jis bendravo, buvo beveik tokioje pat padėtyje kaip ir šis senas jūreivis.

Nuoširdus troškimas pasitarnauti tiems, kuriems likimas lemia mirtį vandenyno gelmėse, paskatino šitą nebe jauną ir atviros širdies dievo tarną imtis laivo dvasininko pareigų. Jis naiviai tikėjo, kad dangus pasirinko jį įrankiu išgelbėti daugybei žmonių, kurie gyvena, neprisimindami savo didžiojo šios žemės klajonių tikslo. Nei knygos apimtis, nei pasirinkta tema neleidžia mums dabar pasakoti apie daugelį atvejų, kurie ne tik visiškai sužlugdė jo iliuzijas, bet ir kainavo šitam geram žmogui daug vargo, norint išlikti savo švento luomo aukštumoje, kadangi jis ir pats turėjo grumtis su stipriomis nuodėmingomis pagundomis. Savo tikėjimo netvirtumo suvokimas taip pakirto pastoriaus išdidumą, kad jam būdavo malonu bendrauti su šiurkščiu šturmanu, kuris, būdamas senyvas, kartais mėgdavo pakalbėti apie pomirtinį gyvenimą, tiesa, labai savotiškai. Galbūt abu jie jautėsi ne savo vietoje ar turėjo kokių kitų slaptų simpatijų — jų priežastis telieka nežinioje — bet juodu traukė vieną prie kito.

Mūsų aprašomąją naktį misteris Boltorpas pakvietė kapelioną drauge su savimi į „Greituolį", savo vaizdinga, šiurkščia kalba pridūręs, kad krante bus mūšis ir, „kokiam vienam ar keletui vargšų gali prireikti patepimo". Kapelionas noriai priėmė kvietimą, tiek norėdamas paįvairinti monotonišką savo gyvenimą, tiek skatinamas noro, tūnančio neramioje sieloje, pabūti bent kiek arčiau *terra firma*. Todėl, locmanui su savo dideliu būriu išsikėlus krantan, tenderyje liko tik šturmanas su kapelionu bei bocmanas su kokia dešimčia jūreivių. Pirmąsias keletą valandų mūsų bičiuliai praleido mažoje laivo kajutėje, ramiai šnekučiuodami ir gurkšnodami grogą, kuris

atrodė daug skanesnis dėl tų įdomių ginčytinų klausimų, kuriuos kiekvienas jų aiškino saviškai, ir skaitytojui telieka gailėtis, kad mes negalime jų čia pateikti. Bet kai tik vėjas pasisuko priešo krantų link, nuovokusis šturmanas nusprendė palaukti pokalbiui tinkamesnės progos ir tuojau pat užlipo ant škancų, nepamiršdamas pasiimti ir grogo.

— Štai kaip reikia gyventi laive! — sušuko dorasis jūreivis, su pasitenkinimu pasistatęs šalia savęs ant denio medinį puodą.— O kiek būna triukšmo dėl niekų toje fregatoje, kuri dabar stovi atviroje jūroje už trijų mylių nuo mūsų suimtu grotmarseliu, forstengos stakseliu ir foku! Na kaip, neblogą moku daryti grogą? .. Ei, įtempkit geriau falą! .. Nuo tokio grogo jums akys ims mirgėti kaip švyturys tamsią naktį. . . Nenorit? O man rodos, kad nuo angliško romo nedera atsisakyti.— Po šios sentencijos gerokai patraukęs iš puodelio, jis pridūrė:— Jūs, kapelione, kaip ir mūsų pirmasis leitenantas, kuris geria tik pačius pasaulio pradus: orą, atmieštą vandeniu!

— Misterį Grifitą tikrai galima vadinti išganingu pavyzdžiu visai įgulai,— atsakė kapelionas, kuriam buvo kiek nesmagu, kad tas pavyzdys jam pačiam nedaro didelio poveikio.

— Išganingu?— sušuko Boltorpas.— Leiskite man pranešti, mielasis apsiskaitęs bičiuli, kad jeigu jūs tokį lengvą maistą vadinate išganingu, tai mažai tesusigaudote apie sūrų vandenį ir jūros rūką. Misteris Grifitas — tikras jūreivis, ir jeigu jis mažiau domėtųsi visokiais niekais, tai, sulaukęs mūsų metų, būtų visai neblogas draugas prie stalo. O dabar jis paprasčiausiai per daug suka galvą dėl įvairiausių nesąmonių, kurios vadinamos kariška drausme. Žinoma, retkarčiais pravartu patikrinti kokią virvę, apžiūrėti stiebus ir net inkaro trosą, bet tetrenkia mane perkūnas, kapelione, jei aš suprantu, kam. . . Keisk halsą, mulki, keisk! Ar nematai, kad atsisukom tiesiai į Vokietiją! .. Taip, jeigu, sakau, aš suprantu, kam kelti triukšmą dėl to, kada žmogus pasikeitė marškinius: ar šią savaitę, ar dar vėliau, jeigu blogas oras. Aš nelabai mėgstu tuos visokius patikrinimus, nors ir neturiu ko baimintis dėl savo elgesio, nebent prikibtų, kad tabaką laikau ne už to žando!

— Teisybė, ir man pačiam tai kartais nelabai patinka, o ypač disciplina nuvargina sielą, kai kūnas kenčia nuo jūros ligos.

— Taip, taip, prisimenu, kaip jus suriesdavo pirmaisiais mėnesiais,— atsakė šturmanas.— Atmenu, sykį, skubėdamas palaidoti jūreivį, užsidėjot ant galvos pėstininkų kepurę! Net į laivo įgulos narį nebuvot panašus, kol nesunešiojot tų savo trumpų kelnių su raišteliais prie kelių! Aš kažkodėl nė sykio nesu matęs jūsų lipant trapu į škancus, bet, žiūrėdamas pro liuką, tikrai galėjai pamanyti, kad po denį laksto pats velnias. Bet kai siuvėjas pamatė, jog jūsų kelnės gerokai nuzulintos, ir iždininkas davė naujas, aš nebegalėjau atskirti jūsų kojų nuo groto stebėtojo kojų.

— Aš labai džiaugiuosi, kad įvyko šitoji permaina,— nuolankiai atsakė kapelionas,— jeigu, nešiodamas savo luomo rūbus, tikrai buvau į kai ką panašus, kaip jūs sakėte.

— Kam čia painioti luomą?— atsakė Boltorpas, atsikvėpęs po keleto didelių gurkšnių.— Žmogaus kojos visada bus kojos, nesvarbu kam tarnauja viršutinė jo dalis. Aš jau vaikystėje negalėjau pakęsti trumpų kelnių. Gal dėl to, kad kaip tik su jomis įsivaizduodavau velnią. Jūs žinote, kapelione: juk kai girdi pasakojant apie kokį nors žmogų, visada įsivaizduoji jo apsirėdymą ir visą takelažą. O kadangi aš neturiu priežasčių manyti, kad šėtonas vaikšto plikas...— suk nuožulniau, avigalvi, juk atsistojai tiesiai prieš vėją, kad tave kur velniai! — tai visą laiką įsivaizduoju, kad velnias nešioja kelnes iki kelių ir trikampę kepurę. Mūsų jaunesnieji leitenantai sekmadieniais į apžiūras dažnai ateina su trikampėmis kaip pėstijos karininkai. Bet aš jau mieliau dėčiausi naktinę kepuraitę negu tą skrybėlę!

— Girdžiu irkluojant! — sušuko kapelionas, kuris, pamatęs, jog šturmanas įsivaizduoja velnią kur kas aiškiau už jį patį, mėgino nuslėpti savo nemokšiškumą, pakeisdamas pokalbio temą.— Gal tai jau grįžta viena mūsų valčių?

— Taip, matyt, grįžta. Jeigu taip man būtų reikėję išlipti į krantą, tai jau seniai sirgčiau sausumos liga. Nagi apsisukam, vyrai, ir stojam į dreifą!

Tenderis, paklusdamas vairui, pasisuko pavėjui ir, kokią minutę sūpavęsis lomoje tarp bangų, atsigrįžo priekiu į uolas. Paskui, sutvarkius bures dreifavimui, jis ėmė plaukti lėčiau ir galiausiai visai sustojo. To manevro metu kranto pusėje iš

tamsos išniro valtis, ir kai „Greituolis" sustojo, ji jau buvo per šūksnio atstumą.

— Ei, kas per valtis?— iš visų plaučių sušuko Boltorpas į ruporą, kuris sumaurojo tarytum bulius.

— Taip taip! — atsiliepė balsas, skardžiai nuaidėjęs per vandenį be jokių papildomų instrumentų.

— A-a, tai vienas leitenantų su savo „taip taip",— tarė Boltorpas.— Ei bocmane, švilptelėk! O štai ir antra valtis atplaukia! Ei, atsiliepkit!

— „Greituoli"! — pasigirdo kitoje pusėje.

— „Greituoli"! Šitoje valty atplaukia pati vyresnybė,— pasakė šturmanas.— Tuojau užlips ant denio ir ims komanduoti. Tai misteris Grifitas, ir turiu pasakyti, kad, nepaisant to jo palinkimo prie niekų, aš esu patenkintas, kad jis ištrūko iš anglų nagų. Oho, dabar jie visi vienu sykiu aplips mus! Ana dar viena valtis, panaši į mūsiškę, prie kairiojo borto. Pažiūrėsim, ar jie neužmigę. Ei, valtis, atsiliepkit!

— Vėliava! — atsiliepė trečias balsas iš mažos lengvos valties, kuri nepastebimai priartėjo prie tenderio, atplaukusi tiesiai nuo uolų.

— Vėliava?— pakartojo Boltorpas, iš nuostabos nuleidęs ruporą.— Ar ne per smarkus žodis tokiam menkam laiviūkščiui! Net pats Džekas Menlis nebūtų ištaręs jo išdidžiau. Jau pažinau, kas taip smarkiai lekia prie amerikiečių karo laivo trofėjaus! Ei, valtis! Ar girdit!

Paskutiniai žodžiai buvo pasakyti piktai ir grasinamai, ir tai reiškė, kad jis yra nenusiteikęs juokauti, todėl irkluotojai vienu metu pakėlė irklus, tarytum pabūgę, kad po šūksnio tuojau pat bus imtasi kokių nors griežtesnių priemonių išsiaiškinti tiesai. Žmogus, sėdintis valties gale, nuo šių žodžių krūptelėjo ir, lyg staiga kažką prisiminęs, ramiu balsu atsakė:

— Ne ne!

— „Ne ne" ir „vėliava"— visai skirtingi atsakymai,— sumurmėjo Boltorpas.— Koks ten užuomarša sėdi?

Jis vis dar kažką murmėjo, nepatenkintas valties įgulos užmaršumu, kai ši lėtai prisišliejo prie laivo šono ir į denį užlipo locmanas.

— Tai jūs, misteri locmanai?— nusistebėjo šturmanas, kone prie pat veido prikišęs kovinį žibintą ir su buka nuostaba

įsistebeilijęs į išdidų ir drauge piktą veidą.— Nejaugi tai jūs? Aš laikiau jus labiau patyrusiu ir nemaniau, kad galite tamsoje priplaukti prie karo laivo su tokiu slaptažodžiu, kai abiejuose laivuose neatsirastų nė vieno jungos, kuris nežinotų, jog mes niekada svetimuose vandenyse nelaikom vėliavos su dvigubu galu! „Vėliava!" Jei čia būtų buvę kareivių, galėjot gauti kulkų.

Locmanas dar pikčiau pažvelgė į jį ir, su didžia panieka nusigręžęs, nuėjo per škancus į laivagalį, net nemanydamas šturmanui atsakyti. Boltorpas kurį laiką paniekinamai žvelgė į jį, bet netrukus atplaukė pirmoji jo pašaukta valtis ir nukreipė dėmesį kitur. Barnsteblis, klaidžiodamas po jūrą, ilgai ieškojo tenderio, ir, negalėdamas išlieti pykčio prie damų, „Greituolį" pasiekė toli gražu ne puikiai nusiteikęs. Pulkininkas Hovardas ir jo dukterėčia visą tą laiką tylėjo (pulkininkas — iš išdidumo, dukterėčia — dėl dėdės nepasitenkinimo). Katerina, nors širdyje ir džiūgavo dėl visų įgyvendintų savo planų, irgi nusprendė dėl padorumo taip pat patylėti. Barnsteblis keletą kartų užkalbino ją, bet ji atsakydavo kuo trumpiausiai — tik tiek, kad visai jo nesupykintų, visu savo elgesiu rodydama, jog yra nusiteikusi patylėti. Todėl leitenantas, padėjęs damoms įlipti į tenderį ir pasiūlęs tokią pat paslaugą pulkininkui, kuris nuo jos šaltai atsisakė, nuėjo šalin susierzinęs, kaip atsitinka ne tik jūreiviams karininkams, bet ir apskritai visiems žmonėms, ir išliejo savo blogą nuotaiką ant tų, kuriems turėjo galios.

— Ką tai reiškia, misteri Boltorpai! — sušuko jis.— Atplaukė valtis su damomis, o jūs laikote gafelį taip pakeltą, kad burės apsiuvas ištemptas lyg smuiko styga! Tuojau pat atleiskite falą!

— Taip taip, sere,— sumurmėjo šturmanas.— Ei, atleiskite falą. Nors ir taip laivas nepaeis nė pusės kabeltovo per mėnesį, kai visi kliveriai nusukti.— Jis nepatenkintas nuėjo pro įgulą, lydimas droviojo dvasininko, ir dar pridūrė:— Greičiau tikėjausi, kad misteris Barnsteblis parsigabens valtyje gyvą jautį, o ne tuos sijonus! Vienas dievas težino, kas bus iš fregatos, kapelione. Ir taip nebebuvo kur dėtis nuo tų trikampių kepurių, epoletų ir visokių kitokių dzinguliukų, o dabar tos moterys su savo skrybėlaičių dėžėmis pavers mūsų fregatą

į tikrą Nojaus laivą. Stebiuosi, kaip jos neatvažiavo į denį su šešių arklių karieta arba fajetonu!

Barnstebliui buvo be galo smagu lieti savo pyktį ant kitų, nes jis dar keletą minučių siuntinėjo jūreivius atlikti kokias nors manipuliacijas įvairiose laivo vietose, o tie skubūs įsakymai rodė ne tik jų būtinumą, bet ir tai, kad leitenantas supykęs. Tačiau netrukus jis turėjo perleisti vadovavimą Grifitui, atvykusiam sunkiai prikrauta fregatos valtimi, kurioje sėdėjo dauguma ekspedicijoje dalyvavusių jūreivių. Viena po kitos švartavosi ir kitos valtys, tad netrukus visas būrys sėkmingai atsidūrė tenderyje po savo šalies vėliava.

Mažoji „Greituolio" kajutė buvo atiduota pulkininkui Hovardui ir jo globotinėms su tarnaitėmis. Valtys, kiekviena su savo vairininku, buvo pririštos buksyruoti, ir Grifitas davė įsakymą pakelti bures ir plaukti tolyn į jūrą. Apie valandą tenderis laikėsi šio kurso, grakščiai slysdamas per žybsinčius vandenis, lėtai kilnodamasis ant plačianugarių bangų, lyg suprasdamas, kokį neįprastą veža krovinį. Bet galiausiai jo priekis vėl pasisuko prieš vėją, ir laivas ėmė dreifuoti, laukdamas aušros, kad būtų lengviau rasti fregatą, kuriai buvo atlikęs tik kuklią pasiuntinio pareigą. Dabar nedideliame tenderyje buvo apie pusantro šimto žmonių, ir prieblandoje atrodė, kad jo denis pilnas žmonių galvų.

Sėkmingai užbaigus ekspediciją, buvo galima atsipalaiduoti, tad per tylius vandenis aidėjo garsus juokas ir linksmų jūreivių pokštavimai, iš rankų į rankas ėjo linksmybės ąsotis, ir įsiaudrinę jūreiviai siuntė ant priešo galvos rūsčius keiksmus. Galop, kai triukšmas pamažu nutilo ir didžiuma jūreivių nulipo į triumą, ieškodami vietelės prigulti, per bangas nuvilnijo visų mėgstama daina. Ją užtraukė gražus vyriškas balsas, paskui prisijungė visi. Po vienos dainos sekė kita, kol pamažu nuovargis įveikė visus, vietoj dainų dar kur ne kur buvo girdėti pavieniai posmai arba tik paskiros eilutės. Netrukus visi deniai buvo pilni žmonių, miegančių po atviru dangum, pasiilgusių poilsio ir sapnuose, ko gero, nusidanginusių į visai kitus laikus. Nurimo ir juodos Katerinos akys po užmerktomis blakstienomis, net Sesilija, padėjusi galvą ant pusseserės peties, užmigo ramiu ir nekaltu miegu. Boltorpas apgraibom susirado kelią į triumą ir, išvertęs vieną laimingąjį

iš gulto, pats jame įsitaisė, nė kiek nesukdamas galvos, ką tokį išmetė. Šitaip šaltai nepaisyti kitų patogumų jis išmoko per daugelį metų, pradedant pačia tarnybos pradžia, kuomet ir su juo pačiu būdavo elgiamasi taip pat riteriškai. Viena galva po kitos gulė ant laivo lentų, ant šautuvų, ant visko, kas galėjo atstoti pagalvę, ir tiktai Grifitas su Barnstebliu nėjo miegoti ir, atkakliai tylėdami, vaikštinėjo priešingomis škancų pusėmis.

Dar niekada naktinė vachta neatrodė tokia ilga abiem jauniems jūreiviams, kuriems įvykęs ginčas bei išdidumas neleido draugiškai ir atvirai pasišnekučiuoti, kaip jie darydavo jau daugelį metų, trumpindami nuobodžias ilgo ir dažnai niūraus budėjimo valandas. Tarytum tyčia siekdamos tokią jų padėtį dar labiau sukomplikuoti, tuo metu, kai miegas pats saldžiausias, iš ankštos ir žmonių pilnos kajutės išėjo grynu oru pakvėpuoti Sesilija ir Katerina. Jos sustojo ir, atsirėmusios į turėklus, ėmė tyliai kalbėtis, tačiau, žinodamos apie abiejų karininkų santykius, instinktyviai vengė žvilgsnių arba gestų, kuriuos vienas jų galėtų suprasti kaip kvietimą prieiti, o antrasis nuo to tik dar labiau supyktų. Vis dėlto Barnsteblį gal dvidešimt kartų buvo beužvaldąs noras pamiršti tą nematomą kliūtį ir prieiti prie savo mylimosios, bet kaskart susilaikydavo, žinodamas, kad padarys klaidą ir neparodys įprastinės pagarbos vyresniam rangui, tapusios jūros karininkui kone įgimta. Antra vertus, Grifitas irgi nerodė noro pasinaudoti šita bežode Barnsteblio nuolaida, tik patankėjusiu žingsniu vaikščiojo po škancus, vis nekantriai dirsčiodamas ton dangaus pusėn, iš kur laukė pasirodant pirmųjų brėkštančios dienos ženklų. Galop išradingoji Katerina su jai būdingu slaptu koketiškumu nutraukė šią nejaukią padėtį, užkalbindama savo pusseserės mylimąjį.

— Ar ilgai mums lemta išbūti toje mažoje kajutėje, misteri Grifitai?— paklausė ji.— Jūsų jūreiviški papročiai gana laisvi, bet mums, moterims, kukliai tariant, įpratusioms gyventi kur kas toliau nuo vyriškių, jie atrodo keistokai.

— Kai tik aušra leis mums susirasti fregatą, mis Plauden,— atsakė jis,— jūs būsite perkeltos iš šimto tonų talpos į tūkstančio dviejų šimtų tonų talpos laivą. Jeigu ir tenai sąlygos jums atrodys blogesnės, negu tarp vienuolyno sienų, tai ne-

pamirškite, jog tie, kurie gyvena jūroje, su pasididžiavimu ir panieka žvelgia į sausumos patogumus.

— Tikimės, sere,— tarė Katerina su malonia šypsena, kuria visada mokėdavo laiku pasinaudoti,— kad tuos malonumus galiausiai apvainikuos laisvė ir jūreivių svetingumas. Man, Sesilija, šitas atviros jūros vėjas yra toks malonus ir gaivinantis lyg pūstų iš mūsų tolimosios Amerikos.

— Jeigu jums neduota vyriška patrioto ranka, tai turite pačią patriotiškiausią vaizduotę, mis Plauden,— pasakė juokdamasis Grifitas.— Šis švelnus vėjas pučia iš Olandijos pelkių, o ne iš plačių Amerikos lygumų. Ačiū dievui, jau pradeda aušti. Jeigu srovės nenunešė laivo per toli į šiaurę, tai prašvitus mes pamatysim fregatą.

Išgirdusios šią džiugią žinią, pusseserės nukreipė žvilgsnius į rytus, kur jų akys ilgai žavėjosi didingai kylančia virš jūros saule. Prieš aušrą nakties prieblanda buvo pasidariusi dar tirštesnė, danguje kaip ugnies kamuoliukai žibėjo žvaigždės, bet dabar virš horizonto iškilo šviesos juosta, kuri kas minutę darėsi vis ryškesnė bei platesnė, ir ten, kur virš juodo vandens nebuvo nieko matyti, pasirodė ilgi plunksniniai debesys. Ši plintanti šviesa, kuri atrodė lyg sidabrinis langas danguje, netrukus nusidažė šviesiai rausvai, paskui pasidarė dar tamsesnė, dar labiau suliepsnojo, ir greitai plati ugnies juosta apsiautė visą rytų pusę. Kol susižavėjusių damų akyse vyko šios permainos, virš jų lyg iš dangaus pasigirdo balsas:

— Burė! Tiesiai prieš mus fregata, sere!

— Taip taip, tu tikriausiai viena akim miegojai, vyruti,— atsakė Grifitas,— antraip būtume išgirdę tavo balsą anksčiau. Pažvelkit truputį šiauriau nuo tekančios raudonos saulės, mis Plauden, ir pamatysite mūsų šaunųjį laivą!

Iš Katerinos lūpų nejučia išsiveržė džiaugsmingas šūksnys, kai ji pažvelgė ten, kur buvo rodoma, ir pro besimainančias ryto spalvas pirmą kartą pamatė didingąjį laivą. Ramios jūros platybės, kurių kontūras tai kilo, tai leidosi šviesaus dangaus fone, negalėjo atitraukti žvilgsnių, nukreiptų į dailią fregatą. Ji lėtai sūpavosi ant bangų, iškėlusi tik dvi apatines mažesnes bures, tačiau aukštų stiebų ir didelių rėjų linijos aiškiai juodavo ryto danguje, ir net ploniausios takelažo labirinto virvės, nusidriekusios nuo stiebo iki stiebo, buvo matyti lyg kokiame

paveiksle. Kartais, kai ant bangų iškildavo didžiulis korpusas, būdavo galima įžiūrėti fregatos formą ir dydį, bet tai trukdavo neilgai, ir, laivui nusileidus, vėl tebūdavo matyti grakščiai prie vandens palinkusios rėjos, tarsi ketinančios pasinerti vandenin. Vis labiau švintant, aušros spalvų iliuzija pamažu traukėsi, ir tuo metu, kai turėjo ištrykšti pirmieji saulės spinduliai, fregata jau buvo aiškiai matyti už mylios nuo tenderio. Dabar jos juodame korpuse margavo patrankų liukai, o aukštai palinkę stiebai iškilo prieš akis visu savo dydžiu ir spalvomis.

Po pirmojo šūksnio „burė!" „Greituolio" įgula buvo bemat pažadinta bocmano švilpuko, ir, nespėjus pusseserėms atsižavėti nuostabiu reginiu, kaip rytas stumia iš dangaus skliauto naktį, tenderis jau plaukė fregatos link. Merginos net išsigando, nes joms pasirodė, kad fregata gali sutraiškyti mažą laivą, kuris visai priartėjo iš pavėjinės pusės, kad Grifitas galėtų pasikalbėti su savo senyvuoju vadu.

— Malonu jus matyti, misteri Grifitai! — sušuko kapitonas, kuris stovėjo laivagalyje, nuoširdžiai mojuodamas skrybėle.— Sveikinu ir jus sugrįžusį, kapitone Manueli, visus sveikinu, mano berniukai! Aš jūsų taip laukiau, kaip laukiama brizo per štilį.— Tačiau, kai apžvelgęs „Greituolį", senukas išvydo denyje išsigandusią Sesiliją ir Kateriną, jo veide pasirodė nepasitenkinimas, ir jis pridūrė:— Kas gi čia, džentelmenai? Kongreso fregata nėra nei pokylių salė, nei bažnyčia, kurioje galėtų būriuotis moterys!

— Taigi taigi,— sumurmėjo Boltorpas savo bičiuliui kapelionui.— Dabar senis parodys savo bizanį, pamatysit, kaip jis moka sukelti vėją! Audras jis kelia ne dažniau, kaip pasatai keičia savo kryptį, o tai būna kas šešetą mėnesių. Bet jeigu jau jam kas nors nepatiko, tai gali laukti tikro štormo. Paklausykim, ką pirmasis leitenantas atsakys, gindamas savo kilminguosius sijonus!

Net degantis ryto dangus nebuvo toks raudonas, koks tą akimirką pasidarė Grifito veidas, bet, įveikęs savo pyktį, jis pabrėžtinai aiškiai atsakė:

— Misteris Grėjus pageidavo atsigabenti belaisvių, sere.

— Misteris Grėjus?— pakartojo kapitonas, ir iš jo veido tuojau pat dingo visi nepasitenkinimo pėdsakai.— Plaukit ar-

čiau, sere, o aš įsakysiu nuleisti trapą, kad galėtume priimti mūsų svečius!

Boltorpas nustebo, pamatęs tą staigią permainą savo kapitono kalboje, ir reikšmingai palingavo galvą, tarytum supratęs šį tą daugiau negu jo bičiuliai.

— Jūs, kapelione, tikriausiai manote, kad, turėdamas rankoje kalendorių, galėtumėt pasakyti, iš kurios pusės rytoj pūs vėjas?— tarė jis.— Ne, po perkūnais, net geriausi pranašautojai čia apsiriks! Nes jeigu tas mulkis... ne, jūreivis jis vis dėlto patyręs, tą turiu pripažinti... bet jeigu tas mulkis pasakys: „Paimkit šitas moteris", tai laivas bus taip prigrūstas bobų, kad mums pusę savo laiko teks praleisti besimokant gražiai elgtis! Įsidėmėkit, ką jums sakau, kapelione,— ta istorija Kongresui atsieis nepigiai — medžiaga širmoms kainuos metinę pirmos klasės jūreivio algą, o kur dar takelažo ir skryščių susidėvėjimas, vis nuiminėjant bures, kad moterys per kiekvieną škvalą nepultų isterijon!

Tačiau misterio Boltorpo prireikė kitame laivo gale, ir kapelionas nespėjo užginčyti kategoriškos savo draugo nuomonės. Mat kapelionas, kaip ir kiti ekipažo nariai, išskyrus tuos, kuriuos įpročiai ir mąstymo būdas pavertė beviltiškais niurgzlomis, neliko abejingas naujųjų bendrakelionių grožiui.

Tuo metu, kai „Greituolis" stojo į dreifą, atsisukęs priekiu į fregatą, ilga virtinė valčių, kurias jis vilko naktį, buvo pritraukta prie borto ir prisėdo žmonių. Su nežabotomis linksmybėmis, nelabai paisydami drausmės, jūreiviai kėlėsi iš aukšto laivo į savąją fregatą. Iš vandeniu slystančių valčių aidėjo šiurkštūs juokai, kvatojimasis ir draugiški keiksmai. Tačiau šis triukšmas greitai nutilo, ir pulkininko Hovardo bei jo globotinių persikėlimas vyko nebe taip veržliai, bet užtat laikantis viso etiketo. Kapitonas, pasitaręs su locmanu ir Grifitu, priėmė netikėtus svečius labai nuoširdžiai, stengdamasis būti pagarbus. Jis mandagiai paskyrė jiems dvi patogias kajutes ir pasiūlė kada tik panorėjus naudotis jo paties salonu.

33 skyrius

Narsiai grumiasi su priešu,
Narsiai kerta juos kardu,
Bet žaizdų kaskart daugėja:
Vienam prieš tūkstantį — sunku.
Ispanų karo daina

Nestabdysime mūsų pasakojimo ir neaprašinėsime, su kokiu susižavėjimu laive likusieji jūreiviai sutiko savo laimingus ir pergalingai grįžusius draugus. Beveik valandą visuose laivo kampuose buvo girdėti juokas ir triukšmas, o karininkai atlaidžiai stebėjo šią linksmybę. Bet po pusryčių viskas nurimo, buvo paskirta įprastinė vachta, ir dauguma tų, kuriems pareigos neliepė būti denyje, pasinaudojo proga atsiimti neišmiegotas praėjusios nakties valandas. Tačiau laive nebuvo daroma jokių pasiruošimų plaukti tolyn, nors jaunesnieji karininkai pastebėjo, kad kapitonas, pirmasis leitenantas ir mįslingasis locmanas ilgai bei rimtai kalbėjosi, matyt, spręsdami, koks bus tolimesnis fregatos kursas. Locmanas kaskart nekantriai žvilgčiojo į rytus, atidžiai tyrinėjo horizontą per žiūroną, paskui nukreipdavo neramų žvilgsnį į tirštą rūką, kuris kaip dūmų siena kilo virš jūros iš pietų. Šiaurėje ir žemės pusėje dangus buvo giedras, o jūroje nebuvo matyti jokio taškelio, bet rytuose dar auštant pasirodė balta maža burė, kuri vis augo,— vadinasi, priklausė gana nemažam laivui. Visi karininkai škancuose vienas po kito apžiūrėjo šitą tolimą burę ir reiškė savo nuomones dėl laivo tikslų bei paskirties; net Katerina su savo pussesere, besižavinčios atvirame ore naujai atsivėrusiu jūros grožiu, neatsispyrė pagundai pažvelgti pro žiūroną į tą staiga pasirodžiusį laivą.

— Tai angliavežys, kuris per paskutinę audrą nutolo nuo kranto ir dabar vėl grįžta į savo kursą. Jeigu pietų vėjas nepasisuks ir jeigu jis nepasislėps tame rūke, tai mes galime jo čia palaukti ir, nespėjus išmušti aštuoniems varpams, būsime apsirūpinę kuru.

— Aš manau, kad jo kursas yra į šiaurę ir jis eina grynu bakštagu,— atsakė susimąstęs locmanas.— Jeigu to Dilono pasiuntiniui pavyko pasiekti reikiamą vietą, tai buvo paskelbtas aliarmas, ir mes turime būti budrūs. Baltijos konvojus dabar yra Šiaurės jūroje, ir žinia, jog mes esame čia, lengvai galėjo būti perduota kokio nors kranto apsaugos laivo. Būtų gerai pasitraukti į pietus, kad ir iki paties Helderio!

— Bet tada mes prarasim šitą palankią srovę! — nekantriai sušuko Grifitas.— Reikia siųsti tenderį žvalgybon. Be to, įplaukę į rūką, pamesime iš akių priešą, jeigu tai jis, be to, ar dera Amerikos fregatai slėptis nuo priešo?

Paniekinama išraiška, slystelėjusi locmano veidu lyg saulės spindulys, trumpą akimirką nušvietęs tamsią lomą ir atidengęs jos paslaptis, tuojau dingo, užgožta įprastinės ramybės. Prieš atsakydamas, jis kiek padelsė, lyg kovodamas pats su savimi.

— Jeigu to reikalauja sveikas protas ir ištikimybė Amerikai, tai net didinga fregata turi pasitraukti ir pasislėpti kad ir nuo silpniausio priešo. Mano patarimas, kapitone Mansonai, yra kelti bures ir eiti su vėju, o tenderį, kaip siūlė misteris Grifitas, pasiųsti į priekį, kad laikytųsi arčiau kranto.

Senasis kapitonas, kuris iki šiol nedavė jokių nurodymų tik todėl, kad laukė locmano patarimų, tuojau pat paliepė savo jaunajam padėjėjui pasirūpinti, kad būtų atlikti reikalingi manevrai. Taigi „Greituolis", vadovaujamas jauniausiojo fregatos leitenanto, greitai iškėlė bures, lengvai nuplaukė prieš vėją ir, įplaukęs į rūką, dingo iš akių. Tuo metu ir fregatoje buvo imta kelti bures, bet tai buvo daroma neskubant, kad nereikėtų žadinti miegančiųjų jūreivių. Po keleto minučių fregata sunkiai nuslinko vandeniu, varoma silpno vėjelio, įkandin savo mažojo pirmtako.

Po subruzdimo, neišvengiamo keliant bures, fregatoje įsiviešpatavo įprastinė tyla, ir kai saulės spinduliai jau iš aukščiau ėmė kristi ant tolimos žemės, Katerina su Sesilija gerokai pralinksmino Grifitą, veltui mėgindamos atpažinti apvalias kalvas, kurias manė esant netoliese apleistojo Šventosios Rutos vienuolyno. Barnsteblis, kuris vėl užėmė savo pirmykštes antrojo leitenanto pareigas fregatoje, vaikštinėjo priešingoje škancų pusėje, pasikišęs po pažastimi ruporą, reiškiantį, kad

jis budi, ir keikė aplinkybes, neleidžiančias prisiartinti prie mylimosios. Tą visuotinės tylos minutę, kuomet tebuvo girdėti tylūs pokalbiai ir tingus laivo nosies skrodžiamų bangų pliuškenimas, iš rūko sugriaudėjo patrankos šūvis, pavėjui nusiritęs pro fregatą ir aidu atsimušdamas nuo bangų.

— Tai tenderis! — sušuko Grifitas, vos pasigirdus šūviui.

— Na jau,— tarė kapitonas,— Somersas ne toks kvailas, kad pliektų iš patrankų, kai jam įsakyta plaukti tyliai!

— Tai ne šiaip sau pliekimas,— atsakė locmanas ir pamėgino peržvelgti rūką, bet greitai nusiminęs nusigręžė, įsitikinęs, jog tai neįmanoma.— Patranka buvo užtaisyta sviediniu, ir tas šūvis — tai kažkoks signalas. Ar jūsų stebėtojai nieko nemato, misteri Barnstebli?

Budintysis leitenantas paklausė stiebo viršuje sėdintį jūreivį, ar kas nors matyti pavėjinėje pusėje, ir tas atsakė, kad pro rūką nieko negalima įžvelgti, o burė rytuose — tai laivas, einantis bakštagu arba fordevindu. Locmanas abejodamas pakraipė galvą, bet vis tiek reikalavo ir toliau plaukti į pietus. Kai jis vėl nusivedė fregatos kapitoną į šalį pasitarti, pasigirdo antras šūvis, ir nebeliko abejonių, kad tai „Greituolio" signalai, duodami atkreipti jų dėmesiui.

— Gal jis nori parodyti mums savo buvimo vietą,— tarė Grifitas,— arba nori sužinoti, kur esame, manydamas, kad ir mes pasiklydom rūke?

— Mes turime kompasus! — atsakė dvejodamas kapitonas.— Ne, Somersas nori kažką mums pranešti!

— Žiūrėkit! — sušuko Katerina vaikiškai susižavėjusi.— Žiūrėk, sesute, Barnstebli, kokiais gražiais garbanotais debesimis sukasi vandens garai virš tos padūmavusios rūko juostos! Jie kyla į patį dangų lyg didinga piramidė!

Barnsteblis vikriai užšoko ant patrankos ir pakartojo jos žodžius:

— Rūko piramidės ir garbanoti debesys! Viešpatie! — sušuko jis.— Juk tai didžiulis laivas su iškeltais bombramseliais, bramseliais ir liseliais. Jis tik už kokios mylios nuo mūsų ir lekia su palankiu vėju kaip lenktynių žirgas! Dabar mes žinome, ką sakė iš rūko Somersas!

— O štai ir „Greituolis" išniro iš rūko ir suka kranto link! — sušuko Grifitas.

— Su tokiu debesiu burių gali plaukti didelis laivas, kapitone Mansonai,— tarė locmanas, ramiai, bet įdėmiai žvelgdamas priekin.— Laikas, džentelmenai, sukti pavėjui.

— Ką, net nežinant nuo ko bėgam?— sušuko Grifitas.— Guldau galvą, kad karalius Jurgis neturi nė vieno laivo, kuris nepavargtų po pirmos kėglių partijos su mumis, ir aš. . .

Griežtas locmano žvilgsnis nuramino Grifito įkarštį, ir jis staiga nutilo, nors viduje dar visas virė.

— Akis, pastebėjusi bures virš rūko, galėtų matyti ir viceadmirolo vėliavą, plazdančią dar aukščiau,— šaltai prabilo locmanas.— Anglai, nors ir daro daug klaidų, vis dėlto yra perdaug dosnūs, kad karo metu tokio rango karininkui teduotų vieną fregatą arba paskirtų paprastą kapitoną vadovauti visam laivynui; jie moka vertinti tuos, kurie lieja už savo šalį kraują, todėl Anglijai taip uoliai ir tarnaujama. Patikėkit manim, kapitone Mansonai,— šita vėliava ir daugybė burių reiškia ne ką kita, o linijinį laivą.

— Pamatysime, sere, pamatysime,— atsakė senasis kapitonas, kuris, didėjant pavojui, elgėsi vis ryžtingiau.— Liepkit mušti pavojų, misteri Grifitai, nes prie šitų krantų mes galim sutikti tik priešus.

Grifitas davė nurodymus, o paskui, jau be pirmykščio įkarščio pasakė:

— Jei misteris Grėjus neklysta, tai mums telieka dėkoti dievui už savo fregatos greitį!

Žinia, jog „netoli fregatos atsirado svetimas laivas", jau buvo pasklidusi po visą fregatą, todėl su pirmaisiais būgno garsais visa įgula sukruto. Jūreiviai šoko nuo savo gultų ir, susukę čiužinius į pailgus kietus ritinius, išnešė juos į denį ir vikriai sudėjo eilėn ant tinklų, kad geriau apsaugotų viršutinę laivo dalį. Kol vyko šie pasiruošimai, Grifitas kažką slapta pasakė Meriui, kuris tuojau pat nuvedė drebančias pusseseres į pačią saugiausią vietą, tai yra į patį giliausią triumą.

Buvo atidengtos ir paruoštos kovai patrankos, išimtos nereikalingos pertvaros, iš kapitono salono išnešti baldai. Denio patrankos buvo išrikiuotos viena grėsminga eile, sudarančia tvarkingą, kovai pasiruošusią jūros bateriją. Buvo atidarytos ginklų dėžės, ant denio išneštos ietys, kirviai, pistoletai ir kiti abordažui reikalingi ginklai. Trumpai tariant, visi pasiruoši-

mai buvo atlikti tiesiog nuostabiai žvitriai ir tiksliai, nors iš šalies tai ir galėjo atrodyti tik sumaištis ir lakstymas kaip Babelio bokšte. Per keletą minučių viskas buvo užbaigta, nebesigirdėjo nė jūreivių, kurie, karininkų pašaukti vardais, užėmė savo postus. Pamažu laive pasidarė tylu kaip kape, ir kuomet Grifitui arba kapitonui reikėdavo ką nors pasakyti, jų balsai buvo net ramesni ir tylesni negu paprastai. Laivo kursas buvo pakeistas, dabar jis ėjo tolyn nuo priešo laivo kurso, nors iki paskutinio momento buvo stengiamasi neparodyti ketinimo pabėgti. Nebelikus jokių darbų, visų akys nukrypo į didžiulį kalną burių, kurios kaip debesys vienas po kito kilo iš rūko ir slinko į šiaurę. Bet štai tirštas jūrą užgulęs rūkas prasiskyrė, ir iš jo išlindo bušpritas, o paskui ir visas nepažįstamojo laivo rangautas su didžiulėmis burėmis, prieš kurias stiebai atrodė tik plonos rykštės. Keletą sekundžių rūko pluoštai dar draikėsi aplink plaukiančio giganto stiebus ir bures, bet greitas laivas netrukus paliko juos ir tuomet mūsų jūreivių akims atsivėrė visas jo juodas korpusas.

— Viena, dvi, trys eilės dantų! — tarė Boltorpas, skaičiuodamas patrankų eiles, styrančias išilgai bortų.— Trijų denių laivas! Pats Džekas Menlis parodytų paskuigalį tokiam pabaisai, ir net škotų piratas leistųsi nuo jo į kojas!

— Laikyk labiau pavėjui, viršila! — sušuko kapitonas Mansonas.— Kai šitoks priešas už ketvirčio mylios, abejoti nėra kada. Liepkit pakelti visas laivo bures, misteri Grifitai, nuo viršaus iki apatinių liselių. Ir greičiau, sere! Laikyk pavėjui! Laikyk laivą pavėjui, kad tave perkūnas!

Neįprastas senojo kapitono rūstumas padarė poveikį įgulai kaip gelmių šauksmas, ir jūreiviai, nelaukdami bocmano ir būgnininko signalų, patys puolė nuo patrankų padėti tiems, kurie kėlė bures. Vėl kokią minutę vyravo sumaištis, kurią nepatyręs žmogus būtų palaikęs grynu drausmės pažeidimu, kuomet į darbą paleidžiamos visos rankos ir visi liežuviai. Bet štai išsiskleidė gilios audeklo raukšlės, ir ant visų fregatos stiebų suplevėsavo papildomos burės, plačiai nukabusios iš abiejų laivo šonų kone iki vandens. Po šio subruzdimo vėl sekė trumpas atokvėpis, ir vėjas, kuris ginė tridenį priešo laivą, ėmė plazdenti ir fregatos bures. Ji ėmė plaukti greičiau ir pastebimai tolti nuo savo pavojingo priešo.

— Kyla rūkas! — sušuko Grifitas.— Jeigu vėjas išsilaikys dar valandą, tai mes nuo to anglo pabėgsim toliau kaip per patrankos šūvį!

— Šitie devyniasdešimties patrankų laivai labai lengvai eina,— atsakė kapitonas tyliai, kad tegirdėtų pirmasis leitenantas ir locmanas.— Turėsime stoti į kovą!

Įdėmiai stebėdamas visus priešo manevrus, locmanas atsakė:

— Jis pastebėjo, kad mes norim nuo jo pabėgti, ir ruošiasi kovai. Mūsų laimė, jeigu pasiseks išvengti jo salvės! Truputį pasukit iš kurso, misteri Grifitai, šiek tiek suktelėkit vairą... Jeigu jis apims visą mūsų laivą savo ugnimi, mes žuvę.

Kapitonas tartum jaunuolis užšoko ant falšborto ir tuojau pat suprato, jog locmanas sakė tiesą.

Keletą minučių abu laivai ėjo visu greičiu, akylai stebėdami vienas kito judesius tarytum patyrę dvikovininkai. Anglų laivas kartais truputį nukrypdavo nuo kurso, o kai tą pastebėdavo priešai, vėl sukdavo į priešingą pusę. Pagaliau priešų laivas padarė staigų ir platų posūkį, ir amerikiečiams pasidarė aišku, iš kurios pusės tikėtis puolimo. Kapitonas Mansonas be žodžių iškalbingai parodė Grifitui kryptį, kurios turi laikytis fregata, norėdama išvengti artėjančio pavojaus. Abu laivai greitai padarė overštagus, atsigręždami į krantą, ir juodas į fregatą atsuktas trijų denių linijinio laivo bortas su trimis patrankų eilėmis sviedė ugnies ir dūmų pliūpsnį su tokia jėga, kad pro trenksmą nebebuvo girdėti nei riaumojančios jūros. Net narsiausi fregatos vyrai sudrebėjo, kai ant jų pasipylė tas geležies uraganas, ir visų apstulbę bei klausiami žvilgsniai nukrypo į orą, lyg norėdami pasekti mirtį nešančių sviedinių kelią. Bet štai pro debesį vėl pasigirdo kapitono Mansono balsas, ir jis ranka parodė naują kursą.

— Pasitinkam jį! Sukit priešpriešiais, vyručiai! Pasitinkam, misteri Grifitai, pasitinkam!

Grifitas tikėjosi šio manevro ir jau buvo liepęs paimti ankstesnį kursą, bet išgirdęs baisų kapitono riksmą, atsigręžė ir pamatė, kaip senasis jūreivis išlėkė į orą, vis dar tebemojuodamas skrybėle rankoje, besiplaikstančiais vėjyje žilais plaukais ir akyse jau atsispindinčiu mirties suvokimu.

— O dieve! — sušuko Grifitas, puldamas prie borto, kur dar spėjo pamatyti negyvą kūną pradingstant krauju nusidažiu-

siose bangose.— Į jį pataikė sviedinys! Nuleiskit valtį, nuleiskit katerį, „Tigrą", ką nors. . .

— Nėra jokios prasmės,— pertarė jį ramus žemas locmano balsas,— jis žuvo kaip karys ir yra palaidotas jūreivio karste. Fregata vėl eina fordevindu, priešas irgi neatsilieka.

Šie žodžiai vėl priminė jaunajam leitenantui pareigas, ir jis, nenorom atitraukęs akis nuo raudonos dėmės ant vandens, kurią greita fregata jau paliko, ėmėsi pats ryžtingai vadovauti laivui.

— Jis nuplėšė mums dalį skriemulių takelažo,— pranešė šturmanas, neišleidžiantis iš akių laivo takelažo ir rangauto.— O nuo grotstengos nulėkė tokia pliauska, kad galėtum iš jos padaryti šlagtovą! Ir pro bures kai kur matyti dangus, bet apskritai škvalas jau praėjo ir žalos ne tiek daug padarė. Girdėjau kapitoną Mansoną gerokai trinktelėjo sviedinys?

— Jis nukautas! — atsakė Grifitas vis dar kimiu nuo susijaudinimo balsu.— Jis nukautas, sere, ir nublokštas už borto! Todėl šią sunkią valandą turime itin susikaupti.

— Nukautas! — tarė Boltorpas, iš nuostabos liovęsis kramtyti tabaką.— Ir palaidotas jūroje! Ką gi, galėjo būti ir blogiau, nes aš jau maniau, kad iš laivo neliks nė vienos sveikos lentos!

Pasakęs šiuos guodžiamus žodžius, šturmanas lėtai nuėjo šalin ir ėmė dalykiškai vadovauti sugadintų laivo dalių remontui, nes savo poste šis grubus jūreivis buvo tiesiog nepamainomas.

Tuo metu, kai Grifitas stengėsi susikaupti ir dvasiškai pasirengti naujosioms pareigoms, užgulusioms jį tokiomis netikėtomis ir baisiomis aplinkybėmis, prie jo nepastebimai iš už nugaros priėjo locmanas ir, palietęs alkūnę, tarė:

— Priešas, matyt, pasitenkino savo laimėjimu, ir kadangi mes esam greitesni, tai jam to paties pakartoti nepasiseks.

— Vis dėlto, pastebėjęs, kad mes greitai tolstame,— atsakė Grifitas,— jis supras, jog vienintelė jų viltis — nudaužyti mums bures. Kad tik jis vėl nepasisuktų beidevindu ir mes neatsidurtume prieš jo borto salvę! Jeigu jis taip pastovėtų kokį ketvirtį valandos, mes spėtume pabėgti!

— Jo ketinimai rimtesni. Argi nematėt, kad laivas, kurį palikome rytuose — fregata? Jie, be abejo, yra iš tos pačios eskadros, kuriai Dilono pasiuntinys liepė mus vytis. Anglų

admirolas pirmiausiai išsiskleidė kovine linija, misteri Grifitai, ir dabar supa mus, kad sėkmė būtų garantuota.

Grifitas buvo sutelkęs visą savo dėmesį į linijinį laivą ir per skubėjimą neturėjo kada dairytis po jūrą, bet po locmano žodžių, pasakytų ramiai, tačiau suvokiant artėjantį pavojų, jis paėmė žiūroną ir pats apžvelgė tolumoje pasirodžiusius laivus. Savaime aišku, kad patyręs karininkas, vadovaujantis linijiniam laivui, pastebėjo kritišką fregatos padėtį ir samprotavo taip pat kaip locmanas, nes antraip būtų padaręs tai, ko baiminosi Grifitas. Tačiau sveikas protas sakė jam, kad jis gali neleisti priešui pabėgti, taip lipdamas jam ant kulnų, kad amerikiečių laivas negalėtų apsisukti ir, prasprūdęs tarp linijinio laivo ir priešo fregatos, pasitraukti atviron jūron. Jūrininkystėje nesusigaudantis skaitytojas geriau supras susidariusią padėtį, pasekęs Grifito žvilgsnį, bėgiojantį po visą horizontą. Vakaruose buvo krantas, palei kurį kiek galėdamas skubėjo „Greituolis", neišleisdamas iš akių savo tėvynainių laivo ir drauge saugodamasis, kad nepriartėtų prie pavojingo priešo. Į rytus nuo dešiniojo amerikiečių fregatos borto plaukė laivas, kurį jie pastebėjo pirmiausiai. Dabar jau buvo aišku, jog tai greitai artėjantis karo laivas. Toliau, šiaurės rytuose, buvo matyti dar vienas laivas, kol kas vos matomas, bet jūros kovose nusimanančiam žmogui jo tikslas buvo aiškus.

— Mes apsupti,— pasakė Grifitas, nuleisdamas žiūroną,— ir man atrodo, kad protingiausia dabar sukti kranto link, o paskui, pasinaudojus vėju, pamėginti prasmukti pro flagmano šoną.

— Jeigu po mūšio su juo turėsime bent skutelį burių! — atsakė locmanas.— Sere, tai tuščios viltys! Per dešimtį minučių jis šluote nušluos visą denį. Jeigu ne palanki banga, nuo kurios atšoko dauguma sviedinių, tai ir po pirmosios salvės nežinia kas iš mūsų būtų likę. Mes privalome laikytis pirmykščio kurso ir kuo toliau nuo flagmano.

— O fregatos?— paklausė Grifitas.— Ką mums daryti su fregatomis.

— Kautis! — tyliu, bet ryžtingu balsu atsakė locmanas,— kautis! Jaunuoli, man yra tekę kovoti po juostuota su žvaigždėmis vėliava sunkesnėmis aplinkybėmis, ir visuomet padarydavau tai garbingai! Manau, kad ir dabar sėkmė mane lydės!

— Mūsų laukia visa valanda atkaklių kautynių!

— Ne mažiau, bet man yra tekę praleisti ištisą dieną kruvinose kautynėse! Man atrodo, jūs irgi neišsigąsit, pamatęs priešą.

— Leiskite paskelbti jūsų vardą įgulai! — paprašė Grifitas.— Tai paakintų jūreivius ir pakeltų jų kovingumą.

— Nereikia,— atsakė locmanas, mostu sulaikydamas leitenantą.— Aš liksiu nežinomas, kol nepasitaikys derama proga prisistatyti. Aš dalinsiuosi su jumis pavojumi, tačiau šlovės iš jūsų pagrobti nenoriu. Jeigu tektų imtis abordažo,— pridūrė jis su veide šmėstelėjusiu pasitenkinimu,— tai aš pasakysiu savo vardą kaip karo šūkį ir patikėkite — šitie anglai sudrebės, jį išgirdę!

Grifitas sutiko ir, kai juodu aptarė tolimesnius veiksmus, vėl nukreipė visą savo dėmesį į laivo valdymą. Nusigręžęs nuo locmano, jis pirmiausiai pamatė pulkininką Hovardą, kuris išdidžiu veidu ryžtingai vaikščiojo škancais, tarytum jau džiūgaudamas dėl anglų pergalės, kuria neabejojo.

— Atsiprašau, sere,— pagarbiai tarė priėjęs prie jo leitenantas,— bet greitai denis jums atrodys netinkama ir pavojinga vieta pasivaikščiojimams. Jūsų globotinės...

— Nekalbėkit nieko apie pavojų! — pertraukė jį pulkininkas.— Ar gali būti sielai didesnis malonumas už tą, kurį jauti, kvėpuodamas ištikimybės kupinu oru, dvelkiančiu nuo tos plaukiojančios karaliaus tvirtovės? Pavojus! Jūs per mažai pažįstat senąjį Džordžą Hovardą, jaunuoli, jeigu manote, kad jis atsisakys pasižiūrėti, kaip maišto simbolis kris prieš jo didenybės vėliavą!

— Jeigu toks jūsų noras, pulkininke Hovardai,— atsakė Grifitas ir, kramtydamas lūpas, apžvelgė aplink susirinkusius bei nustebusius jūreivius,— tai veltui laukiate. Bet aš duodu žodį: kai ateis laikas, jums bus pranešta, ir galėsite savo paties rankomis atlikti tą nešvarų darbą.

— Edvardai Grifitai, o kodėl nepadarius to dabar pat? Tai jūsų išmėginimo valanda — patikėkite save anglų sosto malonei ir liepkite visai komandai pasiduoti karaliui! Šitokiu atveju aš nepamirščiau savo brolio Hario draugo sūnaus, o mano vardas, būkite tikras, žinomas ministrams. Sudėkite ginklus, paklydę bei tamsūs maišto šalininkai, arba jūsų laukia stiprių ir pergalingų jūsų karaliaus tarnų kerštas!

— Atgal, atgal, atgal, vyrai! — sušuko griežtai Grifitas jūreiviams, kurie ėmė piktai ir grėsmingai artintis prie pulkininko.— Jei kuris nors paliesite jį, įmesiu jūron!

Jūreiviai, paklusę vado įsakymui, atsitraukė, o senasis pulkininkas ir toliau pakiliai vaikščiojo po denį. Galop piktai jį stebinčių jūreivių žvilgsniai nukrypo prie svarbesnių dalykų.

Nors linijinis laivas ėmė lėtai skęsti už horizonto ir, nepraėjus nė valandai po jo borto salvės, nuo fregatos denio tebuvo matyti tik trečiasis patrankų denis, laivas vis dėlto trukdė atsitraukimui į pietus. Be to, pirmasis pastebėtas laivas priplaukė taip arti, kad dabar jo manevrus buvo galima stebėti ir be žiūrono. Tai pasirodė besanti fregata, bet gerokai lengvesnė už amerikiečių. Su ja būtų buvę galima lengvai susidoroti, jeigu ne du jos palydovai, skubantys į būsimos kovos vietą. Prasidedant šioms vytynėms, amerikiečių fregata buvo priešais Šventosios Rutos vienuolyną, o dabar ji priartėjo prie tų pačių seklumų, apie kurias kalbėjome pasakojimo pradžioje. Vienas anglų laivų tuo metu taip priartėjo, kad išvengti kovos pasidarė nebeįmanoma. Grifitas ir jo įgula visą tą laiką negaišo veltui, buvo padaryta viskas, ko gali prireikti, stojus į jūros mūšį. Dabar būgnas dar kartą pašaukė visus į savo vietas, ir laivas, tarytum gladiatorius, kuris žengdamas arenon nusivelka viršutinius drabužius, nuleido nereikalingas bures. Pamatęs, jog amerikiečiai atsisakė ketinimo pabėgti, anglų laivas, priimdamas kovos iššūkį, irgi nuleido dalį savo burių.

— Koks mažylis,— tarė Grifitas locmanui, kuris stovėjo šalimais, globėjiška akimi sekdamas leitenanto pasiruošimus kovai.— Nors drąsos jam užtenka.

— Mes turime sutriuškinti jį vienu smūgiu,— atsakė locmanas.— Liepkit nešauti, kol nebūsim visai prie pat.

— Matau, jie jau taikosi į mus savo dvylikos svarų patrankomis, tuojau bus salvė.

— Atsilaikę prieš devyniasdešimties patrankų laivo salvę, trisdešimt dviejų neišsigąsim.

— Prie patrankų, vyrai! — sušuko Grifitas per ruporą.— Kad be įsakymo nebūtų nė šūvio!

Šis perspėjimas, skirtas numaldyti jūreivių įkarštį, buvo pasakytas pačiu laiku, nes tą pačią akimirką priešo laivas ap-

sigaubė dūmais bei ugnies liežuviais ir ant amerikiečių laivo pasipylė sviedinių kruša. Praėjo apie dešimt minučių, abu laivai vis artėjo vienas prie kito,— anglai vis šaudė, o amerikiečiai Grifito įsakymu nepaleido nė vieno šūvio. Per tą trumpą laiko tarpą, kuris jūreiviams atrodė kaip amžinybė, amerikiečių laive viešpatavo tyla. Net sužeistieji ir mirštantieji, kurie gulėjo kiekviename laivo kampe, stengėsi dejuoti tyliau, įpratę prie visai įgulai bei laivo manevrams būdingos disciplinos, ir net karininkai įsakymus davė kiek galima tylesniu balsu, nors kaip visuomet tvirtai ir ryžtingai. Galop laivas lėtai įplaukė į dūmų debesį, gaubiantį priešus, ir Grifitas išgirdo, kaip šalia jo stovintis žmogus sušnibždėjo:

— Laikas!

— Ugnis! — sušuko Grifitas taip, kad išgirstų jūreiviai visose laivo dalyse.

Atrodė, kad iš jūreivių burnų išsiveržęs riksmas kilstelėjo laivo denį, ir fregata sudrebėjo kaip drebulės lapas, kai jos patrankos vienu metu trenkė salvę, nes jūreiviai iš nekantrumo nebegalėjo susivaldyti ir šaudyti kaip įprasta vienas po kito. Priešui šita salvė, matyt, padarė didelių nuostolių, nes po patrankų griausmo stojo mirtina tyla, kurią tetrikdė šūksniai bei prakeiksmai, panašūs į myriop pasmerktųjų dejones. Per tą laiką, kol amerikiečiai iš naujo užtaisė patrankas, o anglai stengėsi įvesti laive tvarką, amerikiečių laivas lėtai aplenkė priešą ir buvo bepraplaukiąs pro jo priekį, bet tuo metu anglų laivas, supratęs savo beviltišką padėtį, pasuko tiesiai į amerikiečių laivą. Abi fregatos susidūrė. Staigi anglų ataka, daugybei jūreivių pasipylus bušpritu ir nuo borto, vos neužklupo Grifito iš pasalų, tačiau Manuelis, kuris drauge su salve ėmė šaudyti iš muškietų, dabar puikiai pasitarnavo, įsakęs savo kareiviams atremti priešą nenutrūkstama ugnimi. Net atsargusis locmanas, apimtas kovos įkarščio, akimirką nusigręžė nuo priešo laivų, ir juodu su Grifitu santūriai nusišypsojo vienas kitam, patenkinti sėkme.

— Riškit jų bušpritą prie mūsų bizanstiebio,— sušuko leitenantas,— ir mes nušluosime jų denius!

Dvi dešimtys vyrų uoliai šoko vykdyti įsakymo, ir pirmieji buvo Boltorpas bei locmanas.

— Dabar jis mūsų rankose,— sušuko šturmanas,— mes dabar šeimininkai ir galim daryti su juo ką tik norim, galima suskaldyti jį į šipulius, nes galiu prisiekti dievu...

— Nutilk, storžievi,— tarė locmanas griežtu smerkiamu balsu.— Neminėk dievo vardo be reikalo, nes po kelių sekundžių gali stovėti jo akivaizdoje!

Šturmanas, nuo anglų laivo bušprito šokdamas ant denio, nustebęs pažvelgė į locmaną, kuris ramiai, tačiau degančiomis akimis stebėjo aplink užvirusį mūšį, tarytum iš anksto žinodamas jo baigtį.

Anglai, puolantys pirmyn su kovos šūksniais ir grasinimais, įaudrino pulkininką Hovardą, ir jis, prasispraudęs prie fregatos borto, ėmė raginti savo draugus bei šaukti juos kovon.

— Nutilk, tu sena varna! — suriko šturmanas, pastvėręs jam už apykaklės.— Nešdinkis į triumą, arba aš liepsiu šauti į tave iš patrankos!

— Pasiduok, nelemtas maištininke! — sušuko pulkininkas, užsiplieskęs nuo mūšio įkarščio.— Klaupkis ant kelių ir maldauk pasigailėjimo iš karaliaus, prieš kurį pakėlei ranką!

Apimtas plykstelėjusio ryžto, pulkininkas kibo į savo raumeningą priešą, tuo tarpu anglai, stumiami jūreivių ugnies ir nuožmaus Grifito vadovaujamų abordažininkų fronto, atsitraukė ant savo laivo bako ir pamėgino atsakyti į žalingus Barnsteblio vadovaujamos patrankos šūvius į savo korpusą. Jiems pavyko atsukti tik vieną patranką, tačiau ji buvo užtaisyta kartečе ir iššauta taip arti, kad net ugnis lyžtelėjo amerikiečius. Besigrumiantis pulkininkas, kuris jau buvo benuleipstąs savo priešo rankose, pajuto, kaip po šūvio kieti gniaužtai atleido jo kaklą ir jiedu susmuko ant kelių vienas prieš kitą.

— Ką, brolyti?— sušuko Boltorpas.— Vienas iš tų grūdelių ir tau pakliuvo, cha!

Nespėjus pulkininkui nieko atsakyti, abu griuvo ant denio, kur liko gulėti bejėgiai pašėlusiame mūšio dundesyje ir sumaištyje.

Verdant šitai nuožmiai kovai, jūra nesiliovė dirbusi savo darbo, ir, nešamas brizo bei didelių bangų, amerikiečių laivas atsidūrė kiek atokiau nuo priešo, statmenai jų priekiui. Silpni geležiniai bei virviniai laivus jungę sutvirtinimai trūko lyg buksyro lynai, ir Grifitas pamatė, kaip anglų bušpritas buvo

išplėštas ir nukrito jūron, vilkdamas paskui save visą rangautą, kol iš viso didingo takelažo teliko keletas sudriskusių ir nebenaudingų virvių, kadaruojančių nuo apatinių stengų. Kai amerikiečių laivas išplaukė iš dūmų debesies, kuriame liko nugalėtas priešas, leitenantas prisiminė kitus priešo laivus, su kuriais dar turėjo susiremti, ir jo akys nekantriai nukrypo į horizontą.

— Mes laimingai sutvarkėme trisdešimt dvi patrankas,— tarė jis locmanui, kuris, itin susidomėjęs, sekė jo veiksmus,— bet štai mūsų pusėn artėja dar vienas. Jis turi tiek pat patrankų kaip mes ir, atrodo, yra linkęs su mumis pasikalbėti. Beje, ir devyniasdešimtinis vėl sukruto, ko gero, jis irgi tuoj bus čia!

— Mes turime išnaudoti savo brasus ir bures,— atsakė locmanas,— ir jokiu būdu neprisileisti antrosios fregatos. Teks griebtis dvigubo žaidimo, sere,— šaudyti iš patrankų ir kartu stengtis pabėgti nuo kito laivo.

— Tada turime paskubėti, nes jis jau mažina bures ir taip greit artėja, kad bet kurią minutę galime jį išgirsti. Ką jūs siūlote, sere?

— Tegu jis darbuojasi su savo burėmis,— atsakė locmanas.— O kai susitvarkys, mes pasiųsime ant rėjų šimtą vyrų ir išskleisime viską, ką tik turime, nuo apačios iki viršaus. Tada galėsime aplenkti jį, kai jis to mažiausiai tikėsis. Jeigu tik mums pasiseks palikti jį savo kilvateryje, neabejoju, kad nuo jų visų pabėgsim.

— Vytis kilvateriu — sunkus darbas,— tarė Grifitas.— Gal tai ir neblogas planas!.. Sutvarkyti denį ir nunešti sužeistuosius į triumą! Kadangi ir taip rūpesčių per akis, tai visi nelaimingieji, palikę šį pasaulį, turi tuojau pat keliauti už borto.

Ši liūdna pareiga buvo bematant atlikta, ir jaunasis fregatos kapitonas vėl ėmėsi tiesioginių savo pareigų, sprendžiant iš išvaizdos puikiausiai suprasdamas, kokia didžiulė atsakomybė gula ant jo pečių. Tačiau šitai jam vis dėlto nesukliudė išgirsti, kaip Barnsteblis nekantriu balsu šūktelėjo jaunąjį Merį. Atsigręžęs ton pusėn, Grifitas pamatė iš liuko kyšančią draugo galvą. Jis buvo be munduro, kruvinais marškiniais, o susirūpinęs veidas pajuodęs nuo dūmų.

— Meri,— šaukė jis,— sakyk, ar misteris Grifitas sveikas? Girdėjau, kad nuo škancų vienas sviedinys nunešė iš karto keletą vyrų.

Nespėjus Meriui atsakyti, Barnsteblio akys, tikrindamos, ar sveikas laivas, sutiko draugišką Grifito žvilgsnį, ir tą pačią akimirką bičiuliai vėl tapo gerais draugais.

— A, tu čia, Grifai, ir, matau, su sveiku kailiu,— sušuko šypsodamasis Barnsteblis.— Ką tik vargšą Boltorpą paguldė jo paties sandėliuke! Jeigu to anglo bušpritas būtų išlaikęs dar bent dešimt minučių, aš jiems būčiau parodęs! . .

— Gal taip ir geriau,— atsakė Grifitas.— Sakyk, ką tu padarei su tomis, kuriomis privalome labiausiai rūpintis?

Barnsteblis reikšmingai mostelėjo laivo gilumon ir atsakė:

— Sėdi ant virvių, saugomos medžio, geležies ir vandens, nors Katerina tris kartus buvo bekylanti...

Tuo metu Grifitą pašaukė locmanas, ir jaunieji karininkai vėl gavo imtis pareigų.

Laivas, su kuriuo amerikiečiams dabar reikėjo kautis, buvo panašus į jų fregatą tiek dydžiu, tiek įgulos gausumu, ir kai Grifitas vėl pažvelgė į jį, tai pamatė, jog šis pasiruošęs didvyriškai kovai.

Anglai pamažu sumažino bures iki tiek, kiek reikia mūšiui, o iš veiksmų denyje Grifitas ir jo nuolatinis padėjėjas locmanas puikiai suprato, kad jie ketina pirmiausiai priartėti per keletą šimtų jardų, o tada pradėti ataką.

— Dabar pakelkit visas bures,— sušnibždėjo locmanas.

Grifitas prisidėjo prie burnos ruporą ir garsiai, kad net priešas galėjo išgirsti, suriko:

— Kelti bures, visi ant rėjų! Iškelti viską, kas tik yra!

Po šio įsakymo kilo visuotinis bruzdesys, penkios dešimtys vyrų užlėkė į svaiginamą aukštį ant rėjų ir plačios burės išsitiesė ant stiebų taip staiga, jog atrodė, kad tai koks galingas paukštis išskėtė sparnus. Anglai bematant suprato savo klaidą ir atsakė artilerijos kanonada. Grifitas neramiai stebėjo virš galvos lekiančius sviedinius ir net suriko iš džiaugsmo, pamatęs, kad tik vietomis nukentėjo viena kita virvė, o stiebai liko sveiki. Tačiau buvo matyti, kad keletas vyrų mėšlungiškai kabinasi už takelažo kaip sužeisti paukščiai už medžio šakų ir, krisdami nuo virvės ant virvės, galiausiai sunkiai pūkš-

teli jūron, o tylus laivas abejingai plaukia pro juos. Sekančią akimirką anglų laivo stiebai ir rėjos atgijo panašiai kaip ir jų pačių, ir Grifitas, vėl pakėlęs ruporą, sušuko:

— Šaudykit į juos! Verskit juos nuo rėjų, vyrai! Pilkit karteče, daužykit jų takelažą!

Amerikiečių įgula ėmėsi vykdyti įsakymą taip uoliai ir greitai, kad paskutinius žodžius leitenantas ištarė jau kurtinamai dundant patrankoms. Vis dėlto locmanas buvo nepakankamai įvertinęs priešininkų vikrumą bei įgudimą, kadangi net ir tokiomis aplinkybėmis, kuriomis anglai turėjo kelti bures, jie šį manevrą atliko greitai ir tiksliai.

Abu laivai dabar ėjo lygiagrečiais kursais ir įnirtingai šaudė vienas į kitą iš visų patrankų, darydami vienas kitam nemenkų nuostolių, nors aiškios persvaros nei tai, nei kitai pusei nepavyko pasiekti. Grifitas su locmanu sunerimę stebėjo, kaip staiga žlugo jų viltys, nes abu matė, kad fregatos greitis kas minutę mažėja, priešo sviediniams numušus kai kurias rėjas ir nuplėšus dalį burių.

— Tai tikrai vertas priešininkas,— tarė Grifitas locmanui.— Devyniasdešimtinis vėl artinasi kaip koks kalnas, jeigu mes ir toliau taip švaistysim bures, tai jis greitai pavys mus!

— Teisybę sakote, sere,— tarė locmanas susimąstęs.— Jų kapitonas ir protingas, ir drąsus, bet...

Jį nutraukė iš laivo priekio atbėgęs Meris, iš kurio susijaudinusio veido buvo matyti, jog jis nori pranešti kažką itin svarbaus.

— Bangos! — sušuko jis, perrėkdamas triukšmą.— Mes einam tiesiai ant raibulių, mažiau kaip už dviejų šimtų jardų jūra balta nuo putų.

Locmanas užšoko ant patrankos ir, pasilenkęs į priekį, kad geriau matytų pro dūmus, skardžiu, aiškiu bei stipriu balsu, nustelbdamas net patrankų dundesį, sušuko:

— Vairą kairėn! Mes prie Velnio Replių! Duokit ruporą, sere, suk vairą, vyre! Šaudykit, šaudykit... parodysim tiems pasipūtėliams.

Grifitas nedvejodamas atidavė tą valdžios simbolį ir, pažvelgęs į santūrų, nors ir viskam pasiruošusį locmaną, pats pasidarė ramesnis. Jūreiviai buvo perdėm užsiėmę savo patrankomis ir burėmis ir nepastebėjo šio naujo pavojaus, tad pa-

čiame mūšio įkaršty fregata įplaukė į pavojingą tarpą seklumose. Keletas senesnių jūreivių nustebę pažvelgė į šalimais lekiančias putų juostas, nesuprasdami, kaip galėjo jūra imti putoti ir banguoti nuo priešo sviedinių, bet staiga vietoj šūvių pasigirdo rūstus mūšos šniokštimas, ir laivas, išslydęs iš tirštos dūmų uždangos, drąsiai nuskriejo pirmyn siauru farvateriu. Dar dešimt įtemptų minučių locmanas vadovavo laivui, greitai vesdamas jį per raibulius ir verpetus, pro putų juostas ir povandeninius rifus. Galiausiai jis nuleido ruporą ir sušuko:

— Tai, kas atrodė mūsų pražūtis, pasirodė besąs išsigelbėjimas! Laikykit kursą į tą mišku apaugusią kalvą, kurios papėdėje stovi bažnyčia, kursas ost-nord-ost. Valandą paplaukę šiuo kursu, išeisim iš seklumų, o priešas turės plaukti aplinkui, ir šitaip mes laimėsim prieš jį penkias lygas.

Nušokęs nuo patrankos, locmanas ne tik prarado valdingumą, taip puikiai derėjusį prie jo susijaudinusio veido, bet netgi liovėsi dalyvavęs tolimesniuose įvykiuose,— vėl pasidarė šaltas ir santūrus su dabartiniais savo draugais kaip ir anksčiau. Visi laivo karininkai, pasibaigus šitam kvapą gniaužiančiam netikrumo metui, puolė į tas vietas, iš kur buvo patogiausia stebėti priešą. Devyniasdešimties patrankų fregata vis dar ryžtingai skriejo pirmyn ir jau buvo pasivijusi trisdešimt dviejų patrankų laivą, kuris kaip bejėgiškas laužas plūduriavo vandeny, negailestingai svaidomas bangų. Paskutinė mūšyje dalyvavusi fregata suplėšytomis ir vėjyje besiplaikstančiomis burėmis plaukė seklumų pakraščiu; jos sulaužytos rėjos siūbavo nuo vėjo, ir iš visų jos manevrų bei subruzdimo denyje buvo aišku, kad ji, sutikusi nenumatytą kliūtį, keičia kursą. Tačiau linksmi jūreivių šūksniai ir sveikinimai, žiūrint į anglų laivus, truko neilgai, nes reikėjo pasirūpinti savo pačių laivu. Būgnas ėmė mušti kovos pabaigą, patrankos buvo pririštos, nauji sužeistieji vėl nunešti nuo denio, ir visiems galintiems pajudėti buvo įsakyta šalinti sužalojimus bei tvirtinti stiebus.

Po valandos, kaip žadėjo locmanas, laivas paliko visus pavojus, kurie dieną nė nebuvo tokie baisūs. Saulei leidžiantis, Grifitas, kuris visą dieną nebuvo nulipęs nuo denio, įsitikino, jog po mūšio bei lenktynių laivas sutvarkytas ir vėl yra pasirengęs susiremti su priešu. Tuo metu jam buvo perduotas

kapeliono prašymas nulipti į kapitono kajutę. Palikęs fregatai vadovauti Barnsteblį, kuris tiek kovoje, tiek po jos buvo pirmutinis jo padėjėjas, Grifitas greitai nusimetė kovos apsiaustą ir nulipo kajutėn.

34 skyrius

Jau debesys rausvi.
Kur tu per slėnių sutemą, per vėją,
Rasoms žolynuos suspindėjus,
Nevaldomas eini? [1]

Brajantas

Kai jaunasis fregatos kapitonas nulipo nuo škancų, jis su pasitenkinimu pastebėjo, kad laive viskas taip sutvarkyta, tarytum nieko nė nebūtų įvykę. Patrankų denyje kraujo dėmės buvo nuplautos, parako dūmai jau seniai išsisklaidę. Eidamas pro tylinčias patrankas, jis, nors ir skubėjo, negalėjo nepastebėti baisių skylių fregatos bortuose, pramuštų priešo sviedinių, ir kol priėjo kajutės duris, jau žinojo visus pagrindinius sužalojimus svarbiausiose laivo gynybos vietose. Duris atidarė laivo gydytojas, kuris, atsitraukęs į šalį ir praleisdamas Grifitą, lėtai papurtė galvą, be žodžių pranešdamas, jog nėra jokių vilčių, ir tuojau pat išėjo pas tuos, kuriems jo paslaugos dar buvo reikalingos.

Tegu skaitytojas nemano, kad Grifitas per šią įvykių kupiną dieną visai pamiršo Sesiliją ir jos pusseserę: priešingai, net pačiomis karščiausiomis valandomis jo nerami vaizduotė gyvai piešė tą siaubą, kurį jos turėjo patirti, tad vos tik jūreiviai pasitraukė nuo patrankų, jis liepė sudėti atgal kajutės pertvaras, sustatyti baldus, ir tik svarbesnės bei neatidėliotinos pareigos neleido jam asmeniškai pasirūpinti jų patogumu. Todėl

[1] Vertė H. Bakanas.

jis tikėjosi rasti kajutėje atstatytą tvarką, bet tai, ką išvydo, jam buvo visai netikėta.

Tarp dviejų rūsčių patrankų, kurios patogioje kajutėje atrodė gana keistai, ant plačios sofos gulėjo pulkininkas Hovardas, kurio valandos, atrodo, buvo suskaitytos. Šalia jo klūpojo užsiverkusi Sesilija, ant kurios balto veido buvo netvarkingai užkritusios juodos išsitaršiusios garbanos, siekiančios grindis. Katerina irgi buvo pasilenkusi prie mirštančiojo, ir jos juodose ašarų pilnose akyse buvo matyti ne tik gilus liūdesys, bet ir sąžinės graužimas. Netoliese stovėjo keletas tarnų bei tarnaičių, ir iš jų veidų buvo matyti, kad jie dar neatsipeikėję nuo daktaro žodžių. Priešais pulkininką ant kitos sofos gulėjo aukštas ir plačiapetis Boltorpas; jo galva buvo padėta ant kapitono tarno kelių, o rankose jis laikė suspaudęs savo draugo kapeliono delną. Grifitas buvo girdėjęs, kad šturmanas sužeistas, bet apie pulkininko Hovardo padėtį jis sužinojo tik dabar, pamatęs viską savo akimis. Atsipeikėjęs iš apstulbimo, jaunasis leitenantas priėjo prie pulkininko ir nuoširdžiu balsu pamėgino išreikšti savo liūdesį bei užuojautą.

— Nereikia nieko sakyti, Edvardai Grifitai! — nutraukė jį pulkininkas, nestipriu rankos mostu prašydamas tylos.— Matyt, tokia buvo visagalio valia, kad šitas maištas triumfuotų, ir ne žmogaus tuštybei vertinti aukščiausiojo veiksmus. Mano silpstantis protas negali prasiskverbti į šitą didžią paslaptį, bet neabejoju, jog viskas vyksta pagal neišvengiamos lemties valią. Aš pašaukiau jus, Edvardai, norėdamas prieš mirtį užbaigti vieną reikalą, tegu visi paskui žino, jog Džordžas Hovardas neužmiršo savo pareigos netgi paskutinėmis savo gyvenimo minutėmis. Jūs matote tą verkiančią būtybę šalia manęs? Sakykite, jaunuoli, ar jūs mylite šią merginą?

— Argi reikia šito klausti?— sušuko Grifitas.

— Ar jūs globosite ją, ar atstosite jai ir tėvą, ir motiną, ar būsite rūpestingas jos garbės ir silpnumo gynėjas?

Grifitas atsakydamas tik pagriebė pulkininko ranką ir ją suspaudė.

— Aš tikiu jumis,— kalbėjo toliau mirštantysis.— Nors mano gerbiamas Hju Grifitas ir nesugebėjo įdiegti sūnui savo ištikimybės karaliui, jis negalėjo išauklėti jo negarbingu žmogumi. Pasidavęs silpnybei ir, ko gero, piktai valiai, aš piršau

dukterėčią savo nelaimingajam giminaičiui Kristoferiui Dilonui, bet man buvo pranešta, jog jis klastingai sulaužė savo duotą žodį. Žinodamas, jog tai tiesa, aš būčiau atsakęs jam merginos ranką, nepaisant jo ištikimybės Britanijos karaliui. Bet jis paliko šį pasaulį, ir aš pats ketinu eiti paskui jį ten, kur mes tarnausime tiktai vienam dievui. Ko gero, mums abiem būtų buvę tik geriau, jei ir tarnaudami žemiškiesiems valdovams, būtume prisiminę savo pareigą jam. Dar vienas klausimas. Ar jūs pažįstate šį Kongresui tarnaujantį karininką, misterį Barnsteblį?

— Aš plaukiojau su juo daugelį metų,— atsakė Grifitas,— ir galiu laiduoti už jį kaip ir už patį save.

Pulkininkas pamėgino šiek tiek pasikelti ir įsmeigė į jaunuolį skvarbų žvilgsnį, kuris jo išblyškusiam veidui suteikė griežtumo bei iškilmingumo. Jis pasakė:

— Nepasakokite man, sere, apie jį kaip apie nerūpestingų malonumų bičiulį ir nelaiduokite už jį kaip lengvabūdis draugas, o prisiminkite, kad duodate patarimą mirštančiam ir jumis pasikliovusiam žmogui. Džono Plaudeno duktė buvo patikėta man, ir negalėsiu ramiai numirti, jeigu bent kiek abejosiu, ar vertas tas žmogus, kuriam ji atiteks.

— Jis yra džentelmenas,— atsakė Grifitas,— ir žmogus, kurio širdis tiek pat gera, kiek narsi. Jis myli jūsų globotinę, ir yra jos vertas, kad ir kokia tyra ji būtų. Jis kaip ir aš savo tėvynę myli labiau negu savo protėvių žemę, bet...

— Visa tai man dabar nesvarbu,— nutraukė jį pulkininkas.— Po to, ką šiandien savo akimis mačiau, pradedu manyti, kad dangus savo valia dovanoja jums pergalę! Bet, sere, nepaklusnus jaunesnysis karininkas ilgainiui gali tapti neapdairiu vadu. Šitas paskutinis judviejų ginčas...

— Pamirškite jį, brangusis sere,— sušuko kilnaus polėkio pagautas Grifitas.— Jis kilo dėl nelemtų aplinkybių ir dabar yra pamirštas bei atleistas. Jis man šiandien buvo šaunus pagalbininkas, ir galiu prisiekti savo galva: jis žino, kaip garbingam žmogui dera elgtis su moterimi.

— Tuomet aš patenkintas! — pasakė pulkininkas vėl padėdamas galvą ant pagalvių.— Liepkit pašaukti jį.

Grifito pašnibždom duotas nurodymas pakviesti Barnsteblį buvo greitai įvykdytas, ir jaunasis karininkas kajutėje pasirodė

net anksčiau, negu atrodė tinkama nutraukti pulkininko apmąstymus. Barnstebliui įėjus, pulkininkas vėl pasikėlė ir jaunojo jūreivio nuostabai kreipėsi į jį, nors, tiesą sakant, ir ne tokiu draugišku ir patikliu tonu, kokiu kalbėjosi su Grifitu.

— Pareiškimas, kurį jūs, sere, vakar vakare padarėte velionio kapitono Džeko Plaudeno dukters atžvilgiu, išsklaidė visas mano abejones dėl jūsų ketinimų. Taigi, džentelmenai, abu jūs pasiekėte savo tikslus! Tegu šis dievo pasiuntinys priima iš jūsų vedybinius įžadus, kol aš turiu jėgų juos išklausyti, kad galėčiau būti liudininkas prieš jus dangaus karalystėje, jeigu pamirštumėte savo įsipareigojimus!

— Ne dabar, ne dabar,— sumurmėjo Sesilija.— Nereikalaukit to dabar, brangusis dėde!

Katerina nieko nesakė, tik, giliai sujaudinta švelnaus savo globėjo rūpesčio jos gerove, nuleido ant krūtinės galvą ir apsiliejo didelėmis ašaromis, kurios nuo jos skruostų ritosi ant grindų.

— Kaip tik dabar, mano vaikeli,— pasakė pulkininkas,— arba mano pareiga bus neatlikta. Tuojau aš pasimatysiu su jūsų tėveliais. Jeigu mirdamas nesitikėčiau dangaus karalystėje sutikti garbingojo Hju Grifito ir dorojo Džeko Plaudeno, tai reikštų, jog aš neturiu supratimo apie tas malones, kurios laukia ištikimų tėvynės tarnų ir drąsių savo karaliaus valdinių! Tikiuosi, kad niekas negalės pasakyti, jog aš kada buvau pamiršęs savo pareigas silpnajai lyčiai, tačiau dabar, kai mano laikas matuojamas minutėmis ir mano pareigos ne visai atliktos, tuščioms kalboms ne metas. Aš ramiai nenumirsiu, mano vaikai, palikdamas jus šiose vandenyno platybėse be globos, kurios yra reikalingos jūsų jaunos ir švelnios esybės. Jeigu dievas panorėjo atimti iš jūsų globėją, tai tegu jo vietą užima tie, kurie to nori!

Sesilija, daugiau nebedvejodama, lėtai atsistojo ir, lyg per prievartą paklusdama, padavė ranką Grifitui. Katerina leidosi Barnsteblio nuvedama pas pusseserę, ir kapelionas, kuris iki šiol susidomėjęs klausėsi pokalbio, paklusęs Grifito žvilgsniui, atsivertė maldyną, iš kurio ką tik sėmė paguodos žodžius mirštančiam šturmanui, ir virpančiu balsu ėmė skaityti vedybų pamokymus. Abi nuotakos su ašaromis ištarė priesaikas, kurios skambėjo kur kas aiškiau ir garsiau, negu būtų skambė-

jusios linksmame būryje, kuris paprastai susirenka šios ceremonijos metu. Nors jos nelaužytina priesaika prieš visą pasaulį pripažino atiduodančios savo jausmus valion tų, kuriems patikėjo savo likimą, mergiško kuklumo jausmą užgožė liūdesys dėl greitos brangaus žmogaus mirties. Kai apeigos buvo baigtos, Sesilija priglaudė galvą prie savo vyro peties ir, kiek paverkusi, priėjo prie sofos ir atsiklaupė šalia dėdės. Katerina, švelniai pabučiuota Barnsteblio, irgi sugrįžo pirmykštėn vieton.

Pulkininkas Hovardas pasikėlęs stebėjo visas apeigas ir po kiekvienos maldos nuoširdžiai pasakydavo „amen". Po paskutinių žodžių jis atsilošė, ir jo senatviškame išblyškusiame veide pasirodė didžiulio pasitenkinimo išraiška.

— Ačiū jums, vaikai mano,— pagaliau tarė jis.— Dėkoju jums, nes žinau, kaip jūs aukojotės, paklusdami mano norui. Pas mano bankininką Londone jūs rasite, džentelmenai, dokumentus dėl mano globotinių turto, taip pat mano testamentą, Edvardai, iš kurio sužinosite, jog vedėte ne bekraitę. Koks mano globotinių elgesys ir išvaizda, matote patys, ir tikiuosi, kad dokumentai Londone parodys, jog jų turtą aš tvarkiau garbingai!

— Nebekalbėkite apie tai, nebekalbėkite, nes man plyš širdis! — sušuko Katerina, garsiai raudodama ir apimta graužaties, kad kadaise ginčydavosi su geruoju dėde.— Ak! Kalbėkite apie save, galvokite apie save. Mes nevertos... bent jau aš esu neverta jūsų rūpesčio.

Mirštantysis švelniai ištiesė jai ranką ir tarė, nors balsas jau buvo gerokai silpnesnis:

— Apie save pasakysiu tiek, kad noriu, kaip ir mano protėviai, būti palaidotas žemėje, šventose kapinėse.

— Tai bus padaryta,— sušnibždėjo Grifitas.— Aš pats tuo pasirūpinsiu.

— Dėkoju, sūnau mano,— tarė pulkininkas,— nes gavęs Sesilijos ranką, tu tapai mano sūnumi. Mano testamente jūs rasite, kad aš duodu laisvę ir aprūpinu visus savo vergus, išskyrus tuos nedėkingus nenaudėlius, kurie pabėgo nuo savo šeimininko ir patys suteikė sau laisvę. Jiems nereikės jaustis man už tai dėkingiems. Kai ką, Edvardai, užrašiau ir karaliui, manau kad jo didenybė neatsisakys priimti dovaną iš savo seno ir ištikimo tarno, o jūs tokio menkniekio negailėsite.

Stojo ilga tyla, tarytum pulkininkas stengtųsi prisiminti ar visos žemiškosios pareigos atliktos, paskui jis tarė:

— Pabučiuok mane, Sesilija... ir tu, Katerina... aš tikiuosi, kad tu esi tokia pat tyra kaip ir tavo garbingasis tėvas Džekas. Mano akys jau merkiasi... Kur Grifito ranka? Jaunuoli, aš atidaviau jums viską, ką gali atiduoti senas žmogus... mylėkite ir būkite švelnus mano brangiam vaikui... Dėl jūsų aš suklydau taip, kaip buvau suklydęs ir dėl misterio Kristoferio Dilono. Gal aš klydau ir suprasdamas savo pareigą Amerikai... bet aš buvau per senas keisti savo pažiūras arba religiją... aš... aš mylėjau karalių... Telaimina jį viešpats...

Jo žodžiai darėsi vis tylesni ir tylesni, ir galiausiai jis išleido paskutinį atodūsį, taręs palaiminimą, kuris, išėjęs iš tokios tyros širdies, galėjo sujaudinti patį išdidžiausią žemės valdovą.

Kūną tarnai tučtuojau pernešė į kitą kajutę, o Grifitas su Barnstebliu nuvedė savo nuotakas į galinę kajutę, kur, paliktos vienos, jos susėdo ant sofos ir apsikabinusios karštai pravirko.

Boltorpas buvo visos aprašytosios scenos liudininkas, ir kai abu jaunuoliai sugrįžo kajutėn, tai pamatė, kad mažos skvarbios akys įsmeigtos į juodu. Jie tuojau priėjo prie savo sužeisto draugo ir atsiprašė, kad taip ilgai negalėjo jam skirti dėmesio.

— Girdėjau, kad jūs sužeistas, Boltorpai,— tarė Grifitas, švelniai paėmęs jo ranką,— bet kadangi žinau, jog jūs ne kartą esat ragavęs kulkų, tai tikiuosi, kad netrukus pamatysime jus ant denio.

— Taip, taip,— atsakė šturmanas,— jums nereikės žiūrono apžiūrėti senam korpusui, kai leisite jį jūron. Aš esu ragavęs kulkų, kaip sakėte, ir kartečė ne sykį buvo pramušusi mano bures ir net išplėšusi dalį španhautų, bet šį sykį skeveldra pataikė žemiau vaterlinijos ir mano dreifas šiame pasauly baigtas!

— Turbūt ne tokia bloga padėtis, Deividai,— pasakė Barnsteblis.— Mano išmanymu, jūs išsilaikėt ant vandens ir su didesnėmis skylėmis, negu nuo šito nelemto šūvio.

— Taip taip,— atsakė šturmanas,— bet tai buvo skylės falšbortuose, kur galėjo prieiti daktaras, o dabar sudaužytos visos pertvaros ir aš jaučiu, kaip triume griūva visas krovinys.

Tarniketas mane jau laiko negyvėliu, nes, vos pažvelgęs į sviedinio skylę, atidavė kapelionui kaip gabalą seno laužo, kuris tetinka perdirbti į ką nors naują. Kapitonui Mansonui pasisekė! Rodos jūs, misteri Grifitai, sakėte, kad senuką sviedinys nubloškė jūron ir kad mirtis tik vieną kartą spėjo pasibelsti į jo kajutės duris, jam iškeliaujant.

— Jo galas tikrai buvo greitas,— atsakė Grifitas,— bet mes, jūreiviai, bet kada turime laukti tokios mirties.

— Ir todėl tuo labiau reikia būti jai pasiruošus,— ryžosi įsiterpti į pokalbį kapelionas tyliu, nuolankiu ir net droviu balsu.

Šturmanas įdėmiai apžvelgė visus, paskui kiek patylėjęs nuolankiai pasakė:

— Tokia buvo jo laimė, bet man atrodo, kad nedera to pavydėti. Kai dėl pasiruošimo, tai čia jau jūsų reikalas, kapelione, ne mano. Todėl bus tuo geriau, kuo greičiau tai sutvarkysite, kadangi laiko turime ne kažkiek, be to, norėdamas išvaduoti jus nuo tuščio vargo, pasakysiu, kad su manim labai gudrauti neverta, nes savo gėdai turiu prisipažinti, kad niekada nevertinau mokslinčių. Jeigu jūs man aname pasauly galite įtaisyti panašią lovą kaip turėjau laive, tai aš būsiu labai patenkintas...

Jeigu dievo tarno veide po tokio jo pareigų sumenkinimo ir šmėstelėjo nepasitenkinimas, tai jis tuojau dingo, kai jis geriau įsižiūrėjo į atvirą savo paskutinę valią reiškiančio šturmano veidą. Po ilgos ir liūdnos tylos, kurios nepertraukė nei Grifitas, nei jo draugas, kapelionas atsakė:

— Žmogui nėra leista spręsti apie dievo gailestingumą, misteri Boltorpai, ir niekas, kad ir ką aš padaryčiau, nepakeis aukščiausiojo valios. Tai, ką sakiau jums vakar vakare, kuomet kalbėjomės ta pačia tema, dar turi būti gyva jūsų atmintyje, todėl nėra jokios prasmės dabar kalbėti jums kitaip.

— Aš negaliu pasakyti, kad rašausi į savo vachtos žurnalą viską, ką girdžiu,— atsakė šturmanas,— o jei ką ir įsiminiau, tai savo paties šnekas, nes žmogus visada labiau atsimena savo, o ne savo artimo mintis... Todėl ir prisimenu, misteri Grifitai, kad vienas didžiosios fregatos keturiasdešimt dviejų svarų sviedinys perlėkė per baką ir nupjovė geriausio būgninio inkaro trosą per kokį sieksnį nuo sankabos ir dar taip vikriai, kaip

sena moteris nukirptų perpuvusį siūlą siuvėjo žirklėmis! Jeigu jūs būsite toks geras ir liepsite mano padėjėjui apsukti trosą kitu galu ir užrišti naują kilpą, tai ir aš kada nors jums pasitarnausiu.

— Nesirūpinkite dėl to,— tarė Grifitas,— galite būti tikras, kad tai, kas priklausė laive jums — viskas bus padaryta. Aš pats prižiūrėsiu, o dabar norėčiau, kad jūs nesirūpintumėte tais dalykais ir galvotumėte apie savo likimą aname pasaulyje.

— Kodėl?— atkakliai pasipriešino Boltorpas.— Aš esu įsitikinęs, jog žmogus į aną pasaulį turi ateiti kuo tuštesnėmis rankomis, užbaigęs visus šios žemės darbus, kad tenai iš karto galėtų imtis naujų. Štai kapelionas man vakar aiškino, kad nesvarbu, ar žmogus elgiasi gerai, ar blogai, svarbu, kad jis stiprintų savo sielą tikėjimo ramsčiais. Bet man atrodo, kad tokia nuomonė neturi būti skleidžiama laive, nes gali išmušti iš vėžių net pačią geriausią laivo komandą pasaulyje.

— O, ne ne, brangusis Boltorpai, jūs neteisingai supratote mano aiškinimą! — sušuko kapelionas.— Jūs bent jau nesupratot. . .

— Turbūt, sere,— nutraukė jį švelniai Grifitas,— mūsų garbusis draugas ir dabar nesupras. Gal turite dar kokį rūpestį šioje žemėje, misteri Boltorpai? Gal norite ką nors patvarkyti dėl savo turto?

— Aš žinau, kad jis turi motiną,— pasakė tyliai Barnsteblis.— Jis dažnai kalbėdavo apie ją per naktines vachtas. Manau, kad ji dar gyva.

Šturmanas, kuris gerai girdėjo jaunuolių žodžius, kokią minutę greitai stumdė tabaką iš vienos burnos pusės į kitą ir tai rodė, jog jis jaudinasi. Paskui, sunkiai pasikėlęs ant alkūnės, atsakė:

— Taip, senutė tikrai tebesilaiko įsikibusi gyvenimo, nors apie sūnų Deividą to nepasakysi. Mano tėvas žuvo per „Zuzanos ir Dorotėjos" katastrofą prie Keip Kodo, jūs tikriausiai prisimenate, misteri Barnstebli? Tada jūs buvote jaunas vaikinukas ir plaukiojote medžioti banginių. Tai va po to štormo aš bandžiau užtikrinti senutei dailų farvaterį, bet jai vis tiek ne kaip sekėsi gyvenimo plaukiojimas. Kas kas, bet ji tai sužinojo, ką reiškia blogi vėjai ir prastas racionas.

— Jūs norite, kad mes jai ką nors praneštume?— švelniai paklausė Grifitas.

— Pranešti? Hm,— pasakė šturmanas, kurio balsas kaskart darėsi kimesnis ir trūksmingesnis.— Tarp mudviejų niekuomet nebuvo per didelių meilumų, ji nepratusi jų klausytis, o aš sakyti. Bet jeigu kuris nors jūsų peržiūrėtų iždo knygas ir... išsiaiškintų, kas ten užrašyta... mano puslapy... tai pasistenkite atiduoti viską mano senutei. Rasite ją prisišvartavusią pavėjinėje namo pusėje... taip, Bostone, Kornhilyje, dešimtas numeris... Aš norėjau parūpinti jai gerą šiltą lovą, nes pats žinau, kad aštuoniasdešimties metų moteriai kaip niekam kitam reikalinga užuovėja.

— Aš pats tai padarysiu, Deividai,— pasakė Barnsteblis, stengdamasis nuslėpti jaudinimąsi.— Aš aplankysiu ją tuojau pat, kai tik išmesime inkarą Bostono uoste, o kadangi tavo santaupos negali būti labai didelės, tai pasidalinsiu su ja ir savąsias!

Šturmanas labai susijaudino nuo tokio kilnaus pasiūlymo. Jo nugairinto veido raumenys mėšlungiškai truktelėjo, ir praėjo kokia minutė, kol jis vėl galėjo kalbėti.

— Aš žinau, kad jūs taip padarysit, Dikai, žinau,— galop tarė jis, suspaudęs Barnsteblio ranką beveik taip pat smarkiai kaip anksčiau.— Aš žinau, kad jūs senutei atiduotumėt ranką ar koją, jei to reikėtų... savo draugo motinai... bet jai to nereikės... juk aš ne žmogėdros vaikas... Bet juk jūsų tėvas ne itin jus paikina ir jūsų kišenes per dažnai aplanko atoslūgiai, kad galėtumėte teikti kam nors pagalbą... Juoba dabar, kai esate surištas su jauna gražia mergina... jums reikės dar daugiau atliekamų pinigėlių.

— O aš pats savo turto šeimininkas,— pasakė Grifitas,— ir turiu jo nemažai.

— Taip taip, aš esu girdėjęs kalbant, kad jūs galite pastatyti fregatą ir nuleisti ją į vandenį su visa amunicija, nekišdamas rankos į svetimą piniginę!

— Duodu jums jūros karininko garbės žodį,— pasakė Grifitas,— kad jūsų motinai nieko netruks, aš rūpinsiuos ja kaip geras ir ištikimas sūnus.

Boltorpui ėmė trūkti oro, jis mėgino pasikelti nuo sofos, bet vėl atsilošė, išsekintas ateinančios mirties, kuri ėmė artintis dar greičiau nuo didžiulių pastangų kalbėti.

— Tegu atleidžia man dievas už mano nuodėmes,— galiausiai tarė jis,— ypač už tai, kad dažnai keikiau jūsų drausmę... Nepamirškit inkaro troso... ir prižiūrėkit apatines rėjas... ir... ir... jis padarys, Dikai, padarys! Aš išeinu... Telaimina viešpats jus visus... tegu duoda jums gerą orą... ir palankų vėją... plaukite...

Šturmanas nutilo, bet nuoširdus pasitenkinimas vis dar buvo matyti šiurkščiame veide, kurio raumenys staiga suglebo, bruožus ėmė stingdyti mirties šaltis.

Grifitas liepė pernešti šturmaną į jo paties kajutę ir skaudančia širdimi užlipo ant denio. Vytynių metu priešas nebuvo pastebėjęs „Greituolio", ir, naudodamasis dienos šviesa bei maža grimzle, pastarasis nesunkiai pasitraukė per seklumas ir povandeninius rifus. Grifitas jam davė ženklą priartėti ir nurodė kursą, kurio reikės laikytis ateinančią naktį. Anglų laivai dabar buvo vos matomi ir atrodė kaip mažyčiai balti taškeliai tamsioje jūroje. Žinodami, jog tarp jų yra plati seklumų juosta, amerikiečiai nebelaikė jų pavojingais.

Kai visi nurodymai ir pasiruošimai buvo baigti, abu laivai apsigręžė ir pasuko Olandijos link. Į dienos pabaigą sustiprėjęs vėjas pakeitė kryptį, ir kai saulė dingo žmonėms iš akių, abu laivai ėjo tokiu greičiu, kad atrodė, jog jie paniro jūros gelmėse, nes krantai jau seniai buvo dingę. Visą naktį fregata skrodė bangas niūrioje tyloje, kuri ramino nuliūdusias ir iki pat ryto akių nesumerkusias pusseseres. Be patirtų įvykių jų širdis prislėgė dar ir tai, jog dėl neatidėliotinų reikalų ir naujų Grifito prisiimtų pareigų rytą jos ilgam laikui, o gal ir amžinai turės išsiskirti.

Auštant laive nuaidėjo bocmano švilpukas, ir įgula iškilmingoje tyloje išsirikiavo denyje „laidoti mirusiųjų". Boltorpo, dviejų jaunesniųjų karininkų ir keleto naktį nuo žaizdų mirusių jūreivių kūnai po tam skirtų apeigų buvo nuleisti į jūrą. Paskui burės vėl buvo pakeltos, ir laivas, nepalikęs jokio paminklo palaidotiesiems tarp amžinai riedančių bangų, nuskriejo toliau per bežades vandens platybes.

Kai saulė pakilo į savo aukščiausią tašką, abu laivai vėl stojo į dreifą ir buvo imta ruoštis paskutiniam išsiskyrimui. Pulkininko Hovardo kūnas buvo perkeltas į „Greituolį", į kurį perėjo ir Grifitas su savo liūdna nuotaka, o Katerina tuo metu liejo nuo fregatos karčias ašaras į sūrų vandenį. Kai viskas buvo užbaigta, Grifitas atsisveikindamas pamojavo Barnstebliui, kuris dabar liko vadovauti fregatai, ir ši, išskleidusi vėjui bures, leidosi pavojingon kelionėn Amerikos link pro Duvro sąsiaurį ir per anglų laivų knibždantį Lamanšą. Tai buvo sunkus uždavinys, tačiau prieš keletą mėnesių fregata „Sąjunga" su žvaigždėta Amerikos vėliava buvo laimingai įveikusi šį kelią.

„Greituolis" tuo metu plaukė labiau į vakarus Olandijos link ir, likus kokiai valandai iki saulės laidos, buvo taip arti jos, kad Grifitas vėl įsakė stoti į dreifą. Buvo nuleista maža judri valtis, ir ant denio iš kajutės išėjo jaunas jūreivis su locmanu, kuris prieš tai, beveik niekieno nepastebėtas, perėjo į tenderį. Jis apžvelgė krantą, lyg norėdamas nustatyti tikslią laivo buvimo vietą, paskui atsigręžė į jūrą link vakarų horizonto, bandydamas spėti, kokio galima tikėtis oro. Neradęs jokių požymių, kurie galėtų jam sukliudyti, jis draugiškai padavė Grifitui ranką ir tarė:

— Čia mes ir išsiskirsim. Kadangi mūsų pažintis nedavė tų rezultatų, kurių tikėjomės, sere, tai geriausiai visai pamirškime, jog buvom susitikę.

Grifitas tylėdamas pagarbiai nusilenkė, o locmanas, paniekinamai mostelėjęs kranto link, kalbėjo toliau:

— Jeigu aš turėčiau bent dalį tos išsigimusios respublikos laivyno, tai net patys išdidžiausi anglų didžiūnai imtų drebėti savo pilyse ir pajustų, kad neįmanoma apsiginti nuo to, kuris žino savo jėgą ir silpnąsias priešo vietas! Tačiau,— tyliai ir greitai sušnibždėjo jis,— taip buvo Liverpulyje, Vaitheivene, Edinburge ir dar penkiose dešimtyse vietų! Bet tai jau praeitis, sere, ir tegu būna pamiršta.

Nekreipdamas dėmesio į smalsią įgulą, kuri susirinko pasižiūrėti atsisveikinimo, locmanas skubiai nusilenkė Grifitui ir, įšokęs į valtį, iškėlė jos burę taip greitai, kaip tikras savo amato meistras. Kai valtis ėmė tolti nuo tenderio, jis dar kartą atsisveikindamas pamojavo, ir Grifitui atrodė, kad net iš

tolo jis mato karčią šypseną ramiame jo veide. Ilgą laiką stovėjo jaunasis leitenantas, lydėdamas akimis mažą valtį, plaukiančią atviron jūron, ir tik tada, kai tamsus taškelis visai dingo besileidžiančios saulės spinduliuose žėrinčiose bangose, jis įsakė uždaryti priekinį „Greituolio" liuką ir vėl leistis kelionėn.

Kol laivas lėtai plaukė į palankų uostą, įgula daug kalbėjo apie keistą paslaptingojo locmano pasirodymą per jų paskutinę narsią ekspediciją Anglijos pakrantėje ir dar keistesnį jo dingimą audringose Šiaurės jūros platybėse. Grifitas nei šypsniu, nei kaip kitaip neišsidavė girdįs tas neišmanėliškas kalbas, kol buvo garsiai pranešta, jog drauge su jais į uostą skuba maža valtis su bure. Tik tuomet staiga linksmai užsidegusios jo akys išdavė tą palengvėjimą, kurį jo širdžiai suteikė gautoji žinia.

35 skyrius

Jūreiviai, gedulo glaudžiu ratu
Sustokite prie brolio, kuris amžiams miega,
Palinkite ties juo, kurs buvo jums draugu,
Ir laurai jo šventi jums teišlieka.[1]

Daina

Galbūt čia ir būtų galima nuleisti mūsų netobulos dramos uždangą ir palikti pačiam skaitytojui apdovanoti herojus deramomis sveikatos, turtų ir laimės dovanomis, kaip reikalauja griežtos poetinio teisingumo taisyklės. Tačiau mes nesame nusiteikę taip šaltai išsiskirti su tais, su kuriais taip ilgai draugiškai bendravome, ir kadangi tai, kas dar liko papasakoti, bus tokia pat tiesa, kaip ir tai, kas jau papasakota, tai nėra jokios priežasties, dėl kurios reikėtų šitaip nemandagiai palikti mūsų veikiančiuosius asmenis. Todėl norėtume bent trumpai aprašyti jų tolimesnį likimą ir išreikšti apgai-

[1] Vertė H. Bakanas.

lestavimą, kad teisėtos šių laikų romano ribos neleidžia papasakoti apie įvairius linksmus bei įdomius įvykius, teikiančius vilties, jog dar kokios nors mūsų kuklios scenos atgis po mūsų bičiulio dailininko Danlapo[1] teptuku.

Pirmiausia paseksime fregatos kursu prie tų krantų, kurių mūsų tingiai plunksnai gal nevertėjo nė palikti, ir papasakosime apie Barnsteblį ir jo juodaakę tai verkiančią, tai besijuokiančią, tai linksmą, tai liūdną, bet visuomet mylinčią žmoną Kateriną. Fregata, prasimušusi pro begales priešo laivų, laimingai pasiekė Bostono uostą, kur Barnsteblis už nuopelnus gavo paaukštinimą ir buvo paskirtas nuolatiniu laivo vadu. Visą karą jis sumaniai ir uoliai vykdė šias pareigas, ir tik pasirašius taiką, kuri užtvirtino ne vien tėvynės nepriklausomybę, bet ir jo paties — narsaus bei talentingo jūrų karininko — reputaciją, grįžo į gimtuosius po tėvo mirties paveldėtus namus. Kai federalinė vyriausybė dėjo savo dabartinio laivyno pamatus, ji vėl paprašė kapitono Barnsteblio pagalbos, ir jis dar daugelį metų praleido tarp narsių jūreivių, ištikimai tarnaujančių tėvynei didelių ir sunkių išmėginimų laikais. Tačiau, laimė, didesnė jo tarnybos dalis praėjo taikos sąlygomis ir šalia jo visada buvo Katerina, kuri, neturėdama vaikų, dažnai priimdavo jo pasiūlymus dalintis jūros gyvenimo nepritekliais bei sunkumais. Šitaip draugiškai ir, tikimės, laimingai jiedu nužygiavo savo gyvenimo kelią ir, nepaisant ironiškos savo buvusio globėjo pranašystės, Katerina pasirodė labai nuolanki, kuo ištikimiausia žmona.

Berniukas Meris, kuris netrukus tapo vyru, iš pradžių gyveno drauge su Barnstebliu ir Katerina, o vėliau, subrendęs ir gavęs laipsnį, savo pirmą plaukiojimą atliko savo giminaičio laive. Kaip jau iš anksto buvo galima spėti, suaugęs jis tapo bebaimiu ir sumaniu jūreiviu — dar ir dabar, ko gero, būtų gyvas, jeigu nebūtų be laiko žuvęs dvikovoje su užsieniečiu karininku.

Kapitonas Manuelis, sugrįžęs gimtinėn, pirmiausiai ėmė rūpintis, kad būtų perkeltas į sausumos kariuomenę. Tai jam pavyko be ypatingo vargo, ir netrukus jis jau mėgavosi tuo, ko taip ilgai troško jo siela — marširavimo pratybomis. Jis spėjo

[1] Viljamas Danlapas (1766—1839) — amerikietis dailininkas, dramaturgas ir teatro istorikas, Kuperio draugas.

dalyvauti visuose pergalinguose mūšiuose iki baigiantis karui, taip pat patyrė ir šiek tiek keblumų, tenkančių armijai. Jo nuopelnai nebuvo užmiršti, ir, reorganizuojant armiją, jis ne kartą vyko į vakarus didžiųjų karvedžių ekspedicijose. Šimtmečio gale kapitonui Manueliui buvo įsakyta saugoti nedidelę rąstų tvirtovę prie vienos tų galingų upių, kurios atstojo šalies sieną šiaurėje. Kitoje upės pusėje, Kanadoje, virš neseniai pastatytos gerokai stipresnės tvirtovės sienų plevėsavo Britanijos vėliava. Manuelis, itin gerbdamas karo etiketą ir sužinojęs, jog anam fortui vadovauja pėstijos karininkas, pasiryžo aplankyti aną karininką, ketindamas užmegzti su juo pažintį, kuri, turint galvoje abiejų pareigas, galėjo pasirodyti ne tik naudinga, bet ir visai maloni.

Amerikietis, teiraudamasis apie anglo rangą, visai pamiršo pasidomėti pavarde, bet kai jo pasitikti išėjęs raudono veido linksmas majoras su medine koja buvo pristatytas kaip majoras Borouklifas, Manuelis tuojau pat pažino savo seną bičiulį iš Šventosios Rutos vienuolyno laikų. Abu šie garbingieji karininkai su didžiausiu malonumu atnaujino savo pažintį ir netrukus taip prisirišo vienas prie kito, kad vienoje upės salų kaip neutralioje teritorijoje buvo pastatyta rąstų trobelė, kurioje jiedu galėjo rengti pokylius bei išgertuves, nė kiek nesutrikdydami pavyzdinių garnizonų drausmės. Čionai būdavo aptarinėjamos puikios elnienos arba vištienos savybės, mėgaujamasi kepsniu ir iš įvairių laukinių gyvių, kurių buvo apstu aplinkiniuose gūdžiuose miškuose, neužmirštant ir plačiosios upės gėrybių, idant būtų išmėginta viskas, kas gali papildyti pokylio malonumą. Išlaidas, reikalingas palaikyti šiai kariškai draugystei, abi pusės dengė po lygiai, o rūpesčiai, kaip atgabenti gardėsius, gaunamus tik tuose kraštuose, kur gamta buvo dosnesnė žmogui negu šių citadelių apylinkėse, irgi buvo dalinami perpus. Visi gėrimai su salyklu, taip pat tamsieji portveinai buvo gabenami į Šv. Lauryno įlanką, toliau, lydimi Borouklifo, pasiekdavo paskirties vietą, o Manueliui buvo patikėta atsakinga pareiga tiekti taurųjį gėrimą iš Maderos salos, ir jei Borouklifas kada įsikišdavo į bičiulio reikalus, tai tik norėdamas priminti, kad vyną reikia pirkti tik „iš pietinių šlaitų"!

Jaunieji abiejų garnizonų karininkai ne kartą tarpusavy

svarstydavo, kuriame mūšyje majoras Borouklifas neteko kojos, ir anglai visuomet sakydavo amerikiečiams, kad tai atsitiko viename paskutinių mūšių šiaurrytinėje Anglijos pakrantėje, kur Borouklifas su savo kuopa pasižymėjo nuožmioje kovoje už tėvynę. Kaip tik už šią pergalę jis ir gavęs majoro laipsnį ir nė skatiko neužmokėjęs už patentą. Veteranai — tuo metu jie jau tikrai buvo nusipelnę šio titulo — iš abipusio mandagumo šiuose subtiliuose pokalbiuose nedalyvaudavo, nors kartais, gerokai įsilinksminus, Borouklifas reikšmingai pažvelgdavo į savo bičiulį amerikietį, leisdamas suprasti, jog puikiai viską prisimena, o Manuelis tokiais atvejais imdavo krapštyti pakaušį — kaip žinia, šiuo judesiu visų aktorių bei dailininkų priimta vaizduoti, jog žmogus kažką neaiškiai prisimena. Šitaip slinko metai ir tarp abiejų pusių, nepaisant piktų valstybinių aistrų, viešpatavo kuo puikiausia santarvė, kol galiausiai netikėta Manuelio mirtis sutrikdė ramybę.

Šis atkaklus drausmės šalininkas niekuomet neplaukdavo į neutralią salą be būrio savo kareivių, kuriuos pastatydavo sargyboje, sudarydamas visą postų liniją. Jis ir savo bičiuliui patardavo šią priemonę kaip labai gerą tiek drausmės palaikymui, tiek apsidraudimui nuo įvairių netikėtumų iš abiejų garnizonų pusės. Tačiau majoras nesiėmė tokių atsargumo priemonių ir iš kilnumo nerūstavo ant savo sugėrovo dėl jo nepatiklumo. Vieną nelemtą naktį po eilinės gėrimo siuntos pokalbiai užsitęsė iki ryto, ir Manuelis, išėjęs iš trobelės, pasuko link sargybinių toks apdujęs, jog, pašauktas sargybinio, pamiršo slaptažodį ir buvo nušautas kareivio, kurį pats taip išdresiravo, jog šiam buvo visai tas pats, ar šauna į draugą, ar į priešą,— kad tik nepažeidus griežtų karo statuto taisyklių. Vis dėlto jis mirė ne iš karto, suspėjęs pagirti kareivį už teisingą poelgį, ir atsisveikino su gyvenimu, didžiuodamasis prieš Borouklifą griežta drausme, kurią įvedė savo kuopoje.

Maždaug prieš metus iki šio liūdno įvykio bičiuliai Maderos salos pietuose buvo nupirkę statinę vyno, kuri Manuelio mirties dieną keliavo savo ilgą kelionę Misisipės ir Ohajo sraunumomis, kadangi buvo pasiųsta per Naująjį Orleaną, kad kuo ilgiau išbūtų po taurinančiais saulės spinduliais. Nelaiku mirus draugui, Borouklifas pats ėmėsi rūpintis šia brangia bendra relikvija, primenančia jų vienodą skonį, ir gavęs iš

vyresnybės atostogų, leidosi aukštyn upėmis pasitikti statinės, kad pats galėtų ją parlydėti. Žygis baigėsi smarkia karštlige, apėmusia Borouklifą tą pačią dieną, kai jis rado savo brangenybę. Kadangi daktaro ir majoro nuomonės dėl gydymo skyrėsi — pirmasis reikalavo visiško susilaikymo, kitas manė geriau būsiant apsčiai vartoti skystį, dėl kurio įveikė tokį ilgą kelią — tai liga buvo palikta savieigai. Borouklifas po trijų dienų mirė, buvo parvežtas į fortą ir palaidotas šalia savo bičiulio, toje pačioje trobelėje, kurioje taip dažnai aidėjo jų juokas ir linksmybės.

Taigi mes smulkiai papasakojome skaitytojui apie šių vadų ir varžovų gyvenimą ir beliko pridurti, kad nei vienas, nei kitas niekada neturėjo jokios artimos moters ir nepaliko nei našlių, nei našlaičių, kurie galėtų apraudoti jų mirtį. Abu jie buvo paprasti mirtingieji ir vis tiek kada nors turėjo mirti, o kadangi abu savo gyvenimus užbaigė, turėdami per šešias dešimtis metų, tai skaitytojas negali pykti ant mūsų už šią kiek tragišką baigtį.

Kapelionas, norėdamas susigrąžinti tvirtą tikėjimą, netrukus metė tarnybą laive, suteikdamas pasitenkinimo Katerinai, kuri retkarčiais nepamiršdavo pasiskųsti savo vyrui, kad jų vedybose atlikti ne visi formalumai. Grifitas ir jo vis dar liūdinti žmona pervežė pulkininko Hovardo kūną į vieną pagrindinių Olandijos miestų, kur jis ir buvo pagarbiai bei deramai palaidotas. Po to jaunasis leitenantas išvyko į Paryžių, tikėdamasis, jog ten jo mieloji žmona pamirš gausius bei liūdnus pastarųjų dienų įvykius. Iš šios vietos Sesilija ėmė susirašinėti su savo drauge Alisa Danskomb, ir netrukus pulkininko Hovardo reikalai buvo sutvarkyti. Po to, kai Grifitas gavo postą, kuris jam buvo siūlytas dar prieš išplaukiant į Šiaurės jūrą, jiedu drauge grįžo į Ameriką. Jaunasis kapitonas plaukiojo iki karo pabaigos, o paskui visam laikui paliko karo tarnybą ir likusį gyvenimą paskyrė vyro ir pavyzdingo piliečio pareigoms.

Pulkininko Hovardo valdas perimti pasirodė visai nesunku, nes jis iš Amerikos išvažiavo skatinamas greičiau išdidumo, o ne būtinybės, ir dėl to niekas jo nebuvo konfiskuota, tad jaunieji sutuoktiniai tapo didelių turtų savininkais. Šia proga reikia pasakyti, kad Grifitas nepamiršo mirštančiam šturmanui duoto pažado ir aprūpino jo motiną iki gyvenimo galo.

Praėjo apie dvidešimt metų nuo to trumpo plaukiojimo, kurį mes čia aprašėme. Kartą, Grifitui iš įpratimo probėgom vartant laikraščius, jo žmona pastebėjo, kaip jis nuleido lapą ant kelių ir lėtai persibraukė ranka per veidą, tarytum prisiminęs arba stengdamasis prisiminti seniai iš atminties išblėsusį dalyką.

— Ką perskaitei laikrašty, kad taip susijaudinai, Nedai?— paklausė vis dar graži Sesilija.— Matyt, dabar, kai mūsų vyriausybė šiek tiek atsigavo, tu radai parašyta, jog steigiamas naujas laivynas? Ak, nenaudėli! Tu vėl trokšti tapti jūreiviu bastūnu ir veržiesi į numylėtąją jūrą!

— Kai tu pradėjai šypsotis, aš lioviausi svajojęs apie jūrą,— išsiblaškęs atsakė jis, neatitraukdamas rankos nuo veido.

— Tai gal pažeidinėjama nauja tvarka? Arba Kongresas susipyko su prezidentu?

— Vašingtono išmintis ir šlovė padės mums, kol pats laikas sustiprins naują tvarką... Sesilija, ar tu prisimeni žmogų, kuris lydėjo mane ir Manuelį į vienuolyną tą naktį, kai mes tapome tavo dėdės belaisviais ir kuris po to atvedė didelį būrį ir išvadavo mus bei išgelbėjo Barnsteblį?

— Žinoma, prisimenu, jūs sakėt, kad jis buvo jūsų laivo locmanas. Ir dar prisimenu, kaip tas gudrus pas mus viešėjęs karininkas pasakė, jog šitas žmogus yra kur kas aukštesnės padėties, negu dedasi.

— Tas karininkas manė visai teisingai. Bet tu nematei jo tą baisią naktį, kai jis vedė mūsų laivą per seklumas! Ir nematei, kaip per tų pačių seklumų pragarą išvedė mūsų laivą po mūšio!

— Aš girdėjau baisų triukšmą ir ūžimą ir nesunkiai įsivaizdavau, kas dėjosi denyje,— atsakė žmona, viską taip gerai prisimindama, kad net jos skruostai pabalo.— Bet ką tu nori apie jį pasakyti? Apie jį rašo laikraščiai? Bet juk jie angliški! Prisimenu, jūs vadinote jį Grėjumi!

— Taip jis mums prisistatė. Tas žmogus romantizavo šlovę ir visuomet stengėsi nuslėpti savo dalyvavimą tuose žygiuose, kurie, jo nuomone, negali jo išaukštinti. Kadaise aš pažadėjau jam niekad neminėti tikrojo jo vardo. Dabar jis miręs!

— Ar galėjo būti koks nors ryšys tarp jo ir Alisos Danskomb?— paklausė Sesilija, susimąsčiusi ir nuleidusi ant kelių

siuvinį.— Kartą, tą naktį, kai mudvi su Katerina aplankėme tave suimtą, ji pati pareikalavo pas jį nueiti ir pusseserė pašnibždėjo man, kad jiedu pažįstami. Laiškas, kurį vakar gavau iš Alisos, buvo užantspauduotas juodai, ir man buvo tiesiog skaudu skaityti, kaip liūdnai, nors ir švelniai ji aprašo perėjimą iš šio pasaulio į aną.

Grifitas pažvelgė staiga viską supratusio žmogaus žvilgsniu ir neabejodamas pasakė:

— Sesilija, tavo spėjimas, be abejo, teisingas. Dabar aš prisimenu begales tai patvirtinančių dalykų — juk jis puikiai orientavosi tose vietose, ten buvo praleidęs jaunystę, gerai žinojo vienuolyną ir pats pasiūlė tą ekspediciją. Taip, tai buvo nepaprastas žmogus!

— Kodėl nė karto neaplankė mūsų?— paklausė Sesilija.— Juk jis buvo mūsų pusėje?

— Jo atsidavimas Amerikai plaukė iš noro pasižymėti — tai buvo pagrindinė jo aistra — ir gal iš troškimo atkeršyti už kokią nors tėvynainių piktadarystę, kaip pats sakė. Jis buvo žmogus ir todėl turėjo silpnybių, o viena iš jų buvo itin didelis savo darbų vertinimas. Nors, tiesą sakant, jie ir buvo drąsūs bei verti pagyrimo! Jis nebuvo nusipelnęs tų kaltinimų ir prakeiksmų, kuriuos ant jo žėrė priešai. Labiau abejotina jo meilė laisvei: nors jo žygdarbiai buvo skirti Valstijų labui, tačiau amžių baigė, tarnaudamas despotui! Jis mirė. Jeigu jis būtų gyvenęs kitais laikais, kai jo jūreivystės žinios, šaltakraujiškumas, ramybė ir net beprotiška drąsa būtų galėjusi nešti naudą reguliariajam gerai aprūpintam laivynui ir jeigu jo jaunystėje įgyti įpročiai būtų išmokę jį kukliau žiūrėti į šlovę, tai jo vardas būtų per amžius skambėjęs jo pasirinktosios šalies lūpose!

— Nedai,— kiek nustebusi tarė Sesilija,— tu taip užsidegęs kalbi apie jį! Kas jis toks?

— Žmogus, kuriam dar gyvam aš pažadėjau neatskleisti jo vardo, ir mirtis neatleidžia manęs nuo to pažado. Tau užtenka žinoti, kad per jį mes taip greitai sutikome vienas kitą ir kad mūsų laimė būtų kabėjusi ant plauko, jei nebūtume turėję šio nepažįstamojo Šiaurės jūros locmano.

Pamačiusi, jog vyras atsistojo ir atidžiai rankioja laikraščius, ketindamas išeiti iš kambario, Sesilija daugiau nieko nebesakė ir niekada vėliau šios temos nebeliete.